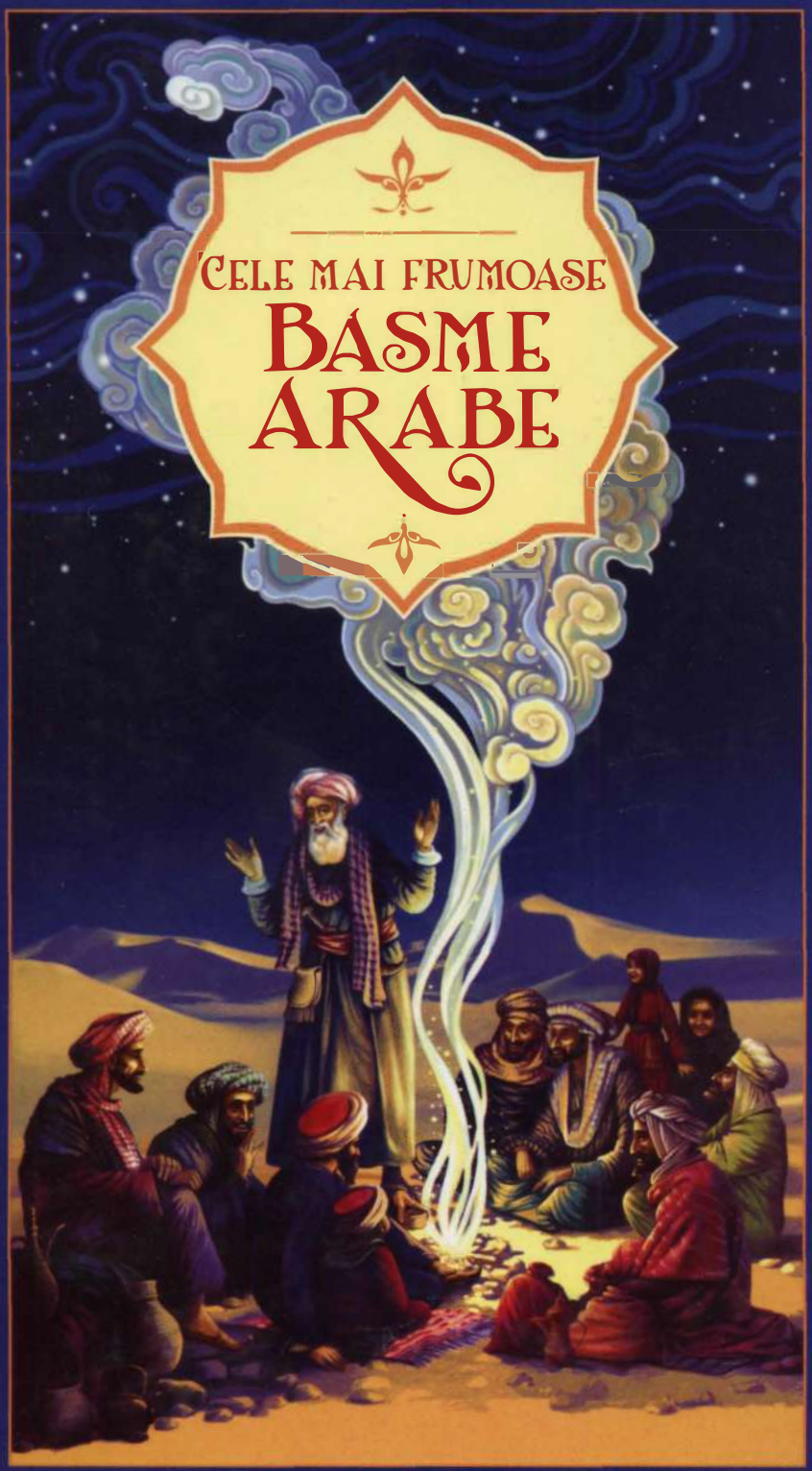

CELE MAI FRUMOASE BASME ARABE

POLIROM

Cele mai frumoase basme arabe

Ilustraţii de Radu Răileanu

© 2010 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

Cele mai frumoase basme arabe / antologie, trad., pref. şi note de Nicolae Dobrişan; ed. a II-a. – Iaşi : Polirom, 2010
ISBN 978-973-46-1603-9

I. Dobrişan, Nicolae (trad.)

821.411.21-91-34=135.1
398.2(=411.21)

Printed in ROMANIA

CELE MAI FRUMOASE BASME ARABE

Antologie, traducere, prefaţă şi note de Nicolae Dobrişan

Ediţia a II-a

POLIROM
2010

Prefață

Există basme sau culegeri de basme şi povestiri a căror faimă a depăşit cu mult zona în care au fost create, intrînd cu timpul în patrimoniul universal. Oricine face referiri la propria copilărie o asociază cu numele lui Andersen, Fraţii Grimm, Charles Perrault sau Carlo Collodi. Basmele orientale, în special cele arabe, au cîştigat cu vremea un statut aparte de supremaţie în lumea feerică, fiind caracterizate de o încărcătură neobişnuită de fantezie şi o suprasolicitare a imaginaţiei cititorului, alcătuind un fantastic de factură singulară ce aminteşte uneori de elementele proprii celor mai vechi mitologii ale lumii, exercitînd o mare fascinaţia asupra Europei şi aducînd cu ele factorul de unicitate în ce priveşte dimensiunile neobişnuite atribuite timpului şi spaţiului, acel „infinit" sau „efect de infinit" cum îl defineşte Borges, vorbind despre *O mie şi una de nopţi*[1].

Antologia de faţă a încercat, mai presus de orice, să se distingă prin semnificaţia şi simbolistica basmelor şi povestirilor care o alcătuiesc, selecţia lor rezistînd tentaţiei de sistematizare, care adesea înseamnă o ştirbire a autenticităţii, în folosul unui joc de potriviri, de aranjare a materialului, astfel încît să corespundă unei clasificări generale, dinainte stabilite, sau unanim acceptate. Materialul selectat în această antologie vrea să înmănunchieze cele mai caracteristice basme arabe, astfel încît să poată oferi cititorului posibilitatea de a-şi forma o imagine cuprinzătoare privind ideea despre viaţă, aşa cum o exprimă literatura populară a unei lumi a cărei civilizaţie a acoperit o arie geografică imensă.

Tipologia basmului arab scoate în evidenţă în special comunitatea ideilor şi motivelor, a temelor şi învăţăturilor. Trăsăturile lor generale asemănătoare se datorează faptului că popoarele arabe au trăit în orizonturile unei civilizaţii comune – civilizaţia islamică –, iar legăturile dintre ele au fost într-atît de strînse încît s-a manifestat în permanenţă o puternică întrepătrundere, îndeosebi

1. Jorge Luis Borges, *Cărţile şi noaptea*, Editura Junimea, Iaşi, 1988, p. 65.

în cultura populară. Pe de altă parte, cultura populară arabă pornește de la o moștenire comună, un fond de producții populare orale, a cărui vechime se pierde în mileniile care au precedat apariția islamului, în cultura vechilor civilizații orientale pe care s-a grefat civilizația islamică arabă.

Se poate demonstra cu destulă ușurință faptul că basmul nu este rezultatul creației unei singure epoci; în multe cazuri, pornind pe firul unei teme se poate ajunge la origini, la basme din perioada faraonică, din cea babiloniană sau chiar cea sumeriană. Dacă ne-am propune să stabilim vechimea temelor care dovedesc trăsăturile comune și interferențele basmelor de factură orientală - recunoscînd de la început că tradiția orală în lumea arabă s-a împletit cu marile mituri ale gîndirii antice, datorită conștiinței religioase - ar trebui să ne întoarcem la basmul vechi egiptean și la epopeea sumerio-akkadiană, care depășește stadiul unei simple asamblări de povestiri eroice, întîlnindu-se cu mitul, în încercarea acestuia din urmă de a da o explicație lumii. Există destule basme arabe (chiar în antologia de față: *Povestea despre Noe și uriașul Auj*) în care filiera este ușor de urmărit: epopeea lui Ghilgameș, textul biblic, textul coranic și apoi producția populară. Vorbind despre basmul faraonic, de pildă, Claire Lalouette atrage atenția asupra vechimii acestei tradiții orale la egipteni: „Basmele fixează îndeosebi pe suluri de papirus o veche tradiție orală. Marinarii și negustătorii, cutreierînd țările, din Persia pînă la Marea Roșie și din Anatolia pînă în Sudan, au răspîndit felurite povestiri, preluate și completate după maniera locului. (...) În acele vremuri, a asculta un povestitor cu har era o mare distracție; orientalii, mai ales egiptenii, au fost întotdeauna mari iubitori de povești frumoase și de aventuri cu întîmplări neprevăzute. Această tradiție orală, ale cărei urme sînt întîlnite cînd și cînd, s-a împletit cu marile mituri ale gîndirii antice, datorită conștiinței religioase. Basmul egiptean reprezintă în general povestirea unei aventuri, dar el comportă de cele mai multe ori o semnificație profundă"[2].

Elementul comun asupra căruia insistăm se datorează și comunității surselor vechi care au stat la baza concepțiilor, doctrinelor și religiilor care s-au succedat de-a lungul istoriei în aria geografică unde avea să se închege civilizația arabă islamică. Și ne gîndim în special la religiile și mitologiile primitive, la doctrina spiritualistă, la totemism, dar și la credințe populare sau la vrăji. „Adesea, în culturile «primitive» miturile se amestecă cu basmele (și, aproape întotdeauna, în această stare ni le înfățișează etnologii), sau se întîmplă că ceea ce la un trib este investit cu prestigiul mitului, la cel vecin nu e decît un simplu basm"[3]. Însă nu se poate spune același lucru despre

2. Claire Lalouette, *Civilizația Egiptului antic*, Editura Meridiane, București, 1988, p. 208.
3. Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, Editura Univers, București, 1978, p. 187.

zona Orientului Apropiat, unde distanța care desparte mitul de basm este mai evidentă, avînd în vedere diferența dintre clasele sociale – pătura cultă și popor.

În același timp, observăm că aceste basme cu motive comune comportă și unele deosebiri de la o țară la alta sau de la o zonă la alta, datorate în parte condițiilor geografice și naturale specifice. Așa, de pildă, într-o poveste culeasă într-o zonă deșertică, eroul este un vînător de păsări, iar într-o altă variantă a aceleiași povești, culeasă într-o zonă cu ape din Irak, eroul este un pescar. În felul acesta se ajunge la numeroase variante care circulă în paralel, fiind receptate ca producții specifice locale, dar înregistrate ca variante în studiile sistematice de specialitate din ultima vreme. Conform studiilor mai recente efectuate de etnologi și folcloriști arabi, în care se conturează o cercetare bazată pe principii structuraliste a poveștilor, în calitatea acestora de unități de bază ale structurii culturii populare, ele au fost încadrate în următoarele categorii: basme în care elementele supranaturale se împletesc cu cele reale, povestiri în care elementul real este predominant, legende istorice sau prelucrări ale acestora, povești cu animale de tipul fabulei clasice și povești în serie – poveste în poveste –, de tipul celor din ciclul *O mie și una de nopți*.

În secolele IX-XII, perioadă de mare înflorire a civilizației arabe și de înmulțire a centrelor de cultură care concurau capitala califatului de la Bagdad, apar o serie de culegeri – unele anonime – de povești populare, de anecdote și fabule, și se conturează cîteva romane populare cavalerești. Crește interesul pentru literatura populară, o serie de cărți de referință din această perioadă cuprinzînd numeroase povestiri (*Kitab al-Aghani – Cartea cîntecelor*, a lui Abu al-Faraj al-Isfahani, m. 967; *Kitab al-hayawan – Cartea despre animale*, a lui Al-Djahiz, m. 869). Poveștile și basmele populare arabe au împrumutat, de asemenea, motive, teme și eroi din cărți de origine nearabă care au pătruns și circulat în califat în perioada clasică, precum *Kalila și Dimna* și *O mie și una de nopți* sau din epopeile și romanele populare, cum sînt cele despre Antara, Az-Zayd Salem, Baybars, Ben zi-Yazin și altele.

Din marea masă a textelor orale, etnologii, folcloriștii și cercetătorii istoriei religiilor au încercat să separe miturile de basme, apoi clasificarea acestora din urmă și stabilirea originii lor. Pentru zona Orientului arab, întreprinderea se dovedește extrem de dificilă din cauza interferenței culturilor și credințelor vechi (sumeriene, babiloniene, asiriene), apoi a celor persană, greacă și arabă. Asemănările dintre basme sînt uneori atît de frapante încît e destul de greu să se stabilească unde anume trebuie căutat începutul. „Asemănarea nu presupune întotdeauna un contact între civilizații sau circulația dintr-un loc în altul. Basmul este expresia unor forțe sufletești

profunde. Cum natura umană este pretutindeni aceeași, basmele seamănă și ele, fiind doar îmbrăcate în veșminte locale diferite, dar rădăcinile lor se află în adîncul ființei umane, astfel încît ele sînt nu numai universale dar și eterne"[4]. Unul dintre exemplele cu care Geoffrey Breton își argumentează ideea se referă la condițiile materiale în care trăiește omul. Realitatea agricolă, de pildă, subliniază el, îl determină pretutindeni pe cultivatorul pămîntului din toate timpurile să încerce sporirea rodului muncii sale. Atunci cînd este singur, lipsa brațelor de muncă îl face să se gîndească la un asociat pe care în subconștient este hotărît să-l păcălească de la bun început. Așa s-au născut poveștile în care țăranul (fellahul) se însoțește cu ginni – în cazul arabilor – sau cu diavolul – la alte popoare –, pentru a-și cultiva pămîntul, folosindu-se de puterea neobișnuită a ființelor supranaturale. La strînsul recoltei, omul lipsit de capacitatea fizică a asociatului său se folosește de inteligență pentru a-l păcăli, izbutind să ia cea mai mare parte a recoltei (*Fellahul și ginnul*). Motivul se întîlnește pretutindeni: la scoțieni și ruși, la austrieci și chinezi, la greci și la arabi, la balcanici și la români. Basmele și poveștile sînt cu adevărat expresia unor forțe și resurse sufletești adînci la toate popoarele, dar în cazul arabilor această idee se aplică mai bine decît oriunde. La acest popor a existat din vechime un adevărat ceremonial al povestitului, înclinația spre ascultarea istorisirilor fiind caracteristică arabului în general, indiferent de vîrstă. Dintotdeauna, încă din epoca preislamică, în societatea tribală arabă, oamenii obișnuiau să se adune în clipe de răgaz, în jurul focului, să asculte povești despre vitejia unora sau altora în numeroasele războaie dintre triburi.

Dacă în epoca preislamică aveau loc adevărate turniruri poetice, iar poveștile erau axate mai ales pe tema vitejiei și peripețiilor din războaiele intertribale, în societatea islamică, aceste întreceri literare se extind, continuînd tradiția „tîrgurilor" organizate anume, dar prelungindu-se și în piețele orașelor mari și, mai apoi, la curtea califilor și vizirilor. La curțile mecenaților, întrecerile respective cuprindeau, în secolele de mare înflorire culturală (IX-XII), și multe alte domenii (poezie, gramatică, filozofie), în vreme ce poveștile își mută locul în stradă, acolo unde predicatorii populari, povestitorii piețelor și suqurilor devin, cu timpul, personaje literare.

Ritualul povestitului s-a păstrat pînă în vremurile moderne. Bărbații se adunau și rămîneau pînă noaptea tîrziu în jurul rapsozilor și povestitorilor profesioniști (*rawiya*) – iarna, în camera de oaspeți a unui negustor mai înstărit, unde ceaiul fierbinte și cafeaua amară erau nelipsite, iar vara pe

4. Geoffrey Breton, *Fairy Tales*, Londra, 1957, p. 65.

covoarele întinse în curțile umbrite. Femeile şi copiii se strîngeau în jurul unei bătrîne iscusite şi al nelipsitului mangal de ceramică, unde jarul mocnea tot timpul, învăluind încăperea rece din timpul iernii într-o aburea1ă caldă ce plutea alături de miresmele ademenitoare de ceai şi cafea, fistic, curmale, rodii, portocale şi alte fructe exotice. Ceva mai aproape de zilele noastre, mai ales în marile oraşe, întîlnirile bărbaților aveau loc în cafenele, unde rapsozii şi povestitorii istoriseau pe îndelete poveşti din ciclul celor *O mie şi una de nopți*, aventurile lui Antara - viteazul poet preislamic devenit erou al celui mai vestit dintre romanele populare arabe - sau ale tribului Hilal - pornit din Peninsula Arabă pentru a străbate nordul Africii de la extremitatea estică pînă la cea vestică -, povestiri picareşti, fabule sau basme, în care elementele miraculoase se îngemănau cu cele reale, în aşa fel încît era greu să se distingă între unele şi altele. În zilele noastre, cînd mass-media a invadat spațiul privat al tuturor, acest obicei cu rădăcini atît de adînci în tradiția arabă şi-a pierdut din importanță, cercurile de povestit fiind tot mai rare şi numai în satele îndepărtate de marile centre urbane.

Densitatea tematică, epocile diferite în care s-a cristalizat materialul narativ, multitudinea de influențe şi stiluri care se fac simțite şi a locurilor de origine fac, într-o oarecare măsură, dificilă exprimarea impresiilor, realizarea unei clasificări sau ordonarea concluziilor ce s-ar putea desprinde în urma unei analize. De aceea, am încercat o încadrare a basmelor şi povestirilor din acest volum, pornind de la structuri care pot părea la prima vedere arbitrare, dar care ni s-au părut potrivite pentru a rezolva problema prezentării unui material atît de stufos şi divers, selectat printr-o operațiune şi ea destul de dificilă, condiționată de marea diversitate a surselor.

În ultimele decenii, mai mulți specialişti arabi în domeniul literaturii populare au încercat diferite clasificări ale basmelor şi povestirilor. Abd al-Hamid Yunis, profesor de folclor la Universitatea din Cairo, a încadrat poveştile populare în opt categorii (legende, povestiri epopeice, poveşti cu animale, povestiri fantastice, adică basme propriu-zise, povestiri sociale, snoave sau povestiri hazlii, enigme şi anecdote)[5], iar cercetătorul tunisian Muhammad al-Marzuqi a propus o clasificare ceva mai restrînsă numeric, dar cuprinzînd categorii la fel de largi din punct de vedere tematic: povestirea socială, politică, religioasă, istorică, literară şi povestirea pentru copii[6].

5. Abd al-Hamid Yunis, *Al-Hikaya Aș-Șa'biyya* (*Povestirea populară*), Cairo, 1968, p. 13.
6. Muhammad al-Marzuqi, *Al-Adab aș-Șa'abiy fi Tunis* (*Literatura populară în Tunisia*), Tunis, 1967, p. 83.

Basmele și povestirile, ca de altfel toate genurile literaturii populare, exprimă adevăruri despre viață cu valabilitate generală, ele fiind rezultatul unor experiențe colective, al căror depozitar – înțelepciunea populară și tradiția orală – le-a păstrat, transmis și îmbogățit sub învelișul din ce în ce mai cizelat ca formă și mai cuprinzător în sensuri și informații referitoare la toate aspectele societății arabe, în diversele momente ale evoluției sale; ele sînt o sursă extrem de valoroasă pentru definirea spațiului istorico-geografic, social și moral în care a apărut și s-a dezvoltat comunitatea arabă.

Spațiul cultural arab, în contrast cu autarhia Chinei, a țărilor din Europa sau a spațiului nordic, este extrem de vast, dominat de influențe și legături, întrețesute uneori pînă la neputința de a le descifra originea, cu civilizațiile anterioare din Orientul antic sau cu cele vecine contemporane – persană, indiană sau mediteraneene.

Majoritatea textelor importante din literatura orientală antică, cu excepția Bibliei, ne-au parvenit copiate și recopiate de scribii din Babilon, Ninive și Ugarit. Săpăturile arheologice sînt cele care au dus la descoperirea unor biblioteci – texte înregistrate pe tăbliță –, dintre care cele mai importante sînt, poate, cea a lui Assurbanipal din Ninive și cea de la Mari. „Numai în Mesopotamia și în zona de influență mesopotamiană – Anatolia și coasta siro-palestiniană – a existat, după cîte știm, preocuparea de a transcrie marile texte care ne-au dezvăluit literatura cea mai veche din lume. Această literatură, în elementele ei esențiale, este de origine sumeriană: majoritatea genurilor literare cultivate în vechiul Orient, majoritatea temelor chiar, erau reprezentate la Sumer".[7] În special genul mitologic este cel care ne-a transmis unele dintre cele mai de seamă opere ale acestei literaturi. Episodul Potopului din Epopeea lui Ghilgameș reprezintă textul de referință pentru demonstrarea întîietății literaturii sumeriene, care a influențat marile culturi și civilizații ale lumii. Fiind o referire la o catastrofă generală produsă în zonă de marile inundații care devastau, în Antichitate, Mesopotamia, episodul Potopului se întîlnește și în cărțile marilor religii monoteiste – Biblia și Coranul –, precum și în literatura populară din diferite țări. Fragmentul referitor la trimiterea porumbelului și corbului pentru a cerceta tărîmurile din care s-au retras apele, selectat din basmul *Povestea despre Noe și uriașul Auj*, inclus în antologia de față, ilustrează perfect similitudinea textului cu cel de origine. Textul epopeic menționează trimiterea corbului: „Am dat drumul unui corb și l-am lăsat să plece./ Corbul s-a dus, dar, văzînd că apele secaseră,/

7. Jean Deshayes, *Civilizațiile vechiului Orient*, Editura Meridiane, București, 1976, vol. II, p. 221.

a început să caute de mîncare, zburînd de colo-colo, croncănind şi nu a mai făcut cale întoarsă"[8]. Acelaşi moment din textul biblic („După patruzeci de zile, a deschis Noe fereastra pe care o făcuse la corabie şi a dat drumul corbului, ca să vadă de a scăzut apa pe pămînt. Acesta, zburînd, nu s-a mai întors pînă ce a secat apa de pe pămînt")[9] este încă mai apropiat de fragmentul ce redă întîmplarea în textul basmului.

În plus, basmul conţine o potenţare a trăsăturii sapienţiale. Din acest punct de vedere, el se situează în tradiţia literaturilor antice, căci se cunoaşte că literatura sapienţială era un gen foarte răspîndit în Mesopotamia şi în Egipt. El se prezenta sub formă de proverbe, mai cu seamă în Sumer, de povestiri şi fabule, de monologuri şi dialoguri – adevărate competiţii oratorice opunînd meritele a doi indivizi sau a două categorii de obiecte sau însuşiri antitetice – sau chiar de epistole adresate divinităţii. Acest tip de povestiri cu caracter sapienţial se întîlneşte şi în literatura populară arabă, mai ales sub forma poveştilor cu animale. În antologia noastră au fost incluse şi cîteva povestiri de acest tip, unele dintre ele respecînd tiparul fabulei clasice, ca *Vulpoiul, lupul şi leul* sau *Corbul şi vulpoiul*, iar altele fiind general moralizatoare, ca *Jinjil şi Rabab* sau *Cîinele credincios*. Învăţături se desprind, de altfel, din fiecare basm, indiferent de motivul central, acestea fiind de multe ori exprimate ca sfaturi sau sentinţe: „Fii cu băgare de seamă – îl povăţuieşte un tată pe fiul lui – să-i dai fiecăruia ce i se cuvine şi să nu te îndatorezi la nimeni, căci datoriile înseamnă umilinţă. Nici nu jindui la bunul altuia, căci de vei face aşa, nu vei avea parte decît de mîhnire şi vrednic de dispreţ o să fii" (*Prieteni la ban şi părteni ai lui Satan*). Multe dintre basme şi povestiri sînt, în realitate, parabole care evidenţiază calităţi umane deosebite, după care ar trebui să se ghideze oamenii în viaţa de toate zilele, sau întîmplări pilduitoare devenite, cu timpul, zicale sau proverbe (*Focul lui Ben Ghannam, E zabad*).

Proverbele şi aforismele, parte însemnată a literaturii sapienţiale a vechiului Orient încă din epoca sumeriană, au ajuns la noi în mare măsură şi prin textul biblic. „Vechiul Testament ne-a transmis un mare număr de proverbe, care au fost adunate, probabil, pe vremea lui Solomon. Unele sînt de origine mesopotamiană sau cananeană, altele, foarte numeroase, sînt de inspiraţie egipteană"[10]. Motivul înţelepciunii monarhului biblic este

8. *Epopeea lui Ghilgameş*, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1966, p. 151.
9. Biblia, Bucureşti, 1968, Facerea, cap. 8, 6-7; p. 18.
10. Jean Deshayes, *Civilizaţiile vechiului Orient*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1976, vol. II, p. 246.

preluat de numeroase basme și povestiri arabe. *Solomon și corbul* din prezenta antologie exemplifică perfect motivul, avînd, în plus, o serie de elemente tipice ale basmului arab fantastic, cum sînt covorul fermecat, animalele și păsările ca personaje egale omului și, mai mult, elementul de legendă istorică legată de blestemul asupra unei cetăți care îi pecetluiește soarta și numele.

„Adoptarea atitudinii occidentale romantice față de arta populară a făcut să crească acel venerabil și, parțial, extrem de valoros tezaur, prin atribuirea unei poziții deosebite tocmai acelor produse ale imaginației populare care erau cîndva disprețuite, cum sînt *O mie și una de nopți* sau *Romanul lui Antara*. Astfel, conștiința de a fi moștenitori și continuatori ai unei bogate și strălucite literaturi a întărit puternic conștiința unității culturale"[11].

Selecția basmelor și povestirilor arabe din această antologie a urmărit, printre altele, în mod deosebit reliefarea acestei trăsături, propunîndu-și să evidențieze și multitudinea temelor și motivelor ce conferă singularitate, autenticitate și mai ales unitate literaturii populare arabe, printr-o serie de trăsături funciare care țin de psihologia și gîndirea proprie locuitorilor ariei geografice și culturale arabo-islamice - cum ar fi proverbiala generozitate și ospitalitate cu legile lor nescrise, caracteristice arabului beduin din timpurile cele mai vechi pînă în zilele noastre, părți ale unui cod cutumiar mai larg ce reglementează relațiile intertribale și relațiile dintre gazdă și oaspeți (*Povestea celor doi frați mărinimoși*, *Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire* etc.). În strînsă legătură cu acestea trebuie privite și elementele care țin de cutuma tribală - răzbunarea sîngelui, răscumpărarea, pedepsirea soției necredincioase (*Printre străini și acasă*, *Kulayb și Al-Muhalhil*, *Cei trei frați isteți*) - sau de organizarea socială specifică.

O serie de povestiri își au originea în vechi legende și epopei, evidențiind trăsăturile nobile specifice societății tribale arabe, îndeosebi vitejia, mîndria, curajul, demnitatea și, mai presus de orice, onoarea și respectarea legămîntului (*Kulayb și Al-Muhalhil*, *Printre străini și acasă*, *Abu Zayd al-Hilali și emirul Hadid din Uşayqar*). Se întîlnesc frecvent elemente și detalii referitoare la ritualuri și obiceiuri religioase și populare, știut fiind că nici o altă religie nu este atît de puternic implicată în existența socială generală și individuală ca islamul: obiceiurile legate de ritualuri prilejuite de evenimente precum nașterea, căsătoria, moartea, divorțul, viața de familie în general, sărbătorile religioase ca Ramadanul cu postul și petrecerile pe care le

11. G.E. Von Grunebaum, *Islam Essays in the Nature and Growth of a Cultural Tradition*, Londra, 1969, p. 64.

prilejuiește ceremonialul pelerinajului (*Hamalul la pescuit de perle, Fata sultanului și beduinul cel viteaz* etc.).

Viața din vremea califatului, obiceiurile și întîmplările legate de traiul și ceremonialul de la curtea califilor și vizirilor sînt elemente deosebit de frecvente în basmele și povestirile arabe, conferindu-le originalitate și un valoros caracter de document de epocă (*Struțul sultanului, Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit, Noaptea neînfricaților, Povestea celor două perle negre, Beduinul și nevasta sultanului cea vicleană* etc.).

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, printre elementele care subliniază autenticitatea și originalitatea basmului arab se cuvin menționate și detaliile referitoare la mediul natural specific acestui areal: deșertul nesfîrșit străbătut de caravane și turme de vite, în care chiar și o picătură de apă se dovedește esențială nu numai pentru viață, dar și pentru soarta eroilor și deznodămîntul poveștilor, elemente specifice de floră și faună (palmierul, curmalul, cămila, calul, gazela, scorpionul, vipera, leul, lupul, iepurele). Autenticitatea basmelor arabe este accentuată în alte cazuri prin prezentarea unor detalii de mediu citadin, cum sînt piețele, palatele sultanilor, califilor, emirilor și vizirilor, marile moschei cu ceremonialul legat de practicarea cultului (abluțiunea, rugăciunea, pomana), ulițele și casele marilor negustori, casa cadiului și exercitarea prerogativelor legate de funcția lui pentru rezolvarea diferitelor pricini (divorț, căsătorie etc.), bazarul arab (*suq*), nu numai cu funcția sa de vad comercial, ci și ca un loc de întîlnire și cunoaștere, ca un furnicar de lume, ca o sursă de informare pentru dezlegarea enigmelor și ca loc în care se vinde și se cumpără orice – chiar și înțelepciunea. Suqul tradițional este înfățișat cu dughenele lui înghesuite, cu numeroșii meseriași și artizani, cu larma creată de cei care se adună numai pentru a asculta ce spun alții, povestirile aventurierilor sau pentru a răspunde la chemarea celor ce se întovărășesc pentru formarea caravanelor de negoț, pentru călătorii pe mare sau pentru pescuitul de perle. Pitorescul acestui loc tradițional în viața cetății arabe musulmane este realizat în basme și povestiri la fel de sugestiv ca și în literatura cultă, reușind să apară ca un spectacol extrem de viu și antrenant, sugerînd amalgamul de culori, mirosuri, sunete și atracții care au constituit întotdeauna – chiar și în epoca modernă – fascinația orașelor arabe, atît pentru localnici, cît și pentru străini.

Caracterul de sursă etnografică a basmului arab este conferit și prin referirile destul de frecvente la orașele și localitățile arabe atestate (Maarib, Saluq, Ușayqar, Mekka, Medina, Damasc, Bagdad, Basra etc.), la personaje istorice cunoscute – poeți preislamici, conducători de triburi renumite, califi, viziri (Abu Zayd al-Hilali, Kulayb, Al-Muhalhil, emirul Haddad, Umar ibn al-Khattab, Harun ar-Rașid) –, la momente și evenimente consemnate de

sursele istorice, biblice sau coranice (potopul, pildele lui Solomon, războiul Basus, predica lui Uthman ben Affan etc.).

Protagoniștii basmelor și poveștilor arabe sînt reprezentanți ai diverselor categorii de personaje fantastice și reale. Poate că nici o literatură populară nu a cunoscut o varietate atît de mare de personaje - și ne gîndim în special la basmele dintr-o epocă mai tîrzie, corespunzătoare înfloririi califatului de la Bagdad, cînd imperiul arab a cunoscut cea mai mare deschidere și dezvoltare culturală. Într-un singur basm putem întîlni o adevărată galerie de personaje, începînd cu califul și sfîrșind cu cerșetorii. La o acțiune alcătuită din episoade numeroase, întîmplări și intrigi întrețesute, care se mută cînd în lumea reală, cînd în cea fantastică, participă laolaltă viziri, paznici, meseriași, oșteni, vrăjitoare, sfetnici, vraci, vînători și prinți, servitori și prințese, beduini și tîlhari, păsări și animale cu glas omenesc și puteri supranaturale. Eroii basmelor și poveștilor arabe acoperă toate păturile și categoriile sociale: sultani, califi, viziri, emiri, șeihi, conducători de triburi, beduini, conducători de caravane, hoți, vînători din deșert, cadii, pescuitori de perle etc.

Eroul basmului sau povestirii diferă în funcție de tipul acestora ; el poate fi fată sau băiat, tînăr sau bătrîn, bogat sau sărac și se distinge, de obicei, printr-o trăsătură dominantă și constantă pe tot parcursul povestirii : curajul, bunătatea, frumusețea, generozitatea, istețimea, hărnicia, răbdarea, fidelitatea etc. Multe povestiri au eroi ce formează perechi antagonice, personajele fiind frați vitregi sau tovarăși de drum, prieteni sau dușmani, o fată și un băiat, două surori vitrege. Astfel de perechi întruchipează, de cele mai multe ori, caracteristici antitetice : frumusețea și urîțenia, hărnicia și lenea, dragostea și dușmănia, credința și perfidia, fidelitatea și trădarea, lașitatea și curajul etc. La fel ca în basmele tuturor popoarelor, personajele înzestrate cu calități minunate izbîndesc întotdeauna, depășind toate încercările. În majoritatea basmelor și povestirilor arabe, printre eroi se află și oameni simpli : o fată foarte isteață dar săracă, un vîntură-lume temerar, un flăcău sărman dar foarte curajos, un copil orfan, harnic și răbdător, un fur beduin viteaz, un păstor sau un vînător foarte descurcăreț, o femeie vicleană, o bătrînă hîtră care întoarce lumea pe dos. Cel mai adesea, eroul este un tînăr curajos, care înfruntă mări primejdii înainte de a izbîndi: oșteanul care își pune viața zălog pentru a descoperi taina prințeselor dănțuitoare (*Prințesele dănțuitoare și taina condurilor găuriți*), tînărul care țintește cu arcul în vrăjitoare pentru a-și salva fratele (*Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat*), flăcăul care se luptă cu ifritul pentru a-și salva sora (*Mazna și ifritul*), furul beduin care înfruntă fiarele deșertului pentru a merita mâna fiicei sultanului (*Fata sultanului și beduinul viteaz*), tînărul curajos care ucide fiarele pentru a-și salva fratele (*Doi frați vitregi*), flăcăul cel isteț care-i înfruntă pe uriași pentru a-și salva satul (*Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași*) ș.a.m.d.

Multe basme şi povestiri arabe au ca protagoniste femei: în afara fiicelor de sultani şi viziri întîlnite în basme apropiate de structura celor din *O mie şi una de nopți* şi care, aproape întotdeauna, se încheie cu nunta prințesei cu un tînăr viteaz ce a înfruntat toate primejdiile şi a străbătut întreaga lume pentru a o merita de soție, femeia apare în diferite basme şi povestiri cu caracter fantastic, dar mai ales în cele care au ca eroi oameni obişnuiți. Indiferent de ipostază – vicleană sau credincioasă, evlavioasă sau intrigantă, isteață sau şugubeață –, eroinele sînt personaje foarte bine conturate, cu trăsături bine definite. Prin istețimea ei, femeia reuşeşte să-l întreacă în toate pe cel cu care pornise la drum (*Povestea celor patru surori şi patru frați*), izbuteşte să-şi călăuzească bărbatul astfel încît să ajungă printre fruntaşii tîrgului după ce fusese de rîsul lumii (*Nevasta cea isteață şi bărbatul leneş*); cinstită şi stăruitoare, ajunge să obțină recunoştința sultanului (*Fata negustorului şi țiul sultanului*) sau să-şi facă dreptate numai prin perseverența şi ascuțimea minții (*Bătrîna vicleană şi sultanul păcălit*); în fine, prin viclenia ei fără margini, îl trage pe sfoară chiar şi pe diavol (*Baba şi şeitanul păcălit*).

Basmele arabe de tipul celor din ciclul *O mie şi una de nopți* sînt populate întotdeauna de fete şi femei frumoase ca luna plină, fermecătoare şi seducătoare, învăluite intr-o atmosferă de ireal, creată atît de opulența palatelor de tip oriental, cît şi de ambianța de mister întreținută în jurul lor de slujitori şi paznici.

Această atmosferă este încă şi mai misterioasă, complicîndu-se mult cu elemente fantastice şi supranaturale, cu ființe fabuloase specifice literaturii populare arabe. Se poate spune că, din acest punct de vedere, avem de-a face cu două categorii de basme: unele în care elementele fantastice sînt predominante şi altele în care elementele fantastice se împletesc cu cele reale. Antologia de față începe cu un basm din prima categorie, în care elementele fantastice predomină, succedîndu-se tot mai surprinzător şi purtîndu-ne pe tărîmuri ireale, într-o atmosferă feerică şi luxuriantă, tipică eposului popular oriental (*Prințesele dănțuitoare şi taina condurilor găuriți*). Într-o singură noapte, eroii basmului străbat întinderi nesfîrşite şi lumi felurite, ajungînd pe un tărîm în care decorul este cu adevărat fascinant: pomii sînt alcătuiți din raze argintii, palatele sînt din mărgean şi pietre prețioase. Elementele şi întîmplările fantastice țin de timp şi spațiu, iar efectul pe care îl produc este tocmai contractarea sau dilatarea acestor două dimensiuni. Zborul cu ajutorul trunchiului de copac îl duce cît ai clipi pe tînărul din basmul *Prințesa vrăjitoare şi flăcăul cu viers minunat* într-o țară foarte îndepărtată, cu ajutorul vrăjilor. La fel se întîmplă şi cu cei trei frați care se întorc în cîteva clipe în țara lor cu ajutorul covorului fermecat (*Prințesa care nu vorbise niciodată*). Recuzita întîmplărilor şi elementelor fantastice cuprinde şi o mulțime de obiecte din

viața de toate zilele care se transformă în lucruri miraculoase datorită vrăjilor: trunchiul de copac şi covorul care zboară, ceaşca ce vindecă bolnavii, oglinda fermecată care arată chipul ființei iubite, oriunde s-ar afla ea, inelul fermecat care îți aduce dinainte orice şi oricînd doreşti, abaua care te face nevăzut, frunzele de copac care redau vederea şi nuieiele de arbust care vindecă sminteala, ciocanul, reteveiul şi funia care lovesc la comandă, realizînd pe loc judecata dreaptă şi pedepsirea vinovaților, tava şi ciocănelul care întind ospețe după pofta inimii, moara care macină saci de făină fără să aibă nici măcar de un bob de grîu sau măgarul care rage, scoțînd pe bot mormane de galbeni.

Ideea zborului care se leagă de basmul oriental în general, dar în mod particular de cel arab – cunoscută fiind mulțimea de poveşti, istorioare şi prelucrări pe tema covorului fermecat – este prezentă şi în basmele din antologia noastră. Zborul se realizează fie cu un trunchi de copac scobit, ceea ce ne face să ne gîndim la un model rudimentar de aeronavă, fie cu un covor fermecat. Cu ajutorul lor, spațiul şi timpul se contractă, eroii parcurgînd în câteva clipe distanțe neînchipuit de lungi sau se ridică la înălțimi de la care ochiul nu mai poate distinge nimic pe pămînt. Trunchiul de palmier îi poartă pe eroii basmului pe tărîmuri fermecate (*Muhsin şi cele două vrăjitoare*), îi ajută să se întoarcă acasă la timp pentru a face o faptă bună (*Prințesa care nu vorbise niciodată*) sau pentru a pedepsi faptele rele (*Taler cu două fețe*).

La realizarea fantasticului în basmul arab participă şi o serie de animale şi păsări înzestrate cu calități omeneşti, cum este darul de a vorbi sau de a simți, dar şi cu puteri supranaturale. Calul năzdrăvan dezleagă toate enigmele şi-l scapă pe stăpînul lui de la orice primejdie (*Cheliuță şi mama vitregă*), cîinele şi pisica recuperează inelul fermecat de peste mări şi țări (*Fata sultanului şi inelul fermecat*), cocostîrcul îndeplineşte orice dorință (*Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi*), leul şi vipera răsplătesc împărăteşte ajutorul omului (*Povestea celor două perle negre*), iar vulturul, peştele şi leul au simțiri şi grai omenesc (*Prințesa care nu vorbise niciodată*).

Basmul arab este populat şi de ființe fabuloase cu înfățişări multiple – mici spiriduşi, uriaşi sau balauri cu mai multe capete – şi înzestrate cu puteri supranaturale: ifriții, ginnii, ghulii şi uriaşii. Aceste ființe se află în raporturi diferite cu oamenii, fie ajutîndu-i, fie pricinuindu-le necazuri. Unele încurcă țele, altele se pun în slujba omului, îndeplinindu-i orice dorință. Un grup de ginni îl scapă pe culegătorul de vreascuri de cocoaşa care îl împovăra şi îi făcea viața insuportabilă, numai pentru că sărmanul a avut norocul să găsească o rimă potrivită unui vers; în schimb, pe prietenul acestuia îl pedepsesc cu o pacoste de cocoaşă, numai pentru că fusese lacom şi nu se dovedise în stare să găsească rima potrivită (*Culegătorii de vreascuri* şi *ginnii*).

Ghulii, ginnii și ifriții – ființe fabuloase specifice mitologiei populare arabe – au uneori sentimente omenești: se îndrăgostesc de fete din neamul omenesc (*Mazna și ifritul*) sau se căsătoresc cu ele (*Cei trei frați și ghulul*). Un ifrit apare ori de cîte ori stăpînul învîrtește inelul fermecat pe deget și-i împlinește poruncile, dar se pune în slujba altui stăpîn de îndată ce inelul trece în posesia acestuia (*Fata sultanului și inelul fermecat*). Un alt soi de ginni se dovedește într-atît de nepriceput încît, în ciuda forței lor uriașe, pot fi foarte ușor trași pe sfoară de un țăran isteț (*Fellahul și ginnul*). Un ifrit reușește să terorizeze o împărăție, ucigînd pe rînd toți pretendenții la mîna fiicei sultanului din prima noapte a căsătoriei, așa încît nimeni nu mai avea curajul să se apropie de palat (*Fă bine, fiule, și aruncă-l în mare*). Șapte uriași înzestrați cu puteri nemaivăzute, în stare să preschimbe stîncile în pulbere și să soarbă dintr-o înghițitură apa dintr-un burduf făcut din pielea unui bivol, sînt dominați și învinși numai de rațiunea unui om obișnuit (*Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași*). Ginnii și ifriții își pot schimba, după plac, înfățișarea; pot apărea cu chip omenesc, se pot transforma în păsări uriașe, pentru ca apoi să-și reia înfățișarea obișnuită de monștri cu șapte capete (*Mazna și ifritul*). Alteori se preschimbă în animale și vin în ajutorul omului sărman și necăjit (*Pescarul nechibzuit*). În același basm apare și sora ifritului, luînd înfățișarea unei rățuște, pentru ca, apoi, sub privirea fascinată a pescarului să se transforme într-o fată neasemuit de frumoasă.

Un tip aparte de personaje înzestrate cu puteri supranaturale sînt vrăjitoarele. Acestea au rolurile cele mai diferite, fac tot soiul de minuni, unele spre binele, altele spre răul omului. Sînt, în general, femei frumoase, nestatornice, capricioase și curioase. Fură sufletul și mintea unui tînăr numai pentru a-i asculta cîntecele și glasul minunat (*Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat*), se strecoară noaptea, nevăzute, într-un trunchi de palmier, umblînd pe alte tărîmuri pentru a petrece nestingherite într-o insulă fermecată cu o natură luxuriantă (*Muhsin și cele două vrăjitoare*) sau se pot preschimba în păsări și pot călători astfel în țări îndepărtate (*Vînătorul și vrăjitoarea cu pălăria de pene*).

La originalitatea basmului fantastic arab contribuie și o serie de personaje mai rar întîlnite în literatura populară, cu însușiri ciudate, care întrupează ființe ce întrunesc caractere excepționale: au o frumusețe ieșită din comun, provin dintr-o altă lume, sînt înzestrate cu o inteligență deosebită și pot înfăptui minuni, asemenea zînelor sau vrăjitoarelor din basmele altor popoare. Ele amintesc întrucîtva de rusalcele din basmele rusești sau de zîna mării din basmul lui Andersen. Apar printr-o întîmplare, apoi trăiesc în lumea oamenilor, cu înfățișare omenească, se folosesc de puterile lor neobișnuite pentru a-i ajuta pe cei buni și pentru a-i pedepsi pe răufăcători sau necredincioși (*Fata regelui mărilor*).

Toate aceste elemente la care ne-am referit reușesc să alcătuiască un cadru cu totul aparte în comparație cu basmele altor popoare, care conferă autenticitate și originalitate literaturii populare arabe, în principal datorită tehnicii proprii a basmului, care exploatează o serie de aranjamente în punerea în scenă a elementelor componente, a comportării personajelor și a succesiunii faptelor, astfel încît efectul final ajunge să fie impresia de fabulos, dar, în ciuda caracterului net fantastic, cititorul are iluzia de a fi martorul unor întîmplări reale.

În general, această tehnică, apropiată de cea cinematografică, constă în participarea unui număr mare de personaje, ceea ce complică mult acțiunea, dîndu-i un caracter stufos prin succedarea rapidă a unor întîmplări neprevăzute, prin apariția surprinzătoare a unor eroi care schimbă total șirul narațiunii. Aceste impresii șocante, de surpriză sînt produse, de obicei, de ființe fabuloase care dau peste cap planurile eroilor și care nu se comportă uniform în toate basmele, așa cum se întîmplă cu balaurul, căpcăunul sau vrăjitoarele din basmele românești. Ginnii, ghulii sau ifriții din basmele arabe sînt personaje misterioase cu reacții neașteptate și cu un comportament surprinzător. Ei pot adresa întrebări, ca sfinxul, sau pot cere dezlegarea unor enigme, dar niciodată nu se poate intui răspunsul pe care îl așteaptă. De cele mai multe ori cîștigă cel care dă răspunsurile cele mai bizare sau contrare logicii, dar potrivite cu firea capricioasă a acestor ființe ciudate.

La impresia de izbitoare asemănare cu romanele populare de aventuri concură și acel element de mister care însoțește personajele basmului, fiecare avînd o taină pe care se străduiește să o ascundă și care duce în același timp la complicarea acțiunii (*Fata regelui mărilor, Bulgăre de sare* etc.).

Multe dintre basmele arabe sînt alcătuite dintr-o serie de verigi ce pot fi considerate basme de sine stătătoare, a căror acțiune debutează înaintea momentului final al celei precedente, care părea să aducă eroii aproape de dezlegarea misterului sau de sfîrșitul peripețiilor (*Bulgăre de sare, Cele trei povețe, Noaptea neînfricaților* etc.). Elementul-surpriză – fie o vrajă, fie o unealtă a destinului – complică acțiunea, despărțindu-i din nou pe eroi, făcîndu-i să se întîlnească apoi într-o altă lume, în împrejurări cu totul neașteptate sau chiar sub o altă înfățișare.

De altfel, în cele mai multe cazuri, basmul arab nu are o graniță bine delimitată între lumea reală și cea fantastică. Ființe ciudate – păsări, animale, pești –, care vorbesc, simt și se comportă ca oamenii, fără să fi fost vreodată subiectul vreunei vrăji, se amestecă în viața obișnuită a acestora, iar faptele par firești, basmul încheindu-se în mod fericit cu căsătoria unor tinere fete fie cu un vultur, regele păsărilor, fie cu un leu, ragele animalelor, fie cu un pește, împăratul adîncurilor (*Prințesa care nu vorbise niciodată*). Ființe din

alte lumi pot coborî printre oameni, apărînd tocmai la timp pentru a-i salva pe aceştia din urmă sau a-i scoate din mari încurcături. Sora unui ifrit sau fiica regelui mărilor sînt două tinere frumoase ca luna şi pricepute în toate, dar fac minuni de tot felul în văzul lumii, şi nimeni nu se miră.

Acest amestec de real şi fantastic – elementul fantastic apărînd acolo unde şi ori de cîte ori este nevoie – reprezintă încă o trăsătură definitorie a basmului arab. El pare să fie produsul imaginaţiei creatorului popular, ca o modalitate de a găsi soluţia salvatoare pentru toate situaţiile dificile în care îl puneau condiţiile de mediu şi viaţă.

Atmosfera basmului arab este dominată de trecerea frecventă de la un tărîm la altul, de la vis la realitate, din viaţa aceasta în cea de apoi şi invers, dintr-un palat de poveste la deşertul arid, dintr-o cetate înfloritoare într-o paragină, dintr-o cocioabă sărăcăcioasă într-un palat măreţ. Alăturarea extremelor reprezintă o tehnică frecventă în basmul arab, care impresionează puternic cititorul, făcîndu-l să reţină imaginile cu tot caracterul complicat al acţiunii. Cînd eroul unui basm este un om sărman dintr-un sat oarecare de la marginea deşertului şi care, pe deasupra, mai este „însemnat" şi cu o cocoaşă, nu-l poate face de la început pe cititor să creadă că el ar putea fi subiectul unei aventuri deosebite, atunci cînd pleacă să adune vreascuri. Dar cînd în faţa cocoşatului apare brusc petrecerea unui cerc de ginni, totul se transformă într-o scenă captivantă, datorită imaginii picturale şi sonore pe care o oferă basmul: un cerc de ginni adunaţi în jurul focului, alături de care se unduiesc într-un dans fascinant un grup de femei neînchipuit de frumoase. Imaginii i se adaugă sunetul – o muzică plină de ritm ce se dezlănţuie în cadenţa melodiei şi a bătăilor din palme şi care, din cînd în cînd, se opreşte brusc. Intervine momentul de suspans, cînd eroul este pus la încercare, apoi, după ce rima mult aşteptată a fost găsită, cîntecul şi dansul pornesc din nou mai animat decît fuseseră înainte.

Caracterul cinematografic al imaginii este vizibil în numeroase basme în care apar descrieri ale unor peisaje luxuriante, unde abundă culori, sunete şi chiar arome: „De la o vreme, drumul a început să se lumineze şi deodată s-au trezit cu toţii într-o vale strălucitoare, în care crengile copacilor păreau raze de lună, iar trilurile păsărilor o muzică cerească. Orbit de lumină, flăcăul s-a apropiat cu teamă de unul dintre copaci şi a văzut cu uimire că trunchiul, crengile şi frunzele lui erau cu totul şi cu totul din argint strălucitor... S-a apropiat de copac, a prins o crenguţă firavă şi a rupt-o. Dar ce să vezi? Crenguţa a scos un clinchet ciudat, al cărui ecou se îndepărta încet, ca un plînset de zurgălăi".

Descrierea palatului din basmul *Prinţesele dănţuitoare şi taina condurilor găuriţi* reprezintă şi ea un exemplu grăitor ce pledează în sprijinul afirmaţiei

de mai sus: „în cele din urmă au ajuns cu bine la malul celălalt, unde i-a întîmpinat un palat cu totul şi cu totul de cleştar. Ferestrele-i străluceau, părînd mii de torțe oglindite în apa lacului, poteca aşternută cu flori ce urca spre scara palatului răspîndea cele mai dulci miresme, iar în văzduh pluteau armoniile unei muzici vrăjite. Frumoasele copile şi prinții au urcat treptele aproape în zbor, oprindu-se numai pentru o clipă în uşa celei mai strălucitoare săli din palat, ai cărei pereți erau căptuşiți cu porfir şi mărgean".

Sub ochii vrăjiți ai eroului, o grădină luxuriantă pare să fie un tărîm fermecat, ceea ce este perfect explicabil pentru psihologia locuitorilor unei zone în care predomină deşertul: „Şi ce-i fu dat să vadă? O privelişte care-i fură mințile! În prima clipă se întrebă dacă nu cumva e doar un joc al închipuirii. Îşi roti ochii în toate părțile şi înțelese că se află pe o insulă fermecată, cu copaci semeți, pîraie argintii şi flori parfumate, şi cu păsări care se întrec în viers. Pămîntul era neted, aşternut cu muşchi moale, pomii înalți şi rămuroşi, apele dulci, adierile îmbătătoare. Într-un cuvînt, era un adevărat rai. Căută nedumerit spre florile din preajmă, adulmecîndu-le mirosul şi înțelese că în jurul lui erau numai trandafiri şi şofran... Dar nimic nu-l ului mai tare ca mărgăritarele şi nestematele răspîndite prin iarbă, care-şi aruncau săgețile de lumină în noapte" (*Muhsin şi cele două vrăjitoare*).

Însă dintre toate basmele arabe, cele mai interesante şi mai gustate par a fi cele alcătuite după modelul celor *O mie şi una de nopți*, folosind acel stil baroc, cu multe complicații şi numeroase personaje, cu o construcție supra-etajată, aşa-numita „poveste în poveste" (*Prințesa care nu vorbise niciodată*, *Povestea celor două perle negre*, *Omul care n-a avut nici o zi nenorocită*, *Noaptea neînfricaților*, *Fata pescarului*). Basmele menționate le amintesc pe cele ale Şeherazadei, tema din basmul principal – basmul-cadru – servind numai ca pretext pentru înlănțuirea celorlalte. O altă structură asemănătoare cu cea a basmelor din *O mie şi una de nopți* întîlnim, de pildă, în *Bătrîna cea vicleană şi sultanul păcălit* sau în *Baba şi şeitanul păcălit*. Viclenia fără seamăn şi tertipurile folosite de bătrîna poznaşă dezlănțuie o adevărată furtună în oraşul şi palatul sultanului, ba chiar în întreaga împărăție, episoadele succedîndu-se cu repeziciune, crescînd în amploare şi antrenînd din ce în ce mai multă lume, iar apogeul aduce cu el finalul basmului şi triumful dreptății pe care o stabileşte, în mod firesc, sultanul.

Pe lîngă bogăția de motive şi învățături moştenite de la tradiția literaturii orale arabe vechi, basmul arab a împrumutat şi o serie de elemente care țin atît de conținut, cît şi de structură şi stil, de la basmul european şi cel oriental în general. În basmele *Prințesa care nu vorbise niciodată* şi *Fata regelui mărilor*, de exemplu, apare motivul păpuşii care capătă suflet şi glas şi care ne duce cu gîndul la Pinocchio al lui Collodi sau la povestirile lui Hoffman.

Unele influențe comune ale tradiției orale și ale credințelor și mitologiilor orientale fac ca basmele arabe, persane și turcești să aibă multe asemănări în ceea ce privește stilul, tematica, structura și chiar personajele. Asupra personajelor feminine se insistă întotdeauna, acestea fiind descrise cu multe detalii, metafora comună pentru frumusețea lor fiind luna; personajele masculine sînt de obicei tineri, ale căror cele mai apreciate însușiri sînt vitejia, curajul și onoarea. Eroii obișnuiți, comuni tuturor acestor basme sînt emiri, sultani, califi, negustori bogați, șeihi, tineri curajoși care înfruntă soarta, bătrîni înțelepți. Personajele comune cu puteri supranaturale sînt vrăjitoarele, ginnii, divii - ființe fabuloase care-i încurcă sau îi ajută pe oamenii obișnuiți. Personajele secundare ale basmelor sînt, de asemenea, comune, fiind alcătuite din categorii foarte diverse - neveste curioase care încalcă poruncile, femei necredincioase, hoți, bătrîne șirete, cadii, oșteni, servitori, paznici, vînători etc.

Întîlnim în aceste basme și personaje comune care poartă același nume: Juha, eroul istorioarelor asemănătoare anecdotelor lui Păcală, Cheliuță, eroul modest care face minuni de vrednicie, înțelepciune și vitejie, Molla înțeleptul, subiectul unor întîmplări pline de neprevăzut și de haz, care conduc întotdeauna la concluzii pline de învățăminte.

Tot în cadrul caracteristicilor comune ale acestor basme putem aminti acele obiecte vrăjite care acționează singure, răsplătind sau pedepsind oamenii, păsările și animalele care recompensează faptele bune, ca și micile trucuri ce declanșează și complică acțiunea basmelor: încălcarea poruncilor, cutia, odaia și cetatea interzise, frunzele, florile și nuielele care vindecă bolile sau lecuiesc metehnele, numerele fatidice care condiționează soarta eroilor - trei, șapte, treizeci, patruzeci -, personajele sau eroii consacrați purtători ai binelui, cei care ies întotdeauna învingători în lupta cu principiul răului și care sînt, de obicei, tineri - în special mezinul, cel mai mic dintre cei trei frați, cel care învinge forțele răului și în basmele românești.

De altfel, mai pot fi amintite și alte teme și motive asemănătoare celor din basmele românești: cei trei frați care pornesc în lume, victoria fiind în cele din urmă a celui mai mic; istețimea omului simplu care-i învinge pe uriași; suveranul cetății care nu are copii și pe care soarta îl blagoslovește într-un tîrziu cu moștenitori; familia unor oameni simpli fără copii care, spre amurgul vieții, primesc un copil ce se dovedește binecuvîntat de zîne; relația dintre frații și surorile vitrege; prietenia și dușmănia de o viață, viclenia mamei vitrege; răutatea soacrei și încercările la care este supusă nora; baba cea vicleană care îl păcălește și pe diavol; femeia care nu poate păstra nici o taină; soția necredincioasă; balaurul cu șapte capete care păzește comorile, inelul și oglinda fermecată; calul năzdrăvan, pantoful sau inelul pierdut după care este recunoscută adevărata mireasă etc.

Poveștile cu animale reprezintă un tip de povestire cu caracter sapiențial deosebit de gustat la arabi; unele dintre ele, foarte asemănătoare şi construite în acelaşi stil cu fabula clasică, cuprind un preambul, apoi desfăşurarea acțiunii – întotdeauna cu tîlc – şi încheierea care enunță morala. Eroii acestor povestiri sînt animalele cu trăsături specifice, a căror semnificație este universală: leul simbolizează puterea absolută; lupul e caracterizat prin lăcomie haină; vulpoiul e cea mai şireată ființă; corbul e simbolul înțelepciunii; cîinele e asociat cu ideea prieteniei adevărate.

Eroii acestor povestiri se comportă cel mai adesea ca oamenii; au aceleaşi necazuri şi ocupații ca şi aceştia, umblă după hrană şi se zbat pentru soarta copiilor lor (*Jinjil şi Rabab*), se confruntă cu necredința, înşelăciunea şi lăcomia, supraviețuiesc prin înțelepciune (*Leul, lupul şi vulpoiul*) sau se angajează într-o competiție care să le demonstreze superioritatea, răzbunîndu-şi înfrîngerile uneori prin forța minții (*Corbul şi vulpoiul*).

De altfel, nota sapiențială se descifrează cu uşurință aproape în toate basmele şi poveştile arabe, atît în cele în care elementele fantastice sînt predominante, cît şi în povestirile cavalereşti sau istorice, în povestirile construite pe elemente din realitatea obişnuită sau în povestirile cu animale. Aproape toate pun în evidență, pe de o parte, virtuțile morale, iar pe de alta, slăbiciunile şi defectele. Sînt subliniate în special virtuțile funciare ale arabului beduin, atît de mult prețuite, precum vitejia, curajul, prietenia, fidelitatea, sinceritatea, generozitatea, ospitalitatea, toleranța, cumpătarea, onoarea, fiind în acelaşi timp dezavuate defecte precum laşitatea, necredința, înşelăciunea, minciuna etc. Slăbiciunile apar aproape întotdeauna alături de virtuți, contrastul fiind edificator prin el însuşi. Multe povestiri recurg la enunțarea directă a unor sfaturi pe care cei tineri le primesc de la părinți sau bătrîni înțelepți, iar valabilitatea lor este demonstrată prin peripețiile şi încercările la care viața îi supune pe cei ce nu țin seama de ele (*Prieteni la ban şi părteni ai lui Satan*).

Dacă cele mai multe dintre basmele şi povestirile arabe au un tempo alert, plin de vioiciune, cele culese şi înregistrate în dialectele vorbite într-o țară sau alta se caracterizează printr-o limbă extrem de vie şi expresivă, oralitatea conferind acțiunii multă mişcare, dînd impresia unui teatru popular ce se desfăşoară înaintea ochilor cititorului, imprimînd personajelor o vitalitate aparte, trăsături foarte bine conturate, şi mai ales reuşind să păstreze acel umor particular al povestirilor picareşti. În această categorie, ocupă un loc aparte snoavele din ciclul eroului popular Juha (*E cu neputință să împaci pe toată lumea*), cele a căror protagonistă este o bătrînă hîtră şi şugubeață ce reuşeşte să-i păcălească pe toți (*Bătrîna cea isteață şi sultanul păcălit*) sau povestirile în care eroul, datorită hazardului, ajunge în situații

absurde, reușind în final să-l tragă pe sfoară și pe calif. Umorul și ascuțimea minții sînt trăsături esențiale ce îl fac pe eroul basmelor și povestirilor arabe să învingă toate piedicile și, în cele din urmă, să izbîndească. Chiar dacă este ajutat sau împiedicat în acțiunile lui de elemente fantastice și ființe fabuloase, eroul basmelor arabe este, de cele mai multe ori, un om simplu, care trudește din greu să-și țină zilele, zbătîndu-se între vitregiile sorții și ale naturii. În final, omul animat de sentimente alese izbîndește grație inteligenței, hărniciei, chibzuinței și abilității – atribute esențiale care îl fac să apară superior chiar și forțelor înzestrate cu puteri supranaturale.

Complicata împletitură de real și fantastic, de vis și realitate, de real și imaginar cu bogăția simbolurilor converg la alcătuirea unui mesaj al basmului arab, asemănător cu cel al basmelor tuturor popoarelor – triumful binelui asupra răului, al adevărului asupra minciunii, al frumosului asupra urîtului –, așa încît lumea înfățișată apare ca o lume a dreptății și a frumuseții, a speranței și a binelui.

Nicolae Dobrișan

Notă asupra ediției

Basmele și povestirile incluse în această antologie au fost selectate din culegerile *Asatir shaabiyya min qalb jazirat al-Arab* (*Povestiri populare din inima Peninsulei Arabe*), vol. I, 1966, vol. II, 1968, vol. III, 1969, vol. IV, 1970, Dar ath-thaqaga, Beirut, întocmită de Abd al-Karim al-Juhayman, și *Qisas Shaabiyya 'iraqiyya* (*Povești populare irakiene*), Bagdad, 1988. De asemenea, multe basme au fost selectate din paginile revistei irakiene de folclor *Al-Turath ashshaabi* (*Tezaurul popular*), din numerele apărute între 1969 și 1982), editată de Ministerul Culturii din Irak.

Am considerat potrivit să introduc în antologie diverse forme ale eposului popular arab: basme propriu-zise, povestiri, legende, snoave și scurte ilustrări ale originii unor proverbe și zicători, așa cum au circulat ele în creația orală arabă.

N.D.

Baba și Șeitanul păcălit

Copiii se așezară roată în jurul bunicii, care, după ce-i numără din ochi, le grăi astfel:

— În seara asta am să vă spun povestea unei babe care a ajuns la aprigă gîlceavă cu Șeitan[1], din pricină că și ea, și el puneau la cale aceleași belele, împinși de viclenie și de setea de-a semăna zîzanie între oameni. Și poate c-ați auzit sau poate că n-ați auzit – și-atunci o să aflați de la mine – că oamenii din aceeași breaslă ajung întotdeauna să se războiască și că din lupta asta cei slabi cad învinși, iar cei puternici rămîn în picioare. Aș mai vrea să știți voi, copii, că babele sînt femei tare afurisite și că acela care nu ține seama de șiretenia lor nu este decît un neghiob sau un ageamiu. Adevărat că forța brațelor le slăbește, dar au, în schimb, o minte și o limbă ascuțite care le ajută să facă adevărate minuni.

După un început atît de îmbietor, copiii se arătară curioși foarte să audă povestea și strigară în cor:

— Abia așteptăm s-o auzim!

— Nu strigați, năzdrăvanilor! îi potoli bunica și-apoi porni să depene povestea.

Se zice că undeva, într-un colț de lume, trăia odinioară, în vremuri de demult, o babă căreia i se dusese faima c-ar fi atît de șireată, încît și Șeitan ajunsese să se teamă de ea, căci nu de puține ori îi dădea și lui peste cap planurile și-i încurca ițele. Și, într-o bună zi, se trezește baba că Șeitan – căruia i se făcuse lehamite de ea – dă buzna în casă și-i zice așa pe nepusă masă:

1. Numele biblic și coranic al diavolului și, într-un sens mai restrîns, căpetenia demonilor; întruchipare a spiritului răului. În Coran el este înfățișat ispitindu-l pe om să coboare de la o stare superioară la una inferioară, îndemnîndu-i pe credincioși spre fapte reprobabile (sura XXIV, versetul 21), stîrnind vrajba între oameni (sura V, versetul 94) etc.

— Ştii ce? Una din două: sau îmi laşi mie tărîmurile astea şi-ţi alegi sălaş în altă parte, sau eu îmi iau cîmpii şi plec unde-oi vedea cu ochii!

— Ba să ştii că eu n-am de gînd să plec de pe meleagurile mele nici în ruptul capului! i-o reteză baba scurt. Şi nu-ţi zic nici ţie să pleci. Faci cum pofteşti! Dacă vrei să stai, poţi să stai! Dacă vrei să pleci, n-ai decît!

— Eu aş avea o părere... o luă diavolul pe ocolite.

— O părere, zici? Ia s-auzim, despre ce e vorba? tresări baba, arătîndu-se curioasă.

— Aş zice ca unul dintre noi - fie tu, fie eu - să stîrnească niscai pricini sau chiar gîlcevi şi pe urmă să vină celălalt să le dezlege şi să readucă apele în matcă... Şi cel care o să se dovedească mai meşter rămîne stăpîn peste plaiurile astea, iar cel înfrînt îşi ia tălpăşiţa de-aici... Ei, ce zici, te prinzi?

Baba se învoieşte şi, fără să mai stea pe gînduri, porneşte a-l iscodi:

— Vrei să născoceşti tu pricinile şi eu să le dezleg sau le scornesc eu şi tu le descîlceşti?

— Ba zic să le plăsmuieşti tu! o îmbie Şeitan.

Şi, după ce s-au înţeles ei ca baba să încurce iţele, iar Şetian să le descurce, s-au despărţit, văzîndu-şi fiecare de-ale lui. Baba o luă din loc cît ai bate din palme şi se şi apucă de treabă. Porni întins spre prăvălia unui negustor de haine şi stofe, se opri o clipă în uşă, apoi se apropie de stăpînul dughenei şi, după ce-i dădu bineţe, îi zise cu glas mieros:

— Te-aş ruga, jupîne, să-mi alegi cea mai frumoasă stofă pe care-o ai dumneata... Băiatul meu ţine tare mult la o fată şi mi-a cerut să-i caut nişte veşminte mîndre pentru ea, oricît de scumpe ar fi...

— Vezi marfa asta? începu neguţătorul s-o ademenească, luînd-o pe departe. Asta-i o ţesătură rară şi n-o mai găseşti nicăieri în altă parte... Abia a sosit cu ultima caravană... Am primit-o acum două zile... porni el să laude un val dintr-o ţesătură fină, care se vedea că nu-i de ici, de colo.

Baba luă valul cu pricina, plăti fără să se tocmească şi ieşi grăbită, oprindu-se tocmai la casa negustorului, unde prinse să bată în uşă stăruitor.

— Fata mea, a luat-o ea cu vorbe la fel de dulci pe tînăra nevastă care s-a ivit prin uşa întredeschisă, m-a apucat vremea rugăciunii de amiază[1] pe

1. Rugăciunea (*salat*) este una dintre cele cinci îndatoriri fundamentale ale credincioşilor musulmani, unul dintre cei cinci „stîlpi" (*arkan*) ai religiei islamice - alături de profesiunea de credinţă (*şahada*), postul (*sawm*) de treizeci de zile din luna Ramadan, împărţirea pomenii prescrise sau darea pentru cei săraci (*zakat*) şi pelerinajul la Mekka (*hajj*). În fiecare zi, credincioşii musulmani au datoria de a face cinci rugăciuni, în momente bine precizate, care sînt anunţate de către muezini din minarete sau - în moscheile mai mici - de pe o latură a clădirii ori din uşă. Momentele celor cinci rugăciuni sînt: în zorii zilei, la amiază, după-amiază, la asfinţit şi la vremea cinei. Fiecare rugăciune este precedată de abluţiune sau spălarea rituală.

drum şi casa mea e destul de departe de-aici... Eu ţin tare mult să fac fiecare rugăciune la vremea ei şi să nu scap nici una. Dacă nu-i cu supărare, n-ai putea să-mi îngădui să intru în casa dumitale ca să-mi fac rugăciunea? Ţi-aş rămîne tare îndatorată...

Tînăra îi răspunse la bineţe şi-i deschise larg uşa, poftind-o să intre. Şi, fără pic de şovăială, o îndrumă spre dormitorul ei şi-o îmbie să se aşeze pe pat. Pe urmă alergă să-i aducă apă să se spele, înainte de a-şi face rugăciunea, şi să pregătească o cafea, aşa cum era obiceiul. Dar, de îndată ce tînăra nevastă închise uşa în urma ei, baba se grăbi şi ascunse valul de stofă sub perna de la capul patului. Se spălă, îşi făcu rugăciunea, sorbi frumuşel cafeaua, mulţumi cu vorbe mieroase şi pe-aci ţi-e drumul.

Negustorul se întoarse acasă seara tîrziu, după asfinţit, aşa cum făcea în fiecare zi. Mîncă, iar cînd dădu să se lungească în pat ca să-şi mai dezmorţească oasele, băgă de seamă că perna e cu mult mai înaltă ca de obicei. O ridică şi ce-i fu dat să vadă? Sub ea se afla ascunsă chiar ţesătura pe care-o vînduse el la vremea prînzului. Îşi aduse deodată aminte că baba voia s-o dăruiască fetei la care băiatul ei ţinea nespus de mult. În clipa aceea rămase năucit şi simţi că vede roşu în faţa ochilor. Îşi zise că fata pe care o iubea băiatul babei nu putea să fie alta decît nevasta lui. Vasăzică soţia lui, pe care-o socotea credincioasă, îl încornorează şi el habar n-are! Încearcă să doarmă, dar nu e chip să închidă ochii. Numai el ştie cît s-a perpelit în noaptea aceea care i s-a părut fără sfîrşit. Cînd în văzduh începură să plutească primele raze, sări din pat, o strigă pe nevastă-sa şi o măsură cu privirea din creştet pînă-n tălpi.

— Ţi-aduni lucrurile şi te pregăteşti să te duci la ai tăi!... mormăi el cu năduf, fără nici o altă lămurire.

Femeia făcu ochii mari şi-l întrebă care-i pricina, dar nu fu nici un chip să scoată răspuns de la el, căci la vorbele ei el făcea pe n-aude n-a vede. Încercă ea să ghicească despre ce-ar putea fi vorba, dar în zadar. De ce, de nece, el rămase mai departe surd şi mut. Neavînd de ales, biata femeie îşi zise că e mai bine să nu cîrtească. Îşi adună în grabă cîteva lucruri şi se pregăti de plecare, convinsă că nu poate fi vorba decît de-o toană trecătoare şi că e mai nimerit să aştepte cîteva zile, pînă ce se limpezesc apele.

Bărbatul îi ceru să-l urmeze şi, tot aşa, fără să scoată nici o vorbă, o luă spre casa părinţilor ei, hotărît s-o lase acolo şi să se despartă de ea. Numai că tot avea un grăunte de îndoială în suflet şi tocmai de aceea îşi zise că nu trebuie să-şi piardă cumpătul, fiindcă – aşa cum se întîmplă întotdeauna – graba strică treaba.

Asta a fost prima dintre pricinile născocite de şiretenia babei.

În ziua următoare ce i se năzare ei? Cînd află că emirul[1] oraşului e poftit la o petrecere rînduită de nişte negustori bogaţi de pe uliţa ei şi că la un anumit ceas din zi o să treacă pe dinaintea casei sale, se apucă numaidecît să prepare o licoare din miresme alese şi felurite vopseluri şi balsamuri şi, tocmai cînd stăpînul trecea prin faţa uşii, o turnă pe burlan. Emirul simţi îndată parfumul şi, după ce privi cu luare-aminte jur-împrejur, se interesă dacă licoarea care se scursese pe burlan era curată sau nu.

Baba, care între timp coborîse într-un suflet de pe terasa casei, se opri în uşă şi-ncepu să se tînguie:

— Diavoliţa asta de fată îmi mănîncă zilele! Mă cert cu ea mereu şi-i spun să nu se mai spele pe cap în amiaza mare, dar nu vrea cu nici un chip să-mi asculte sfatul şi face tot ce-i trăsneşte ei...

După ce se mai dumiri puţin, emirul pricepu că e vorba de balsamurile care se risipeau din apa care curgea pe burlan şi gîndul îi alergă de îndată la fata aceea, întrebîndu-se cum o fi arătînd şi cît era de frumoasă dacă apa cu care-şi spălase părul răspîndeşte o mireasmă atît de îmbălsămată.

S-a dus el emirul la petrecere, dar numai de veselie nu i-a ars. Tot timpul i-au dat tîrcoale gîndurile, căci i se năzărise aşa, din senin, că vrea s-o vadă pe fata cu pricina, ba chiar că vrea să se însoare cu ea.

A doua zi dis-de-dimineaţă trimise degrabă un sol la bătrîna guralivă ca să-i ceară fata de soţie. Baba să plesnească de fericire, nu alta.

— De fapt, eu pentru Înălţimea Sa mi-am crescut fata cu atîta grijă sau pentru cineva pe măsura lui... bolboroseşte baba după ce-şi mai vine în fire. Cu dragă inimă mă învoiesc şi să fie într-un ceas bun!...

Peţitorul se întoarse într-un suflet la emir şi-l vesti că bătrîna s-a bucurat şi s-a învoit să-i dea fata de soţie. În zilele care-au urmat, scumpeturi, bunătăţi şi daruri de tot felul au curs spre casa babei fără contenire.

---

1. Rostirea literară *'amir* (derivat din verbul *'amara*, „a comanda, a ordona"), comandant, guvernator, prinţ. Termenul pare să fie fundamental islamic. La începutul califatului arab titlul acesta era purtat îndeosebi de comandanţii armatelor şi adesea ai corpurilor de armată, precum şi de conducătorii de provincii - la origine generali care le-au şi cucerit. Titlul de *'amir* a fost împrumutat şi de indieni în secolele XIII-XV, ca titlu de noblete şi apoi pentru guvernatorii de provincii, iar în Imperiul Otoman el era purtat de comandanţii şi guvernatorii de provincii. Titlul a devenit ereditar pentru capii cîtorva familii duruze, care în timpul Imperiului Otoman au guvernat ca domnitori feudali aproape independenţi unele districte muntoase din Liban şi Siria. El era purtat, de asemenea, de căpeteniile unor triburi beduine mai importante. Astăzi titlul este purtat de conducătorii cîtorva principate arabe (Al-Kuwayt, Qatar, Bahrein, emiratele care intră în alcătuirea Emiratelor Arabe Unite), iar în mod curent îi desemnează pe prinţii din familiile regale. Cu aceste sensuri titlul apare şi într-o serie de basme din antologia de faţă.

Curînd după aceea se încheie şi contractul de căsătorie şi se stabili chiar şi noaptea nunţii.

Şi, după ce toate astea fură tocmite, baba alergă într-un suflet la Şeitan şi-i zise pe nerăsuflate, dîndu-i ghes:

— Am venit după făgăduială. Ai de dezlegat două pricini: un bărbat care s-a despărţit de-o nevastă care există şi un bărbat care s-a însurat cu o femeie care nu există. Acum să te văd pe unde scoţi cămaşa! Eu le-am încurcat! Pas de le dezleagă, dacă-ţi dă mîna! Trebuie să născoceşti ceva ca să-i scoţi pe amîndoi din bucluc.

Şeitan chibzui îndelung, învîrtind cele auzite pe toate feţele, iar cînd pricepu că nu e cu putinţă să le descurce, îşi făcu drum pe la casa babei şi se apucă de bunăvoie să-i mărturisească:

— Să ştii că nu mă simt în stare să le descurc nici pe una, nici pe cealaltă, necum pe amîndouă...

— Dacă aşa ţi-i vorba, iar eu o să mă dovedesc în stare să le dezleg, îţi ţii făgăduiala? Adică, vreau să zic, părăseşti tărîmurile astea, aşa cum ne-a fost înţelegerea?

— De bună seamă! întăreşte Şeitan. Ce-am apucat să zic e bun zis!

Au făcut un nou legămînt şi, chiar a doua zi, baba şi-a luat subha[1] şi covoraşul de rugăciune şi a bătut la uşa negustorului, unde lăsase valul de stofă. I-a deschis chiar negustorul şi, după ce şi-au dat bineţe, a poftit-o în salonul de musafiri.

— Acum cîteva zile, începu baba cu o voce repezită, am poposit în casa asta, căci m-a apucat vremea rugăciunii pe drum, şi-am uitat un val de stofă pe care tocmai o cumpărasem pentru logodnica feciorului meu... Te-aş

1. *Subha* sau *misbaha* sînt termenii prin care se desemnează diverse tipuri de rozarii. Ambele cuvinte derivă de la rădăcina *sbh*, ce are sensul general de „a slăvi (pe Allah)". Rozariul a fost împrumutat de musulmani de la indieni sau de la creştinii orientali, prin secolul al IX-lea, şi s-a răspîndit mai ales în cercurile misticilor. Se cunosc diverse tipuri de rozarii, în funcţie de numărul mărgelelor care intră în alcătuirea lor. Cel mai uzual dintre ele era cel alcătuit dintr-o sută de mărgele, corespunzător cu numărul epitetelor lui Allah (nouăzeci şi nouă), la care se adaugă şi numele propriu-zis. Dar tipul cel mai comun de rozariu din timpurile moderne este alcătuit din treizeci de mărgele, separate în trei grupuri de alte două mărgele ceva mai mari. Mărgelele sînt confecţionate din os, corn sau lemn aromat, dar există şi exemplare valoroase, confecţionate din ambră, argint, aur, sidef, fildeş şi pietre preţioase. Dincolo de scopurile religioase, rozariul ocupă un loc important în superstiţiile arabilor musulmani şi creştini; trecerea mărgelelor printre degete, de multe ori în mod inconştient, a devenit un obicei comun în toate ţările arabe, la persoane de credinţe, vîrste, formaţii şi poziţii sociale diferite.

ruga să-l cauţi şi să mi-l dai înapoi, căci sînt o bătrînă nevoiaşă şi n-am cu ce să-i cumpăr alta...

N-apucă bătrîna să-şi isprăvească bine vorbele, că bărbatul simţi cum i se ia o piatră de pe inimă. Alergă glonţ şi se întoarse cu valul de stofă, înmînîndu-i-l bătrînei. La aflarea acestei veşti, care părea să fi coborît din cer, porni să-l slăvească în gînd pe Allah[1], căci nu mai avea nici urmă de îndoială pentru nevinovăţia soţiei, şi să se căineze amarnic pentru că o învinuise pe nedrept. Pe urmă o luă la picior şi nu se mai uită înapoi pînă cînd nu ajunse la casa socrilor. Bătu la uşă, ei îi deschiseră şi el ceru să rămînă între patru ochi cu nevasta lui. Din fericire, nu se grăbise nici cu despărţirea, nici cu învinuirile împotriva ei sau a neamului ei.

— Tare neîndurător te-ai purtat cu mine în ziua aceea şi nici acum nu pricep de ce... îl mustră tînăra soţie cînd rămaseră singuri.

— Este adevărat că m-am pripit şi am fost nedrept, dar crede-mă că nici pînă astăzi nu ştiu de ce m-am purtat aşa, îşi recunoscu el vina plin de căinţă. Cred că eram în săptămîna chioară... Nu-mi dau nici eu seama ce m-a apucat. Tu nu ai nici o vină în treaba asta. M-am supărat şi eu, vorba ceea, ca văcarul pe sat... Am greşit, fără îndoială, şi-mi cer iertare. Totodată, sînt gata să-ţi dau orice despăgubire pentru supărarea pricinuită...

— Eu nu-ţi cer nimic anume. Las la gustul şi la alegerea ta... răspunse nevasta, bucuroasă că scăpase de belea.

Şi, promiţîndu-i marea cu sarea, neguţătorul îşi luă nevasta de mînă şi se întoarse cu ea acasă. Astfel, apele reveniră la matca lor, iar una din cele două pricini îşi găsi dezlegarea.

Cu asta am scos-o eu la capăt cum am scos-o, îşi zise baba în gînd, dar să vedem acum ce fac cu cealaltă pricină, care e mult mai încîlcită. Noaptea nunţii se apropie, iar de mireasă nici vorbă.

Toate pregătirile pentru nuntă erau pe isprăvite şi baba tot îşi mai bătea capul şi scormonea prin tolba ei cu viclenii, căutînd trucul izbăvitor. Şi, tot

1. Dumnezeul unic în religia islamică. Allah le era cunoscut arabilor încă înainte de apariţia islamului, fiind una dintre divinităţile principale în panteonul mekkan, poate chiar divinitatea supremă, în vreme ce alte zeităţi, cum sînt Manat, al-Lat şi 'Uzza – cele trei fiice ale sale –, trebuie să fi fost mediatori între el şi om. El era în orice caz un zeu creator, asigura ploaia dătătoare de viaţă, apăra caracterul sacru al jurămintelor şi-i proteja pe oameni de primejdii. Prin antonomază, el era Zeul, Dumnezeul (*Al-Ilah*) cel puternic, devenit în islam, datorită propovăduirii neînfricate şi forţei persuasive a lui Muhammad, Atotputernicul. Deci vaga noţiune de *divinitate supremă* care a fost Allah în panteonul păgîn de la Mekka s-a universalizat şi s-a afirmat prin propovăduirea coranică drept Zeul Viu, Preaînalt, Atotputernic.

cotrobăind aşa, iată că-i vine ideea salvatoare. Face ce face şi găseşte un trunchi de palmier. Îl aşază pe cap şi aleargă cu el degrabă spre puţul adînc din apropierea moscheii. Îşi roteşte ochii în toate părţile şi, cum era singură-singurică pe uliţă, trosc cu buşteanul în ochiul de apă din fundul puţului. Zgomotul buşteanului la izbirea apei s-a auzit destul de desluşit prin împrejurimi. Şi unde nu se porneşte baba să urle şi să bocească de credeai că una-două i se sfîşie inima.

– Fata mea! Săriţi! Mi s-a înecat fata în puţ! Săriţi, oameni buni! Ajutoor!

Cum toate astea se petreceau pe la vremea rugăciunii[1], cînd moscheea era ticsită, la auzul ţipetelor imamul[2] întrerupse închinăciunea şi alergă afară într-un suflet, urmat de puhoiul de lume care începu să forfotească în jurul bătrînei.

– Ce s-a-ntîmplat? Ce s-a-ntîmplat? întrebau toţi deodată, dar nimeni nu se interesa mai abitir decît emirul oraşului, care se afla şi el printre credincioşii din moschee.

Baba izbuti să-i lămurească printre sughiţuri că fiica ei a alunecat în fîntînă şi s-a înecat. Emirul porunci să coboare de îndată unul din slujitorii

1. Ziua de vineri (*jum'a*, „adunare") este ziua săptămînală a cultului public în islam. Ea a fost aleasă de profetul Muhammad, fiindcă aceasta era ziua tîrgului săptămînal din oraşul Al-Madina, unde veneau locuitorii oazelor din împrejurimile oraşului. Această origine a slujbei religioase explică şi momentul zilei la care are loc, destul de incomod pentru zonele cu climă foarte caldă, respectiv amiaza, adică vremea care precedă închiderea tîrgului. La începuturile islamului, slujba religioasă din ziua de vineri avea şi o semnificaţie politică, fiind considerată dovada unităţii din cadrul comunităţii musulmane şi implicînd şi manifestarea credinţei faţă de calif ori faţă de guvernatorul care conducea slujba sau al cărui nume era menţionat în timpul celebrării. Participarea la slujba de vineri este considerată o îndatorire obligatorie pentru toţi bărbaţii adulţi care locuiesc într-o localitate şi, acolo unde era posibil, ea avea loc la o singură moschee din oraş. Ceremonialul slujbei din ziua de vineri constă în chemarea la rugăciune (*'azan*), rostită în interiorul moscheii, predica (*khutba*) şi rugăciunea (*salat*) colectivă. Ziua de vineri nu este în mod obligatoriu o zi de odihnă. În perioada de la începutul islamului era chiar dezaprobată practica de a nu lucra vinerea, imitîndu-se prin aceasta ziua sărbătorii săptămînale a comunităţilor iudaice şi creştine. În perioada modernă, ziua de vineri a devenit în cele mai multe state musulmane o zi de repaus săptămînal oficial. Puţine state islamice au ales pentru acest scop ziua de duminică.
2. Termenul desemna iniţial conducătorul unei caravane. De aici, în sens figurat, cuvîntul a ajuns să însemne „conducător moral, model (urmat de alţii)"; iar în zilele noastre, îl desemnează pe cel care conduce rugăciunea credincioşilor.

săi pentru a încerca s-o scoată pe frumoasa fată, dar baba se împotrivi cu înverşunare şi începu să se răţoiască la toată lumea:

– Nu, pentru numele lui Allah! ţipă ea. Nimeni în afară de mine n-are voie să coboare! Cum aş putea îngădui s-o vadă cineva în halul în care este?

– Dar dumneata eşti prea firavă şi mă tem că n-o să poţi face mare lucru... încercă s-o înduplece emirul. Nu-i un fleac să scoţi un om din fundul fîntînii...

– Fie ce-o fi, nimeni în afară de mine n-are voie să coboare şi s-o vadă în halul în care este, sărmana de ea... se oţărî baba tînguios, căci ea ştia una şi bună. Chiar dac-ar fi să rămîn şi eu acolo...

Că cîr, că mîr, emirul se înduplecă şi încuviinţă să coboare baba. De unde, de neunde, se aduseră cît ai clipi din ochi cîteva scînduri. După ce le legară la capete cu nişte funii, baba se aşeză pe ele şi coborî încet în fundul puţului. Dar, cînd ajunse deasupra apei, ce-i fu dat să vadă? Într-o mică grotă se adăpostise un pui de ginni[1], trist şi amărît.

Cînd o zări pe cotoroanţa cea hîdă holbîndu-se la el printre scînduri, ginnul cel mic izbucni într-un hohot de rîs atît de năstruşnic, încît i se cutremură tot trupul şi-i plesni pe dată o gîlcă crescută de la o vreme în gît şi care nu-i mai îngăduia să înghită strop de mîncare sau de apă. Din pricina asta ajunsese atît de prizărit şi de slăbănog. Dar cîte nu pătimise sărmanul de el! Iar bieţii părinţi erau şi ei cu inimile sfîşiate de durere. Ce leacuri nu încercaseră ca să-l tămăduiască, dar fără nici un folos. S-au perindat să-l vadă toţi tabibii[2] din neamul ginnilor, dar n-au făcut nici o ispravă. Ajunşi la deznădejde, cînd au văzut că i-a pierit pînă şi graiul, l-au lăsat singur în grotă, aşteptînd ca, de la o zi la alta, să-şi dea duhul.

Şi iată minunea minunilor! Sluţenia babei şi caraghioslîcul ei, în stare să stîrnească chiar şi rîsul mamei care şi-a pierdut pruncul cu o zi în urmă, l-a zguduit atît de tare pe micul ginn, încît, eliberat de gîlma din gît, se porni de îndată să ţipe, cerînd mîncare şi apă, căci era cît pe ce să se stingă de foame

1. În concepţia musulmană tradiţională ginni sau djinii ar fi nişte fiinţe corporale, imperceptibile simţurilor umane, înzestrate cu inteligenţă, asemenea oamenilor şi îngerilor. Spre deosebire de oameni, care ar fi fost creaţi din lut, şi de îngeri, care ar fi fost creaţi din lumină, djinnii au fost creaţi, după Coran, dintr-o flacără fără fum („El [= Allah] l-a creat pe om din argilă, ca ceramica,/ Şi i-a creat pe djinni dintr-un foc fără fum", sura LV, versetele 14-15). Ei pot lua forme fantastice şi sînt în stare să îndeplinească lucruri neplăcute. Lexicografii arabi încearcă să derive acest cuvînt de la rădăcina *djanna*, ce are ca sens esenţial ideea de „ascundere, disimulare" (pentru că djinii se ascund de om), dar această etimologie nu pare a fi prea convingătoare şi nu se verifică nici posibilitatea explicării cuvîntului arab prin împrumutul latin *genius*.
2. Vraci, tămăduitori; medici, doctori.

şi de sete. Îi aduseră fără zăbavă mîncare şi apă din belşug şi imediat viaţa i se strecură din nou în trup, făcîndu-l să se înzdrăvenească văzînd cu ochii.

Cît s-au mai bucurat părinţii cînd au văzut că le-a scăpat odorul cu zile, după ce pierduseră orice nădejde să vadă o minune ca asta şi-şi ziseseră că nu le mai rămînea decît să se supună ursitei! Dar iată că, tocmai cînd erau încredinţaţi că nu i-a mai rămas nici o scăpare, copilul ginnilor începe să se înzdrăvenească şi să prindă viaţă. Fără să stea pe gînduri, au încercat să afle în dreapta şi-n stînga cine stîrnise rîsul odraslei lor şi-i adusese astfel tămăduirea, pentru a-l răsplăti pe binefăcător aşa cum se cuvine.

— Cotoroanţa asta! îi lămuri ginnul cel mic, arătînd cu degetul spre baba din fundul fîntînii.

— Copilul nostru s-a tămăduit datorită ţie, bătrînico! Tu l-ai mîntuit de suferinţă şi i-ai redat viaţa cînd noi pierduserăm orice nădejde, îi zise tatăl micului ginn, apropiindu-se de ea. Ţie îţi datorăm viaţa lui, aşa că ne poţi cere orice-ţi pofteşte sufletul, o mai îmbie el.

— Dacă aşa ni-i vorba, îşi luă baba inima în dinţi, apoi eu n-am a vă cere nimic altceva, dacă m-aţi scoate din buclucul în care m-am băgat cu emirul oraşului. Adică să-mi găsiţi o mireasă la care să poată intra cînd vine sorocul nunţii...

Şi baba îndrăzni să-şi deschidă inima şi le spuse toată tărăşenia cu emirul şi tot păsul ei.

— Prea bine! îi luă ginnul vorba din gură. Numai un bob zăbavă şi cererea-ţi va fi împlinită!...

Şi ce-i fu dat să vadă? De unde, de neunde, se ivi o fată cu boiul mlădios şi chipul ca o lună plină şi-atît de frumoasă, dar atît de frumoasă cum nu se mai afla alta pe lume.

— Veste bună? Veste bună? urla lumea adunată la gura puţului. E teafără fata?

— Bucuraţi-vă! Bucuraţi-vă, căci fata n-a păţit nimic! îi linişti baba.

Atunci fu din nou coborît podeţul cu funiile şi le traseră afară, mai întîi pe fată şi pe urmă pe bătrînă. Lumea se îngrămădi buluc s-o fericească pe bătrînă pentru că-şi scăpase fata cu viaţă, iar ea întîmpină urările mulţumită şi veselă nevoie mare.

Cînd veni şi rîndul emirului, ea aduse vorba despre nuntă şi-i şopti la ureche, aşa, ca să audă numai el:

— Iacăt-o pe fata mea! Nu i s-a întîmplat nimic rău, slavă lui Allah! E teafără, aşa că nunta poate să aibă loc fără nici o adăstare, în noaptea stabilită.

Emirul se bucură şi el, de bună seamă, căci se temuse niţeluş că, din pricina acestei întîmplări nefericite, va trebui amînată noaptea nunţii.

Şi, după ce se isprăvi şi pricina asta, baba se duse de-a dreptul la sălaşul lui Şeitan.

— Ei, acum ce mai ai de zis? îl luă ea din scurt. Uite că am descurcat cele două pricini cu bine. Acum ce-ai de gînd? Te ţii de cuvînt?

Şeitan încercă mai întîi s-o scalde şi-i răspunse cam în doi peri, dar n-a avut încotro şi se văzu nevoit să mărturisească pînă la urmă că baba s-a dovedit mai vicleană decît el. Şi, cum apucaseră să facă legămîntul dinainte, nu mai putu să dea înapoi şi trebui să-şi ia tălpăşiţa. Şi dus a fost, lăsînd-o pe baba care-l trăsese pe sfoară să hălăduiască şi să viclenească prin tărîmurile acelea.

Kulayb şi Al-Muhalhil

A fost odată ca niciodată. Au fost odată, demult, la început de vremi, două triburi[1] la fel de renumite; unul se chema Bakr[2], iar celălalt Taghlib[3]. Şi-avea tribul Taghlib un cîrmuitor de toată isprava, preţuit şi ascultat pentru destoinicia şi pentru vitejia lui în luptă. Şi-l chema pe cîrmuitorul despre care vă povestesc eu acum Kulayb[4]. Iar dacă neamul său îl iubea şi-l respecta atît de mult era pentru că toate celelalte triburi îl cunoşteau şi se fereau s-ajungă la gîlceavă cu el, aşa încît nimeni nu îndrăznea să nesocotească bunurile lui sau ale supuşilor lui. Şi, cînd intra Kulayb în cortul său, apoi

1. În genealogia arabă tradiţională, tribul (*qabila*) este o subdiviziune a unei comunităţi naţionale numite *şa'b* (termen care s-a generalizat în epoca modernă cu sensul de „popor").
2. Banu Bahr, „tribul Bakr", este un vechi trib arab beduin, ale cărui locuri de păşunat se întindeau de la Al-Yamama – din Arabia Centrală – peste Nedjd, pînă la coasta Golfului Arab şi Mesopotamia.
3. Banu Taghlib, „tribul Taghlib", a fost unul din cele mai mari triburi arabe de origine yemenită. Din sudul Peninsulei Arabe, unele ramificaţii ale sale au migrat în Nedjd şi Al-Hedjaz, iar de aici spre graniţele Şamului şi Mesopotamia.
4. Kulayb ben Rabî'a a fost unul din şefii puternicului trib Taghlib în secolul al V-lea. Conform tradiţiei, în fruntea unei puternice confederaţii de triburi, el i-a înfrînt pe regii din Himyar, dobîndind o poziţie dominantă în sudul şi centrul Arabiei. După aceste victorii, el şi-a luat titlul de „rege", într-o perioadă în care s-a conturat o tentativă de constituire a unei organizări politice superioare celei de tip tribal beduin, probabil după modelul regatului Lakhmizilor din Al-Himyar, situat nu departe de locurile de baştină ale triburilor Taghlib şi Bakr. Aroganţa şi mîndria lui Kulayb au devenit proverbiale: zicala „Mai semeţ decît Kulayb ben Rabi'a" se mai aude şi astăzi. Poezia şi tradiţia arabă atribuie temperamentului său izbucnirea aşa-numitului război al Basusei – o vrajbă între triburile Taghlib şi Bakr care ar fi durat patruzeci de ani, aşa cum se poate deduce şi din legenda inclusă în antologia de faţă.

picior de om nu mai avea voie să se apropie, căci rînduise ca nici un muritor să nu-i poată tulbura liniştea.

Kulayb mai avea şi un frate, de acelaşi sînge cu el, la fel de viteaz şi vestit, care se numea Al-Muhalhil[1]. Dar, cu toate că era un om destoinic, nu putea fi şi el cîrmuitor de trib, întrucît tribul nu putea avea decît un singur conducător, căci aşa era rînduiala. Vorba ceea, un trib nu poate avea două căpetenii în acelaşi timp, tot aşa cum nu se pot priponi doi cai la acelaşi stănog şi nu pot intra două săbii în aceeaşi teacă. Şi-a lăsat Al-Muhalhil rosturile tribului în grija fratelui său, iar el s-a nărăvit la mîncare şi băutură şi la alte plăceri de soiul ăsta şi-o ţinea tot în ospeţe, înnădind ziua cu noaptea. Şi nimeni nu cuteza să se apropie de el şi să-l trezească atunci cînd îl fura somnul, căci dăduse aspră poruncă să fie lăsat în pace pînă ce singur deschidea ochii şi-atunci o lua de la capăt cu petrecerile şi ospeţele.

Şi-a tot dus-o Al-Muhalhil aşa o vreme, dar într-un rînd s-a întîmplat ca tribul său să-şi părăsească vechiul sălaş în căutarea unor păşuni mai bune. S-au făcut toate pregătirile şi înainte de faptul zilei oamenii s-au aşternut la drum, mînîndu-şi turmele de vite din urmă. Al-Muhalhil însă a rămas sforăind în cortul lui, căci nu îndrăznise nimeni să-l trezească. Cam pe la vremea chindiei au poposit în noul loc de păşunat şi, cum-necum, Kulayb şi-a adus aminte de fratele lui. S-a uitat el în dreapta şi-n stînga, şi-a petrecut privirile peste toate chipurile din preajmă, dar pe frate-său ia-l de unde nu-i! Al-Muhalhil nicăieri! Cînd i-a iscodit pe slujitori să vadă ce ştiu de soarta lui, i-au răspuns nepăsători că l-au lăsat dormind în cort. Singurul om care avea voie să-l trezească era fratele său, Kulayb, aşa încît acesta s-a văzut nevoit să ia cale-ntoarsă şi să calce drum de-o zi înapoi. Nimeni altcineva nu se încumeta să-l trezească. Dac-a ajuns Kulayb la locul de unde pornise tribul în fapt de ziuă, s-a oprit în faţa cortului, în care Al-Muhalhil sforăia de zor, părăsit şi uitat de toţi.

— Al-Muhalhil! Al-Muhalhil! a pornit să-l strige în gura mare.

Cînd a auzit ca prin vis că-i pomeneşte cineva numele, Al-Muhalhil a sărit din somn, scrîşnind din dinţi, cu ochii scăpărînd scîntei de mînie. Puţin a lipsit să se repeadă la sabie. Dar, cînd s-a trezit cu fratele său lîngă el, i s-a tăiat inima şi-a lăsat-o mai moale.

— Grăbeşte-te şi ia-o după mine, căci tribul a plecat de mult spre alte păşuni! l-a îndemnat Kulayb fără alte lămuriri şi-a pornit degrabă călare pe cămila lui ageră.

Al-Muhalhil şi-a tras în fugă pe el veşmintele şi-a pornit în urma cămilei desculţ. A alergat ce-a alergat, pînă ce Kulayb şi-a dat seama că l-au răzbit

1. Al-Muhalhil (porecla lui 'Adiyy ben Rabia, m. 531) este unul dintre primii poeţi arabi.

ghimpii şi glodurile. Atunci s-a îndurat, i-a aruncat peste umăr nişte sandale şi i-a poruncit să le încalţe. După ce şi-a pus încălţările şi şi-a simţit tălpile apărate, i-a fost mai uşor şi inima i-a dat ghes să meargă mai departe.

— Cînd încalţi sandale, după ce-ai mers desculţ, e ca şi cînd ai fi călare... a îngăimat el încîntat, aşa încît să-l audă Kulayb.

Cei doi şi-au văzut mai departe de drum fără să mai scoată vreo vorbă. Cînd, într-un tîrziu, Kulayb s-a întors iarăşi spre fratele său şi-a băgat de seamă că e frînt, şi-a îngenuncheat cămila lîngă el şi i-a poruncit acestuia:

— Încalecă!

Cînd s-a văzut Al-Muhalhil pe spinarea cămilei şi-a început să simtă odihna în ciolane, i-a venit inima la loc de-a binelea şi-a îngăimat din nou cîteva vorbe:

— Călăreţul e sultan...

Şi de-atunci vorbele astea rostite de Al-Muhalhil şi prinse din zbor de Kulayb au trecut în gura lumii şi le-auzim şi astăzi rostite în chip de proverbe.

Într-un tîrziu au ajuns şi cei doi fraţi la tribul lor cu bine. Şi-au rămas vitele tribului la păscut pe meleagurile acelea noi săptămîni în şir. Numai că într-o bună zi Kulayb s-a trezit cu cămila unei femei ce se numea Basus[1], din tribul Bakr, care sălăşluia prin preajmă, intrînd pe păşunile pe care el le socotise a fi numai şi numai ale lui. Atunci mîna lui Kulayb s-a repezit într-o strălucire spre tolbă şi-a tras din ea o săgeată cu care a ţintit ugerul cămilei lui Al-Basus, făcînd ca sîngele să i se amestece cu laptele. Cămila a alergat mugind îndurerată spre stăpîna ei. Şi era biata cămilă singura avere a sărmanei femei, căci de ea, de laptele şi de puii ei atîrnau zilele femeii şi toate nădejdile erau legate de bietul animal. Din pricina asta femeia şi-a pierdut minţile şi-a urlat cît au ţinut-o puterile, rostind vorbe prevestitoare de rău:

— Ce umilinţă, neam al lui Bakr!

Tot tribul a auzit vorbele ei. S-a iscat larmă şi forfotă şi lumea s-a îmbulzit în juru-i. Lîngă ea s-a oprit Jassas – un viteaz din tribul Bakr, cu a cărui soră se însoţise Kulayb. A luat-o de mînă, încercînd s-o potolească şi să-i dea curaj.

1. Al-Basus bint Munqiz ben Salman at-Tamimiyya este numele unei femei legendare din saga preislamică (*ayyam al-arab*), vinovată de uciderea lui Kulayb ben Rabi'a şi de războiul care îi poartă numele (*harb Al-Basus*), izbucnit între triburile Bakr şi Taghlib. Conform legendei, în timp ce stătea cu nepotul ei Al-Jassas – cumnatul lui Kulayb – şi îşi păştea cămila pe o păşune aleasă de Kulayb, fără să ţină seama de cutumele beduine, acesta i-ar fi ucis vita. Ofensat de această violare a ospitalităţii, Al-Jassas l-a ucis pe Kulayb, ceea ce a antrenat un război îndelungat între cele două triburi, cam pe la anul 530, căruia i s-a pus capăt după aproximativ patruzeci de ani printr-o pace încheiată la Dhu al-Majaz, sub auspiciile Mekkăi.

— Liniştește-te mătuşă! a îndemnat-o el. Nu ne sili să scoatem sabia căci s-ar putea stîrni între Bakr şi Taghlib un război ce n-o să se mai stingă niciodată... Cere-mi mie ce doreşti pentru despăgubire!...

— Dar asta-i o ruşine ce nu poate fi spălată de toate apele din lume... s-a căinat bătrîna. Nu cred să fie umilință mai mare ca asta! Mi-a fost călcată în picioare cinstea, căci au rănit singura mea cămilă... Zeci de alte cămile de-mi vor fi aduse în locul ei, ruşinea tot nu va fi ştearsă... Nimic n-o poate înlocui!...

Jassas a stăruit s-o împace, dar n-a fost chip. Ce nu i-a pus dinainte drept despăgubire! Dar totul a fost în zadar, căci ea o ținea pe-a ei, că nu poate exista alt preț pentru cămila rănită decît răzbunarea, chiar dac-ar fi să se iște război între Bakr şi Taghlib - cele două triburi înfrățite.

— Te rog un singur lucru! a schimbat Jassas vorba, văzînd că nu e cu putință s-o înduplece. Dă-mi răgaz pînă mîine, căci fac legămînt să mă răzbun pe nelegiuitul care ți-a săgetat cămila cea fără pereche!

A doua zi, cînd nici o rază de soare nu se ivise încă pe cer, Kulayb a încălecat pe iapa-i năzdrăvană şi-a pornit să dea tîrcoale locului de popas al tribului său. Jassas, dacă l-a văzut, a pornit pe urmele lui, pîndind şi aşteptînd să se îndepărteze de corturi, şi, cînd a socotit că e destul de departe ca să nu-i poată sări nimeni în ajutor, s-a năpustit năvalnic asupra lui. Cu o lovitură l-a prăvălit de pe iapă, dar, ca să fie sigur că nu scapă cu zile, i-a mai împlîntat o dată pumnalul în piept pînă la plăsele. Apoi s-a îndepărtat în galopul calului spre tribul său, vestindu-l despre cele întîmplate. Şi toată lumea a rămas încremenită.

Cele două triburi s-au îndepărtat unul de altul şi toată suflarea s-a apucat de pregătiri pentru o luptă crîncenă, al cărei deznodămînt numai Allah putea să-l ştie. Tribul Taghlib se pregătea de zor să-şi răzbune cîrmuitorul, iar bărbații din tribul Bakr se pregăteau pentru apărare, căci nimic nu mai era de făcut, după ce scoseseră primii sabia.

— Dar de ce n-am trimite un sol la Al-Muhalhil, să-i dea de ştire că noi ne-am învoi să-l despăgubim pentru pierderea pricinuită? şi-a dat cu părerea un bătrîn mai înțelept din tribul Bakr. S-ar putea să primească şi-atunci ar scăpa amîndouă neamurile de urgia unui război nimicitor, căci învingătorul, chiar de-i învingător, va suferi cumplit şi va pierde la fel de mult ca şi învinsul...

Sfatul tribului a dat ascultare vorbelor bătrînului înțelept şi cei prezenți au ticluit pe dată trei oferte pe care solul să le înfățişeze lui Al-Muhalhil: fie să i-l predea pe războinicul Jassas pentru a fi ucis în schimbul lui Kulayb, fie să-l aleagă pe cel mai nobil bărbat din tribul Bakr şi să i-l predea pentru a plăti sîngele vărsat, fie să răscumpere cu aur şi vite pierderea pricinuită.

Şi, dacă nici una din aceste idei nu avea să fie primită de tribul Taghlib, atunci nu le mai rămînea altceva decît războiul!

Solul neamului Bakr a pornit pe dată şi i-a înfăţişat lui Al-Muhalhil cele trei idei de împăciuire. El s-a prefăcut că le cîntăreşte şi le întoarce pe toate feţele şi după o îndelungată chibzuinţă pornit-a a grăi astfel:

— Prea bine, eu n-am nevoie de averi... Mie să-mi aduceţi de unde-oţi şti şapte oiţe albe, pe care să le poată mulge fetele lui Kulayb ca să-şi ducă zilele... Şi mai vreau şi-o cămilă tînără, de culoarea ţărînii[1], cu care să se poată muta dintr-un loc în altul. Asta-i tot ce vreau şi alte pretenţii nu am...

Solul, bucuros c-a scăpat numai cu atît, nu s-a mirat defel la auzul vorbelor ciudate şi s-a grăbit să se întoarcă la neamul său, vestindu-l că Al-Muhalhil s-a învoit să primească şapte oiţe albe şi-o cămilă tînără de culoarea ţărînii pentru sîngele fratelui său.

Mai-marii tribului Bakr s-au adunat să se sfătuiască, întrebîndu-se dacă vorbele lui Al-Muhalhil au fost cu adevărat chibzuite sau a vrut să facă doar o glumă. Şi părerile au fost împărţite. Unii s-au grăbit să-l socotească pe Al-Muhalhil un nătîng şi şi-au zis că n-au a se teme prea mult de el. Alţii se îndoiau de adevărul spuselor solului, crezînd că n-a înţeles prea bine ce-a auzit. Dar bătrînul cel înţelept cu barbă colilie i-a lăsat pe toţi să spună ce aveau de spus şi pe urmă şi-a purta pe rînd privirea peste chipurile lor şi-a tuşit ca să-şi dreagă glasul.

— Ce părere ai? s-au grăbit cu toţii să-l întrebe, aducîndu-şi abia atunci aminte de el.

— N-aţi înţeles tîlcul vorbelor lui Al-Muhalhil şi v-aţi făcut gînduri greşite despre el... a prins bătrînul să-şi spună oful. Tîlcul vorbelor lui este războiul... Războiul şi numai războiul! Nimic altceva!

— Cum asta? s-au mirat în cor şi peste bucuria lor de la început s-a lăsat un zăbranic.

— Cele şapte oiţe albe pe care vi le-a cerut el sînt stelele din Carul Mare, iar cămila cea tînără de culoarea ţărînii e chiar luna de pe cer, s-a apucat bătrînul să tălmăcească vorbele lui Al-Muhalhil. Ăsta-i tîlcul adînc al vorbelor lui. Mie, unul, nu mi se pare a bună. Putea-veţi voi să-i daţi drept răscumpărare stelele şi luna de pe cer?

— Vai nouă! Nu vom putea nicicum! i-au răspuns atunci într-un glas.

— În cazul ăsta nu ne rămîne de ales, aşa că pregătiţi-vă de luptă, ca să nu fiţi luaţi pe neaşteptate...

După ce-au mărturisit cu toţii că bătrînul avea dreptate, s-au împrăştiat şi-au început pregătirile de război. La numai cîteva zile s-a iscat ca din

1. Cămile considerate de rasă foarte bună, îndeosebi datorită mersului lor rapid.

senin un vuiet năpraznic şi-au văzut cum tribul Taghlib se prăvăleşte asupra lor. Şi astfel s-a stîrnit vrajba şi măcelul dintre cele două neamuri, care aveau să durere patruzeci de ani; ani în care bătrînii au închis ochii şi-au trecut în lumea celor drepţi, tinerii au încărunţit şi-au început să se stingă şi ei, iar pruncii au devenit bărbaţi în puterea cuvîntului. Balanţa izbînzii înclina cînd spre neamul Bakr, cînd spre neamul Taghlib, dar de cele mai multe ori spre acesta din urmă.

Şi-avusese Kulayb cîteva fete. Pe cea mai mare dintre ele o chema Hamama. În răgazul dintre două lupte, Al-Muhalhil avea obiceiul să izvodească poeme şi să rostească versuri ca acestea:

Ajută-mă, Hamama! Cuvîntul tău îl spune!
Răpun pentru Kulayb cămile două mii
Din cele-alese, bune.
Nici degetul lui mic
Nu pot să mi-l răzbune...

Al-Muhalhil s-a prins în cele din urmă cu jurămînt să prăpădească o sută de bărbaţi din neamul lui Bakr pentru a răzbuna sîngele fratelui său. Dar, cînd numărul celor răpuşi a ajuns la nouăzeci şi nouă, el s-a stins din viaţă fără să-şi fi ţinut legămîntul şi curînd după aceea au luat sfîrşit şi luptele. Istovite de război, după ce şi-au pierdut floarea tineretului şi-au prăpădit nenumărate vite, cele două triburi s-au risipit prin deşert. Dar iată că Allah a vrut ca jurămîntul lui Al-Muhalhil să se împlinească; după un an de peregrinări departe de locurile bătăliilor, cele două neamuri s-au întors iarăşi la păşunile lor dintîi şi s-a întîmplat să le răsară în cale ciolanele dezvelite de vînturi ale celor căzuţi în luptă. Unul din bărbaţii tribului Bakr a pus mîna pe un os şi-a încercat să-l spargă, apăsîndu-l de genunche. Osul s-a crăpat şi-o aşchie din el i-a intrat în carne, iscîndu-i o plagă ce nu s-a mai închis niciodată. Ba nu numai că nu s-a închis, ci a tot crescut şi s-a întins, prinzîndu-i tot piciorul şi mai pe urmă şi trupul, pînă ce l-a dus la ceasul pieirii. Şi astfel numărul morţilor din tribul Bakr a ajuns la o sută, tocmai atîţia cît jurase Al-Muhalhil să ucidă pentru a-l răzbuna pe fratele său, Kulayb.

Hamalul la pescuit de perle

A fost odată ca niciodată. Trăia odinioară, demult, într-un tîrguşor din inima deşertului, un biet om care-şi ducea traiul de azi pe mîine cărînd te miri ce, fel de fel de poveri, dintr-un loc în altul. Într-un an se trezeşte că nu prea mai are ce să lucreze în orăşelul lui şi nici din ce să-şi ducă zilele şi-atunci ce se socoteşte el? Leagă într-o bocceluţă cîteva lucruşoare şi ceva de-ale gurii şi ia spinosul drum al pribegiei cu prima caravană, îndreptîndu-se spre unul dintre orăşelele de care auzise vorbindu-se, de pe coasta Golfului.

Şi, cînd ajunse în orăşelul cu pricina, taman începuse sezonul pescuitului de perle din adîncul apelor. Pentru treaba asta, pescuitorii obişnuiau să se prindă fîrtaţi şi să împartă cîştigul frăţeşte, primind fiecare după felul muncii şi după primejdiile care-i ameninţau viaţa. Scufundătorii în adîncuri luau partea cea mai mare, căci nu era un fleac să-ţi ţii răsuflarea minute în şir şi să te amesteci cu vietăţile afundurilor, mai ales că unele dintre ele de-abia aşteptau să simtă gustul sîngelui de om. Ceilalţi fîrtaţi primeau fiecare după osîrdia şi osteneala lui.

Ajuns pe ţărmul mării, sărmanul hamal se tocmi şi el cu nişte fîrtaţi dintr-aceia şi se apucă de treabă cu sîrg. De scufundat nu putea fi vorba, căci trăise numai printre nisipuri şi n-avea de unde să ştie cum se face o treabă ca asta, dar în rest făcea tot ce se pricepea şi ce nu se pricepea: împingea bărcile de pe nisip în apă şi din apă iarăşi pe nisip, vîslea, călăfătuia fundul luntrelor, căra tot felul de mărunţişuri dintr-un loc în altul... Într-un cuvînt, era bun la toate, mai puţin la scufundat.

Cînd se încheie vremea pescuitului de perle, îşi luă fiecare ce i se cuvenea şi sîmbraşii ce lucraseră cîteva luni împreună se despărţiră, luînd-o care încotro. Hamalul nostru se alese din treaba asta cu un cîştig destul de frumuşel şi era fericit cum nu se mai poate. Îşi făcu el tot felul de socoteli şi-şi zise că banii cîştigaţi o să-i ajungă să-şi cumpere o casă acătării în tîrguşorul lui şi să se şi însoare. Ba o să-i mai şi rămînă ceva pe deasupra, să

ducă o viaţă îndestulată o vreme mai lungă. Pe scurt, îşi legă mari speranţe de cîştigul ăsta. În schimbul perlelor pe care le lăsase fîrtaţilor lui, să facă ce-or vrea cu ele, se mulţumise cu optzeci de guinee[1] de aur. O sumă ce nu era de ici, de colo! Cînd mai văzuse el atîţia bani în viaţa lui? După ce chibzui bine, îşi zise că ar fi cel mai nimerit să se alăture primei caravane şi s-o ia înapoi spre tîrguşorul din inima deşertului. Numai că n-avu norocul să găsească o caravană şi nici nu ştia nimeni cînd o să-şi facă vreuna drum într-acolo, aşa că porni să hoinărească şi să caşte gura prin oraş. Purta tot timpul la el banii pe care-i cîştigase. Ce altceva ar fi putut face cu ei? Pusese punga cu bani într-un buzunar şi o pipăia tot timpul, de teamă să nu se găurească şi să-i alunece vreo guinee. De fiecare dată cînd îi simţea în buzunar şi-şi aducea aminte că e stăpînul unei sume atît de mari, îl învăluia un abur ca de beţie. Iar cînd nu se zărea nici ţipenie de om pe uliţă, se retrăgea în cîte-un cotlon, scotea punga cu aur din buzunar, o dezlega încet şi începea să numere monedele, una cîte una. O făcea şi pentru a se încredinţa că suma era nesmintită, dar mai ales pentru că îi plăcea să asculte clinchetul monedelor ce se atingeau una de alta, aducînd cu o muzică dumnezeiască, şi să soarbă din ochi grămada de aur strălucitor, făcîndu-şi încă o dată şi încă o dată planuri.

Într-una din zile ce-i vine lui? Se trezi, aşa, tam-nisam, ispitit să facă treaba asta printre nişte dărîmături de la marginea drumului. Scoase punga din buzunar şi se apucă din nou să numere monedele una cîte una, aşa cum mai făcuse de-atîtea ori, pînă cînd ajunse la optzeci. Pe urmă le adună, le puse la loc în pungă şi-o vîrî în buzunar.

Dar ce să vezi? De la fereastra unei colibe ce dădea spre paragina aceea îl zări o muiere care sălăşluia acolo împreună cu o gloată de copii. Acu' numai ce văzu ea lucirea ispititoare a aurului în faţa ochilor şi află şi cum arată punga şi cîte monede sînt în ea, că i se şi năzări să pună mîna pe bani printr-un şiretlic. Şi ce-şi zise ea? Ia să-ncercăm, că cine ştie de unde sare norocul! Se îmbrăcă degrabă şi ieşi în mijlocul uliţei. Cînd ajunse omul nostru în dreptul ei, îi tăie calea, îl apucă de guler şi porni să urle la el cît o ţinea gura:

— Vrei să te duci în lume şi să mă laşi şi pe mine şi pe bieţii copii pe drumuri, fără nici o leţcaie? Să murim de foame şi tu să iei toţi banii?...

De pomană încercă omul a-i da să priceapă că n-o cunoaşte şi n-are cu ea nici în clin, nici în mînecă. Muierea o ţinea înainte pe-a ei. Pasămite, voia ca lumea să creadă că este bărbatul ei şi să-i sară în ajutor. Şi pas de mai scapă de muierea vicleană, care ştie prea bine că nimic din ce spune nu-i adevărat,

1. Veche monedă englezească de aur în valoare de o liră şi un şiling, care a circulat şi în Orient. Numele ei a intrat în limba arabă în formele *gunayh, djunayh.*

dar ține cu totul dinadinsul să facă din negru alb și din noapte zi, ca minciuna să învingă adevărul.

Nu fu chip să scape de muierea care-l ținea mai departe zdravăn de guler și lumea începu să se adune buluc în jurul lor. Cîțiva trecători se amestecară între ei și încercară să-i împace, cu ideea să împartă suma pe din două, dar nici el, nici ea nu se lăsară înduplecați. În cele din urmă, oamenii care erau de bună credință socotiră că numai cadiul[1] orașului ar fi îndrituit să ia o hotărîre și-i conduseră spre divanul lui. Intrară la cadiu și acesta ascultă mai întîi plîngerea femeii, care bătea mai departe cîmpii, susținînd sus și tare cum că bărbatul ar fi soțul ei și că i-ar fi vîndut toate giuvaiericalele pe optzeci de guinee de aur, cu care ar avea de gînd să plece în lume, lăsîndu-i și pe ea și pe copii fără o para și fără nici un mijloc de trai.

Bărbatul o ținu și el pe-a lui, tăgăduind că ar cunoaște-o și cu atît mai puțin că i-ar fi soție. Și, ca să dovedească netemeinicia vorbelor ei, ceru să-i aducă și pe copii. Muierea cea vicleană se și grăbi să-i aducă de-acasă, dar avu grijă să-i învețe pe drum să se agațe de straiele lui și să nu-l scoată din „tată".

Zis și făcut. Veniră copiii, dar să vezi și să nu crezi. Numai ce-l văzură pe omul din fața cadiului, că se și repeziră și se agățară de hainele lui. „Tată"-n sus, „tată"-n jos, țipau cu toții în cor. Și, de ce-ncerca el să-i lămurească, de ce se agățau nărăviții și mai zdravăn de straiele lui. Nu se putea înțelege cu ei și pace!

De data asta cadiul nu mai avu nici cea mai mică îndoială că femeia are dreptate. Dacă ar minți femeia, mai treacă-meargă, dar să mintă copiii, asta nu se poate, își zise el. Drept care hotărî să-i revină femeii cele optzeci de

1. „Judecător", reprezentant al autorității învestit cu competențe de jurisdicție. Funcția sa avea ca obiect aplicarea legii, prin esența ei religioasă. El hotăra în legătură cu diverse litigii, aplicarea amenzilor, întemnițarea sau pedepsele corporale, încheierea actelor cu caracter juridic, chestiunile referitoare la succesiune, lor caritabile și religioase (*waqf*). Sentințele date de *qadi* erau fără protejarea văduvelor, orfanilor, administrarea bunurilor destinate scopurilor caritabile și religioase (Waqf). Sentințele date de *qadi* erau fără drept de apel. Ele se înscriau în registre speciale cu scopul de a fi aplicate în viitor și la alte cazuri similare (se păstrează astfel de registre începînd din secolul al IX-lea e.n.). Funcția qadială s-a menținut cu aceste atribuții pînă pe mijlocul secolului al XIX-lea, cînd într-o serie de state islamice a început modernizarea structurilor politice și juridice. În timpurile moderne, competențele qadiului sînt limitate în cele mai multe țări arabe la domeniul restrîns al statului personal (de exemplu, căsătoria, divorțul, moștenirea), la aspectele legate de administrarea bunurilor religioase și la alte cîteva chestiuni mai particulare.

guinee. Cît despre bărbat, îi spuse că acum e liber să facă aşa cum îl taie capul: dacă vrea, poate să rămînă cu femeia, dacă ţine cu tot dinadinsul, n-are decît să plece în lumea largă, oriunde doreşte. Călătorie sprîncenată! Cui să ceară omul nostru ajutor? Cadiul hotăra în oraş şi cuvîntul lui era lege! Pînă la urmă n-avu încotro şi-o lăsă pe femeia aceea vicleană să se aleagă aşa, din senin, cu optzeci de guinee, iar el rămase cu buzele umflate. Ieşi de la cadiu lefter, cu toate planurile şi speranţele năruite, căci toate atîrnaseră de banii agonisiţi cu trudă, care se duseseră acum pe apa sîmbetei.

Porni să colinde din nou pe uliţele oraşului, de data asta abătut, cu gîndul dus. Vedea totul talmeş-balmeş. După nenorocirea care se abătuse pe capul lui nu-şi dădea seama ce-ar putea face. Şi, tot hoinărind aşa, fără nici o ţintă, se trezi sub umbra deasă a unui pom uriaş, în care jucau pete mici de lumină ca nişte boabe de argint viu, şi se prăbuşi la pămînt, încercînd să se dezmeticească şi să chibzuiască ce-ar avea de făcut, dar fără să întrezărească nici o ieşire. Pomul se afla în faţa unei case mari şi arătoase, în care era un du-te-vino neîntrerupt. Stăpînii casei îl văzură făcut ghem acolo, la pămînt, dar îşi închipuiră că s-a oprit să-şi tragă sufletul la umbra pomului pînă ce se mai potoleşte dogoarea zilei şi pe urmă o să-şi urmeze drumul. Dar omul rămase acolo pînă la asfinţitul soarelui, năpădit de gînduri răzleţe, istovit şi fără nici o nădejde.

Cînd băgă de seamă că străinul tot n-a plecat, stăpîna casei - o femeie aleasă, evlavioasă şi cu o minte tare ascuţită - trimise o slujnică la el cu poruncă să-l aducă înăuntru.

— Du-te degrabă şi cheamă-l pe sărmanul acela să mănînce astă-seară la noi! o îndemnă ea.

Slujnica ieşi în mare grabă şi-i zise tocmai cum o povăţuise stăpîna, dar el nu răspunse nimic, căci era pe jumătate leşinat. Femeia se întoarse şi-i spuse stăpînei în ce hal l-a găsit, dar aceasta o trimise din nou la el, făgăduind să-i vină în ajutor dacă are vreun necaz.

Bietul om se trezi ca dintr-un vis urît, desluşind în vorbele slujnicei o rază de speranţă. Cine ştie, s-ar putea să-mi redobîndesc banii, îşi spuse în sinea lui. Se ridică anevoie şi porni pe urmele femeii, care-l conduse în casă. Acolo îi dădură mai întîi să mănînce pe săturate, după care stăpîna îl luă cu duhul blîndeţii şi porni să-l descoase despre necazurile care-l frămîntă, iar el se apucă să-i depene toată tărăşenia de-a fir a păr.

— Nu trebuie să te mai necăjeşti, căci eu m-am şi gîndit la calea prin care o să-ţi redobîndeşti banii de la femeia asta şireată, îl încuraja stăpîna casei şi-l linişti. Ba o să ţi-i iei chiar îndoit!

— Eu vreau banii mei şi-atîta... se tîngui omul. Nu-mi trebuie nici un sfanţ mai mult!

— Te duci din nou la cadiu şi-i spui că eşti hotărît să pleci, aşa cum el ştie de altfel, dar că vrei să-i iei şi pe cei doi băieţi mai mari să te însoţească, iar pe cei mici îi laşi în grija mamei, pînă ce te-ntorci. Spune-i că i-ai cerut şi soţiei îngăduinţa să-i iei, dar ea se împotriveşte. Şi-atunci preafericitul cadiu o să-i dea poruncă să-i lase pe cei doi băieţi să te însoţească. Restul va veni de la sine.

A doua zi dis-de-dimineaţă hamalul cel necăjit se şi afla la uşa cadiului. Cînd fu chemat înăuntru, judecătorul trimise pe dată să fie adusă şi femeia cea vicleană şi-o înştiinţă că este dreptul bărbatului să-i ia pe cei doi băieţi cu el. Încercă ea, muierea, să se împotrivească, dar hotărîrea cadiului e hotărîre şi trebuie să fie îndeplinită. Trimise de îndată şi după cei doi copii şi, cînd i se înfăţişară, îi anunţă şi pe ei că trebuie să-şi urmeze tatăl. Şi unde nu se porni femeia pe un bocet de credeai că i se rupe inima. Dar hotărîrea cadiului e sfîntă şi nimeni n-are voie s-o nesocotească.

Omul îi luă pe cei doi băieţi de mînă şi dispăru cu ei pe uşă afară. Încercară ei să se împotrivească în fel şi chip, dar hamalul era oricum mai zdravăn şi-i tîrî după el mai mult cu forţa. Muierea să plesnească de necaz, nu alta! Văzînd că uneltirea se îndreaptă împotriva ei şi că gluma se îngroaşă, femeia îşi zise că n-are de-ales şi că e mai potrivit să-şi scape copiii prin bună înţelegere şi, dacă e nevoie, chiar prin momeli şi ademeniri. Aşa că o luă după bărbat cu paşi spornici, răpusă de nelinişte, iar cînd îl ajunse din urmă, încercă un nou truc.

— Ia stai olecuţă, bărbate! îl luă ea cu vorbe dulci. Tu n-o să ai nici un folos de pe urma copiilor ăstora... Ba o să fie o grea povară pentru tine şi-o să ai numai bătaie de cap din pricina lor...

— Acum ce ţi-a căşunat pe mine, muiere? se zborşi hamalul la ea, tăindu-i şirul vorbelor. Ce zor ai tu? Lasă-mă-n pace cu vorbele astea! Eu n-am de-ales! Îi iau cu mine unde m-oi duce, oricîtă bătaie de cap o să-mi dea!...

— Aş vrea ca prin bună înţelegere să-ţi dau cele optzeci de guinee şi să-mi iau copiii înapoi... porni ea să se tocmească, văzînd că altfel nu izbuteşte.

Îşi închipuise că el o să se învoiască numaidecît, dar ţi-ai găsit! Omul atît a aşteptat! S-o vadă tînguindu-se şi tocmindu-se!

— Hotărîrea cadiului – de-i dreaptă au ba – e sfîntă şi nu poate fi schimbată nici cît un vîrf de ac!... se împotrivi el mai departe, simţind că e la mîna lui.

— Dar astea sînt lucruri care nu-l privesc pe cadiu, ci numai pe noi doi, insistă femeia. Aici e vorba de drepturile noastre, al meu şi-al tău... Dacă ajungem amîndoi la o învoială, n-are nimeni nimic cu noi... N-o să se scufunde pămîntul...

— Şi cam cît ai fi dispusă să dai ca să ajungem la împăcare? o trase bărbatul de limbă, după ce se prefăcu a sta puţin în cumpănă.

— Păi, ți-aș da banii luați de la tine și încă douăzeci de guinee pe deasupra... încercă ea să-l înduplece.

— Nu pot să mă mulțumesc numai cu atît, fiindcă mi-am irosit destul de mult timp și tare m-am mai supărat din pricina vicleniei tale... Mai pune ceva!... o ademeni el de data asta, fără să se piardă cu firea.

De unde avea, de unde n-avea, strînsă cu ușa, femeia continuă să tot adauge puțin cîte puțin, copleșită de rușine și de furie, dar el nu se învoi să-i dea copiii înapoi nici în ruptul capului decît atunci cînd ea ajunse să-i dea îndoit suma luată de la el, adică o sută șaizeci de guinee bătute pe muchie, nici mai mult, nici mai puțin.

— Treacă-meargă!... își dădu el încuviințarea cînd ajunseră la suma asta, căci i se făcu milă și de ea, și de odraslele ei, văzînd cît sînt de amărîți cu toții.

Din milă pentru ei, și nu din lăcomie s-a mulțumit hamalul cu împăcarea asta. Și numaidecît s-au apucat să scrie și-o învoială, ca să aibă fiecare cîte un zapis la mînă.

Și-a luat fiecare partea lui: el cele o sută șaizeci de guinee și ea copiii. S-a bucurat și ea, s-a bucurat și el, dar mai ales el, căci obținuse un cîștig la care nici cu gîndul nu gîndise. Dar acum devenise și mai grijuliu din pricina bănetului, căci nu era lucru ușor să poarte mereu cu el atîta aur. Ar fi vrut să plece numaidecît spre orașul lui, dar n-avea cum; era legat de-o caravană și trebuia s-aștepte pînă ce se ivea prilejul.

Așa că, neavînd ceva mai bun de făcut, porni să colinde prin suq[1], plimbîndu-și necontenit privirile într-o parte și-n alta, peste chipurile negustorilor, în speranța că doar-doar o să dea peste unul mai cumsecade, la care să-și poată lăsa guineele în păstrare pînă la vremea plecării. În cele din urmă ochii i se opriră asupra stăpînului unei prăvălii ce i se păru mai de

1. Acest cuvînt de origine aramaică, după cîte se pare, desemnează tîrgul sau bazarul arab tradițional, dar și piața de legume, iar în vremurile moderne chiar și un complex comercial. În toate orașele mari au fost amenajate astfel de bazaruri alcătuite dintr-o rețea de străduțe și pasaje acoperite, înguste și întortocheate. De obicei, ele erau situate în zona centrală a orașului, în imediata vecinătate a unei moschei mai mari. În cursul zilei suqul este un loc zgomotos și plin de animație, dar după rugăciunea de seară toate dughenele se închid cu obloane și drugi de fier. Negustorii sînt grupați în general pe specialități, iar în cazul unor meserii, atelierele meșteșugărești sînt situate în imediata vecinătate a dughenelor unde articolele sînt expuse pentru vînzare. Din loc în loc se întîlnesc cafenele, mici moschei și depozite de mărfuri. Meseriașii care prelucrează fierul, arama și bronzul sînt concentrați în locuri speciale, uneori situate în fara zidului suqului, din pricina zgomotului produs și a pericolului de incendiu.

doamne-ajută, se interesă în dreapta şi-n stînga despre negustorul cu pricina şi toată lumea care-l cunoştea îi spuse numai lucruri frumoase.

Se opri o clipă în uşă, îi dădu bineţe, apoi mai făcu cîţiva paşi şi intră în vorbă cu el:

— Aş avea şi eu o sumă de bani pe care te-aş ruga să mi-o primeşti pentru un timp în păstrare... începu hamalul fără prea multă îndrăzneală. Ţi-aş fi tare îndatorat, dac-ai consimţi...

— Dacă n-ai fi străin de meleagurile astea, nu m-aş învoi, căci n-am făcut niciodată aşa ceva, îi răspunse negustorul. Dar, pentru că eşti străin şi la nevoie, treacă-meargă, o să-mi iau şi grija asta pe cap, care nu-i deloc uşoară, nădăjduind să mă răsplătească Allah...

Hamalul îi ură să aibă parte numai de noroc, pe urmă îi dădu punga cu bani în păstrare şi hoinări mai departe prin suq, gîndindu-se că mai sînt şi oameni cumsecade pe lumea asta.

Trece ce trece şi hamalul nostru află că se pregăteşte în sfîrşit o caravană care o să pornească spre ţinuturile lui. Atunci alergă într-un suflet la negustor, îi dădu bineţe ca şi prima oară şi i se adresă la fel de respectuos:

— Te-aş ruga să-mi dai banii pe care i-am lăsat în păstrare la dumneata acum cîteva zile, dacă nu-i cu supărare. Am găsit în sfîrşit o caravană care pleacă spre meleagurile mele.

— Despre ce bani vorbeşti, omule? Ce te-a apucat? îi tăie negustorul vorba, încruntîndu-se mirat.

Hamalul îşi dădu seama dintr-o ochire că bărbatul din faţa lui nu mai era omul smerit, cumsecade şi binevoitor de data trecută, căci nu-l învrednici nici măcar cu o privire, îl întîmpinaseră doar un chip aspru şi mohorît şi-un glas tăios, care nu prevesteau nimic bun, ba trădau chiar o duşmănie făţişă.

— E vorba de punga aceea pe care ţi-am lăsat-o în păstrare în cutare zi, pe la cutare ceas... încercă omul nostru să-l ajute să-şi amintească. Are cutare culoare şi e legată aşa şi-aşa... continuă el să-i descrie punga fără să se fîstîcească, nădăjduind c-o să-l ajute în felul ăsta s-o deosebească de altele.

Dar ţi-ai găsit! Negustorul nu pricepea şi pace!

— Nu mi-aduc aminte de aşa ceva, în ruptul capului... o ţinu negustorul pe-a lui cu încăpăţînare şi cu o mutră din ce în ce mai încruntată.

Hamalul pricepu că a căzut pentru a doua oară într-o capcană şi nu ştia dacă o să mai poată scăpa şi de data asta de buclucul în care se băgase singur sau o să se uite lung după agoniseala şi truda lui, care se duseseră pe gîrlă.

Văzînd că n-o poate scoate la capăt cu viclenia negustorului, o luă de la început să-i descrie iarăşi punga şi-i mai aduse aminte chiar şi vorbele pe care le spusese fiecare cînd venise în prăvălia lui cu rugămintea să-i păstreze

banii. Dar negustorul o ţinea una şi bună, nu recunoştea şi pace! Nu ştia decît că e prima dată cînd îi aud urechile o poveste atît de ciudată.

— Nu-mi aduc aminte, în ruptul capului, să fi stat de vorbă cu dumneata vreodată! mai întări el şi întoarse privirile în altă parte, vrînd să scape de musafirul nedorit.

Omul nostru era iar într-o mare încurcătură şi teama i se strecură din nou în suflet. Apoi îşi aduse aminte de femeia care-l scosese din bucluc prima oară. N-are altfel cum face! Trebuie să meargă din nou la ea! O s-o roage să-l ajute şi de data asta, ca să scape de belea, căci n-are pe nimeni altcineva pe lume.

Fără să mai stea pe gînduri, alergă la pomul cel umbros, bătu în poartă şi aşteptă pînă ce se ivi slujnica. Îl recunoscu de cum dădu cu ochii de el şi se miră:

— Tot n-ai plecat, omule? Ai să intri iarăşi în vreun bucluc!

— A trebuit să aştept, căci n-a pornit nici o caravană spre meleagurile mele, începu el amărît. Cît despre buclucuri, ce să mai vorbim! În vremea asta am dat peste o altă nenorocire! Şi uite de-aia am venit din nou să bat la poarta stăpînei tale, Allah s-o ajute! Spune-i c-aş ruga-o să mă primească, să-i spun ce belea a mai dat peste mine.

Slujnica se întoarse în casă şi-i povesti stăpînei sale despre ce-i vorba.

— Cheamă-l înăuntru! îi porunci femeia.

Omul nostru intră spăsit şi dădu bineţe. Stăpîna casei îl măsură cu privirea din creştet pînă-n tălpi şi-şi dădu seama dintr-o ochire că iar e la ananghie. Începu să-l descoase şi el îi povesti noua lui păţanie, oftînd, cu mintea rătăcită şi inima zdrobită.

— Nu fi atît de amărît, că îndată găsim o cale să-i scurtăm şi-ăstuia ghearele! îl linişti femeia. O să ticluesc eu ceva ca să-ţi iei banii înapoi, nu-ţi face griji! Şi roagă-te lui Allah să te-ndrume pe calea cea bună!

Hamalul ascultă vorbele ei cu ochi mari şi urechi lacome şi simţi că-i vine inima la loc.

— Mîine eu o să merg la el la prăvălie, se apucă femeia să-l dăscălească. La un sfert de ceas după ce-am intrat eu în dugheană, vii şi dumneata, ceri îngăduinţa, intri şi grăieşti aşa, fără să te pierzi cu firea: „A venit vremea să plec şi te-aş ruga să-mi dai banii lăsaţi la dumneata în păstrare...". Atunci el o să scoată punga cu bani şi-o să ţi-o dea fără să cîrtească.

Mulţumi de mai multe ori şi părăsi casa femeii şovăind, căci tare se mai îndoia de izbîndă, chiar dacă ea se arătase atît de sigură şi încrezătoare. Se tot gîndea cum putea ea să-l păcălească pe omul acela atît de viclean şi încăpăţînat.

Aproape de ceasul stabilit omul plecă întins spre prăvălie. Cînd ajunse în dreptul ei, îl văzu prin fereastră pe stăpîn, urmărindu-i atent şi cu temenele adînci pe clienţii care intrau şi ieşeau.

Iat-o şi pe femeia cea mintoasă! Cînd deschise uşa, neguţătorul o întîmpină cum nu se putea mai curtenitor cu plecăciuni şi cu figura smerită, pierzînd-o din ochi.

— Soţul meu este plecat într-o călătorie mai lungă, începu ea zîmbind, şi după cum ştii, nu sîntem acasă decît o mînă de femei fără apărare în faţa atacului unor tîlhari. Am atîtea giuvaiericale de preţ şi n-aş vrea să rămîn fără ele! M-am gîndit că ar fi în siguranţă dacă ar sta aici, la dumneata, pînă se întoarce bărbatul meu din călătorie. Dacă te învoieşti să mi le primeşti în păstrare, voi şti cum să te răsplătesc ca să nu rămîn datoare...

— La dispoziţia dumitale cu orice alt ajutor! se învoi negustorul pe loc, cu glas mieros şi cu ochii strălucind de interes.

Ştia că femeia e bogată şi că va profita din plin de pe urma ei.

Dar, tocmai cînd ajunseră aici cu învoiala, iată că se strecoară tiptil în prăvălie hamalul nostru, cerîndu-şi punga:

— Mă rog de iertare, aş vrea banii lăsaţi la dumneata în păstrare căci a sosit sorocul plecării... Chiar azi porneşte o caravană spre oraşul meu...

— Numai un bob zăbavă! răspunse negustorul cu zîmbetul pîn-la urechi.

Nici vorbă să mai caute nod în papură.

Se ridică numaidecît şi, cît ai clipi, se şi întoarse valvîrtej cu punga hamalului, urîndu-i călătorie bună. După ce-şi primii banii, omul nostru o luă la sănătoasa cu călcîiele sfîrîind, fără să se mai uite înapoi. Şi, tocmai cînd se pregătea şi femeia să iasă, iată că apare din stradă slujnica ei, alergînd cu sufletul la gură, şi-o vesti cu chipul luminat de flacăra bucuriei că stăpînul casei s-a întors din călătorie. Se însenină ca prin farmec şi stăpîna ei, bătînd din palme de fericire. Cît despre negustorul cel lacom şi prefăcut, încremeni cu un zîmbet strîmb şi galben, bătînd şi el din palme a pagubă, căci nu se putea împăca cu gîndul că s-a lăsat păcălit. A rămas cu buzele umflate, cugetînd la înţelepciunea norodului care spune că se găseşte ac pentru fiecare cojoc.

Fata neguțătorului și fiul sultanului

Trăia în vremuri de demult, într-un oraș mare, un neguțător bogat, care călătorea mult cu mărfurile lui, fiind mai tot timpul plecat prin ținuturi hăt, departe, departe de casa lui. Şi-avusese neguțătorul acesta parte de-o soață tare smerită care i-a adus pe lume un singur copil – o fată neîntrecută în frumusețe şi isteține. Tatăl o iubea nespus şi făcea tot ce-i stătea în putință ca să primească copila o creştere aleasă şi să aibă parte de tot ce-i bun şi frumos.

Dar, cînd fata a ajuns aproape de vremea măritişului, Allah a vrut ca mama ei să părăsească această lume. Vreme îndelungată după nenorocirea asta neguțătorul n-a mai cunoscut alinarea. Stătea mai tot timpul în casă lîngă fata lui; nu-i mai ardea de nici o călătorie, nici să vîndă, nici să cumpere nimic. Dar asta pînă într-o zi cînd a simțit că drumurile şi meseria îl chemau din nou. Firea-i fire, ce să-i faci, n-are omul cum s-o întoarne din drumul ei! Şi, pe deasupra, negoțul trebuia făcut, căci omul nostru din asta trăia şi din asta îşi agonisise toată averea. Atunci se sfătui cu fata lui şi-i ceru îngăduința să plece din nou într-o călătorie ca acelea de odinioară. Fata nu se miră defel şi nu-i arătă nici o împotrivire. Ba chiar se învoi pe loc şi se prinse să poarte ea grijile casei.

— O să-ți las în casă tot ce ți-e de trebuință, pe urmă zăvorăsc uşa şi te las singură înăuntru. O să am grijă să nu duci lipsă de nimic. Ba chiar o să caut pe la scribii din oraş şi prin dughenele cărturarilor din suq şi-o să ți-aduc şi cărți, ca să nu simți singurătatea. N-o să ai nici o altă treabă în afară de pregătirea bucatelor şi curățenia casei. Dar nu care cumva să vorbeşti cu cineva de afară sau să deschizi uşa!... o mai preveni tatăl înainte de-a purcede la drum.

— Am să fac nesmintit tot ce m-ai povățuit, tată! îl încredință fata. Du-te în paza lui Allah, fără nici o grijă! N-am să mă abat de la nici unul dintre sfaturile pe care mi le-ai dat!...

Zis şi făcut! Tatăl o încuie în casă singură-singurică şi se aşternu la drum, începîndu-şi din nou pribegia prin lume. Şi-a lipsit el de-acasă vreme

îndelungată, să tot fi fost cîteva luni bune de cînd plecase. Ăstimp, Fatima – căci aşa o chema pe fata negustorului – rămase de una singură între pereţii casei, zăvorită cu şapte lacăte. Dar trecu ce trecu şi fata simţi că o prinde urîtul. Şi într-o bună zi ce se socoti ea? Ce-ar fi să-ncerc să privesc afară? Dar cum? Cu chiu, cu vai, izbuti să facă o gaură cît un bănuţ într-unul din pereţii casei şi începu să se uite prin ea la lumea de afară. Şi ce credeţi că-i fu dat să vadă? Nici mai mult, nici mai puţin decît palatul sultanului. Şi, tot petrecîndu-şi ea privirile peste terase, peste grădinile palatului şi împrejurimi, într-un tîrziu îl zăreşte pe fiul sultanului, ospătîndu-se împreună cu nevasta lui. O masă cu adevărat împărătească, încărcată cu fel de fel de minunăţii şi bunătăţi! Dar băgă de seamă că tînăra soţie de-abia dacă se atingea de bucatele alese şi-abia de-şi muia buzele în cîte-o cupă strălucitoare plină cu nectar. Iar cînd soţul ei începu s-o cerceteze cu ochi curioşi şi s-o iscodească de ce nu mănîncă şi nu bea mai nimic, ea îi răspunse fîstîcită de-a binelea că nu-i e nici foame, nici sete. Prinţul tăcu, fiindcă nu voia s-o stînjenească pe soaţa lui cu prea multe întrebări, de teamă să n-o supere sau să ajungă la sfadă.

Dar, îndată ce se ridicară de la masă şi fiul sultanului părăsi palatul, ducîndu-se la treburile lui, nevasta intră în odaia ei şi deschise degrabă uşa unui dulap. Şi, ca din pămînt, se ivi un bărbat, un ditamai vlăjganul, care se vedea de la o poştă că-i un tîrîie-brîu. Şi numai ce-o văzu, că se şi repezi la ea şi-i arse o palmă zdravănă pe obrazul drept şi încă una peste cel stîng.

— Netrebnico, mă laşi închis atîta vreme ca să mă înăbuş? porni el s-o dojenească.

Femeia se făcu mică de tot în faţa mîniei lui şi începu să se tînguie, încercînd să-l înduplece:

— Bărbatul meu a întîrziat azi ca niciodată... Dar, cînd a ieşit, am alergat într-un suflet să deschid dulapul...

Străinul cel hain se mai linişti auzind vorbele ei, mai ales că o văzu alergînd să-i aducă tăvile încărcate cu mîncăruri şi băuturi. Iar cînd toate fură aduse şi aşezate în faţa lui, se prinseră să mănînce amîndoi de zor, pînă ce nu mai rămase nimic pe masă.

Fatima, fata neguţătorului, înţepenise acolo cu ochii holbaţi, nevenindu-i să creadă ce vede. Şi, tocmai cînd nelegiuiţii se pregăteau să se ridice de la masă, se căţără cu repeziciune în unul dintre copacii din grădină şi azvîrli cu o piatră în femeia cea haină şi necredincioasă, pălind-o drept în ochi. Apoi coborî iute şi se ascunse în casă. Spurcaţii săriră ca arşi, văităndu-se furioşi, ea de durere şi el de necaz. Oricum înţeleseră că piatra venise dinspre palatul negustorului, dar, oricît iscodiră, nu izbuti nici unul să zărească pe cineva şi nu se dumiriră ce putea să fie.

Cînd se întoarse acasă, fiul sultanului băgă de seamă că soţia lui a rămas fără un ochi.

— Cum de s-a întîmplat una ca asta? prinde el s-o tragă de limbă, mirat şi mînios din cale-afară.

— M-am pomenit cu o piatră venind dinspre casa aceea... îi răspunde soţia, arătînd spre palatul negustorului.

— Dar casa asta-i goală şi ferecată pe dinafară, îi ia fiul sultanului vorba din gură. Stăpînul ei rătăceşte prin lume de cîteva luni şi nu se află în ea nici ţipenie de om...

— N-am nici cea mai mică îndoială că piatra a venit din casa aceea! stăruie nevasta. Dacă nu e locuită de oameni înseamnă că e locuită de ginni...

Fiul sultanului pricepu că e ceva necurat la mijloc şi intră şi mai tare la bănuieli. Cum ţinea la nevasta lui nespus de mult, căci nu ştia nimic despre necredinţa ei, hotărî să nu spună nimănui nici un cuvînt despre nefericita întîmplare şi să afle singur adevărul. Treaba era, vedeţi bine, mult prea gingaşă, de vreme ce la mijloc era chiar soţia lui. Lumea ar fi putut născoci cîte şi mai cîte pe seama ei şi nu s-ar fi potrivit deloc cu rangul lor. Şi, fără să mai zăbovească nici o clipă, se îmbrăcă în straie de babă şi părăsi palatul pe-o poartă tainică, sprijinindu-se într-un toiag.

Era cam pe la vremea chindiei, cînd lumea începea să se retragă în case şi să se pregătească pentru rugăciunea de asfinţit. Fiul sultanului, acum în veşminte de babă, începu să dea tîrcoale casei negustorului, jeluind, răguşit:

Mă-nvîrt, mă-nvîrt, cu ochii căutînd
Să văd în astă casă cine-o fi şezînd.
Mă-nvîrt şi mă întreb cine să fi-ndrăznit
Ca ochiul norei de sultan să-l fi lovit...

Repetă stihurile astea jeluindu-se la fiecare colţ al casei, pînă cînd, în cele din urmă, se ivi Fatima sus, pe un zid, şi-o îndemnă pe bătrînă să se apropie:

— Vino aici, în dreptul meu, bunicuţo! o chemă fata. Uite, eu o să las o funie cu un coş şi dumneata aşază-te în el, ca să te ridic la mine, căci am să-ţi dau o veste neobişnuită despre nora sultanului pe care-o căinezi atîta.

Fiul sultanului, străvestit în babă, se opri în dreptul Fatimei şi ea coborî funia de care era agăţat coşul. Se aşeză numaidecît în el şi în cîteva clipe fu sus, pe zid. Fata îl pofti la ea în odaie, îl cinsti cum se cuvine şi-apoi se puseră la taifas şi începu să-şi deşarte inima în faţa lui, istorisindu-i toată tărăşenia de-a fir a păr. Îi spuse mai întîi că locuieşte singură şi ferecată în

toată casa, căci tatăl ei e plecat de multă vreme cu treburile negustoriei. Apoi îi povesti ce văzuse în grădina sultanului, mărturisind cum, împinsă de plictiseală şi de singurătate, făcuse o gaură în zid şi prin ea îl văzuse pe fiul sultanului la masă cu soaţa lui cea necredincioasă, apoi cum a văzut-o pe ea cu un bărbat străin şi cum a lovit-o cu o piatră în ochi, lăsînd-o chioară, pentru că nu şi-a putut stăpîni mînia împotriva necredincioasei.

— Cam asta-i, pe scurt, povestea, bunicuţo! îşi încheie ea mărturisirea. Şi tare bine-ar fi să afle şi fiul sultanului că nevasta lui îl haineşte şi-l vicleneşte... Poate că - cine ştie? - o s-o aducă pe calea cea bună...

Mult i-a mai mulţumit bătrîna Fatimei, apoi i-a dat de înţeles că vrea să plece la treburile ei.

— Acum eu o să mă duc, fata mea... îngăimă fiul sultanului, tîrîndu-şi toiagul şi veşmintele de babă. Dar, dacă îngădui, o să mai trec pe la tine din cînd în cînd, ca să-ţi ţin de urît, cît oi mai fi singură...

— Te mai aştept, bunicuţo... Şi, cînd vrei să mai vii pe la mine, n-ai decît să strigi în dreptul porţii. Eu am să te-aud şi-ţi cobor coşul cu care să te ridic aici, pe zid... încheie Fatima.

Fiul sultanului a ieşit din casa negustorului la fel cum intrase. Cînd s-a văzut jos, a alergat ca ieşit din minţi înapoi la palatul lui, şi-a scos straiele de babă, şi-a pus veşmintele sale obişnuite şi s-a oprit drept la nevasta cea ticăloasă.

— Dă-mi cheia de la dulapul ăsta! se stropşi el cu năduf, după ce-o măsură cu dispreţ din cap pînă-n picioare, şi făcu semn spre locul unde bănuia că-l ţine ascuns pe nelegiuitul cu care îl înşelase.

— Am pierdut-o!... dădu ea din colţ în colţ, după ce rămase o clipă în cumpănă, negăsind ce să spună. O caut de mai multă vreme, dar nu dau de ea... mai îngăimă ea.

Fiul sultanului simţea că-şi pierde cumpătul.

— Dacă aşa ţi-i vorba şi nu vrei să-mi dai cheia fără zăbavă, îţi fac de petrecanie pe loc! se stropşi din nou la ea.

Pricepînd că nu-i de glumit, nevasta îi dădu cheia numaidecît. El o luă din mîna ei şi, cînd descuie dulapul, se trezi cu ditamai vlăjganul în faţa ochilor. Fără să stea pe gînduri, trase sabia din teacă şi-i zbură capul de pe umeri. Apoi aşeză trupul neînsufleţit laolaltă cu căpăţîna, într-un sunduc, îl încuie şi băgă cheia în buzunar.

— Acum ştiu ce şarpe am încălzit la sîn... mormăi el cu capul căzut în piept. Iei ce pofteşti din palat şi te întorci la părinţii tăi de îndată! îi porunci fără să se mai uite la ea.

Femeia adună nişte lucruri în grabă, iar el porunci să i se dea cîteva cămile pentru a o duce la familia ei, împreună cu sunducul în care se afla dovada păcatului şi netrebniciei.

Fiul sultanului îi mai dădu poruncă unui slujitor s-o însoţească şi să îi înmîneze cheia sunducului doar tatălui nevestei celei viclene. Cu toate că nu se dumiri de la început despre ce era vorba, bătrînul avu o presimţire sumbră, iar după ce primi cheia sunducului, rămase încurcat de tot. S-a tot întrebat ce-ar putea fi înăuntru. Nu părea să fie vorba de daruri căci mutra solului nu prevestea nimic bun. După ce învîrti cheia şi săltă capacul sunducului, rămase încremenit. Ce i-au văzut ochii! Un cap desprins de trup şi un răvaş din partea fiului sultanului: „Pe infam l-am pedepsit eu şi şi-a primit răsplata cuvenită. Pe nevasta cea vicleană am lăsat-o să-i alegeţi voi pedeapsa!". Sărmanul tată simţi că se învîrteşte pămîntul cu el şi se prăbuşeşte fără simţire, de ruşine şi de mînie. Doar cu greu reuşi să-şi învingă slăbiciunea şi îl chemă de îndată pe fiul său cel mai mare, spunîndu-i ce ruşine le-a adus pe cap sora lui.

— Şi ce crezi că se cuvine să facem, dragă tată? îl iscodi fiul său, cu privirile scăpărînd de mînie.

— Cred că ar fi cel mai nimerit s-o legăm de spatele unei cămile şi s-o alungăm în deşert, să-i vină de petrecanie fiarele şi să nu mai audă nimeni de numele ei vreodată.

Şi aşa au şi făcut. Cît despre fiul sultanului, ce să vă mai spun? A prins drag de fata negustorului şi nu-şi mai găsea locul. Se îmbrăca aproape seară de seară în veşminte de babă şi, cînd nu mai era nici ţipenie de om pe uliţe, se strecura tiptil la locul ştiut de lîngă casa Fatimei, iar ea se grăbea să lase funia şi coşul care-l ridica pe musafirul ei sus pe zid. Stăteau ce stăteau la taifas, îmbucau ceva împreună şi pe urmă bătrîna – căci vedeţi bine că pentru fata negustorului fiul sultanului rămăsese şi acum o biată bătrînică – se ruga de iertare şi ieşea din casă la fel cum intrase.

Trecu ce trecu şi iată că se întoarse şi negustorul din lunga lui peregrinare prin lume. Şi nici nu şi-a tras bine sufletul după atîta amar de drum, că se şi trezi, spre marea lui nedumerire, cu fiul sultanului că-l cheamă la el. Ce să fie? Pentru ce să-l cheme? Omul începu să se frămînte, făcîndu-şi fel de fel de gînduri, căci nimeni nu i-a putut da nici un fel de deslușiri. Ce să vrea fiul sultanului de la el? Aici i se năzărea c-o fi vrînd să-i ia casa, aici c-o fi avînd în minte să-l lase fără vreun acaret, aici că cineva spusese cine ştie ce născociri pe seama lui şi cîte şi mai cîte...

Îşi luă inima în dinţi şi în ziua sorocită se opri la poarta palatului vecin, tremurînd de spaimă, dar chinuindu-se să pară cît mai sigur de el. Slujitorul care stătea în aşteptarea lui îl conduse numaidecît prin sălile palatului şi-l lăsă la uşa unui divan strălucitor, în care se afla fiul sultanului. Se închină cuviincios în faţa lui, iscodindu-i chipul cu privirea, în nădejdea că i-ar putea ghici gîndurile. Dar, spre mirarea lui, fiul sultanului îl întîmpină cu

toată cinstirea cuvenită unui înalt oaspete şi-l pofti să se aşeze alături de el. După ce-l îmbie să guste din cafeaua şi dulciurile din faţa lui, fiul sultanului îl luă de braţ, îl conduse încetişor spre o încăpere tainică şi se apucă să-i spună tot ce avea pe suflet.

— Trebuie să-ţi spun de la început că te-am poftit la palat ca s-o cer pe fiica ta de soţie... spuse fiul sultanului dintr-o suflare.

Cînd auzi negustorul nostru aceste cuvinte, mai-mai să leşine. Nu putea nici să se bucure, căci nu-i venea să-şi creadă urechilor. Dar, oricum, îşi simţi inima slobodă, de parcă i se ridicase o povară grea de pe suflet.

— Tot ce-i al meu este şi-al lui Allah şi-al Măriei Tale... îngăimă el. Dar tare mă tem că fata mea nu-i pe potriva Măriei Tale, căci obîrşia ei nu-i atît de aleasă şi nu se va putea ridica nicicînd la înălţimea Măriei Tale... urmă el, clătinînd din cap.

Mai spuse negustorul nostru şi alte vorbe, încercînd să-l întoarne de la hotărîrea lui, dar n-a fost nici un chip să-l înduplece.

— Din pomul cu lemn aromat nu pot să crească decît smicele aromate!... stărui fiul sultanului. Ce-am zis e bun zis! Am ales-o de soţie şi nădăjduiesc ca alegerea mea să găsească şi încuviinţarea tatălui ei.

Negustorul nu mai avu încotro şi se învoi, dar tot se mai temea să nu fie vorba de vreo încurcătură şi să se facă de rîs. Fiul sultanului trimise pe dată după cadiu şi după martori, apoi scriseră învoiala şi începură numaidecît pregătirile pentru noaptea nunţii.

Întors acasă, neguţătorul prinse numaidecît a o iscodi pe fata lui:

— Ai vorbit cu cineva cînd am fost eu plecat? Ai văzut pe cineva?

— Nicidecum, tată! tăgădui ea fără să se piardă cu firea.

— Te-a văzut cineva? Te-ai întîlnit cu cineva? Te-a zărit vreun străin? o trase mai departe de limbă, doar-doar o afla ce se ascunde la mijloc.

— Cum ar fi putut să intre cineva la mine, cînd ştii prea bine că dumneata ai ferecat casa şi nu te-ai despărţit o clipă de chei? îi întoarse fata întrebarea. Şi tot la fel de bine ştii că zidurile care o înconjoară sînt de netrecut...

După ce-o iscodi pe toate părţile, tatăl o lăsă baltă şi rămase mai departe pe gînduri, pricepînd el că ceva-ceva tot trebuie să se fi întîmplat. Altfel, cum să fi aflat fiul sultanului de existenţa fetei?

Dar, de ce, de nece, fiului sultanului i s-a năzărit să se însoare cu fata lui şi-acum nu mai are nici un rost să-şi bată capul. Aşa că începu şi în casa negustorului forfota pregătirilor de nuntă şi curînd după asta Fatima fu condusă cu mare alai în palatul viitorului ei soţ.

Vremea trecea şi cei doi soţi se arătau nespus de fericiţi, înţelegîndu-se de minune.

Într-un răstimp, cam la un an după nunta tinerilor, neguţătorul se trezeşte că-l pofteşte fiul sultanului şi-i grăieşte aşa:

— I-am zis părintelui meu, Măritul Sultan, să te numească mare vistiernic și s-a învoit cu dragă inimă. L-am încredințat că ești un negustător iscusit, priceput în chivernisirea banilor și mai ales un slujitor credincios și statornic. Așa încît de mîine pofteşte la curte ca să iei în primire treburile vistieriei.

— Prea bine! se învoi el, mulțumindu-i pentru încredere. Sînt prea onorat, dar n-aș vrea să te nemulțumesc, Măria Ta... Poate că nu sînt omul cel mai nimerit pentru o treabă atît de însemnată. Dar, dacă Măria Ta m-a ales pentru asta, atunci făgăduiesc să mă strădui să-i mulțumesc și pe Allah, și pe Măritul Sultan și să fie împăcată și inima mea, care nu îngăduie decît cinstea și adevărul.

Și chiar a doua zi negustătorul merse la palat, unde măritul sultan îi încredință în prezența marelui vizir și a celorlalți dregători grija pentru vistierie. Și se apucă negustătorul nostru de treabă cu multă tragere de inimă, așa încît foarte curînd i se duse vestea nu doar în toate colțurile țării, ci și în împărățiile vecine. Toată lumea ajunse să-l prețuiască, iar oamenii de rînd se rugau pentru sănătatea lui și-a sultanului care făcuse alegerea asta, căci toți trăiau în belșug și pace.

Cît despre fiul sultanului și fiica marelui vistiernic, ce altceva aș mai putea să vă spun decît că au trăit ani îndelungați în bună înțelegere și-au avut parte de mulți copii și, de nu vor fi murit, mai trăiesc și astăzi.

Muhsin şi cele două vrăjitoare

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult trăia într-un sat uitat de lume un flăcău pe care nevoile l-au împins să plece în lume şi s-o lase pe mama lui singură la bătrîneţe, în grija Celui-de-Sus. Şi-a mers el şi-a tot mers pînă a ajuns într-un oraş mare şi-aici a început să întrebe în dreapta şi-n stînga dacă n-are cineva nevoie de un slujitor. În cele din urmă l-a tocmit un bărbat ce părea să fie destul de înstărit, să slujească într-o casă mare, urmînd să tîrguiască toate cele de trebuinţă şi să aibă grijă de toată rînduiala ei. Flăcăul nostru s-a învoit, fără să stea o clipă pe gînduri, fericit că putea să primească o simbrie destul de bunicică pentru munca lui şi să aibă un acoperiş deasupra capului. Omul care-l tocmise a intrat cu el într-o casă mare şi arătoasă şi i-a spus tot ce are de făcut, iar Muhsin, flăcăul nostru, s-a apucat imediat de treabă cu rîvnă şi credinţă. După numai cîteva zile, şi-a dat seama că în toată hărăbaia de casă nu locuiau decît două fete, care păreau să fie destul de avute, de vreme ce cheltuiau cu nemiluita, fără să-şi facă nici un fel de griji pentru ziua de mîine. Muhsin avea datoria să păstreze rînduiala şi curăţenia, să mătură în toate odăile, ori de cîte ori se simţea nevoia, şi să tîrguiască tot ce era necesar pentru tihna stăpînelor lui.

Şi-a lucrat Muhsin aşa preţ de un an; erau mulţumite şi fetele de munca lui, iar el n-avea de ce se plînge, căci primea o răsplată generoasă de la stăpînele lui, care nu se arătau deloc zgîrcite.

Dar de la o vreme Muhsin începuse să se întrebe de unde or fi avînd stăpînele lui atîta bănet, căci nu lucrau nimic. Viaţa lor i se părea o mare ciudăţenie. Nu pricepea nici de unde venea bogăţia aceea, nici cînd şi unde pleacă ele, nici cînd se întorc... Pînă şi bărbatul cu care se învoise el la început dispăruse fără urmă, parcă l-ar fi înghiţit pămîntul ori s-ar fi topit ca un bulgăre de sare. Aşadar, Muhsin ajunsese să se mire de orice şi să se gîndească tot timpul la ciudăţenia casei în care trăia, încît curiozitatea nu-l mai lăsa nici să doarmă.

Şi-a prins el a iscodi şi-a pîndi dintr-un ascunziş şi-a băgat de seamă că cele două fete nu ies din casă cît e ziulica de lungă. Se vede treaba că minunile se petrec în timpul nopţii, îşi zise el. Şi-atunci s-a hotărît să stea la pîndă noaptea. El dormea la catul de jos, acolo unde i se rînduise lui o odaie anume, iar stăpînele lui dormeau la catul de sus. Şi-a rămas el treaz nopţi în şir, dar n-a izbutit să afle nimic. Cu toate astea, nu s-a descurajat, ci a strîns cercul încetul cu încetul, ajungînd în cele din urmă să vegheze cîteva ceasuri la începutul fiecărei nopţi. Se întindea în pat şi se prefăcea că doarme, dar era numai ochi şi urechi. În fiecare noapte întîrzia somnul cu un ceas, ca să vadă ce se întîmplă în casă în răstimpul acela. Şi, azi aşa, mîine aşa, pînă în a şaptea noapte, cînd o mişcare neobişnuită i-a atras atenţia şi-a simţit că cele două fete au coborît la catul de jos. Şi-atunci să vezi şi să nu crezi! Au scos dintr-o odaie ce rămînea întotdeauna sub lacăt un trunchi de palmier scobit la mijloc, în aşa fel ca să încapă în el doi-trei oameni. Pe urmă le-a zărit urcînd înlăuntrul trunchiului şi, după ce-au bolborosit cîteva cuvinte nedesluşite, trunchiul s-a ridicat cu ele în văzduh.

Muhsin a fost nespus de mulţumit, căci izbutise în sfîrşit să dezlege măcar una dintre tainele care învăluiau casa. Pînă una, alta, e bine şi-atît, îşi zise el. Ba mai ştii? S-ar putea ca din ea să apară şi dezlegarea altor taine! Deocamdată a aflat că stăpînele lui sînt înzestrate cu puteri neobişnuite. Pînă atunci n-ar fi crezut pentru nimic în lume una ca asta! A tăcut mîlc, de parcă n-ar fi văzut nimic, şi şi-a zis că nu trebuie să sufle nici un cuvînt şi nici să se dea de gol cu nici un chip.

Şi-au continuat stăpînele lui să plece şi să se întoarcă cu trunchiul zburător nopţi în şir sub privirea atentă şi curioasă a flăcăului nostru. Într-o noapte ce se gîndeşte el? Trebuie să văd ce se petrece mai departe! După ce termină cu treburile casei, se preface că se duce în odaia lui ca să se culce, dar nici vorbă! Îngrămădeşte nişte perne sub cuvertură, în aşa fel ca cine-i vede patul să-şi închipuie că doarme în el, şi se strecoară în odaia unde era ascuns trunchiul. De-acum îl ştia bine, căci se furişase de mai multe ori acolo şi-l cercetase atent la lumina unei făclii. Se vîrî într-un loc strîmt la coada lui, unde ştia că fetele n-au cum s-ajungă, şi tăcu mîlc, ţinîndu-şi răsuflarea. După puţin timp iată şi fetele coborînd de la catul de sus. Trag trunchiul pe nişte bile pînă într-un culoar larg şi întunecos din spatele casei şi intră în el prin deschizătura din faţă. Pe urmă încep să mormăie cîteva cuvinte încîlcite, din care Muhsin nu pricepu nimic, şi-apoi îi poruncesc trunchiului într-un glas:

— Zboară cu cele două fete!...

Dar trunchiul rămîne de data asta nemişcat. Mai aşteaptă ele cîteva clipe, dar trunchiul nu se urneşte şi pace! Se dau jos din el şi-l cercetează pe toate

părțile, fără să li se pară nimic ciudat. Se întorc la locurile lor și iarăși bolborosesc vorbele acelea neînțelese și-apoi îi poruncesc într-un glas:

— Zboară cu cele două fete!...

Dar trunchiul rămîne și de data asta nemișcat.

— E ceva necurat la mijloc... Nu cumva tu ai rămas grea?... o întreabă una din ele pe cealaltă, rîzînd.

Cealaltă se codește, neputînd nici să tăgăduiască, nici să încuviințeze.

— Se vede treaba că ai rămas grea... își dă din nou cu părerea cea care vorbise prima. Hai să ne-nchipuim că ai în pîntec un băiat și să vedem ce se întîmplă...

Și din nou pornesc să boscorodească ceva și la urmă îi poruncesc trunchiului într-un glas:

— Zboară cu cele două fete și-un băiat!...

Și trunchiul, care parcă atîta așteptase, se urnește de data asta, ridicîndu-se pînă deasupra caselor, și-apoi începe să plutească în văzduh. Fetele încep să vorbească despre una și despre alta, făcînd haz, ca să le treacă timpul mai iute. Muhsin își ținea mai departe răsuflarea și se ferea să facă vreo mișcare, de teamă să nu scoată vreun zgomot, căci cine știe care i-ar fi soarta dacă s-ar da de gol.

Nu se mai îndoia că se afla în fața a două vrăjitoare, care aveau puterea să-l preschimbe cît ai clipi din ochi fie într-o stană de piatră, fie într-un berbec, fie într-o pisică blîndă ce aleargă după gîndaci și după șoareci. Muhsin a priceput că s-a lăsat prins într-o treabă primejdioasă și că nu va putea ieși cu bine din toată încurcătura decît dacă o să se dovedească destul de isteț și de șiret.

Dar, tocmai cînd se frămînta el așa, simte că trunchiul începe să coboare. N-avea nici o deschizătură prin care să poată privi pămîntul și pe deasupra mai era și bezna nopții, așa încît nu văzuse nimic în timpul zborului. Și se lăsă trunchiul lin în jos și-alunecă pe pămînt fără nici cea mai mică smucitură. Și numai ce se lăsă pe pămînt, că cele două fete și porniră a zburdălnici, fără să le mai pese de trunchi. Muhsin mai rămase o vreme învăluit de bezna nopții și-a trunchiului, urmărindu-le pe fete și simțind după glasurile lor că se îndepărtează.

Cînd socoti că ele sînt îndeajuns de departe și-au pierit din bătaia privirii, părăsi și el trunchiul. Și ce-i fu dat să vadă? O priveliște care-i fură mințile! În prima clipă se întrebă dacă nu cumva e doar un joc al închipuirilor, își roti ochii în toate părțile și înțelese că se află pe o insulă fermecată, cu copaci semeți, pîraie argintii și flori parfumate și cu păsări care se întreceau în viers. Pămîntul era neted, așternut cu mușchi moale, pomii înalți și rămuroși, apele dulci, adierile îmbătătoare. Într-un cuvînt, era un adevărat

rai. Căută nedumerit spre florile din preajmă, adulmecîndu-le mirosul, şi înţelese că în jurul lui erau numai flori de trandafir şi de şofran. Şi, în afară de el şi de cele două fete, nici un suflet de om prin preajmă. Dar nimic nu-l ului mai tare ca mărgăritarele şi nestematele răspîndite prin iarbă, care-şi aruncau săgeţile de lumină prin noapte.

Muhsin avu grijă să nu se îndepărteze prea mult de trunchi, de teamă ca nu cumva să se întoarcă fetele şi să-l lase acolo sau să-l descopere, căci ar fi fost vai şi-amar de pielea lui! Aşa că rămase în preajma trunchiului şi se apucă, una-două, să-şi umple buzunarele doldora cu mărgăritare şi pietre rare. Cînd n-a mai avut unde să le pună, s-a întors la trunchi şi-a intrat în el cu grijă, ghemuindu-se în locul strîmt unde stătuse şi la venire şi ferindu-se să facă vreun zgomot care ar fi putut fi auzit de urechile lor.

Muhsin se aşeză la locul lui, bucuros că izbutise să zboare şi că aflase atîtea taine într-o singură noapte, dar mai ales că dobîndise o sumedenie de mărgăritare şi nestemate pe care avea să le vîndă ca să-şi facă o stare frumuşică.

I se păru că nu trecură decît cîteva clipe pînă ce fetele se întoarseră, anunţîndu-şi apropierea cu hohote de rîs, şi se aşezară la locurile lor din trunchi. Inima lui Muhsin se făcu din nou cît un purice, de teamă să nu-l descopere şi să-l prefacă într-o stană de piatră, să-l lase acolo, pe insulă, sau să sufle o dată spre el şi să-l preschimbe în şoarece, iepure sau hîrciog.

Dar, după cum îşi putu da seama, de data asta avusese noroc, căci fetele nu simţiseră nimic. Citiră nişte amulete şi din nou bolborosiră vorbele acelea neînţelese, iar la sfîrşit de tot îi porunciră trunchiului într-un glas:

— Zboară cu cele două fete şi-un băiat!...

Trunchiul începu să se mişte încet-încet, se ridică de la pămînt, pluti prin văzduh şi nu după multă vreme coborî în culoarul de unde plecase. Asta se petrecea puţin înainte de revărsatul zorilor.

Fetele se dădură jos cît ai zice peşte, împinseră trunchiul în cotlonul lui, aruncară o privire în odaia lui Muhsin şi li se păru că-l văd dormind şi-apoi se îndreptară spre catul lor, sărind treptele în grabă. Cînd fu încredinţat că ele au adormit, Muhsin ieşi din coada trunchiului şi o luă tiptil spre odaia lui. Scoase toate mărgăritarele şi pietrele scumpe de prin buzunare, le ascunse cu mare grijă, se dezbrăcă şi se strecură sub aşternut. Cînd se lumină de ziuă bine, se sculă ca de obicei şi se apucă de treburi, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Flăcăul nostru nu mai încercă să le însoţească şi a doua oară, de teamă să nu fie descoperit, căci, aşa cum zice o vorbă înţeleaptă, ulciorul nu merge de multe ori la apă... Şi-apoi, de-acum ştia bine potecile stăpînelor lui. Se mulţumi cu ce-i rînduise Allah în călătoria aceea. Era oricum o mare bogăţie! Dacă o să i-o binecuvînteze Allah, o să-i ajungă pentru toată viaţa...

Nu trecură multe zile de la întîmplarea aceea ciudată şi veni şi sărbătoarea Ramadanului[1]. Cînd se ivi luna nouă, care vestea începutul sărbătorii, fetele coborîră la catul de jos şi se arătară nespus de binevoitoare cu Muhsin, căci aşa era datina. Stăpînii trebuiau să le facă daruri celor din casă şi să mărească simbria supuşilor.

— Ce ţi-ai dori în noaptea asta, Muhsin? îl descusu una din fete.

— Ce mi-aş dori? îi întoarse el întrebarea. Ce-ar putea să fie mai minunat decît să-ţi petreci sărbătoarea cu familia şi cu tribul tău? Asta mi-aş dori şi eu! Să mănînc mîine dimineaţă din jarişul[2] pregătit de mama... mai zise el într-o doară, căci ştia prea bine că n-are cum s-ajungă pînă atunci tocmai în satul lui.

Fetele se uitară una la alta, se înţeleseră din priviri, apoi una din ele spuse:

— Atunci, pregăteşte-te, fiindcă în cîteva ceasuri o să fii împreună cu mama şi familia ta!... Dar cu o condiţie: să rămîi cu ei numai o lună şi pe urmă să vii să-ţi iei din nou slujba în primire...

— Aşa mă învoiesc să fac... bîigui Muhsin. Dar aşteptaţi-mă să-mi iau şi eu cîteva lucruşoare...

Alergă în camera lui, una-două, legă banii pe care-i primise drept simbrie, nestematele şi celelalte lucruri de preţ într-o cîrpă veche şi-aşeză legătura într-o bocceluţă laolaltă cu nişte veşminte mai ponosite. În cîteva clipe fu înapoi şi una din fete îl duse în faţa trunchiului cu pricina şi-l pofti să se aşeze în el. Cealaltă sosise înaintea lor şi-şi ocupase locul ei obişnuit. Una din ele citi talismanele şi rosti cuvintele fermecate. Oricum, avuseseră grijă să-l dăscălească bine pe flăcăul nostru să nu pomenească numele lui Allah,

1. Luna a noua a anului musulman, prescrisă de Coran (sura II, versetele 183-185) ca un post anual, în amintirea faptului că în această lună ar fi început să-i fie revelat profetului Muhammad Coranul. Postul - socotit unul din cei cinci „stîlpi" ai credinţei islamice - este obligatoriu pentru toţi credincioşii musulmani, începînd de la vîrsta 10 ani, cu excepţia bolnavilor, a infirmilor, a femeilor gravide şi persoanelor care se află într-o călătorie mai lungă de trei zile. El constă în abstinenţa totală de la mîncare, băutură, fumat, inhalarea aromelor şi relaţii sexuale în timpul zilei. Noaptea se serveşte o masă principală, imediat după asfinţitul soarelui, şi una mai uşoară, înainte de ivirea zorilor. Postul durează în fiecare zi de la răsăritul pînă la asfinţitul soarelui. El se încheie cu o sărbătoare care se întinde în primele patru zile ale lunii următoare (*Şawwal*), numită *'id al-fitr*, „sărbătoarea încetării postului", Sărbătoarea mică (în opoziţie cu Sărbătoarea mare, cu care se încheie ritualul pelerinajului la Mekka), sau *'id as-sadoqa*, „sărbătoarea pomenii".
2. Numele unei mîncări specifice.

să-şi păzească bine gura şi să nu pună nici o întrebare în legătură cu ce-o să vadă înaintea ochilor. Şi Muhsin se prinse cu legământ să păstreze taina şi să facă întocmai cum îl povăţuiseră ele.

— Zboară cu cele două fete şi-un bărbat! poruncesc ele trunchiului într-un glas.

Şi, cît ai clipi, trunchiul era sus, în văzduh. Una dintre fete îl întrebă cum se cheamă satul lui, în ce parte se află şi cum arată casa lui. Muhsin le spuse îndată numele satului, în ce parte trebuie s-o apuce şi cum arată casa mamei lui.

Şi nici nu se dezmetici flăcăul bine, că şi simţi trunchiul coborînd pe terasa casei părinteşti. Îşi luară rămas-bun, iar fetele îşi văzură de drumul lor.

Cînd toţi dormeau, Muhsin se dădu jos şi intră tiptil în casă. Mamei nu-i trecuse nici prin gînd c-ar putea să-l vadă pe fiul ei în noaptea aceea şi sosirea lui a bucurat-o nespus. Se îmbrăţişară îndelung, plîngînd, şi mama, şi fiul, de fericire.

— Cum ai venit? îl descusu mama. Ai coborît din cer sau ai răsărit din pămînt? Nu ştiu cum ai ajuns în noaptea asta, fiul meu, ca să-mi aduci în casă bucurie şi sărbătoare...

— Am venit printr-o minune, la care nu s-ar putea gîndi nimeni... răspunse băiatul în doi peri.

— Cum? îl iscodi femeia şi mai curioasă.

Muhsin şovăi de data asta, căci adevărul ar fi speriat-o pe bătrînă, şi se hotărî să nu pomenească nimic de vrăjitoare. Aşa că născoci pe loc o poveste.

— Fără să vreau, am făcut un mare bine unui ginn. Şi, cum stăteam eu aşa şi vorbeam de unul singur, dorindu-mi să ajung în noaptea asta să mă ospătez din mîncarea pe care-o pregăteşti dumneata în dimineaţa sărbătorii, mă trezesc purtat în zbor şi aruncat pe terasa casei noastre... Probabil că ginnul acela mi-a ghicit gîndurile şi-a vrut să-mi facă un hatîr pentru binele ce l-a avut de la mine...

La auzul acelei poveşti, bătrîna rămase o clipă descumpănită şi lacrimile de fericire o podidiră din nou. Vasăzică, fiul ei plutise în văzduh, adică rămăsese agăţat între cer şi pămînt, şi uite că e teafăr şi nu i s-a întîmplat nimic rău...

Mama rămase mai departe pe gînduri, încercînd să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor; se minuna cum de fusese flăcăul în stare să zboare şi să scape cu viaţă...

— Dar ai grijă să nu spui nimănui ce-ai auzit de la mine! mai adăugă Muhsin. Nimeni nu trebuie să afle taina asta, nici chiar rudele noastre cele mai apropiate, pricepi? Dacă o să te descoase cineva cum am ajuns aşa, în miez de noapte, îi spui că am venit cu o caravană care s-a abătut pînă la

marginea satului nostru şi pe urmă şi-a văzut mai departe de drum spre tabăra tribului ei...

Lucrurile s-au aşezat, vremea a trecut şi Muhsin nu s-a mai îndemnat să se întoarcă la fostele sale stăpîne, ci a rămas în sat, durîndu-şi gospodărie trainică şi trăind în belşug, căci s-a însurat flăcăul cu o fată frumoasă şi-au avut parte de mulţi copii şi mai pe urmă de mulţi nepoţi, care-au avut şi ei parte numai de pace şi îndestulare. Şi poate c-or mai hălădui şi azi pe meleagurile acelea cu copiii şi nepoţii lor.

Cheliuță și mama cea vitregă

Când se lăsă întunericul, copiii intrară unul după altul în odaia bunicii şi se strînseră cerc în jurul ei. Dar în seara aceea bunica nu prea avea chef de povestit, căci unul dintre băieții ei plecase de mai multă vreme de-acasă şi nu primise nici o veste de la el, aşa că începuse să îşi facă griji din pricina asta. Ba chiar mai mult - ea însăşi avea nevoie să-i aline cineva durerea şi frămîntarea. Dac-o văzu în starea asta, unul dintre copii se gîndi să le spună el povestea chelbosului şi a mamei celei vitrege, pe care o auzise cîndva din gura tatălui său. Copiii se bucurară şi-l îndemnară în cor să înceapă degrabă.

— Prea bine! se învoi el şi începu să depene povestea.

Este unul singur şi acesta este Allah în cerul său cel preaînalt. Cică a fost odată un om ca toți oamenii, cu o stare destul de frumuşică, pe care Allah l-a ajutat să se însoare cu verişoara lui. Şi-au avut ei parte de un singur băiețel. Tare fericit era omul acesta împreună cu nevasta şi cu băiețaşul lor, pe care copiii l-au poreclit mai tîrziu Cheliuță, din pricina unei chelii cît un bănuț, căci pe o parte din tîmpla dreaptă nu-i crescuse păr. Şi-aşa i-a rămas pe urmă ponosul şi nimeni nu-şi mai aducea aminte de adevăratul lui nume.

Allah a vrut însă ca mama lui Cheliuță să se săvîrşească pe cînd băiatul de-abia începuse a umbla copăcel. Dar copilul era tare isteț: dacă i se făcea sete, ştia de-acum de unde să ia apă, dacă i se făcea foame, ştia unde este mîncarea, după cum începuse să se îmbrace şi să se dezbrace singur.

Şi-a rămas omul acela multă vreme văduv, dar, de ce trecea timpul, de ce simțea nevoia să se însoare din nou, căci - vorba aceea - casa fără soție e ca trupul fără suflet. Dar, dacă soarta îl vitregise în privința nevestei, nu s-ar fi putut spune acelaşi lucru despre averea lui. Aşa că - ce mai la deal, la vale -, înstărit fiind, se îndemnă şi purcese în căutarea altei femei care să-i fie soață legiuită. Şi iată că avu norocul şi de data asta să dea peste o femeie la fel de cuviosă ca şi prima, la fel de iscusită şi pricepută în rînduiala casei. Ba se dovedi chiar şi mintoasă, cumpătată şi îndurătoare.

Şi la început îi arătă ea micuţului Cheliuţă destulă grijă şi căldură, ceea ce o făcu şi mai dragă în ochii soţului ei. Dar anii trecură şi noua soaţă îi mai dărui cîţiva copii bărbatului ei. Şi încetul cu încetul se îndepărtă tot mai tare de fiul cel vitreg şi pînă la urmă nu mai avu nici timp şi nici loc în suflet pentru el. Toată afecţiunea şi dragostea de mamă se revărsau acum numai şi numai asupra copiilor ei.

Cheliuţă îşi dădea prea bine seama de întorsătura lucrurilor, căci era băiat mare şi pe deasupra şi destul de isteţ şi chibzuit. Şi-şi zise el că n-are încotro şi cel mai nimerit ar fi să-şi plece capul în faţa sorţii şi să nu se plîngă nimănui, căci ursita – ştia el destul de bine – nu ţi-o poţi schimba. Şi nu voia nici să pricinuiască supărări şi discordie şi nici să tulbure liniştea casei sau să semene vrajbă în suflete.

Se făcuse Cheliuţă flăcău în toată puterea cuvîntului, căci zilele – albe sau negre – zburau la fel de repede şi pentru el. Şi-ajunsese îndrăgit de toţi, căci era răbdător cu toată lumea şi bun de pus la rană. Tatăl avea mare încredere în el; începuse să-l întrebe şi pe el cînd hotăra vreo treabă mai de soi şi să se bizuie pe ajutorul lui cînd pleca în lungi călătorii pentru negoţ. Şi, ca să-i facă o dovadă a dragostei pe care i-o purta, îi cumpără lui Cheliuţă un căluţ ce se dovedi în stare nu doar să-l poarte peste tot, ci şi să-i îndeplinească orice dorinţă. Şi, cu cît treceau zilele, cu atît se dovedea Cheliuţă mai înzestrat cu alesele calităţi ale bărbăţiei.

Cît despre fraţii lui cei vitregi, puţea locul sub ei, atît erau de leneşi. Şi asta numai din pricina mamei, care-i răsfăţase tot timpul şi nu le ceruse să pună mîna pe nimic, nici să mute un pai dintr-un loc în altul. Ce s-o mai lungim, nici unuia dintre ei nu-i trecuse prin cap să-l ajute vreodată pe tatăl lor. Şi băgase şi el de seamă cum stau lucrurile şi ce le poate capul flăcăilor. Cheliuţă, dimpotrivă, se gîndea întotdeauna la ziua de mîine şi se străduia din toate puterile să fie mîna dreaptă a tatălui său, după cum se silea să fie pavăza iubirii şi înţelegerii în familia lor şi între oamenii pe care-i cunoştea.

Dar, văzînd cum stau lucrurile, mama cea vitregă începu să fie roasă de invidie şi pizmă şi să nu mai aibă somn, căci Cheliuţă ajunsese să-i fie ca un spin în ochi; prea îl lăudau şi-l iubeau toţi, iar de băieţii ei nu se sinchisea nimeni, nici măcar tatăl lor. Acesta nu vorbea toată ziua decît despre ce face şi cum face Cheliuţă. Dacă voia să se apuce de ceva, îl chema pe Cheliuţă... Dacă voia să chibzuiască şi să plănuiască ceva, se sfătuia cu Cheliuţă... Într-un cuvînt, una-două, unde-i Cheliuţă, am nevoie de Cheliuţă, să vină Cheliuţă!...

Mama cea vitregă cumpăni ce cumpăni la pricina asta care-i răpea somnul şi ce-şi zise ea? Copiii mei n-o să aibă nici un fel de trecere la tatăl lor şi n-o să le arate nici un fel de încredere cît timp va fi în preajma lui acest Cheliuţă!

Aşa stînd lucrurile, începu să-i poarte duşmănie şi să se gîndească tot mai stăruitor cum să scape de el. O suci şi-o învîrti ea pe toate feţele şi în

cele din urmă socoti nimerit fie să-l alunge, fie să-l piardă. Iar gîndul ăsta, odată ce ajunsese la ea, nu-i mai dădea pace nici ziua, nici noaptea. Și, cum știa că el umblă încolo și încoace, trimis de tatăl lui cu tot felul de treburi, și că, de fiecare dată cînd pleca, trebuia să-i pregătească cîte ceva de-ale gurii, își zise ea că ar fi cel mai potrivit să-l otrăvească. Zis și făcut. Tocmai cînd se oprește la gîndul ăsta, iată că vine și Cheliuță cu rugămintea să-i prepare ceva de mîncare, căci se pregătește de drum. Și, cînd frămîntă aluatul să-i coacă din el cîteva lipii, presără o pulbere otrăvitoare, sigură c-a scăpat de el, iar bărbatul ei n-o să aibă de-ales și-o să-i călăuzească și pe băieții ei în tainele negoțului.

Cheliuță luă cele cîteva lipii pregătite de mama cea vitregă, se aruncă în șa și pe-aci ți-e drumul - porni să împlinească treaba pe care i-o hotărîse tatăl lui. Și, cînd veni vremea mesei, descălecă pentru popas într-o vale cu iarbă fragedă și mătăsoasă și lăsă calul să pască în voie.

Scoase o lipie, dar ce-i fu dat să vadă?! Tocmai cînd voia s-o ducă spre gură și să muște din ea, calul său - care, pasămite, era un cal năzdrăvan, adică un ifrit[1] cu chip de cal - se apropie de el și-l opri, spunîndu-i cu glas omenesc că lipiile sînt otrăvite, și-l sfătui să le îngroape adînc în pămînt și să nu se teamă, că-i va aduce el altele. Și el făcu întocmai: le îngropă adînc, să nu mai poată ajunge nimeni la ele, și calul îi aduse pe dată lipii calde și îmbietoare. Și astfel prima uneltire a mamei vitrege nu izbuti, iar Cheliuță își isprăvi călătoria și treburile cu bine.

1. Un fel de forțe ctoniene puternice, redutabile și viclene care, conform credinței populare, s-ar amesteca în viața oamenilor, de obicei pentru a le face rău. De multe ori ifriții sînt confundați cu djinnii. De altfel, în Coran, unde acest termen apare o singură dată (în versetul 39 din sura XXVII), ifritul este socotit ca făcînd parte din clasa djinnilor: lui Solomon, care cere să i se aducă tronul reginei din Saba, „un ifrit din djinni îi spune: Eu ți-l voi aduce, înainte ca tu să te ridici din locul tău, căci eu sînt în stare de aceasta". Asemenea djinilor, ifriții pot să ia înfățișări diferite. În general ei au o statură gigantică, în poveștile populare fiind înzestrați chiar cu șapte capete sau cu aripi, și au capacitatea de a se preschimba în fum. Își părăsesc sălașurile din măruntaiele pămîntului de obicei în timpul nopții. În ciuda forței deosebite cu care sînt dotați, ei pot fi dominați de om cu ajutorul lui Allah și al unor mijloace magice. De obicei, le fac rău oamenilor, dar în eposul popular apar și ifriți care își pun puterile miraculoase în serviciul omului, ajutîndu-l să iasă din diverse încurcături. Se căsătoresc în interiorul speciei, dar în basme se întîlnesc și căsătorii între ifriți și ființe umane. Ei au o organizare socială asemănătoare cu cea a oamenilor, fiind împărțiți în triburi și clanuri și conduși de regi. În islamul contemporan, ifriții sînt interpretați ca niște demoni puternici și redutabili, iar în credințele populare apar și în chip de strigoi sau spirite ale unor persoane decedate.

Cînd se întoarse flăcăul acasă, mama vitregă rămase tare descumpănită, minunîndu-se cum de-a putut scăpa de la o moarte sigură. Dar nu se descurajă, ci rîndui să născocească un nou şiretlic şi încă unul şi încă unul, pînă cînd o să izbutească.

Cheliuţă nu lăsă să se străvadă nimic din zbuciumul lui şi curînd se pregăti pentru o nouă călătorie. Mama cea vitregă scoase nişte straie de-ale lui, le spălă şi le îmbibă cu otravă, aşa încît, atunci cînd o să le îmbrace, să se amestece năduşeala cu ea şi să-i curme zilele.

Şi se aşternu Cheliuţă la drum, iar într-un răstimp i se făcu cald şi i se năzări să-şi schimbe hainele. Dar calul îl opri iarăşi la vreme şi-i aduse alte veşminte - mai frumoase şi mai bune decît cele de-acasă.

Cheliuţă luă straiele cele otrăvite, le îngropă în deşert şi se îmbrăcă cu cele noi, aduse de calul năzdrăvan. De data asta Cheliuţă se întristă foarte tare. Prima oară îşi închipuise c-ar putea să fie o toană trecătoare, de muiere invidioasă, şi că uneltirea ar avea un temei vremelnic, dar văzu că primejdia şi ura nu se încheiaseră. Îşi mai zise că mama vitregă se va îndărătnici să unelteasc㠎mpotriva lui şi că s-ar putea să-i vină de hac şi să-l piardă, atunci cînd calul năzdrăvan nu va fi lîngă el.

Nu ştia bietul flăcău ce să facă; nu-l răbda inima nici s-aducă vrajbă în casă, nici să-i pricinuiască vreun rău mamei sale vitrege. Şi, dacă i-ar spune tatălui său, ce s-ar întîmpla? Fie să nu-l creadă, fie să-l creadă şi să-i vadă dezbinaţi şi învrăjbiţi pentru totdeauna. Nu, asta nu vroia nici în ruptul capului! Şi, înţelegînd el că oricum ar întoarce-o îi merge tot în răspăr, socoti că nu-i rămîne decît să plece încotro o vedea cu ochii, să-şi găsească un rost undeva departe în lume, în alt oraş, unde să nu-l ajungă ura femeii învrăjbite.

Zis şi făcut. Cheliuţă urmă drumul mai departe şi nu se opri decît cînd ajunse într-un oraş mare. Înainte de-a intra pe poarta cetăţii, lăsă calul slobod să se ducă unde-o vrea, căci nu avea nevoie de el în oraş. Dar, cînd să se îndepărteze, calul îi dădu un inel de aur şi-i grăi iarăşi cu glas omenesc:

— Pune inelul ăsta pe unul dintre degetele tale de la mîna dreaptă, iar dacă o să ai nevoie de mine, n-ai decît să-l muţi pe inelarul de la mîna stîngă şi să-l roteşti de trei ori. La a treia rotire, eu voi fi lîngă tine...

Apoi calul se îndepărtă şi se pierdu în zare, iar Cheliuţă porni să colinde pe uliţă, încercînd să găsească ceva de lucru, dar fără folos. Cînd simţi că-l biruie foamea, se opri la poarta unei case mai mari şi ceru ceva de mîncare. Un slujitor îi aduse de-ale gurii şi apă din belşug şi, după ce înfulecă pe săturate, Cheliuţă porni mai departe, uitîndu-se mirat la case şi la dughene, curios să afle cîte ceva despre locuitorii acelei cetăţi. Mare lucru nu-i fu dat să afle, dar curînd avea să audă o mulţime de minuni despre ei, căci din senin s-au stîrnit dangăte de clopote şi răpăit de tobe vestitoare de primejdie. Crainicii palatului împînziseră cetatea, chemînd flăcăii şi bărbaţii să se adune pregătiţi de

luptă. Tinerii se grăbiră la arme și se îmbulziră numaidecît în jurul palatului, încercîndu-și ascuțișul armelor și întrecîndu-se în dansul săbiilor.

Știau cu toții că emirul are un boboc de fată ca o rază de soare. I se dusese vestea că e cea mai frumoasă făptură din cetate. Și, ori de cîte ori se adunau tinerii în preajma palatului, nu pregetau să se întreacă în dansul săbiilor, străduindu-se care mai de care s-o mînuiască cu mișcări măiestrite, în nădejdea că ochii frumoasei prințese se vor apleca asupra lui, inima i se va înduioșa și-i va da astfel speranțe să îndrăznească a-i cere mîna în fața emirului.

Cînd toți tinerii se alăturară oștii emirului, acesta îi vesti că o ceată numeroasă de tîlhari a furat cirezile de vite ale cetății, iar ei trebuie să-i urmărească, să-i ajungă și să-i înfrîngă.

Tobele răpăiau de se zguduiau zidurile cetății. Tinerii s-au așezat în rînduri, iar călăreții s-au aruncat imediat în șa, au lăsat oastea pedestrașilor în urmă și-au pornit în galop pe urmele tîlharilor. Dar se vede treaba că nu era atît de ușor precum crezuseră. Nu trecu multă vreme și iată că se treziră față în față cu o oaste mult mai numeroasă decît ei, așa încît nu cutezară să se avînte imediat în luptă și socotiră că e mai bine să aștepte și pedestrimea. Cînd îi ajunse și restul oștii, se năpustiră buluc, dar încleștarea nu dură decît cîteva clipe, căci foarte curînd se dovedi că oastea tîlharilor este mai tare. Oștenii emirului se întoarseră spre oraș în neorînduială și vestea înfrîngerii făcu îndată înconjurul cetății.

Cînd află Cheliuță nenorocirea, se repezi spre marginea cetății și, cînd ajunse afară, în cîmp, scoase inelul de la mîna dreaptă, îl puse pe inelarul mîinii stîngi, îl învîrti de trei ori și, cît ai clipi, calul cel năzdrăvan fu înaintea lui.

Cheliuță îi porunci să-i aducă pe dată o armă și-o sabie ascuțită pentru bătălie. Calul dispăru preț de cîteva clipe și se întoarse cu tot ce-i ceruse stăpînul său. Flăcăul îmbrăcă armura, apucă sabia, săltă în șa și zbură pe urmele tîlharilor.

Se iscă din senin un vuiet, iar călăreții învinși care se buluceau să intre în cetate se uitară înlemniți la călărețul singuratic ce alerga încrezător spre cîmpul de bătaie. Se întoarseră pe dată să afle ce se-ntîmplă și ce le fu dat să vadă? Cavalerul necunoscut alerga, dezlănțuit în iureș, iar cînd fu la o aruncătură de băț, își struni calul și le porunci cu glas tunător:

— Lăsați vitele cetății să se întoarcă la pășunile lor și vedeți-vă de drumul vostru!

Cînd auziră asemenea vorbe îndrăznețe, tîlharii izbucniră în hohote batjocoritoare. Cine-ar putea fi viteazul care să se încumete să-i înfrunte și să-i silească pe ei să-și părăsească prada? Flăcăul nostru se ridică în șa și le strigă din nou amenințător să părăsească locul, dar fu întîmpinat din nou cu rîsete și batjocură. Nimeni nu-i luă vorbele în seamă. Atunci flăcăul

nostru slăbi frîul calului năzdrăvan, care se năpusti ca vîntul şi ca gîndul în mijlocul duşmanilor, şi lovi năprasnic în rîndurile lor, secerîndu-i la pămînt. Nici nu-i lăsă să se dezmeticească bine şi dădu iureş printre ei, lăsînd în urmă-i un morman de leşuri. Tîlharii îşi dădură seama că au de-a face cu un cavaler neobişnuit şi începură a-şi pierde cumpătul, dînd înapoi unul cîte unul. Atunci se iscă mare larmă şi forfotă, căci oastea cetăţii – călăreţi şi pedestraşi – prinse din nou curaj, alergînd şi gonindu-i din urmă pe tîlharii care dădeau bir cu fugiţii. Îi ajunseră şi-i loviră, prăvălindu-i în ţărînă sau luîndu-i prizonieri.

Printre cei care se întorseseră pe cîmpul de bătaie, la îndemnul cavalerului neînfricat, fusese şi emirul cetăţii. Tare se mai minunase de curajul acelui necunoscut şi, cînd bătălia se sfîrşi, vru să afle imediat cine-i bărbatul care le-a redat vitele şi onoarea pe cîmpul de luptă, căci arabii – se ştie prea bine – respectă curajul şi vitejia mai mult decît orice pe lume. Cînd ajunse lîngă el, călăreţul necunoscut dădu să se ascundă, apoi o luă la fugă. Emirul, înţelegînd că nu va reuşi să-l cunoască, se repezi pe urmele lui şi-l răni uşor la braţul drept, ca să aibă după ce-l recunoaşte.

Oastea cetăţii – tineri şi bărbaţi în puterea vîrstei – se întoarseră victorioşi, mînînd din urmă cirezile de vite şi caii duşmanilor înfrînţi. Fiecare povestea de vrăjmaşii răpuşi şi de primejdiile bătăliei.

Cheliuţă se întorcea singur. Cînd ajunse la marginea cetăţii, îşi struni calul, sări din şa şi-l lăsă slobod, să se ducă unde-i place. Apoi nu scoase nici o vorbă despre bătălie în faţa nimănui.

Fiica emirului, care urmărise de la fereastra palatului toată desfăşurarea pregătirilor pentru bătălie, îl văzuse prea bine şi pe Cheliuţă cînd se urcase în şa, apoi îi văzuse şi pe ceilalţi cînd se întoarseră pe cîmpul de bătaie, încurajaţi de cavalerul necunoscut. Pe sub seară, de la aceeaşi fereastră a palatului, zări turmele de vite mînate din urmă de oşteni şi-l văzu şi pe cavalerul nostru întorcîndu-se ultimul. Aşadar, fata era singura care ştia că el fusese curajosul care-i pusese pe fugă pe duşmani şi salvase cetatea.

Despre frumuseţea tinerei prinţese se dusese vestea în toate zările, dar se ştia şi cît era de pretenţioasă, căci îi refuzase pe toţi ce-i care-o ceruseră de soţie. Emirul încuviinţase să-i facă pe voie, s-o mărite numai cu cel pe care-l va alege ea singură.

În seara cu pricina, cînd s-a întors de pe cîmpul de luptă, emirul i-a spus fiicei sale:

– Printre vitejii mei care au luptat astăzi, se află un cavaler neînfricat. Cred că aceasta-i sigurul care te-ar merita şi ţi s-ar potrivi de soţ... O să dau un mare ospăţ, fiica mea, la care am să-i poftesc pe toţi tinerii din cetatea

noastră, iar tu va trebui să-i cercetezi cu luare aminte pentru a-l descoperi pe viteazul cu pricina...

Prințesa îi mulțumi părintelui său și se învoi să facă întocmai cum rînduise el. Se pregătiră pentru ospăț cele mai alese bucate și fură poftiți toți tinerii și bărbații din cetate.

Emirul se așeză lîngă ușă pentru a-i întîmpina pe rînd, iar prințesa îi urmărea cu ochi iscoditori din jilțul ei, de unde îi putea vedea foarte bine, fără ca ei s-o vadă. Ea cerceta chipurile cu luare-aminte, în vreme ce emirul căuta cu privirea rana de la brațul drept cu care-l însemnase pe cavaler.

Toți cei poftiți veniră la ospăț, dar nici emirul nu descoperi semnul căutat, nici prințesa nu zări chipul cavalerului mult visat.

După ce isprăvi ospățul și toți invitații părăsiră palatul, emirul intră la fiica lui și-o întrebă pe care dintre tinerii ce se perindaseră prin fața ochilor ei l-a ales.

Fata băgase de seamă că la ospăț lipsise doar Cheliuță și-i răspunse emirului, fără să stea pe gînduri:

— Alesul inimii mele nu poate fi decît cavalerul necunoscut, pe care l-am văzut cu ochii mei plecînd spre cîmpul de luptă și care nu s-a aflat în astă seară la palatul nostru.

Emirul, care știa prea bine acum la cine se gîndește prințesa și care-i alesul inimii ei, rămase descumpănit, alegerea făcută părîndu-i-se ciudată.

— Nu-i a bună! Tu ți-ai chibzuit bine hotărîrea, fata mea? o luă emirul din scurt, simțind că-și pierde rostul. O fi el viteaz, dar e un biet cerșetor care de-abia izbutește s-o ducă de azi pe mîine... Își cîștigă hrana din cerșit și doarme în casa stăpînului lumilor... Cum rămîn eu în fața prinților care te-au cerut de soție și pe care i-am respins din pricina ta?...

— Orice-ar zice lumea, eu nu-l vreau decît pe Cheliuță! se încăpățînă prințesa. Inima mi-a rămas la el! Treaba asta nu mă privește decît pe mine, tată! Gura lumii o să clevetească și pe urmă o să uite, iar eu sînt încredințată că toate fetele din oraș mă vor pizmui pentru alegerea făcută!

Emirul se uită strîmb și rîse a pagubă, dar în cele din urmă se învoi, căci se temea să n-ajungă prințesa fată bătrînă, pe cît o știa de încăpățînată. Îl pofti pe cadiu la el acasă și trimise pe cineva să-l aducă pe Cheliuță de la moscheea unde se aciuise.

— Am hotărît să te însor cu fata mea, care te-a ales să-i fii soț legiuit... îi zise emirul cînd îl văzu, ca să scape mai repede de corvoadă.

Cheliuță rămase destul de încurcat, crezînd că emirul își bate joc de el, dar taman atunci se iviră cadiul și martorii și pricepu că nu-i de glumă. Vrem, nu vrem, porunca emirului e poruncă și trebuie împlinită. Oricum era o mare cinste că-l alesese tocmai pe el! Și cînd te gîndești că era așa o mîndrețe de fată!

Se izvodi învoiala de căsătorie şi în seara aceleiaşi zile prinţesa fu condusă la Cheliuţă fără nici un fel de alai, fără trîmbiţe şi fără muzici. Aleseră pentru cei doi miri o odaie sărăcăcioasă, în care se găseau nişte vechituri adunate de ici, de colo, arătînd care mai de care mai jalnic. Flăcăul îşi petrecu privirea peste încăpere, se uită şi la biata prinţesă şi, cînd o văzu atît de abătută, scoase inelul de pe mîna dreaptă, îl puse în inelarul de la mîna stîngă şi nici nu termină bine să-l învîrtească de trei ori că se şi trezi cu calul în faţa lui. Cînd îl văzu, îi porunci să-i aducă degrabă cîteva mobile de preţ, să-i parfumeze odaia cu arome rare şi să-i facă rost de unde-o şti el de cele mai îmbietoare mîncăruri şi băuturi. Calul dispăru pentru cîteva clipe şi se întoarse cu tot ce-i ceruse. Ba pe deasupra îi mai aduse şi cinci fecioare care să le îngrijească de casă şi să-i slujească.

Trecură doar cîteva clipe şi odaia lor arăta ca un colţ de rai: curată, parfumată, luminată şi cu masa întinsă, pe care aromeau cele mai alese bucate. Apoi calul şi slujnicele dispărură ca prin farmec, lăsîndu-i pe miri singuri. A doua zi, mama prinţesei veni dis-de-dimineaţă ca să-i vadă pe miri şi s-o ia peste picior pe fata neascultătoare, care făcuse după capul ei şi nu fusese în stare să-şi aleagă un soţ ca lumea. Se năpusti cu toată puterea să împingă uşa, căci ştia cît de anevoie se deschide, şi mare-i fu mirarea cînd văzu că uşa alunecă atît de uşor, încît era cît pe ce să cadă în nas.

Apoi cercetă odaia cu privirea. Să vezi şi să nu crezi! La ce se aşteptase ea şi peste ce-a dat? Mobilă scumpă şi covoare de mătase! Totul dichisit ca la sultani! Arome îmbătătoare şi-o masă ce strălucea de-ţi lua ochii, încărcată cu pocale de aur şi cu bucate de care nu mai văzuse niciodată! Mai să creadă c-a greşit locul! Alergă într-un suflet la emir să-i spună minunea. Emirul s-o creadă, nici atît! Îşi închipui că are vedenii şi nu ştie ce spune! Vorbeşte despre lucruri care nu există aievea şi care sînt doar în mintea ei gata să scornească... îşi zicea el. Dar în cele din urmă se înduplecă şi-o însoţi pe nevastă, ca să scape de gura ei. Acum, după ce văzu minunea cu ochii lui, ce să mai zică şi ce să mai creadă?!

Rămase la fel de uluit. Cînd se mai dezmeticiră, îi binecuvîntară pe cei doi miri, urîndu-le viaţă lungă şi fericire. Apoi ieşiră, întorcîndu-se la palat cu inimile îndoite.

La amiază îi poftiră pe miri la masă, la palat. Cînd se iviră, mai-mai să nu-l recunoască pe ginerele său. Se uita emirul uluit la Cheliuţă, care îmbrăcase veşminte noi din mătase şi fir, avea chipul senin, mişcări sigure şi purtări alese. Într-un cuvînt, era alt om, care nu te făcea deloc să te gîndeşti la cerşetorul ce abia izbutea să-şi ţină zilele din pomenile primite de la bunii credincioşi musulmani, dormind în casa stăpînului lumilor, fără să-l cunoască nimeni şi fără să ştie pe nimeni în cetate. Tot privind la el cercetător, emirului i se păru că ginerele său are braţul drept cam ţeapăn şi

că de sub mîneca mantiei se vede un colț din oblojeala unei răni. Încercă să-l tragă de limbă, dar el îi aluneca printre degete și nu voia cu nici un chip să recunoască. Dar emirul nu mai avu nici o îndoială că flăcăul ales de fata lui era acel cavaler necunoscut de pe cîmpul de bătaie.

– Degeaba te codești, căci acum sînt sigur! O știu prea bine că tu ești cavalerul de ispravă care a salvat vitele cetății și-a redat onoarea bărbaților ei, grăi emirul zîmbînd subțire. Dar spune-mi acum povestea ta, din ce țară ai venit și din ce trib te tragi? prinde el a-l iscodi.

Strîns cu ușa, Cheliuță își deschise inima și începu să își depene povestea, lămurindu-i pricina pentru care-și părăsise familia și tribul.

– Și de ce te-ai ascuns în felul ăsta și te-ai prefăcut a fi un sărman care cere milă de la alții? îl mai descoase emirul.

– Am vrut să-i cunosc pe oamenii acestei cetăți așa cum sînt ei, hotărît ca, dacă-mi vor fi pe plac, să rămîn aici, iar dacă nu, să plec în altă parte, fără ca ei să afle cine sînt...

– O să rînduim la palat un mare banchet la care o să-i poftim pe toți oamenii de vază din cetate, ca să-i cunoști și să te cunoască... murmură emirul pe gînduri. Știu că mulți sînt supărați că mi-am dat fata după tine, dar o să li se scurteze limbile cînd o să afle cine ești. Sînt încredințat că-mi vor da cu toții dreptate...

Zis și făcut! Emirul dădu poruncă să înceapă degrabă pregătirile pentru banchet, la care să fie poftiți toți mai-marii cetății. Și, în seara statornicită, începu să curgă șiragul musafirilor, unul după altul.

Palatul avea însă mai multe porți și alei. Una dintre ele trecea printr-o grădină minunată în care se aflau însă toate fiarele pămîntului. Cheliuță nimeri sau poate că o luă chiar dinadins tocmai pe drumul din grădina aceea.

Cînd îl zăriră intrînd acolo, mulți dintre oaspeți strigară speriați la el să se întoarcă pe unde a venit și să se țină departe de fiarele care începuseră să se apropie de el. Dar Cheliuță înainta fără să-i pese de strigătele lor, de parcă nici nu le-auzea. Cînd îl văzură înaintînd cu atîta încredere și nepăsare, toate fiarele rămaseră smerite, nici una nu se încumetă să-i taie calea. Se așezară toate pe labele din spate, mișcîndu-și cozile în semn de salut.

Mai-marii cetății rămaseră uluiți de cutezanța acestui tînăr, fără să-l recunoască. Cheliuță se schimbase cu totul, nu mai aducea nici pe departe cu cerșetorul pe care-l știau ei. Cînd îl iscodiră pe emir cine-i străinul cel viteaz, acesta se apucă să le vorbească despre el cu cele mai alese cuvinte. Mai întîi le spuse cum îl cheamă și din ce țară a venit. Le mai lămuri că el este cavalerul ce-i ajunsese din urmă pe tîlhari și făcuse minunile despre

care aflaseră cu toţii, doborînd duşmanii pe capete ori silindu-i să se mîntuie care cum poate, lăsînd în urmă prada, armele şi caii lor. Şi la sfîrşit tot emirul le mai desluşi cum încuviinţase el să-i dea pe frumoasa prinţesă de soţie. La auzul acestor vorbe, Cheliuţă crescu în ochii lor şi mai toţi se ridicară, grăbindu-se care mai de care să-l salute şi să-i spună vorbe măgulitoare, zîmbindu-i mieros şi întrecîndu-se să-l invite prin casele lor.

Şi trăi Cheliuţă împreună cu soţia lui în mare fericire, lăudat şi preţuit de toată suflarea cetăţii. Emirul, la rîndul lui, îi arătă o încredere nemărginită, bizuindu-se pe el în toate treburile oblăduirii.

Anii treceau şi de la o vreme emirul simţea că-l părăsesc puterile; văzul şi auzul începeau să-i slăbească şi ducea din ce în ce mai anevoie poverile cîrmuirii. Cum nu avea nici un fecior care să-i moştenească averea şi rangul, lăsă din ce în ce mai mult chivernisirea cetăţii în mîinile lui Cheliuţă, care se vădi destoinic şi chiar mai înzestrat decît socrul lui cu calităţi de cîrmuitor. Şi-ajunse el să fie îndrăgit de toată lumea, căci ştia să fie blînd, îngăduitor şi smerit, să-l ţină la mare cinste pe cel puternic şi drept, dar şi să-l ocrotească pe cel slab şi neputincios.

Nu mai trecu mult şi emirul căzu la boală şi grele suferinţe şi-ajunse la ceasul morţii, lăsînd toate treburile emiratului în grija lui Cheliuţă. Mai-marii cetăţii îşi dădură încuviinţarea fără să stea pe gînduri, căci ginerele emirului se dovedise mărinimos şi viteaz, îngăduitor şi drept cu toată lumea. De ce-ar mai fi avut nevoie pentru a fi un bun cîrmuitor?

Cheliuţă se apucă de treabă cu şi mai multă tragere de inimă. Nimeni nu se putea plînge de el, iar locuitorii cetăţii îl binecuvîntau. Generozitatea lui devenise proverbială şi i se dusese vestea pînă hăt departe pentru dreptatea cu care judeca pricinile şi răbdarea cu care-i asculta pe cei din sfatul cetăţii. Nu se pripea, nu se lăsa stăpînit de toane şi nu putea spune nimeni despre el că a călcat vreodată strîmb. Într-un cuvînt, cetatea a trăit zile bune sub cîrmuirea lui – vremuri de care s-a vorbit mult chiar şi după ce el părăsise lumea asta. Se dusese vestea şi în ţinuturile vecine şi mulţi ajunseseră să zavistuiască cetatea care avusese parte de un emir atît de drept şi de iscusit.

Treburile cetăţii mergeau cum nu se poate mai bine, iar prinţesa era şi ea fericită, căci avusese parte de mult noroc alături de alesul ei. Numai că într-o bună zi Cheliuţă simţi că tînjeşte după familia lui, după tribul şi ţara lui. Se gîndi că tatăl său trebuia să fie bătrîn de-acum sau – cine ştie? – poate că trecuse de mult în lumea celor drepţi. Nu ştia nimic despre nimeni de-acasă şi nici ce s-o fi ales de fraţii lui vitregi şi ce rost şi-or fi făcut în lume. Şi într-un ceas de taină îi mărturisi soaţei sale că-l bate gîndul să dea o fugă pînă acasă, în ţara lui, să vadă ce s-o fi ales de familie. Prinţesa se învoi pe loc, aşa cum se învoia la tot ce gîndea emirul, îi ură drum bun şi

întoarcere grabnică. Se îngriji să facă pregătiri de drum, crezînd că emirul va călători cu suită şi caravană, cu alai şi provizii.

Dar nici vorbă de slujitori şi echipaje! Emirul se furişă pînă la marginea cetății şi-acolo, nevăzut de nimeni, scoase inelul de pe mîna dreaptă, îl mută pe inelarul stîng şi, după ce-l învîrti de trei ori, se ivi, cît ai scăpăra un amnar, calul său cel năzdrăvan. Îi spuse păsul şi calul aduse în cîteva clipe tot ce-i trebuia de călătorie. Emirul săltă în şa şi se aşternu la drum, fără nici un fel de alai şi neştiut de nimeni.

Cînd ajunse la casa părintească, găsi numai tristețe, căci bătrînul lui tată zăcea bolnav şi nici unul dintre frații vitregi nu se dovedise în stare să-i dea o mînă de ajutor. Negoțul lui se dusese pe apa sîmbetei, averea se risipise, iar banii ce-i mai rămăseseră se împuținau văzînd cu ochii. Cînd a intrat Cheliuță în casa cea veche, toți au rămas uluiți, căci îl credeau de mult dus pe cealaltă lume, neavînd nici o veste despre el. Numai mama cea vitregă – care-şi închipuise că planul ei de-al pierde izbutise – era sigură de sfîrşitul lui. Şi iată-l pe fiul cel dispărut întors printre ai săi.

Nimeni nu se bucură mai mult de întoarcerea lui Cheliuță decît tatăl, căci era singurul care tînjea după ajutorul şi dragostea lui. Tare se mai bucură bătrînul cînd înțelese de la fiul său că o duce cum nu se poate mai bine şi c-a avut parte de-o soartă norocoasă. Şi Cheliuță n-avu încotro şi trebui să-i lămurească bătrînului său tată şi pricina pentru care-l părăsise, şi pentru ce păstrase taina în sufletul său atîta vreme.

Iar mama cea vitregă, chiar dacă peste păcatul ei se aşternuse haina uitării, se căină amarnic şi-şi ceru iertare cu inima sîngerîndă pentru nesocotința care-o împinsese la aşa fapte rele.

Cheliuță, care venise cu gînd bun, o iertă pe dată şi spuse tuturor planul său de-ai lua cu el în cetatea lui înfloritoare. Părinții se învoiră numaidecît, iar pe frații lui nici nu-i mai întrebă nimeni, căci ei se lăsau purtați de val şi n-aveau cuvînt niciodată. După o săptămînă, cît s-au tot foit şi s-au pregătit de plecare, Cheliuță dădu semnalul de pornire. Îşi mută ca de obicei inelul de la mîna dreaptă pe inelarul mîinii stîngi şi-l răsuci de trei ori. Cînd se ivi calul cel năzdrăvan, îi ceru să-i aducă cîte o cămilă pentru fiecare călător, merinde pentru drum şi cîțiva slujitori, să le fie de ajutor la cale lungă.

După ce se porniră, Cheliuță încălecă şi el şi merse cînd în fruntea, cînd în coada caravanei, cînd alături de bătrînul gîrbovit, ținîndu-i de urît. Cînd şi cînd slujitorii aduceau apă din burdufurile pe care le umpleau la izvoarele din drum sau cîte un vînat.

Şi iată că pe nesimțite au ajuns şi la cetatea emirului. Cînd l-au văzut în fruntea alaiului pe emirul lor cel îndrăgit, locuitorii cetății i-au făcut o primire triumfală, de parc-ar fi lipsit un an. Iar în fața palatului cel nou, pe

treapta cea mai de jos, aştepta prinţesa cea frumoasă. Şi de-atunci s-au revărsat peste cetate numai bucurie şi belşug, după inima lor bună, după judecata lor dreaptă şi după vrednicia şi iscusinţa lor.

Şi-au trăit ei ani mulţi în linişte şi pace, iar frumoasa prinţesă i-a dăruit emirului atîţia băieţi şi fete cîţi şi-a dorit el, iar neamul lor trebuie să mai cîrmuiască şi astăzi emiratul acela de la capătul lumii, de se va mai fi aflînd acolo.

Povestea celor patru surori și patru frați

ra unul singur și acesta era Allah cel din ceruri, începu bunica să depene povestea după ce copiii se adunară în jurul ei. Au fost odată doi frați: unul din ei avusese parte de patru feciori, iar celălalt de patru fete.

Tatăl fetelor era cam subțire la pungă, n-avea decît atît cît să-și țină zilele cu nevasta și cu copilele, pe cînd tatăl băieților agonisise o avere frumușică din negoț și se fălea toată vremea cu ea. Și fratele cel bogat îl lua pe celălalt peste picior de cîte ori se întîlneau, făcînd glume mai ales pe seama celor patru fete, de la care nu putea avea parte - zicea el - decît de necazuri.

Fratele cel sărac primea împunsăturile și răutățile cu îngăduință și încerca să nu le pună la inimă. Dar asta pînă într-o zi cînd a simțit că i se suie sîngele în obraz și nu mai poate îndura umilința.

— Da' de ce mă sudui, măi frate, toată vremea pentru fetele astea ale mele și te lauzi atîta cu băieții tăi? prinde el a cîrti. Au doară nu știi că există și fete mai istețe decît băieții și femei care-i întrec de departe pe bărbați?

— Nu mai spune! Se vede treaba că ții cu tot dinadinsul să te-amăgești cu întîmplări de-astea care se-ntîlnesc numai în basme, îl ia fratele lui din nou în zeflemea. Toată lumea știe că fata e o mare pacoste pînă cînd ajunge la vremea măritișului. Cu prisosință să-ți mai spun că, și cînd a ajuns la vîrsta asta, chiar dacă are noroc s-o ia cineva de nevastă, tot poți să te mai trezești cu o belea pe cap... De pildă, să se mărite cu cineva străin de neamul tău și să mai aducă pe lume și vrăjmași... Ba se poate întîmpla să-i înșele chiar și pe oamenii cei mai apropiați, de dragul poftelor ei nestăpînite...

— Vorbele astea ale tale mi se par a fi doar închipuiri și scorneli!... se îndîrji tatăl fetelor. Poate că se mai întîmplă și-așa ceva cîteodată, nu zic ba, dar nu-nseamnă că întotdeauna stau lucrurile cum spui tu! Cîte fete n-au adus fericire și belșug în casele părinților! Cîte fete n-au avut parte de-un mire care s-a dovedit pentru părintele lor un ajutor de nădejde și reazem la necaz, prieten în zilele frumoase și alinare la vreme de restriște! Dar hai să-i

lăsăm acum pe alții și să ne gîndim la noi. Ce-ai zice să alegi tu unul dintre băieții tăi și să aleg și eu una dintre fetele mele și să-i trimitem undeva, printre străini, într-un oraș mare, să facă negoț?... Și să vedem atunci care-i urmarea, cine iese în cîștig și cine iese în pierdere... Ce zici, te prinzi?

— S-a făcut! încuviințează tatăl feciorilor, fără a sta o clipă în cumpănă. Hai să-i pregătim de drum și să vedem cu ce se-ntoarce fiecare!...

Și pe urmă alege el băiatul pe care-l socotea a fi cel mai dezghețat, tîrguiește tot ce socotește că i-ar folosi pentru drum, îi mai dă și-o sumă de bani destul de frumușică, gîndind c-o să-i prindă bine, și-i mai face rost și de-o cămilă din acelea care aleargă cel mai iute. Pe deasupra mai prepară pentru flăcău și fel de fel de merinde, acrituri și dulciuri, și un singur burduf cu apă.

Alege și fratele lui una dintre fete, îi face rost - de unde-avea, de unde n-avea - de-o cămilă răpănoasă, căci mai mult nu se simte în stare, și-i pregătește pentru drum două burdufuri mari, pline cu apă, doi desagi de curmale și nimic altceva.

Și cei doi se așternla drum fără a mai zăbovi, neștiind nici cît de lungă o să fie călătoria, nici dacă o să se mai întoarcă teferi sau ba.

— Eu aș zice ca fiecare să se bizuie pe ce are și să nu ceară nimic de la celălalt, își dă flăcăul cu părerea, cînd ajung ei în inima deșertului, privind chiorîș la desagii sărăcăcioși ai fetei. Sau, dacă unul din noi pofteșteceva de la celălalt, să dea altceva în schimb sau să-i plătească celuilalt.

Fata se învoiește, dar, stînd ea așa pe gînduri, ce-și zice? Vasăzică, vărul meu vrea să mă umilească, să se înfrupte în fața mea cu cine știe ce bunătăți, iar eu să mă hrănesc numai cu apă și curmale... Și ce se socotește ea? Hai să născocesc eu un șiretlic ca să-i scot înfumurarea pe nas și să-l silesc să împartă cu mine bucatele lui alese! Zis și făcut! Se dă jos de pe cămilă, face ce face și, cum-necum, se strecoară sub cămila vărului ei, scoate un ac din păr și-i înțeapă burduful de cîteva ori în partea de jos, fără ca el să bage de seamă. Pe urmă se întoarce la cămila ei și urcă pe ea, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Și apa începe să se scurgă picătură cu picătură pînă nu mai rămîne în burduf nimic.

Merg ei ce merg și după o vreme flăcăul simte că-l mistuie setea, căci înfulecase cu lăcomie și din acrituri și din dulciuri. Dar pas de bea apă, dacă ai de unde! Burduful era gol-goluț!

Se codește el ce se codește și pînă la urmă setea îl face să se roage de verișoara lui:

— Dă-mi și mie o gură de apă, verișoară!

— Dar n-am rămas înțeleși că fiecare din noi trebuie să se bizuie pe ce are sau, de nu, plătește ce primește? îi întoarse ea vorba, înțepată.

— Ba da! încuviințează el fără să cîrtească. Îmi dai o înghițitură de apă și ți-o plătesc...

— De dat, ți-oi da eu, dar mă tem că o să te coste cam scump... Îmi dai toate acriturile pe care le mai ai!...

Tînărul se învoiește, scoate imediat bucatele cerute și i le întinde, căci setea e chinuitoare. Pe urmă se așternu ei mai departe la drum, dar nu trece mult și din nou băiatul simte că se usucă de sete și-i cere o înghițitură de apă. Fata se învoiește să-i dea, dar numai în schimbul dulciurilor pe care le avea în desagă. Și tot așa, cerîndu-i cîte ceva pentru fiecare înghițitură de apă, reușește fata să-i ia toate merindele și pe urmă și hainele și tot ce mai avea cu el. Unul după altul, toate lucrurile băiatului s-au dus, pînă ce i-a rămas numai cămila. Dar setea îl chinuie din ce în ce mai tare și după o bucată de drum se vede nevoit să-i mai ceară o gură de apă. Și fata se învoiește, dar numai cu condiția să schimbe între ei cămilele, adică băiatul să-i dea cămila lui frumoasă și sprintenă în schimbul cămilei ei răpciugoase, „Ce-o să mă fac acum?", se gîndește bietul flăcău, care nu mai are de nici unele și simte că setea-i dă iarăși tîrcoale. Și nu e de glumit cu setea în deșert! În clipa cînd simte că se topește pe picioare, o roagă cu glasul stins să se îndure măcar cu o înghițitură.

— De dat, îți dau eu apă și-acum, zice fata cu ifose. Dar cu o condiție: facem schimb de veșminte. Eu o să mă îmbrac în hainele tale bărbătești, iar tu o să porți de-aici înainte straiele mele.

Că-i sucită, că-nvîrtită, pînă la urmă flăcăul n-are de-ales și se învoiește și la treaba asta, măcar că știa el prea bine că nu se cade așa ceva pentru un bărbat. Dar ce să-i faci, nevoia nu cunoaște rînduială!

Cînd băiatului nu-i mai rămase nici un lucru la care să poată ea rîvni, fata se învoi să-i dea pe degeaba apă și de-ale gurii, dar nu atît cît ar fi poftit el, ci doar atît cît să-și ducă zilele. De-acum ea cînta, iar el n-avea încotro și juca așa cum îi cerea ea.

Mai bat ei cale lungă pînă ce în sfîrșit ajung într-un oraș mare, plin de forfotă, și poposesc într-o mahala.

— Rămîi aici cu cămilele și vezi de ele pînă ce dau eu o raită prin oraș, să caut un adăpost mai de soi! îi poruncește fata, care purta straiele lui.

Tînărul n-are de-ales și încuviințează, uitîndu-se la ea pe sub sprîncene. Fata se îndepărtează de el și prinde a colinda pe străzi încolo și încoace pînă ce se trezește în fața unei prăvălii mari, încărcată cu fel de fel de mărfuri, unde zăbovește pe îndelete, cercetîndu-le cu luare aminte.

— Dorești ceva, flăcăule? o întreabă stăpînul prăvăliei, apropiindu-se de ea.

— Pînă acum n-am găsit încă lucrul de care am eu nevoie... răspunde fata în doi peri.

După grai, negustorul pricepu numaidecît că nu este de prin partea locului.

— Se vede treaba că nu eşti de pe-aici, încearcă el s-o descoase.

— Aşa-i! mărturiseşte fata.

— Şi ce pricină te-a adus în oraşul ăsta? o trage el de limbă. Ai ceva de vînzare?... Cauţi ceva neapărat?...

— Nici una, nici alta!... Am venit să caut ceva de lucru!...

Cum fata are obraji rumeni şi chip luminos şi se întîmplă că şi pe negustor îl bătea gîndul să năimească un băiat de prăvălie cinstit, curăţel şi chipeş, care să-i întîmpine pe muşterii cu zîmbet şi să le arate mărfurile, îndemnîndu-i să le cumpere, încep ei să se tocmească. Fata picase taman la ţanc.

— Păi, eu tocmai aş avea nevoie de-un băiat isteţ care să ştie să întîmpine muşteriii, să le vorbească şi să le arate mărfurile... zice negustorul.

— Apoi, eu m-aş învoi dacă mi-i da o simbrie cumsecade... răspunde fata.

Şi se înţeleg îndată asupra banilor, iar fata începe chiar din ziua aceea să lucreze, căci ştia să citească, să scrie şi să socotească destul de bine.

— Eşti singur sau mai ai pe cineva cu tine? o întreabă stăpînul într-o clipă de răgaz.

— Ba am venit împreună cu o verişoară... Am lăsat-o undeva la marginea oraşului cu cămilele... zice fata fără să se fîstîcească.

— De ce n-o aduci aici? Casa e destul de mare şi puteţi sta prea bine, tu într-o odaie şi ea în alta... o îmbie negustorul.

— Păi, verişoara mea e oleacă mai ciudată, îi place să stea mai mult singură... îi lămureşte fata. Şi-a ales acolo unde-am lăsat-o eu sălaş şi mi-a cerut să-i aduc un cort să stea în el...

— Atunci, las-o să stea acolo, cum îi place... bombăne stăpînul încurcat.

Seara, cînd a plecat de la prăvălie, negustorul i-a împrumutat un cort pe care l-au înălţat în locul unde-l lăsase pe vărul ei. Fata îi cumpăra în fiecare zi de mîncare, iar el dormea în neştire şi abia dacă ieşea o dată pe zi la lumină. Îşi făcea vreme şi alerga după prînz pînă în mahalaua cu pricina, iar în drum cumpăra pentru el mîncare, dar numai din banii pe care-i dăduse tatăl lui pentru călătorie.

Aşadar, traiul fetei se depăna tihnit. Primea o simbrie frumuşică şi, pe deasupra, negustorul îi asigura pe gratis casa şi masa, căci aşa le fusese învoiala. Negustorul, la rîndul lui, era destul de mulţumit de felul cum se descurca băiatul lui de prăvălie, care se dovedi neaşteptat de iscusit şi-i atrase o mulţime de muşterii, făcînd să-i crească deverul şi cîştigul.

Trecură aşa o lună, două, trei, patru, pînă ce se împlini aproape anul. Şi-n vremea asta fata strîngea banii la ciorap, iar vărul ei cheltuia întruna

fără să mai pună nimic la loc. Cînd se încheie anul, fata adunase o sumă frumușică, pe cînd flăcăul rămase lefter și ajunse să trăiască din mila ei.

Puțin după ce trecu anul, fata se opri într-o zi în fața stăpînului și-i grăi așa:

— Dacă nu ți-e cu supărare, stăpîne, mie mi se pare c-a trecut un car de ani de cînd am plecat de lîngă ai mei și mi s-a făcut tare dor de ei... De nu-i cu supărare, aș vrea să mă întorc acasă și-aș vrea să primesc banii cuveniți pentru slujbă, căci mă bate gîndul să cumpăr cu ei niște mărfuri din cele care se caută în țara mea...

— Și cam ce-ai vrea să cumperi? întrebă neguțătorul curios, după ce-i făgădui să-i plătească pînă la ultimul ban.

— Mai înainte de toate, m-am gîndit la niște lucruri bune... ceva susan și fistic, alune, migdale și poate niște arome... Apoi, niște țesături și ceva lucruri de îmbrăcăminte.

— Aproape toate astea sînt mărfuri ce se află și în prăvălia mea și le poți lua de-aici... Iar dacă nu găsești ceva la mine, îți aduc eu de îndată la prețul cel mai mic.

Și stăpînul i-a adus tot ce dorise ea și i-a mai pregătit și trei cămile de drum să-i poarte mărfurile. Cînd totul a fost gata, fata și-a luat rămas-bun, s-a abătut pe la vărul ei și l-a îndemnat s-o însoțească așa cum era – doar cu straiele de pe el, rupte și ponosite de-atîta purtat, și cu o cămilă răpciugoasă. Ca să nu mai pomenim că și veșmintele de pe el erau tot ale ei!

Se așternură ei la drum și merseră multe zile în șir. Cînd caravana se apropie de orașul lor, fata se opri și-și schimbă veșmintele, căci se sfia să se arate în fața părinților și rudelor în straie de bărbat. Și, tot în locul acela, fata rugă un călător să dea de veste celor două familii despre sosirea lor. Mare bucurie pe părinții celor doi tineri, la auzul veștii. Tatăl flăcăului începu să aștepte nerăbdător, încredințat că băiatul lui a izbîndit și le va dovedi tuturor că avusese dreptate. Tatăl fetei aștepta și el, nădăjduind ca fiica lui să fi spulberat toate vorbele de ocară pe care le-auzise de la fratele lui, dovedind că băieții nu sînt cu nimic mai iscusiți sau mai buni decît fetele. Caravana cu poveri se apropia încet-încet, iar cei doi frați adăstau nerăbdători cu mîna streașină la ochi, s-o vadă ivindu-se la poala cerului. Și iată că după o lungă așteptare o zăresc amîndoi deodată.

Și, dac-o văzură, și unul, și altul simțiră o adiere de teamă, dar fiecare nădăjduia să fie caravana copilului său. Tatăl fetei era din ce în ce mai încrezător, căci inima-i spunea ce copilă isteață este fata lui.

Cînd se apropiară de oraș, fata îl povățui pe vărul ei să ia o piatră și s-o arunce spre tatăl său, căci așa ar fi obiceiul cînd se întoarce cineva după o

absență îndelungată. Ba chiar încercă să-i tălmăcească obiceiul ăsta, spunîndu-i că dacă n-o să-l nimerească, înseamnă că aşa i-a fost sortit, iar dacă o să-l nimerească, n-o să mai cunoască în viața lui ce sînt necazurile.

Şi flăcăul cel nătîng nu aşteptă să-i zică de două ori. Cînd părinții se îndreptară spre ei să-i întîmpine, băiatul care nu făcuse nici o ispravă ridică mîna şi aruncă o piatră spre tatăl lui, nimerindu-l drept în frunte. Fără să se dumirească despre ce-i vorba, bietul om se pomeni cu sîngele şiroindu-i pe față, în vreme ce fata făcea haz de prostia lor.

După ce mai văzu şi minunea asta, fata alergă spre părintele ei, aruncîndu-i-se la piept, iar acesta o sărută pe frunte.

Flăcăul care rămăsese de ruşine îşi luă cămila cea răpănoasă şi porni cu capul între umeri spre casa părintească, în vreme ce fata se îndreptă spre casa tatălui ei cu caravana încărcată de mărfuri.

Şi-a mers vorba despre întîmplarea asta în toată țara şi vreme îndelungată lumea n-a vorbit despre altceva. Şi nimeni n-a mai îndrăznit să facă haz şi să le găsească cusururi fetelor, căci întîmplarea aceea le era pildă tuturor.

Nevasta cea isteață și bărbatul cel leneș

A fost odată ca niciodată. A fost odată un om destul de înstărit, ba s-ar putea zice că trecea chiar printre cei mai chivernisiți din orașul lui. Și-avea el o fată care nu era ea nemaipomenit de frumoasă. Oricum, nu era nici șchioapă, nici chioară, nici surdă. Era întreagă la făptură și la minte, numai că Allah n-o blagoslovise cu cine știe ce nuri.

Și iată că timpul trecu și fata se făcu de măritat, numai că nu se grăbea nimeni s-o ceară de nevastă. Anii se scurgeau ca apa și nu se ivea nici un pețitor. Cei înstăriți, care auziseră de ea într-un fel sau altul, știau că nu e prea nurlie și nu se prea îndemnau s-o ceară, iar cei săraci care poate că jinduiau după ea nu îndrăzneau s-o pețească, de teamă să nu fie luați în rîs. Așa că fata a așteptat mult și bine fără s-o ceară nimeni.

În vremurile acelea unele familii aveau obiceiul să-și zăvorască fetele în casă cînd se apropiau de vremea măritișului și nu mai ieșeau din temnița asta decît pentru a se duce la cavalerul viselor lor sau pe lumea cealaltă. Așa a făcut și tatăl fetei din povestea noastră. Cînd a socotit el că i s-a terminat copilăria și e timpul să se pregătească pentru măritiș, i-a poruncit să nu mai treacă pragul casei afară sau să mai umble încoace și-ncolo, cum făcuse pînă atunci.

Și-a rămas fata așteptînd. Dar așteptarea s-a tot lungit fără să se ivească nici un pețitor, iar de la o vreme a început să intre la gînduri. Cînd credea ea că toți ai casei sînt prinși cu treburile și n-o vede nimeni, se oprea în dreptul ferestrei și-și omora timpul urmărindu-i cu privirea pe trecători, uitîndu-se cînd la straiele lor – frumoase sau urîte –, cînd la mersul lor – fie agale, fie zorit. Și, ca să se aline, tîlcuia cu glas tare tot ce-i trecea prin fața ochilor. A stăruit ea în obiceiul ăsta pînă într-un rînd cînd a zăpsit-o o slujnică mai săracă cu duhul. Și-a alergat femeia fără zăbavă la stăpînul ei și-a început să-i povestească pe nerăsuflate:

– Fata noastră stă toată vremea la fereastră și tîlcuie de una singură ce vede pe stradă... „Soția l-a ajutat să fie așa...", zice ea cînd vede pe cineva

îmbrăcat curat şi frumos. „Numai nevastă-sa e de vină...", zice cînd zăreşte un trecător îmbrăcat cu haine murdare şi neîngrijite. „Din pricina nevestei e aşa...", o aud cînd se arată un om îngîndurat şi zbuciumat. „E meritul soţiei...", bolboroseşte cînd se iveşte un om cumpătat, mergînd calm şi cu pas sigur.

Tatăl a rămas la început nedumerit, întrebîndu-se în sinea lui cum e cu putinţă ca femeia să aibă asupra bărbatului o înrîurire atît de mare, încît reuşita lui în viaţă să atîrne de ea. Lui nu-i putea intra în cap una ca asta. Şi el era bărbat şi izbîndise în viaţă fără să-l împingă nici o femeie de la spate. Ba se chivernisise bine şi ajunsese unul dintre cei mai de vază oameni din ţară, dar soţia lui nu-l ajutase în nici un fel ca să dobîndească situaţia asta. De unde i-o fi venit fetei mele gîndul ăsta? De unde să ştie ea asemenea lucruri, cînd n-a ieşit mai departe de pragul casei? se tot minuna el.

Dar fata o ţinea mai departe una şi bună. Toată ziua aceeaşi poveste – tîlcuia starea bărbaţilor pe care-i vedea trecînd pe stradă. Azi aşa, mîine aşa, pînă ce tatăl ajunse să cugete la o nouă cale pentru a-şi mărita fata. Ştia el – vezi bine – că mulţi tineri din pătura de mijloc rîvneau să se însoare cu fata lui, dar nici unul nu cuteza s-o ceară, de teamă că va fi respins şi umilit. Aşa stînd lucrurile, ce-i veni lui în gînd? O să caute chiar el un flăcău care să-i fie ginere şi n-o să mai aştepte ivirea peţitorilor.

O să-i aleg un mire, nici măcar din pătura de mijloc, ci dintre cei mai săraci... îşi zise el. Un tîrîie-brîu şi-un leneş, încaltea să văd ce-o să fie în stare să facă din el. O să-l ajute să izbîndească în viaţă, aşa cum tîlcuie întruna, sau n-o să facă nici o ispravă şi-atunci o s-ajungă ea de ocară?

Făcu ce făcu tatăl fetei şi izbuti să dea de urma celui mai lenevos şi mai nevoiaş tînăr din tot oraşul. A trimis apoi pe cineva să-l poftească la el şi tînărul s-a înfăţişat, fără să-i treacă prin cap ce-l aşteaptă. Ba şi-a închipuit că negustorul l-a poftit ca să-i dea niscai vechituri de pomană sau cine ştie ce treabă de făcut. Cît despre căsătorie, nici în visele lui cele mai frumoase nu visase că ar putea avea parte de-o fată cu o asemenea stare. Flăcăul bătu în poartă şi fu numaidecît condus direct în salon, unde-l aştepta stăpînul casei – tatăl fetei. Dădu ziua bună, înclinîndu-se cuviincios, dar rămînînd lîngă uşă. Spre marea lui mirare, stăpînul îl invită să se apropie şi să se aşeze lîngă el. Tăifăsuiră despre te miri ce, iar cînd socoti că flăcăul şi-a mai venit în fire, negustorul s-a apucat a-i spune şi pricina pentru care-l chemase:

— Ai auzit, pesemne, că am o fată de măritat... Au venit destui tineri s-o ceară, dar, cum au venit, aşa au şi plecat, fiindcă i-am refuzat unul după altul. Nu mi s-a părut nici unul din ei potrivit pentru fata mea... În cele din urmă m-am hotărît şi te-am ales pe tine... Ştiu că eşti un om evlavios, cinstit, neademenit... Astea sînt tocmai însuşirilie pe care aş vrea să le aibă

soțul fetei mele... Pentru asta te-am ales! Sărăcia este ceva care nu contează. Soarta-i schimbătoare; bogatul de astăzi poate să ajungă mîine sărac, iar săracul de mîine poate să fie poimîine bogat... Omul n-are de-ales, trebuie să se supună ursitei. Banii sînt ca o umbră trecătoare, nu e cu putință să ai mereu aceeași stare...

Flăcăul asculta și parcă nu putea pricepe. Negustorul își bate joc de mine, neîndoielnic! își zice el. Se vede treaba că e ceva necurat la mijloc! O fi avînd nevoie de mine ca să-și facă vreun interes și pe urmă o să mă alunge! Sau a fost sincer cînd mi-a spus că sînt un băiat evlavios și cinstit? Nu știu ce să mai cred! Oricum, mare belea pe capul meu! Dar zilele or să facă lumină în treaba asta și eu n-am de pierdut, la urma urmei, nimic - nici avere, nici putere. N-am nimic de pierdut, chiar dacă n-o să izbutesc în căsătoria asta și nici dacă se va dovedi că are cine știe ce gînduri ascunse cu mine.

Așa că pînă la urmă, pe jumătate amețit, pe jumătate convins, tînărul se învoi, cu toate că știa și el prea bine că nu se pomenise nicicînd ca un tîrîie-brîu ca el să se însoare cu o fată atît de bogată.

— Dar eu n-am bani pentru o zestre pe măsura fetei dumitale, păcatele mele... începu flăcăul să se tînguie, cînd își aduse aminte de ce-l așteaptă.

— Crezi că noi te-am ales pentru bani și avere? îi întoarse vorba negustorul ofensat. Dai și tu acolo ce poți, dacă poți, ca să se cheme c-ai dat ceva!...

Și, zor-nevoie, fu chemat numaidecît un șeih[1] și se încheie legămîntul. Dacă pînă atunci flăcăul stătuse ca pe ghimpi, ba crezînd, ba nu, din clipa aceea și-a dat seama că nu era o glumă, deși simțea șarpele îndoielii dîndu-i tîrcoale.

Și-a adus și el ca zestre ce-a avut - niște straie și ceva bani, dar nu cine știe ce. Cu alte cuvinte - mai nimic. Negustorul a primit totul, bucurîndu-se și mulțumindu-i.

Apoi s-a stabilit și noaptea nunții și flăcăul nostru tot se mai îndoia că visează. Iar fetei i s-a spus că un bărbat așa și pe dincolo s-a înfățișat la tatăl ei pentru a o cere de nevastă și că el consimțise.

1. Ca termen comun, *șeih* (lit. *shayh*) înseamnă „bătrîn". Cuvîntul a fost folosit ca titlu, aplicat mai întîi șefului de trib, clan sau sat, apoi unor personalități cu merite deosebite în apărarea islamului, cum au fost primii doi califi, și unor întemeietori de confrerii. După aceea a ajuns să fie folosit pretutindeni ca titlu de curtoazie pentru savanții teologi mistici și alte persoane care nu dețineau în mod obligatoriu funcții religioase, dar care aveau o anumită pregătire în acest domeniu și se bucurau de un oarecare prestigiu impus de vîrstă. Titlul a căpătat și o serie de întrebuințări mai particulare: în epoca otomană se aplică muftiului de la Istanbul - al doilea demnitar al imperiului; în Liban a devenit un titlu ereditar deținut de cîteva familii maronite.

— Ce-i place tatălui meu îmi place şi mie... încuviinţă fata. Oricum, n-aş putea să fac eu o alegere mai bună decît el...

A venit în sfîrşit şi noaptea nunţii. Bărbatul şi-a pus straie noi şi acum părea alt om. Cînd a intrat la mireasa lui, parcă tot nu-i venea a crede. Doar cînd s-a trezit faţă în faţă cu ea, s-au risipit ca prin farmec toate îndoielile, dar un gînd ciudat a început a-i da tîrcoale. Dacă fata n-a fost cinstită? Dacă o fi rămas grea şi vor să se folosească de slăbiciunea şi de bunătatea lui ca să-i pună plodul altuia în cîrcă?

Dar iată că se termină şi sărbătoarea nunţii şi flăcăul îşi luă soaţa şi se mută cu ea în casa lui prăpădită, cu pereţii gata să se năruie. Şi unde nu s-a apucat fata să mătură şi să văruiască toate odăile, făcînd-o lună! Cum nunta trecuse şi nu-l mai interesa cum arată, tînărul soţ a început să se întoarcă la năravurile lui vechi: trîndăvea cît era ziulica de lungă, fără să-i pese de rînduială şi curăţenie. Dar tînăra nevastă nu s-a lăsat; nu i-a dat pace, străduindu-se să-l dezbare de obiceiurile lui şi avînd grijă de el ca de prunci. N-avea linişte pînă nu-l vedea în straie curate şi pînă nu şi le schimba atunci cînd era nevoie. Aşadar, bărbatul avea toate temeiurile să fie mulţumit de nevasta lui, care se dovedi foarte curînd mai bună şi mai plăcută decît se aşteptase, ba chiar destul de chipeşă şi mai ales mintoasă. Numai însuşiri frumoase şi nici un cusur!

Cum-necum, tînărul cel sărac a avut parte de-o soaţă isteaţă şi chibzuită şi de-o viaţă tihnită şi îndestulată. Dar asta numai pînă la o vreme, căci au tot luat din puţinii bani agonisiţi de bătrînii lui cu mare trudă, pînă ce-au ajuns la fundul pungii, dar la loc nu mai pusese nimeni nimic.

— Bărbate, să ştii că nu avem ce să mîncăm! îl vesti soţia într-o zi. Apucă-te şi tu de-o treabă, căci n-o mai putem scoate la capăt!...

— Dar eu nu mă pricep să fac nimic şi după una şi alta nu sînt nici obişnuit cu munca şi cu osteneala... bodogăni el, codindu-se.

— Şi ce-ai de gînd să facem? îl luă nevasta din scurt. Vrei să ne prăpădim de foame? Vrei să ne-apucăm de furat? Să trăim din mila altora? Una ca asta n-o să se-ntîmple în ruptul capului! Trebuie să te-apuci de treabă, dacă vrei s-avem cu ce să ne ducem zilele!

— Dar ce ţi-a căşunat pe mine, nevastă? cîrti el din nou. Nu trebuie să deznădăjduim, căci Allah o să aibă grijă de noi! Cel care ne-a dat viaţă n-o să ne piardă...

— Ba e bine să ştii că din cer n-o să ne pice nici aur, nici argint! ţipă femeia şi mai înciudată. Dacă vrei să trăieşti, nu trebuie să mai şezi cu mîinile în sîn!... Apucă-te de ceva! Fără să munceşti, fără să faci ceva, n-o să izbutim să ne înnodăm zilele... îi dădu ea zor, fără să-i lase timp să răsufle.

Omul n-avu încotro şi-i făgădui să caute ceva de lucru, dar se opri la nişte prieteni şi se prinse la taclale cu ei, uitînd de cuvîntul dat. Şi-au stat ei

tăifăsuind despre tot felul de nimicuri pînă ce i-a prins noaptea. Cînd l-a văzut întorcîndu-se cu mîna goală, nevasta s-a mîhnit tare, dar şi-a ascuns necazul şi i-a pus pe masă ce-a putut şi ea ca să-şi potolească foamea. A doua zi dimineața l-a îndemnat iarăşi să caute ceva de lucru, ca să-şi poată cîştiga hrana, dar el a dat din nou să cîrtească. Atunci femeia s-a făcut foc şi n-a mai putut să rabde. Şi unde nu s-a pomenit cu ea că ridică palma şi-l plesneşte o dată peste obrazul drept şi încă o dată peste cel stîng, de parcă ar fi vrut să-l trezească. Şi pe deasupra s-a şi pornit din nou să-l ocărască.

— Piei din fața mea şi să ştii că nu vreau să te mai văd înaintea ochilor pînă nu te-apuci de lucru! răcni cu năduf.

Bărbatul rămase năuc, căci numai la aşa ceva nu se aşteptase, dar şi-a dat seama că nu-i de glumit. Ştia destul de bine că ea e stăpînă, de vreme ce ea ținea casa. N-avea putere şi nici drept s-o înfrunte. Aşa că primi palmele fără să murmure şi, fără să mai zăbovească, ieşi pe uşă, hotărît să facă ceva. Întrebă el în dreapta şi-n stînga şi pînă la urmă găsi ceva de lucru. Seara se întoarse acasă cu cîțiva bănuți, nu prea mulți, dar de-ajuns ca să-şi cumpere de-ale gurii.

Şi azi aşa, mîine aşa, omul începu să se dea pe brazdă şi să cîştige din ce în ce mai bine. Trăiau de-acum pe picioarele lor. Iar nevasta se dovedi femeie destul de chibzuită; cheltuia cu măsură şi ajunse să mai pună şi bani deoparte. Şi, cînd s-a adunat o sumă frumuşică, ce s-a gîndit ea? Să scape de casa cea veche şi să cumpere una mai acătării într-un cartier mai de vază al oraşului, pe potriva puterii lor. Şi-aşa au şi făcut. Cît despre bărbatul ei, ce să mai vorbim? Părea acum alt om în toate privințele şi aşa şi era, căci puteai ieşi cu el în lume!

Mai trecu o vreme şi nevasta agonisi, strîngînd bănuț cu bănuț, o sumă care nu era de ici, de colo. Şi ce-şi ziseră ei? Nu ne-ar strica o grădină frumoasă cu pomi într-o margine a oraşului! Şi-au cumpărat o livadă ca un rai, de care se îngrijea cu multă rîvnă chiar bărbatul.

Şi uite-aşa ajunse lumea să se minuneze de repeziciunea cu care se schimbase tînărul cel leneş şi sărac. Era o deosebire ca de la cer la pămînt între flăcăul nepăsător de ieri şi bărbatul harnic şi întreprinzător de astăzi. Toți puneau schimbarea asta pe seama bogăției socrului, dar numai tatăl fetei şi slujnica cea credincioasă cunoşteau adevărata ei pricină.

S-au adeverit astfel încă o dată vorba care îndeamnă să iscodeşti bine femeia înainte de-a o lua de nevastă, precum şi înțelepciunea ce spune că în spatele oricărui bărbat descurcăreț trebuie să se afle o femeie iscusită şi cu fire tare, care-l împinge spre izbîndă şi-l călăuzeşte să răzbească în viață.

Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult trăia undeva pe întinderea pustiului nesfîrşit un beduin dăruit de Allah cu multe vite, dar şi cu o inimă de aur, cu multă mărinimie şi alte alese însuşiri. Şi-a avut el parte de-o nevastă smerită, cum şi de copii cuviincioşi, care niciodată nu cutezau a ieşi din cuvîntul şi din sfatul lui. Nici un musafir sau nevoiaş care se oprea la el nu se întîmpla să plece fără să primească mai mult decît sperase. Şi astfel s-a dus vestea despre faptele lui nobile în cele patru zări şi aproape că nu trecea zi de la Allah fără să primească un oaspete.

Într-un rînd se pomeni în faţa cortului cu trei drumeţi pe care nu-i mai văzuse pînă atunci. Şi-i întîmpină şi pe ei cu căldura cu care-i primea pe toţi călătorii ce se abăteau pe la sălaşul lui. Îi pofti înăuntru şi aprinse imediat focul ca să le pregătească ceai şi cafea. Şi, în vreme ce-şi sorbeau ei cafeaua, se prinse la taclale cu ei, ascultîndu-le poveştile cu luare-aminte. Cum stăteau ei aşa la taifas, iată că se întoarseră şi turmele de oi şi cămile de la păşune şi se adunară grămadă în jurul cortului. Şi, numai ce le văzu, stăpînul îi porunci unuia din cei doi feciori ai săi să înjunghie un berbec gras şi să-l pregătească pentru oaspeţi. Fără să stea la gînduri, băiatul făcu întocmai cum îi ceruse tatăl. Nu trecu mult şi iacătă-l înfăţişîndu-se cu hălcile de carne friptă şi aşezîndu-le dinaintea musafirilor.

Şi-avea beduinul acesta atît de mărinimos obiceiul de a nu şedea la masă împreună cu vizitatorii lui ; îi lăsa să se ospăteze singuri, ca nu cumva să se simtă stînjeniţi, iar el îşi vedea de treburile lui. În vreme ce înfulecau, cei trei deschiseră vorba despre gazda lor şi unde nu se apucară să-i laude mărinimia, averea şi mai ales copiii. Băgaseră şi ei de seamă, vezi bine, cu cîtă cuviinţă răspundeau la fiecare vorbă a părintelui lor ; nici n-apuca să termine ce avea să le spună, că se şi repezeau să-i împlinească porunca.

— Omul ăsta trebuie că n-a avut în viaţa lui parte de-o nenorocire... îşi dădu cu părerea unul dintre musafiri.

Cuvintele lui ajunseră şi la urechile gazdei, care se întîmplase să fie pe-aproape şi-şi zise că n-ar strica să mai stea olecuţă la taifas cu ei şi să aducă vorba şi despre închipuirea asta a lor.

Acum, numai ce terminară mesenii de mîncat şi gazda îi pofti iarăşi la ceai şi la cafele. Şi-n vreme ce sorbeau ei pe-ndelete, zise aşa, ca într-o doară:

— Am auzit pe cineva dintre Domniile Voastre dîndu-şi cu părerea cum că eu n-aş fi avut parte de nici o nenorocire în viaţă... Întru-ntîi, ştiţi cu toţii prea bine că soarta, aşa cum dă, la fel şi ia înapoi, aşa cum apără, tot aşa şi loveşte... Întotdeauna amestecă fericirea cu durerea şi binele cu răul... Nimeni n-a avut pe lumea asta parte de-o viaţă lipsită de necazuri, nici chiar profeţii lui Allah. Şi-apoi, aş vrea ca fiecare dintre Domniile Voastre să ne istorisească despre cea mai grea zi din viaţa lui, iar la urmă de tot o să vă spun şi eu povestea celei mai mari nenorociri de care am avut parte...

Se învoiră cu toţii şi rămaseră o clipă pe gînduri...

— Prea bine! începu unul dintre musafiri, rupînd liniştea care se lăsase. Am să vă spun eu mai întîi cum a fost cea mai grea zi pe care am trăit-o... Într-un rînd, m-am hotărît să-mi încerc norocul la pescuitul de perle şi la vremea priincioasă apuc eu drumul spre soare-răsare şi nu mă mai opresc decît într-un orăşel pe ţărmul mării. Ne-am urcat noi mai mulţi pescuitori de mărgăritare într-o barcă şi-am pornit în larg, dar, tocmai cînd să purcedem la treabă, ne-am trezit că se stîrneşte din senin un vînt potrivnic şi se dezlănţuie o furtună cu tunete şi trăsnete. Barca a început să urce şi să coboare cum o mînau valurile, iar noi ne luptam din răsputeri s-o întoarcem după vînt ca să nu ne pomenim cu ea răsturnată. Dar furtuna, în loc să se liniştească, se întetea şi nu ne-a mai rămas nici o nădejde de scăpare. Cu toată truda noastră, am băgat de seamă că barca începe să ia apă, iar după doar cîteva clipe s-a scufundat. Noi, cei care fuseserăm pînă atunci în ea şi ne luptaserăm cu vijelia, ne-am împrăştiat şi-am pornit să înotăm, fiecare cum putea, ca să ne ţinem la suprafaţă, dar valurile şi vîntul ne plesneau cumplit, cînd dintr-o parte, cînd din cealaltă. Vedeam cum marea îmi înghite fîrtaţii unul cîte unul, dar nu putea nimeni să sară în ajutorul celuilalt, căci fiecare se chinuia să se mîntuie pe sine. M-am uitat în jur şi-am văzut cu groază că ne depărtaserăm bine unul de altul, dar nu-mi dădeam seama cine-şi dăduse duhul şi cine mai era în viaţă. Ce mai, în cele din urmă am mai rămas eu şi încă doi flăcăi, care se pricepeau să înoate destul de bine, şi-am început o luptă pe viaţă şi pe moarte, o straşnică încleştare cu vîntul şi cu valurile, nădăjduind să ne vină cineva în ajutor. A trecut ce-a trecut şi pe unul din ei au început să-l acopere valurile. Mi-am dat numaidecît seama

că e sleit de puteri şi nu se mai simte în stare să se ţină la suprafaţă. A strigat după ajutor, dar degeaba, căci noi loveam cu braţele în neştire, fiecare gîndindu-se ce-ar mai putea face ca să scape el cu viaţă. Ne-am uitat neputincioşi cum îl înghite apa şi se duce la fund. Aşadar, am mai rămas doi - eu şi încă un flăcău. Am stat nu prea departe unul de altul, aci înotînd, aci plutind ca să ne mai tragem sufletul. Şi-am dus-o aşa pînă a doua zi, cînd s-a ivit în sfîrşit o corabie care s-a abătut spre noi şi ne-a culeş, istoviţi. Minunea s-a întîmplat şi am scăpat cu viaţă cînd nu mai aveam nici o nădejde. Şi trebuie să vă mărturisesc că am simţit atunci că mă nasc a doua oară. Asta a fost cea mai mare nenorocire şi cea mai grea zi prin care am trecut pînă acum în viaţă...

Veni apoi rîndul celui de-al doilea musafir să depene cea mai primejdioasă întîmplare din viaţa lui.

— Într-un an, începu el, eram eu cu vreo cinci prieteni... Şi ce ne trece nouă prin cap? Hai să plecăm şi noi să facem prădăciune la alt trib şi să le răpim cîteva cămile. Şi ne-am aşternut noi, cei şase fîrtaţi, la drum şi-am tot mers pînă ce-am ajuns aproape de tabăra tribului cu pricina. Ne-am ascuns într-o peşteră şi-am stat la pîndă pînă cînd s-a lăsat întunericul. Am iscodit de jur împrejur şi, cînd am fost siguri că nu mai e nici un suflet de om prin preajmă şi că toată lumea doarme, ne-am strecurat afară din peşteră, am despărţit cîteva cămile de turmă şi le-am mînat de la spate fără zăbavă. Şi-am mers aşa zi şi noapte, fără popas. A treia zi, văzînd noi că nu ne-a ajuns nimeni din urmă, ne-am zis că probabil cei care au plecat în urmărirea noastră au apucat în altă parte sau - cine ştie? -, văzînd că nu ne pot ajunge, au luat-o înapoi şi ne-au lăsat în plata Domnului. Şi ne-am oprit să ne hodinim niţeluş într-o vale cu iarbă mătăsoasă şi fragedă, lăsînd cămilele să pască nestingherite. Cîţiva dintre noi s-au trîntit la pămînt şi-au adormit pe loc, iar ceilalţi s-au apucat să pregătească de-ale gurii. Unul dintre noi a scrutat depărtările şi ce i-a fost dat să vadă? În zare se ridica un nor de colb. Ni l-a arătat şi nouă şi la început ne-am zis că l-o fi stîrnit vîntul. Doar că norul înainta spre noi cu repeziciune şi-atunci am simţit teama strecurîndu-ni-se în suflet. I-am trezit pe cei adormiţi şi-am început pregătirile pentru înfruntarea urmăritorilor. Într-aceea, caii şi călăreţii s-au ivit în bătaia privirilor, alergînd într-o goană turbată. Îi aşteptam cu sîngele gata să ia foc şi, cînd au ajuns în bătaia flintelor, am tras asupră-le, dar erau mai mulţi la număr decît noi. Caii s-au ridicat speriaţi în două picioare şi s-au împrăştiat. Dar foarte curînd s-au repezit din nou asupra noastră, înconjurîndu-ne din toate părţile. Trăgeam noi, dar trăgeau şi ei încă şi mai avan. Simţeam cum cercul se strînge în jurul nostru cu fiecare clipă. Pînă la urmă ne-au doborît pe toţi şase. S-au apropiat de noi, ne-au luat flintele şi ce brumă de lucruri mai

aveam asupra noastră şi pe urmă au început să ne lovească şi să ne răsucească pentru a se încredința că n-a mai rămas vreunul în viață. Şi-a venit şi rîndul meu, singurul care nu părăsisem lumea asta. S-a apropiat cineva şi m-a împins cu piciorul de cîteva ori, dar eu am rămas nemişcat, în ciuda durerilor sfîşietoare. Ce nu face omul ca să-şi păstreze viața ? Numai eu ştiu cum, dar am izbutit să-i trag pe sfoară. Cînd au fost siguri că ne-au venit la toți de hac, şi-au luat cămilele şi-au pornit călare pe cai, mînîndu-le din urmă şi lăsîndu-ne în mijlocul pustiului, pradă corbilor şi hienelor. N-am putut să mă urnesc din locul acela o zi şi-o noapte. Cînd mi-am mai venit oleacă în fire, m-am uitat la prietenii mei şi-am băgat de seamă că începuseră să li se umfle burțile şi să duhnească. M-am tîrît cum am putut, ca să scap de priveliştea nesuferită. Şi ce m-am mai socotit eu ? Hai să mă îndrept spre un loc unde nădăjduiam să dea cineva peste mine şi să mă ajute să scap cu zile. Dar abia a treia zi după încleştarea cu urmăritorii s-a întîmplat să mă găsească un păstor c-o turmă de oi. S-a oprit lîngă mine şi mi-a dat să beau nițică apă şi să înghit cîteva curmale. Pe urmă m-a ajutat să încalec pe-un măgar şi m-a călăuzit spre tabăra tribului său. Mulțumită lui am scăpat viu. Altminteri, acolo îmi putrezeau şi mie oasele. Mi-au oblojit şi mi-au doftoricit rănile pînă ce m-am întremat binişor. Şi-uite-aşa, am fost singurul dintre cei şase care a rămas în viață. Asta a fost cea mai primejdioasă întîmplare prin care am trecut în viața mea.

Veni şi rîndul celui de-al treilea oaspete, numai că acela era un găman fără pereche şi un mucalit neîntrecut, aşa că, în loc să povestească o întîmplare tristă, făcu o glumă care stîrni hazul celorlalți.

— Cele mai grele zile din viața mea au fost şi vor mai fi acelea în care n-am putut şi nu voi putea mînca la timp, bolborosi el printre hohotele înfundate.

Acum urmă la rînd gazda.

— Povesteşte-ne despre cea mai grea zi din viața dumitale, generoasă gazdă, căci aşa ne-ai făgăduit! îi dădu ghes unul dintre musafiri.

— Cu dragă inimă! se învoi gazda. Domniile voastre vă închipuiți, neîndoielnic, că eu n-am cunoscut în viața mea decît fericirea şi bogăția, dar lucrurile nu stau deloc aşa. Am trecut şi eu în viață prin clipe şi clipe – unele care distrug şi altele ce refac, unele de fericire şi altele de suferință. O să vă istorisesc despre cea mai mare năpastă care m-a lovit pe mine vreodată, ca să înțelegeți că soarta e schimbătoare şi viața nu este un belşug neîntrerupt, dar nici un şir nesfîrşit de necazuri.

Cei trei oaspeți ascultau cu înfrigurare, încredințați că vor auzi o istorisire rară, cum n-au mai auzit niciodată...

— Fiii mei, începu gazda să-şi descarce sufletul, în tinerețe am avut mult mai multe vite decît azi. Eram însurat tot cu nevasta mea de-acum, dar

aveam patru copii – doi mai mari, care ieşeau cu oile şi cu cămilele la păscut, şi doi mai mici. Într-un an ne-a prins vara în Es-Summan şi-aveam nevoie de apă, aşa că a trebuit să părăsim locurile acelea şi să ne mutăm undeva unde era păşune mai bună. Şi-am luat eu copiii cei mici cu mine pe-o cămilă, iar pe cei mari i-am trimis împreună cu nevastă-mea şi cu turmele de oi şi de cămile, urmînd ca spre seară să ne întîlnim lîngă un puţ, într-un loc cunoscut despre care le vorbisem şi le spusesem cum arată. Pe urmă am luat-o şi eu cu cei doi copii spre izvorul cu pricina. Cînd am ajuns la el, am strunit cămila, îmbiind-o să se aşeze în genunchi, şi-am coborît. Dar pe copii, care erau pîrjoliţi de sete, i-am lăsat mai departe în spinarea ei. Am luat burduful gol la subsuoară, dar am uitat să împiedic cămila. Am dispărut în grabă prin gura cam îngustă şi priporoasă a puţului, dar, cînd am ajuns ceva mai jos, galeria a început să se lărgească şi m-am strecurat mai uşor, dibuind prin întuneric cărarea spre izvor. În vreme ce înaintam eu tiptil, am simţit o duhoare. M-am oprit încremenit. Bîjbîind aşa, ca orbul, cu mîinile întinse înainte, am dat de trupul unui om care începuse a putrezi. Am simţit că mi se taie inima, văzînd în întîmplarea asta un semn rău, dar n-am avut încotro şi-am trecut mai departe, încercînd să mă gîndesc la altceva. Dar, de ce dădeam să fug de gîndul ăsta, de ce mă urmărea mai stăruitor. Cu chiu, cu vai am dat de apă şi mi-am umplut degrabă burduful. L-am agăţat pe umăr şi-am luat-o înapoi spre ieşirea acelei borte îngrozitoare. Cînd m-am văzut la gura puţului, am scos mai întîi burduful şi l-am aşezat pe margine, dar cămila s-a speriat la vederea lui şi-a luat-o din loc cu copiii mistuiţi de sete în spinare. Am ieşit eu din puţ, am aburcat burduful în spate şi-am apucat pe urmele cămilei, în nădejdea că o să se liniştească şi-o s-o ajung din urmă, ca să-mi izbăvesc copiii de la pieire. Am pornit fără zăbavă, numai că burduful mă stînjenea cumplit şi nu-mi îngăduia să merg prea repede. Oboseala şi greutatea lui m-au doborît în cele din urmă. Şi-atunci, ce-mi zic eu? Am dat burduful jos din spinare, l-am aşezat la umbra unui tufiş şi-am luat-o la fugă mai departe, cu gîndul c-o să ajung cămila şi-o să-mi pot mîntui copiii. Şi-am alergat aşa, în neştire, pînă cînd s-a lăsat amurgul. A doua zi dimineaţa am privit cu luare-aminte împrejur, dar n-am descoperit nimic. Nici nu mai recunoşteam bine locurile. Atunci mi-am dat seama că nu mai e cu putinţă să ajung cămila mergînd pe jos şi m-am hotărît să mă întorc la turmă şi să iau o cămilă mai sprintenă cu care să mă aştern din nou la drum, pînă ce-mi găsesc copiii. M-am întors la locul unde-mi hotărîsem întîlnirea cu nevasta şi cu cei doi băieţi cu turmele, mi-am rotit ochii în toate părţile, dar n-am zărit pe nimeni. Am alergat într-un suflet înapoi la izvorul de unde luasem apă şi, cînd m-am apropiat de el, ce văd? Silueta unei femei în straie cernite, care plîngea sfîşietor. Mi-am dat seama dintr-o ochire că e nevastă-mea. Cît ai clipi, am fost lîngă ea.

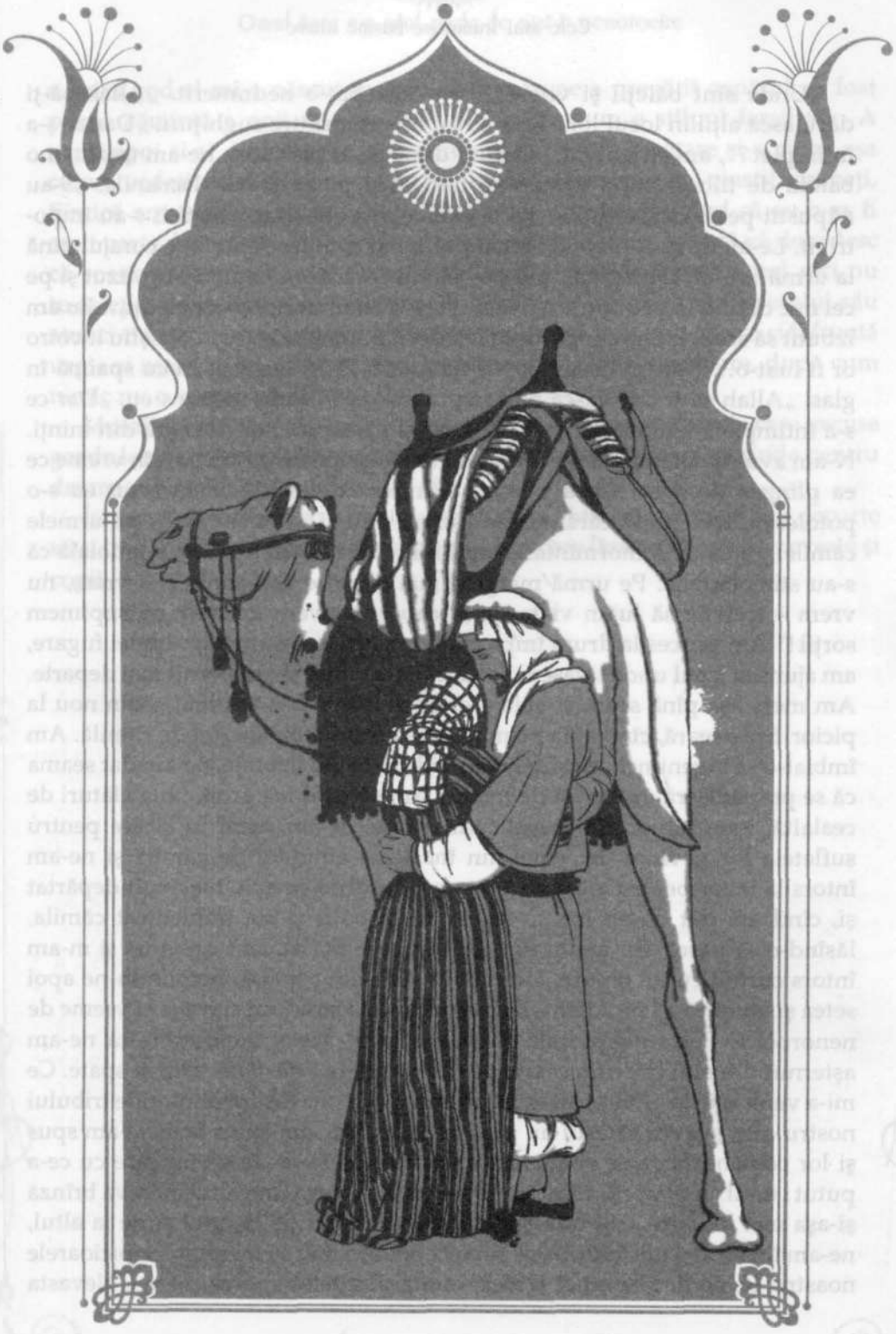

„Unde sînt băieţii şi vitele?", am întrebat-o nedumerit. „Allah să-ţi dăruiască alţii în locul lor!", mi-a răspuns ea printre sughiţuri. „Dar ce s-a întîmplat?", am strigat eu. „Curînd după ce-ai plecat tu, ne-am trezit cu o bandă de tîlhari...", a urmat ea, fără să-şi poată stăvili lacrimile. „S-au năpustit peste noi, vrînd să ne ia cămilele şi oile, dar băieţii li s-au împotrivit. Le-au ţinut ei piept cît le-au ţinut, dar mulţimea învinge curajul pînă la urmă... L-au răpus mai întîi pe băiatul cel mare... Apoi l-am văzut şi pe cel mic căzînd la pămînt... Au luat tot ce-aveam cu noi şi-au plecat... Eu am izbutit să scap, dar n-am putut să iau decît zdrenţele astea... Nu ştiu încotro or fi luat-o... Dar unde sînt copiii cei mici?", m-a întrebat ea cu spaimă în glas. „Allah să-ţi dăruiască alţii mai norocoşi!", i-am răspuns eu. „Dar ce s-a întîmplat?", a întrebat ea, plîngînd şi văicărindu-se ca ieşită din minţi. N-am avut de-ales şi i-am istorisit toată tărăşenia de-a fir a păr, în vreme ce ea plîngea de ţi se rupea inima. „N-avem ce face!", am încercat eu s-o potolesc. „Trebuie să cărăm burduful pe rînd şi s-o luăm iarăşi pe urmele cămilei, ca să ne înmormîntăm copiii, fiindcă nu mai am nici o îndoială că s-au stins cu zile. Pe urmă mergem mai departe cu cămila şi - vrem, nu vrem - trebuie să luăm viaţa de la capăt. N-avem decît să ne supunem sorţii!" Am purces la drum împreună cu nevasta pe urmele cămilei fugare, am ajuns la locul unde lăsasem burduful, l-am luat şi-am pornit mai departe. Am mers aşa pînă seara şi-abia a doua zi dimineaţa am luat-o din nou la picior. Spre seară, cînd abia ne mai trăgeam sufletul, am dat de cămilă. Am îmbiat-o să îngenuncheze şi, cînd am ridicat copiii în braţe, ne-am dat seama că se prăpădiseră de sete şi de foame. Am săpat două gropi, una alături de cealaltă, i-am înmormîntat aşa cum erau şi ne-am rugat în tăcere pentru sufletele lor nevinovate. Apoi am încălecat amîndoi pe cămilă şi ne-am întors la izvor pentru a umple toate burdufurile cu apă. Ne-am îndepărtat şi, cînd am dat de-un loc cu iarbă, am coborît şi-am împiedicat cămila, lăsînd-o să pască. Eu m-am furişat prin preajmă să caut un vînat şi m-am întors curînd cu un iepure. L-am fript şi ne-am ospătat, potolindu-ne apoi setea şi lăudîndu-l pe Allah - singurul căruia i se aduce slavă şi la vreme de nenorocire. Peste noapte am rămas în locul acela, iar dimineaţa ne-am aşternut din nou la drum călare pe cămilă, eu în faţă şi nevasta în spate. Ce mi-a venit mie în gînd? Hai să ne abatem pe la una dintre semiţiile tribului nostru care-şi avea sălaşul nu prea departe. Dac-am ajuns la ei, le-am spus şi lor ce nenorocire se abătuse asupra noastră şi ne-au ajutat care cu ce-a putut: unul cu o capră, altul cu o oaie, unul cu ceva unt, altul cu ceva brînză şi-aşa mai departe... Şi-uite-aşa, cu ce-am primit de la unul şi de la altul, ne-am încropit o mică turmă şi-am început din nou să mergem pe picioarele noastre. Şi, cu fiecare an ce trecea, numărul vitelor sporea mereu. Nevasta

a prins rod şi mi-a născut feciorul ăsta care ne-a pregătit ospăţul. A fost prima sămînţă a noii noastre fericiri, iar de-acum e stîlpul familiei... A venit apoi şi-al doilea... Turma a crescut şi ea fără încetare şi-a ajuns aşa cum o vedeţi acum. Iară eu vă istorisii toată povestea asta, cinstiţi oaspeţi, fiindcă am auzit pe cineva dintre Domniile Voastre spunînd că eu n-aş fi avut parte de nici o nenorocire în viaţa mea şi fiindcă am vrut să vă dovedesc că soarta e schimbătoare. Ea te face fericit, dar te şi loveşte cînd nici nu te-aştepţi... Înţelept este acela care mulţumeşte lui Allah şi Profetului său atunci cînd primeşte şi nu-şi pierde cumpătul cînd ajunge la necaz, ci înfruntă urgia şi aşteaptă cu răbdare, căci şi nenorocirile sînt trecătoare, după cum nimic nu e veşnic pe lumea asta...

Musafirii ascultară, minunîndu-se de întîmplările cumplite prin care trecuse gazda lor, care îi ospătase cu mărinimie şi le mai pregătise şi merinde pentru drum, atîtea cîte puteau duce cu ei.

Îşi luară rămas-bun cu alese mulţumiri şi se ridicară, pornind mai departe să-şi împlinească datoriile şi treburile pentru care lăsaseră în urmă neveste şi copii.

Printre străini și acasă

A fost odată ca niciodată şi n-a fost nimeni în afară de Allah în cerul lui cel înalt. A fost odată un şeih – căpetenia unui trib – ce n-a avut parte decît de-un singur băiat, care se numea Muhammad şi la care ţinea ca la ochii din cap. Şi era băiatul de-acum un flăcău zdravăn, destul de îndemînatic, dar îi cam plăcea să fie pretutindeni unde se ivea prilej de petrecere.

Şi într-o zi s-a întîmplat nenorocirea: cineva alergă cu sufletul la gură şi-l vesti pe şeih că odrasla lui l-a nimerit din greşeală cu săgeata pe alt flăcău din acelaşi trib, lăsîndu-l fără suflare. Şi-avea tribul acela o datină moştenită din moşi-strămoşi şi păzită cu sfinţenie de toată lumea: cel care se întîmpla să prăpădească viaţa cuiva trebuia să-şi părăsească tribul şi să trăiască printre străini vreme de şapte ani. Asta de teamă că rămînerea ucigaşului printre neamurile celui răpus să nu pricinuiască şi mai multă vărsare de sînge şi să se ajungă la nenorociri şi mai mari.

Muhammad se fălea cu cinul tatălui său şi ştia cît de greu poate să atîrne cuvîntul lui în cumpănă. De aceea nu-şi făcu cine ştie ce griji, nădăjduind că şeihul tribului o să găsească o cale de împăcare, pentru a nu se despărţi de singurul copil pe care-l avea.

Numai că şeihul ştia mai bine decît oricare altul că nu-i un fleac să nesocoteşti un obicei atît de împămîntenit. Dintr-un pas ca ăsta ar putea să se stîrnească mari gîlcevi şi să se abată mari nenorociri asupra tribului. Lumea şi-ar pierde încrederea în legile nescrise şi mai ştii ce harababură ar putea să se mai işte?

Tatăl îşi făcu fel de fel de gînduri, încercînd să găsească o ieşire, căci ţinea tare mult la copilul lui. Cu nici un preţ n-ar fi vrut să-l vadă plecînd de lîngă el. Dar nu era cu putinţă să încalce un obicei sfînt pentru toată lumea. A chibzuit el iarăşi îndelung şi şi-a zis că ar mai fi o cale: despăgubirea

neamului celui săvîrşit[1]. Dacă părinţii lui ar primi o despăgubire, totul s-ar termina cu bine. El era gata s-o plătească, oricît de mult ar fi cerut, doar că îi cunoştea prea bine pe părinţii răposatului şi ştia că nu se vor învoi la una ca asta nici în ruptul capului. După ce mai cumpăni o vreme, pricepu că nu are de ales şi că Muhammad va trebui să plece undeva departe şi să rămînă acolo vreme de şapte ani, pînă ce neamurile celui dispărut vor fi uitat de omor, iar rănile din inimi vor fi început să se tămăduiască.

— Trebuie să părăseşti tribul, fiul meu, căci aşa ne porunceşte rînduiala! grăi tatăl într-un tîrziu, cu inima sîngerînd de mîhnire.

— N-ar mai fi nici un alt chip, tată? întrebă tînărul cu glasul sugrumat.

— Le-am cumpănit pe toate, fiule, şi altă cale nu avem! răsună limpede răspunsul şeihului.

După glasul trist şi aspru al bătrînului, flăcăul pricepu că hotărîrea era nestrămutată. Şi-atunci alergă într-un suflet la mamă-sa, încercînd să-i stîrnească mîndria şi duioşia şi îndemnînd-o să-i stea ea pavăză şi să-l înduplece pe şeih.

Mama nu se lăsă prea mult rugată şi porni numaidecît cu inima îndoită spre cortul unde ştia că se află oblăduitorul. Ceru să stea de vorbă cu şeihul între patru ochi şi dorinţa îi fu împlinită. Doar că şeihul avu şi pentru ea aceleaşi cuvinte ca şi pentru fiul său: părinţii celui săvîrşit nu vor primi nici un fel de despăgubire, oricît de mare ar fi ea, iar nesocotirea legilor nescrise ale tribului n-ar putea să aducă decît dezonoare şi învrăjbire.

Muhammad îşi dădu seama că nu există nici o speranţă pentru el. Făcu rost de un burduf mic pe care-l umplu cu apă şi de nişte desagi pe care-i

1. Obiceiul răscumpărării sîngelui vărsat (*diya*) ca substitut al dreptului de răzbunare individuală (*thâ'r*) îşi are originea în cutumele preislamice şi trebuie pus în legătură cu organizarea socială tribală a vechii Arabii şi cu faptul că nu exista autoritate politică şi juridică nici chiar în interiorul tribului. În materie de omucidere funcţiona practica răzbunării, cu excepţia situaţiei în care se accepta această plată a sîngelui, ce consta într-o cantitate de bunuri, estimată în perioada preislamică la un număr de cămile variind între o sută şi zece. Interesant este şi faptul că, atît în legătură cu răscumpărarea sîngelui, cît şi în legătură cu răzbunarea, tribul în ansamblu era răspunzător de aplicarea uneia sau alteia din cele două soluţii. Islamul nu a schimbat sistemul, iar integrarea vechii cutume în revelaţie a fixat-o definitiv în legislaţia musulmană. Juriştii au elaborat, în consecinţă, o teorie în legătură cu răscumpărarea sîngelui, care, în ciuda unor trăsături divergente, este în mare aceeaşi în doctrinele sunnită şi şiită. Această răscumpărare este cînd voluntară, cînd obligatorie şi priveşte atît cazurile de omucidere, cît şi vătămarea parţială a integrităţii fizice.

umplu cu nişte curmale uscate şi apucă spinosul drum al pribegiei. Porni fără nici o ţintă, lăsînd în urma lui corturile tribului, şi coti cu inima sfîşiată, apucînd-o – nici el nu ştia de ce – spre miazăzi, şi merse tot înainte.

Se aşternu la drum şi hoinări de la o seminţie la alta pînă cînd ajunse la sălaşul celui mai îndepărtat trib dinspre partea aceea. Şi dac-ajunse acolo, făcu ce făcu şi se tocmi păstor de cămile cu o simbrie frumuşică. Trecu aşa un an, trecură doi, trecură trei şi-ajunse să îndure tot mai anevoie înstrăinarea. În vremea asta strînsese ban lîngă ban şi n-avea nici un alt gînd decît să-şi cumpere o minune de iapă şi să se întoarcă la tribul lui cît mai curînd. Într-o vreme simţi că nu mai poate sta locului, că i s-a urît tare de păstorit vitele altora şi-atunci ce făcu el? Cumpără o cămilă şi porni haihui prin pustiu. Şi s-a tot mutat de la un clan la altul, pînă ce s-a trezit hăt departe, tocmai la hotarul dinspre miazănoapte. Se plimbă el călare pe cămila lui pînă ce ajunse în faţa unui cort mare şi văzu o iapă priponită lîngă el. O cercetă cu ochi curioşi şi-şi dădu numaidecît seama că-i o iapă de rasă, nu glumă. Tocmai ce-mi trebuie mie! îşi zise el. Îşi plimbă ochii şi peste cortul din faţă şi băgă de seamă că stîlpul din mijlocul lui se povîrnise, gata să se prăbuşească – semn că nu mai îngrijea nimeni de el.

Pe urmă se abătu spre marginea aşezării de corturi şi-şi struni cămila, care îngenunche numaidecît, îngăduindu-i să coboare. Îi ieşi în întîmpinare o bătrînică slabă, care pricepu îndată că flăcăul are de gînd să se pripăşească şi el pe lîngă cortul ei. Îi dădu ziua-bună şi femeia alergă şi-i aduse degrabă un ibric şi nişte vreascuri ca să aţîţe un foc, cît să-şi facă o cafea. Între timp bătrînica aduse şi ceva de-ale gurii, ca să-şi potolească foamea, ca şi cum ar fi fost oaspetele ei.

Cînd se lăsară umbrele înserării, lumea se retrase ca la un semn în corturi şi se aşternu o linişte adîncă. Dar Muhammad nu putu să închidă ochii. Rămase în aşternut, perpelindu-se cînd pe o parte, cînd pe alta, căci aştepta momentul potrivit ca să treacă la înfăptuirea planului care-i încolţise în minte. Iar dacă socoti el că i-a furat somnul pe toţi, se strecură afară din cort şi porni bîjbîind prin locurile cele mai întunecoase către cortul unde era priponită iapa, ciulindu-şi urechile şi privind îngrijorat în juru-i, ca să se încredinţeze că nu-i nimeni prin preajmă. Se opri lîngă iapă, sigur că nu l-a zărit nimeni prin beznă şi că va izbîndi. Lovi cu mîna în pripon, dar pricepu numaidecît să iapa are picioarele din faţă ferecate într-o piedică de oţel. Se apucă de zor să spargă piedica, dar, în vreme ce se căznea el mai tare, se ridică în văzduh un zăngănit uşor, înfundat, ce i se păru că n-ar putea să trezească pe cineva din somn. Tocmai cînd se chinuia să scoată piedica iepei, se trezi că două mîini vînjoase îl înşfacă şi-l iau pe sus, ducîndu-l în cort cît ai clipi, fără ca el să poată face vreo mişcare.

— Mamă! răsună glasul celui care-l purta pe sus.

În întuneric se ivi o bătrînă, alergînd.

— Aprinde iute focul! porunci acelaşi glas.

Bătrîna răscoli jarul şi se ivi o flacără slabă. Tînărul se întoarse şi ce-i fu dat să vadă? Fusese purtat pe sus de-o tînără fată, frumoasă ca luna plină.

— Vasăzică, tu erai, Muhammad! strigă fetişcana, mirîndu-se.

— Eu nu sînt Muhammad... bîigui el, încercînd să tăgăduiască.

— Ba eşti chiar Muhammad în carne şi oase! repetă ea fără umbră de îndoială în glas. Te-am recunoscut!...

Tînărul se simţea tare încurcat şi ruşinat. Unde s-a mai pomenit ca o fată să ia pe sus un flăcău, fără ca el să fie în stare să facă vreo mişcare? Dacă l-ar fi prins asupra faptului un bărbat mai treacă-meargă, dar lucrurile se schimbă cînd e vorba de-o femeie, care l-a înfrînt fără ca el să se împotrivească.

— Mi-ai răsărit în cale tocmai la timp, zise fata. Tata zace în cătuşe, captiv la un trib, de luni de zile. Dacă-l vei izbăvi din robie, iapa va fi a ta...

Parcă-l mai părăsi stînjeneala cînd auzi vorbele astea. Chiar să-l socotească pe el vrednic de-o treabă atît de însemnată şi grea?

— M-aş prinde să-ncerc, dar n-am nici sabie, nici arc... murmură flăcăul, simţind că-i vine sufletul la loc.

— Avem orice armă! Cere ce-ţi trebuie! îl îndemnă fata.

Muhammad ceru o sabie, o lance şi-un hanger, pe urmă se săltă în şa şi dădu pinteni iepei, îndreptîndu-se spre sălaşul tribului la care tatăl fetei era captiv. Şi-a mers el şi-a tot mers zi şi noapte pînă cînd a ajuns în preajma tribului. S-a retras într-o vale cu iarbă, a împiedicat iapa şi-a lăsat-o să pască, iar el s-a apropiat tiptil de tabără şi-a pornit să colinde, furişîndu-se printre corturi, încercînd să iscodească unde se află captivul. După ce-a aflat, s-a întors şi el ca să se odihnească în valea unde lăsase iapa la păscut.

Cînd se lăsă întunericul, Muhammad rămase de veghe şi cam după cumpăna nopţii, cînd toată lumea doarme dusă, puse frîul şi şaua pe iapă, îşi luă hangerul şi sabia şi porni agale spre cortul unde se afla prizonierul, fără să-l simtă nimeni. Intră înăuntru tiptil şi băgă de seamă că omul căutat e ferecat în lanţuri şi învelit cu un fel de strai scorţos, care nu-i îngăduia să-şi scoată braţele. La stînga şi la dreapta lui, doi sclavi, ce-l privegheau ziua, sforăiau acum de puteai să tai lemne pe ei.

Captivul ţinea ochii deschişi şi, cînd îl văzu pe flăcău, înţelese pe dată cu ce gînd a venit. Îi făcu semn să se îndepărteze şi să se lase păgubaş, dar tînărul se apropie de el cu paşi siguri. Încercă să îndepărteze straiul ce-l acoperea, dar nu fu cu putinţă, căci marginile lui erau legate zdravăn. După ce cumpăni o clipă, scoase hangerul, spintecă straiul pe mijloc şi dădu la o parte cele două bucăţi în dreapta şi-n stînga. Cei doi sclavi nu se treziră,

dar, dacă s-ar fi întîmplat să se miște, tînărul era pregătit să-i treacă prin tăișul sabiei.

Muhammad îl luă pe captiv în spinare cu lanțuri cu tot și izbuti să iasă cu el din cort, pășind ușor, la fel cum venise. Scăpă cu bine dintre corturi și-atunci o apucă la fugă și nu se mai opri decît lîngă iapă. Îl așeză pe bătrîn pe crupa ei, se aruncă și el în șa și-i dădu pinteni ușurel. Iapa zbură, înghițind pămîntul. În răstimpuri, cei doi fugari se mai uitau cu teamă înapoi, să vadă dacă n-a pornit cineva pe urmele lor. Cînd se îngîna ziua cu noaptea, șeihul băgă de seamă că în zare se înalță un nor de praf. Se mai întoarse o dată și încă o dată și, de ce mergeau, de ce se apropia și norul de ei. Îi spuse și flăcăului ce zărește și nu mai avură nici o îndoială că dușmanii sînt pe urmele lor.

Fără să stea pe gînduri, flăcăul se îndemnă să se prindă cu ei în luptă, dar mai înaintă o vreme, căutînd un loc potrivit. Ajunse pe un șes întins, tocmai potrivit pentru ce voia el și acolo opri iapa și-l dădu jos pe prizonierul izbăvit. Se săltă din nou în șa, struni iapa și se năpusti năprasnic spre urmăritorii care ajunseseră lîngă el. Slăbi frîul și-și croi drum printre cai, doborînd doi dușmani la pămînt. Se îndepărtă puțin, întoarse iapa și porni din nou în iureș. După prima încleștare încrederea vrăjmașilor se clătinase, iar în sufletele lor se strecurase teama și slăbiciunea. Și ăsta era primul semn al înfrîngerii. Flăcăul cel viteaz se năpusti atunci din nou și mai doborî doi potrivnici. Acum nu se mai aflau pe cîmpul de luptă decît doi călăreți, care încercau să scape din ghearele morții dînd bir cu fugiții. Dar ți-ai găsit! Muhammad nu voia să-l cruțe pe nici unul, așa că porni pe urmele unuia din ei, îl ajunse și-l izbi cu sabia, făcîndu-i de petrecanie. Pe urmă porni în goană și după ultimul și-i veni și lui de hac, întocmai ca și celorlalți. Și, cînd se văzu în afara oricărei primejdii, adună caii și armele vrăjmașilor la un loc și se întoarse lîngă prizonierul slobozit. Se așeză puțin să răsufle și-i scoase lanțurile bătrînului, după care-l ajută să încalece și el un cal al vrăjmașilor. Pe ceilalți îi mînară din urmă. Flăcăul își struni iapa și porniră spre sălașul tribului lor. Dar, cînd ajunseră aproape, îi întîmpinară zarvă mare, larmă și forfotă, steaguri de sărbătoare, strigăte de bucurie, vuiet nedeslușit. Muhammad fu ispitit să creadă c-au nimerit în altă parte.

— Nu-i de-a bună! șopti el înfiorat. Să fi părăsit tribul pe care-l știam sălașul său atît de repede? Oare am apucat pe un drum greșit și-am nimerit la un neam străin?

— Ba nu, viteazule! acesta este tribul nostru, dar a îmbrăcat veșminte de sărbătoare și se veselește, așteptînd sosirea noastră, căci inima le-a vestit dinainte izbînda, îi lămuri bătrînul.

Călărețul pășea mîndru printre corturi alături de captivul eliberat din robie, întîmpinați pretutindeni de strigăte și semne de bucurie. Îl izbăvise pe șeihul tribului și primise drept răsplată o iapă de rasă neîntrecută și

nepreţuită. Şi pe dată prinse a-şi recăpăta încrederea în sine, de unde pînă atunci nu scăpase de gîndul umilinţei, căci nu-i o glumă să te prindă şi să te poarte pe sus o fetişcană, fără ca tu să poţi face o mişcare.

Veselia se înfiripă pretutindeni şi se rîndui petrecere mare pentru tot tribul, în semn de cinstire a cîrmuitorului scăpat din robie şi-a curajosului cavaler, care-l izbăvise de vrăjmaşi şi se dovedise neînfricat în luptă.

— Cere-mi orice doreşti, căci se cuvine să-ţi răsplătesc vitejia ! îl îndemnă şeihul, în vreme ce stăteau ei de taină, după terminarea sărbătorii.

— Aş dori iapa asta minunată, pe spinarea căreia te-am salvat, dacă nu e cu supărare... mormăi flăcăul cu jumătate de gură.

Asta era cu adevărat singura pretenţie a lui Muhammad şi pînă atunci nu-i trecuse prin cap nimic altceva.

— Iapa-i a ta din clipa cînd m-ai izbăvit, aşa că n-ai decît a-ţi cere altă răsplată, îl îmbie şeihul. Orice pofteşti va fi al tău.

Prinzînd curaj şi gîndindu-se la frumoasa fată cu chipul ca luna plină, Muhammad spuse răspicat:

— Atunci, voiesc a-ţi cere mîna fiicei tale... Îndrăznesc a o cere să-mi fie nevastă legiuită, după rînduiala lui Allah şi a Profetului său !

— Prea bine ! se învoi şeihul. Ai tot ce-ţi doreşti !

Apoi trimise numaidecît să vină ma'dhunul[1], se izvodi legămîntul şi chiar în noaptea aceea mireasa fu adusă cu alai la cortul mirelui. Cînd se întîlniră, cei doi tineri, care nu mai erau doi străini, se priviră îndelung, căci fiecare-i ştia prea bine puterea şi vitejia celuilalt.

— Cît de ciudată-i viaţa ! Vezi cum se întorc lucrurile ? îi spuse mirele a doua zi. Cum de-a fost cu putinţă să fii atît de blîndă, cu toate că în noaptea aia neguroasă m-ai prins în braţe ca într-un cleşte şi n-am mai fost în stare să mă apăr nicicum ?

— Să-ţi spun eu ? îi răspunde mireasa rîzînd. Înainte de a ne uni viaţa şi soarta, simţeam că mă aflu în faţa unui vrăjmaş, pe cînd acum sînt lîngă un soţ iubit... Vezi cît de mare-i deosebirea între starea de-atunci şi cea de-acum ?

Cînd soarele se ridicase binişor pe cer, ieşiră şi mirii din cortul lor ; mireasa se îndreptă spre femei, iar mirele spre mulţimea de bărbaţi şi flăcăi, care-l primiră printre ei cu strigăte de bucurie. Muhammad era în ochii lor un viteaz fără seamăn. Şi lucrul ăsta îl ştia şi el prea bine. Nu era el cavalerul izbăvitor ? Nu el îl mîntuise pe şeihul tribului din robie şi-o primise drept răsplată pe copila lui, să-i fie soaţă legiuită ? Pe urmă, el este în floarea tinereţii şi mîine-poimîine poate să le fie cîrmuitor !

1. Persoană autorizată de cadiu cu oficierea căsătoriilor civile, înregistrarea căsătoriilor şi a divorţurilor.

Dar n-a avut a aştepta prea mult, căci numai ce se isprăviră petrecerile de nuntă şi se trezi cu şeihul că-l ia de-o parte şi-i grăieşte astfel:

— De azi înainte poţi să te socoteşti oblăduitor al tribului nostru şi toate rînduielile lui în mîinile tale se vor afla, de vrei să rămîi printre noi. Iar dacă ai de gînd să ne părăseşti, n-ai decît să-ţi iei oricîţi robi şi cai doreşti şi oricîte cămile din cele pe care le am şi să te duci acolo unde te îndeamnă inima, căci soţia ta te va urma oriunde vei vrea să sălăşluieşti. N-ai a face decît aşa cum ţi-e voia! Ce-am zis e bun zis!

Tînărul chibzui pe îndelete la vorbele şeihului şi-şi dădu seama că nu va putea rămîne acolo, în mijlocul unui neam străin, măcar că toată lumea îl primise cu multă bucurie şi căldură şi-l ţinea la mare cinste. Nu trebuia să se lege de acei străini. Mai bine să plece în altă parte. Dar încotro s-o apuce? La tribul lui nu se putea întoarce mai devreme de şapte ani. Trecuseră patru, dar mai rămăseseră trei. Cînd numeri zilele şi le urmăreşti cum se scurg, ţi se par tare lungi. Dorul de trib şi de familia lui îl mistuia şi în fundul sufletului simţea că şi ai lui tînjesc să-l vadă printre ei cît mai curînd. Fie ce-o fi, trebuie să mă întorc la tribul meu! îşi zise după o îndelungă chibzuinţă. N-or să mă alunge după atîta chin!

Aşa că îl vesti într-un ceas de taină şi pe socrul său că a rînduit să se întoarcă la tribul lui. Şeihul se învoi fără să murmure, dar inima-i sîngera. Apucase să-i tăgăduiască şi vorba dată – datorie curată!

Cînd începură pregătirile de plecare, socrul îi dărui ginerelui său o mulţime de arme dintre cele mai vechi ale tribului – care mai de care mai strălucite şi fiecare cu povestea ei –, apoi îi mai dărui o turmă de cămile şi-o herghelie de cai. Pe lîngă toate astea, îi dădu şi cîţiva robi, să-i fie de ajutor în vremea călătoriei şi-acolo unde avea să-şi aşeze familia. Apoi Muhammad se aşternu la drum.

Şi merse el, şi merse zile în şir, din zori şi pînă-n seară, şi iată că într-un tîrziu se ivi în zarişte sălaşul neamului său. Poposi la oarecare depărtare, ridică pentru el şi soţia lui un cort mai mare şi alte cîteva pentru însoţitori, rîndui treburile şi-apoi îşi luă cîteva arme, încălecă pe-un roib sprinten şi merse drept spre cortul cel mare din mijloc, unde ştia că la vremea aceea tatăl lui ţine sfat cu bătrînii tribului, judecînd fel de fel de pricini, fie ale obştii, fie ale oamenilor săi. Înainta călare, cu armele zornăind, şi se opri mîndru în faţa soborului, grăind cu vorbe meşteşugit alese:

— Bine v-am găsit, înţelepţi ocîrmuitori ai tribului meu! Vă cer îngăduinţa de a vorbi în faţa voastră şi am rugămintea de a asculta cu luare-aminte la ce-aş avea a vă spune. Soarta cea vitregă m-a ţinut departe de voi ani îndelungaţi. Am tînjit printre străini, pînă cînd am simţit că sînt la capătul

puterilor. Şi iată-mă întors acasă, împins de dragoste şi dor, rîvnitor să trăiesc printre voi, ca unul de-al vostru ce sînt, căci, orice s-ar zice, nicăieri printre străini nu te poţi simţi ca la tine acasă. Vă cer îngăduinţa de a rămîne aici, cu voi, oricare vor fi nevoile ce avem a le birui şi chiar dacă va fi să plătesc cu viaţa hotărîrea mea. Iar dacă cineva se împotriveşte voii mele, rogu-l să-mi spună acum treaba asta, de faţă cu Domniile Voastre...

Muhammad tăcu cîteva clipe, petrecîndu-şi privirile peste cei adunaţi la sfat, care-l ascultau cu ochi mari şi urechi lacome, şi băgă de seamă nici unul dintre ei nu încearcă să se opună. Doar tatăl său dădu a spune ceva, numai că Muhammad i-o luă înainte, fără a se pierde cu firea, împiedicîndu-l a grăi:

— Tu să nu spui nimic, dragă tată! îl opri el. Eu vreau să ştiu dacă altcineva decît tine ar avea a se împotrivi... Şi, cum nimeni din cei de faţă n-a avut nimic a zice împotriva mea, înţeleg că aş putea să viu cu soaţa şi cu slujitorii mei să-mi aleg sălaş undeva la marginea tribului... Şi fac legămînt în faţa Domniilor Voastre să ţin cortul larg deschis pentru toţi aceia care vor să se apropie de mine cu gînd bun. Bine-veniţi la mine vor fi toţi aceia care vor a mă preţui şi aşişderi mă voi purta şi eu cu ei. Iar dacă va cuteza cineva să vină spre mine cu gînd rău, e bine să ştie că tot cu rău îl voi întîmpina şi eu. Şi să mai ştie că vinovat este cel care va să înceapă primul şi că Allah nu le vine în ajutor celor nedrepţi...

După ce isprăvi, Muhammad se îndepărtă, lăsîndu-i pe cei adunaţi holbîndu-se unii la alţii, buimăciţi. Se ivise ca din senin şi li se arătase a fi atît de tare de inimă, încît nimeni nu cuteză să-l ţină mai departe în surghiun pînă la scurgerea celor şapte ani, aşa cum se cuvenea după datinile şi tradiţiile tribale cunoscute de toată lumea.

Fără să stea pe gînduri, Muhammad se întoarse la locul unde-şi lăsase cortul şi-i luă pe toţi cu calabalîcul lor şi se aşezară lîngă trib, unde înălţară techer-mecher corturile. Aprinseră focul şi priponiră cîţiva cai de rasă în dreapta şi-n stînga cortului celui mare, în care sălăşluia stăpînul. Slujitorii se apucară de treburi cu tragere de inimă: cîţiva luară vitele şi porniră cu ele la păşune, altul luă burdufurile pe spatele unei cămile şi porni spre izvor să le umple, altul se apucă să prepare cafeaua, iar ceilalţi aranjau de zor lăzile şi covoarele înlăuntrul corturilor.

Şi iată că încet-încet, unul după altul, toţi cei din trib începură să se apropie de nou-sosit, care nu le era străin. Cînd se iveau în faţa cortului său pentru a-i da bineţe, el le ieşea în întîmpinare cu chipul senin şi le-o lua înainte cu urări de bun venit. Îl poftea pe fiecare să se ospăteze din bucatele pe care le avea şi să-şi bea cafeaua şi ceaiul împreună.

Zilele treceau şi cortul lui Muhammad devenise o Kaaba[1] pentru tot tribul, de la mic la mare, şi nimeni nu-şi mai aducea aminte de cele întîmplate odinioară. Şi, pe măsură ce tatăl lui se gîrbovea sub povara anilor, treburile tribului treceau tot mai mult în grija lui Muhammad, care se dovedea generos cu toţi, dar mai ales îndurător cu cei slabi şi năpăstuiţi, căci cunoscuse şi el cîndva neîndurarea şi traiul greu printre străini. Pe nesimţite ajunse să cîrmuiască peste tot tribul încă din vremea cînd bătrînul şeih mai era în viaţă.

Şi-a trăit Muhammad în mijlocul neamului său nestingherit de nimeni şi iubit deopotrivă şi de cei slabi, şi de cei puternici, căci toţi găseau la el înţelegere şi ajutor şi nimeni nu se împotrivea poruncilor lui, căci înţelepciunea i se dovedise întotdeauna.

Aşa s-a încheiat rătăcirea fiului alungat, care s-a întors şi-a ajuns cîrmuitor peste neamul lui. Slavă celui care le rînduieşte pe toate şi care ne dă pilde pentru zilele şi vremurile nestatornice!

1. *Ka'ba* este sanctuarul cel mai vestit al islamului, numit „templul" sau „casa lui Allah" (*bayt Allah*). El este situat în curtea marii moschei din Mekka. Spre el se îndreaptă musulmanii din întreaga lume în timpul rugăciunilor rituale. În fiecare an vin în pelerinaj la acest loc sacru sute de mii de credincioşi din toate regiunile lumii islamice.

Prieteni la ban și părteni ai lui Satan

A fost odată ca niciodată. A fost odată un negustor tare înstărit, căruia Allah nu se milostivise să-i dea decît un singur copil, și ăsta cam sărac cu duhul. Crescuse în puf și răsfățat, fără să știe ce-i lipsa, asemenea puiului de cămilă care-a văzut lumina soarelui primăvara, care, dacă lasă capul în jos, dă de iarba fragedă și zemoasă, iar dacă-l ridică în sus, dă de ugerul mamei plin cu lapte.

Numai că vremea trece pentru toți și tatăl său a îmbătrînit și a simțit că i se apropie sfîrșitul. Așa că ce să facă el? Se gîndi la fiul său cel cam nătîng, apoi vîndu toată averea și cumpără în schimbul ei aur, pe care-l puse într-un sac. Pe urmă scobi în tavanul unei odăi mai întunecoase și ascunse acolo sacul, iar sub el bătu o scîndură cam putredă și agăță de ea un lanț de fier, lăsîndu-l să atîrne pînă la podea.

Cînd a crezut el că nu mai are prea multe zile de trăit, l-a chemat pe băiat lîngă patul lui, cu gînd să-i dea niște sfaturi, pentru a-l ajuta să învingă încercările vieții.

— Fiul meu, se apucă tatăl să-l povățuiască, cînd îl văzu lîngă el. Eu am avut grijă să-ți adun o avere destul de frumușică. Dacă o să știi s-o chiverniseșți cum se cuvine, o să ai parte de-un trai lipsit de griji, dar, dacă o să fii risipitor, o să se isprăvească repede. Nădăjduiesc că n-o să mă faci de rușine. Încearcă să îngrijești de averea asta așa cum m-am străduit și eu. Apucă-te de-o treabă și, de-i putea, nu-i rău să mai pui și tu ceva lîngă ce-ți las eu. Fii cu băgare de seamă să-i dai fiecăruia ce i se cuvine și să nu te îndatorezi la nimeni, căci datoriile înseamnă umilință. Nici nu jindui la bunul altuia, căci, de vei face așa, nu vei avea parte decît de mîhnire și vrednic de dispreț o să fii.

Băiatul a ascultat plictisit și cu gîndul aiurea, dar i-a făgăduit părintelui său că va face întocmai cum l-a povățuit el, iar cînd a socotit că acesta a terminat tot ce-avea de spus, s-a ridicat în picioare și-a dat să plece. Dar tocmai atunci bătrînul și-a adus aminte de aurul pe care-l ascunsese în tavan și sub care atîrna lanțul și l-a îmbiat să mai rămînă o clipă.

— Mai şezi aici, lîngă mine, puţin, fiule, căci era cît pe-aci să uit ultimul sfat pe care voiam să ţi-l dau, îl întoarse el din drum, tocmai cînd băiatul se pregătea să deschidă uşa. Cum nu sînt sigur că nenorocirile şi soarta nestatornică te vor ocoli, m-am gîndit să te ajut şi pentru clipa cea mai grea, cînd te vei hotărî să-ţi iei singur zilele, dacă o să te saturi prea tare de viaţă sau dacă ea o să se sature de tine.

Tatăl s-a ridicat anevoie din pat, l-a luat de mînă pe fiul său şi s-a dus cu el în odaia unde se afla atîrnat lanţul. Şi i-a spus bătrînul, arătîndu-i-l cu degetul:

— E bine să ştii, fiul meu, că omul trăieşte pe lumea asta cu vrednicie şi nădejde cîtă vreme mai are cu ce să-şi ducă zilele. Dacă nu mai are nici atît, îi mai rămîne mîndria, dar, dacă şi pe-asta a pierdut-o, atunci nu-i mai rămîne nimic mai bun decît să-şi pună laţul de gît...

Şi-a mai repetat tatăl povaţa asta şi cu alte vorbe, ca să fie sigur c-o să intre bine în capul băiatului şi n-o s-o uite niciodată.

— Îţi făgăduiesc că mă voi călăuzi întocmai după sfaturile tale, tată... îl încredinţă tînărul, după ce se plecă în faţa lui, mulţumindu-i pentru povaţă. Dacă voi ajunge vreodată la ananghie, gîndurile mi se vor îndrepta în primul rînd către Allah şi în al doilea rînd către sfaturile tale, pentru a răzbi orice piedică ce mi s-ar putea ivi în cale...

— Dacă vreodată o să simţi că nu mai ai nici o ieşire şi că prietenii ţi-au înşelat aşteptările, atunci nu-ţi mai rămîne decît să-ţi agăţi lanţul ăsta de gît şi să scapi de viaţă... mai zise tatăl la urmă de tot, petrecîndu-şi flăcăul cu priviri triste...

Zilele s-au scurs, tatăl şi-a dat sfîrşitul şi flăcăul s-a văzut nevoit să se apuce de treabă. A încercat el să ducă mai departe negoţul moştenit, dar şi-a dat curînd seama că pentru asta e nevoie de muncă şi de multă alergătură, de răbdare şi de stăruinţă. Şi, cum n-avea chef să facă aşa ceva, a vîndut toate mărfurile ce mai erau prin magazii cu jumătate preţ, ca să scape repede de griji, şi pe urmă a închis şi dughenele.

Flăcăul avea însă cîţiva prieteni. Ba, odată cu banii luaţi din lichidarea negoţului, parcă s-au înmulţit şi prietenii, aşa încît pe unii nici nu reuşise să-i cunoască bine cine sînt. Şi unde nu s-au ţinut de capul lui, cu linguşeli şi cu momeli, încît o duceau tot într-o petrecere, ziua şi noaptea, cheltuind fără socoteală, de nici n-avea vreme să se gîndească la urmări. Cheltuia flăcăul cu nemiluita, uitînd cu totul de poveţele tatălui său. Nici vorbă să-şi mai amintească de-aşa ceva. Cu fiecare zi care trecea, se simţea îndemnat să risipească şi mai mult, pînă cînd, într-un timp, se trezeşte c-a dat de fundul sacului. Atunci şi-au dat şi prietenii arama pe faţă şi-au început să-l părăsească unul după altul, pînă la ultimul. S-a uitat în juru-i şi şi-a dat seama c-a

rămas singur-singurel într-o lume tare străină, care n-avea timp de el. I-a abătut prin minte să intre în luptă cu viaţa, dar nu era pregătit pentru aşa ceva ; n-avea nici o armă, nici iscusinţa, nici răbdarea cerută pentru a da piept cu greul şi nici prieteni, căci toţi o luaseră care încotro, întorcîndu-i spatele tocmai cînd l-au văzut la necaz. Viaţa i s-a părut nesuferită, iar zilele negre şi pustii i-au adus aminte de tatăl lui şi de sfaturile pe care i le nesocotise. Din moştenirea de la părinţi nu-i mai rămăseseră decît casa în care locuia şi lanţul atîrnat de tavan - ultimul refugiu pentru clipa cînd n-o mai avea încotro. S-a gîndit el îndelung să-şi pună capăt zilelor triste, dar nu s-a simţit în stare. Viaţa e scumpă, iar moartea înspăimîntătoare, atîta vreme cît mai am un bob de speranţă, şi-a zis el. Ar fi o încercare prea crudă - şi unde mai pui că nu i-e îngăduită omului decît o singură dată. Şi cine mai ştie ce-l aşteaptă dincolo! Alungă deocamdată gîndul de a-şi lua zilele. Sînt încă în floarea tinereţii ! De ce n-aş încerca s-o iau de la capăt ? şi-a dat singur curaj.

În cele din urmă s-a hotărît să se zbată pentru a trăi şi-a pornit în căutarea unei slujbe. S-a întîlnit şi-a stat de vorbă cu cîţiva dintre prietenii de petrecere din zilele frumoase şi vesele, dar fără nici un folos. N-a găsit sprijin la nimeni ! S-a dus la unul, s-a dus la altul, a bătut la unul, la altul, dar toţi i-au trîntit uşa în nas.

S-a mîhnit şi mai tare şi-a luat-o spre casă înfrînt, căci nu mai avea încotro s-apuce. Viaţa i s-a părut iarăşi nesuferită şi şi-a zis că nu merită să mai lupte pentru ea. Şi iar i-au venit în minte sfatul tatălui său şi lanţul de care l-a povăţuit să se atîrne cînd va fi pierdut orice speranţă şi mîndrie.

Allah să fie milostiv cu tata, că tare înţelept a mai fost ! şi-a zis el în gînd. Rău am făcut că nu i-am dat ascultare. Parcă i s-ar fi dat în lături vălul nepătrunsului şi-ar fi văzut ce-o să am de îndurat şi mi-a pregătit totul ca să scap de necazuri, la fel cum mi-a pregătit şi tot ce-mi trebuia să duc o viaţă lipsită de griji.

Şi iar i-a abătut prin minte să se ducă la lanţ şi să şi-l pună de gît, ba chiar s-a ridicat şi-a pornit spre odaia cu pricina, dar, cînd a vrut să şi-l lege, a tresărit înfiorat şi s-a speriat de un sfîrşit atît de cumplit. Şi iar şi-a mutat gîndul.

De ce n-aş face o ultimă încercare să mă descurc ? şi-a zis iarăşi, frămîntîndu-se. Şi, cum, necum, în vălmăşagul ăsta de gînduri şi-a adus aminte că mai rămăseseră cîţiva prieteni din vremurile bune, pe la care nu trecuse. S-a tras înapoi de lîngă lanţ, hotărît să facă şi încercarea asta. Poate c-o să-l ajute să cîştige cît de puţin, măcar atît cît să nu moară de foame.

S-a gîndit, s-a răzgîndit, şi-a pornit spre ei. Le-a bătut la uşă, le-a dat bineţe şi s-a apucat să le desluşească de ce le calcă pragul. Doar că nu s-au arătat deloc încîntaţi cînd le-a cerut să-l primească să lucreze împreună cu

ei. Ba au fost chiar foarte deschişi, mărturisindu-i că se tem să-l ia ca părtaş la treaba lor, fiindcă ştiau prea bine că el e obişnuit cu traiul uşor şi nu va suporta multă vreme munca şi necazurile cu care sînt ei deprinşi din tată în fiu.

— Sînt amărît cum nu se mai poate, stărui el cu glas plîngător. Puneţi-mă cel puţin la încercare şi, dacă o să găsiţi că vă pot fi cu ceva de folos, o să mă ţineţi mai departe cu voi, iar de nu, oi vedea eu încotro s-apuc...

După ce i-au ascultat păsul, prietenii s-au uitat unul la altul şi, pricepînd că nu pot scăpa de el cu una, cu două, s-au învoit să-l primească deocamdată de încercare.

— Vino mîine dimineaţă, după ce înfuleci ceva! îl îndemnă unul din ei. Şi adu cu tine şi-o lipie, ca să prînzeşti împreună cu noi.

S-a bucurat peste măsură şi le-a mulţumit că s-au arătat atît de binevoitori. Pe urmă s-a întors acasă într-o fugă, iar a doua zi s-a sculat cu noaptea în cap şi-a alergat spre locul unde trebuia să se întîlnească cu ceilalţi. În drum a mai cumpărat şi-o lipie şi înainte de ceasul hotărît se afla deja în aşteptarea lor. Dar n-a zăbovit mult şi s-au ivit şi ei. Nu păreau prea veseli cînd l-au văzut, dar i-au spus ce are de făcut şi el s-a apucat numaidecît de treabă, punînd mîna cu nădejde pe tot ce trebuia, aşa încît părea că nici unul nu lucra cu mai multă tragere de inimă ca el. Venise cu cel mai cinstit gînd şi n-a ieşit o clipă din vorba lor. Cînd au băgat de seamă cu cîtă rîvnă munceşte, n-au avut încotro şi i-au spus că-l primesc tovarăş cu ei. Flăcăul a răsuflat uşurat, gîndind c-a scăpat de griji şi de spaima lanţului atîrnat în tavan.

A arătat aceeaşi stăruinţă şi în zilele care-au urmat, doar că părtaşii îl simţeau străin de ei şi rîvna lui ajunsese să-i nemulţumească. Se învoiseră să-l primească doar aşa, ca să se arate mai binevoitori decît alţii şi să scape de rugăminţile lui, dar nu se împăcau cu gîndul că ar putea fi în stare să facă mereu treaba pe care i-o încredinţau.

Simţea el că nu prea îl priveau cu ochi buni, dar a continuat să muncească la fel de sîrguincios, aşa încît n-aveau nici un motiv să-l alunge. L-au lăsat să lucreze mai departe, dar aşteptau cu nerăbdare să-i găsească nod în papură, ca să se descotorosească de el.

Într-o zi, la vremea prînzului, dădu să-şi pună lipia alături de-ale lor, dar, cînd desfăcu legăturica în care se afla pîinea, părtaşii băgară de seamă că lipsea un colţ din ea.

— Cum de-ai putut veni cu lipia asta din care ai mîncat deja? se zborşeşte unul la el.

— Nicidecum n-am mîncat eu... şopteşte el cu glas scăzut. Poate c-o fi rontăit vreun şoarece din ea azi-noapte... Credeţi-mă că n-am habar ce s-a întîmplat...

— Ar fi cu putinţă ca şoarecii să mănînce pîine ?! se miră unul din ei. Şi, dacă ar mînca, ar fi fost în stare să ronţăie chiar atît de multă ?

— Ia-ţi lipia şi cară-te de-aici ! Nu se cuvine să mănînci împreună cu noi, de vreme ce lipiile noastre sînt întregi, iar a ta e aproape înjumătăţită ! ţipă altul cu glasul hîrşîit.

Tînărul nostru îşi luă legăturica şi se trase mai la o parte. Îşi înghiţi lipia cu noduri, sorbi după ea cîteva înghiţituri de apă rece şi-şi văzu mai departe de treabă. Dar, cînd se întoarse acasă şi se mai gîndi, se dumiri despre ce-i vorba şi se hotărî să termine cu tovărăşia aceea. Termină el, termină, dar încotro s-o apuce ?

După un răstimp de cugetare adîncă îşi aduse iarăşi aminte de ce-i lăsase tatăl său cu limbă de moarte. N-am decît să-mi iau zilele ! îşi zise el în ascunsul gîndului. Averea mi s-a dus pe gîrlă, iar prieteni n-am, căci aceia pe care-i socoteam cîndva prieteni nu-mi sînt decît duşmani. Nu mi-a mai rămas decît să-mi pun capăt zilelor... S-a sfîrşit şi cu ultima încercare... Nici o scofală ! Am crezut că-mi sînt prieteni şi-am încercat să mă leg fîrtat cu ei, dar mi-au înşelat şi ei nădejdea... S-au purtat cu mine de parcă aş fi avut rîie şi m-au alungat să stau departe, ca pe-un cîine...

De data asta gîndul de a termina cu viaţa i se înstăpîni de-a binelea în cuget. Rămase acasă şi începu pregătirile pentru acea ultimă încercare. De-acum era convins că nu mai are nici un motiv să-i pară rău de viaţă. Cînd totul fu gata, se urcă pe nişte lăzi goale, aşezate una peste alta, şi-şi legă lanţul de gît, strîngîndu-l bine. Mai stătu o clipă în cumpănă, apoi îşi adună ultimele puteri, închise ochii, încercă să nu se mai gîndească la nimic şi, cu groaza în suflet, împinse lăzile de sub picioare. Dar numai ce rămase o clipă atîrnat şi începu să simtă strînsoarea lanţului, că scîndura de care fusese agăţat se şi frînse şi, cînd se prăbuşi, porni să curgă din tavan aur strălucitor.

Cum odaia era destul de întunecoasă, tînărul nu-şi dădu seama din prima clipă că din tavan curge aur, dar se ridică numaidecît cu inima ticăind, luă una din bucăţile reci de metal care cădeau zăngănind din tavan şi se năpusti cu ea afară, ca s-o vadă la lumină. Cînd pricepu despre ce-i vorba, nu-i veni să-şi creadă ochilor.

Se întoarse degrabă să iscodească dacă toată grămada ce se strînsese jos era numai din galbeni şi bucuria lui nu mai cunoscu margini cînd văzu că totul era numai aur curat. Adună fără zăbavă monezile şi le puse într-un sac. Făcu o socoteală aşa, din ochi, şi-şi dădu seama că tot ce-avea el acolo o să-i ajungă pînă la adînci bătrîneţi, dacă o şti a se chivernisi şi n-o să mai fie nechibzuit şi mînă-spartă, ca pînă atunci.

Rămase un timp cu gîndul la tatăl lui şi şopti cu sufletu-i rîzînd de fericire :

— Allah să fie milostiv cu tine, tată, căci înțelept te-ai purtat cu mine cît ai fost în viață și nu m-ai îndrumat decît cu bună povață... Adînc ai gîndit și bine-ai împlinit... M-ai sfătuit și m-ai îndrumat cît ai fost viu și mort îmi ceri tot chibzuit să fiu... Allah să fie îndurător cu oasele-ți risipite și cu sufletul tău cel bun!

Și nu conteni el multă vreme cu rugăciunile pline de iubire și smerenie, de recunoștință și laudă pentru părintele lui.

La urmă de tot luă sacul cu aur și-l ascunse într-un cotlon tainic, după ce băgă în buzunar cîțiva galbeni cu care să-și cumpere toate cele de trebuință în casă și niște veșminte noi, ca să scape de zdrențele în care ajunsese să umble. Și-n vreme ce se mișca el încolo și încoace, simțea cum în suflet i se înfiripa tot mai puternică hotărîrea de a începe o nouă viață și de a se ține departe de prietenii amăgitori și fățarnici.

Cînd băgară fîrtații de seamă că nu mai apare la lucru, intrară la gînduri, întrebîndu-se ce s-o fi întîmplat cu el și unde o fi dispărut. Curiozitatea nu le mai dădea pace și-i împinse să iscodească în dreapta și-n stînga. Și nu mică le-a fost mirarea cînd aflară că s-a îmbogățit din nou și cheltuiește cu nemiluita, fără teamă că s-ar putea să ajungă într-o bună zi la sapă de lemn.

Și cu cine credeți că se trezește tînărul nostru bătîndu-i la ușă? Cu cei trei fîrtați care se învoiseră nu demult să-l primească în tovărășie cu ei, dar curînd după aceea făcuseră ce făcuseră și-l alungaseră ca pe-un cîine rîios. Veniseră, chipurile, să-l întrebe cum o duce, dar cu gînd ascuns să afle de unde-i picase bogăția și să lege din nou prietenie cu el.

Tînărul îi primi și-i pofti în casă cu inima deschisă, omenindu-i după toate rînduielile ospeției, să vadă pînă unde merge hainia lor.

— Probabil că a lăsat tată-tău ceva bani în păstrare la vreun prieten, ca să-ți vină în ajutor cînd o să fii la nevoie?... încercă unul dintre ei să-l tragă de limbă, iscodindu-l cu privirea.

— Întocmai! îi încredință el. Tata – Allah să-l ierte! – a bănuit, cred, c-o să ajung aici și-a lăsat niște bani la un prieten, care mi-a venit în ajutor tocmai acum, cînd aveam nevoia cea mai mare... Și nu mai sînt silit să muncesc cu brațele... Banii lăsați de tata îmi ajung să trăiesc tihnit... Dar voi rămîneți prietenii mei cei mai apropiați, singurii mei prieteni care mi-ați venit în ajutor la nevoie, așa încît nu pot decît să vă fiu recunoscător, iar ușa mea vă este deschisă la orice ceas din zi și din noapte...

Prietenii îi mulțumiră pentru mărinimia lui, neștiind ce să-i mai spună și cum să i se mai bage pe sub piele. Se întreceau care mai de care să-l laude și să-l măgulească, trecînd pe la el în fiecare zi ca să-i guste bucatele.

Dar într-o bună zi se pomenesc că flăcăul pleacă într-o călătorie mai lungă, cu niște treburi legate de negoțul lui, căci se luase cu rîvnă de îndeletnicirea

tatălui său, cumpărînd de colo şi vînzînd dincolo. Colindă el ce colindă şi după o vreme se întoarce acasă. Şi numai ce soseşte şi hop şi fîrtaţii la uşă, întrecîndu-se să-i ureze bun venit. Atunci îi pofteşte flăcăul nostru la un ospăţ, chipurile anume rînduit pentru întoarcerea lui din călătorie. Cît despre ei, atîta aşteptau. Nu trebuia să le zică de două ori. Îi îndemnă să intre în cea mai frumoasă cameră de primit musafiri şi ei se aşezară pe salteluţe şi se aşternură la taifas.

Dar uitasem să vă spun că tînărul se tot împiedica prin curtea casei de-o nicovală veche rămasă de la tată-său. Şi ce i s-a năzărit lui? O să le dau o lecţie, să mă ţină minte fîrtaţii! A luat nicovala şi s-a oprit cu ea la un fierar, cerîndu-i să taie o bucată zdravănă din ea, şi-apoi s-a întors acasă cu ea ştirbită. Acum, cînd se adunaseră prietenii, gata de petrecere, în loc să le aducă bucatele, numai ce-l văd că intră pe uşă cu ditamai nicovala şi le zice:

— Dragii mei, am a vă spune şi vouă o poveste tare ciudată...

Cum ei se arătară de îndată nerăbdători să afle ciudăţenia cu pricina, flăcăul nostru împinse nicovala în faţa lor şi-i întreabă:

— Vedeţi voi nicovala asta, prieteni? A rămas pe-aici, prin casă, de la răposatul tata – Allah să fie milostiv cu el! Ştiam că e întreagă şi nu lipseşte nimic din ea, dar acum cîtăva vreme bag seamă că-i lipseşte o bucată. Stau eu la pîndă zi şi noapte şi ce credeţi că-mi văd ochii? Cîţiva şoareci veneau de cum se lăsa întunericul şi se apucau să ronţăie cu spor din ea. Şi azi aşa, mîine aşa, mă pomenesc cu ea ştirbită de-a binelea, precum o vedeţi. Voi aţi mai auzit de una ca asta? Şoareci să ronţăie fierul?

Şi unde nu se pornesc prietenii lui să-i aducă fel de fel de dovezi despre minunile pe care le pot face şoarecii. Se întreceau care mai de care să-i povestească cîte-n lună şi-n stele.

— Toată puterea şoarecilor stă în dinţii lor, aşa cum prea bine vedeţi... îşi dădu unul cu părerea. Sînt în stare să găurească şi piatra... De ce s-a prăbuşit barajul El-Ma'rib[1] în vremurile de demult? Ce mai încolo-ncoace, sînt în stare să străpungă ditamai stîncile şi zidurile cele mai întărite... Nu trebuie să ne lăsăm înşelaţi de mărimea lor, cînd vrem să le judecăm forţa... Asta-i o chestiune ascunsă, ale cărei urme se văd şi-ale cărei taine nu se întrevăd...

1. Oraşul Ma'rib a fost capitala celui de-al doilea regat sabean (650-115 î.e.n.) şi numele lui a supravieţuit pînă astăzi, fiind purtat de un sat situat la c. 100 de kilometri est de oraşul Sana şi construit din pietre luate de pe cîmpul acoperit de ruine din vecinătate. Pe valea rîului Dhana, din apropiere, a fost construit în vremea regatului sabean un mare baraj de acumulare a apei pentru irigaţii şi prevenirea inundaţiilor.

Ceilalți prieteni îi săriră și ei în ajutor, aducînd și ei mărturie pentru a întări spusele lui.

— Acum ia gîndiți-vă, prieteni, și spuneți-mi și mie, ce credeți voi? Socotiți că ar fi cu putință ca șoarecii să rontăie o lipie? îi întrebă el, cînd văzu că au terminat cu pălăvrăgeala.

Și, ca prin farmec, tustrei deodată își aduseră aminte de ziua cînd flăcăul venise cu o lipie din care lipsea un colț, iar ei tăgăduiseră că vietățile astea atît de mici ar fi în stare să găurească o lipie. Ba parcă vedeau aievea cum l-au alungat atunci din mijlocul lor, silindu-l să mănînce singur deoparte și să-și înghită lipia cu noduri, ca să nu se amestece cu ei.

Rămaseră toți trei muți, cu ochii în pămînt, căci pricepuseră numaidecît nepotrivirea dintre tăgăduirea lor de-atunci și recunoașterea de-acum. Se uitau lung unul la altul, nădăjduind că vreunul dintre ei se va simți în stare să-i scoată din încurcătură, dar degeaba. Și în noaptea aceea tînărul nu-i mai îmbie pe prietenii lui să se ospăteze, ci îi sfredeli cu o privire usturătoare, ce părea să taie ca sabia. Ce prețuire ar mai fi putut avea pentru niște oameni schimbători după cum bate vîntul, care nu știau decît să-l lingușească acum, cînd îi era bine, și-l alungaseră ca pe-un cîine rîios cînd n-avea nici ce mînca?

— Ieșiți din casa mea, prieteni numai la ban și părteni ai lui Satan! se răsti la ei cu glas tunător.

Cei trei nu nimereau să-și pună în grabă papucii și ieșiră cu coada între picioare, fără să mai scoată o vorbă sau să îndrăznească a privi înapoi.

După întîmplările astea flăcăul nostru a chibzuit adînc și, văzînd el că, dacă cheltuiești fără să pui la loc, banii se isprăvesc mai devreme sau mai tîrziu, oricît de mulți ar fi ei, și-a zis că trebuie să se apuce cu sîrg de treabă și să calce pe urmele tatălui său, adică să se țină serios de negoț, căci numai așa putea să facă și el un lucru folositor și să scape de gîndurile negre care-i dau omului tîrcoale atunci cînd n-are ce face. Și-a urmat el calea asta, după sfatul tatălui său, și nu după mult timp a ajuns la bunăstarea cunoscută de pe vremea cînd trăia răposatul, bătrînul său, și-a avut parte numai de bine și de trai tihnit.

Și și-a adus el aminte la adînci bătrînețe de poveștele tatălui său și le-a dat și el, la rîndul lui, copiilor săi, căci bine îi prinseseră în viață.

Culegătorii de vreascuri și ginnii

A fost odată ca niciodată. Trăiau odată într-un sat doi prieteni nedespărțiți – unul din ei era cocoşat, iar celălalt teafăr. Îi uniseră sărăcia, nevoia şi îndeletnicirea. Vara adunau vreascuri şi iarna buruieni, pe care le vindeau pe la casele oamenilor. Cu bruma de bani cîştigați pe ele izbuteau s-o ducă de pe-o zi pe-alta şi ei, şi familiile lor. Şi se înțeleseră prietenii ca în ziua de vineri să nu lucreze, ci să se odihnească după truda unei săptămîni întregi.

Numai că într-o vineri cocoşatul s-a săturat să tot stea în casă şi şi-a zis că-i mai nimerit să încerce să cîştige ceva pentru hrana din ziua aceea şi să mai scape şi de grijile şi visele deşarte care i se cuibăriseră în inimă.

După ce-a făcut rugăciunea, s-a aburcat pe măgar şi s-a îndreptat spre deşert, cu gînd să adune niscaiva vreascuri, să vîneze ceva sau – mai ştii? – să dea peste vreun lucru pierdut de cineva. Undeva, într-o văioagă pe care-o ştia el de ani de zile, a găsit vreascuri din belşug, aşa că, fără să mai zăbovească, şi-a încărcat măgarul zdravăn şi-a luat-o înapoi spre sat.

Doar că, lăcomindu-se la vreascuri multe, întîrziase fără să-şi dea seama şi se făcuse întuneric bine. Şi-avea sărmanul de mers cale lungă. Aşa că s-a hotărît s-o ia de-a dreptul prin pustiu, ca să scurteze drumul. Şi-n vreme ce rătăcea el aşa, numai ce zări o geană de lumină, ce i se părea a fi un foc aprins de nişte călători. S-a simțit ispitit să se abată pe la ei, nădăjduind să capete un dumicat de pîine sau o înghițitură de apă, cît să-şi mai păcălească foamea şi setea. Ce mai tura-vura, a tras de frîul măgarului şi-a cotit spre focul cu pricina, iar cînd s-a apropiat mai bine, a desluşit şi nişte cîntece mîngîietoare, ce se ridicau în văzduh.

Cînd a ajuns la o aruncătură de băț, ce i-a fost dat să vadă? Nişte chipuri fermecătoare şi nişte trupuri mlădii ca trestia! Dansau şi se unduiau în sunetele muzicii, de credeai că sînt din altă lume. Omul nostru s-a bucurat tare cînd le-a văzut şi s-a îndemnat s-ajungă mai repede, crezînd că-i vorba de o nuntă de beduini şi-o să capete cu siguranță ceva bun de mîncare. Dar,

cînd a ajuns lîngă ei, a băgat de seamă că nu-s chipuri omeneşti. A dat vreascurile jos, a împiedicat măgarul şi s-a grăbit spre foc. Cînd a fost aproape de tot, le-a dat bineţe. Ginnii – căci vedeţi bine că erau ginni, de vreme ce nu erau oameni – i-au răspuns şi şi-au văzut mai departe de cîntecul şi de dansul lor.

În mijlocul cercului se afla un rapsod şi cîţiva cîntăreţi, iar dănţuitorii ţopăiau domol după melodia lor tărăgănată. Cocoşatul s-a vîrît printre ei şi-a început a îngîna şi el stihurile ginnilor. Doar că deodată se poticniră şi rapsod, şi cîntăreţ, şi dănţuitori, tocmai la un stih care suna cam aşa: „Duminica şi sîmbăta, împreună cu joi"...

Şi-au repetat la nesfîrşit vorbele astea, pînă ce li s-a făcut lehamite de ele şi-au simţit că-i năpădeşte toropeala. Rapsodul se clătină şi el laolaltă cu dănţuitorii, dar nu era în stare să mai găsească alt cuvînt. Rămăsese descumpănit, aşteptînd să-l ajute Allah şi să-i scoată din încurcătură. Sfîrşeala pusese stăpînire pe el şi n-a fost chip să alăture nici un alt cuvînt potrivit.

În zăpăceala şi învălmăşeala asta, cocoşatul se trezi – nici el nu ştie cum! – încheind cîntecul cu un stih ce suna aşa: „Şi noaptea de vineri e timpul plăcut pentru noi"...

Şi unde n-au pornit cu toţii, şi rapsod, şi cîntăreţi, şi dănţuitori, să repete la nesfîrşit stihul cocoşatului şi să se învîrtă beţi de fericire, de parcă viaţa lor atîrnase de cele cîteva cuvinte fermecate.

Cîrmuitorul cetei de ginni a fost atît de fericit pentru stihul ăsta, încît a vrut să-l răsplătească pe loc pe cel care-l izvodise şi a poruncit să i se înfăţişeze numaidecît maestrul născocitor. Au căutat în dreapta şi-n stînga şi, cînd l-au aflat, l-au dus cu alai la căpetenia lor, care i-a mulţumit de zece ori şi l-a îndemnat să ceară ce pofteşte.

– Ursita te-a trimis la noi! Îţi sîntem tare îndatoraţi, căci ne-ai scos dintr-o mare încurcătură, din care nu ştiu cum am fi ieşit, de nu erai tu. Aş vrea să te răsplătesc pentru fapta ta cea bună. Spune ce doreşti!

– Dacă ar fi să vreau ceva pe lumea asta, apoi v-aş ruga să mă scăpaţi de cocoaşa asta, că tare mă mai stînjeneşte... Nu pot nici să mă mişc în voie din pricina ei, nici să dorm ca lumea, nici să mă întorc de pe-o parte pe alta şi-mi mai schimonoseşte şi făptura... Ca să nu vă mai spun că-mi ies şi fel de fel de vorbe din pricina ei. Nici măcar rubedeniile apropiate nu mă cruţă şi nu sînt mai îngăduitoare cu mine... De parcă mi-aş fi ales-o eu, nu mi-ar fi dat-o Cel-de-Sus.

– Şi-altceva ce-ţi mai doreşti?

– Nimic nu-mi răpeşte liniştea şi nu-mi tulbură viaţa mai tare decît cocoaşa asta, aşa că altceva nu mai vreau decît să scap de ea.

– Ia să văd cocoaşa asta de care te plîngi atîta!... zise cîrmuitorul cetei de ginni.

Şi şi-a scos omul nostru straiele, iar tartorul ginnilor a făcut cîteva cercuri cu mîna deasupra cocoaşei, pe urmă a apucat-o şi-a smuls-o de la locul ei. I-a mai mîngîiat apoi pielea de cîteva ori cu mîna şi spinarea a rămas netedă şi teafără.

Cocoşatul s-a bucurat şi s-a minunat, de parcă tot nu-i venea să creadă. Pasămite, el tot nu-şi dădea seama dacă visează sau trăieşte aievea. Cînd totul a fost gata, a mai mulţumit o dată şi-a dat să plece, dar căpetenia ginnilor îl opri din nou:

— Acum, că te-am scăpat de cocoaşă şi eşti teafăr, spune-mi, ce altceva ţi-ai mai dori?

— Dacă nu-i cu supărare, v-aş ruga să-mi umpleţi sacul ăsta cu aur... bolborosi cocoşatul cel fără cocoaşă, aşa, într-o doară.

Şi să vezi şi să nu crezi! Tartorul ginnilor a poruncit să-i fie aduse numaidecît nişte pungi bucşite cu aur, pe care le-a deşertat în sacul cocoşatului cel fără cocoaşă, pînă ce i l-a umplut. Omul nostru le-a mulţumit ginnilor pentru dărnicia lor, şi-a luat rămas-bun, a aburcat sacul pe măgar în locul vreascurilor, căci de-acum nu mai avea nevoie de ele, şi-a pornit spre sat. Cînd s-a văzut acasă, s-a grăbit s-ascundă aurul într-un loc dosit, unde ştia că n-ajunge nimeni, apoi s-a culcat şi-a dormit dus.

A doua zi prietenul lui a venit dis-de-dimineaţă şi l-a strigat să pornească după vreascuri, ca de obicei, dar el s-a ivit la fereastră şi l-a îndemnat să se ducă singur - chipurile, nu-i era prea bine. Şi-a plecat celălalt singur prin deşert. Spre seară cocoşatul cel fără de cocoaşă a ieşit mîndru ca un păun pe uliţele satului, cu noua lui înfăţişare. Toată lumea a rămas uluită. Au început să curgă întrebările pe capul lui - ploaie: Cum a făcut şi ce-a făcut? Cum de-a scăpat de cocoaşă?

Cînd se oprea să stea de vorbă cu oamenii - ici cu unul, colo cu altul -, răspîndea zvonul că s-ar fi sculat în ziua aceea cu noaptea în cap şi după rugăciune l-ar fi implorat pe Allah să-l scape de beleaua de cocoaşă şi s-a trezit fără ea, ca prin minune. N-a pomenit nimic de întîmplarea cu ginnii, de teamă să nu se afle şi de bani.

Tîrziu, cînd s-a întors din deşert, i-a bătut la uşă şi prietenul său, care aflase de la vecini minunea cu cocoaşa. I-a dat bineţe, l-a hiritisit pentru tămăduire şi i-a cerut să-i povestească şi lui toată tărăşenia, de la cap la coadă. Şi, ca între prieteni adevăraţi, i s-a destăinuit, neascunzînd de el nimic din toată povestea cu cocoaşa, dar fără să-i spună nici o vorbă despre aur.

— Dar, pentru numele lui Allah, păzeşte-ţi limba şi ţine lucrurile astea numai pentru tine, căci eu am zvonit prin sat că tămăduirea a venit după rugăciunea din zori! încheie cocoşatul fără cocoaşă.

Din ziua aceea n-a mai ieşit omul nostru după vreascuri, ci s-a apucat să cheltuiască din aurul primit, fără teamă de sărăcie. Cînd prietenul lui a băgat de seamă că o duce atît de bine, a început să-l iscodească despre izvorul bogăţiei. La început s-a tot codit să-i spună adevărul şi s-a mulţumit să-i dea şi prietenului cîţiva galbeni, să-şi plătească nişte datorii vechi şi să-şi cumpere lucrurile de care avea mare nevoie.

Dar tot n-a avut scăpare, căci peste cîteva zile prietenul a apărut din nou, trăgîndu-l de limbă. Voia să ştie neapărat de unde are atîta bănet, căci îl păştea şi pe el gîndul să-şi încerce norocul. Bunăvoinţa lui Allah n-are margini şi „el îi dă cui vrea el, fără socoteală"[1]. Cînd a văzut că nu se poate descotorosi de el cu una, cu două, s-a înduplecat şi i-a dezvăluit taina, istorisindu-i de-a fir a păr tot ce i se întîmplase.

— Mă duc şi eu noaptea asta în deşert, să ştii!... zise prietenul cu glas hotărît. Poate că mi-o fi fost scris şi mie un noroc la fel cu al tău. Cine ştie? O să dau şi eu peste ginni şi-o să născocesc şi eu un tertip ca să le cîştig bunăvoinţa şi să dobîndesc ce-ai căpătat tu...

Cocoşatul fără cocoaşă i-a urat să izbîndească şi s-au despărţit pe loc. Şi prietenul cel teafăr a urmat întocmai drumul tovarăşului său. Cam pe la miezul nopţii a zărit şi el geana de lumină undeva, foarte departe, şi s-a grăbit spre ea, dar, de ce mergea, de ce se depărta lumina.

Şi, tocmai cînd simţea el că-l lasă puterile, a ajuns în apropierea focului şi-a răzbătut pînă la el o melodie tărăgănată, întocmai cum i-o zugrăvise prietenul lui. N-a mai avut nici o îndoială că a nimerit şi el la neamul ginnilor, care-l tămăduise şi-l răsplătise pe cocoşat.

Şi-a împiedicat măgarul şi s-a apropiat în grabă, amestecîndu-se printre ei, în vreme ce dansul era în toi şi repetau cu toţii – şi rapsod, şi cîntăreţi, şi dănţuitori – acelaşi stih: „Duminica şi sîmbăta, împreună cu joi"...

Şi s-au poticnit la vorbele astea, repetîndu-le pînă ce i-a năpădit toropeala şi li s-au împleticit limbile. Încercau să treacă mai departe de stihul cu pricina, dar rapsodul nu-i mai putea ajuta.

Prietenul nostru s-a străduit să născocească un alt stih, nădăjduind să cîştige bunăvoinţa şi răsplata lor, şi-a zis: „Şi luni, şi marţi, şi miercuri...".

Au încercat ei să repete stihul ăsta, dar nu se lega în nici un chip de cel de dinaintea lui, iar dansatorii s-au zăpăcit şi mai tare şi li s-a stricat tot cheful. Tartorul ginnilor s-a întunecat de mînie, şi-a poruncit să i-l aducă dinainte pe cel ce plăsmuise stihul şchiop. Toţi cei de faţă au arătat spre culegătorul de vreascuri, împingîndu-l de la spate ca pe un osîndit la ştreang, pentru a-şi primi pedeapsa cuvenită.

1. Coran, sura 24, versetul 38.

– Măi netrebnice, cum de te-a dus păcatul să ne strici toată petrecerea şi tot cheful? îl luă căpetenia la trei păzeşte. Am să-ți fac de petrecanie pe loc, aşa că n-ai decît să-ți alegi moartea pe care-o vrei...

Culegătorul de vreascuri a sfeclit-o şi-a simțit că i se taie picioarele. Şi unde nu s-a pus să se căineze şi să se vaiete:

– Îți cer îndurare, căci am familie grea şi copii mici... Nu-ți face păcate cu ei... Iartă-mă de hatîrul lor şi-al prietenului meu cocoşat, care s-a abătut pe la voi într-o noapte şi l-ați răsplătit cu tot ce i-a poftit inima...

– Ei bine, de hatîrul lui o să te lăsăm în viață... se înduplecă tartorul ginnilor. Dar o să punem în spinarea ta cocoaşa smulsă de la prietenul tău...

Nefericitul n-a mai avut curaj să cîrtească. A primit să-i pună cocoaşa, numai să rămînă cu viață, căci, vorba ceea, unele rele sînt oricum mai bune decît altele... A fost adusă degrabă cocoaşa, iar căpetenia ginnilor a poruncit să i se desfacă spinarea. L-au dezbrăcat neîntîrziat şi numai ce-a atins cocoaşa de pielea lui că s-a şi lipit, de parcă acolo fusese de cînd lumea. Pe urmă i-au dat drumul să se ducă unde-o pofti. Nenorocitul a alergat să-şi caute măgarul, dar simțea toată vremea că duce o povară. Cînd a ajuns în sat, s-a ascuns degrabă în căsuța lui şi n-a mai vrut să dea ochii cu nimeni, de ruşine.

Prietenul lui, cînd văzu că nu mai dă nici un semn de viață, intră la griji şi se hotărî să treacă pe la el, să se intereseze cum o mai duce şi cu ce veşti s-a întors din drumul lui făcut noaptea în deşert. A ciocănit la uşă, dar nu i-a răspuns nimeni dinăuntru, căci cocoşatul nu mai voia să dea ochii cu altcineva în afară de familia lui. Prietenul s-a încăpățînat să bată şi să-l strige pe nume, încît în cele din urmă, recunoscîndu-i glasul, a catadicsit să-i deschidă. Dar numai ce-a intrat musafirul şi s-a şi grăbit să încuie uşa după el. Şi tare s-a mai mirat musafirul cînd a văzut ce i s-a întîmplat prietenului său. S-a apucat să-l descoase şi să-l căineze, iar nefericitul său prieten i-a povestit, plîngînd amarnic, toată pățania şi regretul său că s-a lăsat ispitit de banii cîştigați fără muncă, închipuindu-şi c-o să-i pice o pleaşcă din cer, iar acum o să poarte toată vremea cocoaşa care-l face să-i piară pofta de viață şi să se ruşineze pînă şi de familia lui.

Prietenul cel tămăduit, care ştia ce-nseamnă să porți cocoaşă, s-a apucat să-i aline disperarea şi să-l încurajeze cu vorbe de îmbărbătare:

– Eu am să te-ajut şi mă prind să-ți aduc acasă toate cele de trebuință, dar tu trebuie să te obişnuieşti şi să te împaci cu nenorocirea care s-a abătut pe capul tău. Într-un tîrziu tot va trebui să părăseşti chilia asta şi să ieşi printre oameni. Iar cînd te vor întreba ce s-a-ntîmplat, născoceşte şi tu acolo ceva ca să te lase în pace...

— Nu ştiu cum aş putea să-ţi mulţumesc pentru bunătatea ta şi – de voie, de nevoie – o să fac aşa cum mă povăţuieşti... Dar să nu mai stărui să ies în lume, fiindcă lucrul ăsta n-o să-l fac nici în ruptul capului... Tu ştii mai bine decît mine cît de răi sînt oamenii şi teamă mi-e că, ieşind printre ei, n-o să se sfiască să-şi bată joc de mine şi-am să sufăr din pricina asta şi mai tare... Dacă m-aş fi născut cu cocoaşă ar fi fost altceva; m-aş fi obişnuit cu ea şi s-ar fi obişnuit şi lumea cu mine... Dar aşa, ce-o să zică semenii noştri cînd m-or vedea cu cocoaşa asta ivită din senin? Gîndul că tot satul n-o să mai vorbească decît despre ea mă înnebuneşte şi-mi răpeşte şi somnul... Din pricina asta am să rămîn închis aici, în odaia mea, pînă ce-o să mă duc la groapă...

Prietenul lui cel tămăduit nu ştia ce să mai facă de mila nefericitului şi s-a chinuit cît a putut să-l înduplece să iasă în lume şi să uite de necazul lui, dar n-a fost cu putinţă să-i clintească hotărîrea nici cît un vîrf de ac.

Şi-n fiecare zi prietenul cel tămăduit rămînea cu el ceasuri întregi, străduindu-se să-i ogoiască durerea şi aducîndu-i acasă tot ce-i trebuia. Şi asta pînă într-o bună zi cînd a ajuns şi la ei hotărîrea celui care leagă şi dezleagă toate prieteniile şi-i desparte pînă şi pe cei mai buni prieteni.

Povestea celor doi bărbaţi mărinimoşi

Trăia odată un înţelept care se afla mai tot timpul pe drumuri şi ajunsese vestit pentru agerimea minţii sale. Îl cunoştea aproape toată lumea şi oriunde poposea era întîmpinat cu căldură şi generozitate.

Într-un rînd s-a întîmplat să fie musafirul lui Mindil, una dintre căpeteniile tribului Tayy[1]. Iar acesta i-a făcut o primire cum nu mai văzuse niciodată, arătîndu-se cu el tare mărinimos, aşa cum i se cuvenea unui învăţat cu faima lui. Ba, în semn de preţuire, i-a cinstit şi cămila care-l purta pe drumurile lungi, îngăduind să se amestece cu turma lui. Şi-a rămas înţeleptul oaspete în casa acestui om atît de generos vreme de trei zile, cît să se odihnească pe îndelete el şi cămila, arătîndu-şi astfel şi el preţuirea pentru gazda atît de primitoare.

A mai trecut ce-a mai trecut şi într-un timp, tot mergînd spre miazănoapte, înţeleptul călător ajunge la sălaşul lui Ibn Suwayt, şeihul tribului Az-Zafir[2]. Şi-i face şi căpetenia acestui trib o primire la fel de generoasă, îmbiindu-l să rămînă la el cît mai multe zile cu putinţă şi arătîndu-se cu fiecare zi ce trece tot mai darnic.

Dar popasul se isprăvi, şi tocmai cînd dădu să-şi ia rămas-bun de la gazda lui atît de mărinimoasă, înţeleptul se trezi cu ea întrebîndu-l aşa, tam-nisam:

— Spune-mi, ai întîlnit în lungile tale peregrinări pe cineva care să se fi dovedit mai mărinimos decît mine?

Omul intră în mare bucluc, căci, cu toată înţelepciunea lui, nu ştia ce să răspundă pe loc. Era destul de stînjenit, fiindcă i se cerea să pună în balanţă doi oameni aproape la fel de generoşi şi se temea să nu-l nedreptăţească pe

1. Numele unui lanţ muntos din Nedjd (zona centrală a Peninsulei Arabe) şi al unui trib care popula această regiune.
2. Trib care a populat partea de sud a Hedjazului (zona de vest a Peninsulei Arabe, de-a lungul coastei Mării Roşii).

vreunul din ei. E lucru ştiut de toată lumea că generozitatea şi curajul sînt cele mai de seamă virtuţi ale arabilor beduini şi nu-i un lucru de nimic să spui cu mîna pe inimă că unul l-ar întrece pe celălalt.

Aşa că înţeleptul se codi îndelung, căci nu-l răbda inima să nedreptăţească pe nimeni. Văzîndu-l că stă în cumpănă, gazda îl zori să răspundă, dar omul rămase mai departe mut.

— Te jurui să nu-mi poarte nimeni duşmănie pentru ce-am să spun? întrebă înţeleptul în cele din urmă.

Nu era nici Ibn Suwayt fiecine! Era doar un şeih de trib bine-cunoscut şi se bucura de multă preţuire printre cîrmuitori.

— Mă juruiesc să nu ţi se facă nici un rău, dar spune-mi adevărul! îl îndemnă el pe călător.

— Atunci răspunsul meu la întrebare este „Da", mărturiseşte călătorul cu strîngere de inimă. Într-un an tare secetos am poposit la Mindil, unul dintre cîrmuitorii tribului Tayy. S-a arătat cu mine mai generos chiar decît tine, şeihule... Mă rog de iertare, dar mi-ai cerut să fiu nefăţărit şi s-o spun verde. Altfel n-aveam de gînd să mărturisesc nimănui una ca asta...

— Şi zici că Mindil a fost mai generos decît noi? îl mai întrebă şeihul Ibn Suwayt încă o dată.

— Precum ţi-am spus!... Dar aş vrea a-ţi lămuri că eu nu judec mărinimia după cît de mult mi se oferă, ci după munca şi strădania celui care mă dăruieşte cînd sînt la nevoie. Orice s-ar zice, şeihule, e o mare deosebire între tine şi Mindil. El scoate apa din puţuri adînci, cu nemăsurată trudă, pentru a-şi uda grădinile, pe cînd tu sălăşluieşti pe malul unui rîu, printre pîraie, şi apa curge din belşug... Iar pămîntul tău e mănos... Şi, peste una şi alta, ce averi ai tu pe lîngă el! Nici nu se cunoaşte dac-ai cheltuit pentru cinstirea mea! Asta-i deosebirea între tine şi Mindil, preacinstite şeih!...

Ibn Suwayt se supără amarnic la auzul acestor vorbe şi simţi cum i se suie sîngele la cap. Puţin lipsi să-l treacă prin sabie pe musafirul său. Dar îşi aduse aminte de legămîntul pe care-l făcuse.

Rămase şeihul îndelung pe gînduri. Pînă atunci crezuse că nimeni n-ar putea fi mai generos ca el şi-i plăcea chiar să se laude cu asta. Şi, spre marea lui nedumerire, vine un drumeţ şi-i spune aşa, deodată, că există cineva pe lumea asta mai darnic decît el. Şi cine să fie omul acela? Tocmai un necunoscut oarecare de la capătul pămîntului, de care nici n-auzise pînă atunci!

— Să ştii că vorbele astea ale tale m-au mîniat foc... îi zise musafirului. Şi, dacă nu mi-ai fi smuls acel jurămînt, teamă mi-e că ţi-ar fi stat capul unde-ţi stau picioarele. Acum nu-mi rămîne decît să cercetez, pentru a mă convinge dacă vorbele tale sînt adevărate sau nu. Dac-o să aflu c-ai avut dreptate, o să te las să pleci teafăr de la mine, iar de nu, să ştii că n-o să-mi potolesc mînia decît luîndu-ţi zilele.

– Capul meu îţi stă zălog şi, dacă te-am umilit, eşti liber să faci cu el ce vrei... murmură musafirul cu sînge rece.

Şi rămase călătorul chezaş la şeih pînă ce acesta avea să se încredinţeze de avusese dreptate sau ba.

Trimise şeihul Ibn Suwayt o solie spre Mindil, cu gînd să-l ia pe neaşteptate şi să-l încerce astfel, pentru a vedea cît este de generos şi a se convinge dacă oaspetele lui avea sau nu dreptate sau voise doar să-l lovească în mîndria lui fără margini. Aşa că înţeleptul călător trebuia să rămînă captiv pînă la întoarcerea soliei. În sinea lui era încredinţat că a avut dreptate, căci de multe ori încercase firea nobilă a lui Mindil. Cu toate astea, în adîncul sufletului simţea că i se cuibărise o umbră de teamă, căci, la urma urmei, viaţa lui atîrna de cuvîntul solilor trimişi. Dacă ei îl vor lăuda pe Mindil însemna că a trecut şi el hopul şi-a scăpat cu viaţă, dar dacă aceştia îl vor ponegri însemna că s-a făcut de ruşine şi va plăti cu capul. Grijile şi teama nu i-au dat pace toată vremea cît solia s-a aflat pe drum. Şi-a avut ea de bătut cale lungă, nu glumă, căci unde se afla Ibn Suwayt şi unde era Mindil ?! Îi despărţeau lanţuri de munţi prăpăstioşi, cîmpii mănoase şi mări de nisipuri nesfîrşite. Şi-au alergat solii zi şi noapte fără popasuri, iar cînd s-au apropiat de ogoarele lui Mindil, s-au oprit să se sfătuiască, să aleagă momentul cel mai nimerit pentru a se opri la poarta lui, aşa încît să-l găsească cu totul şi cu totul nepregătit. Şi s-au înţeles ei cum că ar fi cel mai bine să sosească la poarta lui numaidecît după asfinţitul soarelui, dar înainte de a coborî umbrele înserării. Şi şi-au potrivit ei mersul ca să ajungă la vremea hotărîtă. Soarele se povîrnise către apus şi tocmai prindea să scapete cînd ajunseră ei în dreptul grădinilor, în care nu zăriră cine ştie ce pomi şi verdeţuri. În burdufuri le mai rămăseseră nişte resturi de apă, care oricum nu le mai făcea trebuinţă, de vreme ce prin preajmă se aflau puţuri. Era doar o povară pentru bietele cămile, şi-aşa destul de ostenite după atîta amar de drum. Tocmai în clipa cînd soarele asfinţea, opriră animalele şi vărsară apa din burdufuri. Pe urmă strunită din nou cămilele şi sosiră în dreptul aşezării lui Mindil taman la vremea cînd lumea se pregăteşte pentru cină.

Dacă-i văzu pe soli, Mindil le ieşi în întîmpinare şi le ură bun venit. Îi porunci unui flăcău să ia cămilele şi să le amestece cu vitele lor, îngrijindu-se să li se dea apă şi cel mai ales nutreţ. Apoi îi pofti pe musafiri în cortul pentru oaspeţi şi numai ce intrară, că se şi ivi alt flăcău cu tăvile de ceai şi cafea şi cu ibricele aburind. Mindil se aşeză între musafirii lui doar după ce-i văzu pe ei toţi aşezaţi pe perne şi nu îngădui nimănui să le toarne în ceşti, ci luă chiar el ibricul cu ceai, apoi şi pe cel cu cafea şi-l întrebă pe fiecare în parte ce doreşte. După ce le turnă atît cît îşi dorea fiecare, îi pofti la masă în alt cort. Îşi închipuiră că e vorba de cîteva fructe şi ceva dulciuri

ce li se oferă oaspeților pînă ce se pregătește ospățul, dar, spre mirarea lor, îi aștepta o masă plină cu tot felul de bunătăți, iar pe tipsii erau înșirați cîțiva miei rumeniți. Cînd văzură și minunea asta, intrară la gînduri de-a binelea. Nu mai avură nici o umbră de îndoială că masa fusese pregătită pentru altcineva și numai dintr-o pricină necunoscută le-a fost servită lor. Și, de aceea, refuzară să se atingă de mîncare.

— De-abia am sosit la Domnia Ta... Cum ar fi fost cu putință să pregătiți bucatele astea pentru noi într-un timp atît de scurt? îi zise gazdei unul dintre soli. Noi socotim că ospățul ăsta a fost pregătit pentru altcineva, deci ospitalitatea era pentru cinstea și onoarea altcuiva, iar noi nu ne putem apropia de mîncărurile de pe masă... Trebuie oferite acelora pentru care au fost pregătite...

— Eu am lipsit de-acasă și nu m-am întors decît odată cu venirea Domniilor Voastre, așa că nu pot vorbi cu păcat. Nu știu pentru cine este ospățul ăsta, dar merg la nevastă și aflu îndată.

Mindil dispăru s-o întrebe pe soția lui, în vreme ce musafirii rămaseră dinaintea mîncării, așteptînd răspunsul. Și lipsi el numai cît să schimbe două-trei vorbe.

— Dacă pe la asfințitul soarelui se aflau în cutare loc și-au vărsat apa din burdufuri înseamnă că ospățul a fost pregătit pentru ei... îl lămurește nevasta. Dacă lucrurile nu stau așa înseamnă că n-a fost pregătit pentru ei, ci pentru alții și-atunci sînt liberi să aleagă: fie mănîncă din bucatele ce le stau în față, fie gătim altele pentru ei... Nu e timpul pierdut...

Mindil se întoarse și le repetă întocmai răspunsul nevestei.

— Într-adevăr, noi am fost călătorii care-au golit burdufurile în locul cu pricina, dar avem o nedumerire, mărturisește unul dintre soli. Aș vrea să știu cum de ne-a zărit nevasta ta la o asemenea depărtare.

Stăpînul se duse din nou la femeie și-o iscodi.

— Apa vărsată de ei a trimis razele soarelui înapoi pînă la mine, zise femeia, și mi-am dat seama că trebuie să fie niște drumeți care-au vărsat apa din burdufuri cînd au zărit ogoarele noastre verzi. Asta-i tot!... Și mi-am mai zis că într-un ceas or să fie oaspeții noștri, căci așa ni-i obiceiul... Așa că m-am apucat degrabă să gătesc bucatele, căci ospitalitatea cere să-l primești pe musafir cu masa întinsă, pentru ca el să se poată hodini după oboseala drumului.

Mindil le spuse oaspeților ce aflase de la nevastă și-atunci li se stinse orice urmă de îndoială și se apropiară de mîncărurile îmbietoare, înfulecînd cu poftă, pînă ce se îndestulară. Apoi gazda îi pofti în cortul anume pregătit pentru odihna lor de noapte.

Dimineața dădură să-și ia rămas-bun de la stăpîn, dar el nici nu vru să audă, ci se apucă să-i îmbie să rămînă pentru un ospăț adevărat, pe potriva

lor, socotind masa din seara trecută o masă obișnuită, ce nu era pe măsura unor oaspeți atît de rari. Doar că musafirii îşi cerură iertare, arătînd că treburi ce nu pot fi amînate îi îndeamnă la drum. Aşa că îşi căutară grabnic de plecare şi merseră zi şi noapte tot fără popas, întocmai ca la venire, să îi ducă vestea despre cele aflate stăpînului lor.

Şi numai ce ajunseră acasă, că şeihul îi primi nerăbdător, iar ei se apucară să-i istorisească pe nerăsuflate tot ce văzuseră şi auziseră.

— Vasăzică, musafirul nostru a avut dreptate cînd ne-a vorbit despre ospitalitatea şi mărinimia lui Mindil, încheie Ibn Suwayt trist, căci faima lui pălise.

Şi, fără să pregete o clipă, şeihul trimise vorbă să i se înfăţişeze călătorul captiv, iar cînd se ivi, îl întîmpină, cerîndu-şi iertare:

— Am greşit, oprindu-te aici chezaş. Eşti îndreptuit a cere orice despăgubire pentru necazurile ce ţi-am pricinuit.

Oaspetele îşi luă inima în dinţi şi ceru o iapă a stăpînului, vestită pentru iuţeala şi sîngele ei de rasă.

Şeihul i-o dădu din toată inima, căci de la înţeleptul călător primise şi el o lecţie de neuitat. Pe deasupra îl mai răsplăti şi cu o manta aleasă, cusută cu fir de aur, şi doar după asta îşi luă rămas-bun de la el.

Cei trei fraţi şi ghulul

Trăia odată într-un sat de la marginea pustiului nesfîrşit un flăcău tare sărac. Şi, cînd i-a venit şi lui vremea însurătorii, şi-a ales o fată din sat, la fel de nevoiaşă ca şi el, dar au mîncat ei pîine şi sare dintr-un taler şi şi-au zis că trebuie să răzbească în viaţă cumva, n-o să moară de foame. Pînă una, alta, îşi duceau zilele din vreascurile şi ierburile uscate pe care le aduna bărbatul de prin deşert şi le vindea în oraşul din apropiere.

Doar că nu trecu anul şi Allah le dărui un băiat, căruia i-au pus numele Muhammad. S-au bucurat amîndoi de venirea lui pe lume, cu toate că el însemna o nouă gură de hrănit şi o nouă povară.

Mai trecu un an şi nevasta îi născu al doilea odor. Şi se înţeleseră ei să-i zică Saad. Bărbatul nu fu prea bucuros, ştiind prea bine că va trebui să împartă şi cu el bruma de hrană ce-o agonisea cu greu, dar nu avu de-ales.

După nu prea multă vreme, femeia rămase din nou grea şi îl zămisli pe cel de-al treilea fecior. Şi nu se ştie de unde pînă unde a avut ea o presimţire că prin cei trei copii o să aibă parte de belşug şi fericire şi se hotărîră să-i dea ultimului fecior numele Said[1]. Omul se simţi ispitit să creadă în vorbele ei, dar, de ce creşteau copiii, de ce creşteau şi nevoile, iar el trebuia să trudească şi mai din greu pentru a ţine atîtea guri. Ce izbutea să agonisească se dovedea din ce în ce mai neîndestulător, căci gurile se înmulţiseră, iar el era unul singur şi – vorba ceea – cu o singură mînă nu se poate bate din palme. Femeia nu-l putea ajuta cu nimic, iar copiii nici atît, căci erau prea mici şi nu ştiau decît să ceară de mîncare, fără a se sătura niciodată, şi să alerge toată vremea, fără a osteni, dar vlăguindu-l pe bietul tată.

Mai trecu ce mai trecu şi omul nu se mai simţi în stare să-i hrănească şi-atunci, la un ceas de taină, îi mărturisi nevestei că-l bate gîndul să scape cumva de povara bieţilor copii. Mama s-a înduioşat pînă la lacrimi, de

1. Nume propriu care este la origine adjectiv cu sensul de „fericit".

teamă că s-ar putea să-i piardă. La început s-a mai amăgit ea, nădăjduind să fie numai o toană trecătoare, dar gîndul părea să se înstăpînească tot mai tare în cugetul bărbatului, căci i-l dezvăluia din ce în ce mai des. Şi azi aşa, mîine aşa, bărbatul i se destăinui în cele din urmă, vestind-o că hotărîrea lui e nestrămutată. Iar sărmana femeie se dovedea tot mai neputincioasă în faţa voinţei lui. Dar ce-şi zise ea? Hai să se slujească de vorbele blînde şi de viclenie, doar-doar o izbuti cumva să-l abată de la gîndul ăsta.

— Şi cam ce-ai chitit să faci cu ei? îl descusu ea într-un rînd.

— Ştiu şi eu?! Poate cel mai nimerit ar fi să mă duc cu ei în inima deşertului şi să-i las acolo în grija Celui-de-Sus.

— Dar sînt prea mici... încercă ea să-l înduplece. Mai aşteaptă pînă se fac mai măricei şi li se mai înzdrăvenesc braţele!...

Şi-a mai răbdat bărbatul o vreme. Doar că el ştia una şi bună, aşa că într-un răstimp deschise iar vorba despre copii.

— Cred că o să duc la bun sfîrşit planul cu copiii, căci nu mai prididesc... i se mărturisi el nevestei. O să-i las în deşert, într-o vale, şi ce-o vrea Allah. S-o milostivi şi de ei, şi de noi.

Femeia se strădui să mai capete o amînare, dar de data asta osteneala ei fu zadarnică. Doar că mezinul, care era prin preajma lor, pricepu numaidecît cam ce se pune la cale şi că tatăl ţine morţiş să se descotorosească de ei, în vreme ce mama plînge amar şi nu vrea cu nici un chip să se despartă de ei, dar ea este neputincioasă şi nu reuşeşte să se împotrivească hotărîrii lui.

— Ce mai la deal, la vale! se îndemnă bărbatul. Mîine mergem cu ei în zăpodia aia fără ieşire pe care-o ştiu eu... Pîndim o clipă cînd ei sînt prinşi cu joaca şi-i lăsăm acolo în grija lui Allah...

Mama izbucni într-un plîns cu sughiţuri, însă nu fu cu putinţă să-l înduioşeze. Dar uitasem să vă spun că cei trei copii aveau şi nişte porecle: Muhammad era Jarbu'[1], Saad era Suspin, iar Said era Fluier.

Mezinul era cel mai isteţ dintre toţi. Cînd prinse din zbor vorbele rostite de tată-său, pricepu numaidecît ce pune la cale în ascuns. Aşa că, înainte de a se aşterne la drum, alergă cu sufletul bîntuit de bănuieli şi de spaimă într-un loc unde ştia că se află un prundiş albicios şi-şi umplu buzunarele cu pietricele.

Cînd sosi vremea plecării, tatăl îi strigă pe rînd după poreclele lor şi ei alergară la el cît ai clipi din ochi.

— Pregătiţi-vă, fiindcă astăzi o să ne ducem cu toţii după vreascuri şi buruieni în deşert!... îi îndemnă el.

1. Mic animal din familia rozătoarelor, asemănător cu hîrciogul. În timpul zilei stă ascuns în galeriile din deşert, iar noaptea iese şi se hrăneşte cu ierburi. Este vînat de beduini pentru carnea lui.

Cînd şi ei, şi mama erau gata de plecare, apucară pe cărarea ce se pierdea departe în pustiu. Dar mezinul, care rămase cîţiva paşi în urma micii caravane scotea din cînd în cînd cîte o pietricică albă şi-o arunca pe unde treceau, să însemne drumul. Şi tot aşa la fiecare cotitură. După ce merseră ei cale lungă, pe la amiază se lăsară într-o vale adîncă. Fluier, care mergea la urmă de tot, se scotoci însă de zor prin colţurile buzunarelor şi aruncă ultimele pietricele.

Copiii se răzleţiră printre tufişurile din vale, iar părinţii pîndiră o clipă cînd socotiră că nu-i vede nici unul şi luară drumul înapoi spre casă. Cînd se săturară de joacă şi dădură să se întoarcă la părinţii lor, ia-i de unde nu-s! Strigară ce strigară, făcîndu-şi palmele pîlnie la gură, apoi cercetară în dreapta şi-n stînga, dar fără nici un folos. Cînd şi-au dat seama c-au plecat, părăsindu-i acolo, fără să le pese de soarta lor, au început să dîrdîie de spaimă, la gîndul că-i va apuca întunericul în deşert.

Cei doi fraţi mai mari porniră să plîngă înăbuşit, de teamă că vor pieri acolo, dar Fluier încercă să-i liniştească:

— Ei, domol! Ce v-a apucat de plîngeţi aşa, ca nişte muieri?

— Mi-e frică să nu ne mănînce fiarele pe-aici... bolborosi unul din ei.

— Şi ce-aţi vrea să faceţi? îi luă el la zor.

— Păi, am vrea să ne întoarcem în sat... la părinţii noştri... murmură celălalt într-o doară.

— Dar cum puteţi voi să tînjiţi după cineva care nu vă doreşte? întrebă el din nou.

— Ba mama ne doreşte, iar tata trebuie să îngrijească de noi pînă cînd ajungem mari... îi întoarse vorba cel mai mare.

— Ei bine, dacă aşa credeţi voi, atunci ştergeţi-vă lacrimile şi haideţi după mine, căci o să vă călăuzesc să ajungeţi acasă!... îi îndemnă Fluier.

Şi porniră cei trei fraţi, călăuziţi de mezin, care urmărea pietrele albe presărate pe drum, şi pe la vremea chindiei erau dinaintea casei lor. Se opriră în faţa uşii, trăgînd cu urechea, în nădejdea că o să prindă vorbele părinţilor, care tocmai se aşezaseră la masă.

— Ce bine-ar fi dacă i-am avea şi pe copii aici, lîngă noi! o auziră pe mama lor tînguindu-se. Şi-ar fi potolit şi ei foamea şi ne-ar fi umplut casa de veselie!... Dac-ar fi după mine, ţi-aş spune că nu trebuie să deznădăjduieşti, căci după necazuri vine şi uşurarea...[1]

— Sîntem aici, mamă!... strigară copiii într-un glas.

Femeia se ridică, alergă, întredeschise uşurel uşa şi să vezi şi să nu crezi! Îi îmbrăţişă pe rînd, rîzînd şi plîngînd de bucurie. Pe urmă le aduse degrabă apă şi ceva de-ale gurii, ca să le astîmpere foamea.

1. Coran, sura 94, versetele 5–6.

Familia era din nou întreagă, dar sărăcia nu-i slăbea deloc. Traiul devenise atît de greu pentru cei doi părinţi, încît începuse să li se facă lehamite de viaţă.

— Nu ne mai descurcăm şi trebuie să scăpăm de pacostea asta de copii!... zise tatăl iarăşi într-o bună zi. Prima oară am călcat cu stîngul, dar de data asta o să chibzuiesc mai bine... Nu mai e cu putinţă să-i ţinem şi pe ei şi să ne ţinem şi pe noi...

— De ce nu vrei să-ţi muţi gîndul şi să-i laşi aici, cu noi, omule? se rugă mama printre lacrimi. O să-i ţină Allah şi pe ei!... Eu sînt gata să mă lipsesc şi de ultima înghiţitură şi să le-o las lor...

— Aşa ceva nu se poate! Ar însemna să te prăpădeşti tu pînă la urmă. Iar dac-ai să-ţi dai tu sfîrşitul, o să rămînă toţi trei pe capul meu şi-o să mă chinui şi mai tare... Cel mai bine e să scăpăm de ei... S-o îndura Allah cumva şi de ei...

Femeia nu mai putu ţine piept încăpăţînării bărbatului, dar Fluier prinse din zbor vorbele şi ciondănelile lor şi, cînd înţelese ce se urzeşte, se gîndi să se pregătească întocmai ca prima oară. Doar că tatăl porunci să fie toată lumea gata de plecare într-o clipă, aşa că mezinul nu mai avu timp să adune pietre. Se aşternură din nou la drum: o caravană mică cu bărbatul în frunte, mama şi cei doi fraţi mai mari la mijloc şi Fluier la urmă de tot.

Înainte de plecare, mama îi dăduse fiecăruia dintre ei o bucată de pîine, ca să poată ţine la drum. Fraţii mai mari o şi înfulecaseră, dar mezinul păstră partea lui şi aruncă la fiecare cotitură a drumului cîte o fărîmitură, două, cu gînd să aibă o urmă după care să se călăuzească la întoarcere.

Caravana ajunse în valea îngustă, dar de data asta tatăl merse mult mai departe decît prima oară, ca să fie sigur că nu vor mai izbuti să se întoarcă. Cînd dădură spre fundătura văii, se opriră, iar părinţii se apucară de treabă, prefăcîndu-se că adună vreascuri şi buruieni. Cînd copiii uitară de ei şi se prinseră la joacă, se furişară amîndoi şi dispărură pe drumul dinspre sat. Dar iată că se întoarseră şi copiii şi nu-i mai aflară pe părinţi la locul ştiut. Atunci fraţii cei mari se şi porniră pe plînsete.

— Nu mai bociţi, că treaba asta nu ne ajută cu nimic şi nici nu vă ţine de foame! se zborşi mezinul la ei. Mai bine haideţi după mine! O să vă călăuzesc spre sat, întocmai ca data trecută...

Fluier se întoarse, încercînd să dibuie drumul pe care veniseră, cu cei doi fraţi în urma lui. Căută firimiturile de pîine pe care le aruncase mai devreme pe drum, dar ia-le de unde nu-s. Se vede treaba că după el veniseră păsărelele şi le ciuguliseră pe toate. Mai dădu cîteva tîrcoale în speranţa că va găsi cărarea spre sat, dar nici vorbă. Rămase descumpănit, căci alt fir de care să se agaţe nu mai avea şi nu ştia nimic despre locurile acelea depărtate.

Le mărturisi şi fraţilor săi că a pierdut drumul şi nu mai are nici o speranţă că s-ar putea întoarce în sat. Şi unde nu se puseră toţi trei pe un

plîns de credeai că li se sfîşie inimile. Bociră ce bociră şi se întoarseră din nou în vale, căci era oricum un loc mai ferit de primejdii şi mai primitor decît deşertul uscat. De bine, de rău, aici mai găseau şi vreascuri pentru foc şi ceva buruieni cu care să-şi ducă zilele. Porniră să rătăcească în susul şi în josul văii; ziua se puteau adăposti de arşiţa soarelui la umbra tufişurilor, iar noaptea îi ferea de vînturile reci. Îşi încropiră un adăpost şi rămaseră acolo nici ei nu mai ştiau cîtă vreme, amăgindu-şi foamea cu ierburi, frunze şi rădăcini şi din cînd în cînd cu cîte-o mică pradă. Nădăjduiau să treacă cineva prin apropiere ca să-i călăuzească spre sat, dar nici vorbă de-aşa ceva, căci valea nu era deloc umblată şi se afla departe de orice drum de caravane. Neliniştea lor creştea pe zi ce trece, iar singurătatea şi urîtul îi însoţea toată ziua, dar mai ales cînd se lăsa întunericul.

Trecu ce trecu şi într-o bună zi Fluier, tot alergînd să prindă o pasăre, se îndepărtă binişor şi ajunse pe-o colină. De-acolo porni să scruteze în cele patru vînturi, cu palma streaşină la ochi, şi undeva departe abia de întrezări ceva care aducea cu o casă. Alergă înapoi la fraţii lui şi-i îndemnă să părăsească valea.

— Haideţi să mergem la o casă pe care-am văzut-o eu în zare!...

Fraţii îl urmară fără să stea în cumpănă, agăţîndu-se de orice firicel de speranţă. Şi-au pornit în direcţia pe care le-a arătat-o mezinul şi-au mers, şi-au tot mers pînă ce şi-au uitat de ei. Nu mai ştiau nici dacă e zi, nici dacă e noapte. Şi, de ce mergeau, casa părea să se îndepărteze. Au ajuns într-un tîrziu, sfîrşiţi, la poarta ei. Imediat ce ajunseră, zăriră o femeie cu o înfăţişare destul de blîndă. Îi dădură bineţe şi părea că femeia se bucură la vederea lor.

— Măicuţă, grăi Fluier, prinzînd curaj. Noi sîntem nişte bieţi flăcăi năpăstuiţi, rătăciţi pe căile pustiului... Am zărit casa asta din depărtări şi-am venit încoace cu mare speranţă, ca şi cînd am fi zărit casa noastră... Îngăduie, stăpînă, să rămînem şi noi aici peste noapte, iar mîine în zori vom porni la drum către satul nostru...

— Sînteţi bine-veniţi, feţii mei, şi poarta vă stă larg deschisă, căci de multă vreme n-am mai auzit glas omenesc... Dar mai-nainte de-a intra se cuvine să ştiţi că asta-i casa unui ghul[1] fioros şi teamă mi-i pentru tinereţea voastră, să nu v-o răpească blestematul...

1. *Ghul* este o fiinţă fabuloasă care apare într-o serie de credinţe populare, de aici trecînd şi în basme. El ar trăi în locuri retrase şi ar avea capacitatea de a se metamorfoza şi de a li se arăta călătorilor în înfăţişările cele mai ispititoare. Conform surselor arabe clasice, ghulii i-ar urmări pe călători (aprinzînd, pentru a-i atrage, chiar focuri pe înălţimi, asemenea beduinilor), i-ar ataca în mod insidios şi i-ar devora. Oamenii i-ar putea ucide, cu condiţia să nu-i lovească decît o singură dată, căci repetarea loviturii le-ar reda viaţa.

— Deschide-ne poarta şi-o să ne ascundem în aşa fel ca să nu poată da de noi... se rugă Fluier mai departe.

Femeia îi pofti în casă, îi ospătă cu bucate alese şi-apoi îi vesti că ghulul trebuie să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Şi fraţii socotiră că ascunzişul cel mai sigur ar fi chiar sub patul lui.

Ghulul se înturnă, aducînd cu el un berbec gras, din care se înfruptă cu lăcomie. Pe urmă se întinse în pat şi porni numaidecît să sforăie. Dar ciudat lucru, el nu simţi copiii, cu toate că avea un miros mai pătrunzător decît al omului şi auzul tare ascuţit, de vreme ce avea şapte capete şi fiecare cap avea doi ochi, două urechi, un nas şi o gură... Şi, cu toate astea, ghulul nu simţi că sînt străini în casă! Pasămite, femeia îi făcuse ceva să-i adoarmă mirosul, tot sperînd să scape de el şi să-i ajute pe flăcăii rătăciţi pe la casa ei.

Numai că în bezna nopţii mezinul se ridică în capul oaselor, uitînd unde se află şi se izbi cu scăfîrlia de scîndura patului.

— Aah! se văicări el de durere.

— Cine se află în casă? o întrebă ghulul pe nevasta lui, căci femeia care-i găzduise şi-i ospătase era chiar nevasta ghulului.

— Nimeni! mormăi ea, tremurînd de spaimă.

— Nu se poate! Eu am auzit un glas de om! se răsti ghulul.

— Ţi s-o fi părut! Eu n-am auzit nimic! tăgădui femeia mai departe.

Ghulul sări din pat şi se porni să închidă pe rînd toate uşile şi ferestrele odăilor din casă, pentru a fi sigur că nu poate ieşi nimeni.

— Săriţi pe fereastra asta pînă n-o închide şi ascundeţi-vă pe undeva pe-afară! îi îndemnă Fluier pe fraţii lui, fără a se pierde cu firea.

După ce ţîşniră ca din praştie, mezinul puse mîna pe un iatagan ce atîrna într-un cui deasupra patului, hotărît să-l înfrunte pe ghul şi să-i scape pe musulmani de toate relele lui, căci ştia şi el din auzite că nu de puţine ori le răpise copii şi vite, băgînd spaima în ei.

— Ai grijă să-i loveşti capul cel mic şi doar o singură dată! îl îndemnă nevasta ghulului. Să nu care cumva să te laşi păcălit şi să-l mai loveşti şi-a doua oară, ori cu ce te-ar ademeni!... Să nu te fîstîceşti, că eşti pierdut!

Fluier se piti după uşă cu iataganul în mînă, aşteptînd să-i vină de petrecanie. După ce închise toate uşile şi ferestrele odăilor din casă, ghulul se întoarse, dar, cum trecu pragul, flăcăul se repezi şi, cu o singură lovitură, îi reteză capul cel mic. Blestematul rămase fără nici o putere. Nu mai avea decît un strop de viaţă, cît să poată să vorbească, să ademenească şi să ameninţe, dar toate rămîneau vorbe goale, căci flăcăul nostru se ţinea tare.

— Mai dă-mi o lovitură, Allah să te binecuvînteze! îl îmbie pe Fluier, dar nu primi nici un răspuns.

Îl mai ispiti de cîteva ori să-l lovească, promiţîndu-i comorile ascunse, dar mezinul rămase neînduplecat. Ca să scape din ghearele morţii, îi făcu

fel de fel de făgăduieli, una mai ispititoare decît alta, dar flăcăul nu se lăsă amăgit de nimic. Şi, cînd înţelese că a fost biruit, ghulul căzu polog, pierzîndu-şi simţirile, şi curînd după aceea i se stinse orice urmă de viaţă.

Fluier ieşi într-un suflet şi-şi strigă fraţii, mîndru de izbîndă. Apoi se întoarseră tustrei în casă la nevasta ghulului, care-i îmbrăţişă pe rînd, bucurîndu-se că au scăpat cu viaţă şi că au mîntuit-o şi pe ea din ghearele blestematului. Abia atunci le lămuri femeia că, pe vremea cînd fusese fată tînără, în casa unor oameni cu stare, ghulul o răpise şi-o ţinuse închisă în casa lui, departe de lume.

— O să fim de-acum încolo ca şi copiii tăi şi-o să-ţi arătăm toată ascultarea... îi făgădui Fluier.

Femeia le mulţumi pentru gîndul lor cel bun, îndemnîndu-i s-o ajute:

— Hai să căutăm comorile pe care ţi le-a făgăduit ghulul în ultimele clipe ale vieţii!...

Şi se puseră ei să răscolească şi prin casă, şi pe-afară şi le descoperiră una după alta. Luară atît cît putea duce fiecare şi se îndreptară spre un sat, împreună cu femeia, căreia îi spuneau cu toţii „mamă", iar ea nu le zicea altfel decît „feţii mei". Ajunseră în satul cu pricina, cumpărară o casă mare, cu mulţime de odăi şi acareturi, şi se apucară flăcăii noştri de negoţ, cumpărînd şi vînzînd cu mare cîştig. Şi-ajunseră cu vremea să-i cunoască pe cei mai de vază neguţători şi pe cei mai înalţi dregători...

De la un timp însă, începură să se gîndească şi la sărăcia părinţilor lor şi mai cu seamă la măicuţa lor, care ştiau ei bine că le duce dorul. Porniră să se intereseze de ei peste tot pe unde treceau, dar fără folos.

Trecură cîţiva ani buni, dar nu izbutiră să dea de nici un fir care să-i conducă spre satul lor. Negoţul devenea din zi în zi mai înfloritor, iar nevasta ghulului chivernisea casa şi le purta de grijă ca o mamă bună. Şi iată că într-un răstimp fraţii mai mari se treziră că Fluier le zice:

— Mă bate gîndul să plec spre alte ţinuturi mult mai îndepărtate, să-mi încerc norocul... S-ar putea să nu mă mai întorc niciodată aici, la voi... Nimeni nu-şi ştie soarta dinainte!

Fraţii nici nu voiau s-audă şi încercară în fel şi chip să-i abată gîndul, dar el stărui cu îndîrjire:

— Sînt acum bărbat în toată puterea cuvîntului şi mi-am chibzuit bine hotărîrea... N-aveţi nici un drept să mă împiedicaţi...

Fraţii nu mai avură ce să spună şi se împăcară cu gîndul plecării lui. Se făcură multe pregătiri şi-i dădură tot ce i-ar fi fost de trebuinţă pentru o călătorie lungă şi pentru învingerea piedicilor ce i s-ar fi putut ivi în cale.

Şi se aşternu Fluier la drum şi colindă din sat în sat şi din tîrg în tîrg, întrebînd în dreapta şi-n stînga de bătrînii lui. Într-un tîrziu ajunse pe ulicele

unui tîrguşor, ce-i aminteau nedesluşit de cele din satul lui. Porni să cutreiere în sus şi-n jos. Amintirile îi năpădeau gîndul, redeşteptîndu-i icoane şi chipuri de mult stinse. Şi-n vreme ce rătăcea pe una din ulicioarele astea, privirea-i fu atrasă de-o căsuţă mică şi dărăpănată şi, ca prin minune, simţi că i se ridică o pînză de pe ochi şi recunoscu numaidecît sălaşul în care văzuse el lumina zilei. Parcă nici uliţa nu-i mai era aşa de străină ca-n prima clipă. Se opri în faţa căsuţei şi inima-i dădu ghes să intre. Şi, de ce se apropia, devenea tot mai sigur că trebuie să fie casa bătrînilor lui. Dar parcă tot mai avea o umbră de îndoială.

— De ce n-aş trece pragul colibei, să văd cu ochii mei? se întrebă el cu glas tare.

Apoi deschise portiţa cu care se juca vîntul şi strigă în gura mare:

— Hei, oameni buni!

— Aşteaptă numai o clipă, că deschid numaidecît! îi răspunse un glas slab dinăuntru.

Uşa se deschise de perete şi în prag se ivi chipul mamei. O bătrînă numai piele şi os faţă în faţă cu un flăcău zdravăn ce arunca priviri scrutătoare. Bătrîna nu-l recunoscu.

— Bună dimineaţa! o salută tînărul.

— Bună să-ţi fie inima, măicuţă! îi răspunse bătrîna. Allah să te lumineze!

— Spune-mi, măicuţă, cine-i stăpînul acestei case? Nu-i cutare, fiul lui cutare? prinse el a o iscodi.

— Ba da, el este! se auzi glasul ei stins.

— Şi dumneata cine eşti?

— Sînt nevasta lui, tinere... Cine-aş putea să fiu?

— Şi unde-i acum stăpînul casei?

— Iaca, doarme dus, acolo, în fundul odăii...

Nu ştia nici ea cum de i s-a luminat gîndul, dar după vorbele astea a înţeles că voinicul care-o descoase atîta este feciorul ei. Se îmbrăţişară fără să-şi poată ţine lacrimile şi-apoi mama alergă să-l trezească pe bărbatul ei, care nu putea pricepe cum de s-a întîmplat minunea. Îl îmbrăţişă pe Fluier cu un nod în gît, ce nu-l lăsa să vorbească, căci îl străfulgera de îndată amintirea celor trei copii pe care-i părăsise la voia întîmplării, lăsîndu-i pradă primejdiilor şi singurătăţii. Dar Fluier îi şopti vorbe prieteneşti, ce-l îmbărbătară şi-l făcură să treacă peste clipa cea mai grea.

— Eu şi fraţii mei sîntem sănătoşi şi-o ducem cum nu se poate mai bine, le lămuri Fluier, înainte ca ei să-l fi putut întreba ceva. Fericirea nu ne era ştirbită decît de lipsa voastră. De-acum înainte o să avem parte cu toţii de o viaţă tihnită.

— Cum aţi izbutit să scăpaţi din valea aceea înspăimîntătoare? întrebă mama într-o doară.

Fluier se apucă să le istorisească toată tărăşenia cu ghulul şi nevasta lui şi unde nu se porniră bătrînii să se minuneze şi să-l slăvească pe Allah pentru puterea şi mila lui cea mare!

— Acum pregătiţi-vă de drum, căci veţi părăsi coliba asta care stă să cadă! îi îndemnă flăcăul. Ne ducem într-un oraş, mai depărtişor, unde ne aşteaptă fraţii mei şi-o să trăim laolaltă în belşug şi fericire...

Părinţii se bucurară mult să scape de nevoi şi să-şi vadă copiii. Îşi strînseră bruma de lucruşoare ce-aveau şi se urcară pe cămilele aduse de Fluier. Porniră agale, oprindu-se din loc în loc, cu gîndul doar la revederea celor doi băieţi.

Şi, după zile şi nopţi de mers, caravana poposi în oraşul unde locuiau flăcăii şi iată că bătrînii îşi văzură visul cu ochii, îmbrăţişîndu-şi tustrei copiii, după care tînjiseră şi plînseseră cu lacrimi amare de dor şi regrete. Şi să nu mă întrebaţi de rîurile de lacrimi ce-au curs de bucurie cînd s-au văzut cu toţii laolaltă. Şi-au mai trăit încă mulţi ani împreună cu copiii şi cu mama lor adoptivă şi după durerile şi încercările de pînă atunci au avut parte de-o viaţă tihnită, de belşug şi bucurii, depănîndu-şi amintirile despre anii cît au stat departe unii de alţii.

Omul care i-a biruit pe cei şapte uriaşi

A fost odată ca niciodată. Odinioară, la început de vremi, îşi găsiseră sălaş într-o peşteră mare, la marginea unui sat, şapte uriaşi, care, curînd după ce-au poposit acolo, au ajuns să bage spaima printre săteni şi printre beduinii de prin partea locului. N-au trecut decît cîteva zile de la statornicirea lor în locul acela şi-au şi atacat, unul după altul, mai mulţi păstori, mistuindu-i cu cirezi cu tot. Pe urmă au început să ţină calea caravanelor şi drumeţilor singuratici pe cărările deşertului şi asta a sporit şi mai tare îngrijorarea oamenilor. Cîţiva săteni mai inimoşi au încercat să întocmească un plan pentru a le zădărnici uneltirile, dar mare lucru n-au izbutit să facă. Ba au avut parte de nişte zile şi mai zbuciumate; se temeau să mai iasă pînă şi pe uliţele satului, iar unii dintre ei nu mai deschideau ferestrele şi uşile nici ziua, nici noaptea. De ce trecea vremea, devenea însă şi mai limpede că, rămînînd încremeniţi în colibe, se osîndesc de bunăvoie la pieire, mai devreme sau mai tîrziu. Printre locuitorii satului se afla şi un om mai sărac, pe care nu-l ducea mintea la multe şi care ajunsese şi mai necăjit din pricina arătărilor, căci nu prea mai avea cum s-o scoată la capăt. Şi-atît de amărît era Khosru – căci aşa îl chema pe omul nostru cu pricina –, încît şi-a zis că nu mai are încotro şi trebuie să se ia de piept cu uriaşii. De-acum îi era totuna dacă avea să se prăpădească sau nu, căci zilele-i erau tare negre. A mai chemat el şi alţi bărbaţi din sat să se prindă la cot cu el, dar, cînd au auzit despre ce-i vorba, i-au rîs în nas şi nimeni nu s-a arătat gata să-i sară în ajutor. Într-o dimineaţă, cînd începeau să mijească zorile, a luat un ou – singurul pe care-l avea în casă – şi-o lipie, le-a pus în buzunar şi-a ieşit din colibă, fără să-i pese de împotrivirea şi bocetele nevestei.

— Fie ce-o fi, zise el, eu mă duc să înfrunt arătările, căci de-acum nu mai contează dacă o să-mi facă ei de petrecanie sau o să mă sting cu zile, ascuns aici, în colibă... O viaţă are omul... Şi vorba ceea, laşul moare de-o mie de ori, pe cînd viteazul moare o singură dată...

Şi, după ce-a aruncat vorbele astea peste umăr, lăsînd în urmă-i femeia încremenită, căci nu ştia nici ea de unde adunase omul ei atîta curaj, a pornit să înoate prin apele străvezii ale dimineţii, care începuseră să curgă dinspre răsărit. Şi-a străbătut el cu pas spornic văile, cărările înguste dintre stînci şi desişurile ghimpoase, pînă ce s-a trezit lîngă peştera unde sălăşluiau uriaşii. Şi tot drumul n-a făcut decît să-şi bată capul, străduindu-se să rînduiască un plan cu care să le vină de hac, mai ales că, aşa, sărăcuţ cu duhul cum îl credea lumea, tot nu punea prea mare preţ pe mintea acelor arătări.

Şi-n vreme ce mergea el aşa dus pe gînduri, iată că se trezeşte cu matahalele la doar cîţiva paşi în faţa lui. Soarele se ridicase de-acum binişor pe cer. Cum ajunse lîngă namile, se opri în loc şi porni să le măsoare cu priviri înciudate şi vrăjmaşe. Băgă de seamă că-l zăriseră şi ele şi-l măsurau cu dispreţ, în timp ce sfărîmau de zor nişte pietroaie în pumni, preschimbîndu-le în grăunţe de pulbere. Khosru înţelese că nu mai e cu putinţă să dea înapoi şi să încerce s-o tulească, aşa că rămase neclintit, înfruntîndu-i mai departe cu priviri semeţe, din care scăpărau scîntei. Uriaşii îl cercetau şi ei pe sub sprîncenele încruntate şi deodată izbucniră cu toţii în hohote năstruşnice de rîs.

— Ia uitaţi-vă la omuleţul ăsta neghiob! îi îndemnă unul dintre ei. Fără îndoială că şi-a pierdut minţile!... Ia să-l înfulec eu!...

— Ba lasă-mi-l mie! se repezi altul.

— Ba să fie al celui care ajunge primul la el! zise un al treilea.

— Ştiţi că eu sînt mai mare decît voi toţi! le tăie una dintre namile avîntul. Ascultaţi-mi sfatul... Hai să-l împărţim!... Trupul e al meu... capul e al tău... mîinile sînt ale tale... picioarele ale tale...

— Ba să fie al celui mai puternic, se amestecă altul în vorbă. Al celui mai puternic!... Forţa domneşte în toate!... Eu zic să fie al celui care preface în pulbere cît mai multe pietre...

Şi, după ce spuse asta, se şi puse pe treabă.

Şi unde nu începură să se întreacă în sfărîmarea pietrelor, aşa încît doar în cîteva clipe se şi adunară dinaintea lor nişte mormane de nisip mărunt, de ziceai că fusese trecut printr-un ciur des.

— Eu am sfărîmat cea mai multă piatră...

— Ba eu...

— Toţi la un loc n-aţi sfărîmat cît mine...

— Da' de unde! Eu v-am întrecut pe toţi!

În timp ce privea holbat la gîlceava lor, Khosru îşi storcea mintea, încercînd să născocească un tertip care să-l scoată din buclucul în care se băgase singur. Şi unde nu slobozeşte şi el un straşnic hohot de rîs, acoperind

glasurile huidumelor din faţa lui, care înlemniră deodată. Se uitară la el cu priviri bănuitoare, căci tot nu le venea să creadă c-ar fi în stare să rîdă cu atîta poftă.

— Ha, ha, ha! continuă Khosru să rîdă mai departe, ca şi cînd i-ar fi scăpărat prin minte gîndul izbăvitor. Ştiţi că-mi place?! Mă învoiesc şi eu la ce-aţi zis voi!... Cel care se dovedeşte mai puternic să-l înghită pe cel mai slab... Voi vă făliţi că sfărîmaţi piatra şi-o preschimbaţi în grăunţi de nisip?... Ei bine, aflaţi că eu sînt în stare s-o storc pînă ce curge apă din ea... Se simte vreunul dintre voi în stare să facă aşa ceva?

Cum nici una dintre namile nu-i răspunse, se aplecă şi luă o piatră de jos, apoi continuă:

— Vedeţi piatra asta? Uitaţi-vă bine la ea!... E piatră, nu-i aşa?

— Daaa, piatră este!... mormăiră toţi într-un glas.

— Ei bine, eu am s-o storc pînă cînd o să iasă apă din ea... îi ameninţă el din nou.

Apucă piatra într-o mînă, iar cu cealaltă făcu ce făcu şi scoase oul din buzunar fără să bage nimeni de seamă. Apoi se puse să strîngă piatra zdravăn cu amîndouă mîinile. Uriaşii zăriră numaidecît prelingîndu-se nişte picături printre degetele lui Khosru şi, închipuindu-şi că trebuie să fie apă, o băgară pe mînecă. Rămaseră înmărmuriţi şi nici unul nu mai cuteză să scoată o vorbă.

— E drept că n-am mai văzut aşa ceva pînă acum! zise după un timp cel mai mare dintre uriaşi. Ne-ai dovedit că eşti mai puternic decît toţi uriaşii din lume... Cum noi sîntem şapte fraţi, avem cinstea să ne prindem cu tine şi să te luăm lîngă noi ca al optulea... Aşa că te poftim să vii în peşteră şi să împarţi viaţa cu noi, ca un frate bun ce ne eşti...

Khosru se învoi şi la asta, căci n-avea altfel cum face, şi-o luă frumuşel înaintea lor pe drumul spre peşteră. După ce şezu cîteva zile împreună cu ei, îşi dădu seama că viaţa lor curge acolo după o anumită tocmeală, chiar dacă ei se arătau destul de scumpi la vorbă. În fiecare zi aducea altcineva apă şi lemne pentru foc. Deocamdată nu-l puseră ei la nici o treabă, dar aştepta cu inima cît un purice să-i vină şi lui rîndul. Şi, după ce trecu o săptămînă în cap, iată că în cea de-a opta zi îl mînară să le aducă apă. Văzuse el că o cărau cu un burduf mare cît un bivol, de la un izvor din apropiere. Uriaşii îl purtaseră pe umăr ca pe-o jucărie, dar cum avea el să se descurce?! Cînd îi făcură semn să ia burduful, nu se împotrivi şi nu scoase o vorbă, ci-l luă şi porni cu el spre pîrîu. Ştia prea bine că nu va fi în stare să ridice nici a zecea parte din burduful plin, dar, odată ajuns lîngă izvor, ce se socoti el? Turnă ceva mai puţin de-o găleată de apă în burduf şi pe urmă începu să-l umfle cu gura, pînă ce arăta ca şi cum ar fi fost plin. Îl astupă

bine, îl udă puțin pe dinafară, îl aburcă la spinare și-o luă înapoi spre peșteră cu pași hotărîți, de parcă ar fi cărat niște paie. Intră, se opri dinaintea matahalelor și începu să se căineze:

— Știți care-i nenorocirea, fraților? După un drum ca ăsta mi se face oleacă sete...

Și nu termină bine vorba, că-și apropie burduful de gură și dădu drumul aerului să se scurgă încet afară, iar la urmă de tot sorbi pe nerăsuflate și apa care era în burduf, lăsînd să i se prelingă cîteva șuvițe pe barbă și pe piept. Și, cînd termină tot ce era în el, aruncă burduful cît colo.

Treaba asta se petrecu sub privirile încremenite ale uriașilor, care începură a se teme de el. Dacă într-o bună zi o să-l biruie foamea, ce ne facem? se întrebară în sinea lor. Pe unde scoatem cămașa? Ne pomenim cu el că se năpustește asupra noastră și ne înfulecă pe toți... Khosru, care le citi gîndurile pe chipuri, se însenină numaidecît, dar se prefăcu a nu pricepe ce se petrece cu ei.

— Acum ați văzut cu ochii voștri... se tîngui mai departe. Eu n-am nici o vină... Sînt gata să mă întorc și să umplu iar burduful, dar fiți siguri că la fel o să se întîmple și a doua, și a noua oară... Așa că mi-e teamă să nu vă topiți de sete tot așteptîndu-mă!

— Stai liniștit, frate, că n-o să-ți mai cerem niciodată să ne aduci apă... îi luă vorba din gură cel mai mare dintre uriași. Te-am scutit de treaba asta...

Și astfel Khosru scăpă de corvoada apei, iar arătările ajunseră să se teamă și mai tare de el. Numai că-l aștepta o altă treabă: lemnele ce trebuiau aduse pentru foc. Lucrul ăsta îl făceau uriașii tot cu rîndul. Fiecare namilă căra cam cîțiva stînjeni odată. Strîngea lemnele bine cu mai multe funii, le aburca la spinare și sosea cu ele una-două la peșteră. Și iată că veni și rîndul lui Khosru. Ce-și zice el atunci? Alt bucluc pe capul meu, dar trebuie s-o dezleg și pe-asta! Altfel, eu n-o să fiu în stare să duc nici a suta parte din ce cară unul dintre ei... După îndelungată chibzuință, iată că-i veni și gîndul izbăvitor:

— Știți ce, adunați toate funiile pe care le găsiți pe aici, prin cotloanele peșterii!...

În sinea lor se întrebau toți la ce i-ar putea folosi atîtea funii, dar nu-l descusură, de teamă, ci dădură ascultare poruncii și se apucară să adune degrabă toate funiile, care, legate cap la cap, ar fi acoperit cale de-o poștă. După asta orîndui ca un uriaș să le ia și să-l însoțească spre pădure. Cînd ajunseră la marginea ei, Khosru se apucă să înnoade funiile una de alta și la urmă de tot legă un capăt de un copac, iar cu celălalt în mînă, ajutat de uriaș, porni să ocolească pădurea de jur împrejur, pînă cînd ajunse la copacul de unde pornise.

— Spune-mi, frate, te juruiesc pe domnul tău, ce-ai de gînd să faci? îl iscodi uriaşul în cele din urmă, tare îngrijorat, cînd i se păru că omul se întrece cu gluma.

— Păi, îmi trece prin minte să smulg pădurea din rădăcini, dintr-o singură smucitură, ca să vă izbăvesc de truda asta de fiecare zi, îi răspunse Khosru liniştit. O să smulg toţi copacii deodată... Pînă la ultimul! N-o să mai las nici unul... Nici de sămînţă!...

Cînd auzi despre ce-i vorba, namila nici nu-l lăsă să-şi termine gîndul şi căzu în genunchi, rugîndu-l printre lacrimi şi sughiţuri să nu facă una ca asta, fiindcă ei au nevoie de pădure: vara se adăpostesc la umbra ei de arşiţa soarelui, tot acolo vînează animale şi păsări şi, peste una şi alta, priveliştea ei le mai încîntă şi ochii... După îndelungi stăruinţe, Khosru se lăsă înduplecat şi se învoi îmbufnat să lase baltă planul lui şi să se întoarcă la peşteră cu mîna goală, căci uriaşul se juruia în genunchi în faţa lui:

— O să car eu lemne în locul tău, ori de cîte ori va fi nevoie... Atîtea lemne cîte ne trebuie...

Seara, huiduma care-l însoţise şi adusese lemne în locul lui se apucă să le povestească şi fraţilor păţania din pădure. Cînd auziră, li se făcu părul măciucă în vîrful capului, de spaimă.

În noaptea aceea uriaşilor nu li s-a mai lipit somnul de gene. S-au frămîntat pînă în zori, încercînd să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor şi să găsească o cale care să-i scape de omuleţul acela stînjenitor şi primejdios. Se sfătuiră ce se sfătuiră şi în cele din urmă găsiră cu cale să-i dea un sac mare, bucşit cu aur, să-şi ia rămas-bun de la el şi să se mute undeva cît mai departe de meleagurile acelea. Cînd se lumină de ziuă, îl chemară la ei şi cel mai mare dintre fraţi îl luă mai pe departe şi încercă să-l ademenească cu vorbe dulci:

— Ştii ce, frate?... Noi nu rămînem multă vreme într-un loc şi n-am vrea să te silim să suporţi truda peregrinărilor noastre... Aşa că ne-am gîndit c-ar fi mai bine pentru tine dacă ţi-am da jumătate din aurul pe care-l avem noi şi te-am ajuta să te întorci la neamul tău... O să-ţi care sacul mezinul nostru... Te va însoţi el pînă în locul unde vrei s-ajungi...

Şi, fără să mai aştepte răspunsul omuleţului, de teamă că i-ar putea trece prin minte cine ştie ce gînd năstruşnic, legară degrabă sacul în spatele celui mai tînăr dintre uriaşi, iar Khosru se căţără pe-o stîncă destul de năltişoară şi dintr-un salt fu în spinarea lui, deasupra sacului cu aur. Pe urmă îşi luă rămas-bun de la celelalte matahale şi le făcu semne prietenoase cu mîna, zicîndu-şi în gînd că n-o să aibă linişte pînă ce nu le-o veni de hac la toţi.

Mezinul porni apoi cu călcîiele sfîrîind pe drumul arătat de omuleţul din spinarea lui. Cînd Khosru îl opri în faţa colibei lui din sat, nevasta îi ieşi în întîmpinare şi lacrimile de bucurie i se zbiciră pe obraz. Era o vreme tare

închisă şi rece şi femeia alergă să aducă nişte vreascuri, cu gînd să aţîţe focul, ca să se dezmorţească bărbatul şi namila care-l purtase în cîrcă. Văzînd că nevastă-sa nu izbuteşte să aprindă vreascurile, Khosru se apucă să sufle în jar, dar nu făcu nici el mare brînză. Băgînd de seamă că ei nu dovedesc, uriaşul se lăsă în genunchi, închise ochii şi suflă cu putere, risipind vreascurile în toate părţile, iar pe Khosru şi pe nevasta lui îi ridică pînă la tavan. Cînd deschise ochii, nu mai găsi nici vreascurile, nici pe cei doi omuleţi. Îşi plimbă privirile prin toate cotloanele odăii şi în cele din urmă îi descoperi agăţaţi de bîrnele din tavan.

— Ce faci acolo, frate? întrebă matahala, nepricepînd ce se întîmplase.

— Iaca, dibui împreună cu nevastă-mea după o sabie pe care ştiu c-a ascuns-o bunicul aici, sub o grindă... îi răspunse Khosru mînios din cale-afară.

— Dar ce vrei să faci cu sabia? îl descusu matahala nedumerit.

— Păi, ce altceva aş putea să fac decît să tai capetele uriaşilor care-au răpit liniştea bieţilor oameni?...

Cînd auzi vorbele astea, mezinul uriaşilor sări în picioare, se luă cu mîinile de cap, chinuindu-se să iasă pe uşa prea scundă a casei, şi-o luă din loc, zburînd mai abitir ca vîntul, cu o haită de cîini pe urmele lui. În vremea asta Khosru se lăsă uşurel jos împreună cu nevasta lui şi începură să numere veseli puzderia de galbeni din sac.

Fata pescarului

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult, trăia într-un orăşel de lîngă malul mării un biet pescar împreună cu nevasta şi copila lor, singura odraslă de care avuseseră parte. Înainte de faptul zilei el îşi lua plasa pe umăr, se oprea cu ea la malul mării şi-o arunca în apă, nădăjduind să prindă cîţiva peşti pe care să-i vîndă la piaţă, iar cu banii luaţi pe ei să cumpere o pîine şi cîteva ridichi, cît să-şi amăgească foamea şi s-o scoată la capăt de azi pe mîine.

Într-o zi, fata, ajunsă de-acum la vîrsta măritişului, ceru îngăduinţa să-l însoţească pe tatăl ei la malul mării. Dar mult se întristă copila, căci părintele ei nu se învoi, dimpotrivă, se făcu foc şi pară, nu vru s-audă de-aşa ceva. Însă fata îşi dorea atît de mult să vadă marea, încît se furişă pe urmele lui şi, după ce pescarul aruncă plasa, se trezi cu ea lîngă el. Cînd o văzu, pescarul se mînie cumplit şi jură pe loc divorţ[1] de mama ei. Apoi o lăsă acolo de izbelişte şi, cuprins de mînie oarbă, porni valvîrtej pe drumul spre oraş, tunînd şi fulgerînd, jurîndu-şi să nu le mai vadă niciodată, nici pe fată, nici pe nevastă.

Fata regretă amarnic neascultarea ei, bocind ceasuri întregi singură şi părăsită, neîndrăznind să se mai întoarcă acasă. Într-un tîrziu, neştiind ce să facă şi încotro s-o mai apuce, luă năvodul şi-l aruncă în apă, ispitind norocul. Aşteptă o vreme cu capul vuind de gînduri negre. Ce se vor face

1. Conform tradiţiei şi dreptului matrimonial islamic, doar soţul avea voie să ceară desfacerea căsătoriei, fără să fie nevoie de precizarea motivelor atitudinii sale. Simpla rostire a cuvîntului *talaq* („divorţ") de trei ori intr-un anumit interval de timp era suficientă pentru repudierea soţiei. Coranul şi Tradiţia despre Profet conţin precizări detaliate în legătură cu divorţul şi consecinţele decurgînd din el pentru cei doi soţi. În perioada modernă, obiceiul repudierii soţiei a fost abolit în majoritatea ţărilor musulmane.

ele singure, două femei fără nici un sprijin? Şi de ce oare să fie părintele ei atît de nedrept? Şi de ce sînt toate lucrurile atît de schimbătoare pe lumea asta? Pe urmă îşi aduse aminte de năvod şi trase de el cu inima ticăind de speranţă şi curiozitate, căci era pentru prima oară în viaţă cînd îl arunca în apa mării. Se opinti încă o dată cu toate puterile şi, cînd năvodul ieşi la suprafaţa apei, ce-i fu dat să vadă? Un peşte mare se zbătea, aruncînd săgeţi de lumină de pe solzii ce sclipeau în soare. Îl luă şi plecă degrabă spre casă. Dar nici nu deschise bine poarta şi află numai jale şi deznădejde. Pe drum, pescarul se prăpădise, părăsind această lume şi lăsîndu-le singure cu adevărat. În vreme ce femeile care boceau se adunară în casă, fata se apucă să cureţe peştele cel mare. Cum îl spintecă, dădu peste un inel strălucitor. Nici n-apucă să-l atingă bine cu mîna şi să vezi şi să nu crezi!... Cît ai clipi, se ivi dinaintea ei o ditamai buduhoală de ifrit, care-i grăi pe loc:

— Robul tău îţi stă la picioare!... N-ai decît a spune ce pofteşti şi toate ţi se vor plini fără zăbavă!...

Cînd îşi mai reveni niţeluş, fata îi ceru ca, în locul colibei sărăcăcioase în care locuiau, să dureze un palat strălucit şi să-i aducă atîta bănet cît să nu mai ştie ce sînt nevoile, pînă la sfîrşitul zilelor ei.

Şi, cît ai bate din palme, se ivi ca din pămînt un palat cum doar în vis ai putea să vezi, plin de tot felul de lucruri rare şi cu haznalele doldora de galbeni şi giuvaiericale.

Chiar a doua zi, meşteri tocmiţi ridicară o piatră frumoasă deasupra mormîntului tatălui ei, pe care ea avea grijă să pună în fiecare dimineaţă zece galbeni pentru sărmanii şi nevoiaşii ce se abăteau prin partea locului.

Trecu ce trecu şi într-un răstimp se întîmplă să se oprească la mormîntul pescarului, căruia i se dusese vestea în lume, nişte jabaliţi[1], dintre aceia care cutreieră satele şi oraşele în cursul verii cu nişte maimuţe ce ştiu să joace şi să facă fel de fel de giumbuşlucuri şi ghiduşii, spre hazul oamenilor, şi care primesc în schimbul acestor minuni ce-i lasă inima pe privitori să le arunce.

După un popas de cîteva zile în orăşelul cu pricina, jabaliţii îşi văzură de drum, aşa cum era viaţa lor hoinară, şi ajunseră lîngă palatul emirului din cetatea vecină, care porunci să li se arunce din partea lui cîţiva bănuţi. Doar că jabaliţii rîseră cu poftă şi priviră cu dispreţ la bănuţii emirului, amintindu-şi de dărnicia şi generozitatea cu care-i omenise fata pescarului. Stăpînul, care privea la ei de pe terasa palatului nu ştia ce să mai creadă. Nişte saltimbanci rătăcitori să-şi bată joc de banii emirului? Oare ce să fie asta? Trimise

1. Locuitori din zona Jabaliya, din apropierea oraşului palestinian Nablus, care dresează maimuţe şi umblă apoi cu ele prin sate şi oraşe, cîştigîndu-şi existenţa cu ceea ce primesc de la lume.

degrabă un slujitor să-l cheme pe starostele lor şi-i ceru să-i lămurească pricina. Acesta-i istorisi totul, aducîndu-şi cu bucurie aminte de galbenii şi darurile primite în fiecare zi de la fata pescarului, de binefacerile pentru săracii ce treceau pe la mormîntul tatălui ei, pentru care ceru îndurarea şi iertarea lui Allah de mai multe ori.

Cînd auzi una ca asta, emirul simţi că arde de nerăbdare să vadă cu ochii lui minunile şi mai ales să audă povestea din gura fetei de pescar. Îl chemă numaidecît la el pe vizir şi porniră spre oraşul vecin, oprindu-se numai la poarta palatului, care, trebui să recunoască, i-ar fi făcut cinste oricărui sultan. I se înfăţişară fetei de pescar şi-i cerură să le spună povestea ei de-a fir a păr. Fata îi primi cu toată cinstea cuvenită, le ascultă dorinţa şi se învoi să le spună povestea ei, cerîndu-le în schimb să-i dezlege taina muezinului dintr-un sat anume, despre care se spunea că, de fiecare dată cînd urcă în minaret pentru a chema credincioşii la rugăciune[1], rămîne acolo, sus, şi plînge vreme de un ceas, de zici că i se rupe inima, nu alta.

Emirul nici n-aşteptă să-l roage fata de două ori şi, curios din cale-afară, apucă numaidecît drumul spre satul acela, grăbindu-l pe vizir cît putu, pînă ce se opriră la uşa moscheii cu pricina. Îi cerură muezinului să le spună povestea lui şi acesta se învoi, dar numai după ce-i vor tălmăci şi lui istoria tîmplarului din oraşul vecin, despre care se spunea că un ceas lucrează, un ceas plînge şi un ceas rîde.

Nerăbdarea emirului îl ardea ca jarul, aşa că se aşternu din nou la drum împreună cu vizirul lui şi nu se opri decît la casa tîmplarului. Cînd îi ceru să le spună povestea vieţii lui ciudate, acesta se învoi, dar numai cu condiţia să-i dezvăluie şi lui taina unui orb urgisit de soartă care poartă pe umăr un sac plin de galbeni şi umblă pe ulişe însoţit de un copil, cerîndu-i fiecărui trecător ce-i iese în cale să-i dea o palmă zdravănă în schimbul unui ban de aur.

Fără să pregete, emirul porni mai departe să-l găsească pe orb şi să afle povestea lui. Nu-i fu greu să dea de el, doar că, atunci cînd îl întrebă de pricina purtării lui, acesta şovăi să-i spună povestea, dar se învoi să le depene întîmplările ce-l aduseseră în starea în care era, dacă şi ei o să-l ajute să afle pricina purtării la fel de ciudate a unui tînăr cavaler dintr-o cetate vecină, despre care aflase şi tîrgul şi ţara. Lumea vorbea că acest cavaler s-ar întîlni în fiecare zi cu o mulţime de tineri şi că de fiecare dată topeşte în flăcări o nestemată sub privirile lor.

1. Muezinul cheamă la serviciul divin şi la cele cinci rugăciuni zilnice, în moscheile mai mari din minaret, iar în cele mici din uşa de pe o latură a clădirii, îndreptîndu-se mai întîi către Mekka, iar apoi către celelalte puncte cardinale. Practica chemării la rugăciune a fost introdusă din ordinul profetului Muhammad.

Emirul porni într-un suflet cu vizirul grăbind pe urmele lui şi, cînd ajunse în oraşul vecin, găsi patruzeci de flăcăi – toţi unul şi unul – adunaţi în piaţa cetăţii, privind înlemniţi la cavalerul care tocmai arunca în vîlvătăile focului o nestemată. Îi cerură amîndoi într-un glas să le spună povestea lui, ce li se părea a fi la fel de ciudată ca toate celelalte de care auziseră pînă atunci. Cavalerul se cam codi la început, dar, aflînd cine erau cei doi curioşi, mai de voie, mai de nevoie, începu să i se dezlege limba.

— Prea bine! începu el. Aflaţi, Domniile Voastre, că tatăl meu a fost un neguţător vestit, poate cel mai bogat din oraşul ăsta. Şi-a încercat el să mă înveţe şi pe mine meşteşugul negoţului, ca să-l moştenesc, dar eu m-am ţinut doar de petreceri în tovărăşia tinerilor pe care i-aţi văzut. Sfaturile părintelui meu nu mi-au folosit la nimic şi-am avut parte numai de necazuri din pricina prieteniei cu aceşti oameni de nimic. Oricum, soarta nu mă vitregise deloc în privinţa averii, dar ei m-au îndemnat doar la trîndăveală şi la risipă. Tata a părăsit însă lumea asta pe cînd se afla în una dintre călătoriile lui şi, cum m-am dovedit destul de slab din fire şi mînă spartă, la puţină vreme după ce s-a săvîrşit el, m-am trezit sărac lipit şi singur-singurel, căci cei cu care cheltuisem fără socoteală au fugit care încotro. De-abia de mai izbuteam să-mi înnod zilele. Ce mai, am simţit că viaţa a devenit de nesuportat şi, cuprins de disperare, am vrut să-mi iau zilele. Am legat o funie de-o grindă a tavanului, unde atîrna un cîrlig parcă anume pus. Dar, la greutate, acesta s-a rupt şi m-am pomenit înecat de un potop de galbeni şi de nestemate, care se prăvăleau peste mine, luîndu-mi ochii. Tata ascunsese comoara asta acolo fără să-mi spună. Ştia el, sărmanul, c-am s-ajung la sapă de lemn! Aceasta-i pricina, luminate emir, pentru care ard în fiecare zi cîte o nestemată în văzul celor care-au fost pricina sărăciei mele, iar atunci cînd am fost la greu, au dat bir cu fugiţii şi nici unul dintre ei n-a sărit să-mi întindă o mînă de ajutor.

Emirul şi vizirul său luară aminte la povestea cavalerului care ardea în fiecare zi cîte o nestemată şi se întoarseră alergînd să i-o spună orbului şi să afle şi ei păţaniile lui.

— Într-o zi, începu orbul să istorisească, mă trezesc că se opreşte în pragul casei mele un şeih maghrebit[1] care-mi cere să-i jur credinţă şi să-l însoţesc. Şi ne-am învoit noi să împărţim pe din două aurul şi comorile pe care-o să le descoperim. Mulţumită acestui maghrebit, mi s-au deschis porţile unei peşteri din afara oraşului, în care-am găsit puzderie de comori. M-am strecurat eu şi-am scos din ea cît am putut căra, dar şeihul mi-a cerut

1. Călători din ţările arabe nord-africane (Maghreb) care se pricepeau la vrăji şi ar fi avut capacitatea de a descoperi comorile ascunse.

să mă mai întorc o dată înăuntru şi să-i aduc un vas cu kuhl[1], care era agăţat de peretele de piatră, alături de-o sabie şi-un felinar. Cum am ieşit din peşteră, lăcomia mi-a furat minţile şi-am vrut să-i fac şeihului de petrecanie, uitînd de legămîntul nostru. Pînă la urmă m-am milostivit de el şi l-am lăsat cu zile, în schimbul întregii comori pe care-o scosesem din peşteră. I-am cerut apoi să-mi dea cu kuhl pe pleoapa ochiului drept şi numai ce-a făcut asta şi mi-am şi dat seama că sînt în stare să văd toate comorile din lume. Dar nu mi-a fost de-ajuns şi, împins tot de lăcomie, i-am cerut să-mi dea cu kuhl şi pe pleoapa ochiului stîng. Sărmanul şeih m-a prevenit c-o să rămîn orb, dar nu l-am crezut şi-aşa am rămas fără vedere. Dă şeihul să se îndepărteze, dar eu îl prind zdravăn de pulpană şi, cînd înţelege că nu-i de glumă cu mine, îmi plesneşte o palmă zdravănă şi mă pomenesc că mi-am recăpătat văzul. Dar lăcomia îmi luase minţile de-a binelea, căci l-am ameninţat şi l-am silit să-mi dea din nou cu pudra fermecată pe pleoape şi-uite aşa m-am trezit a doua oară fără văz. De data asta, pînă să mă dezmeticesc eu, şeihul îşi şi luase tălpăşiţa. Iar eu tot colind de-atunci lumea, aşa cum vedeţi, şi îi cer fiecărui trecător să-mi dea o palmă în schimbul unui galben, în nădejdea că doar-doar mă voi întîlni din nou cu şeihul maghrebit şi palma primită de la el o să mă izbăvească de suferinţă şi-o să-mi redea lumina ochilor.

După ce aflară şi cugetară la povestea orbului purtat de mînă de către un copil sărman, care le cerea trecătorilor să-l pălmuiască în schimbul unui galben, emirul şi vizirul lui alergară într-un suflet la tîmplarul ce lucra, plîngea şi apoi rîdea cîte un ceas în fiecare zi. Îi spuseră ei istoria orbului şi-atunci tîmplarul porni să le depene păţania lui:

— Traiul meu a curs tihnit pînă într-o zi cînd m-am trezit în atelier cu o femeie a cărei frumuseţe nu-şi află pereche în şapte ţări. Şi, fără prea multă vorbă, îmi cere să mă însor cu ea. Se vedea treaba că frumuseţea ei mi-a tulburat minţile, căci m-am învoit să-mi fie soaţă legiuită, fără să stau nici o clipă pe gînduri şi fără s-o întreb măcar cine este şi de unde vine. Doar că seară de seară se petrecea cu mine un lucru tare ciudat. Cum puneam capul pe pernă, adormeam buştean şi nu mă mai trezeam pînă a doua zi după ce răsărea soarele. Mi s-a părut mie că e ceva necurat la mijloc şi m-am luat de gînduri, iar cam după vreo trei luni de la însurătoare m-am plîns unui prieten, spunîndu-i ce se întîmplă cu mine. El m-a sfătuit să nu mai pun pe limbă nimic din ce-mi pregăteşte ea de mîncare şi de băut înainte de culcare. Şi-aşa am şi făcut. Într-o seară, cînd m-a poftit la masă, m-am prefăcut doar că mănînc, dar n-am pus nimic în gură. Şi la miezul nopţii ce-mi văd ochii?

1. Preparat cosmetic tradiţional pe bază de sulfură de antimoniu sub formă de pudră fină, cu care femeile îşi colorează sprîncenele, genele şi marginile pleoapelor.

Nevasta mea se ridică din pat, se subțiază și se lungește ca o nălucă, strecurîndu-se afară prin mica ferestruică de lîngă tavan. Și nu trece mult, nici cît să-mi vin în fire, și mă trezesc cu ea înapoi, cărînd în spate trupul unei fete care-și dăduse duhul cu o zi înainte. Îl pune jos și începe să înfulece din el, hulpavă. Mi s-a ridicat părul în vîrful capului și nu s-a mai lipit somnul de mine. Mă însurasem cu o femeie frumoasă și trăiam lîngă o ifrită. În zorii zilei, cînd am mai prins puțin curaj, i-am dat de înțeles că văzusem totul și, în clipa aceea, s-a subțiat din nou ca un fir de fum și dusă a fost. Iar eu de-atunci lucrez un ceas, apoi vărs lacrimi amare cînd mi-aduc aminte de toate cîte am îndurat, iar la sfîrșit mă veselesc un ceas, de bucurie c-am scăpat de necazuri, căci putea să se sfîrșească și mai rău.

După ce aflară povestea tîmplarului, emirul și vizirul lui se așternură la drum fără a mai zăbovi o clipă și nu se opriră decît la muezinul care urca în minaret zi de zi și, după ce se ruga fierbinte un ceas, plîngea sfîșietor cu lacrimi fierbinți. Îi spuseră și, lui ce auziseră din gura tîmplarului și-apoi îi cerură nerăbdători să le istorisească și el povestea lui.

— Într-o zi, începu muezinul cu glasul trist și ochii duși în zare, mă aflam sus, în minaret, și chemam lumea la rugăciunea de dimineață. Și, cum stăteam eu acolo, mă trezesc cu o pasăre uriașă deasupra capului meu. Era o pasăre minunată cu penele verzi ca marea, cum nu mai văzusem niciodată. Întind amîndouă mîinile și dau s-o prind de picioare și s-o trag spre mine, dar pasărea se ridică numaidecît și zboară cu mine în tăriile cerului. Și-apoi zboară și zboară pînă ce ajunge pe o insulă minunată în mijlocul mării. Acolo se lasă ușor pe pămînt și la chemarea ei se apropie de noi încă trei păsări la fel de frumoase. Și, pînă să mă dezmeticesc, mă trezesc cu ele lepădîndu-și penele strălucitoare și preschimbîndu-se în patru fecioare atît de frumoase, încît întreceau și razele de soare. Nu cred să fi creat Allah altele mai frumoase ca ele vreodată. M-am însurat cu cea care mă purtase din minaret și-am trăit ani buni și fericiți printre ele pe insula fermecată din mijlocul mării. Dar într-o vreme mă trezesc cu nevasta mea pregătindu-se de zor și-mi zice că trebuie să se ducă undeva, într-o călătorie, tare departe, dar mă lăsă în grija uneia dintre surorile ei. În lipsa ei m-am simțit tare părăsit și diavolul m-a dus în ispită, îndemnîndu-mă s-o înșel pe nevasta mea. Dar, în clipa în care am vrut să păcătuiesc, m-am trezit ca prin farmec în minaretul moscheii, de unde mă luase prima dată pasărea verde. Pentru asta mă văd oamenii plîngînd sfîșietor... Plîng pentru tot ce-am pierdut... Și chem la rugăciune, înălțînd rugi fierbinți înaintea celui ce le rînduiește pe toate, în nădejdea că pasărea verde s-ar putea ivi din nou în viața mea. De ani de zile fac treaba asta, dar degeaba... Minunea nu se mai întoarce...

Emirul şi vizirul său alergară într-un suflet cu povestea muezinului, care se ruga şi plîngea cîte un ceas în fiecare zi, la fata pescarului şi i-o spuseră pe nerăsuflate, nerăbdători să afle în sfîrşit întîmplările prin care trecuse ea.

— Eu sînt, luminate emir, fata unui biet pescar, care nu avea nimic altceva pe lumea asta în afară de-un năvod, începu fata a se destăinui şi era pentru prima oară cînd îşi spunea povestea cuiva. În fapt de ziuă, părintele meu îşi arunca năvodul pe umăr şi pornea spre malul mării, cu nădejdea în suflet c-o să-i surîdă norocul şi-o să prindă cîţiva peştişori, cît s-o scoatem la capăt de azi pe mîine. Într-o zi nu ştiu ce mi se năzare mie şi-i cer tatei îngăduinţa să-l însoţesc şi eu la malul mării, dar n-a fost de înduplecat. Şi, fără să ţin seama de împotrivirea lui, mă furişez în urmă-i. Tocmai cînd se pregătea să arunce năvodul în apă, se trezeşte cu mine lîngă el. Şi nu ştiu cum să vă spun cît de tare s-a mîniat pe mine că i-am nesocotit cuvîntul, dar s-a jurat să ne părăsească pe mine şi pe mana chiar în clipa aceea. Ce n-am făcut eu ca să-l îmbunez, dar toate strădaniile mele s-au dovedit zadarnice. M-am pomenit cu el că ia calea înapoi spre casă, fără să mai privească în urmă. Cred că s-a purtat atît de ciudat cu mine pentru că-şi simţea sfîrşitul aproape, căci pe drumul de întoarcere şi-a dat şi sufletul. Eu n-am aflat de nenorocirea asta decît spre seară, cînd m-am întors acasă tristă şi amărîtă. Stînd eu acolo, la malul mării, singură şi îngrozită, am pornit să mă tîngui şi după o vreme mă hotărăsc să arunc năvodul în apă, să-mi încerc norocul. Aştept un timp şi, cînd dau să-l ridic, mi se pare tare greu. Trag din răsputeri şi, cînd în sfîrşit izbutesc să-l scot deasupra apei, ce credeţi că-mi văd ochii? Un peşte mare, cum nu mai văzusem altul pînă atunci. Mă duc cu el degrabă acasă şi, cînd îl curăţ, peste ce dau în măruntaiele lui? Un inel de aur, ce mi-a adus palatul în care trăiesc acum, împreună cu toată bogăţia ce se vede în jurul meu. Primul lucru pe care l-am făcut în noua mea viaţă a fost să tocmesc nişte meşteri vestiţi, care-au durat o piatră frumoasă pe mormîntul tatălui meu. Şi de-atunci nu trece zi de la Allah să nu pun pe ea zece galbeni, să fie pentru săraci şi nevoiaşi mîngîiere şi pentru sufletul pescarului mîntuire. Aşa s-a dus vestea despre dărnicia şi generozitatea fetei de pescar şi aşa a ajuns la urechile Domniilor Voastre. Asta-i povestea mea, luminate emir, şi eu sînt fiica acelui pescar, Allah să fie milostiv cu sufletul lui!

Fata încheie povestirea, înclinîndu-se adînc în faţa emirului, care rămase multă vreme dus pe gînduri, cugetînd la nestatornicia acestei lumi, la slăbiciunile şi suferinţele oamenilor. Apoi se ridică, se îndreptă spre fiica pescarului şi-i mulţumi recunoscător, căci datorită ei aflase multe lucruri demne de ştiut pentru un emir.

Culegătorul de vreascuri și pasărea măiastră

dinioară, demult, într-un tîrguşor la marginea deşertului trăia un culegător de vreascuri care-şi ţinea zilele împreună cu familia lui din puţinul ce-l cîştiga pe surcelele adunate din deşert şi vîndute în suq. Şi-n timp ce strîngea uscăturile astea, întindea şi nişte laţuri, în care prindea din cînd în cînd cîte o pasăre pe care-o ducea acasă, de cele mai multe ori vie.

Într-o zi se nimeri să se prindă în laţ o pasăre destul de ciudată şi tare jucăuşă, dar, cînd încercă s-o închidă în colivie, se pomeni cu ea rugîndu-l cu glas omenesc s-o slobozească. Ascultă vorbele ei fără să-i vină a crede, dar o auzi din nou rugîndu-se şi făgăduindu-i o răsplată pe măsura faptei lui. Se mai codi el ce se mai codi şi în cele din urmă pasărea se jură să-l ajute să cîştige mai mult decît i-ar trebui lui să ducă o viaţă tihnită.

— N-o să-ţi pară rău dacă mă slobozeşti, căci vei avea parte de mare bogăţie... îl ademeni pasărea cu glas mai rugător.

Mai stătu el ce mai stătu pe gînduri şi pînă la urmă ce-şi zise? Cu o biată pasăre ca asta oricum n-o să-mi astîmpăr foamea, aşa că n-am nimic de pierdut dacă-i dau drumul. Ba mai ştii? S-ar putea să fie o pasăre fermecată şi-o să-mi vină cîndva în ajutor sau o să mă răsplătească!... Oricum, se vede că nu-i o pasăre ca toate celelalte, de vreme ce vorbeşte cu glas omenesc! Aşa că o aşează în palmă şi-o lăsă să-şi ia zborul şi să se ridice liberă în văzduh. Pasărea fîlfîi din aripi zglobie, făcu două-trei rotocoale deasupra omului, ce rămăsese uluit şi ţintuit locului, şi apoi coborî pe umărul lui şi-i dădu trei pene, grăindu-i cu glas duios:

— Ţine penele astea, om bun, şi, dacă ai să fii vreodată la necaz, n-ai decît să aprinzi una dintre ele şi eu voi fi într-o clipă lîngă tine, ca să-ţi sar în ajutor...

Apoi pasărea se înălţă în văzduh şi se lăsă purtată de adierea vîntului.

A doua zi cînd ajunse în deşert şi se aplecă să adune nişte uscături, culegătorul dădu cu ochii de un ou mic la rădăcina unui tufiş. Se uită la el cu luare-aminte şi strălucirea lui îl orbi. Îl luă şi-l băgă în buzunar, dar rămase descumpănit, neştiind ce-ar fi mai nimerit să facă cu el. După o îndelungă chibzuinţă se hotărî să-l arate unui giuvaiergiu în suq. Aşa încît, după ce vîndu sarcina de vreascuri, se apropie şovăielnic de un aurar şi începu să-i dea tîrcoale nehotărît.

— Ce doreşti, omule? De ce priveşti atît de stăruitor la dugheana mea şi nu îndrăzneşti să intri? îl întrebă giuvaiergiul.

— Am un ou mai ciudat şi-aş vrea să te uiţi la el şi să-mi spui despre ce-i vorba... îl îmbie culegătorul de vreascuri, întinzîndu-i oul.

Bijutierul îl luă în mînă şi-şi dădu seama de la prima aruncătură de ochi că-i vorba de un mărgăritar rar, neobişnuit de mare şi de preţios.

— Vrei să-l vinzi? îl întrebă, după ce-l cîntări din ochi.

— Ştiu şi eu ce să zic? răspunse omul în doi peri. Cam cît mi-ai da pe el?

— Păi, ţi-aş da un drug de aur...

Culegătorul de vreascuri rămase uluit, dar nu zise nici „da", nici „ba".

— Îţi dau doi drugi de aur... se grăbi giuvaiergiul, închipuindu-şi că omul vrea mai mult şi de-aceea nu se învoieşte.

Atunci pricepu şi culegătorul de vreascuri că negustorul din faţa lui vrea cu orice chip să pună mîna pe oul lui preţios şi mai întîrzie cu răspunsul.

— Îţi dau trei drugi de aur... mai zise negustorul, de teamă să nu scape aşa un chilipir.

Dar omul tăcea mîlc, iar aurarul a tot continuat să ridice preţul, fără să audă nici o vorbă din gura celuilalt, pînă cînd a ajuns la zece drugi de aur. Abia atunci catadicsi şi culegătorul de vreascuri să primească tîrgul cu jumătate gură. Giuvaiergiul se grăbi să-i dea punga şi să-şi ia oul năzdrăvan.

A doua zi, culegătorul de vreascuri porni din nou la treabă şi, cînd ajunse în deşert, găsi în acelaşi loc un ou aidoma primului. Îl luă şi se opri cu el la dugheana giuvaiergiului, unde îl vîndu, ca şi pe celălalt, pe zece drugi de aur. Doar că negustorul intrase la gînduri, tot întrebîndu-se de unde ar putea omul acela sărman să facă rost de nişte perle atît de mari. A treia zi, cînd se ivi din nou cu perla năzdrăvană, aurarul nu se mai putu stăpîni şi începu să-l descoase de unde are ouăle. Culegătorului de vreascuri nu-i plăcu deloc curiozitatea giuvaiergiului şi tăcu mîlc, căci n-avea de gînd să dezvăluie nimănui taina. Atunci aurarul se îndîrji şi-şi zise că trebuie să se răzbune cumva pe omul care îndrăznise să nu-l ia în seamă. Se gîndi ce se gîndi şi se hotărî să folosească ocazia pentru a-i mai tăia puţin din îndrăzneală sărăntocului şi pentru a-i intra sub piele sultanului. După ce cugetă bine la ce are de făcut, punînd la cale vicleşugul, luă cele două perle şi se înfiinţă cu

ele la palatul sultanului, oferindu-i-le în dar şi cerîndu-i să-l aducă îndată pe culegătorul de vreascuri şi să-i poruncească să aducă de unde-o şti pasărea măiastră care face asemenea ouă.

În acest răstimp viaţa culegătorului de vreascuri luase o altă întorsătură. Norocul îi surîsese şi nu mai ştia ce-i sărăcia. Nu numai că avea cele necesare traiului, ci ducea chiar o viaţă de belşug. Nu trecea zi însă fără să se ducă în deşert să-şi ia oul năzdrăvan. Dar într-o dimineaţă, cum stătea el cufundat în gînduri lîngă tufişul unde găsea ouăle fermecate, se trezeşte înconjurat de oştenii sultanului, care-i luaseră urma.

— Măria Sa sultanul a dat poruncă să te înfăţişezi numaidecît la palat! zice unul din ei.

— Măria Sa sultanul? Ce să vrea Măria Sa sultanul de la un biet culegător de vreascuri, care rătăceşte toată ziua prin pustiu după surcele uscate? se căină el.

— Noi nu ştim care-i pricina... i-o reteză altul. Avem poruncă să te luăm şi să te ducem la Măria Sa numaidecît.

Porni însoţit de oşteni, frămîntîndu-se tot drumul şi întrebîndu-se pentru ce-ar putea să-l cheme sultanul la palat. Cînd intră însă şi-l văzu pe giuvaiergiu alături de tronul sultanului cu cele două ouă năzdrăvane pe care i le vînduse el, strălucind pe o tipsie de aur, se mai dumiri întru cîtva despre ce trebuie să fie vorba.

— Te-am chemat să te înfăţişezi dinaintea mea ca să-mi spui şi mie de unde ai ouăle astea strălucitoare, îl luă sultanul din scurt.

— Măria Ta, am obiceiul să ies în fiecare zi la adunat vreascuri într-o vale din pustiu, destul de departe de aici, grăi el liniştit, fără a se fîstîci, ca orice om care spune adevărul. Într-o dimineaţă dau la rădăcina unui tufiş peste un ou care îmi ia ochii cu strălucirea lui... Îl iau şi mă opresc cu el direct la giuvaiergiul de lîngă Măria Voastră, cu gîndul să primesc ceva pe el...

— Măria Sa sultanul vrea pasărea care face ouăle astea... se amestecă aurarul în vorbă.

— Pasărea? De unde să aduc eu pasărea? bolborosi sărmanul om, simţindu-se neputincios.

— De unde, de neunde, te priveşte! Trebuie să vii cu ea degrabă la Măria Sa! se repezi giuvaiergiul, rîzînd făţarnic. Îmi spune mie inima că cine aduce ouăle astea poate aduce şi pasărea care le face... De unde nu, îi vai şi-amar de tine! Capul îţi va sta unde-ţi stau picioarele!...

Culegătorul de vreascuri ieşi îngîndurat şi făcu cale întoarsă la locul unde găsea ouăle năzdrăvane în fiecare dimineaţă. Se aşează în ţărînă cu fruntea cufundată în palme, blestemîndu-şi norocul care-l aruncase între viclenia giuvaiergiului şi lăcomia sultanului. Stătu ce stătu aşa şi într-un răstimp îşi aduse aminte de cele trei pene, pe care le ţinea într-o cutiuţă

păstrată într-o pungă, pe sub veşminte. Scoase una dintre ele şi-i dădu foc. Cît ai clipi din ochi, se ivi pasărea pe care o slobozise şi-l întrebă cu glas duios care-i e necazul.

— Pasăre măiastră, sînt amărît cum nu se mai poate, căci am intrat într-un mare bucluc... porni omul a se jelui. Sultanul îmi cere, nici mai mult, nici mai puţin, decît pasărea care face ouăle astea năzdrăvane. Dacă nu i-o duc, îmi va tăia capul...

— Şi pentru asta te frămînţi atîta? îl dojeni pasărea cu blîndeţe.

În aceeaşi clipă se şi ivi ca din senin o pasăre albă-albă, ca spuma laptelui şi se opri în palma culegătorului de vreascuri. Se uită la ea fără să-i vină a crede, apoi o luă degrabă spre palatul sultanului, unde giuvaiergiul ajunsese la mare rang şi cinste.

— Binecuvîntat fie sultanul, binecuvîntată fie minunea de pasăre! bolborosi aurarul, uitîndu-se cu pizmă, cînd la pasăre, cînd la chipul sultanului, care-o sorbea din ochi. Dar ştie Măria Ta ce ne mai lipseşte?

— Ce să ne mai lipsească? îi întoarce sultanul întrebarea.

— O colivie, Măria Ta... îl ademeni negustorul viclean, cu vorbe mieroase.

— Am eu destule colivii, slavă domnului!... bîigui sultanul morocănos.

— Nu... nu, Măria Ta! se împotrivi aurarul. Ne trebuie o colivie anume, nu orice colivie!... Una cu totul şi cu totul de aur, care să se potrivească pentru o asemenea pasăre, ce face aşa ouă năzdrăvane... Şi-apoi, cel care-a fost în stare să aducă ouăle şi pasărea poate să aducă şi colivia potrivită...

Sultanul se lăsă ispitit de vorbele giuvaiergiului şi le porunci numaidecît oştenilor să i-l aducă de unde-or şti pe culegătorul de vreascuri. Oştenii îi luară din nou urma şi, după ce-l aflară, îl duseră degrabă la palat.

Ce-o mai fi vrînd să-mi ceară sultanul? Vai mie, prăpăditul de mine! se tot întreba el fără să găsească răspunsul potrivit.

Intră şi făcu temenele adînci, iar sultanul îi ceru fără vorbă lungă o colivie pe potriva păsării. Ieşi de-a-ndăratelea, şi mai abătut decît intrase, şi apucă iarăşi drumul deşertului. Dacă ajunse la locul unde găsea de obicei ouăle, scoase cea de-a doua pană, îi dădu foc, dar aceasta n-apucă să ardă pînă la capăt, că se şi ivi pasărea măiastră lîngă el. Iar cînd începu să-i spună păsul, îl opri, liniştindu-l întocmai ca prima oară, şi nu-l lăsă să-şi termine vorba.

— Nu trebuie să-ţi faci griji!... grăi pasărea. Iată şi colivia pe care trebuie să i-o duci sultanului! mai zise ea, întorcînd capul spre cafasul care cobora parcă din cer.

Culegătorul de vreascuri luă colivia, care era cu totul şi cu totul din aur, aşa cum spusese giuvaiergiul, şi porni degrabă cu ea spre palat. Cum îl văzu, aurarul se repezi, i-o smulse din mînă, închise pasărea în ea şi apoi i-o înfăţişă sultanului.

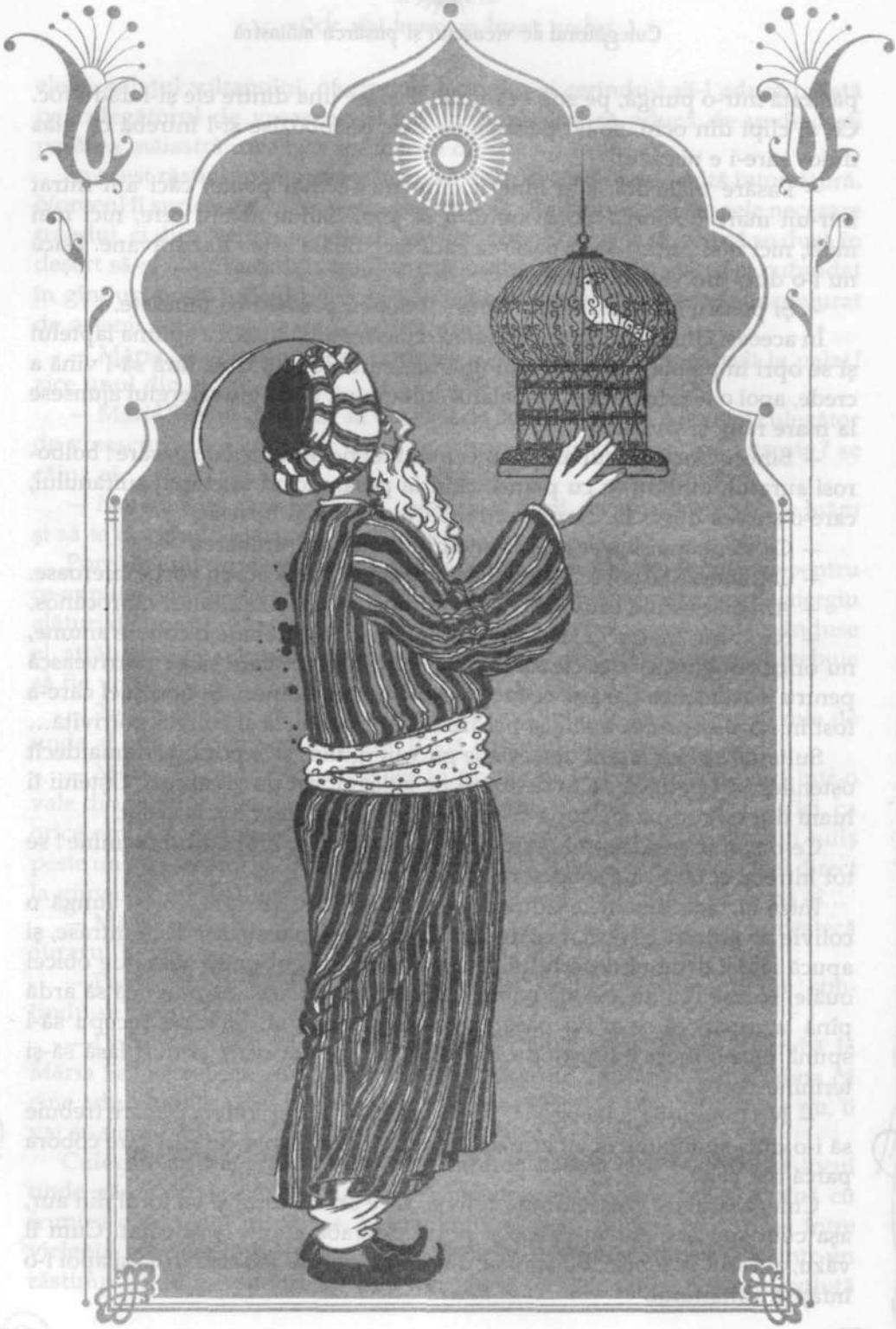

— Ce-ți spuneam eu, Măria Ta? se împăună, întinzîndu-i colivia. Aferim! Aferim! mai bolborosi apoi, fericindu-l. Acum știe Măria Ta ce-i mai lipsește?

— Ce tot spui, omule? se miră sultanul. Ce-ar mai putea să-mi lipsească?

— Nişte lapte de leoaică purtat de un leu în burduf din piele de leu... Laptele ăsta, adus aşa cum zic eu, redă sănătatea şi tinerețea veşnică, stăpîne! îl tot momea giuvaiergiul, şoptindu-i linguşitor la ureche.

La auzul acestor cuvinte magice, sultanul tresări, bucurîndu-se parcă mai tare decît pentru toate vorbele şi darurile de pînă atunci, şi, fără să mai aştepte alte deslușiri, îi porunci culegătorului de vreascuri să aducă numaidecît la îndeplinire gîndurile nesăbuite ale aurarului.

Bietul om ieşi pălit de spaimă şi se lovi cu palmele peste obraji. Era într-atît de năucit, că nici nu-şi mai dădu seama încotro trebuie s-o apuce. Se trezi pe-o uliță lăturalnică, rătăcind aiurea. Deodată îşi aduse aminte de pana păsării măiastre şi-i dădu foc, căci aceasta-i era ultima speranță. Şi pasărea se ivi pe dată dinaintea lui. Nici n-apucă să-i spună ce poruncă năstrușnică primise, căci ea îl liniști, zicîndu-i:

— Nu te mai necăji, că știu despre ce-i vorba şi am să rînduiesc totul cum se cuvine... Du-te la sultan şi spune-i că te prinzi să-i aduci ce ți-a cerut, dar ai nevoie de cincizeci de oi, cincizeci de viței şi cincizeci de cămile şi toate să fie dăruite de giuvaiergiu...

Culegătorul de vreascuri se întoarse într-un suflet la palat şi-i spuse cîrmuitorului toate de cîte avea nevoie ca să poată duce planul la bun sfîrşit. Sultanul îi dădu numaidecît poruncă aurarului să aducă vitele cerute pentru ca planul să izbîndească.

— Vai mie, ce nenorocire s-a abătut pe capul meu! se văicări giuvaiergiul cel zavistnic, cînd văzu că se-ntoarce roata şi necazurile încep să curgă asupra lui.

Dar cu porunca sultanului nu te tocmeşti, aşa că n-avu încotro şi apucă în neştire, bătînd din uşă în uşă, pe la rubedenii şi pe la vecini, să strîngă cu împrumut ce-o putea de la unul şi de la altul şi să pună lîngă ce-avea el, ca să cumpere cirezile de vite cerute de sultan. Cu chiu, cu vai, adună ce-i trebuia, cumpără vitele şi le strînse la un loc în afara oraşului.

Se apropie şi culegătorul de vreascuri, cu pasărea măiastră filfîind deasupra capului, şi porni să mîne cirezile spre o pădure îndepărtată, unde mulțime de lei şi alte fiare se întinseseră pe pămînt lihnite de foame, adulmecînd parcă prada îmbelşugată ce urma să le pice curînd ca din cer. Turma înaintă şi se opri în fața sălbăticiunilor flămînde, care se ridicară cu toatele deodată şi se puseră să înfulece la marele ospăț. În doar cîteva clipe dădură iama în turmă şi făcură prăpăd; sfîşiară vitele şi rontăiră pînă ce căzură late la pămînt de ghiftuite ce erau.

După o vreme, lighioanele pădurii trimiseră crainici care împînzira tot locul, vestind că acela ce le pregătise un astfel de ospăţ neasemuit îndrituit este a le cere orice va pofti. Atunci se ivi şi culegătorul de vreascuri de după lespedea unde stătuse ascuns şi îndrăzni să vorbească:

— Eu v-am orînduit ospăţul de pomină şi-aş îndrăzni să vă cer drept răsplată un burduf din piele de leu, plin cu lapte de leoaică şi purtat de un leu pînă la palatul sultanului...

Jivinele înjunghiară un leu bătrîn, care trăgea să moară, şi făcură din pielea lui un burduf zdravăn, pe urmă alergară la o leoaică tînără care tocmai fătase un pui şi umplură burduful cu lapte proaspăt. Apoi cel mai chipeş şi mai falnic dintre lei luă burduful pe coamă şi porni cu mare alai spre palatul sultanului, în urma culegătorului de vreascuri cu pasărea măiastră pe cap.

La intrarea jivinelor în cetate se iscă mare larmă şi forfotă: toată lumea lăsă treburile baltă, dughenele îşi traseră în grabă obloanele, trecătorii alergară care încotro îngroziţi, neştiind cum să se ascundă mai repede. Cînd ajunse ştirea la sultan, păli şi el de spaimă şi se pomeni suduindu-l şi ameninţîndu-l pe giuvaiergiu de ziceai că, una-două, îl trimite la ştreang sau îl trece prin sabie. Şi aşa s-ar fi şi întîmplat dacă mai era timp. Dar n-a mai fost, căci alaiul intră în palat şi pasărea măiastră îndemnă un leu să-l pedepsească pe cel viclean. Cît ai bate din palme, nu mai rămase din aurar nici urmă.

Sultanul bău tot laptele din burduf, tremurînd încă de spaimă. Apoi îl îmbrăţişă pe culegătorul de vreascuri şi chiar în acea clipă îl numi mare vizir la palatul său, neştiind cum să-şi mai ceară iertare şi minunîndu-se de zor cum de s-a putut lăsa amăgit şi înşelat de vorbele meşteşugite şi vicleşugurile giuvaiergiului. E drept că, după faptă, şi răsplată, căci pasărea măiastră ştiuse a mulţumi, dar şi a peďepsi cum se cuvine. Nici spaima sultanului nu fusese de ici, de colo şi n-avea s-o uite pînă la ultimul ceas din cîte-i rînduise Allah pe lumea asta.

Dar totul e bine cînd se termină cu bine, iar păţania culegătorului de vreascuri a fost spre norocul său, căci de-atunci a rămas pînă la sfîrşitul zilelor mîna dreaptă a sultanului şi-au trăit în mare cinste şi îndestulare şi el, şi urmaşii lui.

Cele trei poveţe

Cîndva, demult, trăia într-un oraş un flăcău tare harnic, încît se dusese vestea de vrednicia lui. Şi-a agonisit el cu sudoarea frunţii banii de care avea nevoie pentru însurătoare şi şi-a împletit viaţa cu a unei fete pe potriva lui. S-au înţeles tinerii de minune şi viaţa lor curgea tihnit, iar după un an de la nuntă le-a venit pe lume şi-un flăcăiaş, care să le fie mîngîiere la bătrîneţe. Doar că soarta cea schimbătoare a vrut să le încerce şi lor credinţa şi răbdarea. Şi, după ce trăiseră în belşug şi îndestulare, s-au pomenit deodată că le merge tot mai rău. Bărbatul nu mai găsi de lucru, cîştigul era tot mai mic şi la treburi nu mai avea nici un spor. Neştiind de ce să se mai apuce, bărbatul s-a hotărît să plece în lume ca să-şi caute norocul şi-a pornit la drum doar cu ceva merinde, lăsîndu-şi familia în grija Celui-de-Sus. Şi-a aruncat desaga pe umăr şi-a tot mers zile în şir, fără să mai dea de vreo aşezare în calea lui. În cele din urmă a ajuns la un sălaş de beduini şi s-a învoit cu stăpînul unei turme de cămile să-l primească să-i păstorească vitele, iar aceasta i-a hotărît drept simbrie o cămilă pe an. Zilele treceau greu, dar anii s-au tot adunat, iar păstorul nostru ajunsese să aibă o turmă de douăsprezece cămile. Cum îl mistuia tare dorul de casă şi de-ai lui, într-o zi i-a spus stăpînului că-l bate gîndul să-şi ia simbria pentru anii slujiţi şi să se întoarcă acasă.

— N-ai decît, dacă asta ţi-i vrerea... i-a zis stăpînul, rîzînd în barbă.

Dar, cînd şi-a adunat cămilele şi-a dat să plece, şeihul, care ieşise din cort să-şi ia rămas-bun de la el, l-a oprit şi l-a poftit să se aşeze o clipă şi-i zise, privindu-l cu luare-aminte:

— Înainte de-a te aşterne la drum, aş vrea să-ţi dau o povaţă, dar îmi dai pentru ea patru cămile...

— Fie! s-a învoit slujitorul, după ce-a stat puţin în cumpănă. Spune-mi povaţa şi ia-ţi cămilele înapoi, mai zise el, gîndindu-se la înţelepciunea şeihului, căruia i se dusese vestea.

— Dacă o să-ți iasă în cale un om cu ochi albaştri şi cu dinții rari, fii cu mare băgare de seamă şi nu primi nici în ruptul capului să te întovărăşeşti cu el...

Stăpînul l-a mai petrecut cîțiva paşi şi, cînd credea că se vor despărți, se trezi cu el că-l prinde de pulpană, zicîndu-i:

— Şi-aş mai avea să-ți dau o povață, dacă vrei să ții seamă de ea...

— S-auzim povața, stăpîne! a sărit păstorul curios.

— Doar în schimbul altor patru cămile, fiule! i-a lămurit şeihul.

A mai stat păstorul ce-a mai stat pe gînduri, apoi a primit tîrgul.

— Dacă o să osteneşti pe drum şi-o să simți nevoia unui popas, să nu cumva să mîi peste noapte în vale!... l-a povățuit şeihul. Caută o colină, urcă în vîrful ei şi-acolo să dormi...

A ascultat şi de data asta cu luare-aminte şi i-a mulțumit, dar, cînd a dat să plece, stăpînul l-a ispitit iarăşi:

— Aş mai avea o povață, fiule... Ultima... Ce zici, te învoieşti?

— Tot în schimbul a patru cămile, stăpîne? Şi cămilele mele sînt tot ultimele... Nu-i aşa?

— De bună seamă! a încuviințat şeihul pe dată.

— Am stat atîta vreme departe de nevastă şi copil şi-acum să mă întorc la ei cu mîna goală?! a răspuns slujitorul nehotărît.

— Cum vrei! Dar cred că nu faci bine să dai cu piciorul la ce am eu a-ți spune...

A mai şovăit păstorul nostru, cugetînd la vorbele stăpînului său, şi-a mai repetat în minte ce auzise despre înțelepciunea acestuia şi în cele din urmă a zis cu jumătate de gură şi cu inima strînsă:

— Bine! Fie! Spune-mi-o şi pe-asta!...

— Te sfătuiesc, fiule, ca mai bine să te culci cu griji decît să te scoli a doua zi cu părere de rău...

N-am făcut nici o scofală! şi-a zis slujitorul, lăsîndu-i şeihului toate cămilele, şi-a dat să plece pe jos. Dar şeihului i s-a făcut milă şi i-a dăruit una dintre cămilele luate de la el, ca să se folosească de ea pe drum. Slujitorul i-a fost recunoscător şi pentru atît şi-a pornit, repetînd în gînd cele trei povețe.

Şi-a mers el ce-a mers şi-ntr-un răstimp s-a trezit că-i răsare în cale un om. S-a uitat mai bine la el şi-a băgat de seamă că are ochii albaştri. Şi-au dat binețe şi, cînd şi-a descoperit dinții rari, a priceput numaidecît că acela era omul de care trebuia să se ferească şi să se țină cît mai departe. Aşa că nu s-a întins la vorbă cu el, ba i-a dat chiar de înțeles că n-au acelaşi drum, în nădejdea că o să-l lase în pace. Dar ți-ai găsit! Omul cu ochi albaştri se ținea scai de el. În cele din urmă l-a alungat şi-a îndemnat cămila să-şi iuțească pasul, dar nici aşa n-a izbutit să scape. Cînd s-a uitat înapoi cu

palma streaşină la frunte, a băgat de seamă că omul cu ochi albaştri şi dinţii rari se ţine mereu după el, urmîndu-l de departe.

Pe sub seară, cînd a ajuns pe coama unei coline, a coborît de pe cămilă, a împiedicat-o şi-a căutat un loc unde să înnopteze. Dar ce s-a socotit el, cînd şi-a adus aminte de omul nedorit şi de povaţa şeihului! Şi-a întors cojocul cu blana în afară şi l-a întins pe jos mogîldeaţă, de părea un om ce dormea învelit în el. Pe urmă s-a tras ceva mai la o parte cu sabia scoasă din teacă şi-a rămas la pîndă, căci căzuse bine la bănuială cînd a văzut că omul cu ochi albaştri şi dinţii rari nu-l slăbeşte în ruptul capului. Şi iată că după cîteva ceasuri s-a trezit cu el, bîjbîind prin întuneric, cu sabia în mînă, gata să lovească. L-a lăsat să vadă ce-are de gînd şi nu s-a mirat prea tare cînd acesta s-a apropiat de cojoc şi-a izbit în el cu sete. Atunci s-a ridicat din ascunzişul lui, s-a apropiat tiptil de străin şi, cînd a fost doar la un pas de el, a ridicat sabia şi l-a pălit în creştet, lăsîndu-l fără suflare.

Şi-a văzut el mai departe de drum şi după cîteva zile a ajuns într-un sat unde-a cerut găzduire la un om care i s-a părut a fi mai cu stare. Dar, cînd au început a se lăsa umbrele înserării, şi-a adus aminte de povaţa şeihului, pe care-o plătise tot cu patru cămile. „Să nu cumva să mîi peste noapte în vale!", îi spusese fostul lui stăpîn. După ce-a mîncat de seară, a ieşit din casă şi, uitîndu-se împrejur, şi-a dat numaidecît seama că satul era aşezat într-o vale adîncă şi îngustă, dar nu departe de el se înălţa o măgură. Aşa că, fără să stea la gînduri, i-a dat gazdei de înţeles că i-ar conveni să mîie mai degrabă sus, pe coama dealului. Că cîr, că mîr, gazda l-a lăsat pînă la urmă să facă aşa cum dorea, zicîndu-şi că n-ai a te pune cu omul sucit.

În noaptea acea s-a întîmplat să se dezlănţuie undeva în susul văii o furtună cu un potop de ploaie, care a iscat un şuvoi năprasnic, măturînd totul în calea lui: şi oameni, şi case, şi vite. Nu scăpaseră decît cîteva turme de cămile, vaci şi oi ce rămăseseră pe culmea dealului. S-a sculat drumeţul nostru cu noaptea în cap, dar ce i-au văzut ochii? Nici urmă din tot satul, iar colina pe care dormise era înconjurată de ape. Doar pe costişe păşteau ale nimănui turmele ce nu se aflaseră în calea şuvoiului.

A mai aşteptat două zile, pînă ce s-au retras apele, apoi a adunat de pe coline turmele rămase de izbelişte şi-a pornit să le mîne din urmă spre oraşul lui. A mers aşa două zile şi-o noapte, fără popas. A doua noapte, cam pe la sfîrşitul primei străji, a intrat pe poarta oraşului şi-a tras cu vitele la un caravanserai. Le-a închis acolo în grajduri, iar el s-a dus să-şi vadă nevasta şi copilul, căci nu l-a răbdat inima să aştepte pînă dimineaţa.

Cînd a ajuns acasă, a iscodit mai întîi prin fereastra din care străbătea o licărire slabă, cu gîndul să vadă ce se petrece înăuntru. Trecuseră atîţia ani de la plecarea lui şi inima i se zbătea să-i sară din piept. Nu mică i-a fost

mirarea cînd la lumina palidă a unui opaiţ a întrezărit chipul nevestei, iar alături de ea un vlăjgan cu mult mai înalt. Cine să fie bărbatul ăsta? s-a întrebat el. S-o fi măritat în absenţa lui cu altul? O fi îndrăznit să aducă în casă un străin? Atîţia ani în care şi-a dorit în fiecare zi să se întoarcă acasă! Simţi că-l năpădesc tot felul de gînduri negre şi trase sabia din teacă, hotărît să se năpustească înăuntru. Dar, tocmai cînd să treacă la faptă, i-a venit în minte cea de-a treia povaţă pentru care-i plătise şeihului patru cămile. „Mai bine să te culci cu griji decît să te scoli cu părere de rău." Aşa că în ultima clipă s-a răzgîndit şi s-a hotărît să doarmă la caravanserai, zicîndu-şi că la lumina zile toate se văd altfel.

Dimineaţa, după ce se săturase să se tot perpelească de pe-o parte pe alta, s-a sculat şi-a alergat într-un suflet acasă, pornind să bată nerăbdător în uşă. Nevasta a privit la el uluită, necrezîndu-şi ochilor, apoi, topită de bucurie, a tras zăvorul, împingînd uşa de perete şi strigînd printre lacrimi:

— Ahmad! Ahmad! Scoală, flăcăule, că s-a întors tată-tău!

Fata regelui mărilor

Demult, în negura timpului, trăia într-o cetate un tîmplar tare iscusit împreună cu nevasta lui. Şi-ar fi dus-o ei destul de bine, căci tîmplarul era meşter neîntrecut în oraşul lui şi-aveau parte de un trai îmbelşugat, doar că nevasta nu adusese pe lume nici un vlăstar şi tare mai sufereau din pricina asta. Dar în cele din urmă s-au împăcat cu gîndul, zicîndu-şi că trebuie să se supună ursitei şi voinţei Celui-de-Sus. Femeia tînjea însă chiar mai tare decît bărbatul după un copil şi într-o zi i-a cerut să-i cioplească o jucărie cu chip de fată, ca să se mai amăgească, văzînd-o acolo, în casă. După cîtăva vreme bărbatul i-a cioplit chipul cerut, iar sărmana nevastă s-a apucat să-i coase fel de fel de rochiţe şi hăinuţe din mătăsuri colorate, care mai de care mai strălucitoare.

Femeia avea obiceiul să ţină păpuşa în fereastra ce dădea spre o piaţă largă, iar întîmplarea făcea ca de cealaltă parte a pieţei să se afle chiar palatul craiului cetăţii, care ajunsese la vremea însurătorii, dar nu-şi găsise încă aleasa inimii. Şi, în fiecare zi cînd îşi petrecea privirile peste piaţă, ochii îi cădeau peste chipul păpuşii din fereastră. Şi, lucru ciudat, tîmplarul născocise, cum-necum – căci doar am spus că era un meşter tare iscusit –, o maşinărie ce-i îngăduia păpuşii să se mişte, fireşte, atît cît se poate mişca o jucărie. Tot uitîndu-se la ea zi de zi, copila din lemn a ajuns să pună stăpînire pe inima şi pe mintea craiului şi s-a trezit că începe să-i facă semne cu mîna de la fereastra palatului şi să creadă că ea îi răspunde. Şi azi aşa, mîine aşa, în cele din urmă i-a căzut fata dragă. Doar aţi priceput şi voi că el şi-a închipuit că-i o fată adevărată. Şi-a trimis craiul peţitori la casa tîmplarului să-i ceară copila de soţie.

În vremea aceea era obiceiul ca regele să le dea părinţilor fetei cu care se însura o măsură de aur egală cu greutatea ei. Aşa că peţitorii au luat cu ei un sac mare îndesat cu aur, au bătut la poarta tîmplarului şi-au cerut îngăduinţă să intre. Cînd au aflat cu ce poruncă au venit din partea craiului, bieţii oameni s-au codit să-i primească, ştiind bine în ce bucluc au intrat,

dar pînă la urmă nevasta s-a dezmeticit şi şi-a liniştit bărbatul, care se gîndea să le spună peţitorilor adevărul despre fata lor:

— Nu-ţi face griji! Ne învoim şi fac eu în aşa fel ca să iasă totul bine... Tu nu trebuie decît să-ţi ţii gura şi să dai ascultare poruncilor mele...

Că-i sucită, că-nvîrtită, bărbatul n-a avut încotro şi s-a supus. Aşa că s-au învoit pînă la urmă şi s-a adus şi-un cîntar mare de la vistieria palatului. Într-un taler a fost aşezată păpuşa, după ce femeia a avut grijă s-o acopere bine cu vălul, iar în celălalt s-a tot pus aur pînă ce balanţa s-a cumpănit. Cum tîmplarul folosise destul de multişoare cuie de fier şi-un lemn de esenţă preţioasă, greutatea păpuşii se potrivea cu greutatea unei fete în carne şi oase, ajunsă la vremea măritişului, aşa că peţitorii n-au avut nimic de bănuit.

Şi mai era pe vremea acea un obicei în cetate: înainte de a-şi petrece fata la casa mirelui, părinţii o plimbau cu mare alai pe străzile oraşului, îmbrăcată în straie de sărbătoare. Şi tocmai de plimbarea asta îşi legase nevasta tîmplarului nădejdea. Cînd a venit ziua nunţii, întregul oraş s-a pregătit pentru petrecere, iar tîmplarul cu nevasta lui au pornit să colinde pe străzi cu păpuşa strălucind de podoabe într-o litieră aurită, purtată de-o cămilă mîndră şi făloasă.

— Nu mai scăpăm odată de povestea asta? mormăi tîmplarul, răpus de nelinişte. Teamă mi-i că n-o să ne mai stea capetele pe umeri...

— Nu-ţi face griji! îi şopti nevasta la ureche, încercînd să-l liniştească. O să trecem curînd pe lîngă puţul oraşului şi, cînd o să fim în dreptul lui, eu o să strig cît mă ţine gura că mireasa moare de sete. Şi-acolo o să găsim noi o clipă cînd nu ne vede nimeni şi-i facem păpuşii vînt în puţ, pricepi? Pe urmă o să plîngem şi-o să ne dăm de ceasul morţii c-am rămas fără mireasă.

Şi lucrurile s-au petrecut întocmai cum le ticluise femeia. Cînd au ajuns în dreptul puţului, ea a cerut să se abată puţin, căci, pasămite, mireasa se topea de sete. Şi, cînd crezu că n-o vede nimeni, împinse păpuşa în hăul fără fund. Dar, tocmai cînd se gîndeau să se întoarcă şi să facă mare tărăboi, tîmplarul şi nevasta lui au auzit un glas din adîncuri, care striga spre gura puţului:

— Vă mulţumesc, oameni buni! Vă mulţumesc tare mult!... Eu sînt regele mărilor... Sufeream de-o boală de care credeam că n-o să mai scap vreodată - o cocoaşă care-mi înţepenise spatele, de nu mai eram în stare nici să mă mişc... I-am chemat la mine pe toţi tabibii şi vracii cei vestiţi, dar n-a izbutit nici unul să mă tămăduiască. Şi, tot căutîndu-mi loc, am ajuns şi-aici, în fundul puţului, şi uite că izbitura primită de la păpuşa asta de lemn m-a făcut bine... Mi-a plesnit cocoaşa şi, ca prin minune, mă simt atît de bine, de parcă m-aş fi născut din nou... Vă sînt dator toată viaţa... N-aveţi decît să-mi cereţi ce poftiţi şi dorinţa vă va fi numaidecît împlinită...

Tîmplarul rămăsese mut şi ţintuit locului de spaimă, dar nevasta cea isteaţă şi-a legat pe dată toate nădejdile de duhul din fîntînă şi s-a apucat să-i povestească păţania lor de la început şi pînă la sfîrşit.

– Nu vă necăjiţi, oameni buni, căci dezlegarea e lucrul cel mai simplu! îi linişti glasul din fundul puţului. Am să v-o dau pe fata mea în schimbul păpuşii voastre...

Şi cît ai clipi, prinţesa a fost lîngă ei şi alaiul a pornit mai departe spre palatul craiului cetăţii.

Şi astfel a ajuns regele cetăţii să se însoare cu fata regelui mărilor, fără să ştie. El îşi închipuia că s-a însoţit cu fata tîmplarului şi din pricina asta s-a purtat cu ea de parcă ar fi fost o *jariya*[1], jucîndu-se cu ea ca mîţa cu şoarecele. Ba îşi mai închipuia şi că fata e plină de ifose şi are pretenţii de prinţesă, fără s-o merite, şi-atunci o necăjea şi mai tare. Dar tînăra prinţesă şi-a jurat să-şi răzbune umilinţa şi să-l înveţe minte.

– Vai de tine! se zborşi craiul la ea. Cine te crezi? Şi pentru ce atîtea ifose? Ai uitat că eşti odrasla unui tîmplar. Oi fi tu frumoasă foc, dar tot fata unui sărăntoc rămîi! Cutezi a-l înfrunta pe rege? Dacă aşa mi te porţi, stai să vedem ce-o să faci mîine-poimîine, cînd o să-ţi mai aduc o nevastă în casă[2], mai de soi şi de neam mai bun decît tine.

Şi-a trecut regele numaidecît la fapte, însurîndu-se cu fata unui emir. Şi, de ce treceau zilele, de ce creştea şi pizma noii neveste, care ţinea cu tot dinadinsul să se dovedească mai îndemînatică şi mai iscusită decît prinţesa mărilor. Şi s-a întîmplat o dată să se afle amîndouă la bucătărie, cînd prăjeau slugile nişte fleici de carne în tigaie. Fiica emirului a dat-o pe slujnică la o parte şi s-a apucat întoarcă ea bucăţile de carne cu un linguroi, ca să vadă toţi cît era de pricepută. Atunci, prinţesa mărilor, care vedeţi bine că avea puteri mai mari decît ale oamenilor, s-a apucat şi ea să întoarcă bucăţile de carne în grăsimea încinsă, doar că făcea treaba asta cu mîna. Craiul, care se ţinea scai de ele, privea înciudat şi nu-i venea a crede. Şi-atunci ce şi-a zis fiica emirului? Să rămînă ea mai prejos decît o odraslă de tîmplar? Aşa că a lăsat linguroiul de-o parte şi-a băgat mîna în grăsimea fierbinte. Dar a scos numaidecît un ţipăt ca din gură de şarpe, după care a căzut fără simţiri şi nu s-a mai ridicat din pat.

1. În limba clasică, acest cuvînt avea accepţiunea de „sclavă". În perioada modernă prin el se desemnează orice slujnică din casă.
2. Conform prescripţiei Coranului, bărbatul are dreptul de a se căsători cu pînă la patru femei, dar cu condiţia să le acorde tuturor un tratament egal (sura 4, versetul 3), deşi în alt verset se afirmă categoric că, oricît ar vrea bărbatul, nu le poate acorda tuturor un tratament egal (sura 4, versetul 129).

— Să ştii că o să-ţi mai aduc o surată, fată de tîmplar! o ameninţă regele şi mai înciudat. Una care o să te întreacă negreşit!

Vedeţi bine că regele o iubea şi-o preţuia pe fiica tîmplarului, dar nu-i putea ierta mîndria şi semeţia. Şi, una-două, a trecut din nou la fapte, însurîndu-se cu fiica unui vizir.

Într-o bună zi coborîră cele două neveste în bucătăria palatului şi se apucară să coacă pîine în locul slujnicelor, într-un cuptor uriaş. Şi să vezi şi să nu crezi! În vreme ce odrasla vizirului trăgea jarul din fundul cuptorului cu o cocioarvă lungă, fata regelui mărilor intra în fundul lui şi împingea tăciunii aprinşi cu mîinile goale. Cînd a văzut una ca asta, fiica vizirului să plesnească de necaz, nu alta, căci craiul stătea cu mîinile încrucişate şi se desfăta, privindu-le. Şi ce şi-a zis ea? Hai să facă la fel ca surata ei! Şi-a intrat numaidecît în cuptor, dar a rămas acolo, arzînd de vie.

— Vasăzică, de-asta-mi eşti! bufni craiul, foc şi pară. Atunci află că o să mă însor cu a patra, cu o a cincea, cu o a şasea femeie, pînă cînd o să găsesc una care să-ţi frîngă trufia şi să-ţi vină de hac...

Şi n-a trecut mult de la gîlceava asta şi regele şi-a mai luat o nevastă - pe fiica unuia dintre conducătorii săi de oşti. Şi din nou au început zavistia şi rîca în casă.

Într-o zi s-a încins o *dabka*[1] mare în piaţa din faţa palatului şi regele împreună cu cele două soţii priveau din jilţuri, de pe o terasă înaltă, la şirul lung al dănţuitorilor. Şi ce i-a venit fetei regelui mărilor că a cerut, tam-nisam, încuviinţarea să ia şi ea parte la joc. Şi numai ce-a apucat regele să spună da, că s-au şi pomenit cu ea aruncîndu-se de pe terasă şi coborînd lin, ca o porumbiţă, în mijlocul pieţei. Toată suflarea rămase fără glas. Fata comandantului să moară de ciudă, nu alta, cînd a văzut o minune ca asta. Şi, nici una, nici două, hai să sară şi ea. Doar că s-a prăbuşit imediat, frîngîndu-şi gîtul. De data asta, regele a intrat la bănuieli şi, pricepînd că nu-i lucru curat la mijloc, i-a chemat numaidecît la palat pe tîmplar şi pe nevasta lui. De data asta cei doi şi-au dat seama că nu mai e loc de glumă şi s-au hotărît să îi spună regelui tot adevărul şi toată povestea lor, din clipa în care se hotărîseră să cioplească păpuşa din lemn. Craiul i-a ascultat cu sufletul la gură şi pe dată s-a îmblînzit cînd a aflat că nevasta lui nu e fiecine, ci e fata unui rege - şi încă a regelui mărilor. Şi-atunci s-a căit el amarnic pentru că se arătase neîndurător şi numai ce-a trimis crainici prin toate colţurile şi

1. Dans popular vestit din zona de nord a lumii arabe (Liban, Siria, Palestina, Irak), în care flăcăii sau fetele se prind de mînă în şir şi, după melodii ritmate, lovesc pămîntul cu putere (< *dabaka* - „a lovi pămîntul cu putere").

bazarurile cetății cum că stăpînul pofteşte toată suflarea, de la mic la mare, la o nouă petrecere de nuntă cu prima aleasă. Şi unde nu s-a întins dabka peste tot locul în ritmul darabanelor şi cimpoaielor şi s-a veselit lumea şapte zile şi şapte nopți încheiate, fără contenire.

Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi!

A fost odată o bătrînă care ajunsese tare, tare necăjită din pricină că n-avea pe nimeni să-i dea şi ei o mînă de ajutor. Îşi petrecea aproape tot timpul singură în căsuţa ei, făcînd rugăciuni şi torcînd fire de bumbac pe care i le vindeau vecinii în suq, şi-aşa abia de izbutea s-o ducă de azi pe mîine. Într-o zi se trezeşte odată cu zorile, strînge nişte lucruşoare într-un sac şi pleacă la rîu să le spele. Într-o legăturică îşi pusese şi cîteva bucăţi de pîine şi-un ciorchine de strugure ca să-şi amăgească foamea. Şi, după ce termină de limpezit rufele şi le întinse la uscat pe prund, se aşeză să-şi tragă sufletul, desfăcu legăturica şi începu să molfăie pe îndelete dintr-o bucată de pîine uscată, ciugulind cîte o boabă din ciorchinele pe care-l ţinea atîrnat în mîna stîngă. Şi, în vreme ce mînca ea aşa, dusă pe gînduri, se trezeşte cu un cocostîrc prăvălindu-se din văzduh şi repezindu-se la strugure. Dar nu apucă să ia decît o boabă şi bătrînica îl prinse de aripă.

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi, căci, de nu, îţi frîng aripile!... se răsti la el.

— Ba să nu faci una ca asta! începu cocostîrcul să se tînguie. O să te despăgubesc pentru boaba asta de strugure însutit şi înmiit, uite, chiar acum, pe loc... Ţine tava şi toiegelul ăsta şi, ori de cîte ori o să-ţi dea foamea tîrcoale, n-ai decît să loveşti tava uşurel cu toiegelul şi să-i grăieşti aşa: „Deschide-te, binecuvîntată tavă!". Şi numai ce-o să rosteşti vorbele astea, şi-o să te şi trezeşti cu ea întinzîndu-se, plină de bucate îmbietoare. Iar după ce te saturi, îi porunceşti iarăşi: „Închide-te, binecuvîntată tavă!". Şi ea o să se strîngă la loc cît ai clipi din ochi şi-o să se facă iarăşi aşa cum o vezi... Păstreaz-o cu grijă şi ţine-o cît o să ai nevoie de ea!...

Pe urmă cocostîrcul se ridică în văzduh şi pieri din bătaia privirilor ei, ca o nălucă.

A trecut o vreme de la întîmplarea asta şi, văzînd ce minuni face tava cocostîrcului, ce i se năzări bătrînei?! Ia să se ducă la sultan şi să-l poftească la un ospăţ împreună cu toată curtea lui. Căci aşa-i firea omului, trufaşă, iar bătrîna n-avea de lucru şi-şi căuta cu tot dinadinsul. Doar că uşierul nu-i îngădui să intre la stăpîn cu nici un chip! Bătrînica noastră nu se descurajă cu una, cu două, ci se ţinu de capul lui pînă ce-l înduplecă. Slujitorul intră în cele din urmă la sultan şi-l vesti că o bătrînă ce pare cam slabă de minte ţine morţiş să se înfăţişeze dinaintea lui pentru o treabă însemnată, pe care nu vrea să i-o spună decît Măriei Sale. Stăpînul porunci s-o lase înăuntru şi, cînd se arată dinaintea feţei sale, bătrînica se făcu şi mai mică, înclinîndu-se pînă la pămînt, şi grăi fără să caute cine ştie ce cuvinte meşteşugite:

— Mărite sultan, mîine, după rugăciunea de amiază, vă poftesc împreună cu dregătorii şi oştenii la un ospăţ, într-un loc pe care o să-l numim de astăzi înainte „La tavă"...[1]

— Bine, am să răspund poftirii ce ne-ai făcut! se învoi sultanul pe loc.

Suveranul părea să o asculte cu luare aminte, dar nu-i luă vorbele în seamă, căci numai ce ieşi bătrîna din sala tronului, şi chemă la el cîţiva dregători, dîndu-le poruncă să pregătească un ospăţ împărătesc.

— M-am învoit aşa, numai din milă pentru biata bătrînă smintită, le lămureşte sultanul. Chelarii şi bucătarii să se apuce numaidecît să pregătească bucatele pentru un zaiafet ce l-am plănuit pentru mîine după rugăciunea de amiază şi la care-i poftesc pe toţi marii dregători, precum şi pe oştenii palatului...

La ceasul hotărît sultanul împreună cu dregătorii, ecpaielele şi oştenii se aflau în corturile anume înălţate în locul ales, aşteptînd sosirea bătrînei. Şontîc-şontîc, se ivi şi mătuşica, suflînd greu, cu o tavă într-o mînă şi cu un toiegel în cealaltă. Cînd sultanul le dădu poruncă sufragiilor să întindă bucatele, ea îl opri, zicînd cu mîna pe inimă:

— Să nu faci una ca asta, Măria Ta, căci doar eu sînt cea care v-a poftit...

Apoi rămase în picioare în mijlocul platoului şi le făcu semn oştenilor să lase locul gol jur împrejur. Pe urmă puse tava jos, o lovi uşurel cu toiegelul şi-i porunci:

— Deschide-te, binecuvîntată tavă!

Şi unde nu se întinse o masă mare, încărcată cu cele mai scumpe bucate. De unele dintre ele nu auzise nici sultanul pînă atunci. Iar în faţa mesenilor se rîduiră, ivindu-se din senin, nişte linguri cu totul şi cu totul de aur.

Şi se ospătară toţi musafirii, alegînd fiecare ce-i pofti inima. Dar, după ce terminară ei de mîncat, unul dintre oşteni şterpeli o lingură şi-o ascunse în

1. Numele unui platou din apropierea oraşului irakian Al-Mawsil (Moşul), de unde a fost cules şi basmul de faţă.

sîn. Şi, cînd socoti bătrîna că toată lumea s-a săturat, lovi masa cu toiegelul şi din nou îi porunci:

— Închide-te, binecuvîntată tavă!

Dar, cînd colo, ce să vezi! De ce, de nece, masa rămase mai departe întinsă, fără să dea ascultare poruncii. Bătrîna repetă vorbele cu pricina de cîteva ori, dar de pomană. Atunci se apropie de sultan cu o bănuială în suflet şi-i zise mai mult în şoaptă:

— Mă tem, Măria Ta, că vreun oştean a sfeterisit ceva de pe masă şi din pricina asta rămîne tava deschisă...

Sultanul porunci pe dată să pună toată lumea la loc tot ce luase de pe masă şi-atunci cel ce se simţea cu musca pe căciulă scoase lingura din sîn şi-o puse în faţa lui. Bătrîna atinse din nou masa cu toiegelul, repetînd aceleaşi cuvinte, şi pe dată, sub ochii holbaţi ai mesenilor, totul dispăru, rămînînd doar tava goală cu care venise ea la ospăţ.

Sultanul chemă la el un slujitor şi-i porunci s-o însoţească pe bătrînă pînă la casa ei. Şi-l mai sfătui în şoaptă să ia seama bine unde-şi are ea sălaşul şi cam pe unde-şi ţine lucrurile. A doua zi trimise la ea alt slujitor cu poruncă să-i ceară cu împrumut tava şi toiegelul, fiindcă Măria Sa aşteaptă nişte musafiri simandicoşi şi vrea să le dea un praznic cu totul şi cu totul osebit.

— Ia-o de după uşă! îl îndemnă bătrîna, fără să stea la gînduri. Da' vezi de-o adu înapoi curînd!

Trimisul se întoarse cu tava la sultan, dar, cum i-o înfăţişă, stăpînul îl mînă grabnic cu ea în suqul alămarilor, cu poruncă să aleagă un meşter pe sprînceană care să-i lucreze de faţă cu el o tavă şi un toiegel aidoma cu ale bătrînei. Alămarul se apucă de treabă cu multă rîvnă şi a doua zi, pe la vremea prînzului, slujitorul se întoarse cu două tăvi pe care nu le puteai deosebi una de cealaltă şi cu două toiegele aşişderea. Spre seară acelaşi slujitor care venise cu o zi înainte să-i ceară tava şi toiegelul se întoarse la bătrînă, chipurile, să-i înapoieze lucrurile împrumutate.

— Lasă-le acolo, după uşă! mormăi bătrîna, fără măcar să se uite la ele.

Dar după o vreme pofti să mănînce nişte lucruri mai de soi şi, cînd atinse tava cu toiegelul şi rosti cuvintele ştiute, tava rămase nemişcată. Abia atunci se dezmetici şi pricepu că sultanul o înşelase. Se înveli numaidecît într-un izar[1] pe care-l găsi la îndemînă, luă tava şi toiegelul la subsuoară şi nu se

1. Obiect de îmbrăcăminte purtat de femeile din Orient pe deasupra altor veşminte. Cînd ieşeau din casă, el se fixa pe cap cu ajutorul unei benzi şi cobora în două pulpane pe laturi pînă la pămînt, acoperind întregul corp şi nelăsînd să se vadă decît puţin vălul ce ascundea faţa.

mai uită înapoi pînă la palatul sultanului. Cînd îi ceru să-i dea înapoi tava ei fermecată, Măria Sa se prefăcu tare mirat de cele auzite.

— Se vede treaba că ți-a plecat mintea cu sorcova, băbuțo! Cine-a mai auzit de-o tavă care să se întindă şi să se umple singură cu bucate? E limpede că ți-ai pierdut mințile!...

Bătrîna plecă şi mai amărîtă decît venise şi se opri la marginea pîrîului, unde începu să bocească:

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi!...

— Nu ți-am dat o tavă fermecată în locul boabei de strugure, bătrînico? o întrebă pasărea, care se ivi ca prin minune.

Şi-atunci se porni bătrîna să-i istorisească printre suspine pățania ei cu sultanul fără inimă. Şi, după ce-o ascultă, cocostîrcului i se făcu milă de ea şi de nevinovăția ei şi-i dădu o rîşniță din care curgea tot timpul zahăr atunci cînd o învîrtea. Se duse bătrînica acasă şi se apucă să rîşnească zi şi noapte, adunînd saci de zahăr. Apoi îi vindea unul cîte unul în suq, iar cu banii luați îşi cumpăra tot ce-i poftea inima, aşa încît nu mai cunoştea ce-i nevoia.

Bătrîna asta nu mai are altceva de făcut decît să rîşnească toată ziua şi toată noaptea? începură să se întrebe vecinii, nedumeriți, auzind uruitul rîşniței încontinuu. E doar o femeie singură! Ia să-i cerem să ne dea şi nouă morişca asta cu împrumut, să ne rîşnim grîul.

— Am auzit că ai o rîşniță pe care o învîrteşti toată ziua, îi zise unul dintre ei. Nu poți să mi-o împrumuți şi mie, ca să rîşnesc nişte grîu?

— Uite-o acolo! Ia-o şi fă-ți treaba cu ea şi pe urmă adu-mi-o înapoi! îl îndemnă bătrîna, care tot nu învățase ce-i viclenia oamenilor.

Dar, cînd începu vecinul s-o învîrtă, nu-i veni să-şi creadă ochilor, căci curgea zahăr fără să fi apucat să pună în ea nimic. Şi ce se mai minună vecinul! Dar puse şi ochii pe ea, jinduind s-o păstreze doar pentru el. Aşa că plecă numaidecît în suq şi se întoarse cu altă rîşniță aidoma cu a bătrînei şi se opri chiar la poarta ei, să-i dea, chipurile, rîşnița înapoi.

După plecarea vecinului, bătrînica se porni s-o învîrtească, dar nu mai curgea nimic din ea. Pricepînd ce se întîmplase, alergă la vecini şi începu să se rățoiască la ei:

— Vă bateți joc de mine? Eu v-am dat o rîşniță din care curgea zahăr şi voi îmi dați înapoi una din care nu mai iese nimic? Asta nu-i rîşnița mea!

— Ați mai auzit, oameni buni, de-o rîşniță care să scoată zahăr din nimic? sări în sus cel care-o păcălise, luînd de martori cîțiva bărbați care se aflau adunați la el în ogradă. Se vede că te-ai simțit, babo! îi dădu el cu tifla şi-şi văzu mai departe de treburi.

Aşa că femeia nu făcu nici o ispravă şi se întoarse din nou la pîrîu, plîngînd amărîtă şi chemînd de zor:

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi!

— Dar ți-am dat o tavă și-o rîșniță în schimbul boabei de strugure... Și-amîndouă fermecate... îi zise cocostîrcul, care se ivise iarăși ca din senin. Nu fac amîndouă cît o boabă de strugure?

Și biata bătrînă păcălită și de data asta îi spuse toată tărășenia cu vecinul cel viclean și cu rîșnița pierdută.

— Bine, mătușică, uite, ia măgarul ăsta și fii cu băgare de seamă. N-ai decît să-i poruncești „Zbiară!" și, cînd o să înceapă să zbiere, o să-i curgă din gură mărgăritare... îi lămuri cocostîrcul.

Luă bătrîna măgarul de funie și-l legă în curtea casei. Și, ori de cîte ori avea nevoie de ceva bani, îndemna măgarul: „Zbiară!" și numai ce rostea vorba asta că se și porneau mărgăritarele să-i curgă din gură.

Niște vecini mai nevoiași aveau un flăcăiandru cam suferind și nu prea știau cu ce să-l ducă pînă la *hammam*[1]. Și, cum aflaseră că bătrîna făcuse rost de un măgar – nimeni nu știa de unde și cum –, își ziseră că n-ar strica să încerce să-i ceară animalul cu împrumut pentru cîteva ceasuri. O știau pe bătrînă bună la suflet, așa că se duseră să-i bată în poartă și s-o roage cu vorbe blînde:

— N-ai putea, mătușică, să ne împrumuți și nouă măgarul dumitale, ca să-l cărăm pe copilul ăsta neputincios pînă la hammam și înapoi?

— Cum să nu? bombăni bătrîna. Uite-l în colțul ăla! Ia-l, fă-ți treaba cu el și adu-mi-l înapoi!

Omul luă măgarul, sui băiatul pe el și porni numaidecît spre hammam. Cînd ajunse acolo, legă animalul la poartă de-un stîlp. Ștrengarii de copii de pe uliță aveau obiceiul, de cîte ori vedeau vreun măgar, să-l îmboldească și să-l sîcîie, ca să-l audă zbierînd. Cum îl văzură pe ăsta priponit lîngă poarta hammamului, se apucară să-l întărîte:

— Zbiară, măgăruș! Zbiară! Zbiară!

Dar, cum porni să ragă, măgarului începu să-i curgă mărgăritarele șirag din gură. Și, de ce-l îndemnau, de ce răgea mai avan și izvorul de perle părea nesecat. Copiii nu băgară de seamă minunea ce se petrecea sub ochii lor, dar stăpînul băii, care se desfăta privind strada dintr-un balcon, zări îndată grămada ce se adunase la botul măgarului. Alergă jos cu sufletul la gură, împiedicîndu-se pe scări, strînse mărgăritarele într-un săculeț, luă măgarul de funie și-l ascunse într-o pivniță. Pe urmă îi porunci feciorului

1. *Hammam* sau baia de aburi apare ca un edificiu tipic în lumea islamică. Folosirea ei pentru purificarea rituală prin abluțiunea majoră explică faptul că ea s-a numărat printre utilitățile de bază ale orașului musulman, asimilată treptat cu o anexă a moscheii, în jurul ei gravitînd viața întregului cartier.

său să se repeadă în suq şi să se întoarcă negreşit cu un măgar la fel cu cel pe care-l ascunsese. În clipa în care ieşi vecinul bătrînei din hammam, găsi la poartă un măgar aidoma şi nici nu-i trecu prin minte că cineva ar fi schimbat animalul. Îl ajută pe suferind să încalece, se întoarse acasă, fără habar de cele întîmplate şi, de bună-credinţă, se duse la bătrîna lui vecină să-i ducă animalul şi să-i mulţumească. Cînd îl îndemnă băbuţa a doua zi să zbiere, nu a mai ieşit însă nici o perlă din gura măgarului, căci acesta era un biet asin - ca toţi asinii din oraş. Se vede treaba că mi-au schimbat şi dobitocul ăsta. Iar m-au păcălit! îşi zise bătrîna şi se opri nepristan în poarta vecinilor.

— Mi-aţi schimbat măgarul, păcătoşilor! se oţărî ea. Asta-i răsplata pentru binele ce v-am făcut? Aşa ne-a fost înţelegerea? Măgarului meu, cînd începea să zbiere, îi curgeau perle din gură... Ăsta nu-i măgarul meu...

— Auzit-aţi, oameni buni, c-ar exista pe lumea asta vreun măgar căruia să-i iasă perle din gură atunci cînd rage? se miră vecinul. Ce tot îndrugi verzi şi uscate, babă cu minţile rătăcite? se zborşi la bătrîna ce n-avea cum să-şi dovedească dreptatea. Du-te acasă şi lasă-mă în pace cu măgarul tău năzdrăvan!...

Bătrîna începu să plîngă înăbuşit şi se opri tocmai la malul pîrîului.

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi! se văietă bătrîna printre suspine.

Pasărea fermecată se ivi iarăşi din senin şi, cînd bătrîna dădu să-i istorisească ce i se întîmplase, începu s-o muştruluiască:

— Eu m-am cam săturat de păţaniile dumitale, mătuşico!... N-ai fost în stare să păstrezi nimic: nici tu tavă, nici tu rîşniţă, nici tu măgar... Nu mai am cu ce să te ajut... Ia şi dumneata funia asta şi uite şi-un ciocan de lemn, tare ca fierul... Treci pe la cei care te-au păcălit şi te-au lăsat fără darurile mele... Să le ceri mai întîi cu vorbă bună să-ţi dea înapoi ce ţi-au furat. Şi, dacă n-or vrea, atunci porunceşte frumuşel lucrurilor ăstora pe care ţi le dau eu acum... ţine bine minte ce-ţi spun! „Funie, te-ncolăceşte, iară tu, ciocan, loveşte." La vorbele-astea, cît ai bate din palme, funia o să li se înfăşoare în jurul gîtului, iar ciocanul o să-i izbească în cap pînă ce-ţi vor da înapoi darurile mele.

Şi-apoi iarăşi pieri cocostîrcul ca o nălucă. Zis şi făcut! Şontîc-şontîc, bătrînica se opri mai întîi la palatul sultanului şi ceru stăruitor s-o primească stăpînul. După multă stăruinţă i se dădu voie să intre în sala tronului şi-atunci bătrînica încercă să-l înduplece pe sultan:

— Cu vorbă bună te-aş ruga, Măria Ta, să-mi dai înapoi tava şi toiegelul...

— Dar ţi-am dat, femeie, şi tava, şi toiegelul, ce mai vrei de la mine? se zborşi sultanul, mîniat de îndrăzneala babei.

Cînd văzu că nu-i chip să-şi capete lucrurile înapoi cu vorbă bună. bătrîna puse funia şi ciocanul jos şi le porunci, fără să stea pe gînduri:

— Funie, te-ncolăceşte, iară tu, ciocan, loveşte!

Şi unde nu se înfăşoară funia numaidecît în jurul gîtului Măriei Sale, iar ciocanul se ridică deasupra capului şi începe să izbească cu furie, de ziceai: Doamne, ce-i asta?!

— Daţi-i tava şi toiegelul! zbieră sultanul, simţind că i se face verde înaintea ochilor şi se înăbuşă, fără scăpare.

Bătrînica îşi luă lucrurile şi ieşi ţanţoşă pe uşă, fără a se mai uita înapoi. Şi nu se mai opri decît la poarta vecinilor ei.

— Cu vorbă bună vă grăiesc şi vă poftesc a-mi da înapoi rîşniţa ce mi-aţi luat! se prefăcu ea a se ruga cu sfială.

Dar, cum nu voia nimeni s-audă de-aşa ceva, lăsă funia şi ciocanul pe pămînt şi le porunci din nou:

— Funie, te-ncolăceşte, iară tu, ciocan, loveşte!

Şi funia sări ca un fulger şi se înfăşură pe gîtul stăpînului casei, mai-mai să-l sugrume, iar ciocanul porni să-l izbească mărunt şi des în moalele capului. Vecinul ţipa ca din gură de şarpe la nevastă şi la feciori, care se holbau la el năuciţi:

— Ce staţi şi vă uitaţi ca nişte neghiobi? Alergaţi şi aduceţi-i degrabă rîşniţa, pînă nu-mi dau duhul!

Bătrînica îşi luă rîşniţa şi plecă liniştită spre casă. De data asta îşi puse lucrurile cele de preţ într-un loc doar de ea ştiut şi-apoi porni valvîrtej spre hammam. Ceru măgarul înapoi, tot aşa, cu vorbe frumoase, dar, cum auzi stăpînul băii despre ce-i vorba, se stropşi la ea, simţindu-se tare sigur de el:

— Ce tot îndrugi, babă smintită?! Am auzit eu că ţi-a plecat mintea la plimbare şi uite că se adevereşte... Ce-am eu cu măgarul tău? I l-ai dat vecinului să-şi care bolnavul cu el, nu mie! Du-te şi cere-l de la el!

— Dacă aşa ţi-i vorba, atunci stai olecuţă, că te-ajut eu să-ţi aduci aminte unde-l ţii ascuns!... se oţărî şi mătuşica.

Şi, furioasă cum nu fusese nicicînd, puse funia şi ciocanul jos şi le porunci:

— Funie, te înfăşoară, iară tu, ciocan, tăbară!

Dar să vezi şi să nu crezi! De supărare, bătrîna schimbase porunca pe care i-o spusese cocostîrcul, iar funia şi ciocanul rămăseseră nemişcate, la locul lor. Dar nu se pierdu prea tare cu firea şi, curînd după ce se dezmetici îi veniră în minte şi cuvintele-cheie de care avea nevoie şi repetă porunca:

— Funie, te-ncolăceşte, iară tu, ciocan, loveşte!

Şi unde nu-l apucă funia de gît pe mincinos şi porni ciocanul a-l izbi cu o sete, de ziceai că acuşi-acuşi o să se prăpădească.

— Săriţi, săriţi, băieţi, şi aduceţi măgarul din pivniţă! strigă stăpînul ca din gură de şarpe la băieţi. Daţi-i-l să şi-l ia sănătoasă, numai duceţi-o de-aici, de pe capul meu!...

Alergară băieţii, împiedicîndu-se unul de altul, şi se întoarseră într-un iureş cu măgarul cel care scotea numai perle din gură cînd răgea.

Şi uite-aşa, după multă trudă, bătrînica izbuti să-şi adune toate darurile primite de la cocostîrc. Apoi s-a apucat să facă pomeni săracilor, împărţind cu mărinimie în dreapta şi-n stînga tot belşugul pe care i-l dăruia Allah. Şi tot aşa pînă cînd şi-a trăit şi ea traiul şi-a părăsit lumea aceasta, pentru a se duce în rîndul celor drepţi, care nu mai greşesc niciodată.

Molla Usfur

Demult, demult, în vremuri apuse, trăia un om tare sărac, care se numea Usfur, împreună cu nevasta sa, Jarada. Şi nu izbuteau să-şi țină zilele decît cu greu bieții oameni. S-a jeluit biata femeie de traiul lor amar, s-a tot jeluit, pînă cînd, într-o bună zi, a simțit că este la capătul răbdărilor. Şi-atunci a luat singura găină pe care-o aveau pe lîngă casă şi-a plecat cu ea în suq. Din banii luați pe ea, a cumpărat nişte hîrtie, negreală de scris, o pană şi-un turban mare.

S-a întors acasă, a pus toate cumpărăturile dinaintea bărbatului şi i-a spus hotărîtă:

— Bărbate, nu mai avem altă scăpare!... Pune-ți turbanul ăsta pe cap şi să ştii că de azi înainte eşti molla[1] Usfur! Poate c-o să te binecuvînteze Allah şi-o să te pricopseşti şi tu cu ceva, căci altfel nu ne mai putem duce zilele...

Lumea a aflat destul de repede că în mahala a apărut un molla şi-au început să se vînture la el fel de fel de sărmani ca să-i scape de necazurile ce se abăteau pe capul lor: unul de-o boală, altul de sărăcie, altul de-o belea sau de-o nenorocire mare şi tot aşa... Molla Usfur era destul de bun la suflet, dar deloc învățat, căci nu prea avusese parte de-aşa ceva. Dar ce făcea el, ce nu făcea, că vorbele i se adevereau aproape de fiecare dată. Şi azi aşa, mîine aşa, i s-a dus vestea în toată cetatea şi-a ajuns pînă la urmă şi la urechile sultanului.

Nevastă-sa, Jarada, făcuse şi ea ce făcuse şi ajunsese slujnică la palatul sultanului, unde îngrijea de orătănii.

Într-o bună zi ce-i fu dat să vadă? Fiica sultanului se plimba prin grădina palatului şi i-a alunecat din deget un inel tare prețios. Pînă să-şi dea ea

1. Cuvînt intrat în arabă din persană şi acordat ca titlu persoanelor care au urmat o şcoală confesională, ceea ce le dă dreptul să fie slujitori ai cultului musulman şi învățători. Într-o accepțiune particulară, persoană care ar avea capacitatea să descifreze nepătrunsul, să ghicească şi să prezică.

seama că l-a pierdut, i l-a şi înghiţit o lebădă. Jarada, care se afla prin preajmă, a băgat de seamă ce s-a întîmplat, dar a tăcut chitic. Doar cînd s-a întors seara acasă, i-a povestit bărbatului ce văzuse.

— Cred că sultanul o să trimită după tine ca să-i găseşti inelul, îşi dă ea cu părerea. Dacă o să se întîmple una ca asta, apoi atunci să ştii că lebăda care l-a înghiţit este albă-albă, ca spuma laptelui, doar cu o singură peniţă neagră pe spate.

Şi, într-adevăr, inelul pierdut iscă mare zarvă la palat. Slujitorii căutară peste tot şi scormoniră fiecare palmă de loc pe unde-şi amintea prinţesa să fi trecut, dar fără nici un folos. Şi, văzînd că nu mai e nici o nădejde să dea de urma lui, sultanul îi porunci vizirului să-l aducă numaidecît pe molla Usfur, socotind că doar el ar mai putea să afle unde stă ascuns inelul cu pricina.

Molla Usfur se înfăţişă dinaintea sultanului cu temenele pînă la pămînt şi fu poftit să ia loc într-un jilţ.

— Merge vorba că ai face tot felul de minuni şi că ar fi un ghicitor neîntrecut, molla Usfur... deschise sultanul vorba. Am să te pun şi eu la încercare, ca să văd cît de priceput eşti... Uite, prinţesa noastră a pierdut un inel nepreţuit şi nu mai izbutim să dăm de el... Crezi că ai putea să ne spui unde zace rătăcit?

Cînd crezu că sultanul a terminat tot ce-avea de zis, molla Usfur îşi îndreptă turbanul pe frunte, îşi aranjă *jubba*[1] şi se scărpină puţin după ureche, ca şi cum ar fi cugetat adînc.

— Mărite sultan, bolborosi el răguşit, după un timp. Mie mi se arată că inelul ăsta atît de preţios ar fi în guşa unei lebede albe, doar cu o singură peniţă neagră pe spate...

— Cred că nu te gîndeşti la Peniţă Neagră?! Este lebăda la care eu ţin cel mai mult!

— Eu nu ştiu, stăpîne, cît de mult ţine Măria Ta la orătania asta, dar îi spun Înălţimii Tale ce mi se arată mie: o lebădă albă, cu o singură peniţă neagră pe spate...

— Eşti sigur de ce spui? îl mai iscodi sultanul, simţind că i se strînge inima.

— La fel de sigur cum ştiu că eu sînt molla Usfur, mărite sultan!... îl încredinţă fără pic de şovăială.

---

1. Veşmînt bărbătesc: un fel de haină lungă şi largă îmbrăcată pe deasupra, confecţionată în mod obişnuit din postav, cu mîneci largi care nu ajung pînă la încheieturile mîinilor. Acest obiect vestimentar a intrat şi în Ţările Române împreună cu numele prin care era desemnat (în forma *giubea*).

Sultanul şi-a mîngîiat barba aspră şi, după ce-a rămas multă vreme dus pe gînduri, a murmurat înfiorat:

— Bine! Dacă aşa stau lucrurile, n-avem ce face!... O să tăiem lebăda care zici tu... Dar să ştii că, dacă nu găsim inelul în guşa ei, ai să plăteşti viaţa păsării cu capul... Te trec prin ascuţişul sabiei, căci lebăda asta este sufletul meu...

Slujitorii au împînzit grădina şi în cele din urmă i-au adus lebăda sultanului. A mîngîiat-o stăpînul îndurerat, pentru ultima oară, şi-apoi i-a poruncit gealatului să-i reteze gîtul lung şi mătăsos. Şi, după ce-a făcut slujitorul treaba asta, a spintecat-o, iar cînd a ajuns la guşă, inelul s-a rostogolit cu zgomot pe tava de sub ea.

Sultanul a sărit în sus de bucurie şi-a alergat chiar el la molla Usfur să-l hiritisească pentru priceperea şi puterea lui de a descoperi lucrurile nevăzute. Şi din clipa aceea a avut mare trecere la stăpînul lui, care l-a copleşit cu daruri.

Dar să vedeţi cum cade năpasta pe capul omului! Într-o dimineaţă, cînd s-a trezit din somn, sultanul a băgat de seamă că vistieria i-a fost prădată. Mulţime de nestemate de felurite culori şi forme, mărgăritare de toate mărimile şi prăpăd de bănet de aur şi argint se duseseră pe apa sîmbetei. Hoţii nu mai lăsaseră nimic, nici un giuvaier, nici un galben! Nici de sămînţă! Parcă înghiţise pămîntul deodată tot ce se aflase în ea.

De data asta, stăpînitorul nu s-a mai înfuriat, nu s-a mai amărît şi nici nu s-a prea speriat, ci s-a ridicat încet din jilţ, a bătut din palme şi-a trimis să-l aducă numaidecît pe molla Usfur.

— Trebuie să găseşti cum oi ştii comoara ce ne-a fost prădată azi-noapte, căci, de nu, unde-ţi stau picioarele, o să-ţi stea şi capul... îl luă sultanul din scurt.

Bietul om a rămas ca lovit de trăsnet, căci nu-şi închipuise niciodată că va fi pus la o încercare atît de grea. A blestemat-o în gînd pe nevastă-sa, Jarada, care-l băgase într-un bucluc fără scăpare, şi, simţind că i se apropie sfîrşitul şi că oricum nu mai are nimic de pierdut, şi-a zis că trebuie măcar să cîştige şi el cîteva zile bune, în care să se bucure cu adevărat de viaţă.

— Dă-mi un răgaz de patruzeci de zile, Măria Ta, încercă el să-l înduplece pe sultan, căci e treabă tare încîlcită ce-mi ceri. Şi-aş mai avea a te ruga să-mi trimiţi în fiecare zi un cocoş rumen şi pilaf de orez din cel mai bun soi şi-am să încerc cu bucatele astea să-i îmbii pe ifriţii mei să-mi călăuzească paşii, în aşa fel ca după patruzeci de zile să-i aflăm pe prădători...

— Prea bine! se învoi sultanul. Ai tot ce pofteşti!

Molla Usfur a rămas în casă, înfruptîndu-se în fiecare zi din cocoşul rumen şi orezul trimis de sultan, fără să-şi bată capul nici măcar să încerce

a ticlui vreo minciună. Oricum ştia care-i este sfîrşitul şi se lăsa în voia lui Allah. Seară de seară, după ce termina de mîncat, arunca oasele cocoşului în spatele casei, printre nişte dărîmături, şi număra astfel zilele ce se scurgeau şi cocoşii pe care-i înfuleca, iar la urmă de tot ofta cătrănit. „Ăsta-i primul!" a zis el la capătul primei zile. „Ăsta-i al doilea!", a repetat cînd a aruncat oasele în seara următoare şi tot aşa pînă în a treizeci şi noua seară.

Întîmplarea făcea că hoţii care prădaseră vistieria sultanului – patruzeci la număr – îşi făcuseră sălaş tocmai în dărîmăturile vecine cu casa lui molla Usfur şi-l auzeau în fiecare seară bodogănind de unul singur: ăsta-i al doilea... ăsta-i al treilea... ăsta-i al douăzecilea... şi tot aşa... Cum auziseră şi ei de faima şi de puterea lui molla Usfur, care vedea lucrurile nevăzute şi neştiute – şi cum să nu fi auzit de asta tocmai ei? –, au început să se teamă, cu sufletele bîntuite de bănuiala că vor fi descoperiţi. Pe măsură ce numărătoarea se apropia de patruzeci, au pierdut orice îndoială c-ar mai putea scăpa de puterea neobişnuită a lui molla Usfur. De-acum era limpede pentru ei că molla ştia tot – şi că sînt patruzeci, şi că ei au prădat comoara sultanului, şi unde se află ea. Iar seara, molla nu făcea altceva decît să-i numere unul cîte unul.

— Iată-l şi pe ultimul, al patruzecilea... mormăi molla, aruncînd oasele celui din urmă cocoş.

Cum a rostit molla Usfur vorbele astea, hoţii s-au strîns unul în altul, dîrdîind de spaimă şi socotind că le-a sosit ceasul. S-au sfătuit cu căpetenia lor şi, cum erau puşi să aleagă între viaţă şi comoara sultanului, s-au hotărît pe dată să bată la uşa lui molla Usfur, să-i ceară iertare, să-i pună în braţe comoara, numai să-i lase să plece încotro or vedea cu ochii. Cînd molla Usfur le-a deschis uşa, nici nu l-au lăsat să vorbească, repezindu-se care mai de care să-i sărute mîinile şi rugîndu-l fierbinte să nu-i dea în vileag. S-au jurat să plece cît mai departe, după ce-l vor călăuzi la ascunzătoarea comorii.

— Ai să vezi, preaînţeleptule molla, că nu s-a atins nimeni nici de-o para din toată bogăţia sultanului. Aşteptam să treacă furtuna şi-apoi să facem împărţeala, îl mai încredinţă căpetenia hoţilor.

— Bine, băiete, eu v-am iertat, se arătă molla mărinimos. Făgăduiesc în faţa lui Allah să nu vă dau în vileag, dacă-mi faci pe loc planul ascunzătorii. Şi n-are nici un rost să încerci să mă înşeli, că doar vezi şi tu prea bine că nu-i cu putinţă, prinse molla curaj, văzînd ce pleaşcă îi căzuse din cer.

Vătaful hoţilor era gata de orice, numai să-l împace pe molla şi să scape de groaza ştreangului. Pe dată s-a apucat să-i facă planul cerut, explicîndu-i toate chichiţele, încît era limpede pentru oricine voia să ajungă la locul comorii.

Molla a aşteptat pînă ce i-a văzut pe cei patruzeci de hoţi îndepărtîndu-se, apoi a îmbrăcat cele mai bune veşminte pe care le avea şi-a luat-o întins

spre palat. Cînd a intrat la sultan, a scos planul cu pricina şi l-a desfăşurat, închinîndu-se în faţa stăpînului:

— Măria Ta, iată aici planul ascunzătorii în care se comoara din vistieria palatului, aşa cum mi s-a arătat mie. Aici este cheia necazului şi n-ai decît a le porunci oştenilor şi slujitorilor să pornească într-acolo. Ai să-ţi găseşti, Măria Ta, comoara neatinsă!

Şi-a făcut sultanul precum l-a sfătuit molla. A mînat oştenii degrabă spre locul cu pricina şi-a aşteptat ca pe ghimpi pînă ce i-a văzut întorcîndu-se. Mare i-a fost mirarea cînd a văzut comoara neatinsă... A oftat uşurat şi l-a răsplătit pe molla Usfur cum se cuvine. Dar numai ce-a plecat acesta că sultanul a şi poruncit să i se înfăţişeze marele vizir.

— Minunile astea ale lui molla Usfur pe mine unul mă cam descumpănesc... începu el să-şi deşarte inima faţă de mîna lui dreaptă. Una din două: ori e un şarlatan, ori e un sfînt dintre trimişii lui Allah... Trebuie să-l mai pun la o ultimă încercare. N-o să ştim decît noi doi de afacerea asta. Dacă n-o să se descurce înseamnă că-i un şarlatan, căruia i-au mers treburile de minune şi ne-a tras pe sfoară... În cazul ăsta o să-l dau pe mîna călăului, ca să-l treacă prin sabie. Dacă izbuteşte însă şi de data asta înseamnă că-i un sfînt pe care ni l-a trimis Allah şi se cuvine să-i arătăm toată cinstirea... Ce mă sfătuieşti să fac, vizire?

— Înţelept grăit-ai, mărite sultan! îngăimă vizirul cu plecăciuni. Mă gîndesc să aducem o masă acoperită şi să ascundem sub ea o tipsie cu lăcuste, să zicem, o alta cu carne de vrabie, alta cu carne de cocoş şi alta cu ţărînă, să spunem. Apoi îl chemăm pe molla şi-i cerem să ne ghicească ce se află pe tipsiile ascunse sub masă.

Tare s-a mai minunat sultanul - pentru a cîta oară în viaţa lui? - cînd a văzut că are un vizir atît de ager la minte şi i-a poruncit să ducă numaidecît la împlinire ce-a plănuit. Cînd masa a fost pregătită întocmai aşa cum au izvodit, a fost poftit şi molla, iar vizirul i-a dat de ştire despre voia şi porunca sultanului.

Molla s-a aşezat la masă cu inima tăiată, căci era pus acum să-şi hotărască singur soarta - să aleagă între pieire şi pricopseală. Dar despre ce alegere mai putea fi vorba? Nefericitul n-a găsit altceva mai nimerit de făcut decît s-o blesteme pe nevastă-sa, Jarada, căci doar lăcomia ei îl împinsese în pragul prăpastiei.

— Asta-i o nenorocire cumplită pentru tine, Usfur[1], şi pentru tine, Jarada![2]... După ce te-ai înfruptat din carne de cocoş, acum ţi-a venit rîndul

1. În traducere, *vrabie*.
2. În traducere, *lăcustă*.

să înghiți țărînă... mormăi molla în barbă, clătinîndu-şi capul a deznădejde, cînd în stînga, cînd în dreapta.

A căutat spre sultan cu privirea abătută, aşteptînd porunca de trimitere la ştreang, dar, spre marea lui nedumerire, l-a văzut pe stăpîn ridicîndu-se şi apropiindu-se de el cu lacrimi de bucurie curgîndu-i pe obraji. Molla a rămas mai departe năucit de îmbrățişările sultanului, fără să priceapă ce se întîmplă, iar Măria Sa a vestit numaidecît numirea lui molla ca mare dregător al țării. Şi de-atunci şi pînă la sfîrşitul zilelor molla Usfur împreună cu nevasta lui au trăit în belşug şi fericire, fără să mai ştie ce-s nevoile şi grijile. Oamenii de rînd se gîndeau la el ca la un sfînt, iar sultanul nu mai contenea să-i laude înțelepciunea.

Şi, într-adevăr, ce avea molla Usfur mai de preț pe lumea asta era înțelepciunea: ştia molla că soarta omului atîrnă de-un fir de ață şi-i schimbătoare ca vremea. Şi mai ştia molla că recunoştința şi credința sultanului sînt ca frunza în vînt.

Doi fraţi vitregi

Trăia odată, demult, într-un sat un om împreună cu cele două neveste ale sale, dar, spre nefericirea lui, nici una, nici alta nu-i dăruiseră copii. Şi suferea bietul om din pricina asta şi-a pornit să se plîngă în dreapta şi-n stînga, nădăjduind că doar-doar o să-i poată da cineva vreun leac, în aşa fel ca măcar una din ele să prindă rod. Dar nimic nu i-a folosit.

Într-o zi întîlni el în cale un bătrîn cu barbă colilie şi începu să-i spună păsul lui. Acesta îi dădu două gherdane de cornalină şi-l sfătui să le prindă la gîtul celor două neveste. Şi nu trecu multă vreme şi omul nostru află că amîndouă au rămas grele. Iar cînd le-a venit sorocul şi le-au apucat durerile facerii, i-a născut fiecare cîte un fecior de ziceai că sînt zămisliţi din unirea soarelui cu luna şi semănau între ei ca două picături de apă. Numai că, la scurt timp după ce-au născut, una din cele două neveste s-a săvîrşit din lumea asta, iar cealaltă s-a juruit să crească amîndoi copiii. Dar, de ce se făceau mai mari, de ce semănau mai tare - atît de tare, că nu mai izbutea să-l deosebească pe copilul ei de celălalt. Şi ce-i vine femeii într-o zi că se pomeneşte plîngîndu-i-se de treaba asta unei bătrîne din sat.

— Dar lucrurile sînt mult mai uşoare decît îţi închipui, încercă bătrîna s-o liniştească. N-ai decît să te-arunci într-un ochi de apă cînd îi vezi pe cei doi băieţi apropiindu-se de tine şi-atunci o să bagi de seamă că unul din ei o să se arunce numaidecît în apă, ca să-ţi vină în ajutor, pe cînd celălalt o să zăbovească pînă ce-şi scoate hainele de pe el. În felul ăsta o să ştii că acela care s-a aruncat îmbrăcat în apă e sînge din sîngele tău şi carne din carnea ta.

Şi-a purces mama să facă aşa cum o sfătuise bătrîna; s-a dus cu lîna s-o spele la un izvor şi, cînd i-a văzut pe cei doi feciori apropiindu-se de ea, s-a aruncat în ochiul de apă şi-a pornit să se zbată, ţipînd de moarte:

— Ajutooor! Ajutooor!

Unul din cei doi băieţi a alergat într-un suflet şi s-a aruncat în apă aşa, îmbrăcat, cum se afla, pe cînd celălalt a mai pregetat, chinuindu-se să-şi scoată veşmintele.

Din ziua aceea a ştiut din nou care-i băiatul ei şi care nu-i al ei şi-a început să îngrijească de cei doi în mod osebit: băiatul ei primea pîine de grîu, calul lui avea în fiecare zi tainul lui de orz, iar cîinele lui primea toate resturile de mîncare, în vreme ce fiul vitreg primea turtă de porumb, calul lui avea parte doar de paie, iar cîinele lui nu vedea nimic de la ea cu săptămînile. Simţindu-se oropsit, băiatul s-a hotărît să apuce spinosul drum al pribegiei şi să plece în lumea largă. Cînd i-a spus fratelui său ce-are de gînd, acesta s-a împotrivit, dar, văzînd că nu-l poate abate de la gîndul lui, a vrut să-l însoţească în pribegie, numai că n-a fost cu putinţă să-l înduplece.

– Să priveşti la pomul ăsta! îl îndemnă pe fratele lui înainte de a-şi lua rămas-bun, arătîndu-i un copac de lîngă casă. Cît timp frunzele lui sînt verzi, să ştii că eu sînt teafăr şi nu mă ameninţă nici o primejdie, dar, cînd o să le vezi ofilindu-se, să ştii că am murit sau m-a lovit o mare nenorocire.

Apoi şi-a pus sacul cu merinde pe cal şi s-a aşternut la drum. Şi-a mers el ce-a mers şi într-un tîrziu a trecut pe la un trib, tocmai cînd toţi bărbaţii erau adunaţi la sfat, din pricina unei namile de lup ce mai în fiecare zi le sfîşia cîteva oi şi nu ştiau cum să-i vină de hac. Întrebîndu-i de pricina pentru care s-au adunat, aceştia i-au spus toată povestea şi i-au promis că, de-i va scăpa de dihania ce-i năpăstuia, ai lui vor fi toţi mieii fătaţi în anul acela.

După legămîntul ăsta, flăcăul făcu ce făcu, îi scăpă de jivină şi-şi văzu mai departe de drum. Mai merse el ce mai merse şi într-un sat de la marginea unei păduri găsi iarăşi o grămadă de oameni adunaţi la sfat.

Le dădu tînărul bineţe şi, cînd îi întrebă ce necaz s-a abătut asupra lor de sînt atît de cătrăniţi, unul dintre ei se apucă să-i spună păsul.

– În pădurea din zare, zise el, îşi află sălaşul un coşcogeamite leul, care ne împuţinează mereu vacile. Dacă ne mîntui de el, ai tăi sînt toţi viţeii fătaţi anul ăsta.

Cum-necum, feciorul îi veni şi leului de hac şi se aşternu mai departe la drum. Dar nu după multă vreme întîlni în cale alt buluc de bărbaţi, parcă mai necăjiţi decît toţi cei pe care-i întîlnise pînă atunci. Şi iarăşi dădu el să afle de ce sînt atît de amărîţi şi unul dintre ei îi lămuri taina.

– În valea de-acolo stă ascuns un ditamai balaurul, care a băgat groaza în sufletele oamenilor de prin împrejurimi... Dacă ne-ai izbăvi de el, ţi-am dărui toate pămînturile pe care pofteşti să ţi le alegi...

Flăcăul a apucat-o numaidecît spre valea arătată de ei şi, cînd a ajuns aproape de adăpostul şarpelui uriaş, l-a auzit strigînd:

– Încotro, flăcăule? De ce-ţi cauţi moartea cu lumînarea?

– Îmi caut moartea, zici?... Îţi caut moartea! Haide, ieşi, ca să vedem cine-i mai puternic!...

— Dar mă tem de cîinele tău...
— Şi ce vrei să-i fac cîinelui?
— Leagă-l undeva, mai departe!...
După ce legă cîinele, balaurul începu să-l amăgească din nou.
— Mi-e frică şi de calul tău...
— Şi ce vrei să-i fac calului?
— Priponeşte-l undeva mai departe!...
Priponi flăcăul şi calul, numai că burduhoala îl amăgea mai departe:
— Dar să ştii că mă tem cel mai tare de sabia ta...
— Şi ce vrei să fac cu sabia?
— Arunc-o undeva, mai departe!
Dar numai ce-a aruncat flăcăul sabia, că s-a şi trezit cu blazna repezindu-se la el şi înghiţindu-l cît ai clipi, fără să mai apuce a se lupta cu el.

În clipa cînd îl înghiţi, prinseră să se ofilească şi frunzele pomului de-acasă. Fratele lui pricepu pe dată că pribeagul se află în mare primejdie. Se aruncă în şa, fără a zăbovi o clipă şi, răpus de nelinişte, porni la drum într-acolo unde-şi văzuse frăţiorul plecînd. Cînd ajunse la tribul de beduini, căpetenia lor îi ură bun venit şi-l pofti să-şi ia turma de miei. Dar el nu se opri din cale şi curînd se trezi într-un sat unde sfatul bătrînilor îl pofti să-şi ia turma de viţei. Flăcăul nostru ceru şi de la ei păsuire şi zbură mai departe. Cînd ajunse în satul înfricoşat din pricina balaurului, oamenii îl întîmpinară, căinîndu-se, şi-i spuseră că un tînăr care-i semăna leit trecuse pe la ei şi se oprise în valea din apropiere ca să se lupte cu balaurul, dar că fiara îl amăgise şi izbutise să-l înghită. Apoi îl sfătuiră să se întoarcă de unde venise, căci era păcat de tinereţea lui. Flăcăul nici nu vru să audă vorbele lor şi se repezi ca fulgerul spre sălaşul dihaniei.

Balaurul îl zări de departe şi-i ieşi în întîmpinare, încercînd să-l amăgească şi pe el. Văzînd că tînărul vrea cu orice preţ să se lupte ca să-şi răzbune fratele, începu a se preface:
— M-aş lupta cu tine, flăcăule, dar mă tem de cîinele tău!....
— Şi ce-ai vrea să fac cu el? întrebă flăcăul.
— Leagă-l undeva, mai departe!
Flăcăul îşi luă cîinele, îl duse ceva mai departe, dar îl lăsă slobod. Şi tot aşa făcu şi cu calul său. Iar cînd balaurul îi ceru să arunce sabia, azvîrli teaca cît putu mai departe, încît vîjîitul ei umplu văzduhul. Cînd auzi zgomotul, fiara se şi năpusti spre el să-l înghită, dar flăcăul ridică sabia deasupra capului şi-i porunci:
— Dă-mi fratele pe dată înapoi, că, de nu, îţi retez capul.
— Ţi-l dau înapoi, se învoi balaurul, dar fără un ochi...
— Dacă faci una ca asta, îţi scot şi eu un ochi...

— Atunci ţi-l dau, dar fără picioare, încercă să se tocmească fiara...

— Să nu faci una ca asta, căci îţi voi reteza coada, răspunse flăcăul gata să treacă la fapte...

Văzînd că n-are încotro, balaurul îi eliberă fratele, doar că tînărul se repezi şi reteză fără milă capul jivinei.

Apoi fraţii s-au pornit pe sfadă: unul încercînd să-l întoarcă acasă pe cel pornit în pribegie, iar celălalt încercînd să-şi hotărască izbăvitorul să-l însoţească prin lume. Dar n-a fost chip să-şi schimbe nici unul din ei hotărîrea şi-atunci şi-au urat unul altuia sănătate şi drum bun.

Şi merse pribeagul nostru ce merse pînă ce se trezi într-o cetate unde era mare forfotă. Iscodi încolo şi-ncoace să afle ce se pregăteşte şi cineva îi lămuri că tot norodul trebuie să ia parte la un mare alai de sărbătoare.

— Şi care-i prilejul? mai trase el de limbă pe unul şi pe altul.

— Astăzi e ziua în care cetatea aduce în fiecare an ofranda leului ce este stăpîn peste aceste olaturi... îi desluşi un bărbat.

Flăcăul nostru rămase destul de încurcat la auzul unor asemenea vorbe. Nu pricepea cum puteau oamenii acelei cetăţi să socotească o asemenea nenorocire a fi o sărbătoare. Nu se mulţumi cu cele aflate şi porni să întrebe în dreapta şi-n stînga pînă cînd un bătrîn îi limpezi cum stau lucrurile:

— Mare năpastă pe capul nostru, tinere! E vorba de o fată pe care cetatea e silită s-o aducă ofrandă într-o zi anume din fiecare an acestei dihănii... Şi anul ăsta este rîndul craiului nostru... Tocmai am petrecut-o cu mare alai la locul cu pricina şi-acum ne întoarcem pe la casele noastre să ne plîngem amarul...

Tare mirat de cele aflate, mai întrebă pe ici, pe colo, să afle unde-i locul acela, şi porni de zor într-acolo. Şi nu trebui să meargă tînărul nostru prea mult, căci dădu curînd de un cort mare, ţesut cu fire de aur şi argint. Iar în faţa lui sta o fată atît de frumoasă, cum nu mai văzuse alta niciodată. Tînărul simţi pe dată că viaţa-i fusese hotărîtă în clipa aceea; se apropie cu inima-i bătînd să-i sară din piept şi-i dădu bineţe, înclinîndu-se pînă la pămînt. N-apucă însă să se aşeze la ospăţul la care-l poftea fata cea frumoasă, căci auziră un răget ce cutremura zarea.

— Fugi degrabă, tinere, căci vine fiara şi eşti pierdut!

— N-are decît să vină! îi răspunse viteazul. Pe ea o aştept. Doar am venit ca să te izbăvesc de dihania ce chinuie toată cetatea şi nu voi pleca de aici decît cu tine şi cu blana leului!

Fata se minună de curajul lui, căci de multă vreme nu se mai încumeta nimeni să se împotrivească fiarei, după ce mulţi îşi pierduseră viaţa în speranţa că o s-o biruie. Şi tocmai în clipa aceea se ivi şi sălbăticiunea, fluturîndu-şi coama.

— Ce idee bună au avut să-mi aducă două plocoane în loc de unul, cum era obiceiul! mîrîi leul, tremurîndu-şi mustăţile pofticios.

— Ba nici două şi nici unul! îl luă flăcăul din scurt. Acum a venit rîndul tău! De data asta o să-ţi fac de petrecanie!

Leul se stîrni mînios la auzul vorbelor îndrăzneţe şi se pregăti să se năpustească asupra lui. Îşi adună labele din faţă şi se ridică de la pămînt. Atunci flăcăul sări sprinten din calea lui şi în aceeaşi clipă îl izbi cu sabia cu toată puterea, retezîndu-i capul dintr-o singură lovitură. După ce-i veni de hac leului, pofti prinţesa să se întoarcă la palat, apoi îşi aruncă pantofii stropiţi de sîngele fiarei la cîţiva paşi de jivina moartă şi-o luă agale spre oraş, cu gînd să-şi caute ceva de lucru. Colindă ce colindă pe străzi şi pînă la urmă se tocmi ucenic la un meşter fierar.

Cînd se trezi cu fiica lui cea mică în sala tronului, regele aruncă din ochi scîntei de mînie şi-i porunci să se întoarcă numaidecît în cortul ei, căci altfel fiara face prăpăd în cetate. Doar că fata îi povesti părintelui ei cum s-a îndurat Allah şi i-a trimis pe cel mai curajos tînăr, care-a scăpat cetatea de blestemul ce-o apăsa de-atîţia ani. Regelui nu-i venea să-şi creadă urechilor şi, ca să se încredinţeze, trimise oşteni călare la locul cu pricina. Pînă să-şi vină în fire Măria Sa, oştenii se şi întoarseră, purtînd cu ei pantofii stropiţi de sîngele fiarei, pe care voinicul îi lăsase în urma lui. Regele se minună şi hotărî să împînzească ţara cu crainici care să îl poftească la palat pe cel ce dovedise leul, căci Înălţimea Sa i-o va da pe mezina lui de soţie.

Dădură buzna la palat fel de fel de tineri, care mai de care mai chipeş şi mai dichisit, şi fiecare mărturisea că el a dovedit leul. Dar, cînd să încerce pantofii stropiţi de sîngele fiarei, plecau cu mutra spăsită, căci aceştia nu i se potriveau nici unuia. Şi s-au tot perindat zile în şir fel de fel de tineri, pînă şi cei mai sărăntoci din cetate, dar pantofii nu se potriveau şi pace. Cum n-a fost chip să dea de stăpînul încălţărilor, regele a chemat slujitorii şi le-a poruncit să se încredinţeze dac-a rămas vreun flăcău în cetate care să nu le fi încercat.

S-au risipit iscoadele prin toate cotloanele şi-au întrebat în dreapta şi-n stînga şi după multă zbatere s-au întors la palat, spunîndu-i regelui că n-a rămas decît ucenicul fierarului care n-a răspuns chemării Măriei Sale. Tare s-a mai minunat regele de ciudăţenia flăcăului şi-a poruncit să fie adus degrabă la palat. Iar cînd i-au pus slujitorii pantofii în picioare, au rămas cu toţii holbaţi, căci pantofii se potriveau de minune. Şi, ca mirarea să fie şi mai mare, cum a auzit mezina craiului de treaba asta, a alergat într-un suflet, aruncîndu-se de gîtul ucenicului cu lacrimi de bucurie şiroindu-i pe obraji.

— Acesta-i viteazul, tată! Acesta-i tînărul care ţi-a salvat copila şi cetatea de blestemul fiarei, Măria Ta! a spus mezina, plecîndu-se în faţa regelui.

De bucurie, regele porunci nuntă mare în cetate, căci viteazul merita cu vîrf şi-ndesat o asemenea răsplată.

Doar că, după zile şi luni întregi de bucurie şi petreceri, cetăţii îi fu dat să cunoască iarăşi zile de tristeţe. Regele căzu la grea boală şi toţi vracii chemaţi să-l vadă jurară că nu se va putea însănătoşi decît cu lapte de leoaică adus într-un burduf făcut chiar din pielea puiului ei. Ce să facă bietul crai?! Îi chemă la el pe cei trei gineri, soţii celor trei fete, la care ţinea ca la lumina ochilor, şi le ceru să-i aducă leacul rînduit de vraci şi fără de care nu mai avea nici o speranţă. Flăcăul nostru cel viteaz nu se prinse la drum cu ceilalţi doi, ci îşi schimbă înfăţişarea şi le ieşi înainte pe altă cale şi porni să-i iscodească, unde se duc şi ce caută şi cîte altele. Cînd îi spuseră necazul lor, viteazul le povesti despre toate primejdiile ce-i aşteaptă, dar se legă să le aducă el laptele cel căutat.

– Veţi avea de la mine tot ce căutaţi, fără să înfruntaţi nici o primejdie, dacă-mi aduceţi în schimb inelele soţiilor voastre, îi încercă el.

Cei doi se învoiră numaidecît, iar unul din ei se şi grăbi să se întoarcă în cetate după inele, temîndu-se să nu se răzgîndească viteazul cel necunoscut.

Ucenicul fierarului luă cele două inele şi se aşternu singur la drum. Şi merse el ce merse şi iată că se întîlni cu un bătrîn tare gîrbovit de ani.

– Încotro, flăcăule? Ce nevoi te mînă pe tărîmurile astea? îl întrebă ca într-o doară bătrînul.

Şi tînărul se apucă să-i povestească despre suferinţa regelui şi leacul ciudat pe care-l ceruseră vracii.

– Vezi muntele înalt de acolo? îi zise bătrînul, arătîndu-i nişte stînci în zare. Acolo se află sălaşul unei leoaice, care doarme un an întreg şi următorul stă trează. Dacă o să ai norocul s-o găseşti adormită, o să izbîndeşti. Dacă o găseşti trează, n-o să mai scapi cu viaţă...

După ce-i mulţumi cu vorbe alese, tînărul porni ţintă spre muntele din zare. Căută ce căută şi în cele din urmă găsi şi bîrlogul leoaicei şi, spre marele lui noroc, tocmai dormea. Se apucă şi mulse laptele leoaicei într-un burduf pe care-l luase de-acasă şi-l ascunse după un pietroi. Apoi înşfăcă puiul leoaicei, îl izbi cu sabia şi se apucă să-l jupoaie. Numai că puiul atins de sabie a scos un ţipăt sfîşietor, care i-a stricat somnul leoaicei. Fiara se uită furioasă în jur şi, nevăzînd burduful, se păcăli şi mîrîi către flăcăul nostru:

– Dacă nu mi-ai fi supt laptele şi n-ai fi devenit copilul meu, n-ai mai scăpa cu zile! Ţi-aş înghiţi pe loc sîngele şi ţi-aş ronţăi carnea, iar cu oasele tale mi-aş curăţa dinţii! Acum pleacă şi să nu te mai uiţi înapoi!...

După ce se îndepărtă binişor de bîrlogul leoaicei, se opri şi turnă laptele în burduful făcut din pielea puiului ei. Apoi, în locul unde-i lăsase pe cei doi fîrtaţi, se opri şi le dădu burduful, iar el intră în cetate pe altă poartă.

Numai că regele nu se tămădui cu leacul adus, iar vracii adunați sobor iarăşi la palat îl sfătuiră să încerce apa vie. Auziseră şi ei cum că izvorul cu apa vie s-ar afla undeva între doi munți care se închid şi se deschid cu iuțeala fulgerului. Craiul îşi chemă din nou ginerii şi-i trimise în lume să-i afle leacul. Ucenicul fierarului îi lăsă iarăşi pe cei doi cumnați să plece şi numai ce ieşiră din palat, că o luă şi el valvîrtej pe o cale numai de el ştiută şi iarăşi îşi schimbă înfățişarea. La o răscruce de drumuri se întîlniră şi el le ceru să-i dea sibniile[1] nevestelor lor pentru apa vie. Se întoarse unul din ei la palat şi apoi, cu inima uşurată de griji, îi dădură sibniile celor două soții. Apoi tînărul nostru se aşternu la drum cu mare spor. Şi merse el ce merse, pînă într-un tîrziu, cînd se trezi față în față cu o negresă tare bătrînă, care-şi hodinea ciolanele la umbra unui tufiş. Flăcăul cel viteaz îi dădu binețe şi-şi aşeză legătura cu de-ale gurii lîngă ea, îmbiind-o să guste din bucatele lui. Negresa rîse ca o vrăjitoare şi-i zise:

— Dacă n-ai fi dat primul binețe şi dacă nu m-ai fi poftit tu întîi să mănînc din merindele tale, înainte să te fi îmbiat eu să guşti din ale mele, să ştii că ți-aş fi băut sîngele şi ți-aş fi rontăit carnea fir cu fir, iar din oasele tale mi-aş fi făcut toiege. Ia spune-mi acum, ce cauți tu pe tărîmurile astea neprimitoare?

Îi spuse flăcăul ce necazuri l-au mînat într-acolo şi bătrîna făcu semn cu degetul arătător spre cei doi munți care se deschiseră deodată.

— Intră şi ia cîtă apă pofteşti! îl îndemnă ea, rîzînd ca o vrăjitoare.

Tînărul se strecură printre stîncile ascuțite şi umplu un burduf de apă, cu care se întoarse la cei doi fîrtați. Aceştia înşfăcară burduful şi fuga cu el la palatul regelui bolnav, dar craiul nu se tămădui nici după ce bău apă vie şi speranțele le zburară iarăşi în vînt. Şi, dacă nici cu încercarea asta nu izbutiră, vracii nu mai avură altceva de făcut şi-l sfătuiră să mănînce un măr din insula Ghaliyei, fiica lui Mansur, care se afla peste şapte mări şi şapte țări. Iar mărul trebuia purtat doar pe aripi de vultur. Singura speranță se lega de mărul fermecat la care era atît de greu de ajuns. Dar încercarea moarte n-are, aşa că regele îşi chemă din nou cei trei gineri la căpătîiul său şi-i îndemnă să pornească la drum. Cei doi bărbați încălecară şi porniră nălucă, fără să-l mai aştepte pe ucenicul fierarului căci sperau să-l întîlnească din nou pe flăcăul care-i mai ajutase şi-n alte dăți. Aşa se şi întîmplă, căci nu prea departe de cetate flăcăul necunoscut le ieşi din nou în cale. De data asta însă le ceru în schimbul mărului fermecat degetul mic de la mîna stîngă. Nu prea le-a convenit celor doi cumnați, dar ce erau să facă? Şi le-au tăiat frumuşel şi i le-au dat necunoscutului, apoi s-au pus să aştepte.

1. Acoperămînt tradițional pentru cap în îmbrăcămintea femeilor în unele zone din Maroc.

Şi-a mers flăcăul nostru şi-a tot mers cale lungă, pînă ce, într-un tîrziu, iată că-i iese în cale un bătrîn gîrbovit, care-l întreabă cu glas slab, abia auzit:

— Ce te aduce, flăcăule, pe tărîmuriie astea neprietenoase?

Şi ucenicul fierarului spuse din nou aceeaşi poveste cu boala regelui şi necazurile sale şi se rugă cu vorbe blînde de va putea bătrînul înţelept să-l îndrepte pe calea cea bună.

Atunci bătrînul îl învăţă să sacrifice un bou şi să-l ducă într-un loc anume, unde se întîlneau toate păsările din ţinutul acela, iar cînd se vor aduna toate la ospăţ, să pîndească şi sosirea unui vultur uriaş pe care nu-l întrecea nici o altă pasăre. Să-l lase să mănînce pe săturate, iar cînd va da să se ridice vulturul în văzduh, să-l atingă pe aripi şi să-i ceară să-l poarte în insula Ghaliyei, fiica lui Mansur.

Şi-aşa le orîndui tînărul pe toate, întocmai cum îl învăţase bătrînul. Iar la sfîrşitul ospăţului, cînd atinse aripile vulturului uriaş şi-l rugă să-l poarte spre insula fermecată, pasărea se învoi de parcă l-ar fi ştiut dintotdeauna. Dar l-a sfătuit să ia aminte la spusele lui:

— Dacă vrei să ajungi teafăr înapoi cu mărul cel fermecat, să iei cu tine şapte bucăţi zdravene de carne şi la întoarcere să-mi dai cîte una deasupra fiecărei mări, atunci cînd îţi voi cere!

Zis şi făcut! A pregătit flăcăul tot ce-i ceruse vulturul şi iată-i în văzduh. Cînd ajunseră în insula cu mărul fermecat, pasărea uriaşă se lăsă lin pe pămînt şi ucenicul fierarului culese fructul cel mai rumen. Apoi se urcă între aripile vulturului şi acesta se ridică iarăşi în tăriile cerului. Cum ajungeau deasupra unei mări, pasărea cerea o bucată de carne ca să-şi împrospăteze puterile. Dar, cînd erau aproape de capătul drumului, nenorocire! Flăcăului îi scăpă din mînă ultima bucată de carne, care se duse în hău. Ce să facă tînărul nostru? Mai aveau puţin şi ajungeau deasupra celei de-a şaptea mări. Atunci şi-a scos hangerul de la brîu şi-a tăiat o fîşie de carne din pulpa lui. Îndură cum putu durerea şi-i dădu carnea păsării care zbură liniştită mai departe, pînă ce ajunseră la locul de unde plecaseră. Au făcut legămînt de prietenie şi-apoi şi-au luat rămas-bun, plecînd fiecare pe drumul lui. Cu mărul fermecat în sîn, ucenicul fierarului încălecă şi-şi îndemnă calul spre locul unde-l aşteptau cei doi cumnaţi. Aceştia luară mărul cel fermecat din insula Ghaliyei, fiica lui Mansur, şi nu se mai opriră din goana cailor decît la poarta palatului. Şi ce minune! Abia de gustă regele o dată din mărul cu pricina, că-şi şi recăpătă sănătatea şi vigoarea de altădată.

Bucuria şi veselia se întoarseră din nou în palatul craiului, care îi chemă numaidecît la el pe cei trei gineri să-i răsplătească cum se cuvine pentru

destoinicia lor. Doar că cei doi cîrcotaşi se apucară să-l judece pe ucenicul fierarului şi să i se plîngă craiului că bărbatul mezinei nu i-a ajutat cu nimic, lăsîndu-i doar pe ei doi să-şi primejduiască viaţa.

Flăcăul nostru, care-i mirosise şi ştia prea bine ce le poate pielea, înaintă un pas în faţa craiului şi grăi cu fruntea sus.

— Măria Ta, te-aş ruga să-i întrebi pe cumnaţii mei unde le e degetul mic de la mîna stîngă. Şi să-i mai întrebe Măria Ta unde le sînt sibniile şi inelele soţioarelor lor.

Cînd cei doi începură să dea din colţ în colţ, neştiind pe unde să scoată cămaşa în faţa regelui, ucenicul fierarului puse dinaintea măritului crai toate lucrurile luate zălog de la ei.

Şi, dacă află Măria Sa adevărul adevărat, îl numi pe dată pe soţul mezinei valiu peste cei mai întins şi mai bogat din ţinuturile ţării sale, iar pe ceilalţi doi gineri îi mustră amarnic şi-i trimise la casele lor tot cu mîna goală, aşa cum veniseră.

Fata sultanului şi inelul fermecat

Trăia odinioară, demult, demult, într-un sat un om destul de înstărit, împreună cu nevasta şi copilul lor. Dar, tocmai cînd băiatul avea mai mare nevoie de grija şi povaţa tatălui, acesta căzu la grea boală şi ajunse la ceasul morţii. Înainte de-a închide ochii, o chemă la el pe nevastă şi-i lăsă cu limbă de moarte să nu se împotrivească la nici o dorinţă a vlăstarului lor.

Trecu ce trecu şi într-o zi băiatul îi văzu pe săteni încălecînd împreună cu copiii lor, care pe cămile, care pe cai, care pe măgari sau pe catîri – fiecare după starea lui –, şi aşternîndu-se la drum. O întrebă şi el pe maică-sa încotro se duce lumea şi ea îi desluşi că e zi de tîrg în cetatea din apropiere. Şi i-a cerut şi el îngăduinţa să meargă la tîrg, iar mamă-sa, aşa cum îi făgăduise răposatului, s-a învoit numaidecît şi i-a dat şi cîţiva bănuţi să-şi cumpere cu ei ce i-o pofti inima.

Învîrtindu-se el prin tîrg încoace şi încolo, îi căzură ochii pe un căţeluş şi i se năzări să-l cumpere. Îi dădură banii stăpînului, luă căţelul în braţe şi se întoarse cu el acasă. Mamă-sa ce să mai zică? Mai mult de hatîrul odorului decît de dragul animalului, se învoi să-l îngrijească.

Băiatul începuse să înveţe drumul tîrgului, aşa că la scurt timp primi iar cîţiva bănuţi de la mamă-sa şi se întoarse acasă cu o pisică. Şi mai făcu altă dată încă un drum şi veni acasă cu un pui de şoim.

După o vreme se apucă băiatul să îmblînzească şi să dreseze cele trei făpturi, încît ajunse destul de repede vestit în tribul lui pentru priceperea de a trage cu arcul şi de a vîna cu ajutorul celor trei prieteni: pisica îi era de folos prin peşteri şi pe cîmpuri, cîinele pe platouri şi prin văile munţilor, iar şoimul prin copaci şi pe înălţimile stîncilor. Şi rar se întîmpla să-i scape vreun vînat, dacă apuca urma lui.

Şi, tot rătăcind aşa după vînat, într-o zi, cînd se afunda într-o pădure, se trezi în faţă cu un bătrîn că-i dă bineţe şi-l întreabă cum îl cheamă.

— Să ştii, băiete, îi spuse bătrînul, că, dacă-mi ţii tovărăşie şi mă ajuţi să descopăr o comoară, o să te chiverniseşti... Comoara asta pe care-o caut eu n-o să se deschidă decît cînd voi rosti numele tău şi voi lăsa cîteva picături din sîngele tău să se scurgă deasupra ei... Iar mie nu-mi trebuie din toată comoara asta decît un inel... Restul va fi al tău... îl mai ispiti bătrînul.

Flăcăul se învoi pe dată şi plecară împreună să caute comoara. N-au trebuit să umble prea mult şi iată-i ajunşi. Bătrînul i-a rostit numele, i-a crestat pielea pe braţul stîng şi-a lăsat să curgă cîteva picături din sîngele lui, apoi flăcăul a coborît în groapa ce s-a deschis dinaintea lor. Şi ce i-au văzut ochii?! Puzderie de mărgăritare şi nestemate, care mai de care mai strălucitoare, iar în mijlocul lor un inel, la care abia de te puteai uita. Şi vedeţi bine că tinerelul nostru, căruia nu-i scăpase nimic din vorbele bătrînului, tocmai pe inelul din mijloc a pus şi el ochii. L-a luat repede şi l-a ascuns sub limbă. Apoi a încărcat cît a putut din bogăţia de pe fundul gropii şi a ieşit afară. A împărţit nestematele pe din două cu bătrînul şi s-au despărţit, văzîndu-şi fiecare de drumul lui.

Întors acasă, flăcăul a aşezat nestematele dinaintea mamei, ca şi cînd n-ar fi valorat mare lucru, şi, plin de nerăbdare, a scos inelul din gură şi l-a pus pe inelarul de la mîna stîngă. Toată casa strălucea, iar aerul în jurul său tremura de lumină. Băiatul s-a apucat să-l privească uimit şi, tot gîndindu-se la frumuseţea lui, l-a răsucit pe deget. Şi-atunci s-a întîmplat minunea: ca din pămînt, în faţa lui s-a ivit un ifrit mic cît un degetar.

— Stăpînul meu ce pofteşte pe dată se şi plineşte... îi zise ifritul numai ce se ivi. Sînt robul tău, stăpîne. Dacă porunceşti să-ţi aduc toate comorile dinspre soare-apune, pe toate ţi le-aduc... Dacă vrei să ţi le-aduc pe cele dinspre soare-răsare, pe-acelea ţi le-aduc... Sînt gata să-ţi împlinesc orice dorinţă...

— Dar tu cine eşti? îl iscodi flăcăul.

— Eu sînt slujitorul inelului fermecat, stăpîne!

— Şi, dacă n-am nevoie de tine, ce trebuie să fac?

— N-ai decît să scoţi inelul din deget şi să-l pui la loc sigur în cutiuţa lui...

— Prea bine! zise flăcăul. Acum nu-mi trebuie nimic! Vezi-ţi de alte treburi!

Apoi scoase inelul din deget şi-l aşeză în cutiuţă. Şi, cum îl puse la loc, ifritul pieri. Dar gîndurile nu-i dădeau pace flăcăului nostru şi după cîteva zile o chemă pe mamă-sa şi-o trimise la palat s-o ceară pentru el pe singura fiică a sultanului. Sărmana femeie nu ştia ce să creadă. O cunoştea ea pe nevasta sultanului ca fiind din tribul lor, dar de-aici şi pînă la a-şi da singura copilă după un flăcău oarecare era cale tare lungă.

— Ce-ţi veni, măi băiete? Vrei cu tot dinadinsul să te bagi în bucluc? Uiţi că sultanul n-a vrut să-şi dea odrasla nici după feciori de emiri şi viziri? Mută-ţi gîndul în altă parte!

Dar băiatul o ţinea întruna pe-a lui şi nici nu voia s-audă de povaţa mamă-sii.

Mai de voie, mai de nevoie, biata femeie îşi luă inima în dinţi şi ceru încuviinţarea să se înfăţişeze dinaintea sultanului. După multă aşteptare, uşierul îi îngădui să intre şi biata femeie îşi spuse păsul dintr-o singură suflare, ca să-şi facă singură curaj. Sultanul ridică sprîncenele a mirare, zîmbi în barbă de-o asemenea îndrăzneală şi-i spuse femeii:

— Du-te acasă şi spune-i flăcăului tău că sultanul consimte să-i dea fata de soţie, cu o singură condiţie... Una singură! Slujitorii mei or să amestece în hambar fel de fel de grăunţe şi-o să-i dau odraslei tale un răgaz de şapte zile să mi le aleagă şi să mi le pună în saci separaţi. Dacă izbuteşte, atunci fata e a lui!

— Aşa să fie, cum zici Măria Ta! spuse şi femeia, după cum o învăţase fiu-său.

— Îi dau trei zile de gîndire, mai spuse sultanul, şi, dacă nu se învoieşte, îi pun gîtul sub paloş!

Mama se întoarse şi mai abătută decît plecase şi-l vesti plîngînd despre condiţia sultanului. Flăcăul rîse însă cu seninătate, căci după el nu era o treabă mai uşoară ca asta. Chiar a doua zi se îndreptă spre palat, i se înfăţişă sultanului şi-i spuse că se prinde să aleagă grăunţele, aşa precum ceruse. Stăpînul le porunci de îndată slujitorilor să golească într-un hambar cîţiva saci cu fel de fel de grăunţe şi să le amestece cît mai bine. Cînd terminară ei, flăcăul intră în hambar şi-i aşteptă să se îndepărteze. Apoi îşi puse inelul pe deget şi-l învîrti o dată. Cît ai clipi, se şi ivi ifritul.

— Stăpînul meu ce pofteşte pe dată se şi plineşte... zise el sărind într-un picior.

— Uite ce este, n-aş avea acum să-ţi cer decît s-alegi grăunţele astea după soiul lor şi să le pui în saci, îl rugă flăcăul.

Nici nu termină bine ce-avea de spus şi grăunţele stăteau în saci frumos legaţi pe lîngă perete, aşa cum ceruse sultanul. Flăcăul se frecă la ochi, apoi, încredinţîndu-se că vede bine, chemă un slujitor şi-i spuse să-l înştiinţeze pe Măria Sa că totul s-a făcut precum a cerut.

Ce să mai zică sultanul cînd a văzut o asemenea treabă?! Îşi dăduse cuvîntul lui de sultan şi n-avea încotro. Pînă una, alta trebuia să-i dea fata de soţie. Aşa că fără zăbavă orîndui nuntă mare în cetate. Şi-a fost poftită toată suflarea şi s-au ospătat şi s-au veselit şapte zile şi şapte nopţi, fără contenire.

Dar lucrurile n-aveau să se sfîrşească aici, aşa că sultanul tot mai găsi de ce să se minuneze. În toiul petrecerilor, mirele învîrti din nou inelul fermecat şi-i ceru ifritului ca pe locul grămezii de vechituri din vecinătate să înalţe

un palat cu mult mai strălucitor decît cel al sultanului. Şi se şi ivi ca din pămînt un serai înconjurat de grădini, cu pomi umbroşi, cu tufe de chiparoşi şi trandafiri, ce îmbălsămau aerul, cu încăperi aurite pentru cîinele şi pisica mirelui, iar în mijlocul grădinii, se înălţa un copac falnic din care se vedea hăt departe şi în care îşi avea locul şoimul, ce străjuia toate zările.

După ce se sfîrşiră petrecerile, tînărul mire începu din nou să colinde după vînat. Pleca însoţit de cei trei prieteni, pînă cînd, într-o dimineaţă, îl opri din drum prinţesa şi-i ceru inelul. După ce stătu pe gînduri, tînărul se înduplecă:

— Inelul ăsta nu l-aş putea scoate din deget decît pentru cineva nespus de drag inimii mele...

— Şi crezi că soţia ta nu-ţi e destul de dragă? murmură prinţesa.

— Cum aş putea spune una ca asta?! se grăbi să răspundă tînărul soţ şi-i dădu inelul, sfătuind-o să nu-l scoată din deget cu nici un preţ.

Dar ţi-ai găsit, femeia să se ţină de promisiunea dată. Cum a auzit glasul unui negustor de giuvaiere care-şi lăuda marfa, a şi uitat de legămîntul ei şi s-a grăbit să trimită slujitorii după el. Giuvaiergiul s-a tot întrecut în temenele, înşirînd pe mese şi pe jos în faţa prinţesei tot soiul de podoabe din aur, pietre colorate şi cîte şi mai cîte minuni, pe care le avea el de vînzare. Dar, în vreme ce prinţesa tot răscolea prin pungi şi încerca tot soiul de inele şi brăţări, unele după altele, negustorul a pus ochii pe inelul fermecat. Cum să facă, cum să dreagă, s-o amăgească?! Scoase din buzunar un inel încărcat cu diamante şi rubine şi-i făcu semn spre degetul cu inelul fermecat:

— Doar pentru fiica sultanului am adus aşa o minune de inel. Încearcă-l pe inelarul de la stînga! Numai acolo se potriveşte!...

Şi nici nu trebui s-o roage mai mult, că prinţesa îşi scoase numaidecît inelul fermecat şi-şi puse inelul negustorului pe deget. Apoi, cît se mai învîrtiră, cît se mai suciră, negustorul scoase din sac alt inel asemănător şi-l puse repede pe degetul frumoasei prinţese. Giuvaiergiul îşi luă banii şi coborî din palat în fuga mare, ducînd cu el inelul fermecat. Îndată ce ieşi pe poartă, puse inelul pe deget, îl învîrti o dată şi iată că se ivi şi ifritul. Negustorul lacom şi hapsîn se grăbi să-i poruncească, nici mai mult nici mai puţin, decît să mute palatul cu tot ce era în el într-o insulă, peste şapte mări şi şapte ţări.

Cînd se întoarse tînărul soţ de la vînătoare cu cei trei fîrtaţi ai lui, nu mai găsi pe locul palatului decît o grămadă de vechituri. Amarnic se mai căi tînărul nostru pentru greşeala lui, dar era prea tîrziu. Şi nu-i era de-ajuns nenorocirea lui, dar mai era şi mînia sultanului, care-i porunci să facă ce-o şti şi-n trei zile să-i aducă fata înapoi, căci, altfel, unde-i stau picioarele-i va sta şi capul.

Cîinele, pisica și șoimul porniră îndată care încotro, să iscodească împrejurimile, doar-doar or prinde vreo urmă, dar degeaba. Seara se întoarseră cu toții istoviți de-atîta umblet.

— Nu ne-a mai rămas decît tărîmul apelor... zise șoimul. Nu mă las pînă ce nu cercetez toate mările lumii...

A doua zi pasărea se ridică pînă în tăriile cerului și-și aruncă ochii roată. Cu chiu, cu vai, în depărtări nesfîrșite zări ceva ca un punct pe o insulă, tocmai în mijlocul celei de a șaptea mări, și porni întins într-acolo. Și iată, cînd ajunse acolo, găsi și palatul căutat. Apoi șoimul luă calea întoarsă spre stăpînul lui să-i ducă vestea cea mare. Dar cum să facă ei să găsească și inelul?!

Tot pisica mai isteață răspunse prima:

— Eu sînt cea mai ușoară dintre voi și mă strecor oriunde, fără să fac nici un zgomot! Dacă mă prind bine de aripile lui, șoimul o să mă ducă în insulă, iar acolo lăsați pe mine!

Zis și făcut! Pisica se prinse bine de spatele păsării și se ridicară în văzduh, zburînd ca vîntul și ca gîndul. Și într-un tîrziu coborîră pe insula din mijlocul celei de a șaptea mări, la poarta palatului. Pisica se cățără ușor, trecu gardul, se strecură tiptil pe terasă, apoi în palat și se opri tocmai în odaia în care dormeau fata sultanului și negustorul cel viclean. Giuvaiergiul, temător, ascunsese inelul sub limbă și-l legase cu o ață de degetul mic de la mîna dreaptă. Se învîrti ce se învîrti pisica prin odaie, răsturnă o cutie cu praf de henna și își vîrî coada în ea. Apoi o trecu de cîteva ori pe la nasul giuvaiergiului, care, luat pe nepregătite, se puse pe strănutat, de nu se mai oprea. Inelul i-a sărit din gură și s-a rostogolit pe covor, iar pisica hap, cu lăbuța. Apoi rupse repede ața cu dinții-i mărunți și ascuțiți și pe-aci ți-e drumul. Se strecură ca o umbră în pomul în care-o aștepta șoimul și-și luară din nou zborul spre stăpînul lor. Dar nenorocire! Tocmai cînd să ajungă la liman, se apucară amîndoi să se laude cu isprava lor și să îndruge verzi și uscate: ce-o să spună și cum o să spună și ce-o să zică stăpînul și cum o să-i laude... Și pisica scăpă inelul în apă... Noroc cu șoimul, care vede atît de departe! Urmărind inelul care se rostogolea, a văzut cum l-a înghițit un pește mare și chior, ce se zbătea în plasa unui pescar. Se căiră amarnic prietenii noștri, dar ce altceva mai aveau de făcut decît să alerge ca gîndul la stăpînul lor, să-i dea de veste.

Îi ascultă cîinele cu luare-aminte, se gîndi o clipă, apoi îi liniști:

— Nu vă mai necăjiți atîta, prieteni! O să fac eu ce-o să fac și-o să pun laba pe peștele cel chior! Doar mă cunosc toți pescarii că sînt cîinele vînătorului!

Pisica și șoimul îl călăuziră la malul mării, iar pescarii, cum îl văzură, se apucară să-i arunce fiecare cîte un pește. Dar cîinele alerga neliniștit de la

unul la altul, adulmecînd prin plasele şi bărcile lor, pînă ce zări peştele cel chior. Se repezi cu labele pe el, îl luă în gură şi se porni pe fugă, de-i scăpărau picioarele, în hohotele pescarilor, care se prăpădeau de rîs văzînd alegerea făcută. Cîinele nu se opri decît în faţa stăpînului său şi-i puse peştele dinainte. Flăcăul scoase hangerul de la brîu, spintecă burta peştelui şi inelul se rostogoli de îndată pe pămînt. Tînărul îl puse pe deget, îl învîrti o dată şi ifritul cel ascultător se ivi ca prin minune:

— Stăpînul meu ce pofteşte pe dată se şi plineşte...

— Poftesc să-mi aduci îndată palatul din insulă, cu tot ce este în el! ceru flăcăul.

Şi, îndată ce se ivi palatul, se porniră cei patru prieteni să scotocească prin toate ungherele, pînă ce-l găsiră pe negustorul cel hain, făcut ghem de frică într-un coş cu rufe. Îl scoaseră pe sus şi-l aruncară în cuşca fiarelor din grădina sultanului, să se ospăteze cu el. Iar de-atunci n-a mai scos flăcăul nostru inelul de pe deget nici pentru cea mai dragă fiinţă din lume.

Fă bine, fiule, şi pe urmă aruncă-l în mare!

Trăia cîndva într-o cetate de pe vremuri un negustor bogat, căruia i se dusese vestea pentru bunătatea lui. Şi-avea negustorul acesta un băiat tare chipeş şi isteţ, pe care-l luase de mic cu el la dugheană ca să deprindă meşteşugul negoţului. Ba îl purta după el şi pe la toţi toptangiii de la care-şi lua el mărfurile. Şi în toată vremea asta a băgat băiatul de seamă că tatăl lui se arăta a fi un om tare milostiv şi îngăduitor, care nu se lăcomea niciodată, ci se mulţumea cu un cîştig mai mititel, numai să poată face un bine cuiva. Dacă cineva îi cerea pe datorie sau venea după un împrumut, negustorul se învoia pe dată fără să ceară vreun zălog sau să izvodească vreun zapis. Sărea negustorul nostru şi în ajutorul sărmanilor şi necăjiţilor, chiar dacă nu-i mai văzuse niciodată în viaţa lui, şi asta fără să ia în seamă vorbele fîrtaţilor din breaslă, care-şi dădeau coate şi strîmbau din nas, prorocindu-i sărăcia. Şi, de fiecare dată cînd băiatul îl întreba de ce împarte bine în dreapta şi-n stînga, fără nici o răsplată, părintele-i răspundea:

— Fă bine, fiule, şi pe urmă aruncă-l în mare!...

A auzit flăcăul nostru vorbele astea de nenumărate ori, dar niciodată nu şi-a bătut capul prea tare să le afle adevăratul tîlc.

Şi azi aşa, mîine aşa, pînă cînd flăcăul nostru începu să se simtă stingherit de bunătatea şi mărinimia părintelui său, care nu stîrnea decît rîsul şi bîrfelile gurilor rele.

Dar iată că într-o zi, cînd socoti că a venit vremea să se descurce singur şi să meargă pe picioarele lui, tatăl hotărî să-şi trimită feciorul să se vînture niţeluş prin lume, ca să cunoască şi el oamenii şi viaţa. Şi colindă flăcăul ce colindă din ţinut în ţinut pînă ce se trezi într-o cetate mare şi bogată. Şi, umblînd el aşa, haihui, pe uliţe, se trezi deodată în faţa unui palat mare, ale cărui ziduri erau tivite cu hîrci. Se minună nespus de ce vedea, dar, oricît iscodi el în dreapta şi-n stînga, nu reuşi să afle nimic din taina palatului.

Cînd văzu mutenia de care se lovea pretutindeni, se hotărî pe loc să rămînă în cetatea cu pricina pînă ce va izbuti să dezlege taina.

Poposi flăcăul la un caravanserai unde-şi lăsă lucrurile şi porni iarăşi să străbată ulițele. Cînd dădu cu ochii de dugheana unui bărbier, îşi zise că n-ar strica să-i treacă şi el pragul şi să mai tragă cu urechea la ce vorbesc bărbații care-şi aşteptau rîndul. Auzi cîte-n lună şi-n stele, dar nici un cuvînt despre palatul tivit cu tigve omeneşti. Cînd se aşeză pe scaun dinaintea bărbierului, se prinse la vorbă şi la glume cu el, iar la sfîrşit se arătă mai generos decît toți clienții care se perindaseră prin fața lui pînă atunci.

Şi-şi făcu tînărul nostru obicei să treacă în fiecare dimineață pe la bărbier şi se arătă cu el de la o zi la alta tot mai darnic şi mai vorbăreț. Ba ajunse într-o zi să-l poftească să mănînce împreună. Şi azi aşa, mîine aşa, pînă la urmă se legară prieteni la cataramă şi-ajunseră să-şi spună unul altuia tot ce-aveau pe suflet.

Şi într-o bună zi flăcăul socoti că a sosit vremea cînd ar putea să-l întrebe care-i taina hîrcilor ce tiveau zidurile palatului. Îşi luă inima în dinți şi aduse vorba despre ele, iar bărbierul sări ca ars şi-l povățui să-şi scoată din cap dorința de a afla taina asta, străduindu-se din răsputeri să-l înduplece să-şi mute gîndul de la palatul blestemat şi să nu mai întrebe niciodată de el. Dar ți-ai găsit. Nu făcu decît să-i ațîțe şi mai tare curiozitatea, aşa încît flăcăul aducea din ce în ce mai des vorba despre treaba asta. Bărbierul se mai codi ce se mai codi, dar pînă la urmă se văzu silit a-i spune adevărata poveste a palatului.

— În palatul acesta, începu bărbierul, dus pe gînduri, stă fiica sultanului nostru. Palatul a fost durat anume pentru ea şi pentru slujitorii ei. Iar hîrcile pe care le-ai văzut sînt ale sărmanilor logodnici sau, mai bine zis, ale soților ei, căci toți bărbații care intră la ea seara a doua zi dimineața au capetele retezate şi spînzurate pe zidul cetății. Nimeni nu ştie care-i adevărata pricină. Servitorii intră dimineața în odaia ei şi dau de capul retezat al bărbatului. Îl iau şi-l agață de zid ca să-l vadă toată lumea. Asta-i tot!

Dar lucru ciudat! Pe măsură ce asculta povestea, în loc să se cutremure de groază, flăcăul simțea cum i se înfiripă în suflet din ce în ce mai tare dorința de a o cere şi el de nevastă pe prințesa din palatul tivit cu hîrci. Şi ce nu făcu bărbierul ca să-l abată de la gîndul ăsta, dar degeaba, căci flăcăul nostru rămase surd şi mut la toate rugămințile. N-a fost cu putință să-l clintească din hotărîrea lui nici în ruptul capului. Fie ce-o fi, eu îmi încerc norocul! o ținea flăcăul tot pe-a lui. Cînd îl văzu atît de neclintit, bărbierul nu numai că nu-l părăsi, ci încercă să-l ajute în fel şi chip, căci se ştie doar: prietenul la nevoie se cunoaşte. Ba se înfățişă chiar el la sultan şi-o ceru pe prințesă pentru prietenul său. Apoi îi cumpără veşminte alese şi-l pregăti

pentru noaptea nunţii. Rîndui o petrecere cum rar se mai văzuse în oraş, iar în seara intrării la mireasă îl conduse pînă la poarta palatului, unde-şi luară rămas-bun îndelung, de credeai că n-aveau să se mai vadă niciodată. Dar se vede treaba că bărbierul n-avea de gînd să se despartă de prietenul lui nici la bine, nici la rău.

Flăcăul urcă încrezător scările spre iatacul miresei, iar cînd deschise uşa, ce minune îi fu dat să vadă?! Prinţesa dormea pe un aşternut de mătase, într-un pat de fildeş, cu o plasă din fir de aur şi argint deasupra ca s-o apere de ţînţari. Se apropie de pat şi o măsură cu privirea din creştet pînă-n tălpi, copleşit de frumuseţea ei şi de parfumurile îmbătătoare. Privi la ea cu nesaţ, ascultîndu-şi bătaia inimii. Avea genele lungi şi negre, buzele roşii, faţa albă şi nasul delicat. Iar părul lung şi negru ca noaptea lunecase în şuviţe despletite pe pieptul ce se înălţa şi cobora într-o respiraţie liniştită şi caldă. Nu îndrăzni să-i tulbure somnul, ci rămase înmărmurit, contemplîndu-i chipul fermecător. Într-un tîrziu îşi roti ochii în jurul său şi avu impresia că se află într-un templu. Dar, ca din senin, simţi că-l năpădeşte o toropeală grea şi-l fură somnul. Şi deodată căzu în genunchi dinaintea patului prinţesei şi adormi.

În aceeaşi clipă, din spatele patului se ivi un ifrit uriaş, care scoase sabia din teacă şi-o ridică în văzduh, pregătindu-se să reteze capul flăcăului. Dar tocmai atunci apăru şi bărbierul, ce stătuse ascuns după o draperie grea, şi-l lovi pe ifrit cu o măciucă în moalele capului, doborîndu-l înainte ca sabia să fi coborît peste grumazul flăcăului. Pe urmă se strecură afară tiptil, tot aşa cum intrase, fără să-l zărească sau să-l simtă cineva de-al casei.

Cînd trupul ifritului căzu pe podea, se prefăcu în cîteva rotocoale de fum şi dispăru fără să lase nici o urmă. Şi-atunci prinţesa se mişcă, oftă prelung şi deschise ochii. Iar cînd se ridică, văzu că lîngă patul ei dormea un flăcău în genunchi. Privi la el cu nesaţ, vrăjită de frumuseţea şi tinereţea lui, căci era primul tînăr pe care-l vedea în viaţa ei. Cînd îl atinse cu mîna, tînărul se trezi ca dintr-un vis ciudat, o cuprinse în braţe, iar zorile îi prinse dormind unul cu capul pe braţul celuilalt. Dimineaţa slujitorii intrară în odaia prinţesei ca de obicei, aşteptîndu-se să vadă pe podea capul retezat al mirelui, dar nu mică le fu mirarea cînd îl aflară dormind alături de ea. Pe dată se înseninară de fericire, aducînd slavă lui Allah, şi îi trimiseră degrabă veste sultanului, care veni glonţ, bucuros că avea în sfîrşit un ginere, iar blestemul ce-o ţinea pe copila lui ferecată se risipise în vînt.

S-au rînduit apoi petreceri în toate colţurile împărăţiei, la care s-au îndestulat şi s-au veselit toţi, cu mic, cu mare. Hîrcile au pierit de pe ziduri şi în locul lor s-au înălţat făclii. Şi au durat petrecerile nunţii şapte zile şi şapte nopţi încheiate. Printre cei aflaţi la loc de cinste se afla, de bună seamă, bărbierul, care s-a grăbit primul să-l fericească şi să-l binecuvînteze pe prietenul său, aducînd pentru el şi pentru mireasă cele mai alese daruri.

Se scurseră zile, săptămîni şi luni pline de fericire pentru cei doi soţi. Şi-aproape că nu trecea zi de la Allah în care tînărul însurăţel să nu se întîlnească cu prietenul lui, bărbierul. De la o vreme începu însă a tînji după neamul şi după ţara lui şi ceru îngăduinţa sultanului să plece să-şi vadă bătrînii şi s-o ia şi pe prinţesă în călătoria asta. Sultanul se învoi şi porunci îndată să se facă pregătiri pentru drum. Se rîndui o caravană frumoasă din cele mai bune cămile şi se aşezară pe ele şei de preţ, bogat împodobite, ferecate cu aur şi argint, şi deasupra daruri alese pentru toate rubedeniile ginerelui Măriei Sale. Şi-apoi se aşternu caravana la drum cu mare alai de servitori şi oşteni călări.

Printre însoţitorii cei mai apropiaţi se afla şi bărbierul, care stăruise tare mult să meargă în călătoria asta cu prietenul său. Şi-a mers tînărul nostru tot alături de prietenul său, sporovăind despre toate cele. Cînd coborau la popas, se aşezau tot alături, iar cînd porneau iarăşi la drum, îşi ţineau cămilele în acelaşi pas. Şi tot aşa pînă cînd au ajuns într-un pustiu ce părea să nu se mai sfîrşească. Spre amiezi, cînd au fost nevoiţi să poposească la o umbră, să se apere de arşiţa soarelui şi să umble la burdufurile cu apă, se trezeşte cu bărbierul că-i pofteşte şi pe el şi pe soţioara lui într-un loc mai departe de toată caravana, la umbra unui palmier, între nişte dune înalte de nisip. Tot vorbind, s-au îndepărtat binişor de caravană, fără să-şi dea seama. Şi, cînd n-au mai zărit nici ţipenie în jur, cît puteai cuprinde cu ochii, bărbierul îi ceru, tam-nisam, prietenului său să împartă tot ce are pe din două cu el. Mirat din cale-afară şi neştiind ce să mai creadă, tînărul se învoi:

— Ai jumătate din banii şi darurile scumpe ce le port cu mine!

Dar bărbierul nu primi.

— Ai toţi banii pe care-i port cu mine, zise atunci tînărul, din ce în ce mai mirat.

Bărbierul tot nu se învoi.

— Atunci, ce doreşti, omule? îl iscodi ginerele sultanului tare descumpănit, privind speriat în jur.

— Vreau s-o împărţim pe din două şi pe nevasta ta!...

Tînărul făcu ochii mari, căci asemenea vorbe nu puteau veni de la prietenul lui. Încercă să-l îmbuneze, aducînd vorba de frăţia ce-i lega, dar degeaba! Bărbierul ţinea morţiş s-o împartă şi pe prinţesă pe din două. Cum să iasă din încurcătura asta?! Şi, spre năpasta lui, n-avea nici arme şi nici nu putea striga pe nimeni în ajutor.

— Mă lipsesc de partea mea, mă lipsesc de nevastă şi de toate şi ţi-o las ţie, dacă aşa ţi-e vorba... încercă el să-l înduplece şi simţindu-se la capătul puterilor.

— Ce mai încolo-ncoace?! Ţi-am spus de o mie de ori că nu vreau decît jumătate din ea!... ţipă şi bărbierul nemulţumit.

Văzînd că n-are scăpare, tînărul se apucă cu mîinile de cap şi începu să se roage lui Allah să-i lumineze pe amîndoi. Atunci bărbierul scoase o funie, pe care-o avea pregătită şi-o legă pe prinţesă de una dintre crengile palmierului, cu capul în jos. Pe urmă scoase sabia şi-o ridică în sus, ca şi cum ar fi vrut s-o spintece. Şi în clipa asta, minune! Ca printr-o aburează de vis, din gura prinţesei alunecă un ifrit mic şi sfrijit, care căzu într-un foc albăstrui de la rădăcina palmierului şi se mistui în flăcări.

– Acum poţi s-o iei pe soţioara ta şi încă o dată vă urez mulţi ani fericiţi!... zise bărbierul, întorcîndu-se spre prietenul lui, cu mutra unui om care a reuşit să ducă o treabă la bun sfîrşit.

Se îmbrăţişară cu lacrimi în ochi, simţindu-se uşuraţi, ca şi cum li s-ar fi luat o piatră de pe inimă. Apoi se repeziră şi-o ajutară pe prinţesă să coboare pe pămînt. Şi deodată, ca la un semn al zînei bune, prinţesa se lumină şi se făcu încă o dată mai frumoasă decît era pînă atunci. Întorşi la locul caravanei, se urcară cu toţii pe cămile şi-şi luară rămas-bun de la bărbier, care se întoarse spre ţara lui. Dar nu se depărtase nici cît douăzeci de paşi, cînd tînărul soţ, care abia de-şi putuse veni în fire şi-l petrecea cu ochii de parcă nu-l mai văzuse niciodată, strigă după el, oprindu-l:

– Hei, om bun! Te jur pe Allah, nu-mi spui şi mie cine eşti?

– Cum de nu! Eu sînt binele pe care-l făcea tatăl tău şi-l arunca în mare... răspunse bărbierul, zorind cămila, fără să mai privească înapoi.

Pescarul neechibzuit

A fost cîndva, demult de tot, un pescar tare sărac, care trăia într-o colibă dărăpănată, în apropierea unui pîrîu limpede. Dar, din ce pescuia el în pîrîul ăsta, de-abia izbutea să-şi ţină zilele. Se obişnuise să iasă în fiecare zi cu plasa pe umeri, la revărsatul zorilor, cînd nu era nici ţipenie de om prin preajmă, şi să se oprească pe malul pîrîului, nădăjduind să-i surîdă norocul.

Într-o dimineaţă ca toate celelalte se aşeză el pe vine şi aruncă plasa în apă. Aşteptă ce aşteptă şi, cînd o ridică, nu găsi în ea decît un singur peştişor, şi acela tare mic. Ba poate că era cel mai mic din neamul lui, căci altul mai mic nici că mai văzuse pescarul nostru. Aruncă plasa din nou, dar de data asta nu mai scoase nimic. O aruncă şi a treia oară şi aşteptă pînă cînd simţi că începe să i se urască şi i se face foame, dar degeaba. Cînd scoase plasa, tot nimic. Era aproape de prînz şi-şi zise că n-are rost să mai încerce. Aşa că luă singurul peştişor prins şi se hotărî să se întoarcă acasă, chiar dacă nu făcuse nici o treabă şi nu era deloc mulţumit.

Cînd porni spre casă, zări un taur negru cu ochii roşii şi coarnele întoarse, păscînd de zor pe o pajişte acoperită cu iarbă fragedă şi mătăsoasă. Dar, cu toate că stătea să plesnească de sătul ce era, răscolea mai departe iarba cu botul. „A avut dreptate cine-a zis că taurul, dacă-i sătul, nu mai poate de fudul", mormăi pescarul cu mîhnire, clătinînd din cap, cu gîndul la ghinionul din ziua aceea.

În dimineaţa următoare ieşi ca de obicei şi porni spre malul pîrîului visător şi senin, nădăjduind să aibă mai mult noroc decît avusese cu o zi în urmă. Şi-n vreme ce mergea el aşa agale, dădu cu ochii de-o răţuşcă albă ascunsă într-un stufăriş la marginea apei. Se apropie şi întinse mîna s-o prindă şi s-o ia cu el. Dar în clipa următoare se răzgîndi şi-şi zise că tot mai bine ar fi dacă s-ar întoarce cu ea acasă şi-ar închide-o în coliba lui. Aşa că se repezi acasă, încuie răţuşca şi o luă din nou spre pîrîu. Şi iarăşi zări taurul sătul, jucîndu-se cu botul prin iarbă. Şi repetă aceleaşi vorbe, dar cu

glas tare, încît îl auzi şi animalul: „A avut dreptate cine-a zis că taurul, dacă-i sătul, nu mai poate de fudul". Ajunse la locul unde pescuia de obicei, pe malul pîrîului, şi aruncă plasa cu încredere, nădăjduind să scoată şi pierderea din ziua trecută. Şi numai ce aruncă plasa, că o şi simţi atîrnînd greu. Îşi adună toate puterile, se opinti şi-o trase în sus, dar cu destulă teamă în suflet. Cînd începu să se ivească plasa, rămase uluit, căci era plină cu peşte şi nu i se mai întîmplase niciodată pînă atunci să aibă parte de-un noroc ca ăsta. Îşi sărută dosul palmei, îl duse la frunte, în semn de mulţumire, şi se hotărî să se întoarcă acasă numaidecît.

Dar acasă îl aştepta altă minune! Cînd să intre în colibă, să vezi şi să nu crezi! Parcă nu mai era casa lui! Uşa, care scotea pînă în dimineaţa zilei cu pricina un scîrţîit ce se auzea de departe, se deschise acum fără nici un zgomot. În odaie apăruseră tot felul de jilţuri, sipete şi tipisii noi şi totul se afla într-o rînduială cum nu se mai pomenise pînă atunci. Căzu pe un scaun, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Cum era cu putinţă să se schimbe înfăţişarea casei lui într-atît, aşa din senin? Dar ce-i fu dat să vadă, în vreme ce sta el aşa uluit? De sub masă se ivi pe neaşteptate răţuşca albă şi începu să-l privească galeş. Pricepu că e ceva necurat la mijloc, dar nu putu dezlega tîlcul privirii ei jucăuşe şi ispititoare. Şi rămase pescarul mai departe pe gînduri, descumpănit. Parcă întrevedea el că răţuşca nu-i o orătanie oarecare, dar tot nu era în stare să dezlege taina întîmplării.

Şi-n vreme ce cugeta el aşa şi se uita la ea încurcat, i se păru că ochii răţuştei aduc din ce în ce mai mult cu ochii unei fete. Şi tot aşa se întîmplă şi cu braţele, capul şi picioarele ei. Apoi o învălui un nor de fum des şi din el se întrupă ca prin farmec o fată neînchipuit de frumoasă: avea părul negru precum catifeaua nopţii, ochii mari şi albaştri precum cerul, iar obrajii rumeni ca două mere coapte, la vremea culesului.

La început crezu că visează, apoi se zăpăci de-a binelea, cînd îşi dădu seama că are în faţa ochilor o fată atît de minunată. Rămase aşa, uitat, pierzînd-o din ochi. Nici el nu mai ştia de cîtă vreme o privea cînd fu trezit de un glas îngeresc:

— Dacă te juri să nu-mi faci nici un rău, am să-ţi dezvălui taina mea...

— Mă jur, frumoasa mea, bîigui pescarul. Cine i-ar putea face vreun rău unei făpturi atît de gingaşe?!

— Fratele meu te ştie de multă vreme... îşi începu fata povestea... Ştie că eşti un biet pescar şi că-ţi duci zilele cu peştele pe care izbuteşti să-l prinzi în pîrîu. Te-a văzut tot timpul cu plasa la spinare...

— Dar cine-i fratele tău, frumoasă fată? L-am văzut eu oare vreodată?

— Taurul pe care-l vezi păscînd cînd pleci în zori şi cînd te-ntorci acasă... E din neamul ginnilor...

— Mult mă minunez de ce-mi aud urechile... Haide, fată frumoasă, spune repede povestea pînă la capăt!

— Fratele meu m-a trimis ca să-ţi fiu de ajutor şi să te scap de singurătate. Tot ce-ai văzut nou în casă e rodul vrăjilor mele, căci şi eu tot din neamul ginnilor mă trag...

— Spune-mi, care ţi-e numele, frumoasă fată?

— Numele meu e Nur. Dar pe tine cum te cheamă?

— Pe mine mă cheamă Hasan... Aş vrea să ştiu de te-nvoieşti să-mi fii soţie... o întrebă apoi şovăitor, vrăjit de frumuseţea ei.

Fata încuviinţă, clătinînd din cap cu un surîs şăgalnic în colţul ochilor.

Şi-apoi a trecut o vreme şi traiul pescarului curgea lin şi îmbelşugat, căci avea parte numai de fericire lîngă frumoasa lui soţie şi nu ducea lipsă de nimic. Ba încă şi cele mai năstruşnice dorinţe i le împlinea pe dată frumoasa Nur. A vrut o casă mare şi frumoasă şi a avut-o... I s-a năzărit să facă negoţ şi frumoasa Nur i-a dăruit pe dată o dugheană cu mulţime de pînzeturi şi mătăsuri. Doar că Hasan parcă nu-şi mai afla locul. Nu ştia ce-ar vrea şi ce-ar mai putea să născocească. Şi într-o bună zi se trezeşte în uşa dughenei cu o fată frumoasă ca luna care-i păru pe dată mai ispititoare decît Nur. Părea să fie dintr-o familie aleasă, căci vorbea şi se purta întocmai. Şi tot simţindu-se ispitit de farmecele ei, ajunse pescarul nostru să nu mai aibă somn. Trăia muncit de un singur gînd – să apară iarăşi în prag străina cea frumoasă, ca să-i audă vorbele dulci şi ademenitoare. Într-un cuvînt, îi căzuse dragă şi pace. Cît despre Nur, parcă nici nu mai exista. Ba într-o zi îi ceru aşa, tam-nisam, să divorţeze. Ce-i drept, rămase cam descumpănit, căci nevasta lui se învoi numaidecît, fără nici o împotrivire, ca şi cînd ar fi ştiut dintotdeauna că aşa se va întîmpla. Cît despre frumoasa necunoscută, aceasta s-a cam codit să-i răspundă atunci cînd a cerut-o de nevastă, ba l-a mai şi mustrat:

— Crezi c-ai chibzuit îndeajuns la ce faci?... Mai bine ţi-ai muta gîndul în altă parte. Tare mă tem c-ai să regreţi amarnic... Vezi mai bine şi te gîndeşte, să nu-ţi pară rău cînd va fi prea tîrziu...

Dar ţi-ai găsit să-şi plece urechea la glasul unui om cu minte! El o ţinea una şi bună: „Vreau să mă însor cu frumoasa necunoscută!".

La cîteva zile după divorţ, cum stătea el singur în dugheană, aşteptînd cu nerăbdare să se ivească frumoasa necunoscută, de care-şi legase toate speranţele, iată că se zăreşte Nur. Se opreşte în pragul uşii şi-i spune cu tristeţe în glas:

— Eu am fost frumoasa necunoscută şi am venit la tine cu o altă înfăţişare ca să-ţi încerc credinţa!...

La vorbele ei, pescarul se trezi deodată ca dintr-un vis urît şi începu să se căineze amarnic, cerînd îndurare cu inima plină de spaimă. Dar Nur nu-l

mai învrednici nici măcar cu o privire. Se îndepărtă cîțiva pași de dugheană și-apoi pieri fără urmă.

Seara, cînd se mai dezmetici puțin, plecă abătut spre casă, dar, cînd deschise ușa, îl întîmpină un scîrțîit prelung, întocmai ca odinioară. Apoi se trezi în vechea lui colibă, într-o odaie sărăcăcioasă, cu lucruri vechi, cu vase ciobite și straie ponosite, Totul în jurul lui era vraiște! Praful și tristețea domneau în toate ungherele. Se căi amarnic pentru greșeala lui, dar nu mai avea ce face decît să-și plîngă nesocotința.

Se întoarse la vechea lui îndeletnicire; își luă din nou plasa pe umăr și porni abătut spre pîrîu. Cînd ajunse în dreptul pajiștii, auzi taurul bolborosind cu grai omenesc, așa încît cel care trece pe drum să deslușească bine vorbele lui:

— Se vede treaba că omul, cînd are de toate, începe să-și piardă mințile...

Noaptea neînfricaților

A fost odată ca niciodată. Într-o noapte de iarnă rece și ploioasă, zgîlțîită de vînt și de tunete, califul s-a prins la taifas cu nevasta lui.

— Asta-i noaptea neînfricaților... se trezi nevasta califului grăind în dodii la un moment dat.

— Ce-ai spus? întrebă el ca și cum n-ar fi auzit bine.

— Asta-i noaptea neînfricaților... repetă ea mai desluşit.

— Aşaa?... Ia pregăteşte-mi atunci ce-mi trebuie pentru un timp ca ăsta!... îi porunci califul, încingîndu-şi sabia. Mi s-a năzărit să văd cine rătăceşte prin deşert pe o vreme cîinoasă ca asta...

— Ce te-a apucat, Măria Ta? Doar n-ai de gînd să ieşi printre fulgerele şi trăsnetele astea! Eu am zis doar aşa într-o doară, căci aşa merge vorba...

— Oi fi zis tu aşa, dar eu m-am hotărît să ies şi-acum aşa o să şi fac, orice s-ar întîmpla... se îndîrji stăpînitorul.

Drept care soața lui n-a mai avut încotro şi s-a ridicat să-i adune veşmintele şi lucrurile potrivite. Califul şi-a aruncat o glugă pe cap şi-o desagă pe umeri şi prin ploaie şi vînt s-a strecurat pe ulițele cetății şi-apoi afară din oraş. Dar nu s-a îndepărtat prea mult şi la lumina fulgerului a zărit trei umbre.

— Hei, cine sînteți? strigă el în beznă.

— Nişte lotri de noapte, cine să fim? răspunse unul dintre ei. Dar tu cine eşti?

— Tot cam aşa ceva şi eu... Ce altceva aş putea fi? zise şi califul.

— Şi cum te cheamă? începu să-l descoase unul dintre ei, după ce-şi dădură binețe.

— Pe mine mă cheamă Califul...

— Ciudat că noi n-am auzit pînă acum de nici un hoț cu numele ăsta... Uite, noi trei sîntem frați. Te jurui să nu ne vicleneşti şi să te prinzi frate cu noi? îl ispiti cel mai mare dintre ei.

Califul le-a făgăduit să nu-i trădeze nicicum și s-a învoit să se înfrățească cu ei.

— Dar trebuie să-ți spunem din capul locului că fiecare dintre noi se pricepe să facă ceva... sări mijlociul cu gura. Fratele cel mare știe să descînte uşile şi porțile, făcîndu-le să se deschidă singure... Eu înțeleg graiul cîinilor... Iar mezinul nostru poate să stea de vorbă cu pămîntul şi să afle de la el unde se găsesc stăpînii lui... Tu ce treabă ştii să faci?

— Eu... ştiu unde se află vistieriile vizirilor şi ale califului... răspunse stăpînul cu glas smerit, fără să se fălească.

S-au cam mirat hoții de ce-au auzit, dar şi-au zis că nu strică să încerce.

— Şi-acum încotro vrei să ne călăuzeşti? întrebă fratele cel mare.

— Păi, aş zice să mergem să prădăm vistieria vizirului mîinii drepte... răspunse califul sigur de el.

Au pornit ei tuspatru spre palatul vizirului mîinii drepte. Fratele cel mare, ce era şi căpetenia bandei, a bombănit cîteva cuvinte neînțelese de ceilalți şi poarta palatului s-a deschis singură în fața lor. Ajunşi înăuntru, s-au lăsat călăuziți de calif, au jefuit vistieria şi-apoi pe-aci ți-e drumul înapoi, afară din oraş.

— Eu sînt singur, iar voi sînteți trei, aşa că-i mai bine să păstrați voi prada şi să ne socotim altă dată, la lumina zilei... zise califul nepăsător. Mîine le acelaşi ceas ne vedem tot aici!...

— E mai bine să adunăm toate prăzile şi la urmă de tot să împărțim cîştigul, îşi dădu cu părerea şi căpetenia hoților.

După ce s-au despărțit, califul s-a întors la palatul lui, iar seara următoare s-a dus, aşa cum se înțeleseseră, la locul întîlnirii şi i-a găsit pe cei trei fîrtați aşteptîndu-l.

— Încotro o luăm astăzi? îl întrabă unul dintre ei.

— Ne ducem la palatul vizirului mîinii stîngi, răspunse califul, luîndu-i vorba din gură.

Au pornit în grabă şi-au făcut totul întocmai ca în noaptea trecută: fratele cel mare a boscorodit ceva, poarta s-a deschis numaidecît, au luat comoara şi-au plecat cu ea în afara oraşului. Cînd au ajuns în locul unde se întîlniseră şi prima, şi-a doua oară, califul şi-a luat rămas-bun de la ei şi s-au despărțit. După ce l-au văzut îndepărtîndu-se, cei trei au ascuns galbenii şi giuvaierele furate din vistieria vizirului mîinii stîngi în alt loc decît cel în care ascunseseră comoara vizirului mîinii drepte.

În a treia seară, înainte de a ieşi din casă, califul a sfătuit-o pe nevasta lui să pună la intrarea vistieriei o tipsie cu o găină rumenă şi pilaf de orez cu stafide. Pe urmă s-a îndreptat spre locul unde se întîlnise cu hoții în nopțile trecute şi, cînd a ajuns acolo, i-a găsit pe cei trei frați aşteptîndu-l.

— În noaptea asta unde ne sfătuieşti să mergem? întrebă unul dintre ei.

— În noaptea asta prădăm vistieria stăpînului celui mai mare ! glăsui califul.

Şi-au pornit fără să stea pe gînduri spre palatul califului. Fratele cel mare a descîntat poarta şi ea s-a deschis numaidecît, dar, cînd i-a simţit, un dulău cît toate zilele s-a repezit spre ei, lătrînd de zor.

— Ce tot zice dihania asta ? întrebă căpetenia hoţilor.

— Fraţilor, răspunde mijlociul, cîinele ăsta zice că, dacă n-ar fi califul cu noi, ne-ar face harcea-parcea... înseamnă că ne-a simţit şi califul e pe-aproape.

— Ce calif, băiete ? îi întoarse cîrmuitorul vorba. Sau cîinele ăsta nu ştie ce spune, sau tu !... Mai degrabă cunoaşte numele meu ! Asta-i toată povestea ! Nu mă cheamă pe mine Califul ? Mai bine grăbiţi-vă spre vistierie că ne-apucă zorile !

Cînd au ajuns acolo, tocmai voiau să se apuce de treabă, dar se treziră cu Califul plescăind pofticios.

— Ce faci, omule ? îl întrebă unul dintre ei supărat

— Numai un bob zăbavă ! Am găsit o găină friptă şi-o tipsie cu orez şi m-am apucat să înfulec ceva pe fugă să-mi mai potolesc foamea, că tare flămînd mai sînt...

— De ce faci una ca asta ? Nu mai puteai răbda puţin ? Doar nu era moarte de om ! Nu ştii că mîncarea e semn rău şi aduce ghinion ? Haideţi să plecăm ! Noaptea asta nu mai prădăm nimic, hotărî fratele cel mare şi se şi întoarse să plece.

Apoi l-au urmat toţi, fugind fără să se mai uite înapoi, şi, cînd au ajuns la locul unde se întîlniseră, califul şi-a luat rămas-bun de la ei şi s-a întors la palat.

În a patra noapte a ieşit din nou şi-a pornit spre locul de întîlnire cu hoţii, dar pe drum l-a zărit cineva la lumina unui fulger şi-a strigat la el :

— Care eşti acolo ? Stai !

— Un lotru de noapte, cine să fie ? răspunse califul, simţindu-se încolţit.

— Un lotru ! Puneţi mîna pe el şi legaţi-l fedeleş ! porunci cel ce părea să fie mai-marele cetei.

Ceilalţi au sărit buluc asupra lui, l-au legat bine şi l-au aruncat pe spinarea unui cal.

— Pe-ăsta Allah mi l-a trimis ca să mai aibă şi fiarele mele parte de carne proaspătă, bolboroseşte cel care poruncise mai înainte.

Califul a recunoscut numaidecît glasul celui care vorbise, dar n-a vrut să-şi dea în vileag numele de teamă că s-ar putea să nu fie crezut sau cine ştie ce altceva şi mai rău s-ar putea întîmpla. A tăcut chitic şi s-a lăsat în voia sorţii. Auzise el cum că marele cadiu ar avea obiceiul să dezgroape morţii, să-i scoată din giulgiu şi să-i dea fiarelor din grădina casei lui, dar parcă tot nu-i venea a crede că s-ar putea întîmpla una ca asta şi-o tot punea pe seama gurilor rele. Dar iată că acum era chiar el în primejdie să fie sfîşiat de viu.

Așadar, l-au aruncat pe calif legat fedeleș pe greabănul unui cal și-au pornit cu el spre grădina fiarelor. Cînd au ajuns acolo, l-au coborît și l-au lăsat lîngă poartă. Norocul lui a fost că pe unul dintre stîlpii gardului se cocoțase - cine știe prin ce minune - un cîine și fiarele adulmecau de jur împrejurul lui, așteptînd să cadă și să-l sfîșie. Așa se face că nu l-au simțit pe califul aruncat grămadă lîngă poartă. În vremea asta au sosit și cei trei frați la locul întîlnirii și, cum nu l-au găsit pe calif, au început să se mire, căci venise mereu la timpul potrivit, fără să se lase așteptat. Ce să se fi întîmplat cu el? Mezinul a întrebat pămîntul de știe ceva și pămîntul i-a șoptit că nu demult Califul fusese acolo, apoi i-a îndemnat să pornească după el fără zăbavă. Și-au pornit grabnic acolo unde-i îndruma pămîntul. La grădina cadiului s-au oprit și-au priceput că fîrtatul lor trebuie să se afle pe undeva prin apropiere.

— Califul e cumva pe-aici? iscodi unul cu glas tare.

— Califul stă gata să-l sfîșie fiarele, boscorodi un glas înăbușit.

Și ce le-a fost dat să vadă? Califul zăcea legat de mîini și de picioare, aruncat grămadă lîngă poartă. Nu știau dacă visează sau trăiesc aievea.

— Leilor, acum v-a sosit și vouă ceasul! răcni fratele cel mare.

Și se năpustiră toți pe poarta grădinii. Îl dezlegară mai întîi pe calif și-apoi porniră să alerge, junghiind fiarele una după alta, pînă la ultima. Cîrmuitorul își muie mîna în sîngele unui leu și lăsă urma palmei lui, cu degete cu tot, pe poarta cadiului.

— Noaptea asta nu mai jefuim nimic, oameni buni! le grăi califul cu năduf. Vreau să știu unde aveți voi sălașul și de unde vă pot lua cînd o să-mi viu în fire și-o să vreau să vă văd...

După ce i-au spus unde-i poate găsi, califul și-a luat rămas-bun și s-a întors acasă.

A doua zi dimineața, califul și-a îmbrăcat straie negre și-a încins sabia pe deasupra și-a coborît cu noaptea în cap în sala tronului. I-a cerut slujitorului său credincios să-i aducă o cafea amară și, pînă s-o soarbă el, s-au adunat și dregătorii, mirați de-atîta grabă. Au băgat de seamă că stăpînul nu e deloc în apele lui și-au presimțit că s-apropie furtuna.

— Cînd vine cadiul și ne dă binețe, să nu-i răspundă nimeni! le porunci califul dregătorilor săi, măsurîndu-i pe sub sprîncenele încruntate.

— *Es-Salamu alaykum!*[1] se auzi chiar în clipa următoare glasul mieros al marelui cadiu.

1. Formulă de salut împrumutată de la arabi și de alte popoare orientale. La adresarea *As-Salamu 'alay-kum!* - „Pace vouă!" - se răspunde cu expresia *Wa 'alay-kum as-salam!* - „Și vouă pace!".

Tăcere. Nimeni n-a rostit nici un cuvînt de bun venit. Cadiul şi-a ocupat locul lui obişnuit între calif şi marele vizir.

— Cuvioase cadiu, dacă cineva îşi hrăneşte fiarele cu carnea muritorilor, ce pedeapsă i se cuvine? întrebă califul aşa, deodată, cu o lucire stranie în ochi.

— Arderea de viu, stăpîne!... răspunse cel întrebat fără pic de şovăială în glas.

— Unde sînteţi? strigă atunci califul.

— Aici sîntem, stăpîne! răspunseră străjile, care se iviră numaidecît ca din pămînt.

— Îl înfăşuraţi pe cadiu într-o rogojină de stuf şi-i puneţi foc la tălpi fără adăstare! le porunci cîrmuitorul.

— Dar ce-a făcut, Înălţimea Voastră? se minună unul dintre dregătorii care ascultau nedumeriţi şi înfricoşaţi, cu ochi mari şi urechi lacome.

Cadiului i-a pierit pe loc graiul şi n-a mai fost în stare să scoată o vorbă.

— Vă codiţi? Sa'id! îl strigă atunci califul pe cel mai credincios dintre robii săi. Iei o pîine şi te duci cu ea la cafeneaua cutare... Acolo o să găseşti trei bărbaţi care arată aşa şi-aşa... Le dai să guste din pîine[1] şi le spui că-i pofteşte califul la palat!...

Robul s-a îndepărtat şi-a apucat-o spre cafeneaua cu pricina. Iar dacă ajunse acolo, îi recunoscu de îndată pe cei trei fraţi. Se apropie de ei şi le întinse pîinea să guste.

— Califul vă pofteşte la palat!... le lămuri el apoi.

— Dar ce poate să vrea Înălţimea Sa de la noi?

— Mai mult nu ştiu... Eu am poruncă să vă duc la palat şi-atît...

„Ce i-o fi căşunat pe noi?... Nu v-am tălmăcit eu ce-a zis cîinele?... Doar nu i-am făcut nimic rău... Tezaurele sînt întregi, nu s-a atins nimeni de ele... Doar noi l-am scăpat de la moarte, cînd era gata să fie sfîşiat de fiare..." Şi tot aşa bîiguiau cei trei fraţi, încercînd să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor şi să-şi mai amăgească spaima care pusese stăpînire pe ei.

Au ajuns la divanul califului şi-au salutat cu temenele pînă la pămînt, aşteptînd tunetele şi trăsnetele ce aveau să se abată asupra lor. Dar să vezi şi să nu crezi! Califul s-a ridicat şi la fel a trebuit să facă şi toţi ceilalţi din jurul lui. Apoi, Măria Sa i-a întîmpinat cu urări de bun venit şi-a poruncit să li se toarne şi lor cafea.

— Aş avea a vă întreba, oameni buni, unde v-aţi întîlnit cu mine azi-noapte? îi îndemnă califul să-şi dezlege limbile, cînd socoti că şi-au tras sufletul şi li s-a risipit spaima.

1. Conform unui vechi obicei arab, dacă i se oferă cuiva pîine înseamnă că i se garantează viaţa şi siguranţa.

— În grădina cadiului, Măria Ta! răspunse unul dintre ei cu glas repezit. Era gata să vă mănînce jivinele... Dacă nu ajungeam la timp, astăzi n-ați mai fi printre noi, luminate Calif!

— Iar dacă cineva nu ne crede, adăugă altul, să meargă în grădina cadiului și să vadă urma lăsată de mîna Măriei Tale pe stîlpul de la poartă!

— Mai aveți vreo îndoială? întrebă califul, întorcîndu-se spre slujitorii lui. Înfășurați-l degrabă în rogojină și dați-i foc! porunci din nou.

Străjile s-au repezit și i-au făcut de petrecanie cadiului, cît ai clipi.

— De astăzi înainte, voi veți fi vizirii mei! grăi apoi califul, arătînd spre cei trei frați.

— Nu, prealuminate Calif! Am face legămînt să-ți fim străjeri credincioși, dacă Înălțimea Ta se învoiește, zise fratele cel mare.

— Prea bine! Atunci veți fi cei mai apropiați oameni de viața califului vostru! se învoi stăpînul pe loc.

Și, din ziua aceea, cei trei frați vegheau pe rînd viața califului. Într-o noapte, cînd stăpînul dormea, au stat cei trei de strajă ca de obicei, unul după altul: mai întîi fratele cel mare, apoi mijlociul și la urmă de tot mezinul. În vreme ce-l veghea pe stăpîn, fratele cel mic a văzut o viperă gata să cadă de pe tavan pe pieptul stăpînului. Flăcăul a șovăit o clipă, fără să știe ce-ar fi mai bine să facă. S-o lase, îi era teamă să nu cadă peste stăpînul lui și să-l înțepe. S-o omoare? Dar cum să ajungă acolo, sus? Așa că s-a apropiat de calif și a ținut scutul deasupra pieptului lui, așteptînd cu sabia scoasă căderea viperei. Și, cînd vietatea s-a desprins, dîndu-și drumul, mezinul a retezat-o în două înainte de-a cădea și-apoi a lăsat-o acolo, lîngă pat. Dar, tocmai cînd se pregătea să vîre sabia în teacă, s-a trezit și califul și-a deschis ochii.

— Ce faci? Vrei să mă ucizi? mormăi califul mînios, cînd îl văzu cu sabia în mînă. Du-te și cheamă-l numaidecît la mine pe fratele cel mare.

Mezinul a alergat în odaia unde dormea fratele lui și l-a îndemnat să se înfățișeze dinaintea stăpînului:

— Îmbracă-te repede! Te cheamă califul!...

— Dar ce vrea Luminăția Sa de la mine acum, în miez de noapte? I-am greșit cu ceva?

— Nu! Nu i-ai greșit cu nimic, dar porunca lui e sfîntă!

Fratele cel mare a alergat într-un suflet și, după ce s-a plecat pînă la pămînt, l-a întrebat:

— Ce dorește și ce poruncește stăpînul meu?

— Du-te și adu-mi numaidecît capul fratelui tău cei mic! îi porunci califul.

— Dar cu ce-a greșit mezinul înaintea Înălțimii Voastre?

— N-am a-ţi da socoteală şi nici un fel de deslușiri. Du-te repede şi să te întorci cu capul fratelui tău! Aşa îţi poruncesc!

— De bună seamă, Luminăţia Ta! Eu pot să aduc pe dată capul fratelui meu, dar mă tem că Măria Ta se va căi, aşa cum s-a întîmplat cu sultanul care-a ucis pasărea vrăjită...

— Dar ce istorie mai e şi asta cu sultanul şi cu pasărea vrăjită? îl iscodi califul curios. Ia spune-mi-o repede, că oricum mi-a pierit somnul!

— Măria Ta, se povesteşte că ar fi fost odată un sultan care a crescut o pasăre neasemuit de frumoasă, cu un viers îngeresc şi la care el ţinea ca la ochii din cap. Se zice că nu mînca niciodată înainte de a se fi săturat pasărea. Şi-o hrănea sultanul doar cu seminţe de flori şi cu apă de trandafiri. Şi, cînd pasărea a mai crescut, şi-a luat zborul şi după o vreme s-a întors cu o sămînţă în cioc şi-a pus-o într-un coş din preajma sultanului. Stăpînul a luat-o, a chemat grădinarul la el şi l-a îndemnat: „Pune sămînţa asta sub brazdă, în grădina de flori, şi vegheaz-o, să vedem ce minune ne-a adus pasărea noastră!". Grădinarul a pus-o în pămînt şi-a udat-o şi-a tot îngrijit-o pînă cînd s-a ivit un răsad. Din răsad a crescut un copăcel, care în primul an a făcut un singur fruct. Grădinarul îl urmărea întruna, aşteptînd să se coacă şi să-l culeagă. Dar într-o zi - ce s-a întîmplat nimeni nu ştie - grădinarul a găsit fructul căzut. Tot căutîndu-l pe jos, a văzut că se rostogolise într-un puţ din apropiere. S-a coborît în puţ, a luat fructul, l-a curăţat cum a putut mai bine, l-a pus pe-o tipsie şi s-a dus cu el să-l înfăţişeze sultanului, care se afla în sala tronului, dimpreună cu dregătorii lui. Dar, cînd sultanul s-a repezit să muşte din fruct, slujitorii l-au oprit: „Ce ştii, Măria Ta, despre rodul copăcelului? S-ar putea să fie bun, dar tot aşa s-ar putea să fie şi otrăvitor... Trebuie să-l încerce altcineva, înainte de-a-l gusta Înălţimea Ta!". „Aşa-i!", a încuviinţat sultanul. Au tăiat o felie din fructul acela şi-au început să se întrebe unii pe alţii cine s-o mănînce. Pînă la urmă au hotărît să i-o dea unui bătrîn, care numai ce-a pus-o pe buze că s-a şi umflat şi s-a învineţit tot, iar curînd după asta s-a săvîrşit întru Allah. Vedeţi bine, fructul acela fusese adunat dintr-un puţ părăsit! Dar sultanul n-a mai aşteptat nici o deslușire şi s-a pornit să tune şi să fulgere: „Blestemată pasăre! Vrea să mă răpună! Vasăzică, aşa mă răsplăteşte ea pentru grija pe care i-am arătat-o?!...". Şi, nici una, nici două, sultanul pune mîna pe biata pasăre şi-i suceşte gîtul, lăsînd-o fără suflare. Numai că pomul acela minunat a continuat să dea mai departe rod, iar fructele lui se coceau şi cădeau unul după altul, fără să le mai ia nimeni în seamă. Pînă într-o zi, cînd grădinarul s-a certat atît de tare cu nevasta lui, încît s-a hotărît să-şi pună capăt zilelor. A alergat atunci la copăcelul uitat de toţi, a luat un fruct de pe jos, a închis ochii şi-a muşcat din el. Dar nimic! L-a înghiţit pînă la ultima îmbucătură şi nu

i s-a întîmplat nimic. Ba dimpotrivă, se simțea din ce în ce mai vioi. Atunci s-a întors acasă, mutîndu-și gîndul, hotărît să-și rabde soarta așa cum era. Dar, cînd a intrat în casă, nevasta lui nu l-a mai recunoscut. „Cine ești tu, flăcăule?", l-a întrebat ea bănuitoare. „Flăcău? Așa-mi zici? După ce mă chinui atît, îți mai bați și joc de mine? Vrei să spui că nu-ți mai recunoști bărbatul, muiere otrăvită?", a mustrat-o grădinarul. „Nu se poate! Nu-mi vine să-mi cred ochilor!", a țipat atunci femeia. „Arăți ca un flăcău de șaptesprezece ani!" Grădinarul a înțeles atunci că fructele acelea întorc tinerețea și-a cules repede cinci-șase poame, le-a pus pe-o tipsie și s-a repezit cu ele la sultan. „Mă mai cunoști, Măria Ta?", l-a întrebat grădinarul stăpînul său imediat ce s-a înfățișat în sala tronului. „Nu! Mă jur pe Allah că habar n-am cine ești și ce cauți în divan!" „Luminăția Ta, eu sînt grădinarul Măriei Tale! Iată, numai ce-am gustat din fructele pomului ce-a răsărit din sămînța adusă de pasărea fermecată și m-am schimbat într-atît, că nu mă mai recunoaște nimeni! Ca să mă crezi, mușc dintr-o poamă din copăcelul acela în fața Măriei Tale!". Și așa a și făcut grădinarul. Și, pe măsură ce mînca din fructul fermecat în fața sultanului, acesta se tot întrista, pînă ce l-au podidit lacrimi amarnice și s-a căit de nu-și mai găsea alinare pentru graba și mînia lui. Așa și eu, prealuminate Calif, mă tem că o să aduc capul mezinului nostru, iar după aceea o să regrete amarnic Măria Ta... încheie fratele cel mare, nădăjduind să-l înduplece pe stăpînitor cu pilda lui cea înțeleaptă.

— Du-te și cheamă-l la mine pe fratele cel mijlociu! porunci califul înciudat.

Fratele cel mare a alergat în odaia unde dormea mijlociul și l-a îndemnat să se înfățișeze grabnic dinaintea stăpînului.

— Nu zăbovi nici o clipă! Te cheamă Luminăția Sa! îl îndemnă el după ce-l trezește.

Cît ai bate din palme mijlociul se ivi și se închină înaintea stăpînului său.

— Ce poruncește prealuminatul Calif? întrebă el smerit.

— Du-te degrabă și adu-mi capul fratelui tău cel mic!

— Dar care să fie pricina, Luminăția Ta? Cu ce-a păcătuit mezinul nostru?

— Du-te și adu-mi capul mezinului cum ți-am poruncit și nu îi pune nici o întrebare califului tău!

— Eu aș putea aduce capul fratelui meu fără zăbavă, luminate stăpîn, dar mă tem că s-ar putea căi Măria Ta, așa cum s-a căit și cavalerul din povestea aceea, după ce i-a venit de hac ogarului său saluqit[1].

1. Saluq este numele unei localități din Yemen, în care se află ruinele unui oraș vechi. Zona respectivă era vestită pentru o rasă de cîini de vînătoare agili și foarte iuți. Poetul arab clasic Abu Nuwas (747-813) a lăsat o splendidă descriere a unui cîine din această rasă în unul dintre poemele sale cinegetice.

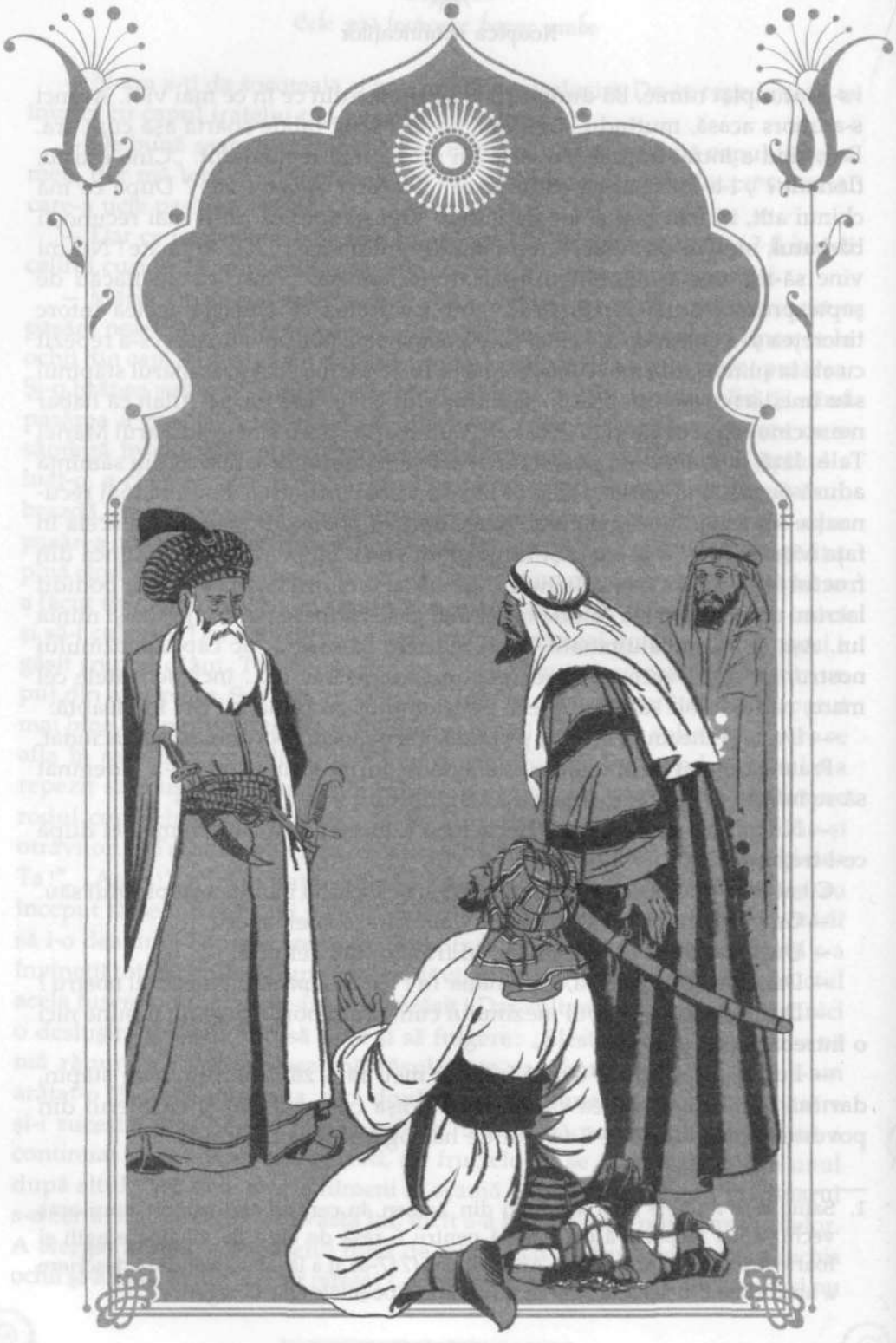

— Despre ce poveste-i vorba? Și ce s-a întîmplat cu ogarul cavalerului? îl iscodi califul, curios, uitînd de poruncă.

— Se povestește c-ar fi fost odată un cavaler care rătăcea prin deșert însoțit de ogarul lui credincios. Și, mergînd el prin arșița de la miezul zilei, a simțit că-l biruie foamea și setea, ca să nu mai vorbim de osteneală. Și, cum în zare se vedea un pom uriaș a grăbit pasul ca să facă popas la umbra lui. S-a apropiat de pom, a strunit calul și ce-i văd ochii?! Din vîrful pomului se prelingeau pe-o creangă niște picături de apă. Nici că se putea altceva mai bun! și-a zis cavalerul nostru. A scos cupa și-a ținut-o sub picături pînă ce s-a umplut. Dar, cînd a vrut s-o ducă spre buze, cîinele s-a repezit la el și i-a vărsat-o. A ținut-o din nou cu răbdare să se adune în ea picătură cu picătură, dar ogarul s-a repezit iarăși și dintr-un salt i-a vărsat-o. La fel a făcut și a treia oară. Chinuit de sete și mînios foc, cavalerul și-a zis în sinea lui: dacă mi-o mai varsă și de data asta, îi curm zilele! Cîinele însă sta la pîndă și, cînd omul a vrut să-și apropie iarăși cupa de buze, s-a repezit și i-a vărsat-o. Cu mintea întunecată de mînie, cavalerul a ridicat sabia și dintr-o lovitură a retezat capul cîinelui credincios. Abia după asta a început să intre la bănuieli și să se întrebe ce însemna purtarea ciudată a ogarului. S-a tot întrebat dacă nu cumva animalul știa ceva ce nu știa el. Și, cînd a ridicat ochii să mai privească o dată copacul uriaș, ce i-a fost dat să vadă?! În vîrful pomului zăcea atîrnînd printre crengi o viperă uriașă, iar din limba-i despicată i se prelingea otravă... Tare s-a mai căit cavalerul și mult a mai plîns după ogarul lui saluqit, dar n-a mai fost cu putință să-i dea viața înapoi. Luminate Calif, la fel mă tem și eu să nu-i iau zilele mezinului și-apoi să aibă Măria Ta pricină de supărare!

— Atunci cheamă-l pe mezin dinaintea noastră! îi porunci califul după ce-l ascultase cu luare-aminte pînă ce-și isprăvise povestea.

Mijlociul a alergat și l-a adus pe mezin pe sus în fața califului. Stăpînul l-a privit scrutător și l-a îndemnat cu glasul încă plin de mînie:

— Spune-ne, ce unelteai cînd te-am prins cu sabia și ce-aveai de gînd să faci dacă nu m-aș fi trezit din somn?

— Tocmai voiam să pun sabia în teacă, luminate Calif, după ce-am răpus cu ea vipera care zace aici lîngă pat, tăiată în două... răsună limpede răspunsul flăcăului.

Califul a privit lung vipera spintecată și a căzut pe gînduri, iar după un răstimp a bolborosit, mustrîndu-se:

— E dreptul vostru să mă judecați și n-am decît a mă căi pentru greșeala mea, căci om este și Califul.

— N-avem pentru ce să te judecăm, Măria Ta! Noi ne legăm iarăși să te păzim cu statornicie, iar de te vei arăta mai milostiv și mai îndurător cu

supuşii tăi, va rămîne numele Luminăţiei Tale pomenit în veci numai de bine.

Şi-au rămas cei trei fraţi în slujba califului pînă ce s-a petrecut în cea veşnică lume.

Iară eu i-am lăsat chiar acum cu treburile lor şi-am alergat să vă spun povestea.

Fata pescarului și mama cea vitregă

A fost odată ca niciodată. A fost odată un pescar a cărui nevastă s-a înecat în rîu, cam la doi ani după ce i-a adus pe lume o copilă tare frumoasă şi cuminte. Şi numai ce i s-a prăpădit nevasta, că *umm*[1] Hadiyya, vecina lui văduvă, a început să-i caute prietenia cu tot dinadinsul şi să i se bage pe sub piele, arătîndu-se grijulie cu fetița orfană.

– De-acum încolo eu îți sînt mamă, îi tot spunea ea copilei.

Pescarul era însă hotărît să nu se mai însoare niciodată, fiindcă ştia el prea bine că nevasta de-a doua nu poate fi nicicum mamă bună pentru o copilă orfană, oricît s-ar strădui. Dar într-o zi fetița l-a văzut pe tatăl ei frînt de oboseală, după ce spălase rufele la rîu şi dereticase toată casa, şi-atunci s-a apropiat de el şi i-a zis:

– Tată, de ce nu vrei s-o iei pe vecina noastră, umm Hadiyya, de nevastă? E tare bună la suflet şi mă iubeşte la fel de mult ca pe fetița ei, Hadiyya...

– Mi-e teamă, copila mea, c-o să fie nedreaptă cu tine şi-o să te chinuie...

– Nu-i adevărat, tată... Mie nu mi se pare deloc rea... Eu zic să te încrezi în Allah şi s-o iei... Aşa o să mai scapi şi tu de trudă şi-o să am şi eu parte de căldură şi de-o mînă iubitoare care să mă îngrijească...

Dar să n u lungesc vorba... Cînd umm Hadiyya s-a văzut stăpîna casei, la numai o săptămînă după nuntă, a devenit altă femeie. Pizma a început să-i roadă inima, văzînd că bărbatul ține mai mult la copila lui şi c-o dezmiardă în fiecare zi. Pe deasupra, fata lui se făcea pe zi ce trece tot mai frumoasă, ascultătoare şi pricepută, în vreme ce fata ei era negricioasă, lungă şi zăludă. Ba mai era şi tare leneşă şi nu se pricepea nici să împungă cu acul ca să-şi cîrpească un strai.

---

1. La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, în care intră termenii *abu* – „tată" (adică „Tatăl lui cutare") – şi *umm* – „mamă" (adică „Mama lui cutare").

Dar să nu lungesc vorba... Cînd s-a văzut stăpînă-n casă, umm Hadiyya a început să-şi dea arama pe faţă: arunca toate treburile în spinarea fetiţei pescarului şi după una şi alta o mai şi oropsea şi-o suduia fără încetare. Nu-i lăsa timp nici să se spele pe faţă. Bucatele bune le punea de-o parte pentru ea şi pentru Hadiyya, în vreme ce fata pescarului avea parte numai de resturi şi de oase...

— Tare leneşă şi neajutorată mai e şi fata asta a ta!... îi zicea bărbatului ei, ori de cîte ori avea prilejul. Şi n-ajunge că e îngălată, mai are şi limbă lungă...

Biata copilă tăcea şi îndura. Nu voia nici în ruptul capului să-l amărască pe tatăl ei. Ce să mai zică? Doar ea îl îndemnase s-o aducă pe scorpie în casă. Acum trebuia să rabde!

Se obişnuise mama cea vitregă s-o trimită în fiecare seară la rîu ca să care peştele prins de tatăl ei. Cam asta le era mîncarea de fiecare zi, iar dacă le prisosea ceva, le mai vindeau şi vecinilor. Într-o seară, să vezi minune! Fata a plecat de la rîu cu trei peşti mai mari şi un peştişor mic de tot, mai-mai să-l pierzi printre degete. Şi numai ce se depărtează fata puţin de malul rîului, că peştişorul cel mic prinde să grăiască din fundul coşului:

— Fetiţă răbdătoare, putea-vei fi cu mine-ndurătoare? În rîu de mă vei arunca, toată viaţa fi-voi ca şi mama ta!...

Fata s-a oprit în loc, minunîndu-se, şi şi-a plecat ochii spre el bănuitoare. Dar peştişorul porni să se roage din nou:

— Fetiţă răbdătoare, putea-vei fi cu mine-ndurătoare? În rîu de mă vei arunca, toată viaţa fi-voi ca şi mama ta!...

De data asta, fata s-a întors degrabă la rîu, a vîrît mîna în fundul coşului, a luat peştişorul cu grijă şi l-a aruncat în apă, zicînd:

— Du-te înapoi în împărăţia apelor! Nu-i nici o pagubă!... Şi să fie de dragul lui Allah!...

Cînd colo, peştişorul scoate iarăşi capul din apă şi-i strigă:

— Ba să ştii că fapta ta cea bună nu va fi degeaba!... De-acum eu îţi sînt mamă! Ori de cîte ori ai să fii năpăstuită, vino aici, la malul apei, şi cheamă-mă şi-ţi voi sări în ajutor de fiecare dată!...

Fata s-a întors acasă şi i-a dat mamei vitrege coşul cu trei peşti. Curînd a intrat pe uşă şi tatăl ei şi-a întrebat-o unde-i cel de-al patrulea peşte.

— Iartă-mă, tată, dar peştişorul cel mic a sărit din coş pe drum, îngăimă copila. Sau poate a căzut în rîu... Nu ştiu ce s-a întîmplat cu el, dar nu l-am mai văzut...

— Ei, lasă, nu-i nici o pagubă! încercă tatăl s-o liniştească.

Dar mama vitregă, care trăgea cu urechea la vorba lor, şi-a pîndit soţul şi, după ce-a ieşit el din casă, îndepărtîndu-se pe uliţă la taifas cu bărbaţii, s-a pornit s-o ocărască pe biata copilă:

— Mie de ce nu mi-ai spus c-au fost patru pești și c-ai pierdut unul? Ești o gură-cască! N-am eu dreptate cînd spun că ești o mincinoasă?

Dar n-a fost de-ajuns atîta, ci a luat-o de mînă și-a scos-o pe ușă afară.

— Chiar acum te duci la rîu și-l cauți!... Nu care cumva să te întorci fără el, că e vai și-amar de tine!...

Fata a plecat și pe înserat s-a oprit la malul rîului cu ochii înroșiți de plîns și-a început a se tîngui:

— Mamă, am venit la tine. Sînt tare necăjită și te rog să mă ajuți!...

Și s-a trezit numaidecît cu peștișorul la suprafața apei, îndemnînd-o să aibă răbdare, căci răbdarea-i amară, dar urmările ei sînt dulci...

— Întinde mîna, fetițo, și ia galbenul ăsta din gura mea! o îmbie peștișorul. Du-i-l mamei tale vitrege și ea o să te lase în pace...

Fata s-a întors acasă bucuroasă, doar că mama cea vitregă a întîmpinat-o cu aceleași ocări. Dar ea a întins mîna și i-a pus galbenul în palmă.

— Ține bănuțul ăsta, mamă!... N-am izbutit să mai găsesc peștișorul, dar am dat de bănuțul ăsta pe drum...

Anii au trecut și fetița pescarului s-a făcut mare. Mama cea vitregă nu pierdea însă nici un prilej s-o suduie întocmai ca în copilărie. O ținea flămîndă și dezbrăcată sau îi arunca numai niște zdrențe ponosite și murdare. N-o lăsa nici măcar să se spele ca lumea. Și, de fiecare dată cînd simțea că nu mai poate îndura, copila pescarului alerga la pîrîu și peștișorul o alina.

Mai trecură cîțiva ani și fetele de vîrsta ei începură să se mărite. Și într-o bună zi s-a răspîndit zvonul în tot orașul că se apropie nunta fetei mai-marelui negustătorilor. Și era obiceiul ca femeile să-și ia fetele ajunse la vremea măritișului și să meargă cu ele cît mai împodobite la casa miresei, în noaptea hinnei, nădăjduind să le zărească mamele flăcăilor și să pună ochii pe ele. Așa că mama cea vitregă o dichisi frumușel pe Hadiyya, pregătindu-se să meargă cu ea la petrecerea din casa miresei. Dar să nu lungesc vorba... Își luă ea fata și porni spre casa mai-marelui negustătorilor, poruncindu-i copilei pescarului să mătură casa și să nu cumva să-i treacă pragul.

Dar, cînd pricepu unde se duce mama cea vitregă împreună cu fiica ei, o podidiră lacrimile pe biata copilă. Așteptă pînă ce se depărtară ele binișor și alergă într-un suflet la rîu. Strigă peștișorul cel mic și se apucă să-i spună păsurile.

— Nu mai fi tristă, copila mea, o mîngîie peștișorul. La legătura asta și du-te cu ea degrabă acasă. Vezi că în ea o să găsești veșminte noi, niște conduri cu totul și cu totul de aur și un pieptene bătut cu mărgăritare. Îmbraci veșmintele, îți pui pieptenele în păr și condurii în picioare și fugi la casa mai-marelui negustătorilor!... Te așezi în mijlocul femeilor pe covor și taci chitic... Caută să nu scoți vreo vorbă și să nu răspunzi la nici o întrebare! Și mai ai grijă să pleci de la petrecere înaintea mamei tale vitrege!...

Fata alergă acasă şi desfăcu legătura, din care se răspîndiră straie de mătase cusute cu fir de aur, un pieptene bătut cu mărgăritare care-ţi lua ochii şi conduri cu totul şi cu totul de aur. Apoi se îmbrăcă aşa cum o sfătuise peştişorul şi porni fără zăbavă spre casa marelui neguţător, unde se aflau femeile cu fetele lor, venite din toate casele mai de soi din oraş. Intră în salonul cel mare şi se aşeză în mijloc. Toţi ochii se îndreptară spre ea şi rămaseră aţintiţi asupră-i, musafirii crezînd că e fiica valiului sau a cine ştie cărui alt mare dregător. Slujnicele gazdei se oprirră lîngă ea, o stropiră cu apă de trandafiri şi-i întinseră tăvile cu şerbet şi dulciuri. Dar, aşa cum o povăţuise peştişorul, ea nu scoase nici o vorbă. Numai un surîs senin îi stărui toată vremea în ochi. Băgă de seamă că mama cea vitregă se aşezase împreună cu fata ei într-un colţ mai retras, laolaltă cu nevestele grădinarilor, ţesătorilor şi bacalilor. Măi, să fie! Asta parc-ar fi fata bărbatului meu, aşa de tare mai seamănă!... îşi zise ea cuprinsă de ciudă şi bănuială. Dar nu putea fi nicicum sigură de asta. Pasămite, ea ştia c-o lăsase pe fată acasă cu treburi şi cu poruncă să nu treacă pragul...

Dar să nu mai lungesc vorba, căci mai e mult pînă la sfîrşitul poveştii... Cînd băgă de seamă că femeile încep să se foiască, pregătindu-se de plecare, fata pescarului o luă înaintea lor şi trecu în fugă pe lîngă mama miresei, urîndu-i fericire şi noroc pentru miri. Apoi se strecură pe uşă şi zbură ca vîntul spre casă. Era vremea asfinţitului şi înserarea se lăsa văzînd cu ochii. Dar în drumul ei trebuia să treacă pe-o punte de lemn, peste pîrîul de lîngă grădinile emirului. Şi, din mare grabă, un condur îi alunecă din picior şi căzu în apă. Dar, cum îi era şi-aşa tare teamă să nu ajungă mama vitregă înaintea ei acasă, porni mai departe fără să se mai uite înapoi. Îl luă pe celălalt în mînă, strînse abaya în jurul ei şi alergă într-un suflet.

Cînd ajunse acasă, îşi scoase veşmintele şi pieptenele şi le puse împreună cu condurul desperecheat în legătura pe care o ascunse sub vreascuri, apoi îşi îmbrăcă straiele ponosite, îşi ciufuli părul, aruncă nişte cenuşă pe picioare şi puse mîna pe mătură. Aşa o găsi mama cea vitregă cînd intră în casă, măsurînd-o înciudată din cap pînă-n tălpi.

— Tot n-ai isprăvit treaba, leneşo? Vrei poate să ne mături nouă norocul?...

Dar să ne întoarcem cu povestea la condurul care i-a scăpat fetei din picior, cînd a trecut puntea de lîngă grădina emirului. Şuvoiul l-a luat şi l-a purtat pînă în vadul unde se adăpa în fiecare zi calul emirului şi-acolo s-a oprit între două pietre. A doua zi, iacătă-l şi pe prinţ coborînd cu calul pe poteca grădinii şi oprindu-se în vad. De fiecare dată cînd întindea gîtul spre faţa apei, calul tresărea şi se trăgea înapoi. O dată, de două ori, de trei ori... Calul nu voia să atingă apa cu botul şi pace! Emirul căzu atunci pe gînduri. Care să fie pricina? Şi-l strigă îndată pe slujitorul care-i îngrijea calul şi-i

porunci să coboare în albia pîrîului și să-i cerceteze fundul cu mîna, să vadă ce vietate oprește calul să bea apă.

Rîndașul coborî și începu să pipăie cu mîna ici și colo, pînă cînd atinse condurul. Îl scoase afară și i-l dădu emirului. Atunci se apropie și calul cu botul de fața apei și-și astîmpără setea.

Emirul luă condurul și, minunîndu-se de măiestria cu care era lucrat, începu să viseze la fata care-l poartă și hotărî pe loc s-o găsească pe stăpîna lui și s-o ia de nevastă. Se întoarse la palat îngîndurat și strigă un slujitor:

— Fugi degrabă la mama și cheam-o să vină la mine!

Trimisul alergă într-un suflet să îndeplinească porunca, oprindu-se tocmai pe terasa unde mama emirului stătea înconjurată de femeile care lucrau la cusături măiestrite.

— Stăpînă, emirul te cheamă la palatul lui numaidecît!...

Bătrîna nu stătu o clipă pe gînduri și nici nu întrebă de ce-o poftește feciorul la palatul lui. Se ridică și porni cu pași mărunți pe aleile grădinii ce duceau spre palatul emirului.

— Ce grabă îl îndeamnă pe fiul meu să trimită după mine atît de devreme? îl întrebă ea, cînd îl văzu așa de îngîndurat.

— Mamă, aș vrea să mă însor cu o fată, despre care gîndesc că-i tare frumoasă... Și-apoi socotesc că a sosit vremea...

— O fată numai? Dacă vrei, îți pețesc o mie de fete, ba chiar toate fetele din cetate și din împrejurimi. Și cu cine vrei să-ți unești viața, fiule?

— Cu stăpîna acestui condur... răsună limpede răspunsul emirului.

Apoi se apucă să-i istorisească de-a fir a păr unde și cum găsise condurul fermecat.

— Socotesc că nu-i deloc greu ce-mi ceri tu, fiule! Chiar de mîine pornim s-o căutăm pe stăpîna condurului!

Dar să nu lungesc povestea... Mama emirului își puse straie de stradă, luă condurul la subsuoară și, cu două slujnice după ea, porni să colinde din casă în casă și să le ceară fetelor să-l încerce. Cînd se întorcea la palat, prințul o aștepta în poartă, tînjind în singurătate, dar plin de speranțe.

— Ce știri mai ai, mamă? Bune? o întreba el, de cum o zărea.

— Încă n-am găsit-o, fiule! Dar ce-am zis e bun zis. Nu-ți pierde cumpătul, căci trebuie să dau eu de ea...

Mama emirului nici nu mai făcea altceva decît să cutreiere de dimineața pînă seara din uliță în uliță și din casă în casă. Luă la rînd toate casele dregătorilor, pe urmă trecu la negustori și giuvaiergii și, cum nu izbuti s-o găsească pe stăpîna condurului, ajunse și pe ulițele meseriașilor, dar tot degeaba! Nu mai rămăseseră decît casele pescarilor de pe malul rîului. Zi de zi fiul ei o aștepta din ce în ce mai nerăbdător, întîmpinînd-o cu aceeași

întrebare. Biata femeie se străduia să-l aline, căci tare mai suferea văzîndu-l cum se plimbă trist pe aleile grădinii.

— Încă n-am găsit-o, fiule, dar o s-o descopăr negreşit. Mi-au mai rămas doar casele pescarilor din cetatea noastră, îi zise ea ultima dată. Începînd de mîine, o să colind prin ele. Se vede treaba că fata acolo stă ascunsă... Doar dacă n-o fi vreo zînă de pe alte tărîmuri...

Apoi mama prinţului chemă o slujnică şi-i dădu poruncă:

— Treci chiar în seara asta pe ulicele pescarilor şi spune-le că mîine vreau să le văd casele... Aşadar, să se pregătească!...

Dar să ne întoarcem cu povestea şi la umm Hadiyya, nevasta pescarului cea haină şi zavistnică. Ea nu se schimbase cu nimic; o ţinea şi-acum pe fata ei cea vitregă flămîndă, silind-o să se îmbrace cu zdrenţe şi straie ponosite şi umilind-o în fel şi chip. Numai că fata cea urgisită făcea întocmai cum o povăţuise peştişorul: răbda fără să crîcnească. Şi, ori de cîte ori simţea că o răzbeşte foamea, alerga la pîrîu şi se plîngea peştişorului, care o îmbia de fiecare dată să se ospăteze cu cele mai alese bucate. Aşa încît fata se făcea pe zi ce trecea mai frumoasă şi - slavă lui Allah! - n-avea a se plînge din pricina sănătăţii. Şi, de ce-o vedea că înfloreşte, de ce simţea mama cea vitregă că se-mbolnăveşte şi-i crapă fierea de ciudă.

Dar ce să mai lungesc vorba. Slujnica poposi şi la casa pescarului nostru şi-i spuse stăpînei ce-a plănuit sultana, mama emirului.

— E bine-venită! bolborosi ea încurcată şi plină de speranţe.

A doua zi blestemata de umm Hadiyya se sculă cu noaptea în cap, o spălă şi-o frecă pe fata ei cu toate aromele, o îmbrăcă cu straiele cele mai bune şi-o dichisi cu fel de fel de dresuri. Ce mai tura-vura? Arăta ca scoasă din cutie. Pe urmă o tîrî pe fata pescarului de păr şi-o sili să intre în cuptor. O legă acolo şi, după ce închise uşa cuptorului, o propti şi cu nişte cărămizi grele ca să n-o poată deschide dinăuntru.

— Să nu cumva să ieşi din cuptor că-i vai şi-amar de tine! o ameninţă cu voce otrăvită. Cînd pleacă sultana, te scot eu, n-ai grijă!

Fata rămase mută în fundul cuptorului şi se lăsă în voia soartei. Apăru sultana şi nevasta pescarului se ploconi cu o mulţime de temenele şi voce linguşitoare şi-o pofti în casă. Apoi o strigă şi pe fata ei.

— Hadiyya, vino şi sărută mîna stăpînei noastre!

Şi-aşa cum făcuse mama emirului cu toate fetele, o puse şi pe Hadiyya să încerce condurul, dar nici vorbă să-i încapă. Şi-atunci se întîmplă şi minunea! Se pomeniră cu cocoşul vecinilor zburînd peste gard în ograda lor şi strigînd cît îl ţineau puterile:

— Cucuriguuu!... Să ştie toată lumea şi stăpîna noastră sultana că sluta-i în casă, iar frumoasa-i în cuptor!... Cucuriguuu!... Să ştie toată lumea şi stăpîna noastră sultana...

Dar nevasta pescarului nu-l mai lăsă să-şi ducă strigarea pînă la capăt, ci alergă după el şi-l alungă cu vătraiul. Numai că sultana auzise şi ea prea bine despre ce-i vorba şi pricepuse tîlcul strigării. Aşa că le puse numaidecît pe slujnicele ei să deschidă cuptorul. Dădură cărămizile la o parte, traseră uşa la perete şi ce să vezi? Un boboc de fată cu chipul ca o lună plină îngropată pe jumătate în cenuşă. O scoaseră, o scuturară şi-o înfăţişară dinaintea sultanei, care pricepuse toată viclenia nevestei pescarului. O chemă mai aproape, îi puse condurul în picior şi băgă numaidecît de seamă că-i vine ca turnat.

— Din clipa asta, fata voastră-i peţită pentru fiul meu... zise sultana. Faceţi toate pregătirile pentru nuntă, căci în noaptea de vineri venim s-o luăm la palat, mai adăugă ea, aruncîndu-i nevestei pescarului o pungă cu galbeni.

Sultana se îndepărtă în grabă, simţind că n-o mai încape locul de bucurie, şi nu se opri decît la palatul odorului ei, să-i ducă marea veste. Îl găsi aşteptînd-o, ca de obicei, în poarta grădinii:

— Fiul meu, ţi-am adus vestea ce-o aştepţi de mult. Fata dorită de tine, stăpîna condurului fermecat, e fata pescarului Alwan. Am încercat condurul pe piciorul ei şi-i vine ca turnat! Şi pe deasupra e mai frumoasă ca luna. Am cerut-o şi-n noaptea de vineri o aducem la palat.

Dar să nu mai lungesc povestea. În seara de joi, după asfinţitul soarelui, se opri în faţa casei pescarului un mare alai de călăreţi în straie de sărbătoare, cu tobe şi cimpoaie. Mireasa fu aşezată într-o litieră bătută tot cu pietre scumpe şi mărgăritare. Şi porni alaiul în ropot de tobe şi sunet de cimpoaie, învăluit de chiote de bucurie, spre palatul emirului. Şi s-au încins petreceri şi ospeţe şi s-a umplut palatul cu musafiri veniţi de aproape şi de departe şi s-au umplut grădinile palatului cu toată suflarea cetăţii... Şi-au ţinut petrecerile şapte zile şi şapte nopţi în şir, de s-a dus vestea în cele patru zări.

Şi-a ajuns emirul sultan şi-a trăit alături de frumoasa lui nevastă ani mulţi şi fericiţi. Şi-au avut parte de şapte feciori frumoşi ca nişte păsări de aur, unul mai isteţ şi mai viteaz decît altul şi toţi şapte neîntrecuţi.

Iară eu m-am întors chiar acum de la palatul lor teafără şi încărcată de daruri – teferi şi sănătoşi să fiţi şi voi, toţi cei care mi-aţi ascultat povestea!

Vulpoiul, lupul și leul

Copiii se adunară ciorchine în jurul bunicii, așa cum făceau seară de seară, și unul dintre ei îi ceru să le mai spună și o poveste despre animale. Bunica tuși pentru a-și drege glasul și începu să le depene povestea pe care o s-o auziți acum.

A fost odată ca niciodată. Într-o bună zi se întîlnesc din întîmplare, într-o vale din acelea pustii din inima deșertului, un vulpoi, un lup și un leu. Și, după ce-și dau cei trei cumetri binețe, făcîndu-și plecăciuni pînă la pămînt, și, după ce se mai întreabă și de sănătate, vulpoiul vine cu un plan care păru destul de ispititor pentru ceilalți doi.

— Ce-ați zice dacă am porni astăzi la vînătoare împreună ? îi întreabă el mieros.

— Aferim ! Aferim ! consimțiră ceilalți doi într-un glas.

Dar, mai înainte să fi purces ei la drum, mai rămîn oleacă la taifas ca să orînduiască felul cum o să împartă vînatul și, după ce vine fiecare cu cîte o părere, se învoiesc ei că ar fi cel mai drept să împartă prada în mod egal. Ba statornicesc și ce urmează să primească fiecare, zicînd că e mai bine să se știe din capul locului, ca să scape de neînțelegeri ce n-ar putea să ducă decît la stricarea prieteniei, la vrajbă și - Doamne ferește ! - chiar la moarte. Încuviințează toți trei că așa este cel mai cinstit și-apoi o iau în lungul văii, stînd la pîndă și adulmecînd. Și merg ei și tot merg fără să găsească nimic, dar iată că într-un tîrziu lupul dă în sfîrșit peste galeria unui hîrciog. Se adună degrabă toți trei la gura galeriei, se încredințează că sărmanul hîrciog este acasă și se sfătuiesc cum ar trebui să purceadă pentru ca nu cumva să le scape prada. Și găsesc că ar fi cel mai nimerit ca lupul să păzească gura de fugă, leul să vîre un băț în galerie și să-l întărite pe sărmanul hîrciog, lăsîndu-l să înțeleagă că ar avea de-aface cu o viperă care vrea să pună stăpînire pe sălașul lui, iar vulpoiul să stea la pîndă, gata s-o ia la fugă după pradă cînd o să țîșnească din adăpostul ei, să pună laba pe ea și s-o înșface.

Socotesc ei că vulpoiului i se potriveşte cel mai bine rolul ăsta, căci doar îl ştiau cît de viclean este şi cît de bine aleargă.

Zis şi făcut! După ce se înţeleg asupra planului, trec la săvîrşirea lui. Leul ia un băţ şi-l vîră în galerie, dar nici n-apucă să-l răsucească o dată, că se şi trezesc cu hîrciogul ivindu-se prin altă ieşire, de care ei habar n-aveau. Şi, înainte să se dumirească el ce primejdie îl paşte, zboară ca din puşcă. Dar degeaba, căci vulpoiul o ia după el şi-l ajunge din urmă una-două. Lupul şi leul pornesc mai agale, gata să-i vină vulpoiului în ajutor, dacă o să mai fie nevoie. Şi, tocmai cînd vulpoiul se pregăteşte să-şi înfigă laba în hîrciog, acesta coteşte fulgerător la dreapta şi-l face să calce în gol. Dar nici cu vulpea nu mi-e ruşine cînd e vorba de astfel de tertipuri. Vulpoiul îşi revine numaidecît, face şi el un salt mult mai iute decît hîrciogul şi haţ, nimereşte cu laba taman pe el.

Şi-uite aşa, mica vietate se trezeşte în tolba celor trei cumetri, care se aştern din nou la drum, iscodind jur împrejur, doar-doar o să mai stîrnească vreo pradă. Vieţuitoarele mai slabe, aflate în primejdie, fără îndoială că simt şi ele apropierea duşmanului şi ameninţarea ce le pîndeşte. Şi-atunci ce să facă sărmanele? Dacă se ştiu la adăpost sigur, rămîn nemişcate, făcîndu-se una cu pămîntul, dar, dacă sînt luate pe neaşteptate, cînd se află în locuri deschise, atunci nu le mai rămîne decît fuga. Fuga spre adăpost, dacă există aşa ceva, sau fuga pe întinderile de nisip pînă la istovire. Care pe care! Se dezlănţuie un iureş turbat din care cîştigă cel mai puternic.

Şi, cum hoinăreau cei trei cumetri, adulmecînd hămesiţi, ţuşti, se trezesc cu un iepuraş care-o tuleşte, cu picioarele scăpărînd. Dacă-l văd, cei trei fîrtaţi o iau din loc cît ai clipi: vulpoiul pe urmele prăzii, lupul în dreapta şi leul în stînga ei, în aşa fel încît bietul iepuraş nu putea coti în nici o parte, ci alerga tot înainte. Şi se ştie de cînd lumea că urmăritorul este mai iute de picior decît cel urmărit, că urmăritorul nădăjduieşte, pe cînd urmăritul e disperat, şi că urmăritorul este vesel şi plin de încredere, pe cînd cel urmărit e amărît şi îngrozit de spaimă. Vrem, nu vrem, toate astea sînt spre binele urmăritorului şi spre ghinionul celui urmărit.

De prisos să vă mai spun că în cazul nostru urmăritorii erau trei, iar urmăritul unul singur. Şi se mai ştie că gloata îl biruie întotdeauna pe cel singur, oricît de viteaz ar fi el. Ce să mai zici dacă urmăritorii mai sînt şi ei curajoşi? Iepuraşul aleargă mai departe în neştire. Urmăritorii şi ei aşişderea. Cu toate că deznodămîntul se cunoştea din capul locului, cursa continuă. Aşa-i întotdeauna într-o întîmplare ca asta – disperarea îţi dă forţă, iar setea de viaţă te împinge la luptă pînă la ultima suflare. Aleargă bietul iepuraş, aleargă, aleargă, zboară mai abitir decît vîntul, dar urmărirea se prelungeşte şi simte cum îl lasă încet-încet puterile. Viteza începe să scadă şi odată cu ea

şi distanţa dintre el şi urmăritorii care-l împresoară din toate părţile. În cele din urmă i se taie picioarele şi cade sleit, iar cei trei biruitori se strîng cerc în jurul lui. Mai face o ultimă încercare să se ridice, dar vulpoiul, care ajunsese primul lîngă el, îl izbeşte cu laba şi-şi înfige ghearele în gîtul lui. Se aude ca un suspinat stins şi iepuraşul îşi dă sufletul.

Cei trei bravi învingători îl aruncă şi pe iepuraş în tolbă şi pornesc mai departe haihui prin deşert, doar-doar le-o mai ieşi ceva în cale.

Leul îşi luă asupra lui, cu de la el putere, conducerea expediţiei şi-i porunci vulpoiului să privească drept înainte şi lupului să privească în dreapta, urmînd ca latura stîngă să fie mai departe a lui. Şi merg ei şi merg, adulmecînd în toate părţile, fără să se mai ivească nimic. Dar, tocmai cînd simţeau că-i cotropeşte deznădejdea, ce le văd ochii?! O gazelă mlădioasă, cu picioruşe firave, ţîşneşte din culcuşul ei şi zboară ca o nălucă. În prima clipă au crezut că-i doar o vedenie care de-abia se înfiripă şi zboară mai departe, topindu-se în zare, dar vulpoiul o zbughi în direcţia ei şi după el porniră şi ceilalţi fîrtaţi, oleacă mai anevoie. La început gazela este aşa de departe şi aleargă aşa de iute, că mai-mai să piară din bătaia privirilor. Nici nu le vine să creadă c-o să mai izbutească s-o ajungă vreodată. Dar ăsta e vînatul cel mai preţios de cînd colindă ei, din zori. Ce au prins pînă acum este o nimica toată, de-abia dacă-i ajunge celui mai mic dintre ei să se sature. O gazelă nu-i de ici, de colo! Aşa că face să gonească după ea şi s-o hăituiască, oricîtă trudă şi oricît timp le-ar cere urmărirea ei!

Gazela aleargă mai departe într-un iureş, aproape fără s-atingă pămîntul, străduindu-se din răsputeri să scape, dar urmăritorii ei încep să alerge mai iute decît ea. Goneşte ea, goneşte mai departe, dar puterile parcă dau s-o lase. Şi de la o vreme se mai opreşte din cînd în cînd, uitîndu-se îngrozită înapoi. Şi asta nu atît pentru a măsura distanţa ce-o desparte de urmăritori, cît mai ales pentru a-şi mai trage sufletul. I se pare că duşmanii aleargă cu aceeaşi iuţeală sau poate chiar mai repede decît pînă atunci şi simte cum o părăsesc puterile. Se împiedică de cîteva ori, cade în genunchi, se ridică şi iarăşi încearcă să fugă, dar în cele din urmă cade la pămînt şi rămîne nemişcată. Urmăritorii se năpustesc şi-o împresoară. De data asta e rîndul lupului, care se aruncă şi-i sfîşie beregata, făcîndu-i de petrecanie. Biata făptură rămîne mai departe cu ochii ei limpezi deschişi larg, ca şi cînd ar cerşi să mai trăiască. Dar cele trei sălbăticiuni o iau şi-o aruncară în tolbă, laolaltă cu celelalte două prăzi.

Soarele s-a povîrnit de-acum către asfinţit şi nu mai este vreme de căutat alt vînat, aşa încît cei trei fîrtaţi hotărăsc să se întoarcă la locul unde se întîlniseră dimineaţa, ca să facă împărţeala. Zis şi făcut! Poartă ei tolba pe rînd şi, cînd ajung la locul cu pricina, scot vînatul şi-l aruncă pe pămînt,

dinaintea lor. Iată că a sosit şi clipa împărţirii prăzii. Se ştie de cînd lumea şi pămîntul că ăsta-i momentul cel mai delicat prin care trec orice părtaşi, căci cei slabi vor acum să-şi obţină dreptul ce li se cuvine, iar cei puternici încearcă să pună mîna pe cît mai mult cu putinţă sau chiar pe tot cîştigul. Aici încep ciondănelile, apoi se ajunge şi la gîlceavă şi de cele mai multe ori chiar la încăierare. Şi, ca întotdeauna, cel slab este şi victima.

Cei trei strîng cercul în jurul prăzii, lingîndu-se pe bot şi aşteptîndu-şi fiecare partea lui. Lupul şi vulpoiul aşteaptă cu înfrigurare să audă ce spune leul, căci el este stăpînul lor – indiferent dacă vor sau ba – şi el are ultimul cuvînt. Cel puţin asta este părerea lui. Şi pe deasupra mai socoteşte el că nimeni n-are voie să cîrtească atunci cînd ia el o hotărîre. Cît despre legămîntul pe care-l făcuseră înainte de-a purcede la vînătoare, în ochii leului nu valorează două parale. S-ar putea ca fîrtaţii să se agaţe de învoiala lor, sperînd la împărţeala în mod egal. Dar cum să facă el aşa ceva? N-or fi nici ei atît de creduli! Leul nu are nimic împotriva înţelegerilor care se potrivesc cu interesele lui, dar înţelegerile ce nu se potrivesc cu pofta lui uriaşă de mîncare nu mai au nici o valoare pentru el şi socoteşte că nu e cazul nici măcar să se pomenească de ele.

Leul îşi roteşte ochii jur împrejur, pe urmă şi-i opreşte asupra lupului, îndemnîndu-l:

– Ei, acum împarte prada, cumetre! Ce mai aştepţi?...

– Dar e cum nu se poate mai simplu, stăpîne... zice lupul fără să stea o clipă la gînduri.

– Cum adică? îl iscodeşte leul nerăbdător.

– Foarte simplu, stăpîne! Gazela e a dumitale, iepurele al meu şi hîrciogul al vulpoiului... îi lămureşte lupul, senin.

Dar nu isprăveşte bine vorbele, că leul se întoarce spre el şi-l măsoară de sus pînă jos cu ochii scăpărînd scîntei. Este limpede că şi-a luat vorba înapoi şi că nu e vremea de tocmeli. Dimpotrivă, e momentul cînd vorbeşte forţa labelor. Leul îşi adună toate puterile şi se repede spre lup, protăpindu-se în faţa lui. Lupul nu se clinteşte din loc, cu toate că s-ar fi putut salva prin fugă, căci este mai iute de picior decît leul. Nu se clinteşte, fiindcă socoteşte – şi pe bună dreptate – că n-a păcătuit cu nimic. Rămîne pe loc, dar se trezeşte că leul ridică laba lui uriaşă. Lupul tot mai credea că glumeşte şi pînă să se dezmeticească, se pomeneşte cu leul izbindu-l în moalele capului şi atîta i-a fost, căci nu se mai ridică de jos. Sîngele îi curge şiroaie din cap şi din grumaz, iar după ce-l izbise, leul avusese grijă să-şi petreacă ghearele şi pe spinarea lui niţeluş.

Şi, cînd îl vede pe primul fîrtat în balta de sînge, leul slobozeşte un hohot de rîs făţarnic, arătîndu-şi colţii tăioşi. Pe urmă se întoarce spre vulpoi, rînjind pe sub mustăţii.

— Ia să vedem, cumetre Abu Husayn[1], dumneata cum te pricepi să faci împărțeala?...

— Treaba e cum nu se poate mai limpede, stăpîne! zice vulpoiul, înspăimîntat de ce văzuse și tremurînd ca varga. Iepurele este pentru prînzul dumitale, gazela este pentru... cina dumitale, iar hîrciogul îl... iei în chip de gustare între cele două mese...

Leul se luminează deodată la față, mulțumit peste poate, și-l descoase pe vulpoi:

— Acum, ia spune-mi, cumetre, cine te-a învățat să faci o împărțeală atît de dreaptă?...

— Cine altcineva, stăpîne, decît lupul care zace aici, în balta de sînge? îi răspunde vulpoiul tot cu o întrebare.

Așa luă sfîrșit învoiala celor trei fîrtați, dictată de voința celui mai puternic și săvîrșită după canoanele pustiei.

Vulpoiul plecă după încercarea asta spășit, jurînd să nu mai pornească la vînătoare decît singur. Din ziua aceea a învățat că trebuie să se țină cît mai departe de cei puternici și să nu mai creadă niciodată în cuvîntul lor amăgitor, căci strîmbe vor rămîne toate balanțele dreptății și uitate toate învoielile, atîta vreme cît nu există o forță și mai puternică, în stare să-l aducă pe făgașul cel drept chiar și pe cel ce nu se teme de nimeni.

1. Poreclă a vulpoiului.

Corbul şi vulpoiul

Tare le-a mai plăcut nepoţilor povestea despre cei trei cumetri, pe care le-a spus-o bunica seara trecută. Tocmai de aceea se agăţară cu toţii de ea, rugînd-o să le spună şi în seara asta tot o poveste cu animale, ca să priceapă şi mai bine cum se poartă ele unele cu altele, cum vorbesc şi se înţeleg între ele, cum şi unde-şi găsesc hrana - într-un cuvînt, cum trăiesc ele şi care le este firea.

– Bine! se învoi bunica, după ce se îndreptă de şale. O să vă spun în seara asta o poveste cu un corb şi cu un vulpoi. O să fie tocmai pe gustul vostru, dacă ţineţi cu tot dinadinsul să cunoaşteţi firea animalelor.

– Hai, spune-ne de îndată povestea corbului şi-a vulpii! o îndemnară copiii într-un glas.

Bunica mai pregetă o vreme, foindu-se, să se aşeze cît mai bine, iar nepoţii o îmbiară nerăbdători să înceapă mai degrabă.

A fost odată ca niciodată, rosti ea aproape în şoaptă vorbele cu care-şi începea povestea seară de seară.

A fost odată un corb şi-un vulpoi... Şi aşa cum ştiţi şi voi prea bine, corbul este o pasăre, iar vulpoiul este un animal cu blană frumoasă şi cunoscut pentru şiretenia lui. Şi, înainte de a se întîlni ei, auziseră fel de fel de minuni unul despre celălalt, aşa că de-abia aşteptau să se cunoască. În sfîrşit, cînd ajunseră să se întîlnească, se recunoscură de la distanţă, fără să-i mai prezinte nimeni. Se apropiară unul de celălalt ţanţoşi, iar cînd îi mai despărţeau doar cîţiva paşi, îşi dădură bineţe şi porniră să se întreacă în complimente, ca şi cînd ar fi vrut să-şi spună unul altuia: „Laudă-mă tu ca să te laud şi eu!...".

Ce mai la deal, la vale, minţeau şi unul, şi celălalt de stătea soarele-n loc. Dar le plăcea, tare le mai plăcea să se asculte lăudîndu-se, cu toate că şi unul, şi celălalt ştiau prea bine că mai nimic din ce spuneau nu-i adevărat. Şi uite-aşa, se încăpăţînară ei să se întreacă multă vreme cu

măgulirile şi să se înfoaie în pene, aşteptînd să mai audă o dată şi încă o dată aceleaşi vorbe.

În toate astea nu era decît un mic, un foarte mic sîmbure de adevăr: vulpoiul cel şiret devenise proverbial – şi lucrul ăsta ajunsese şi la urechile corbului – pentru agilitatea şi uşurinţa cu care se pricepea să cotească la dreapta şi la stînga, unduindu-şi coada stufoasă, pentru a-l păcăli pe urmăritorul lui, după cum corbul era vestit pentru agerimea minţii şi repeziciunea cu care zboară – însuşiri de care aflase şi vulpoiul, de bună seamă. Acum, dacă se întîlniră ei, începură să se ademenească unul pe altul cu vorbe dulci şi să cerce să se tragă de limbă pentru a afla cît mai multe unul despre altul şi mai ales pentru a-şi măsura şiretenia,

– Am auzit numai vorbe frumoase despre distinsul meu prieten, începu corbul. Nu pot decît să mă minunez şi să-l admir pentru însuşirile lui alese... Tocmai de aceea aş îndrăzni a-i propune să ne legăm printr-o prietenie strînsă, să învăţăm tot ce se poate unul de la celălalt şi să ne sfătuim în toate pricinile... Şi, cum aş vrea să pecetluim cu pîine şi sare prietenia noastră, te invit chiar mîine la mine la un ospăţ...

– Oo, sînt încîntat şi onorat peste măsură, zise şi vulpoiul la fel de înfumurat. Am să răspund invitaţiei cu nespusă bucurie... Şi, ca să vin în întîmpinarea dorinţei prietenului meu, chiar poimîine îl invit şi eu la un banchet pe care-l dau în cinstea lui...

Primi şi corbul invitaţia cu aceeaşi încîntare, mulţumindu-i prietenului pentru mărinimia sa, şi pe urmă se despărţiră, plecînd fiecare la treburile lui.

Şi, după ce se depărtară ei unul de altul, corbul zbură în vîrful unui curmal, alese dintr-un ciorchine mare cele mai frumoase fructe, se lăsă cu ele jos, pe pămînt, în apropierea unui tufiş de *salam*[1], şi le înfipse una cîte una pe ramuri, străpungîndu-le cu spinii cei mai mari şi mai ascuţiţi. La ceasul hotărît, corbul poposeşte lîngă vizuina prietenului său şi-l pofteşte de-ndată:

– Masa ne aşteaptă, iubite prieten!...

Cei doi veniră şi începură să dea ocol tufei de salam, în care fuseseră înfipte curmalele. Încercă vulpoiul să prindă cu botul cîte o curmală, dar degeaba, căci, de fiecare dată cînd se apropia de una, îl înţepa spinul înainte de-a ajunge la ea. Făcu mai multe încercări, dar fără folos, iar cînd îşi dădu seama că n-are rost să mai încerce, se întoarse spre corb şi-l blagoslovi ca orice musafir recunoscător care a terminat de mîncat:

1. O varietate de acacia deşertică, ale cărei ramuri pline de spini se împletesc formînd o coroană deasă.

— Allah să te binecuvînteze, prietene, şi-ţi doresc să ai parte numai de bine!

— Dar mai ia, iubite prieten!... îl îndemnă corbul cu făţărnicie. De ce nu mai mănînci?

— Îţi preamulţumesc, m-am săturat! îi răspunse şi vulpoiul la fel de prefăcut.

Cum şi la vieţuitoarele deşertului era obiceiul ca gazda să nu se înfrupte din bucate înaintea musafirului, acum veni şi rîndul corbului. Şi unde nu se ridică el de la pămînt şi începu să bată din aripi în jurul tufei, adunînd curmalele cu ciocul, una cîte una, pînă la ultima.

După aşa-zisul ospăţ, prietenii se aşezară la taifas, iar într-un tîrziu îşi luară rămas-bun. Dar nu mai înainte ca vulpoiul să-i reamintească celuilalt că a doua zi la un ceas anume este poftit la banchetul lui.

Şi numai ce se despărţiră, că vulpoiul alergă să înceapă pregătirile pentru ospăţul din ziua următoare. Găsi nişte făină, o amestecă el cu apă şi cu seu şi-o puse la fiert, aşteptînd pînă ce se făcu bună de mîncat. Ieşi un fel de păsat subţire, căruia i se zice *raghid* şi nu poate fi mîncat decît fie sorbit dintr-un blid, fie cu lingura. La vremea stabilită vulpoiul se înfăţişă lîngă stîncile unde-şi avea corbul adăpost şi-l pofti la banchet. Se întoarseră numaidecît lîngă vizuina vulpoiului, care turnă păsatul preparat de el pe o piatră netedă ca oglinda şi-l îmbie pe musafirul lui să se ospăteze. Corbul se apropie de masă, lovi de cîteva ori în piatră, dar, cînd ridică ciocul, băgă de seama că nu se lipise nimic de el. Porni să lovească din nou, tot mai stăruitor, pînă ce mai-mai să-i plesnească ciocul, dar fără nici un folos.

— Allah să te binecuvînteze, prietene! îl blagoslovi el pe vulpoi, cînd pricepe că e mai bine să se lase păgubaş.

— Mai mănîncă, prietene! Poftim, ospătează-te! îl îmbie vulpoiul stăruitor. Nu trebuie să te sfieşti, doar sîntem prieteni!

— Eşti foarte bun şi generos, îţi mulţumesc! Dar m-am săturat...

Vulpoiul nici nu aşteptă să se îndepărteze musafirul de piatră şi porni să lipăie raghidul îmbietor, pînă ce nu mai rămase nici urmă pe piatră. După ce termină, se trase puţin în lături, se spălă pe bot şi pe labe şi se întoarse la oaspetele său, aşezîndu-se la taifas. Dar numai chef de vorbă nu aveau, căci de-acum îşi dăduseră şi unul, şi celălalt arama pe faţă şi se străduiau să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor. După ce sporovăiră ei o vreme despre te miri ce fleacuri, se întoarseră din nou la chestiuni serioase.

— Merge vorba că jupînul vulpoi s-ar pricepe ca nimeni altul să alerge, cotind la dreapta şi la stînga... Aşa-i? prinse corbul a-l iscodi cu vorbe mieroase. N-ar avea prietenul meu bunătatea să mă înveţe şi pe mine minunea asta?...

— Da' cum să nu? Mai încape discuție?... îi luă vulpoiul vorba din gură. Oricînd pofteşti!... Dar l-aş ruga şi eu pe scumpul meu prieten să mă învețe să zbor!...

— Prea bine! se învoi corbul. O să fiu încîntat să te învăț!

Ciudat lucru, dar nici unul, nici celălalt nu prețuiau însuşirile şi priceperea cu care fuseseră înzestrați, fiecare privind cu invidie la calitățile celuilalt şi rîvnind să i le răpească sau cel puțin să le dobîndească şi el.

Zis şi făcut! Se înțeleseră să se întîlnească în ziua următoare într-un loc la şes unde nu erau nici movile, nici văioage.

Şi, cum se văzură, corbul nici nu aşteptă să termine cu salamalecurile, că se şi grăbi să i-o ia vulpoiului înainte:

— Hai să ne-apucăm, scumpe prieten, de ce mi-ai promis! Vai, ard de nerăbdare să-nvăț şi eu a merge aşa... cotind ca dumneata...

Vulpoiul se apropie de el numaidecît, îşi arcui spinarea şi-l pofti:

— Hai, urcă! Urcă aici, pe spinarea mea!

Şi corbul țop, dintr-un salt fu sus şi jupînul o şi luă din loc, în fuga mare. Coti o dată la dreapta, coti o dată la stînga, corbul o sfecli, dar se încăpățînă să rămînă mai departe în spinarea vulpoiului, agățîndu-se cu toată puterea de blana lui. Mai goni ce mai goni în linie dreaptă şi pe urmă iar începu să cotească, smucindu-se, cînd la dreapta, cînd la stînga. Corbul îşi simțea inima ticăind şi se agăță şi mai straşnic. Vulpoiul mai făcu încă o încercare, dar tot fără folos. Nu-l putea azvîrli căci corbul se prinsese bine de tot cu ghearele de blana lui.

— Cred că de-acum ai deprins meşteşugul de-a coti... E rîndul tău să mă înveți să zbor, bolborosi vulpoiul, trăgîndu-şi sufletul după atîta alergătură.

— Mai încape vorbă? îi răspunse corbul mieros. Acum e rîndul meu... Urcă şi aşază-te bine aici, între aripile mele!...

Cît ai bate din palme, vulpoiul fu între aripile corbului şi acesta porni în zbor, luînd înălțime încet-încet, căci vulpoiul atîrna greu. Şi se înalță el şi se tot înalță şi după o vreme îl întrebă pe fîrtatul lui:

— Ei, ia spune-mi, prietene, ce vezi pe pămînt?

— Oraşul mi se pare a fi un cătun, satul mi se pare a fi o singură casă, iar o casă e cît un cuib de vrabie...

Şi mai zbură corbul şi se ridică şi mai sus.

— Ia uită-te în jos, prietene, şi spune-mi, ce vezi pe pămînt? întrebă corbul din nou.

— Acum un munte întreg arată cît o stîncă, răspunse vulpoiul nu prea încîntat, iar rîurile seamănă cu nişte firicele de mătase...

Şi iar se mai înalță corbul, tot mai sus.

— Priveşte spre pămînt, cumetre, şi spune-mi, acum ce mai zăreşti? îl îndemnă iarăşi corbul.

Vulpoiul privi în jos şi-l cuprinse spaima, căci nu mai putea deosebi nimic. Ajunse să nu-şi mai dea bine seama dacă visează sau trăieşte aievea. Vedea doar un fum sau o ceaţă care învăluia tot hăul de sub el şi nu mai ştia unde se află. Îi spuse corbului ce vede, dar chiar în clipa aceea se pomeni cu el lăsîndu-se deodată în jos şi înclinîndu-se într-o parte. Vulpoiul alunecă dintre aripile corbului şi începu să se rostogolească spre pămînt ca o nălucă.

— Doamne, ajută-mă să cad într-o baltă adîncă sau pe un covor de nisip moale!... prinse a se tîngui el cu glasul sugrumat şi inima îngheţată de spaimă.

— Dă, Doamne, să cadă pe colţii unui munte sau pe un pămînt tare ca piatra!... se rugă şi corbul, care se ţinea după el.

Şi tot aşa, pînă aproape de pămînt - vulpoiul implora îndurare, iar corbul se ruga să-l vadă găsindu-şi sfîrşitul în căderea asta.

Nimeni nu ştie precis de ce-l duşmăneşte corbul atît de tare pe vulpoi. Unii spun că vulpoiul s-ar tîrî furiş printre ierburi, furînd hrana corbului. Aşa s-ar putea să fie. Dar la fel de bine s-ar putea să fie şi o răzbunare pentru cine ştie ce pricini vechi. Mai ştii? Poate că vreun strămoş al vulpoiului i-o fi făcut vreun necaz cuiva din neamul corbului şi acum el a găsit prilejul să se răzbune.

Dar ce să mai lungesc vorba? Allah - binecuvîntat fie-i numele! - răspunse rugăminţii vulpoiului şi-i arătă îndurare, căci nu-i sosise încă ceasul. Aşa că îl ajută să nimerească într-un iaz adînc din inima deşertului... Pleooosc! se auzi pînă hăt departe, cînd ajunse el la faţa apei, şi stropii se ridicară pînă la cer, apoi se risipiră în toate direcţiile ca o ploaie deasă. Vulpoiul se scufundă pînă în adîncul bălţii, dar după o vreme se ivi la suprafaţă teafăr, înotă pînă la cea mai apropiată stîncă şi se căţără pe ea. Corbul mai zăbovi, ce mai zăbovi prin preajma lui, urmărind să vadă ce se mai întîmplă, şi-apoi îşi luă zborul, zicîndu-şi în sinea lui că a pierdut şi de data asta şi că va trebui să aştepte un alt prilej. Dar ştia el prea bine că nu-i va fi uşor să-l mai păcălească pe jupînul vulpoi, căci era isteţ; Abu Al-Husayn şi nu se lăsa înşelat de două ori.

Şi rămase cumătrul acolo, pe malul iazului, după ce bău apă pe săturate şi se spălă frumuşel, ca să-şi usuce blana pe îndelete. Şi mai poposi cîteva zile în vecinătatea lui, căutîndu-şi hrana prin împrejurimi. Şi, tot învîrtindu-se el pe lîngă baltă, băgă de seamă că în fiecare seară şi în fiecare dimineaţă se abăteau pe la apă nişte beduini cu turmele la adăpat. Şi ce i se năzăreşte lui? Hai să pună la cale un vicleşug! Să bea toată apa din baltă şi s-o sece. Zis şi făcut! Într-o dimineaţă se apucă să lipăie apa în neştire şi pînă la vremea prînzului balta era seacă. Pe urmă se lungi la umbra unui pom şi se puse pe aşteptat.

Ştia el că mai devreme sau mai tîrziu oile trebuie să sosească. Balta avea un izvor ce nu seca nici iarna, nici vara şi beduinii de pe meleagurile acelea îl cunoşteau bine.

Aşteptă vulpoiul, dar în seara aceea nu se ivi nimeni. El era însă gata să aştepte oricît, căci ştia sigur că trebuie să se arate cineva. A doua zi dimineaţă apăru şi primul păstor. Se uită el spre iaz, dar ce-i fu dat să vadă? Balta secase ca prin minune. Căută nedumerit împrejur şi iacătă-l pe cumătru – ditamai vulpoiul, care aducea acum cu un burduf uriaş, mai-mai să plesnească. Se trase mai aproape de el şi prinse a-l iscodi, nădăjduind c-o să afle ce s-a-ntîmplat cu gîrla.

— Apa uite-o aici, e la mine în burtă! zise vulpoiul, fălindu-se, şi se lovi cu labele din faţă pe burdihan. Eu ţi-oi da ca să bea oile pe săturate, dar să văd ce mi-i da dumneata în schimb... îl ademeni el, trăgînd cu coada ochiului.

— Apăi, dacă mi-i da apă ca să se sature toată turma, ţi-oi da şi eu cea mai frumoasă oaie, pe-alese. Dacă vrei, poţi să ţi-o alegi şi singur! îl îmbie păstorul, măsurîndu-l înciudat, căci pricepuse acum tîlcul ce se ascundea în spatele poveştii cu apa.

Se învoiră numaidecît, iar vulpoiul făcu ce făcu şi goli toată apa în făgaşul iazului şi gîrla se umplu la loc, întocmai cum fusese pînă atunci. Oile dădură buzna, toate deodată, şi băură pînă ce se săturară.

— Vrei să ţi-o alegi singur sau să ţi-o aleg eu? îl întrebă păstorul după ce se dădură oile în lături.

— Alege-mi-o dumneata! zise vulpoiul viclean şi bănuitor.

Păstorul se pierdu în mijlocul turmei şi după cîtăva vreme se întoarse cu un berbec tînăr şi gras – poate cel mai frumos din cîţi avea el – şi-l împinse înaintea vulpoiului.

— Nu cred să fie asta oaia cea mai bună pe care-o al în turmă... zice cumătrul bănuitor.

— Atunci, du-te şi alege-o singur pe care-ţi place! îl îndemnă beduinul cu lehamite.

Pasămite, vulpoiul avea el socotelile lui. Aşa că dădu iama în mijlocul turmei şi începu să cerceteze oile una cîte una. În cele din urmă ochii i se opriră asupra uneia slabe şi gălbejite. O prinse de gît şi-o trase afară dintre suratele ei.

— Fie ce-o fi, eu pe-asta o vreau! bombăni vulpoiul.

— Prea bine! se învoi păstorul. Ia-o, Allah s-o binecuvînteze!

Şi-o luă vulpoiul şi porni degrabă cu ea spre o căsuţă nu prea departe de iaz, pe care şi-o încropise el în vremurile cînd treburile îi mergeau mai bine. Cînd ajunse la casa cu pricina, se mai uită el încă o dată bine la oaie şi, văzînd că are nişte pete negre pe cap, îi puse numele Bălţata.

Şi unde nu se puse cumătrul s-o hrănească, s-o adape şi să-i cureţe adăpostul de ţi-era mai mare dragul să priveşti la ea. Oaia se înzdrăveni binişor şi după cîteva luni îi fătă o mieluşică – şi ea tot cu pete negre pe cap, de unde-i veni şi numele de Bălţăţica, pe care-l alese pentru ea. Şi-acum se apucă el cu şi mai mult sîrg să le adape şi să le aducă ierburile cele mai fragede pe care le găsea. Într-aceea, se-ntîmplă să afle şi-un lup de oaia şi de mieluşeaua care trăiau în ograda vulpoiului. Şi-ntr-o zi îi luă el frumuşel urma şi află şi unde le ţine închise. În altă zi se ascunse dis-de-dimineaţă printre stîncile din apropiere şi pîndi pînă ce plecă vulpoiul spre deşert după iarbă. Cînd crezu că s-a îndepărtat destul, lupul se apropie de uşă, o împinse mai întîi uşurel, sperînd c-o s-o deschidă, apoi cu toată forţa, încercînd s-o scoată din ţîţîni, dar nici vorbă! Aşadar, de data asta nu făcuse nici o ispravă, dar nici nu mai zăbovi prin preajmă, de teamă să nu dea stăpînul de el şi să-i descopere gîndurile. Rămase tare încurcat, căci mult îşi mai dorea să pună laba pe-o oaie, dar mai ales pe-o carne fragedă de miel. Trebuie să intru peste ele! Cu orice preţ! zise el mai hotărît ca oricînd. Prin forţă sau prin vicleşug, trebuie să ajung la ele! Mijloacele nu mai aveau nici o importanţă. Numai scopul conta acum. Puţin îi păsa dacă o să se zică despre el că-i perfid şi telpiz. Ce, parcă asta o să-i dăuneze cu ceva? Aşa că nu se descurajă, ci porni şi mai destoinic la treabă. Zi şi noapte îşi bătea capul să născocească un tertip prin care să ajungă la oaia şi la mieluşica vulpoiului.

În cele din urmă, după îndelungă chibzuială, socoti că ar fi cel mai nimerit să încerce să se împrietenească deocamdată cu vulpoiul şi să-i cîştige încrederea. Pe urmă o să mai plănuiască el ce are de făcut. Ce mai, trebuie să mă bag neapărat pe sub pielea lui! îşi zise, făcîndu-şi singur curaj. Şi-o suci el şi-o învîrti şi-aşa se întîmplă. Făcu ce făcu şi-ntr-o seară îşi căută drum pe la casa cu pricina. Ciocăni încetişor în uşă şi, cînd se ivi vulpoiul, îl salută cu căldură, ba chiar se apropie de el şi-l strînse şi-n braţe.

– Seara bună, vere, şi întru mulţi ani! Allah să-ţi dea viaţă lungă şi numai bucurii! începu lupul mieros.

Îi răspunse şi vulpoiul cu vorbe la fel de meşteşugite sau poate chiar mai frumoase.

– A trecut cam multicică vreme de cînd nu ne-am mai văzut şi mi se cam făcuse dor de dumneata, începu lupul să-l ia pe departe. Am venit să-ţi spun „Bună seara!" şi să-ţi propun să reînnodăm vechea noastră prietenie... Ştii că nestatorniciile vieţii devin ameninţătoare pentru o fiinţă cînd e singură. Dar, dacă are un prieten cu care să mai schimbe o vorbă şi să se mai sfătuiască, altfel se poate lupta cu greutăţile vieţii. Vorba ceea, poţi face multe cînd ai lîngă tine un suflet de prieten şi mai nimic cînd eşti singur...

Vulpoiul îl ascultă cu luare aminte şi dădu din cap aprobator, cu toate că-i da tîrcoale o bănuială cum că lupul n-a venit cu gînd cinstit. Ba recunoscu chiar că e bine să ai prieteni nu doar la necaz, ci şi la bucurie. Apoi se învoiră să treacă unul pe la altul măcar o dată pe zi. Pe urmă cei doi prieteni se despărţiră, fiecare rămînînd cu gîndurile lui.

Dar chiar a doua zi lupul bătu din nou la uşa vulpoiului, îi dădu bineţe şi se arătă gata să-l ajute să-şi hrănească oaia şi mieluşica. Dar atît i-a trebuit vulpoiului: să audă numele mieluşelei din gura lupului. Bănuiala începu din nou a-i da tîrcoale, aşa încît îi spuse că-i o treabă mult prea uşoară ca să mai aibă nevoie şi de ajutor. Ba îi dădu de înţeles că o să-i ceară ajutorul pentru alte lucruri mult mai importante, nu pentru fleacuri.

Trecu ce trecu şi în vremea asta cei doi prieteni se întîlniră aşa cum făcuseră legămînt şi, de fiecare dată cînd se vedeau, lupul îl copleşea pe vulpoi cu laudele şi nu uita să aducă vorba despre prietenie. De fapt, lupul, cu prietenia lui prefăcută, nu voia decît să afle cum se deschide uşa de la casa vulpoiului. Se ţinu mult şi bine după el, trăgînd cu coada ochiului la uşa cu pricina, dar fără folos. Cînd îşi pierdu aproape orice nădejde, schimbă foaia şi porni să-l ademenească pe vulpoi tot cu vorbe meşteşugite şi dulci.

– Ce uşă minunată ai, prietene! zise el aşa, într-o doară. N-am mai văzut în viaţa mea alta la fel. În primul rînd din ce lemn trainic e făcută! Apoi lucrătura! Ce lucrătură! Şi culoarea! Nici nu se putea alta mai potrivită! Şi uite ce frumos se îmbină scîndurile! Ce să mai vorbim de felul cum se închide şi se deschide! Dar, pentru că veni vorba, de fapt cum se închide... şi cum se deschide?

– Este într-adevăr o uşă rară şi-am dat pe ea bani buni! începu vulpoiul să-şi dezlege limba, amăgit de vorbele lui măgulitoare. Mă întrebi cum se deschide? E o treabă foarte ciudată! Nu ştiu dacă ai băgat de seamă sau nu, dar eu nu am cheie pentru ea. Se închide şi se deschide cu aer... Suflu o dată spre ea, ca şi cînd i-aş şopti ceva, şi se închide, suflu de două ori, olecuţă mai tare, şi se deschide... E vorba de un aer aşa, mai deosebit... mai călduţ, vreau să zic, şi cu o forţă zdravănă...

– Ce minuneee! exclamă lupul. Şi ce idee nemaipomenită! Cu metoda asta ciudată nu trebuie nici să mai ţii cheia noaptea sub pernă, nici s-o mai porţi toată ziua după tine!... Felicitări, prietene! Felicitări şi s-o închizi şi s-o deschizi sănătos!...

Îşi dădură întîlnire în seara următoare şi se despărţiră. Dar a doua zi lupul se sculă cu noaptea în cap, alergă într-un suflet şi se tupilă după o stîncă, pîndind pînă ce-l văzu pe vulpoi pierzîndu-se în deşert, şi hait în faţa uşii. Suflă de două ori ceva mai tare spre ea şi pe dată se deschise de

perete. Dădu buzna înăuntru, fără să mai stea pe gînduri, prinse mai întîi oaia şi-i sfîşie beregata, făcu la fel şi cu mieluşica, le jupui pe amîndouă în grabă şi-apoi să fi văzut ospăţ pe lup! Alese el tot ce se putea mînca, adunînd pînă şi ultimele fire de carne de pe oase, pe urmă umplu frumuşel pieile cu iarba uscată pe care-o găsi la îndemînă şi aşeză cele două animale împăiate în picioare, în spatele uşii. Adună resturile, se strecură afară, suflă o dată, uşa se închise şi pe-aci ţi-e drumul.

Cam pe la vremea prînzului se ivi şi vulpoiul cu un snop uriaş de iarbă proaspătă şi zemoasă la spinare şi cu un buchețel de flori deasupra lui. De fiecare dată cînd se întorcea, oaia şi mieluşica îl întîmpinau behăind şi alergînd de colo colo voioase. Ţi-era mai mare dragul să te uiţi la ele cînd simţeau că se apropie stăpînul de casă şi se pregăteşte să deschidă uşa. Dar de data asta nici un glas şi nici o mişcare! Porni să le strige pe nume, dar degeaba.

— Bălţata şi Bălţăţica, acum vine ierbicica, ierbicica prospeţica... strigă el, dezmierdîndule.

Dar tot nici o mişcare! De data asta tresări, simţindu-şi sufletul bîntuit de spaimă. E ceva necurat la mijloc! şopti el. Să se fi întîmplat vreo nenorocire?

Suflă spre poartă de două ori, poarta se deschise, le strigă pe nume din nou, dar ce-i fu dat să vadă?! Cele două animale stăteau proţăpite dinaintea lui, fără urmă de viaţă!

Lovi oaia uşurel cu laba şi ea se prăbuşi la pămînt. Pricepu pe dată că nu-i decît o piele umplută cu paie. Lovi şi mieluşica şi se întîmplă la fel şi cu ea. Rămase încremenit. Doamne, ce nenorocire s-a abătut peste capul meu! porni atunci să se tînguie ca ieşit din minţi şi simţi cum o mîhnire năprasnică îi căşunează în adîncul sufletului. Porni să se învîrtească în neştire prin casă, încercînd să descopere pe unde-au pătruns prădătorii. În ziduri şi-n tavan nu găsi nici o spărtură. Se vede treaba c-au intrat pe uşă. Dar cum ar fi putut să intre cînd doar el cunoaşte felul ei tainic de a se deschide?! Aşa, ca într-un vis, îşi aduse aminte că lupul îl întrebase chiar seara trecută şi că el, ca un netot, îi povestise cum se închide şi se deschide uşa. Dar lupul îi este ca un frate şi n-ar fi putut face una ca asta nici în ruptul capului! Să fi uitat el uşa deschisă? Cu neputinţă! Să iscodească urmele! Poate că după ele o să-şi dea seama cine-s prădătorii. Să se fi deschis uşa prin farmece? Nu cumva tîmplarul care-i făcuse aşa dezvăluise taina? O fi vrut să-i silească pe cei care au astfel de uşi să şi le schimbe, ca să le mai ia încă o dată banii! Ce gînduri şi ce bănuieli îl chinuiau!

Ce-o fi, ce n-o fi, vulpoiul ieşi năuc din casa pustie, care-i fusese atît de dragă. Îşi simţea inima pornită într-o bătaie deznădăjduită. Casa părea acum un mormînt rece şi trist, care nu-i stîrnea decît mîhnire şi amărăciune ta suflet.

Cu cît creştea tristeţea, creştea şi hotărîrea vulpoiului de a se răzbuna. Prinse să cerceteze împrejurimile palmă cu palmă. Nu voia cu nici un chip să creadă că făptaşul ar putea fi prietenul său, lupul. De fiecare dată cînd îi venea gîndul ăsta, îl alunga mînios. Cum să creadă că tocmai un prieten atît de apropiat putea să-i facă una ca asta? Nimic nu putea să-i schimbe părerea atît de bună ce şi-o făcuse despre lup! Ba ar fi fost în stare să se ia de piept cu oricine-ar fi cutezat să spună o vorbă urîtă despre el. Prietenul nu poate veni decît cu gînd cinstit la tine. Slăbiciuni cum sînt pizma, viclenia sau făţărnicia sînt străine de firea lui. Aşa credea cumătrul vulpoi şi se încăpăţîna să caute mai departe, nădăjduind să dea de vreo urmă care să-l conducă spre alt vinovat. Dar, oricît căută, nu găsi nimic, mai ales că se stîrnise şi-un vîntuleţ care netezise nisipul şi ştersese orice urmă. Atunci se hotărî să mai aştepte o vreme. Dar ce să vezi? Tocmai cînd se frămînta el aşa, neştiind încotro s-o apuce, se trezeşte că se abate pe la el un beduin de prin partea locului, care avea obiceiul să tragă cu coada ochiului încolo şi încoace şi să poarte vorba de ici colo, turnînd gaz peste foc.

— De ce te văd aşa amărît şi răpus de nelinişte? îl trase el de limbă pe vulpoiul care se aşezase în pragul casei dus pe gînduri.

— Eh! ţi se pare... Nu-i nimic... bombăni el, codindu-se. Iaca, acolo, un fleac... Un pungaş mi-a spart casa şi mi-a mîncat oaia şi mieluşica... N-am izbutit să dau de nici o urmă, căci nisipul a îngropat totul...

— Să ştii că deunăzi l-am văzut pe lup dînd tîrcoale casei tale... îi zise beduinul cu subînţeles. Era într-o dimineaţă... Poate chiar el ţi-a făcut paguba... Cine ştie?...

— Este prietenul meu cel mai apropiat şi mă îndoiesc că ar fi fost în stare să mă tragă pe sfoară, îngăimă vulpoiul.

— Eu nu pot să bag mîna în foc şi să dau mărturie împotriva lui, căci – ce e drept e drept! – nu l-am văzut nici intrînd în casă, nici mîncîndu-ţi oaia şi mieluşica... Mi-am dat şi eu aşa cu părerea... Şi asta pentru că l-am zărit dînd tîrcoale... Dar se ştie că n-ai voie să învinuieşti pe cineva cîtă vreme nu l-ai văzut cu ochii tăi... începu musafirul s-o scalde, cînd băgă de seamă că vulpoiul îi ia apărarea prietenului său. Eu spun ce-am văzut şi-atît... Se oprise în dreptul casei dumitale şi se uita cînd la uşă, cînd pe drum, de parcă ar fi plănuit să facă în taină ceva şi-acum ar fi aşteptat să nu se mai vadă nici un suflet prin preajmă. Dar n-aş putea să jur că el ţi-a prădat casa, nici măcar că ar fi avut de gînd să facă aşa ceva, fiindcă nu vreau să vorbesc cu păcat... Doar Allah cel slăvit cunoaşte gîndurile ascunse...

Vulpoiul ascultă vorbele astea cu mare băgare de seamă, căci puteau să fie la fel de bine şi un adevăr, şi o minciună. El avea nevoie de dovezi! Numai aşa ar fi putut înclina balanţa împotriva lupului!

Cunoştea prea bine că oamenii sînt destul de pătimaşi. De unde putea el să ştie că omul ăsta nu-i poartă pică lupului şi-l pîndeşte pentru a se răzbuna pe el pentru o gîlceavă sau o pricină mai veche?... Şi mai ştia vulpoiul la fel de bine că există şi un soi prost de oameni, cu fire şi gură rea, care nu pot trăi liniştiţi pînă nu bagă pe cineva în belea. Cîte nu se întîmplă! Se ucid între ei şi fraţii sau se învinovăţesc pe nedrept. Şi cîte alte ticăloşii! Doar Allah le poate da de capăt!

Aşadar, vulpoiul socoti că e mai nimerit să nu dea crezare unor astfel de vorbe, ca să nu greşească. Se încăpăţînă să caute urme şi, cum nu găsea, îşi zise că vinovatul se va da singur de gol, căci pînă la urmă frica va pune stăpînire pe el. Aşa e legea firii! Cînd vine lupul, îşi mai zise el, o să citesc pe chipul lui semnele vinovăţiei. Iar dacă n-o să mai vină pe la mine, atunci asta-i cea mai sigură dovadă a păcatului lui...

Şi se puse vulpoiul pe aşteptat. Una din două: ori vine lupul la ora obişnuită şi-am să citesc un semn pe mutra lui, ori nu mai vine deloc şi-atunci nu mai am nevoie de nici o dovadă... Tot gîndind el aşa, văzu că vremea vizitei soseşte, dar lupul, să apară, pace. Îl aşteptă ceasuri în şir, dar degeaba. Trecu şi ziua următoare şi lupul tot nu se ivi. Îndoiala i se cuibărise în suflet, dar tot nu se grăbea căci graba nu duce la nimic bun. Porni să colinde pe coclauri în căutarea lupului. Întrebă peste tot, dar nimeni nu fu în stare să-i spună mare lucru. Pînă la urmă îi şopti careva o vorbă şi-o luă cu sîrg pe urmele cumătrului. Şi tot merse prin pustiu, ajungînd la cîte un sat şi trecînd de el, apoi, tot întrebînd în sus şi în jos, îi arătă cineva o cărare mai dosnică ducînd spre o grotă. Şi iată că, într-un tîrziu, se opri frînt de oboseală la gura grotei unde se aciuise lupul.

Vulpoiul intră şi-i dădu bineţe, dar cumătrul, tare încurcat, se tot foia şi nu ştia ce să-i răspundă.

— Nişte furi mişei, iaca, mi-au prădat casa şi mi-au mîncat oiţa şi mieluşica la care ştii că ţineam ca la ochii din cap, începu vulpoiul să-i spună păsurile. Şi după toate astea n-ai mai trecut nici dumneata pe la mine de-atîta vreme şi m-am simţit tare singur, căci – vorba ceea – prietenul e giuvaier la bucurie şi mare sprijin la necaz... Am avut parte de două nenorociri care m-au lovit una după alta: mai întîi mi-am pierdut odraslele şi-apoi ai dispărut şi dumneata, cel mai bun prieten... N-am avut nici cui mă plînge... Am răbdat o zi, am răbdat două, dar n-am mai putut sta singur acolo, în casa pustie... Mă năpădea jalea, văzînd ieslea şi iarba rămasă de la ele... Şi dumneata nicăieri... Am fost tare singur şi amărît...

În vreme ce vorbea, ochii îi jucau necontenit în cap, căutînd stăruitor cînd la picioarele lupului, cînd la chipul lui, doar-doar o desluşi un semn care să dovedească ceva. Şi nu degeaba îl iscodi cu atîta încăpăţînare, căci,

în clipa cînd pomeni de plecarea lui neaşteptată, lupul se fîstîci şi tresări descumpănit.

— Am băgat de seamă, începu lupul cu glasul spăsit, că nu mai izbutesc să-mi ţin zilele pe meleagurile acelea, dragă cumetre, şi-uite aşa am ajuns să-mi iau lumea în cap... Am încercat să împrumut niscaiva bani, continuă el să se căineze, sau măcar ceva de-ale gurii, dar n-am avut de la cine, că nimeni n-a vrut să-mi dea. Am vrut să mă bag la un stăpîn cu simbrie, dar n-am găsit pe nimeni să mă primească... Mi-am făcut fel de fel de gînduri şi nu s-a lipit somnul de mine în noaptea aceea... Chinuit de foame şi de lipsuri, am hotărît ca în zori să-mi iau tălpăşiţa şi să mă mut în altă parte. Dumneata ştii la fel de bine ca şi mine că pentru noi, lupii, ţara este aceea în care avem pradă bogată, nu cea în care ne-am născut... Trebuie să încerci şi să nădăjduieşti... Pînă la urmă izbuteşti undeva... De-aia am plecat eu în lume, să caut un alt tărîm, unde să găsesc de-ale gurii şi să nu-mi lipsească nimic...

— Şi ai de gînd s-ajungi într-un loc anume sau ai plecat aşa, fără nici o ţintă? îl trase vulpoiul de limbă.

— Ba n-am nici o ţintă! răspunse lupul.

— Atunci, ce-ai zice dacă ţi-aş cere îngăduinţa să te însoţesc şi eu în preumblarea asta? îl luă vulpoiul pe departe, cu vorbe meşteşugite. Să ştii că nici soarta mea nu-i cu nimic mai bună... Ba aş zice că-i mai cumplită ca a dumitale. Sînt nevoit să plec cît mai departe de casă, pentru a uita de nenorocirea ce m-a lovit... Şi parcă niciodată n-am avut atîta nevoie ca acum de un prieten adevărat, care să-mi aline necazurile...

Încurcătura şi nemulţumirea lupului erau limpezi, dar n-avu ce face şi se învoi să-i ţină vulpoiul tovărăşie.

Cît despre vulpoi, inima-i spunea că lupul este singurul vinovat, căci dovezi fuseseră destule şi încă se adunau, dar se mai stăpîni pînă ce-avea să găsească o urmă sigură cu care să-l dea în vileag. Acum era muncit zi şi noapte numai de gîndul ăsta. Aşteptă ce aşteptă şi într-o bună zi băgă de seamă că lupul îi ascunde ceva. Îl vedea dispărînd din cînd în cînd, strecurîndu-se într-un cotlon mai dosnic al grotei. Pricepu numaidecît că acolo se ascundea o mare taină, căci nu se ducea într-acolo decît atunci cînd era sigur că vulpoiul nu-l vedea. Şi nu rămînea acolo decît preţ de cîteva clipe, atît cît îi trebuia să se convingă că nimeni n-a umblat la locul cu pricina. Apoi se strecura înapoi, la fel de grijuliu cum se dusese.

Sărmanul vulpoi stătea ca pe jar; pîndea doar momentul potrivit ca s-ajungă şi el în fundul grotei, unde era încredinţat că va da de urma mult căutată. Pe urmă n-avea decît să se răzbune. Şi-aşteptă el destul de multişor, căci lupul era toată vremea cu ochii pe el. Nu se pripi însă şi nu-şi pierdu

cumpătul. Au trecut zile lungi, fără să se poată apropia de locul cu pricina. Dar cine este în stare să rabde şi să aştepte ajunge pînă la urmă acolo unde doreşte. Într-o seară, cînd se întoarseră după o hăituială istovitoare, lupul căzu frînt. Vulpoiul, care atît aşteptase, se prefăcu şi el adormit, dar, cînd nu mai avu nici cea mai mică îndoială că vrăjmaşul lui este cufundat în somn, se strecură de sub învelitoare şi se furişă cu grijă spre fundul grotei. Înaintă tiptil, cu mare fereală să nu facă vreun zgomot, căci la cea mai mică mişcare greşită lupul ar fi sărit în picioare. Se ştie de cînd lumea că somnul lui este neînchipuit de uşor şi simte tot ce se petrece în juru-i. Ba se zice că el ar închide numai un ochi cînd doarme, iar celălalt ar sta de veghe.

Vulpoiul izbuti să ajungă cu bine în cotlonul cu pricina şi-acolo dădu peste o oală de pămînt acoperită. O descoperi grijuliu şi ce-i fu dat să vadă? Căpăţîna oiţei, cu ochii şi cu dinţii ei! Rămase încremenit. Nu mai ştia ce să creadă! Visează sau trăieşte aievea? Se mîhni cumplit, căci ceea ce văzu îi răscoli din nou toate amintirile. Se stăpîni cu greu, căci ştia prea bine că, dacă se dă de gol, e pierdut. Puse căpăţîna în oală, o acoperi la loc, aşa precum fusese, şi se trase înapoi păşind cu grijă, tot aşa cum intrase. Ajunse la culcuş, ridică uşor învelitoarea şi se strecură sub ea cu inima ticăind, tremurînd de spaima celor văzute şi de mînia ce-l sufoca.

Aruncă o privire piezişă spre lupul pe care-l ştia vrăjmaş dovedit şi se jurui să se răzbune pe el cu orice chip. Chibzui îndelung şi-şi dădu seama că e mult mai vînjos şi nu-i poate veni de hac decît prin vicleşug. Şi ce unelteşte el? Face dintr-o saltea veche un sac, îl coase cît poate de des cu o undrea cu sfoară groasă, căci ştia cît de puternic e fostul lui cumătru, şi prinde să se vîre în fiecare zi în el, să-l lege la gură pe dinăuntru şi să se tăvălească pe jos, lovindu-se cu labele şi rîzînd de ziceai: Doamne, ce-o fi asta?! Nu-i a bună cu el! Şi azi aşa, mîine aşa, lupul intră la idei şi pînă la urmă se simţi şi el ispitit să încerce joaca asta veselă a vulpoiului. Îşi zise că prea-i era bine vulpoiului acolo, în sac, dacă se veselea atîta.

— Ia vorbeşte-mi şi mie, prietene, despre jocul ăsta al tău cu sacul! îl îndemnă el, neputîndu-şi stăpîni curiozitatea.

Vulpoiul se puse pe povestit, cu o mulţime de înfloriturі, cît de vesel şi plăcut este jocul şi cum îl face pe cel necăjit să-şi uite de toate durerile şi necazurile. Iar lupul rămase atît de încîntat, încît îi ceru vulpoiului cu glas mieros:

— Ce zici, prietene, n-ai vrea să ne jucăm împreună?

— Aah, dar te asigur, prietene, că în doi este mult mai vesel, îl ademeni vulpoiul. Mai ales noaptea, pe lună...

Se învoiră ei să se întîlnească aşa, pe la vremea asfinţitului, şi-apoi plecă fiecare la treaba lui. Dar numai ce se despărţi de lup, că vulpoiul alergă

într-un suflet într-o vale unde ştia că sînt nişte tufişuri de salam, tăie un ciomag cu o măciucă noduroasă la un capăt, precum şi o nuieluşă subţire, lungă şi mlădioasă. Le luă şi tot în mare grabă se întoarse cu ele la priporul peşterii unde se afla sălaşul lor. Ascunse măciuca în apropierea peşterii şi intră înăuntru doar cu nuieluşa.

Între timp se întorsese şi lupul, care-l aştepta nerăbdător, şi începură pregătirile pentru joc.

— Sînt de părere să mă laşi pe mine să încep, căci ştiu mai bine rostul... îl îmbie vulpoiul. Pe urmă vine şi rîndul tău...

Cînd lupul încuviinţă, vulpoiul se vîrî în sac şi-i grăi aşa:

— Leagă sacul la gură, ia nuieluşa şi loveşte-mă uşurel cu ea. Dacă mă gîdil, eu o să strig „Vai!... Vai!...", iar dacă nu, n-ai s-auzi nici o vorbă, pricepi?

Zis şi făcut! Lupul porni să-l lovească şi să-l zgîndăre uşurel, iar vulpoiul se tăvălea şi chicotea, de ziceai că moare de plăcere. Şi jocul i se păru lupului destul de nostim.

Mă mai înveselesc şi mai uit şi eu de griji şi de necazuri, chiar dacă numai pentru cîteva clipe, îşi zise în sinea lui.

— Ajunge! îi strigă vulpoiul printre hohote. Desfă sacul şi, dacă vrei, intră, căci acum e rîndul tău...

Lupul dezlegă în grabă sacul şi se vîrî în locul vulpoiului, care puse mîna pe sfoară şi strînse straşnic. Alergă glonţ şi se întoarse cu măciuca, pe care-o ascunsese la o azvîrlitură de băţ.

— Unde eşti, vere? Ce tot zăboveşti atîta? se oţărî lupul. Hai mai repede să-ncepem o dată jocul!

— Îl începem, vericule, numaidecît, n-avea tu grijă! Ia să vedem unde ţi-e capul, că nu vreau să ţi-l lovesc şi să te plîngi pe urmă că te doare...

— Aici, aici!... îi făcu lupul semn, mişcîndu-şi capul într-un colţ al sacului.

Cînd pricepu unde se află capul duşmanului, vulpoiul ridică măciuca şi-l păli cu nădejde chiar în creştet.

— Ce faci, vere? se văită lupul, zvîrcolindu-se de durere.

— Văr, zici? se minună vulpoiul. Ai să afli tu îndată ce fel de văr îţi sînt eu. M-ai viclenit şi m-ai lăsat fără oaie şi fără mieluşică, deşi ştiai prea bine că ele erau ce-aveam mai scump pe lume.

Şi jap, din nou, cu măciuca drept în moalele capului.

— Iartă-mă, vere, de data asta!... se căină lupul şi se milogi, simţind că i se apropie funia de par. N-o să mai fac în vecii vecilor una ca asta!...

— Nu mai spune! Nu ştii că pe cine nu laşi să moară nu te lasă să trăieşti? Cu mîna mea o să-ţi iau zilele, ticălosule! Dacă te-aş ierta, nu m-ar ierta Allah pe mine...

Şi jap, jap! continuă să izbească cu sete, în vreme ce lupul se chinuia zadarnic să-şi ferească grumazul şi căpăţîna de ploaia de lovituri.

Cînd fu sigur vulpoiul că i-a făcut de petrecanie, îi lăsă pe cumătrul neînsufleţit în sac şi plecă întins spre casa din ţinutul lui de baştină.

Şi-aşa izbuti vulpoiul să se răzbune pe cumătrul cel făţarnic şi nelegiuit, care nu ţinuse seama de rînduielile prieteniei şi-l viclenise tocmai cînd îi arătase cea mai mare încredere. Şi, fericit că strădania nu-i fusese zadarnică, se puse cu rîvnă pe treabă să-şi facă o gospodărie pe măsura lui.

Cîinele credincios

Trăiau odată într-un sat de la marginea pustiului doi fraţi: cel mare aduna vreascuri şi iarbă pentru vite din deşert, iar cel mic muncea ogorul din jurul casei – ara, semăna, uda şi culegea roadele. Şi-aveau cei doi fraţi un cîine tare credincios şi neîntrecut de ager, care dădea toată ziua tîrcoale de jur împrejurul ogorului şi nu lăsa nici o vită şi nici un om străin să se apropie.

Într-o bună zi Muhammad – căci aşa îl chema pe fratele cel mare – o luă de unul singur spre deşert, plănuind să adune un braţ de iarbă grasă pentru bietele animale care învîrteau roata de scos apă, cît era ziulica de lungă, ba chiar şi o bună bucată din noapte, şi nu vedeau cu lunile iarba proaspătă de prin văi. Şi-avea Muhammad un loc numai de el ştiut, de unde căra nutreţul – loc bun, dar destul de departe de casă. Secera iarba, o lega în snopi şi-o lua la spinare, căci altă vită decît cele care lucrau pe ogor şi învîrteau roata nu mai avea. Se întorcea de obicei acasă după asfinţitul soarelui, cam pe la vremea cinei.

O dată, pe cînd venea el cu maldărul de iarbă la spinare, îi ieşiră în cale patru puişori pe care-i socoti a fi de hienă. Puse sarcina jos şi începu să alerge după ei, înhăţîndu-i unul după altul, în vreme ce-i mulţumea lui Allah pentru darul ăsta atît de preţios, care le asigura carne în casă pentru cîteva zile. Aşa că puse mîna pe pui, îi tăie şi-i aşeză deasupra maldărului de iarbă, pe care-l aruncă din nou în spinare, şi-şi văzu mai departe de drum.

Dar nu trecu un ceas şi simţi o vietate alergînd în urmă-i. Cînd se întoarse, rămase încremenit. O namilă de lupoaică alerga cît o ţineau picioarele, gata să se năpustească asupra lui. Abia atunci pricepu că era vorba de pui de lup, şi nu de hienă. Puse din nou sarcina de iarbă jos, aruncă puii cît putu mai departe şi aşteptă să vadă dacă lupoaica o să-l lase în pace sau o să încerce să se răzbune.

Fiara se opri lîngă pui, îi mirosi, linse puţin sîngele lor şi-apoi se repezi spre el ca turbată. Muhammad înţelese că-l aşteaptă o luptă pe viaţă şi pe

moarte. Era vorba de o lupoaică pe care o lăsase fără pui! Nu i-ar fi folosit la nimic să încerce să fugă, aşa că nu-i mai rămase decît să se bizuie pe ajutorul lui Allah şi se pregăti să se apere cu orice preţ, pînă la ultima suflare. N-avea de ales! Sau o răpune el, sau îl va răpune ea! Pînă să ajungă lupoaica lîngă el, îşi înfăşură vesta în jurul gîtului. Din cîteva salturi, jivina fu în faţa lui şi se ridică în două picioare, încercînd să-i înfigă colţii în beregată, dar el îi prinse capul cu amîndouă mîinile, încleştîndu-le cu toată forţa şi încercînd să-l ţină cît mai departe de faţa lui.

Doar că lupoaica îl izbea cu coada cînd într-o parte, cînd în cealaltă, mai-mai să-l doboare la pămînt, iar cu ghearele din faţă îi zgîria pieptul. Muhammad făcea tot ce-i stătea în putinţă să-i ţină ghearele şi capul cît mai sus, căci, dacă i le-ar fi lăsat să alunece în jos, i-ar fi sfîşiat măruntaiele. El încerca să se apere cu orice chip, iar lupoaica voia să se răzbune cu orice preţ. Aşa că încleştarea se prelungi mai mult decît s-ar fi aşteptat.

Şi astfel, Muhammad nu se întoarse acasă la vremea la care venea de obicei. Cîinele aşteptă ce aşteptă şi începu să adulmece în aer, simţind că stăpînul lui se află în primejdie. Alergă numaidecît la celălalt frate, pe care-l găsi odihnindu-se, în aşteptarea lui Muhammad. Şi se porni să scheaune lîngă capul lui şi nu se lăsă pînă nu-l trezi din somn. Cînd deschise ochii, stăpînul îl alungă fără să-i pese. Numai că vietatea credincioasă se încăpăţîna să se învîrtă în jurul lui şi să-l sîcîie. Ba începu să tragă cu dinţii de straiele lui, fără să-i dea pace o clipă. Din cînd în cînd se îndepărta puţin, dar revenea la el lătrînd şi mai disperat. În cele din urmă stăpînul înţelese că e ceva necurat la mijloc. Se ridică din aşternut şi-o luă după cîine spre deşert. Animalul alerga cît îl ţineau picioarele, dar, cînd stăpînul pierea din bătaia privirilor, se întorcea la el şi făcea cîteva ocoale în jurul lui. Pe urmă o lua iarăşi înainte, adîncindu-se şi mai tare în pustiu, îndemnîndu-şi parcă stăpînul să-l urmeze cu paşi mai spornici.

Urcat pe-o colină ceva mai înăltuţă, cîinele îşi roti ochii, iscodind de jur împrejur, şi-l descoperi pe Muhammad prins într-o încleştare cumplită cu lupoaica. Se uită înapoi ca să se încredinţeze că stăpînul vede încotro o apucă şi se prăvăli ca fulgerul spre locul încăierării. Cînd ajunse acolo, Muhammad era la capătul puterilor. Cîinele sări şi-şi înfipse dinţii în burta lupoaicei, străpungîndu-i pielea şi carnea. Apoi trase cu toată puterea pînă ce-o sfîşie şi-i văzu măruntaiele curgînd, dar fiara rămase mai departe încleştată de om. Cîinele ţîşni a doua oară. De data asta îşi înfipse colţii în gîtul dihaniei şi trase de ea cu toată forţa, încercînd s-o despartă de stăpînul lui. Jivina simţea cum o lasă puterile şi cîinele o trage la pămînt, dar nu-şi descleşta ghearele, tîrîndu-l şi pe omul sleit după ea.

Cînd nu mai fu în stare să se împotrivească nicicum, cîinele izbuti să smulgă fiara de lîngă stăpînul lui, luîndu-i şi ultimul strop de viaţă. Apoi se întoarse lîngă stăpînul care se prăbuşise fără simţiri, cu sîngele şiroindu-i din braţe şi din piept. Din horcăielile şi răsuflarea lui greoaie, cîinele cel credincios pricepu că stăpînul mai trăieşte.

Fratele cel mic ajunse la locul luptei cînd totul se isprăvise: Muhammad stătea întins la pămînt, iar la cîţiva paşi de el lupoaica sfîşiată cu măruntaiele risipite. Cîinele îi dădea tîrcoale neliniştit stăpînului, adulmecînd pentru a se încredinţa că mai este în viaţă. Aşa că fratele care sosi gîfîind nu mai avu altceva de făcut decît să-l aburce pe Muhammad în spinare ca pe-un sac şi s-o ia agale spre casă. Cîinele îi însoţi, aci luînd-o înaintea lor pentru a le arăta drumul prin noapte, aci rămînînd în urmă, de teamă ca nu cumva alt duşman să-i atace pe neaşteptate.

Cînd ajunseră acasă, rănitul fu lăsat jos cu grijă şi, simţind liniştea şi căldura, curînd îşi veni în fire. Deschise ochii, găsindu-i alături pe nevasta lui, care-i oblojea rănile, pe fratele cel mic, ce oftă uşurat, văzîndu-l că-şi revine, şi cîinele cel credincios, întins la cîţiva paşi, cu urechile ciulite în aşteptare.

L-au doftoricit pe bietul Muhammad vreme de aproape o jumătate de an, pînă ce s-a milostivit Allah de el şi i-a tămăduit rănile, ajutîndu-l să înceapă lucrul pe ogor alături de fratele lui. Şi, cum ştia prea bine că doar datorită cîinelui izbutise să scape din ghearele morţii şi să rămînă cu zile, Muhammad a socotit din ziua aceea că mai are încă un frate şi s-a purtat cu cîinele întocmai cum te porţi cu un frate. Nu se aşeza la masă dacă nu era şi cîinele cel credincios alături, pentru a împărţi cu el frăţeşte orice înghiţitură. Şi nu se mai despărţea de el nici ziua, nici noaptea. Ziua cîinele îl însoţea pretutindeni, iar noaptea dormea pe pragul odăii lui. Numai că pînă la urmă toate au un sfîrşit şi cel care-i adună şi-i desparte pe toţi a trecut şi pe la casa lor.

Fellahul și ginnul

Se spune că într-o vreme un fellah ar fi făcut legământ cu un ginn să lucreze împreună un ogor. Şi toamna au semănat ei grîu, iar cînd a venit primăvara, l-au udat şi l-au îngrijit cum nu se putea mai bine. Pe la vremea secerişului, omul l-a poftit pe ginn ca să împartă recolta şi l-a întrebat:

— Cum vrei să împărțim ce-am cultivat noi împreună?

— Păi, eu aş zice să rînduieşti tu... se codi ginnul, lăsîndu-l pe fellah să vorbească întîi.

— Dacă-i aşa, atunci orînduiala mea ar fi ca voi, neamul ginnilor, să luați ce-i sub pămînt, iar noi, oamenii, să luăm ce-i la suprafața pămîntului...

— Prea bine! se învoi ginnul fără să cîrtească.

Şi-a luat fellahul spicele cu paie cu tot, adică rodul, iar ginnul s-a ales doar cu rădăcinile, care nu folosesc la nimic. Cînd a ajuns acasă, ginnul a priceput că a fost păcălit, dar şi-a zis că învoiala-i învoială şi nu mai poate da înapoi. Oricum, nu m-am ales cu nimic din recolta asta, şi-a zis el, aşa că trebuie să înghit găluşca, dar i-o fac eu la toamnă, cînd n-o să mă mai las păcălit aşa, cu una cu două.

După ce-au terminat cu grîul, au făcut ei învoială să cultive tot împreună ogorul, aşa cum făcuseră şi pînă atunci. Au întors mirişteа şi s-au hotărît să semene de data asta ceapă. Şi-au trudit ei toată vara cu udatul, prăşitul şi plivitul, de arăta ogorul verde şi proaspăt, de ți-era mai mare dragul să-l priveşti.

Cînd s-a apropiat vremea culesului, ce-şi zice ginnul? De data asta trebuie să i-o iau înainte şi să-l păcălesc eu pe el.

— La recolta trecută te-am lăsat pe tine să alegi, îl luă el pe fellah, chipurile, mai pe departe. Nădăjduiesc că de data asta o să-mi dai mie voie să-mi iau ce vreau...

— De bună seamă! se învoi omul.

— Ei, bine, de data asta e rîndul meu să iau ce-i la suprafaţa pămîntului şi mai iei şi tu ce-a crescut în pămînt, grăi ginnul cu fală, măsurînd cu privirea cîmpul de ceapă.

— Aşa-i! Acum este rîndul tău, ce să fac? Data trecută am ales eu, acum alegi tu primul... murmură omul, vrînd să pară necăjit, dar stăpînindu-se cu greu să-şi ascundă bucuria. Ce să mai zic? Mă învoiesc!

— Deci te învoieşti? îl mai întrebă ginnul nedumerit, nevenindu-i să creadă că fellahul nu se împotriveşte.

— Ce-am zis e bun zis! Acum ce să mai fac? întări fellahul cu mutra omului păcălit.

— Aşadar, ne-am înţeles!... mai spuse ginnul, oftînd uşurat şi bucuros c-a scos-o la capăt atît de uşor.

Şi-uite aşa, ginnul s-a ales cu frunzele, iar fellahul cu căpăţînile de ceapă din pămînt. De-abia cînd şi-a luat fiecare partea, a priceput ginnul că şi de data asta tot el fusese păcălit. Şi-atunci şi-a zis în sinea lui: „Dacă m-a tras pe sfoară şi prima dată, şi-a doua oară, s-ar putea să mi se întîmple tot aşa şi-a treia, şi-a patra oară... Înţelept ar fi să nu mai fac nici un fel de tovărăşie cu omul...".

Şi-aşa se face că de-atunci nu doar ginnul cel păcălit, ci nici unul din neamul ginnilor n-a mai intrat în nici un fel de învoială cu oamenii.

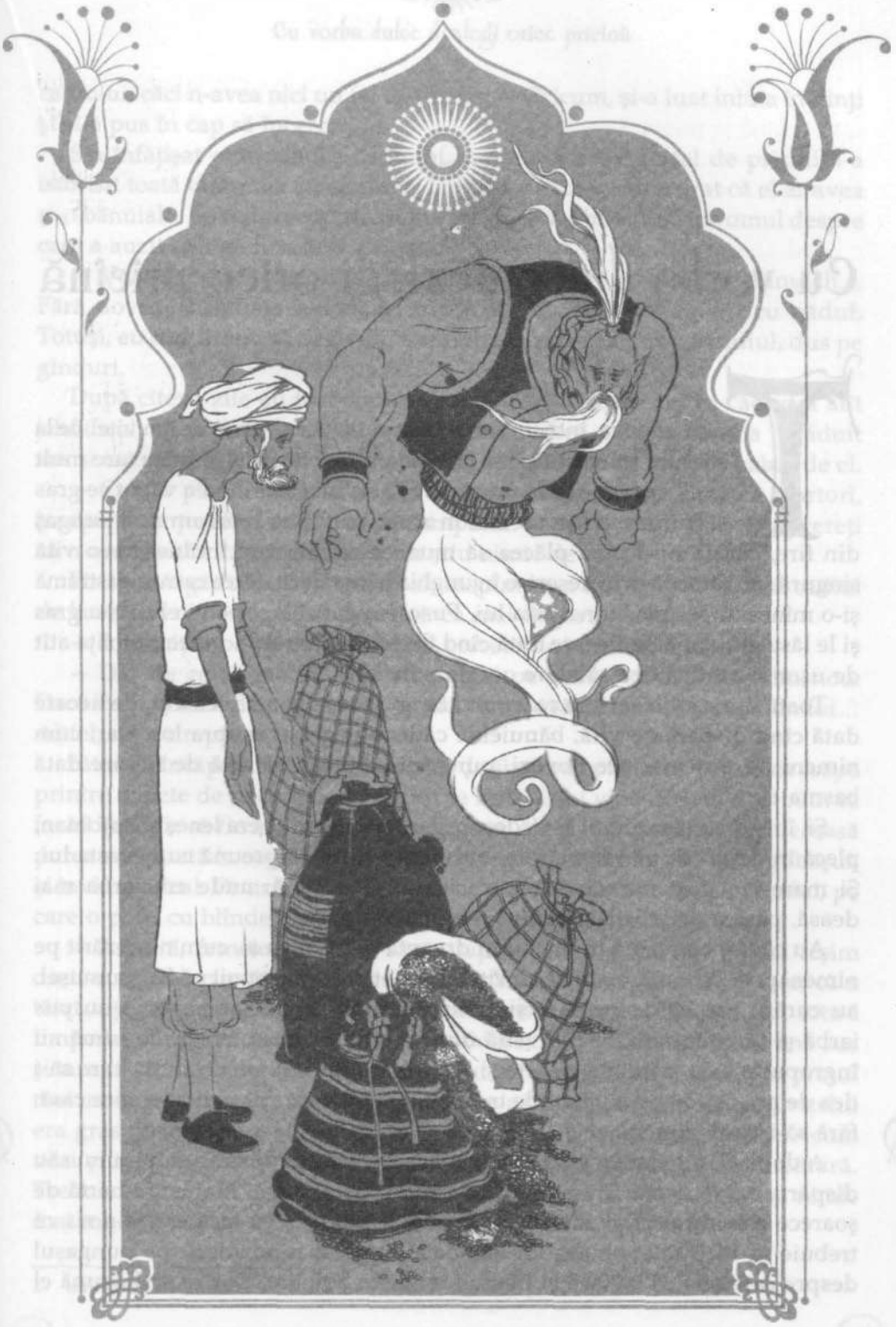

Cu vorba dulce dezlegi orice pricină

Trăia undeva, într-un sat, un om ce-avusese parte de-un viţel de la singura lui văcuţă. L-a crescut cu osebită grijă şi ţinea tare mult la el, aproape ca la un copil. Şi asta mai ales cînd a văzut ce gras şi frumos se făcuse. Dar în acelaşi sat trăia şi un om cam pungaş din fire, căruia nu-i prea plăcea să muncească. Şi, cum întîlnea vreo vită singură sau rătăcită prin deşert, o înjunghia numaidecît, făcea carnea pastramă şi-o mînca împreună cu nevasta lui. Puseseră ei ochii şi pe viţelul ăsta gras şi le lăsa gura apă de fiecare dată cînd îl vedeau, dar nu-l puteau înhăţa atît de uşor şi pîndeau cu răbdare ocazia potrivită.

Toată lumea din sat ştia ce isprăvi fac ei şi ce le poate pielea şi, de fiecare dată cînd dispărea o vită, bănuielile cădeau negreşit asupra lor. Dar, cum nimeni nu putea aduce dovezi, pungaşii izbuteau să iasă de fiecare dată basma curată.

Şi, într-o bună zi, omul ăsta, despre care spuneam că era leneş şi hoţoman, plecă în deşert după vreascuri şi buruieni uscate, împreună cu nevasta lui. Şi mare le-a fost norocul! Într-o văioagă depărtată, unde era iarba mai deasă, păştea de izbelişte viţelul cel gras.

Au căutat cu teamă în priviri în dreapta şi-n stînga şi, cum n-au zărit pe nimeni prin preajmă, au înşfăcat viţelul, l-au tăiat, i-au jupuit pielea frumuşel, au curăţit carnea de pe oase şi-au aşezat-o în coşuri, iar peste ea au pus iarbă şi vreascuri, ca să n-o vadă nimeni cînd or intra în sat. Pe urmă au îngropat pielea, copitele, oasele şi sîngele, să nu lase nici o urmă care să-i dea de gol. Apoi şi-au văzut de treaba lor şi pe înserate au luat-o spre casă, fără să-i vadă nimeni.

A doua zi, tot satul a aflat că viţelul care-i era atît de drag stăpînului său dispăruse fără urmă. Şi unde nu l-a căutat bietul om?! Numai în bortă de şoarece n-a intrat! Dar fără nici un folos! Acum ce să facă el? Şi-a zis că trebuie să i-l fi tăiat cineva. Şi bănuiala i-a picat numaidecît pe pungaşul despre care ştia că înşfacă şi înjunghie vitele hoinare. Dar ce să-i spună el

cadiului, căci n-avea nici un fel de dovezi ?! Oricum, şi-a luat inima în dinţi şi şi-a pus în cap să încerce.

S-a înfăţişat el dinaintea cadiului, care judeca fel de fel de pricini, i-a istorisit toată tărăşenia cu viţelul şi la urmă de tot i-a strecurat că el ar avea şi-o bănuială. Luat din scurt de cadiu, i-a spus că-l bănuieşte pe omul despre care a auzit că mai furase şi altă dată.

– Vezi tu ? Ăsta-i necazul ! Noi nu ne putem bizui doar pe bănuieli... Fără dovezi, bănuiala n-are nici o valoare, îi răspunse cadiul cu năduf. Totuşi, eu o să încerc să dezleg şi întîmplarea asta... a mai zis cadiul, dus pe gînduri.

După cîteva zile au fost chemaţi să se înfăţişeze dinaintea cadiului atît jeluitorul, cît şi pîrîtul. Cînd i s-a adus învinuirea, împricinatul a tăgăduit sus şi tare că ar fi văzut vreodată viţelul cel gras sau că ar avea habar de el.

– Cel cu pîra trebuie să-şi dovedească plîngerea şi să aducă martori, începu el ţanţoş, fără să-şi piardă cumpătul. Altfel, eu jur pe orice-mi cereţi că n-am văzut vita cu pricina şi nu ştiu nimic de ea...

Pîrîtul a tăgăduit tot timpul şi alt răspuns n-a fost chip să scoată cadiul de la el, în vreme ce păgubaşul o ţinea mai departe pe-a lui.

– Arestuiţi-l pe pîrît, pînă facem cercetările ! porunci cadiul.

– Dar de ce să mă întemniţaţi numai pe mine ? cîrti pîrîtul din nou. Dacă vreţi să închideţi pe cineva, atunci trebuie să ne închideţi pe amîndoi... Altfel, nu e drept !...

Sătul de încăpăţînarea, dar mai ales de şiretenia pîrîtului, care-i tot scăpa printre degete de fiecare dată, cadiul se hotărî să-i vină de hac. Dar cum să facă ? Trebuie să fie mai şiret decît pungaşul ăla şi numai cu vorba mieroasă putea s-o scoată la capăt. Porunci să fie întemniţaţi amîndoi – şi păgubaşul, şi învinovăţitul. Pe urmă trimise să fie adusă de îndată nevasta pîrîtului, pe care-o pofti cu blîndeţe să se aşeze şi-o luă cu binişorul :

– Ascultă, femeie ! Trebuie să-ţi ajuţi bărbatul şi pe noi toţi să ieşim dintr-o mare încurcătură... Omul tău a mărturisit aici, în faţa tuturor, că a tăiat viţelul unuia din sat şi-aţi mîncat carnea împreună. Pînă aici totu-i limpede, dar de acum încolo nu ne mai descurcăm. Bărbatul tău o ţine sus şi tare că viţelul a fost costeliv, că n-a avut pic de carne pe el şi că n-ar preţui mai mult de opt riyali[1], iar stăpînul vitei ne-a împuiat capul... Zice că viţelul era gras nevoie mare şi c-ar preţui mai bine de şaisprezece riyali... Acum vezi şi tu, femeie, că numai cuvîntul tău ne poate scoate din încurcătură. Trebuie s-ajungem la o înţelegere şi să aflăm care-i adevărul ! Atît şi nimic mai mult !

1. Unitatea monetară de bază în Arabia Saudită şi în Iran.

Nici n-apucă să închidă gura cadiul, şi femeia, care se vede treaba că era cam puţină la minte, începu să jeluiască:

— Şaisprezece riyali? Vai nouă! Jur pe Allah, preacinstite şeih, c-a fost numai piele şi os... n-a avut pic de seu... Şi de carne ce să mai vorbim! Mai bine ne vedeam de treabă! Ne-am încurcat degeaba zilele cu el!

Cadiului atîta i-a fost de-ajuns. Nici nu-i trebuia mai mult ca să dezlege pricina. Pîrîtul a fost adus în faţa lui şi femeia s-a pus din nou pe jeluit, cu şi mai multă rîvnă ca-nainte.

Vedeţi voi, copii, dacă nu erau vorba dulce a cadiului şi prostia femeii, nu s-ar fi făcut lumină, cu toată truda şi iscusinţa unui sat întreg!

E Zabad!

Se spune că trăia cîndva un om tare cuvios, care nu ştia ce-i fățărnicia. Într-o vreme i-a trecut şi lui prin minte să se apuce de negoț. I-a împrumutat el o sumă frumuşică unui cunoscut cu care s-a şi întovărăşit, apoi l-a lăsat pe acela să cumpere şi să vîndă ce i s-o părea mai potrivit. Cîştigul urmau să-l împartă pe din două. Cu banii luați, la care a mai adăugat şi ceva de la el, a plecat ortacul său să caute mărfuri, pe care să le vîndă în ținutul lor cu un cîştig cît mai bun. A cumpărat el ce-a cumpărat şi s-a întors, pregătindu-se să înceapă vînzarea. Cînd a aflat că s-a întors tovarăşul lui, omul cel evlavios, care nu cunoştea ce-i minciuna şi fățărnicia, a dat fuga să se intereseze ce mărfuri a adus şi la ce cîştig se aşteaptă.

— Am adus o marfă la care o să cîştigăm îndoit ce-am dat pe ea, porni ortacul să se laude. Numai că-i vorba de-o marfă care s-ar putea să nu-ți prea placă, după cum te cunosc eu...

— Dar despre ce anume-i vorba? îl descusu omul nostru cel smerit.

— Ce să fie? Iarba dracului! Tutun! răspunse celălalt.

A stat omul cel cuvios pe gînduri şi-a chibzuit el la cîştigul ce i se părea destul de ademenitor. Îndoit! Iar la alte mărfuri nu se cîştiga mai mult de zece-douăzeci de sutimi. Şi, tot întorcîndu-le ei pe toate fețele, ispita cîştigului a învins evlavia şi nu i-a mai păsat că unele lucruri sînt *halal*[1], adică îngăduite, în vreme ce altele sînt *haram*, adică oprite. Dar s-a ostenit să găsească şi un motiv de iertare, căci lucrurile nu se prea potriveau între ele. Nici n-a trebuit să caute mult pentru a ieşi din încurcătură. Şi-a zis că e cel mai bine să se prefacă a nu şti despre ce-i vorba. Ce-ar fi să nu-i zicem tutun şi să ne închipuim că-i *zabad*, adică o aromă neagră ce era tare căutată în vremea aceea?

1. Tot ceea ce este permis, îngăduit din punct de vedere al dogmei islamice, în opoziție cu ceea ce este considerat ilicit şi în consecință prohibit (*haram*).

— Acum ce-am mai putea face, după ce-ai cumpărat atîta marfă? N-o putem arunca pe gîrlă. Hai să zicem, de pildă, că marfa pe care-ai adus-o e zabad şi să ne închipuim că zabad vinzi şi nimic altceva... îl ademeni omul cel cucernic pe tovarăşul lui de negoţ.

Acela atît aştepta. Pentru el nimic nu conta în afara cîştigului. S-a pus pe treabă şi astfel au aflat toţi oamenii că el vinde şi ei cumpără zabad.

De-atunci a ajuns vorba asta zicală şi nu de puţine ori o auzi rostită cînd cineva vrea să se amăgească de ispitele acestei lumi: „Ei, şi dacă nu-i voie, ne închipuim că-i zabad!".

E cu neputință să împaci pe toată lumea

Se povestește că Juha[1] ar fi purces într-o zi la drum împreună cu unul dintre copiii săi. Și o iau ei agale în urma măgarului, care duce în spinare doi desagi încărcați. Tocmai din pricina desagilor ăstora grei nu încălecase nici el și nu-l lăsase nici pe copil să încalece pe bietul dobitoc. Într-o vreme trec ei pe lîngă o mulțime de oameni, care stau la taifas în fața unei dughene.

— Ia priviți la calicii ăștia care se chinuie mergînd pe jos și-și ocrotesc ditamai măgarul, le atrage unul luarea-aminte și face semn cu capul spre trecători. Măgarul e gol, iar ei merg pe jos...

Cînd aud vorbele astea și hazul celor din fața dughenei, sar amîndoi în spinarea bietului dobitoc, dar curînd după aceea se întîmplă să treacă pe lîngă alt grup de oameni și numai ce-l aud pe unul din ei că zice:

— Ia uitați-vă la neghiobii ăștia care n-au pic de milă pentru animalul ăsta atît de plăpînd... Nu le-a ajuns să încalece doar unul... Au pus pe el mai mult decît putea duce și, colac peste pupăză, au mai urcat și ei în spinarea lui...

Juha și băiatul aud și ei vorbele astea și copilul sare îndată jos de pe măgar și pornește în urma lui. Dar nu trece mult și se trezesc iarăși cu niște oameni făcînd semne spre ei.

— Ia priviți, zice unul, la tatăl ăsta cîinos la inimă care merge călare, fără să-i pese de nimic, iar pe copil îl chinuie, făcîndu-l să alerge pe jos după el.

La auzul ocării, Juha sare de pe măgar, îl ajută pe copil să urce în spinarea lui și o ia el pe jos de data asta.

---

1. Porecla unui personaj foarte popular devenit erou al cîtorva sute de glume, anecdote și povestiri amuzante. Cea mai veche atestare literară a acestui nume apare la Al-Djahiz, în secolul al IX-lea, dar el era deja proverbial la vremea aceea. Curînd a devenit personajul central al anecdotelor intrate în culegerea anonimă intitulată *Nawadir Juha* – „Anecdotele lui Juha".

Dar, ca un făcut, ajung iarăşi în dreptul unei gloate şi iată-i din nou ţinta batjocurii.

— Uitaţi-vă, oameni buni, la tembelul ăsta de copil! îi îndeamnă unul să privească spre drum. El se lăfăie pe spinarea măgarului, iar taică-său – om în toată firea – trudeşte pe jos în urma dobitocului...

Juha aşteaptă să se îndepărteze cîţiva paşi, pînă ce nu se mai aud rîsetele oamenilor, şi pe urmă îl trage pe copil de straie, făcîndu-i semn să se întoarcă spre el, şi-i grăieşte:

— Ai luat seama, fiule, la vorbele oamenilor? Ţine minte ce-ţi spun: e cu neputinţă să împaci pe toată lumea!...

Şi de-atunci vorbele astea au trecut din gură-n gură şi-au ajuns proverb, iar tîlcul lor este că nicicum nu poţi scăpa de răutatea şi de pretenţiile oamenilor. Şi asta fiindcă se deosebesc prea mult între ei: unul găseşte puţin ceea ce pentru altul este mult, belele pot să treacă pe lîngă unul fără să lase nici o urmă, în vreme ce pe altul îl lovesc şi-l macină şi tot aşa...

Focul lui Ben Ghannam

Ben Ghannam era un fierar căruia i se dusese vestea că ar izbuti întotdeauna să-l deosebească pe mincinos de cel ce spune adevărul printr-un mijloc doar de el ştiut. Cînd i se înfăţişa un om păgubit sau cu o pricină oarecare, avea obiceiul să-l poftească pe pîrît lîngă foalele lui şi-i grăia astfel:

— Ia seama bine la ce-ţi spun! Eu o să bag drugul ăsta în foc şi-o să-l las acolo pînă ce se înroşeşte şi-atunci o să-l scot şi-o să ţi-l pun pe limbă. Dacă spui adevărul, n-o să ţi se întîmple nimic rău, dar, dacă spui o minciună, să ştii că fierul o să ţi se lipească de limbă şi-o să ţi-o frigă.

Şi se mai spune că astfel izbutea Ben Ghannam să-l afle pe vinovat, căci, de teamă, mincinosului i se usca gura, iar fierul încins i se lipea îndată de limbă, în vreme ce omul cinstit rămînea liniştit şi nepăsător, iar saliva i se plimba nestingherită prin gură, potolind dogoarea fierului încins şi ferind limba de arsuri.

Numele fierarului împreună cu focul lui sînt purtate de-atunci din gură în gură, iar zicala o auzi deseori rostită cînd trebuie să spună cineva adevărul în faţa judecăţii, căci este bine ştiut - minciuna are picioare scurte şi focul lui Ben Ghannam nu iartă.

Jinjil şi Rabab

A fost odată ca niciodată. A fost odată o gazelă cu doi iezişori care semănau ca două picături de apă: unul se numea Jinjil, iar celălalt Rabab. Şi-i iubea mama la fel de tare pe-amîndoi. Doar că de la o vreme începu biata gazelă să se teamă pentru ei din pricina unei vecine cam aprige, căreia toate vieţuitoarele deşertului îi ştiau de frică şi-o porecliseră Sîngeroasa Silaat[1]. Şi se temea gazela mai cu seamă de cînd o văzuse pe Silaat dînd din ce în ce mai des tîrcoale casei.

Sîngeroasa Silaat se ţinuse toată vremea pe urmele gazelei şi ştia că pleacă în fiecare zi dis-de-dimineaţă spre pustiu şi rămîne acolo pînă spre asfinţitul soarelui, alegînd tot muguri verzi şi graşi şi întorcîndu-se cu ţîţele pline de lapte şi cu smocuri de iarbă proaspătă purtate în coarne. Învăţase şi vorbele pe care le rostea mama de fiecare dată, îndemnîndu-şi iezişorii să-i deschidă:

Jinjil şi Rabab,
Deschideţi degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi şi lapte dulce!

Şi de fiecare dată cei doi fraţiori alergau, întrecîndu-se care să-i deschidă primul.

Şi, cum le pusese gînd rău, Sîngeroasa Silaat stătea toată vremea la pîndă, căci tare-ar fi poftit să se ospăteze cu nişte carne atît de fragedă.

Azi aşa, mîine aşa, pînă cînd, într-o bună zi, după ce-o urmări pe gazelă pînă se pierdu departe, în deşert, şi nu mai avu nici o îndoială că pînă seara

1. Si'laat este în mitologia populară arabă o fiinţă fabuloasă. În unele credinţe populare ea este considerată femela ghulului, iar în altele ea ar fi mai apropiată de înfăţişarea omenească decît de cea animală.

n-o să se mai întoarcă, se apropie de uşa iezilor, îşi schimonosi glasul în fel şi chip şi porni să-i îmbie a-i deschide:

Jinjil şi Rabab,
Deschideţi degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi şi lapte dulce!

Fără să şovăie o clipă, cei doi iezişori nevinovaţi, care nu cunoşteau nimic din răutăţile acestei lumi, siguri că mama lor s-a întors încărcată cu hrană bună, alergară să deschidă. Dar, cînd uşa a fost la perete, ce le văzură ochii?! Chipul înspăimîntător al Sîngeroasei Silaat! Îi cuprinse spaima şi începură să tremure şi să se tînguie care mai de care, de ziceai că una-două o să-şi dea duhul.

— Ha! Ha! Ha! izbucni Sîngeroasa Silaat, cu buzele despicate într-un rînjet fioros. Ai mei sînteţi acum!... De cînd aştept eu ziua asta, puişorilor!...

Bieţii iezişori nu se mai puteau opri din jeluit. Şi cu ce vorbe nu încercară ei s-o înduplece, doar-doar s-o milostivi să-i cruţe! Ţi se frîngea inima uitîndu-te la ei! Dar Sîngeroasa Silaat nu se lăsă înduioşată decît atît cît să-i întrebe cum ar vrea să fie mîncaţi.

— Bine!... mormăi ea. O să vă îngădui să alegeţi... Cum vreţi să vă mănînc? Să vă înghit de vii dintr-odată sau să vă ronţăi şi să vă mestec cu măselele mele de oţel?... Ha! Ha! Ha! Alegeţi degrabă!

Bieţii iezişori stătură puţin în cumpănă şi, privindu-se, le trecu prin minte la amîndoi acelaşi gînd: dacă ne mestecă, o să ne facă bucăţele-bucăţele şi nu mai rămîne nici urmă din noi, pe cînd, dacă o să ne înghită întregi, o să rămînem în foalele ei uriaşe o vreme şi – cine ştie? – între timp poate vine mama şi mai avem o scăpare...

— Înghite-ne, mai bine!... strigară amîndoi într-un glas. Fie-ţi milă şi nu ne ronţăi! Dacă ne înghiţi de vii, scăpăm mai repede şi durerea n-o să fie atît de cumplită...

Şi gogîlţ-gogîlţ! iezii se treziră din două înghiţituri în burta Sîngeroasei Silaat.

Cînd soarele prindea să scapete, se ivi şi gazela încărcată doldora, aşa cum venea în fiecare zi din pustiu, şi, cînd ajunse în dreptul uşii, tuşi încet, dregîndu-şi glasul, şi-şi pofti copilaşii să-i deschidă:

Jinjil şi Rabab,
Deschideţi degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi şi lapte dulce!

Dar nu-i răspunse nimeni şi nu simţi nici o mişcare în casă. Mai strigă o dată şi încă o dată, dar tot nu-i răspunse nimeni. Începu atunci să bată în uşă şi să vorbească singură, crezînd că or fi adormit ori s-au prins la joacă şi n-o aud. Şi tot nimic! Nici o mişcare! Ce să se fi întîmplat? se întrebă ea bănuitoare. Apoi se trase cîţiva paşi înapoi, lăsă snopii de iarbă jos şi se repezi cu toată puterea, izbi uşa, spărgînd-o, şi se trezi în mijlocul casei, gîfîind de spaimă. Căută cu privirea în dreapta şi-n stînga, dar nu dă cu ochii de nimeni. Îi strigă din nou şi tot degeaba! Urcă într-un suflet sus, pe acoperiş, şi iscodi şi-acolo răspusă de nelinişte, fără să găsească nici o urmă.

Se vede treaba că Sîngeroasa Silaat m-a lăsat fără iezişori! îşi zise în sinea ei. Şi, fără să mai stea pe gînduri, dintr-un salt fu pe acoperişul casei vecine şi se năpusti, izbind cu picioarele cît putea de tare ca s-o întărîte pe stăpînă, care se odihnea acum sătulă, întinsă cu burta în sus.

— Ce-i ţopăiala asta pe acoperişul meu? ţipă Sîngeroasa Silaat, mirîndu-se. Vrei să-mi dărîmi casa, blestemato?

— Mi-ai prăpădit copilaşii, ticăloaso! M-ai lăsat fără Jinjil şi fără Rabab!... porni să se tînguie biata gazelă.

— Să ştii că n-o să izbuteşti cu nici un chip să intri în casa mea! o ameninţă vrăjmaşa ei cu făţărnicie, slobozind iarăşi un hohot de rîs. Nu tăgăduiesc că iezii tăi sînt acum în burta mea. Dar ce să-i faci? Morţii cu morţii şi viii cu viii! Dacă te încumeţi, pofteşte mîine în grădina mea să ne luăm la luptă şi să vedem cine-i mai tare!...

— Aşaa, vasăzică!... se miră mama îndurerată. Atunci, pe mîine, vecină!

După ce coborî gazela de pe acoperiş, Sîngeroasa Silaat se furişă tiptil şi alergă sfoară, oprindu-se drept la uşa unui fierar, căruia îi ceru să-i facă nişte coame de oţel. Curînd după asta ieşi şi gazela, alergînd într-un suflet şi oprindu-se la uşa aceluiaşi meşter. Îi povesti tot necazul ei şi fierarul, înduioşat de graţioasa făptură, izvodi la repezeală nişte cuţite tăioase ca lama şi i le legă în vîrful coarnelor.

A doua zi în zori se opriră în grădina din faţa casei - gazela la un capăt şi Sîngeroasa Silaat la celălalt.

— Cine se repede prima? o întrebă pocitania pe gazelă, gata să sară spre ea fără să mai aştepte măcar răspunsul.

— N-ai decît să te repezi tu, răspunse gazela liniştită, căci te văd nerăbdătoare să-mi iei şi mie zilele...

Porni Sîngeroasa Silaat, alergînd greoaie şi gîfîind din răsputeri, dar cînd se apropie de gazelă, aceasta sări sprintenă în lături, ferindu-se de împunsătură, şi vrăjmaşa ei lovi în gol.

Acum veni rîndul mamei îndurerate, care se repezi cu toată iuţeala şi cu toate puterile pe care i le dădeau durerea şi ura şi-şi înfipse cuţitele chiar în

burta Sîngeroasei Silaat, doborînd-o la pămînt, într-o baltă de sînge. Dar nu trecu decît o clipă şi, ca prin minune, din burta ei sfîşiată se iviră Jinjil şi Rabab, agăţîndu-se de ultima scînteie de viaţă.

Mama îi înşfăcă numaidecît, alergă cu ei şi-i spălă, nemaiştiind ce să facă de bucurie c-au scăpat cu viaţă.

— De data asta aţi scăpat ca prin urechile acului, dar să ştiţi că ulciorul nu merge de multe ori la apă! Luaţi aminte la ce vă spune mama! O să vă fac o ferestruică cu gratii, ca să vedeţi cine bate la uşă... începu ea să-i povăţuiască. Dacă sînt eu, deschideţi, iar dacă-i altdneva, nu deschideţi nici în ruptul capului, ori cu ce-ar încerca să vă ademenească.

— Aşa o să facem, mamă! N-o să-ţi mai deschidem uşa decît ţie! făgăduiră amîndoi iezişorii într-un glas, dîrdîind încă de spaimă.

Şi-au trăit ei de-atunci înainte în linişte şi tihnă, iară eu, aşa cum am cumpărat-o, aşa o şi vînd.

Prinţesele dănţuitoare şi taina condurilor găuriţi

A fost odată ca niciodată... A fost cîndva, demult, un sultan care stăpînea o ţară întinsă cu mulţime de grădini, palate şi slujitori. Şi i-a venit şi lui vremea sorocită şi s-a însurat sultanul cu o domniţă gingaşă şi de neam ales, de la care n-a avut însă parte decît de fete.

Primul copil a fost o fată; apoi au venit şi a doua, şi a treia, şi a patra... Tare îşi mai iubea sultanul copilele, dar tot atît de mult tînjea după un băiat care să-i fie sprijin la bătrîneţe, să-i moştenească numele şi tronul. Dintre toate dorinţele cîte avusese sultanul, doar aceasta nu i se împlinise, pentru că asta era numai în puterea lui Allah. Visase la faimă şi glorie ca orice sultan vestit şi le dobîndise în toate, dar mai voise şi-un băiat şi de el n-avusese parte. Dacă lucrul acesta s-ar fi putut dobîndi cu vitejia şi spada, fără îndoială că măritul sultan l-ar fi avut cu uşurinţă, dar astea sînt treburi ce stau numai în puterea unuia singur, pe care le dezleagă numai cel ce este unic şi binefăcător[1].

Sultanul şi-a plecat capul în faţa voinţei celui atotputernic, dar în sufletul lui tot mai sălăşluia un bob de speranţă; aşa că, de cîte ori soţia lui aştepta un copil, se ruga fierbinte să fie un băiat. Dar, de fiecare dată cînd se mai năştea o fată, speranţa sultanului se risipea în vînt şi se lăsa copleşit de tristeţe. Şi tot aşa treceau anii între nădejde şi disperare, iar sultana aducea pe lume numai fete, pînă ce s-au trezit cu douăsprezece prinţese, una mai frumoasă decît alta şi toate mai frumoase decît luna în a paisprezecea noapte[2], de-ţi era mai mare dragul să le priveşti.

1. Două dintre cele nouăzeci şi nouă de epitete ale lui Allah.
2. Luna plină este metaforă comună în literatura arabă cultă şi populară pentru femeia frumoasă.

Sultanul a poruncit să se pregătească un iatac pentru toate, în care să trăiască împreună pînă în ziua nunţii lor. Şi s-au adunat frumoasele prinţese în acel iatac, unde au crescut ca douăsprezece flori minunate şi rare, de care nu se putea atinge nimeni, căci erau tare departe de lume şi nu-i cunoşteau furtunile şi capcanele decît din auzite.

Prinţesele au crescut toate frumoase ca luna şi iată că anii au zburat şi cele mai mari au ajuns la vremea măritişului. Şi, cum se dusese vestea despre frumuseţea lor, şirul peţitorilor nu mai contenea. Veneau sultani şi prinţi, viziri şi negustori bogaţi din ţările vecine şi de aiurea, dar sultanul nostru nu se îndura să se despartă de ele şi nici un peţitor nu i se părea pe măsura copilelor lui. Doar că de la o vreme sultanul a ajuns să fie tare neliniştit, căci observase o ciudăţenie în purtarea prinţeselor, căreia nu-i găsea dezlegare. În faţa patului fiecăreia din ele se punea seara o pereche de conduri noi, iar dimineaţa, în acelaşi loc, apărea o pereche de conduri tociţi şi găuriţi. Şi asta noapte de noapte. Curiozitatea şi neliniştea nu-i mai dădeau pace sultanului, căci voia neapărat să cunoască pricina acestei ciudăţenii, dar nici un slujitor nu s-a dovedit în stare să afle adevărul. Atunci sultanul a dat sfoară în ţară că nu va mărita nici una dintre fete pînă nu va afla taina condurilor găuriţi, iar cel ce se va încumeta să o peţească pe vreuna din cele douăsprezece prinţese şi nu va izbuti să dezlege taina va plăti cu viaţa, pentru că acela ce le vedea chipul trebuia fie să se însoare cu una dintre ele, fie să moară.

Vestea s-a răspîndit ca vîntul, dar odată cu ea şi spaima de pedeapsă. Mulţi prinţi şi viziri visau să aibă mireasă una dintre frumoasele prinţese, dar teama că nu vor reuşi să afle marea taină i-a făcut să-şi mute gîndul în altă parte. Au fost însă destui şi aceia care, încrezători în isteţimea lor, s-au încumetat să se înfăţişeze dinaintea sultanului. Mai întîi a venit un emir fălos, plin de el şi sigur de izbîndă. Cînd sultanul i-a spus tot ce vrea de la el, emirul a jurat în faţa Măriei Sale să afle tot ce doreşte încă din prima noapte. Atunci sultanul l-a ascuns într-o încăpere lîngă iatacul prinţeselor ca să poată veghea toată noaptea. După ce emirul a cercetat sîrguincios uşile şi ferestrele iatacului, aşa încît să fie sigur că nimeni nu va putea să intre şi să iasă nevăzut, s-a aşezat şi a început să viseze la una dintre frumoasele prinţese. Şi iată că odată cu noaptea a apărut în camera lui una dintre fetele sultanului. Cînd s-a apropiat de emir, acestuia i s-a părut că în odaia lui s-a pogorît luna. Frumoasa prinţesă i-a urat bun venit, învăluindu-l cu vorbe meşteşugite, şi, plîngîndu-se de singurătatea lor, i-a oferit o cupă de aur împodobită cu nestemate, spunîndu-i:

— Ia cupa aceasta minunată din partea noastră, căci nectarul din ea este mai dulce decît buzele noastre.

Emirul s-a fîstîcit de frumusețea și de vorbele prințesei și, imediat ce-a sorbit nectarul din ea, a fost doborît de un somn adînc și greu ca plumbul.

Fără să mai aștepte o clipă, cea mai mare dintre prințese a dat la o parte un covor, șoptind cuvinte vrăjite, și iată că podeaua s-a deschis în fața ei, iar frumoasele noastre duse-au fost, strecurîndu-se prin deschizătură, una după alta, acolo unde dispăreau în fiecare noapte.

Prințesele s-au întors în zori, după ce totul se petrecuse întocmai ca în fiecare noapte, iar cînd au intrat, slujitorii au găsit ca de obicei în fața patului fiecăreia dintre ele o pereche de conduri găuriți. Cît despre emirul cel fălos, slujitorii l-au aflat dormind buștean; și, așa cum fusese înțelegerea cu sultanul, a plătit înfrîngerea lui cu viața.

Asta a fost pățania primului pețitor, dar curînd s-a ivit un al doilea, care nădăjduia să fie mai norocos decît primul, doar că soarta lui n-a fost cu nimic mai bună decît a celui dintîi venit. Au urmat la rînd un al treilea, al patrulea și al cincilea, pînă ce numărul sărmanilor încrezători care-au plătit cu capul a ajuns la doisprezece, tot atîția pețitori cîte erau și frumoasele prințese. Și aici șiragul pețitorilor s-a întrerupt, căci se dusese vestea primejdiei și nimeni nu se mai încumeta să-și încerce norocul, oricît de mult ar fi visat la frumusețea copilelor sultanului.

Trăia însă în împărăția aceea și un flăcău ciudat, un vîntură-lume care gustase în viața lui de toate și avusese parte de fel de fel de necazuri – și foame, și frig, și sete, și arșiță. Avea drept căpătîi o desagă și drept acoperiș cerul cu stele. Străbătuse lumea în lung și-n lat și văzuse atîtea, încît nimic nu-l mai mira și nu-l mai înspăimînta. Și și-a zis flăcăul nostru că n-ar fi rău să-și încerce și el norocul; la urma urmei, n-avea mare lucru de pierdut pe lumea asta. „Dacă voi izbîndi acolo unde emirii și vizirii au dat greș", și-a zis el, „voi scăpa pentru totdeauna de necazuri, iar de nu voi izbuti, voi scăpa de viața asta chinuită pe care n-am de ce s-o regret și tot am cîștigat ceva. Fie ce-o fi! Ori voi dobîndi mîna uneia dintre prințese, ori îmi va zbura și mie capul de pe umeri! Allah să ne-ajute!". Zis și făcut! Gîndul l-a ispitit și iată-l hotărît să se înfățișeze dinaintea sultanului. N-avea pe nimeni pe lume decît o bătrînă singură și ciudată, la care ținea mult și pe care-o știa în stare să dezlege orice. Și s-a dus flăcăul nostru să-i ceară sfat și sprijin. S-a rugat mult de ea să-l ajute cum o știi și i-a mai dat și bruma ce agonisise din truda lui: o pungă ruptă cu trei bănuți în ea.

— Lasă-mă să chibzuiesc pînă mîine, flăcăule, i-a zis bătrîna. Vino mîine în zori și-om vedea ce-i de făcut.

A doua zi bătrîna l-a întîmpinat la fel de morocănoasă, cu fața posomorîtă și dojenitoare.

– Cred că am găsit calea spre izbîndă, fiule! i-a zis ea. Dar ia seama bine la fiecare vorbă ce ţi-o spun, căci, de vei face întocmai, vei dobîndi ceea ce doreşti, iar de nu, vei pierde totul, chiar şi capul de pe umeri.

Flăcăul nostru şi-a ciulit urechile să nu-i scape nimic. Şi iată ce-a auzit de la bătrînă:

– Cînd ai s-ajungi în camera vecină cu iatacul prinţeselor, are să vină la tine una dintre ele cu o licoare ciudată pe care o să ţi-o dea într-o cupă preţioasă ca semn al ospitalităţii împărăteşti. Să iei cupa din mîna frumoasei, să te prefaci că o bei, dar să nu sorbi cumva vreo picătură. Să verşi licoarea în sîn şi s-o laşi să curgă printre veşmintele tale. Apoi să te prefaci că dormi adînc. Cînd copilele vor fi sigure că ai adormit, se vor pregăti să plece acolo unde se duc în fiecare noapte. Atunci poţi să deschizi ochii să vezi ce se întîmplă ca să nu-ţi scape printre degete. Să iei cu tine şi abaua[1] asta, care te face nevăzut. Dacă o îmbraci, ai să poţi vedea totul fără ca nimeni să te vadă. Tot de abaua asta ai să te foloseşti dacă va trebui să te ridici în văzduh sau să cobori în adîncurile pămîntului.

Flăcăul nostru s-a închinat, mulţumindu-i cu recunoştinţă bătrînei pentru sfatul cel bun şi ajutorul nepreţuit. A luat abaua şi a învelit-o cu grijă într-o basma, apoi a apucat-o strîns subsuoară şi a pornit cu paşi hotărîţi spre palatul strălucitului sultan.

Nu mică a fost mirarea sultanului cînd a văzut un tînăr atît de sărac, lipsit de orice strălucire, cutezînd să se înfăţişeze dinaintea sa, visînd să ajungă moştenitorul lui. Dar ce să-i faci? Cuvîntul era dat şi vorba dată e datorie curată! Şi-apoi, pînă la nuntă mai era cale lungă. Doar Allah ştie cîte se mai pot întîmpla! Atunci l-a întrebat sultanul:

– Oare ştii tu, flăcăule, care-i urmarea dacă n-ai să izbuteşti să treci cu bine toate încercările la care ai să fii supus?

– Le ştiu prea bine, Luminăţia Ta, dar credinţa mea este mare şi Allah mă va ajuta!

Văzînd că n-are încotro, sultanul le-a poruncit slujitorilor să-l ducă pe noul peţitor în camera unde se perindaseră atîţia încrezători şi unde pieriseră

1. Obiect vestimentar popular arab cu o croială foarte simplă, purtat îndeosebi de bărbaţi: un fel de manta lungă pînă la pămînt şi foarte largă, deschisă în faţă, fără mîneci, dar cu nişte deschizături în dreptul umerilor prin care se pot scoate braţele, eventual cu broderii de mătase. Se poartă peste îmbrăcămintea obişnuită. Există modele confecţionate din stofe de lînă mai groase, pentru iarnă, şi modele confecţionate din stofe mai subţiri de lînă fină, pentru vară. Purtată iniţial de beduini, abaua a devenit cu timpul un obiect vestimentar tradiţional, fiind îmbrăcată şi de locuitorii oraşelor. Prin intermediul limbii turce, cuvîntul a intrat şi în limba română, desemnînd o ţesătură specială de lînă, de obicei albă.

rînd pe rînd odată cu visele lor de mărire şi speranţa de a primi ca soţie pe una dintre frumoasele prinţese. Prealuminatul sultan se şi gîndea de pe acum cu milă la acest vîntură-lume, frămîntîndu-se cum să scape de un asemenea blestem, căci gîndul la pieirea atîtor tineri începuse să nu-i mai dea pace.

Către seară a apărut, ca de obicei, una dintre frumoasele prinţese, cu obişnuita-i cupă, îmbiindu-l pe noul peţitor cu vorbe alese să soarbă nectarul din ea ca semn al ospitalităţii împărăteşti.

Tînărul s-a închinat adînc în faţa prinţesei şi i-a vorbit ca un adevărat curtean, dar - aşa cum îl învăţase bătrîna - s-a prefăcut că bea licoarea din cupă şi a turnat-o pe ascuns în sîn. Apoi s-a lungit pe perne, sforăind din ce în ce mai tare, ca şi cînd ar fi fost furat de un somn adînc. Cînd a venit vremea plecării, prinţesele, sigure de şiretenia lor, şi-au pus straie de fir şi catifea, giuvaere şi coroniţe de nestemate şi au încălţat condurii cei noi. Pe urmă cea mai mare dintre surori s-a aplecat asupra covorului, rostind un descîntec lung, din care flăcăul nostru n-a înţeles nimic. Dar, imediat ce vorbele prinţesei s-au stins, în podeaua odăii s-a ivit o deschizătură cît să se strecoare un om, care se prelungea apoi într-o galerie lungă şi îngustă ce cobora în adîncul pămîntului. Prinţesele s-au strecurat una după alta, dispărînd în galeria întunecoasă. Tînărul nostru n-a zăbovit nici o clipă; s-a ridicat, şi-a îmbrăcat abaua şi s-a avîntat şi el în urma prinţesei celei mici. Se ţinea după ele pas cu pas, fără să le scape din ochi şi fără ca ele să-l poată vedea. Deodată sora cea mică s-a oprit speriată şi s-a plîns:

— Eu am o presimţire ciudată! Simt o umbră care ne urmăreşte pretutindeni şi care n-o să ne aducă nimic bun. S-ar putea ca noul peţitor să ne descopere taina!

— Tu eşti veşnic bîntuită de presimţiri rele şi nu vezi niciodată înaintea ochilor decît nenorociri! i-a zis sora cea mare mezinei. Doar ştii prea bine cîţi tineri curajoşi şi emiri străluciţi au pierit şi tot curajul şi avuţia lor au fost în van, căci nimic nu i-a putut salva de soarta hărăzită. N-o să izbîndească tocmai flăcăul ăsta! Un vîntură-lume venit de aiurea!

Prinţesa cea mică a tăcut ruşinată şi şi-a văzut mai departe de drum, în vreme ce tînărul nostru le urma ca o umbră, potrivindu-şi paşii cu ai lor.

De la o vreme drumul a început să se lumineze şi deodată s-au trezit cu toţii într-o vale strălucitoare, în care crengile pomilor păreau raze de lună, iar trilurile păsărilor o muzică cerească. Orbit de lumină, flăcăul s-a apropiat cu teamă de unul dintre copaci şi a văzut cu uimire că trunchiul, crengile şi frunzele lui erau cu totul şi cu totul din argint strălucitor. Atunci şi-a zis că n-ar strica să rupă o crenguţă dintr-un pom, s-o aibă mărturie în faţa sultanului, la întoarcere. Şi s-a apropiat de pom, a prins o crenguţă firavă şi a rupt-o.

Dar ce să vezi ? Crenguţa a scos un clinchet ciudat, al cărui ecou se îndepărta încet ca un plînset de zurgălăi. Prinţesele s-au oprit, au ascultat pînă ce ecoul s-a stins în depărtare, apoi, nevăzînd pe nimeni în preajmă, au pornit mai departe. Numai mezina se arăta din ce în ce mai tulburată şi mai nesigură de drumul lor :

— V-am spus eu, dragele mele, că nu-i lucru curat ! Cineva ne urmăreşte ca o umbră de cînd am plecat !

— Eşti fricoasă ca un iepure, a mustrat-o sora cea mare. Ţi-e frică pînă şi de umbra ta ! Clinchetul de zurgălăi trebuie să fi venit de la prinţii care ne aşteaptă !

Din nou mezina a pornit ruşinată şi cu inima strînsă în urma surorilor ei, care se avîntau din ce în ce mai grăbite pe poteca de lumină argintie.

Nu după multă vreme au ajuns într-o vale şi mai frumoasă, plină de pomi şi flori strălucitoare, ale căror crenguţe răspîndeau o lumină aurie ca razele de soare. Flăcăul s-a apropiat tiptil de unul dintre copaci şi a rupt repede o crenguţă subţire care era din aur curat. Doar că plînsetul crenguţei a fost de data asta şi mai limpede, şi mai tare, semănînd cu muzica a zeci de strune de *qanun*[1] atinse de mîna unei zîne. Frumoasele prinţese l-au auzit şi de data asta, dar se grăbeau atît de tare, încît nu i-au dat nici o atenţie. Numai surioara cea mică s-a oprit, rugîndu-se speriată :

— Opriţi-vă, dragele mele ! Ascultaţi-mă ! Un străin ne urmează pas cu pas şi sunetele pe care le-aţi auzit în grădinile fermecate sînt dovada cea mai bună a spuselor mele !

— N-are nici un rost să te tot văicăreşti atîta ! a mustrat-o sora cea mare. Mai bine grăbeşte-te, căci, tot oprindu-ne mereu, o să întîrziem şi ne prind zorile pe-aici !

Şi, astfel, frumoasele prinţese şi-au văzut mai departe de drum, rîzînd de spaimele mezinei, grăbite să ajungă la ţinta călătoriei lor de fiecare noapte. Nu după multă vreme au ajuns într-o a treia vale, mai luminoasă şi mai strălucitoare decît celelalte. Tînărul nostru privea cu uimire în jurul lui, văzînd că florile copacilor erau din perle, iar fructele din mărgean. Crengile pomilor păreau din raze de stele. S-a apropiat cu teamă, de data asta, abia îndrăznind să mai rupă o rămurică, dar şi-a zis că trebuie oricum să aibă o dovadă în faţa preamăritului sultan. Cînd a rupt-o, crenguţa a scos un clinchet ce părea muzica stelelor, de parcă un car de sirene şi vrăjitoare trecuse pe deasupra grădinii fermecate. Toate prinţesele l-au auzit înfiorate, dar graba nu le-a lăsat răgaz să se oprească, iar mezina n-a mai îndrăznit să spună nici un cuvînt.

1. Instrument muzical oriental, cu coarde, cu o cutie de rezonanţă de formă trapezoidală, ţinut în poziţie orizontală în timpul executării piesei muzicale.

Au mai mers ce-au mai mers, urmate pas cu pas de tînărul cel curajos, pînă ce-au ajuns la malul unui lac de smarald, unde le aşteptau doisprezece prinţi în veşminte albe strălucitoare, fiecare cu o barcă de sidef împodobită cu corali albi. Flăcăul nostru cel isteţ a aşteptat pînă ce fiecare prinţesă s-a urcat într-o barcă şi apoi a sărit şi el în barca mezinei. Şiragul plutea uşor pe faţa lacului de smarald şi toţi se minunau cum de barca prinţesei celei mici rămîne mereu în urmă. Prinţul se străduia din răsputeri să ajungă în fruntea şiragului, aşa cum îi era obiceiul, dar – lucru ciudat! – barca se lăsa tot mai anevoie.

— Vîslesc din toate puterile, i-a spus el prinţesei celei mici, dar barca noastră se mişcă mai încet ca niciodată!

În cele din urmă au ajuns cu bine la malul celălalt, unde i-a întîmpinat un palat cu totul şi cu totul de cleştar. Ferestrele-i străluceau, părînd mii de torţe oglindite în apa lacului, poteca aşternută cu flori ce urca spre scara palatului răspîndea cele mai dulci miresme, iar în văzduh pluteau armoniile unei muzici vrăjite. Frumoasele copile şi prinţii au urcat treptele aproape în zbor, oprindu-se doar pentru o clipă în uşa celei mai strălucitoare săli a palatului, ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu porfir şi mărgean. Şi deodată muzica s-a înteţit, iar cele douăsprezece perechi au început un dans care nu s-a mai oprit decît în zori. Atunci au ieşit cu toţii zoriţi din palat, alergînd fiecare spre barca lui. Flăcăul cel isteţ s-a aruncat de data asta în barca prinţesei celei mari, aşa încît au ajuns cu bine la malul celălalt, unde prinţii şi-au luat rămas-bun de la frumoasele dănţuitoare, amintindu-le legămîntul de a se întîlni în acelaşi loc noaptea următoare.

Frumoasele dănţuitoare şi-au continuat aproape în fugă drumul prin cele trei grădini fermecate, apoi s-au strecurat în galeria întunecoasă. Atunci flăcăul cel isteţ le-a luat-o înainte, zorind pasul, în aşa fel încît să intre primul în palatul sultanului. Cînd prinţesa cea mare a dat la o parte perdeaua camerei de lîngă iatacul lor, l-a zărit pe noul peţitor culcat pe perne şi sforăind dus, de parcă nu s-ar fi mişcat deloc de la începutul nopţii. Apoi fiecare s-a culcat în patul ei, iar dimineaţa, cînd au intrat slujnicele în iatacul prinţeselor, au găsit din nou în faţa fiecărui pat o pereche de conduri găuriţi.

Sultanul a aflat vestea şi a poruncit să-i fie adus dinainte peţitorul. Gîdele sta alături, gata pregătit să zboare capul celui ce nu izbutise să dezlege taina prinţeselor şi a condurilor găuriţi. Dar să vezi şi să nu crezi! Flăcăul s-a înfăţişat mîndru în faţa sultanului, vorbind cu mult curaj:

— Mărite sultan, am aflat marea taină a condurilor care se rup în fiecare noapte şi pot să îi dovedesc totul Înălţimii Voastre!

— Aşa să fie? Atunci spune-mi pe dată ce-ai aflat, l-a îndemnat sultanul neîncrezător.

Şi s-a apucat flăcăul nostru să istorisească de-a fir a păr toate păţaniile pe care le avusese şi toate minunile pe care le văzuse şi la fiecare poveste scotea din sîn şi dovada pe care o avea cu el. I-a arătat sultanului pe rînd toate rămurelele strălucitoare rupte din grădinile fermecate, iar la sfîrşit a scos o cupă care scînteia de-ţi lua ochii – căci, pasămite, era făcută numai şi numai din nestemate –, pe care o luase din palatul de cleştar ca să i-o înfăţişeze sultanului ca pe o dovadă de netăgăduit.

Pe la uşi şi după perdele ascultau îngrămădite frumoasele prinţese, cu inimile bătînd năvalnic ca nişte stoluri de porumbei gata să-şi ia zborul. Aflaseră cu multă spaimă şi uimire că tînărul acela necunoscut, pe care-l socoteau un vîntură-lume, le cunoştea taina şi mai ştiau prea bine frumoasele odrasle împărăteşti că sosise sorocul să apară în faţa tronului măritului sultan pentru a da socoteală.

Şi chiar aşa s-a şi întîmplat: sultanul a poruncit să se înfăţişeze neîntîrziat cele douăsprezece prinţese. Şi, cum nu mai puteau tăgădui nimic, cele douăsprezece copile, una mai smerită decît alta, au răspuns, cu ochii plecaţi în podea, întrebărilor preamăritului sultan. Şi s-au căit amarnic şi şi-au cerut iertare cu lacrimi fierbinţi în faţa părintelui lor, căci doar nechibzuinţa şi avîntul tinereţii le împinsese pe drumuri atît de primejdioase.

Sultanul, care-şi iubea copilele ca ochii din cap şi care îşi aducea şi el aminte de zilele trecute ale tinereţii sale, s-a prefăcut tare mînios, dar le-a iertat, căci n-avea altcum face. Apoi, s-a întors spre tînărul necunoscut, vorbindu-i cu mărinimia şi dreptatea care-i duseseră vestea în lume:

— Pentru că te-ai dovedit a fi un bărbat cu adevărat curajos şi pentru că ai izbîndit în încercări grele unde n-au fost în stare să izbutească atîţia emiri şi prinţi de soi, îţi îngădui să-ţi alegi mireasa dintre cele douăsprezece fiice ale mele.

— Mărite sultan, am să o aleg, cu mila lui Allah şi cu învoirea Măriei Tale pe cea mai mare dintre prinţese, căci ea este şi cea mai apropiată de anii mei şi de toate cîte le-am aflat şi încercat pe lumea asta, de cînd rătăcesc pe cărările ei. Şi aşa se şi cuvine, căci cea mai mare dintre surori se cade să aibă cea dintîi nunta.

Tare s-a mai bucurat sultanul de înţelepciunea ginerelui său şi-a trimis pe dată slujitori şi crainici în toate zările împărăţiei să vestească zilele de petrecere şi bucurie, de cîntec şi joc ce-aveau să vie, căci patruzeci de zile în şir aveau să se rumenească berbeci în frigare, să aburească munţi de pilaf şi tipsiile cu baclavale, iar supuşii credincioşi ai sultanului aveau să se înfrupte din toate bunătăţile şi să se veselească la nunta prinţesei. Şi multe zile de bucurie aveau să mai urmeze, căci nunta asta nu era decît prima, iar celelalte unsprezece prinţese frumoase ca luna îşi aşteptau abia de-acum încolo peţitorii.

Au dansat şi prinţesele noastre de şi-au rupt din nou condurii la nunta surorii celei mari şi tare am fi vrut să fim şi noi pe-acolo, purtaţi în vîrtejul dansului, în sunetul fluierului şi al lăutelor. Şi tot aveau să rupă la conduri în sunetul tobei şi-al dairelei unsprezece ani în şir, pînă ce avea să-i vină rîndul surorii celei mai mici. Se ştia oricum că nunta mezinei avea să le întreacă pe toate în belşug şi veselie, aşa cum prinţesa cea mică le întrecea pe toate surorile ei în frumuseţe.

Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat

Era unul singur și acesta era Allah în cerul lui cel înalt și de la el au fost toate cîte se află pe lumea asta.

Trăia odată, demult, într-un oraș, un bătrîn, dimpreună cu soția și cei trei copii ai lor, cu care îl dăruise Allah: doi băieți și o fată. Și-avea omul acesta o grădină cum nu se mai afla alta prin împrejurimi; creșteau în ea fel de fel de pomi și arbuști cu fructe dulci și aromate: curmale și smochine, rodii și mere, migdale și struguri. Iar printre rîndurile de pomi, pămîntul era tot timpul anului acoperit de legume și verdețuri proaspete. Mezinul era mai îndrăgostit și mai legat de grădină decît toți ceilalți din familie. N-o părăsea nici ziua, nici noaptea. Lucra laolaltă cu oamenii de prin partea locului, tocmiți cu ziua, aduna împreună cu ei roadele, o îngrijea cu migală și-o păzea cu străşnicie de vite și de oameni răi. Într-un cuvînt, se pricepea și să muncească, și să se bucure de verdeața, de roadele și de răcoarea ei. La căderea serii fiecare lucrător se ducea la casa lui. Numai flăcăul - mezinul stăpînului - rămînea în grădină și peste noapte.

Dar era să mă prind cu vorba și să uit să vă spun lucrul cel mai de seamă, căci doar de el se leagă toată povestea pe care m-am apucat să v-o spun: flăcăul nostru era și un rapsod desăvîrșit, izvodea singur qaside[1] și le îngîna

1. Numele dat în arabă poemelor de dimensiuni mai mari. *Qasida* clasică, reprezentată cel mai bine de poemele preislamice, era convențională, monorimată și într-un metru uniform. Acest gen de poem a fost cultivat de poeții tradiționaliști pînă în timpurile moderne, dar din el au luat naștere, începînd din secolul al VIII-lea, genuri poetice autonome, chiar dacă ele au continuat să poarte numele *qasidă*: erotic, elegiac, bahic, cinegetic descrieri de natură și grădini etc. Metrii clasici lungi și greoi au fost simplificați și scurtați, pretîndu-se mai bine la adaptarea muzicală. Colectivul *qasid* desemnează aceste poeme ample și elaborate, opunîndu-se în vechime genului *rajaz* - o poezie frustă și familiară, într-un metru rudimentar, cu o structură constantă. Genul qasidei a fost cultivat și de poeți persani, turci și - mai puțin - de limbă urdu, dar multitudinea condițiilor geografice,

cu viers duios, acompaniindu-se cu rababa[1], încît toţi cei care-l ascultau rămîneau fermecaţi. Şi niciodată nu se simţea mai fericit ca atunci cînd rămînea singur în grădină, doar cu rababa lui.

Într-o noapte, cînd băiatul şoptea rababei şi ea îi răspundea cu aceeaşi duioşie, s-a întîmplat să treacă în zbor pe deasupra grădinii, într-un trunchi de copac scobit pe dinăuntru, o prinţesă meşterită însoţită de slujnica ei cea mai credincioasă. Prinţesa a auzit de-acolo, din văzduh, de unde plutea ea, viersul tînărului şi strunele fermecătoare ale rababei şi i-au plăcut nespus. Fără să mai stea pe gînduri o clipă, i-a spus însoţitoarei că vrea cu tot dinadinsul să coboare în grădină şi să-l cunoască pe tînărul cu viers minunat. Slujitoarea, fermecată şi ea de glasul tînguitor, s-a învoit pe dată şi trunchiul de copac s-a lăsat în jos şi a lunecat lin pe iarba mătăsoasă dintr-un colţ al grădinii. Ajunse pe pămînt, s-au îndreptat, mergînd alături, spre locul de unde venea cîntecul, apropiindu-se tiptil de flăcăul care viersuia cu ochii pierduţi, încîntat parcă de propriul glas. I-au dat bineţe şi el s-a oprit din cîntec şi le-a răspuns, înclinîndu-se adînc în faţa celor două fete neînchipuit de frumoase, ivite ca din pămînt. Cîteva clipe s-a uitat la ele năucit, fără să priceapă cum de-au putut să intre în grădină şi să ajungă în preajma lui fără să le fi simţit.

— Cine sînteţi voi, făpturi minunate, şi de unde veniţi? prinse el să le iscodească fără să-şi poată ascunde uimirea.

— Sîntem pămîntence ca şi tine, grăi prinţesa. Faima glasului tău a ajuns şi la urechile noastre şi aşa se face că ne-am strecurat aici în taină, ca să te cunoaştem şi să-ţi auzim viersul. Cine sîntem noi? Asta-i altă poveste pe care nu ţi-o putem dezvălui din prima noapte, dar încet-încet, cu răbdare, vei afla totul despre noi. Deocamdată doar atît!...

---

economice şi culturale din diversele regiuni ale lumii islamice s-au reflectat şi în forma şi natura qasidei. Rapsozii populari din lumea arabă improvizează şi în zilele noastre astfel de poeme cu o uşurinţă deosebită, declamîndu-le acompaniaţi de instrumente muzicale tradiţionale.

1. *Rababa* sau *rabab*, unul dintre cele mai vechi instrumente muzicale cu coarde, cunoscut de arabi încă din perioada preislamică. El scoate sunete fie prin ciupirea coardelor cu vîrfurile degetelor, fie prin frecarea lor cu un arcuş din păr de cal. Cutia de rezonanţă, care avea forme diferite, era confecţionată din piele de oaie bine întinsă pe un schelet din lemn. Coardele erau confecţionate din păr de cal, dar în vremurile moderne s-au răspîndit coardele metalice. Beduinii îşi acompaniau cîntecele cu rababa, iar mai aproape de zilele noastre, rapsozii populari îşi acompaniau cu acest instrument declamarea qasidelor preislamice în general şi îndeosebi a elegiilor. Prin Andalusia arabii au adus acest instrument şi în vestul Europei, fiind menţionat în numeroase poeme, lucrări şi tratate.

N-a trebuit să treacă mult timp şi tînărul a început să se dezmeticească. Mai întîi le-a cerut îngăduinţa să le aducă poame proaspete şi îmbietoare. După ce-au gustat cu toţii din roadele grădinii, fetele l-au rugat să cînte cel mai frumos cîntec pe care-l ştie el. Flăcăul s-a învoit fără zăbavă, fericit că le poate face pe plac frumoaselor musafire. Şi-a strunit rababa şi-a început a viersui unul dintre cîntecele lui cele mai îndrăgite, în vreme ce frumoasele necunoscute îl ascultau cu urechi lacome, înfiorate. Cînd a isprăvit, a văzut că fetele erau încîntate peste măsură. Flăcăul, vezi bine, ştia că toată lumea care-l asculta se înduioşa de viersul lui. Îmboldit de gingaşele tinere, şi-a strunit din nou rababa şi a început un al doilea cîntec, cu mult mai duios şi mai fermecător decît primul, iar ele nu se mai săturau, ascultîndu-l. Simţind însă că începe să mijească zorile, prinţesa sări în picioare, scoase un şip cu un parfum ameţitor şi grăi către tînăr:

— Acum noi te lăsăm cu bine... Trebuie să fim acasă înainte de revărsatul zorilor, dar mîine noapte vom fi aici mai devreme, negreşit! Ia uite ce parfum minunat ţi-am adus!

Şi numai ce-a apropiat de tînăr şipul cu parfum fermecat, că el s-a şi cufundat într-un leşin adînc, iar prinţesa meşterită s-a grăbit să-i fure mintea şi sufletul şi le-a închis într-un vas de porţelan, lăsîndu-l pe flăcău fără viaţă, lungit pe una dintre cărările grădinii. Apoi a ascuns vasul cel preţios la rădăcina unui pom şi, cît ai clipi, s-a îndepărtat împreună cu slujitoarea, fără să mai privească înapoi. S-au aşezat, aşa cum veniseră, în trunchiul zburător şi s-au înălţat în văzduh, îndreptîndu-se spre tărîmul de unde apăruseră.

Noaptea următoare frumoasele necunoscute au sosit din nou în grădină, găsindu-l pe tînărul cu glas minunat în locul şi în starea în care-l părăsiseră. Au dezgropat vasul de porţelan şi i-au turnat la loc mintea şi sufletul. Tînărul a deschis ochii, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un somn adînc, şi primul lucru pe care l-a văzut au fost frumoasele fete din faţa lui. Au schimbat din nou binefacerile cuvenite, apoi tînărul a pornit să le aducă fructe, de parcă nu s-ar fi despărţit de ele decît cu cîteva clipe în urmă. După puţin timp s-a întors cu un coş plin de bunătăţi, din care s-au înfruptat cu mare poftă. Imediat ce-au isprăvit cu delicioasele fructe proaspete, tinerele i-au cerut să le cînte, iar el s-a grăbit să le împlinească dorinţa. Şi-a luat rababa şi-a început a viersui alt cîntec care le întrecea de departe pe cele din noaptea trecută. Frumoasele fete l-au urmărit cu răsuflarea tăiată, vrăjite de glasul lui. Nu se mai săturau ascultîndu-l şi s-au rugat cu lacrimi în ochi să le mai cînte ceva. Flăcăul s-a învoit, înduioşat de rugăminţile unor tinere atît de frumoase, cărora nu mai ştia cum să le facă pe plac. Şi-a luat din nou rababa şi a pornit să se tînguie, punîndu-şi în cîntec tot sufletul. Fetele ascultau

fermecate un cîntec şi un glas cum nu le mai fusese dat să audă pînă atunci. Cînd a simţit apropiindu-se zorile, prinţesa vrăjitoare s-a ridicat cu multă părere de rău, dar n-a uitat să apropie de tînărul nostru şipul cu balsam fermecat. Şi numai ce-a simţit în nări mireasma, că flăcăul s-a şi dus pe ceea lume. Prinţesa i-a luat degrabă mintea şi sufletul, ascunzîndu-le cu grijă în preţiosul vas de porţelan pe care l-a îngropat la rădăcina aceluiaşi copac. Trunchiul zburător le-a purtat din nou în văzduh spre măreţul palat al sultanului, tatăl prinţesei vrăjitoare.

Frumoasele fete, cucerite de viersul neobişnuit al tînărului cîntăreţ, au continuat aşa nopţi în şir, fără ca nimeni să ştie ce se petrece în grădină. Dar într-o zi a apărut tatăl băiatului şi s-a pornit să-l caute îngrijorat, căci băgase de seamă bătrînul că fiul său nu mai venise pe-acasă de o bună bucată de vreme. A scotocit prin toate colţurile şi desişurile grădinii, strigîndu-l pe nume, dar nu i-a răspuns nimeni. Atunci a pornit să-l caute pe sub copaci şi prin tufişuri, cu sufletul bîntuit de nelinişte şi presimţiri rele, tot sperînd că noaptea a stat de veghe, iar ziua l-a biruit somnul. A cotrobăit ce-a cotrobăit bătrînul, de la o umbră la alta, pînă ce-a ajuns la bolta de viţă. A scormonit fără preget şi iată că-l descoperi într-un tîrziu dormind dus. S-a apropiat tiptil, temîndu-se să nu-şi sperie odrasla. Dar, cînd s-a aplecat şi i-a atins mîna, l-a cuprins spaima. Tînărul părea să nu mai aibă în el nici urmă de viaţă. A îngenuncheat şi şi-a lipit urechea de pieptul lui, dar n-a auzit nici o bătaie. Teama şi neliniştea i-au sporit. S-a apucat să-l zgîlţîie şi să-l întoarcă pe o parte şi pe alta, dar fără folos. S-a aplecat din nou să-i asculte inima şi n-a mai avut nici o îndoială că închisese ochii pentru totdeauna. L-a acoperit cu o haină şi a plecat amărît şi deznădăjduit să le dea de veste celorlalţi copii. Au alergat într-un suflet să-l vadă, nevenindu-le a crede. După ce-au încercat zadarnic să-l trezească la viaţă, nu s-au mai îndoit nici ei că se dusese în lumea celor drepţi. Durerea şi tristeţea le-au năpădit sufletele, dar nu mai aveau ce face şi s-au apucat să-l pregătească pentru îngropăciune: l-au spălat, l-au înfăşurat în giulgiu, au rostit toate rugăciunile obişnuite într-o astfel de împrejurare şi-au pornit cu el spre cimitir[1]. Apoi s-au întors

1. Ceremonia înmormîntării la musulmani este relativ sumară. Condiţiile de climă impun înmormîntarea defunctului chiar în ziua decesului, după o veghe în cursul căreia se recită versete coranice şi rugăciuni. Înfăşurat într-un giulgiu, defunctul este însoţit pînă la cimitir de un cortegiu alcătuit îndeosebi din bărbaţi. După înmormîntare, în casa celui decedat sau într-un cort ridicat în faţa casei are loc o ceremonie de doliu care se prelungeşte trei zile. La ea participă rudele şi prietenii defunctului, care primesc condoleanţele, iar recitatori profesionişti declamă versete coranice şi rugăciuni. O ceremonie comemorativă mai are loc după patruzeci de zile de la deces.

acasă cu sufletele cernite după flăcăul care părăsise această lume, fără să se fi bucurat de tinerețe, ducînd cu el toate speranțele şi visurile.

Dar nimeni n-a plîns mai mult după tînărul cu viers minunat decît sora lui, căci îl iubea nespus şi odată cu el se stinsese şi fericirea ei. Pierderea lui o impresionase într-atît, încît nu-şi mai găsea loc în casă; se ascundea prin cine ştie ce ungher şi uita şi de mîncare, şi de somn. A rămas la fel de tristă şi de îndurerată chiar şi după ce toți ai casei s-au obişnuit cu gîndul nenorocirii şi-au început să-l uite. Cînd se lăsa noaptea, se prefăcea că merge la culcare, iar după ce adormeau toți ai casei, se ridica tiptil din aşternut, se urca pe terasă şi începea să umble încolo şi încoace, ținînd de urît stelelor şi cugetînd la nestatornicia acestei lumi şi la necazurile oamenilor. Înainte de revărsatul zorilor, se întorcea în odaia ei, iar ceilalți, cînd se trezeau, o deşteptau şi pe ea, închipuindu-şi că dormise toată noaptea, deşi sărmana de ea nu mai lipise geană de geană de multă vreme.

Fata a continuat să se strecoare din odaia ei, rătăcind toată noaptea pe terasă, pînă ce într-un rînd, tot urmărind mersul stelelor pe boltă, i s-a părut că aude un viers minunat, venind dinspre cimitir. A ascultat cu luare-aminte şi nu i-a fost greu să recunoască glasul măiestrit al fratelui ei. În prima noapte nu i-a venit să-şi creadă urechilor. A aşteptat toată ziua cu inima strîngîndu-i-se în piept, fără să se apropie de nimeni, pînă ce s-a lăsat din nou noaptea şi a urcat iarăşi tiptil pe terasă, cu urechile ciulite. Şi din nou a auzit aievea glasul din noaptea trecută. A ascultat cu atenție încordată tot cîntecul, de la început pînă la sfîrşit, şi n-a mai avut nici o îndoială: era chiar glasul fratelui ei. Îşi simțea însă sufletul bîntuit de bănuieli, ştiind prea bine că fratele ei murise. Parcă presimțea că e ceva necurat la mijloc. Cum ar fi fost cu putință ca el să iasă din mormînt şi să cînte acompaniat de rababa?! A rămas tare descumpănită şi încurcată. Nu îndrăznea să se destăinuie nimănui. Să-i spună tatălui? Să-i spună mamei? Sau, mai bine, fratelui mai mare? În cele din urmă şi-a zis că ar fi mai nimerit să nu le vorbească părinților, temîndu-se să nu le răscolească durerea, care abia începuse să pălească, învăluită de uitare. Aşadar, nu-i mai rămînea decît să stea de vorbă cu fratele ei. Doar că nu-i venea deloc uşor să i se destăinuie nici lui, căci, vedeți bine, nu-şi prea dădea seama cum ar fi fost mai nimerit să înceapă povestea ca să-l înduplece. În cele din urmă s-a hotărît să-i povestească totul de-a fir a păr, fără să-i pese dacă el o s-o creadă sau ba. L-a pîndit peste zi, pînă cînd au rămas singuri, şi-a luat inima în dinți şi i-a spus toată povestea.

– Se pare că ai vedenii, îi răspunse fratele. Se vede treaba că nu-i lucru curat cu tine! Cum să vorbească un mort, ba să mai şi cînte pe deasupra?! Cred că din pricina morții lui ai început să-ți pierzi mințile, surioară dragă! Aşa ceva nu-i cu putință!... Ia-ți gîndul!

– N-ai decît să te îndoieşti de adevărul vorbelor mele, se încăpăţînă fata, dar eu sînt gata să te trezesc în clipa cînd aud glasul fratelui nostru, ca să-i asculţi şi tu cîntecul. Ce zici? Te învoieşti să vii?

Fratele s-a codit ce s-a codit, apoi i-a făgăduit să vină pe terasă cînd îl va chema ea. Şi asta aşa, mai mult pentru liniştea surorii sale, căci nu nădăjduia să audă nimic.

Cînd s-a lăsat întunericul, fata a urcat din nou pe terasă cu inima plină de speranţă. N-a trebuit să aştepte prea mult şi glasul tînguios al fratelui mai mic a răsunat în noapte, plutind pe adierea uşoară a vîntului. N-avea nici cea mai mică îndoială – viersul şi murmurul rababei îi erau prea bine cunoscute.

A alergat într-un suflet, l-a trezit pe fratele cel mare şi s-a întors împreună cu el pe terasă. A ascultat şi flăcăul, ţinîndu-şi răsuflarea. Cum să fie cu putinţă? Era, neîndoielnic, glasul fratelui său! Şi rababa lui!... A făcut repede o socoteală în gînd şi şi-a dat seama cam pe la care ceas din noapte sînt.

– M-am hotărît, surioară! grăi el deodată. Mîine-noapte mă duc şi mă tupilez în unul dintre mormintele părăsite, ca să ascult mai de aproape şi să văd cu ochii mei ce se petrece.

Fata s-a bucurat tare mult; nici nu sperase să-l înduplece atît de repede. Şi mai ales s-a bucurat pentru curajul lui.

Zis şi făcut! Cînd s-a înserat de-a binelea, fratele cel mare s-a ascuns într-un mormînt părăsit. Cu puţin înainte de vremea cînd trebuia să înceapă cîntecul, a zărit în văzduh un trunchi de copac care s-a lăsat încet în jos, pînă ce-a atins pămîntul, tocmai lîngă groapa fratelui său. Din scobitura trunchiului au coborît două fete neasemuit de frumoase, care s-au apucat degrabă să dea pămîntul la o parte de pe mormînt. Au scos la iveală un vas de porţelan şi au turnat din el cu grijă mintea şi sufletul celui ce părea mort, făcîndu-l să-şi revină încet-încet la viaţă. Apoi, i-au întins dinainte nişte bucate îmbietoare din care au înfulecat şi ele cu mare poftă. După ce s-au ospătat straşnic, au început să-l roage pe tînărul înviat ca prin farmec să le cînte. Şi flăcăul a început să viersuiască iarăşi cu glasu-i minunat, acompaniindu-se cu rababa, iar frumoasele necunoscute îl ascultau fermecate. Au tresărit doar cînd şi-au dat seama că se apropie zorile. Atunci au apropiat de cîntăreţ şipul cu balsamul fermecat, apoi i-au scos mintea şi sufletul, închizîndu-le în vasul de porţelan. L-au culcat cu grijă în mormînt, l-au acoperit din nou cu pămînt, s-au urcat în trunchiul zburător şi duse-au fost. Toate astea s-au petrecut sub ochii uimiţi ai tînărului nostru, căruia nu-i venea să creadă ceea ce vedea, dar nici nu putea să nu vadă ceea ce se petrecea aievea sub ochii lui.

S-a întors într-un suflet acasă, unde-l aştepta sora lui, frîngîndu-şi mîinile de nerăbdare şi teamă. I-a istorisit de-a fir a păr tot ce văzuse, cu mult năduf, hotărît ca în noaptea următoare să-şi ia arcul cu săgeţi şi să stea la pîndă în aşteptarea frumoaselor necunoscute care, vădit lucru, îi vrăjiseră fratele.

— Cînd s-or aşeza lîngă fratele nostru, gîndi el mai departe cu glas tare, o să ţintesc cu arcul şi-o să slobozesc o săgeată în fata pe care o socotesc a fi stăpîna. Nădăjduiesc că voi izbuti s-o rănesc şi s-o împiedic să mai plece. Pe urmă o s-o silesc să-l aducă pe fratele nostru la viaţă, iar dacă va cuteza să se împotrivească, o s-o ameninţ cu moartea!

Tare s-a mai bucurat fata de curajul fratelui ei, găsind planul lui cum nu se poate mai nimerit şi legîndu-şi toate speranţele de reuşita lui. Doar că socoteala de-acasă nu se potriveşte niciodată cu cea din tîrg! Şi asta se va vedea după cîte va mai avea de îndurat flăcăul nostru, pînă ce va izbîndi să-şi vadă fratele la el acasă, viu şi nevătămat.

Fără să stea o clipă pe gînduri, noaptea următoare, tînărul nostru şi-a luat arcul şi săgeţile şi s-a îndreptat cu paşi hotărîţi spre cimitir. La vremea ştiută, trunchiul zburător s-a ivit, plutind deasupra lui. Pe urmă s-a lăsat încet în jos pînă ce-a atins faţa pămîntului, la un pas de mormînt. Cele două făpturi necunoscute au rînduit totul degrabă, întocmai ca în nopţile trecute, numai că fratele cel mare adăsta acum în apropiere cu arcul gata încordat. Le-a lăsat să-i redea viaţa mezinului adormit, apoi a ţintit şi a slobozit o săgeată în coapsa fetei pe care o credea a fi stăpîna. Ea a scos un ţipăt înăbuşit de durere şi atunci flăcăul nostru a ştiut că şi-a atins ţinta. Fata s-a ridicat degrabă, lăsînd o dîră de sînge pe unde călca, dar n-a uitat să treacă aromele fermecate pe dinaintea chipului tînărului cîntăreţ, care şi-a pierdut pe loc toată vioiciunea, cufundîndu-se iarăşi într-un leşin adînc. Frumoasele necunoscute i-au luat pe dată mintea şi sufletul, închizîndu-le cu grijă în vasul de porţelan, pe care stăpîna l-a ţinut de data asta strîns la piept. S-au urcat speriate în scobitura trunchiului zburător, au rostit cîteva cuvinte nedesluşite şi acesta s-a ridicat în văzduh. Numai că, pe unde trecea trunchiul se prelingeau picături de sînge din rana prinţesei vrăjitoare. Trunchiul s-a înălţat în tăriile cerului, dar tînărul care ţintise săgeata nu s-a clintit din ascunzişul lui. L-a urmărit cu ochii pînă ce-a dispărut în zare şi de-abia atunci a îndrăznit să se apropie de fratele lui. L-a luat în braţe şi l-a dus acasă, unde l-a ascuns într-un loc tăinuit, ştiut numai de el şi de sora lui. Pe urmă i-a istorisit şi ei toate întîmplările, tot ce văzuse şi auzise.

— Am izbutit s-o rănesc pe stăpînă! îşi încheie el povestea. Dar, în vreme ce zbura, i s-au prelins picături de sînge din rană, aşa că mă voi lua după ele şi trebuie să aflu încotro s-au dus şi unde s-au oprit!

Totul era hotărît. A doua zi, flăcăul s-a sculat de dimineaţă, a cercetat urmele de sînge şi şi-a dat imediat seama încotro au apucat-o vrăjitoarele. A alergat la tîrgul de vite, a cumpărat o cămilă vînjoasă şi-a gătit-o de drum. Cînd toate pregătirile erau gata, l-a lăsat pe mezinul cel cu glas fermecat în grija surorii sale, sfătuind-o să ascundă cum o şti mai bine întîmplările de ochii şi urechile părinţilor, pînă cînd se va întoarce el.

– De-acum pot să plec. Am să purced la drum, urmînd picăturile de sînge. Ele îmi vor fi călăuza sigură, mai adăugă flăcăul.

Apoi se duse să-şi ia rămas-bun de la părinţi.

– Trebuie să alerg pînă în oraşul cutare... cu nişte treburi, grăi el liniştit. N-o să lipsesc mult, îi asigură, zîmbindu-le. Preţ de cîteva zile...

I-au urat cu toţii drum bun, să se întoarcă teafăr şi cît mai curînd. Şi s-a aşternut flăcăul nostru la drum. A trecut din sat în sat şi din oraş în oraş, pribegind zile în şir, călăuzindu-se după urmele de sînge. Şi-a mers şi-a tot mers, hotărît să nu se oprească pînă ce nu ajunge la ţintă. Şi iată că a ajuns la porţile unei cetăţi mari, cîrmuită de un sultan puternic şi drept, căruia i se dusese vestea printre toţi credincioşii musulmani. Şi, spre marea lui mirare, urma picăturilor de sînge s-a oprit tocmai la palatul sultanului. Chiar acolo lîngă porţile cele înalte ale palatului. Asta înseamnă că cele două necunoscute sînt de la curtea sultanului, îşi zise tînărul nostru. Mai ştii? S-ar putea să fie chiar dintre slujitoarele haremului...[1] Flăcăul şi-a îmboldit cămila şi nu i-a îngăduit să îngenuncheze, ca să se dea jos de pe ea, decît la intrarea palatului.

– Vin dintr-o ţară tare îndepărtată şi vreau să-l văd pe măritul sultan! glăsui el către mai-marele străjilor, care-l privea uluit de atîta îndrăzneală. Voi să mă primească fără zăbavă, pentru o pricină care-l priveşte chiar pe Măria Sa!

1. Instituţia haremului a fost împrumutată de arabi de la bizantini, prin secolul al VII-lea. Dispoziţiile Coranului referitoare la portul vălului şi la izolarea femeii – prezente în diferite sure coranice (vezi, pentru exemplificare, Sura Facţiunilor, XXXIII, versetele 53-59) – au fost dezvoltate şi accentuate de jurişti şi comentatori. În timp ce bărbaţii din păturile inferioare şi mijlocii din societatea musulmană par să fi practicat o formă oarecare de monogamie, bărbaţii din păturile avute întreţineau gineceuri complicate, care, alături de un număr legal de soţii, erau populate şi de concubine, slujnice, eunuci şi paznici. Sistemul a supravieţuit pînă într-o epocă relativ recentă şi n-a dispărut cu totul nici în zilele noastre. În accepţiunea modernă, prin cuvîntul *harim* (intrat în numeroase limbi europene cu forma turcească *harem*) se au în vedere în mod curent părţile unei case – în general locuite de femei – în care este interzis accesul străinilor de familie, precum şi femeile dintr-o familie.

Cînd a ajuns cererea la urechile sultanului, acesta a poruncit ca flăcăul să fie găzduit în hanul rînduit pentru oaspeţi, ca să se poată odihni mai întîi cum se cuvine după osteneala drumului. Dar credeţi că tînărul nostru de odihnă-i ardea? Nici vorbă! I-a cerut din nou mai-marelui străjilor să fie primit degrabă. Cînd a văzut sultanul atîta nerăbdare din partea străinului ce pretindea că pricina lui nu suferă amînare, s-a hotărît să-l primească de îndată. Vezi că parcă şi sultanul începuse a fi curios să audă despre ce-i vorba. Şi iată-l pe flăcăul neînfricat intrînd în marea sală unde sultanul îşi primea supuşii. Spre uimirea lui, sultanul era singur; îşi îndepărtase slujitorii şi dregătorii, cînd a auzit că e vorba de o treabă care-l privea numai şi numai pe el.

Flăcăul s-a închinat adînc în faţa sultanului, iar acesta i-a urat bun venit în ţara lui.

— Am aflat că ai a-mi vesti lucruri însemnate pentru noi, tinere, începu sultanul, încurajîndu-l. Ia s-auzim, despre ce-i vorba?

— Preamărite sultan, grăi flăcăul neînfricat. Vin dintr-o ţară tare de departe şi-am înfruntat pe drum nenumărate primejdii. Şi toate doar din pricina unei întîmplări ciudate care l-a costat viaţa pe fratele meu cel mic.

— Care-i întîmplarea asta ciudată şi ce legătură ar putea ea să aibă cu noi? îl iscodi sultanul nedumerit.

Tînărul a prins curaj şi s-a apucat pe dată să istorisească toate cîte li se întîmplaseră fratelui său şi lui. Sultanul s-a mirat foarte de cele auzite.

— Şi ce legătură are povestea asta cu noi şi cu împărăţia noastră, de vreme ce tu eşti dintr-o ţară atît de depărtată? îl mai iscodi sultanul nedumerit.

— Preamărite sultan, am ţintit-o pe una din frumoasele fete necunoscute, care pare să fi fost stăpîna, cu o săgeată, aşa precum i-am mai spus Măriei Voastre, şi din piciorul rănit i s-au prelins picături de sînge, îi lămureşte tînărul. Am pornit pe urmele lor pînă ce-am ajuns în luminoasa cetate a Măriei Tale. Şi dîra de sînge s-a oprit tocmai aici, lîngă zidul palatului. Nici o palmă înainte de el! Şi nici dincolo de el nu se mai vede urma de sînge!

Şi-a grăit flăcăul nostru tot cu vorbe meşteşugite, măgulindu-l şi lăudîndu-l pe sultan, preamărind dreptatea şi înţelepciunea lui. Şi toate astea i-au mers sultanului la suflet, mîngîindu-i urechile şi vanitatea şi făcîndu-l să se aprindă de curiozitate pentru povestea ce i se istorisea.

— Fii încredinţat, grăi sultanul cu ifos, cel ce-a făcut una ca asta îşi va primi negreşit pedeapsa ce i se cuvine, fără să-mi pese dacă e vorba despre cineva din stirpea mea sau de vreunul din supuşii mei. Nu vei părăsi împărăţia decît după ce-i voi fi descoperit pe vinovaţi şi-şi vor fi primit pedeapsa meritată.

Tînărul nostru s-a rugat pentru preamăritul sultan, implorîndu-l pe Allah să-l păzească şi să-i călăuzească faptele spre dreptate. Apoi i-a cerut îngăduinţa şi a părăsit palatul.

Sultanul a rămas singur, cu sufletul bîntuit de nelinişte şi îndoieli. Prima bănuială s-a îndreptat chiar asupra fiicei sale, pe care n-o mai văzuse de cîteva zile. Şi ce i se părea acum tare ciudat era că, de fiecare dată cînd întrebase de ea, îi răspunseseră ba că ar fi bolnavă, ba că i-a slăbit pe neaşteptate vederea şi că s-a retras într-o odaie întunecoasă, unde n-are voie să intre nimeni, de teama parfumurilor şi aromelor care-ar putea să-i înrăutăţească boala şi să-i sporească durerile. Sultanul, ce-i drept, tot încercase s-o vadă ca să se liniştească, dar mama ei îl oprise ori de cîte ori voise să se apropie de iatacul ei.

— Măria Ta, nu intra la fata noastră, căci ai parfumuri tare pătrunzătoare, care-i fac rău şi sporesc durerile bietei copile! se împotrivise ea.

Şi, cum tocmai soţia lui îl ademenise cu astfel de vorbe, îi dăduse crezare şi amînase de pe-o zi pe alta să-şi vadă odorul. Dar acum, după ce-a ascultat istorisirea tînărului necunoscut, i s-a cuibărit îndoiala în suflet şi şi-a zis că trebuie s-o vadă neîntîrziat pe copilă, pentru a-şi risipi bănuielile şi neliniştea.

Sultanul s-a ridicat, fără să mai stea pe gînduri, şi-a aruncat mantia pe umeri şi-a pornit cu paşi hotărîţi spre pavilionul unde locuia prinţesa, dar, pe neaşteptate, i-a ieşit în cale sultana, care zorea în aceeaşi direcţie.

— Unde se duce Măria Sa? îl întrebă ea vădit încurcată.

— Vreau s-o văd numaidecît pe fiica mea, răspunse sultanul morocănos.

— Dar i-am spus Măriei Tale că oricine ar intra la ea n-ar putea decît să-i pricinuiască un rău şi să-i sporească suferinţa.

— Trebuie s-o văd pe fată chiar în clipa asta, i-o reteză sultanul hotărît. Trebuie să văd cu ochii mei cît este de bolnavă şi să-l chem pe cel mai iscusit tabib din împărăţie ca s-o doftoricească, dacă este nevoie.

Mama a încercat în fel şi chip să-l înduplece şi să-l abată pe sultan de la hotărîrea lui, dar n-a fost cu putinţă.

— Atunci, îngăduie-mi să intru eu mai întîi, se mai rugă ea, ca s-o pregătesc pentru întîlnirea cu Măria Ta şi să încerc să-i feresc ochii de răul ce i l-ar putea pricinui parfumurile care te însoţesc.

Sultanul s-a mai înmuiat oleacă, dar tot cu inima îndoită. A rămas în sala cea mare, aşteptînd nerăbdător, cu chipul posomorît. Nemaiavînd de ales, mama a intrat înfricoşată şi i-a şoptit fetei că nu poate scăpa de hotărîrea sultanului. Fata a tresărit speriată, rugîndu-se fierbinte:

— Mai cată, cum-necum, să-l abaţi de la hotărîrea lui!

— Am făcut tot ce-am putut, fata mea, ca să-l opresc să intre. Dar acum n-am mai izbutit. Ține morțiș să te vadă, așa că nu mai avem de-ales. Nu ne mai rămîne decît să ne supunem. Dar ia seama să-ți ascunzi cum oi putea rana de la picior și să te prefaci că ochii nu te-ar mai ajuta să vezi nimic. Nu care cumva să te dai de gol!

Fata s-a pregătit cum a putut, să-l întîmpine pe sultan. Măria Sa a intrat, dînd binețe, și ea i-a răspuns cu glas stins, încercînd să-și ascundă fața și ochii. Sultanul s-a așezat la oarecare distanță și a început să sporovăiască ba de una, ba de alta. Într-un răstimp îi zise, ademenind-o cu glas blînd:

— Vino mai aproape, fiica mea, să văd ce-i cu ochii tăi!

— Dar mă tem că n-o să nimeresc să ajung la Măria Ta, îi răspunse fata cu glasul trist.

— Ia-o de mînă și ajut-o să vină lîngă mine, îi porunci Măria Sa sultanei.

Și mama, și fiica se simțeau la mare strîmtoare, neștiind nici ce să facă, nici ce să spună. Dacă ar fi încercat să păşească, s-ar fi dat musai de gol, căci piciorul n-o ajuta. Dar porunca sultanului trebuia ascultată. Așa încît mama s-a ridicat cu inima cît un purice, a luat fata de mînă și-a ajutat-o să ajungă în fața sultanului. Dar chiar de la primii pași sultanul și-a dat seama că prințesa șchioapătă și că e rănită la un picior. A întrebat-o de îndată ce-a pățit și de ce șchioapătă.

— Măria Ta, mi-a amorțit un picior din pricină c-am stat prea mult în pat. Încolo, n-am nimic, încercă ea să-l amăgească.

Apoi, a continuat să se apropie, șovăind și șchiopătînd, pînă ce-a ajuns lîngă sultan. El s-a uitat atent la chipul ei și a băgat de seamă că ochii îi erau înroșiți din pricina plînsului și nimic mai mult.

— Să-ți văd piciorul! îi porunci sultanul apoi.

Fata a început să tremure ca varga, dar porunca sultanului trebuia împlinită. S-a apropiat de el, și-a descoperit piciorul și pe el se vedeau limpede oblojelile. Sultanul s-a mirat foarte și i-a cerut să-i spună ce-a pățit.

— Am coborît pe scară legată la ochi, răspunde fata șovăind. Mi-a alunecat piciorul, am căzut și mi-am făcut nişte vînătăi...

— Desfă-i oblojelile de la coapsă, porunceşte sultanul, ca să vedem cît de primejdioase sînt vînătăile și să chemăm tabibul pînă nu-i prea tîrziu.

Mama s-a codit ce s-a codit, dar toată suflarea se supune poruncii sultanului, așa încît nici ea n-a putut face altfel. S-a apropiat de fată și i-a desfăcut oblojelile. Și iată că de sub ele a apărut o rană. Și, de cum a văzut-o, sultanul a știut pe dată că e vorba de o înțepătură de săgeată și atunci și-a dat seama că vrăjitoarea despre care-i povestise tînărul acela venit dintr-o țară îndepărtată nu putea fi alta decît fata lui.

— Ce ai tu la picior nu sînt nici vînătăi, nici urme de lovituri, ci urme de săgeată, nu-i așa? prinse a o iscodi sultanul, încruntîndu-se. Cred că ar fi mai

nimerit să-mi spui tot adevărul, fără să încerci să mă păcăleşti, căci funia minciunii e scurtă şi-ajunge repede la par, iar adevărul iese întotdeauna la lumină.

Fata s-a bîlbîit, dînd din colţ în colţ, iar în cele din urmă a amuţit. Dar parcă ai de-ales, atunci cînd sultanul vrea cu tot dinadinsul să afle adevărul? Tăcea mai departe mîlc, neîndrăznind să scoată o vorbă. Sultanul n-a mai putut răbda şi s-a apucat să depene el povestea tînărului străin şi a fratelui său vrăjit.

— Nu mai am nici cea mai mică îndoială că tu te ascunzi în spatele acestei vrăjitorii şi eşti pricina tuturor relelor, întregi sultanul mîniat. Trebuie să-ţi recunoşti vina şi să-mi spui îndată cine te-a însoţit în preumblările tale şi ţi-a tăinuit vrăjile!

Fata a înţeles îngrozită că măritul sultan ştie totul şi că nu mai are rost să încerce să se dea după deget.

— Într-adevăr, eu sînt vinovata, iar pe fata care m-a însoţit o ştie mama din copilărie. A fost un mare păcat ce-am făcut noi, dar poate că-i doar o toană a tinereţii, aşa că-l rog pe părintele meu iubit să ne ierte. Cu mila şi ajutorul lui Allah, va fi şi prima şi ultima oară!

— Fiica mea, îi rupse sultanul vorba hotărît, eu n-am dreptul să iert un păcat ca ăsta, fiindcă ar fi împotriva rînduielilor şi credinţei noastre[1]. Mai ales că-i vorba de cineva care nu-i din neamul nostru. Păcatul vrăjitoriei şi încălcarea celor sfinte se pedepsesc aspru, cu osebire cînd mai e la mijloc şi viaţa unui om.

Fata a înţeles că sultanul este de neînduplecat şi că-i în zadar să implore iertarea. Aşa încît s-a lăsat în voia lui Allah, regretînd amarnic tot ce făcuse. Doar că remuşcările veneau prea tîrziu.

Măritul sultan a poruncit să fie adusă şi fata care o însoţise şi după ce i s-a înfăţişat, a dat pricaz ca fiecare să fie închisă într-un turn al palatului şi să nu încerce nimeni să le vorbească. Dacă cineva ar fi cutezat să încalce poruncile, s-ar fi osîndit singur să înfrunte mînia sultanului.

Măria Sa a plecat apoi îngîndurat şi mînios, văzînd de treburile lui şi-ale împărăţiei şi frămîntîndu-se totodată cum să judece păcatul fetei. „Pedeapsa meritată după legea sfîntă", repeta sultanul în sinea lui. S-a întrebat el şi s-a

1. Practicile de magie şi divinaţie sînt destul de răspîndite în lumea islamică şi în parte tolerate de oamenii religiei, care fac deosebire între magia prohibită şi magia permisă. Se admite, de pildă, provocarea intervenţiei ginnilor binefăcători, după cum se consideră normală apărarea împotriva demonilor, cu ajutorul descîntecelor sau al talismanelor. (Pentru alte detalii, vezi şi Coranul, sura X, versetele 76-81, sura XX, versetele 57-73, sura XXVI, versetele 34-51.)

tot întrebat cum pedepseşte şarul[1] cel slăvit o astfel de crimă, dar tare îi venea greu să găsească un răspuns şi să-şi aline zbuciumul. Nu ştia nici el cum ar fi fost mai bine, dar nici nu putea să-l întrebe pe cadiu, căci nu-i prea convenea să afle lumea ce făcuse fiica lui. Teamă îi era că ar fi ajuns de ocară şi el şi toată familia lui. Aşa încît s-a hotărît ca el fie unicul judecător şi el şi numai el să dea sentinţa în această pricină. Se va strădui cu bună credinţă şi, dacă sentinţa lui se va potrivi cu rînduielile şarului, cu atît mai bine - meritul îl va datora lui Allah -, iar dacă va greşi, Allah va fi îndurător cu el pentru că n-a făcut-o decît cu cele mai bune şi mai curate gînduri. Din respect pentru dreptate va trebui să dea o sentinţă împotriva propriului copil! Şi mai hotărî sultanul ca, aşa cum va da sentinţa singur, tot singur s-o ducă şi la îndeplinire.

După ce s-a aşternut liniştea peste întregul palat, sultanul a pornit - încins cu paloşul - spre turnurile în care erau închise cele două vinovate. A intrat, a tras paloşul din teacă şi a retezat cu o singură lovitură capul fiicei sale, luîndu-i zilele cu mîna lui. La fel a făcut şi cu însoţitoarea ei credincioasă. Apoi a pus cele două capete într-un vas pe care l-a închis cu grijă şi i-a cerut unui sfetnic apropiat să-l ia şi să-l ascundă într-un sipet. Pe urmă a poruncit ca trupurile celor două fete să fie îmbăiate şi îngropate după datină.

Dar uitasem să vă spun că, înainte de a îndeplini hotărîrea, măritul sultan apucase să ia de la prinţesă vasul de porţelan în care se aflau mintea şi sufletul tînărului fermecat, pentru a-l putea aduce la viaţă. A cerut să i se înfăţişeze din nou flăcăul acela străin care venise dintr-o ţară atît de îndepărtată şi care adusese o asemenea furtună în palatul său. L-a primit avînd la stînga sa sipetul în care se aflau capetele celor două fete, iar la dreapta sa vasul de porţelan în care erau închise sufletul şi mintea tînărului cu viers minunat. Străinul s-a înfăţişat dinaintea sultanului, închinîndu-se adînc şi rugîndu-se lui Allah pentru sănătatea Măriei Sale. Apoi a rămas în picioare, aşteptînd porunca. Sultanul i-a cerut să se apropie şi i-a făcut semn să se aşeze într-un jilţ. Sultanul a rămas o vreme tăcut; era copleşit de mînie şi de tristeţe pentru toate cîte se întîmplaseră, dar dreptatea i se părea mai presus de orice. Într-un tîrziu, deschide sipetul în care se aflau capetele celor două fete şi zice flăcăului:

— Priveşte cu luare-aminte la capetele astea! Sînt ale celor două frumoase necunoscute de care te-ai plîns. Iată că şi-au primit pedeapsa cuvenită.

S-a răsucit pe urmă spre dreapta şi a luat vasul de porţelan, arătîndu-i-l tînărului nostru şi grăind:

1. Legislaţia religioasă islamică, bazată în principal pe Coran şi pe *hadis* (tradiţia despre spusele şi faptele profetului Muhammad).

– Iar aici se află sufletul şi mintea fratelui tău cel cu glas fermecat. Ca să-l aduci la viaţă, trebuie să faci aşa şi aşa...

Şi măritul sultan s-a apucat să-i înşire tot ce avea de făcut ca să-i redea viaţa fratelui său, întocmai cum făcuse mai înainte fiica lui.

Tînărul nostru era numai ochi şi urechi. La urmă de tot, i-a mulţumit cu smerenie măritului sultan pentru îndurare şi pentru dreptatea făcută, închinîndu-se iarăşi pînă la pămînt. Şi, după ce sultanul l-a dăruit cu bani şi straie de preţ, a pornit ca vîntul înapoi spre ţara lui.

A mers flăcăul nostru din poveste zi şi noapte fără popas, pînă ce-a ajuns în oraşul de unde plecase. Cînd s-a văzut din nou acasă, a coborît de pe cămilă şi s-a dus mai întîi să ascundă vasul de porţelan într-un loc ferit. După asta a mers şi le-a dat bineţe părinţilor şi apoi a alergat spre odaia surorii lui. Şi numai ce s-au văzut şi s-a apucat să-i istorisească pe nerăsuflate tot ce făcuse şi tot ce i se întîmplase din clipa plecării în lunga lui peregrinare şi pînă în clipa revederii. Sora lui asculta cu nesaţ, arzînd de nerăbdare să-l vadă din nou în viaţă pe fratele ei cel vrăjit.

– Nu te grăbi! încercă s-o domolească flăcăul. Fiecare lucru la vremea lui! Am aşteptat atîta! N-o să se facă gaură în cer dacă mai aşteptăm oleacă. Ştii prea bine că inima şi mintea fratelui nostru au fost răpite în puterea nopţii şi ele nu i se pot da înapoi decît tot numai noaptea.

Fata s-a supus, aşteptînd să se lase întunericul, cu nelinişte şi nerăbdare, cu teamă şi speranţă.

Cînd s-a aşternut bezna şi toată suflarea din casă a adormit, flăcăul s-a strecurat tiptil, a scos vasul de porţelan din ascunzişul lui şi, însoţit de sora mai mică, a pornit spre odaia unde zăcea întins corpul neînsufleţit al mezinului. L-au ridicat, au umezit o basma în vasul de porţelan şi l-au uns cu ea pe tot corpul, trezindu-l încetul cu încetul la viaţă. Apoi i-au dat să soarbă cele cîteva picături din licoarea fermecată ce rămăsese pe fundul vasului şi iată că tînărul cu viers minunat deschise ochii şi întrebă, privind mirat în jurul lui:

– Unde mă aflu? Ce s-a întîmplat cu grădina?

Fratele şi sora lui s-au grăbit să-l liniştească într-un glas, lămurindu-i că se află la el în casă. Tînărul vrăjit se chinuia să-şi aducă aminte ce se întîmplase cu el, dar nu izbutea defel să-şi dea seama de nimic precis. Simţea doar că plutise un timp într-o lume ciudată, trecînd de la un vis la altul, dar, în clipa cînd se trezise din somnul lung şi greu, toate peripeţiile acelor vise pieriseră din mintea lui, şterse ca de mîna unei vrăjitoare, lăsînd în urmă doar o buimăceală ciudată ce-l împresura ca un văl. Dar toate au trecut cu bine şi tînărul cel cu viers frumos a scăpat de vrajă şi a revenit la viaţă, printre ai săi. Şi cei trei fraţi au ieşit în grădiniţa din faţa casei, frămîntîndu-se cum

să-i vestească pe părinți despre cele întîmplate. Erau destul de bătrîni și de amărîți din pricina pierderii mezinului și se temeau că o veste atît de neașteptată ar putea să-i doboare. Așa ceva se putea întîmpla căci așa s-a mai petrecut, după cum prea bine ne spune un poet:

Și-atît m-am bucurat de-astă întîmplare,
C-am prins să plîng pe dat' în gura mare.

Au chibzuit îndelung și-au găsit cu cale c-ar fi mai nimerit să tăinuiască întîmplările și să-i ia încet cu vorba, de teamă să nu li se întîmple cine știe ce bucluc la aflarea veștii. Zis și făcut. Fratele mai mare s-a întors în casă și-a stat la taifas cu ei pe îndelete și doar așa, ca în treacăt, a pomenit de o veste îmbucurătoare, cu care s-a întors din lunga lui călătorie. Bătrînii și-au lungit gîturile către fiul lor, curioși să afle, simțind cum o rază de nădejde luminează sufletele lor nerăbdătoare. Și băiatul lor s-a apucat să ticluiască o poveste pe loc și le-a grăit așa:

— Tare descumpănit am mai rămas cînd am auzit că fratele meu a pierit cu zile. Dar am aflat că se pot întîmpla și minuni și că unii oameni se pot întoarce la viață, după ce-au zăcut vreme îndelungată într-un leșin adînc. Tot cumpănind eu, nu știu cum mi s-a năzărit așa, din senin, că i s-ar putea întîmpla și mezinului nostru una ca asta. Și-atunci m-am grăbit să-l dezgrop și să-l scot la lumină. Dar era nespus de prăpădit și vlăguit; așa că l-am luat și-am plecat cu el într-un suflet la un tabib căruia i se dusese vestea peste nouă mări și nouă țări. Și nu credeți că l-a făcut bine?!

Părinții sorbeau vorbele fiului, dar nu le venea să creadă ce auzeau. Și-atunci s-au apucat să-l descoase, tot minunîndu-se:

— Tu glumești cu noi sau vorbești serios? Vorbele tale sînt adevărate sau sînt niște plăsmuiri?

— Credeți că-mi arde de șagă, cînd e vorba de o treabă ca asta? Cum aș putea să vă amăgesc sau să vă înșel? Tot ce-am spus este adevăr curat. Mezinul se află acum în grădină și este la fel de zdravăn și de voios cum îl știați dintotdeauna. Dacă vreți, puteți să-l vedeți chiar acum!

Bătrînii au ieșit îngîndurați în grădină, obișnuindu-se încet-încet cu vestea cea mare, și nu li s-a mai părut nimic ciudat cînd l-au auzit pe fiul lor strigînd și pe mezin răspunzîndu-i din fundul grădinii.

Flăcăul cel vrăjit a alergat în întîmpinarea lor, îmbrățișîndu-i pe rînd și sărutîndu-i pe frunte, în vreme ce bătrînii plîngeau cu lacrimi de fericire.

Și-au trăit cu toții laolaltă o viață plină de bucurii, pe care vi le dorim și vouă, celor ce-ați ascultat povestea tînărului vrăjit, cel cu viers minunat.

Prințesa care nu vorbise niciodată

Trăia cîndva, demult, într-o cetate veche, un sultan, împreună cu fiica lui... Dar asta a fost demult, demult de tot, pe cînd erau sultani şi împăraţi şi viziri şi cetăţile erau rare şi multă cale trebuia să străbată caravana pînă ce ajungea la porţile lor. Dar mai bine să începem să depănăm povestea...

A fost odată un sultan. Şi, ca toţi sultanii, se bucura şi el de faima şi puterea cu care-l blagoslovise Allah şi de ascultarea supuşilor săi credincioşi. Pe lîngă toate bucuriile, Allah îl mai binecuvîntase şi cu o fată; doar cu o fată, căci, oricît jinduise şi după alţi moştenitori, sultana lui nu i-a mai putut dărui alţi copii. Numai că fata sultanului era tare ciudată şi nu semăna cu nici o făptură obişnuită. Închipuiţi-vă o fată frumoasă ca luna plină şi blîndă ca o porumbiţă, dar care nu vrea niciodată să vorbească. Putea să numere lumea pe degete de cîte ori îi auzise glasul; dar nici atunci nu s-ar putea zice că vorbise, pentru că vorbele ei erau atît de puţine şi încîlcite, încît oamenii nu le puteau dezlega tîlcul. Pasămite, nu putea rosti cuvinte obişnuite precum celelalte femei din palat şi le trebuia mult oamenilor din jurul ei să priceapă tîlcul spuselor odraslei preamăritului sultan. Tare îl mai întristau toate astea pe părintele ei şi ce n-a făcut Măria Sa s-o scoată pe fata lui din muţenie, dar toată strădania a fost în zadar. Toată lumea o ştia de prinţesa care nu vorbeşte niciodată. În van s-au perindat saltimbancii şi dansatoarele prin sălile palatului, în van s-au spus snoave şi poveşti hazlii, în van au fost aduse sumedenie de colivii cu păsări din toate zările pămîntului. Toate încercările au fost în zadar. Nu vorbea şi nu rîdea niciodată. Anii trecuseră în zbor şi fata se făcuse tot mai frumoasă, iar sultanul începuse de la o vreme să se gîndească la ziua nunţii preaiubitei lui fiice. Dar ce folos de frumuseţe ?! Cine să ia de soţie o stană de piatră, oricît ar fi ea de frumoasă ? S-au perindat prin palatul sultanului mulţime de emiri şi de viziri, tineri care mai de care mai strălucitori, cu nume a căror faimă se dusese pînă hăt departe, în cele patru zări. Şi, cum veneau, tot aşa plecau. Nedumeriţi de

ciudățenia prințesei, nu se încumetau să rămînă, deşi jinduiau nespus la o asemenea mîndreţe de copilă şi o împărăţie atît de strălucită.

Ce să facă sultanul? S-a tot gîndit, s-a tot frămîntat şi în cele din urmă şi-a zis că n-are încotro şi trebuie să-şi mărite odorul cu un om de rînd. Dar, oricum, tot nu se încumeta să-şi dea copila după primul venit sau orice vîntură-lume care rîvnea să se căpătuiască din mila împărăţiei. Acela ce îndrăznea s-o ceară de soţie pe fiica preamăritului sultan trebuia să-şi dovedească destoinicia şi virtuţile biruind toate încercările la care avea să fie supus.

Zis şi făcut! Crainicii au pornit să trîmbiţeze vestea în toată împărăţia şi solii au anunţat peste tot hotărîrea sultanului de a-şi da fata aceluia care o va face să vorbească. Fie că nu ştiau prea bine ce-i aşteaptă, fie că bogăţia sultanului şi strălucirea palatului său îi orbea, peţitorii au început să vină cu duiumul. Ce mare lucru aveau de făcut! şi-au zis ei. Să faci o prinţesă să rîdă sau să vorbească! N-ai decît să-i spui niscaiva vorbe de duh şi treaba-i ca şi gata. Dar se vede bine că nimic nu-i atît de uşor pe cît pare de departe, căci capetele peţitorilor prea încrezători s-au rostogolit rînd pe rînd în ţărînă, pînă ce şirul lor a ajuns la douăzeci. Şi asta pentru că n-a fost chip să scoată careva vreo vorbă sau vreun zîmbet de la prinţesa cea tăcută. Iar condiţia aşa fusese: aceluia care va vedea chipul prinţesei şi nu va izbîndi în încercarea de-a o face să vorbească, unde-i stau picioarele, acolo-i va sta şi capul. Şi, cum vestea rea se răspîndeşte ca fulgerul, iar cea bună umblă ca melcul, a aflat îndată toată suflarea ce primejdie îi paşte pe cei ce-ar îndrăzni să viseze măcar la mîna prinţesei. Aşa încît de la o vreme nu s-a mai înfăţişat nimeni la porţile palatului, iar tristeţea domnea prin toate ungherele, dregători şi slujnice fiind cuprinşi deopotrivă de spaimă în faţa mîniei şi supărării sultanului.

Dar undeva, într-un colţ îndepărtat şi uitat al împărăţiei, unde veştile ajungeau doar după ce restul lumii uitase de mult întîmplările, trăia un flăcău isteţ şi chipeş, dar sărac lipit pămîntului. Se pare că zîna cea bună uitase să-i dăruiască şi lui, ca oricărui tînăr pe lume, un dram de noroc. Era plin de curaj, dar tot ce încercase pînă atunci în viaţă se spulberase în cele patru vînturi. Pierduse aproape orice speranţă că va face ceva în viaţă, cînd a auzit de ciudăţenia prinţesei şi şi-a zis că, nemaiavînd nimic de pierdut, ar putea şi el încerca să-şi schimbe soarta.

Şi, tocmai cînd nimeni nu mai nădăjduia ca prinţesa să se mărite vreodată, iată că apăru la porţile palatului un flăcău chipeş şi îndrăzneţ, care, nici mai mult, nici mai puţin, voia să i se înfăţişeze sultanului pentru a o cere în căsătorie pe prinţesa cea tăcută.

Sultanul l-a privit înciudat, neştiind nici el prea bine dacă trebuie să se mînie de îndrăzneala şi nechibzuinţa flăcăului sau să-i fie milă de tinereţea lui. Dar ce putea face? Flăcăul hotărîse singur să înfrunte primejdia şi apoi este bine ştiut că ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus!

Slujitorii au alergat năuci în toate părţile, cît a fost ziua de lungă, şi nimeni nu putea spune cu adevărat dacă se făceau pregătiri de nuntă sau de înmormîntare. Seara, cînd flăcăul cel chipeş a fost condus în iatacul prinţesei, a văzut aproape cu spaimă că într-un colţ sta ca însăşi moartea un sclav negru cu hangerul alături. După cîteva clipe de chibzuială, fără să îndrăznească să ridice ochii spre prinţesă, flăcăul s-a hotărît să rupă tăcerea grea, rugîndu-se cu glas mieros, doar-doar l-o înduioşa pe sclavul ce privea nepăsător în bagdadie, aşteptînd să se scurgă clipele:

– Rob al lui Allah, îndură-te, rogu-te! Sfîrşitul îmi este aproape, căci mîine în zori îmi va zbura capul de pe umeri. Nu mi-au mai rămas decît cîteva ceasuri din viaţa asta şi aş vrea să aud glasul unei făpturi omeneşti, ca să mai uit de gîndurile cele negre care-mi dau tîrcoale. Îndură-te şi spune-mi o poveste!

– Nu prea văd ce ţi-aş putea spune, i-a răspuns sclavul morocănos. Adevărul este că nici nu ştiu nici o poveste. Dar, dacă ţii neapărat să auzi un glas omenesc sub acoperişul ăsta, n-ai decît să spui tu povestea şi aşa o să treacă vremea mai repede pentru toţi. Altfel, ia-ţi nădejdea!

„Prea bine", şi-a zis în sinea lui flăcăul cel isteţ şi s-a grăbit să înceapă povestea:

– A fost odată un dulgher tare iscusit, mare meşter cioplitor; în mîna lui lemnul prindea viaţă. Şi ce-i vine în minte într-o bună zi dulgherului nostru, că se apucă să cioplească un chip de om. Şi, tot lucrînd, s-a lăsat furat de frumuseţea chipului cioplit, punîndu-şi în joc tot sufletul şi toată priceperea, aşa încît la sfîrşitul lucrului a văzut cu uimire că avea înaintea ochilor o fată minunată, cu chipul şi trupul mai frumoase decît ale unei hurii[1]. Strălucirea lemnului preţios, pe care-l alesese cu multă grijă, îl ţintuise locului şi nu se mai putea dezlipi nici ziua, nici noaptea de ceea ce izvodiseră mîinile lui. Şi-a zis că asta trebuie să fie o pedeapsă pentru trufia lui nemărginită şi l-a chemat degrabă pe vecinul lui – un giuvaiergiu tare iscusit. Dar, în loc să scape de griji, lucrurile s-au încîlcit şi mai mult, căci giuvaiergiul a căzut şi el pradă vrăjii pe care o răspîndea chipul fetei din

1. „Hurii cu ochi mari" (sura XLIV, versetul 54, sura LII, versetul 20, sura LVI, versetul 22). „Soţiile pure" promise de Coran credincioşilor care vor ajunge în Paradis (sura II, versetul 25, sura III, versetul 15, sura IV, versetul 57, sura XXXVI, versetul 56, sura LVI, versetele 35-38 etc.).

lemn cioplit şi a rămas şi el lîngă dulgherul nostru, întrecîndu-se care mai de care cu laudele. Giuvaiergiul s-a hotărît să facă pentru fata din lemn cele mai strălucitoare podoabe pe care le ştia el face, doar-doar o căpăta viaţă. Asta pentru că nădejdea încolţise şi în sufletul giuvaergiului şi gîndul la chipul vrăjit nu-i mai da pace. După o vreme s-a întors istovit de-atîta trudă şi migală cu cele mai strălucitoare podoabe care se văzuseră vreodată şi pe care le-a pus în jurul gîtului şi încheieturilor gingaşe ale frumoasei fete din lemn. Cei doi o priveau fermecaţi şi nu mai conteneau cu laudele, întrecîndu-se să spună lucruri nemaiauzite despre ea. Nu-şi mai încăpeau în piele de-atîta mîndrie şi nu se mai săturau privind-o. De la o vreme, odaia devenise prea strîmtă pentru trufia lor şi-au simţit nevoia s-o arate şi altora. Atunci s-au gîndit la prietenul lor cel mai bun, un om căruia i se dusese vestea pentru evlavia şi credinţa lui nestrămutată în Allah. De cum a intrat prietenul lor pe uşă şi a apucat să-şi arunce o privire asupra chipului fetei din lemn, a fost şi el robit pe dată de vraja ei. A rămas aşa o vreme, dus pe gînduri, apoi şi-a întrebat prietenii: „De ce oare nu l-am ruga pe Allah să-i dea viaţă acestui chip minunat, să-i dăruiască un suflet ca să devină una dintre făpturile lui?". Au fost uimiţi toţi trei la gîndul că atîta armonie şi perfecţiune ar putea fi adunate într-o făptură vie care să le vorbească, să le zîmbească şi să le înseninеze zilele. Atunci, prietenul cel evlavios s-a aşezat cu nădejde să spună din zori şi pînă-n noapte rugăciuni fierbinţi, care să-l înduplece pe Allah să-i dăruiască viaţă frumoasei fete din lemn cioplit. Şi iată că Allah s-a îndurat de rugăminţile lui, dăruindu-i viaţă şi suflet fetei din lemn, făcînd din ea o adevărată minune vie. Dar se vede treaba că nu toate rugăciunile îndeplinite aduc neapărat fericirea, căci, pentru cei trei prieteni, amarul abia acum începea. Minunata şi gingaşa făptură care-i vrăjise pe toţi era mult prea rîvnită de ochiul oricărui muritor, iar ei au început să se teamă atît de tare pentru ea, încît şi-o dorea fiecare doar pentru el. Vrajba şi discordia au început să se strecoare între ei. Unde rămăseseră oare frumoasele zile de la început, cînd îi unea numai dragostea pentru frumosul chip izvodit de mîinile dulgherului? Nici vorbă de aşa ceva! Acum se pîndeau tot timpul şi nu mai ştiau cum să scape unul de altul, dar nici unul nu îndrăznea s-o spună. Dacă te-ar fi ales pe tine, robule, să judeci această pricină, l-a întrebat deodată flăcăul nostru pe sclavul cel negru, cui i-ai fi dat-o pe gingaşa făptură?

— Nu mă întreba, stăpîne, i-a răspuns robul nedumerit, căci răspunsul nu-i pe măsura minţii mele. În ochii mei, fiecare dintre cei trei bărbaţi îmi pare la fel de îndreptăţit să capete minunata făptură, că doar fiecare s-a străduit din răsputeri să facă ceva pentru desăvîrşirea ei.

În clipa aceea, din colţul unde prinţesa sta nemişcată pe scaunul ei, s-a auzit foşnet de mătăsuri şi glasul dulce a grăit ca din altă lume:

— Prietenul cel evlavios o merita cu adevărat pe gingaşa făptură, căci, fără rugăciunile lui fierbinţi şi fără credinţa lui puternică, frumoasa fată ar fi rămas pentru totdeauna un chip de lemn cioplit, lipsit de viaţă.

În clipa aceea, robul şi-a încălţat papucii, şi-a încins hangerul şi a părăsit odaia.

La răsăritul soarelui, cum s-a trezit, sultanul l-a chemat la el pe sclavul cel negru ca să adauge la şirul celor ce şi-au pierdut capul şi pe al douăzeci şi unulea petitor. Dar ce să vezi? Robul s-a înfăţişat liniştit, şi-a dus mîna la frunte şi-a îngenuncheat dinaintea tronului:

— Mărite sultan, Luminăţia Ta, minunea s-a întîmplat – prinţesa a vorbit!

— Vino-ţi în fire, omule! a strigat sultanul, privindu-l chiorîş. Eşti sigur de vorbele tale?

— Mărite stăpîn, prinţesa a vorbit! a repetat robul cu fruntea lipită de pămînt.

— Tare mă tem că te-a prins somnul şi-ai visat sau ai avut cine ştie ce vedenii, iar acum vorbeşti anapoda, s-a mîniat sultanul. Cum este cu putinţă să nu fi izbutit douăzeci de viziri şi emiri să scoată din muţenia ei o femeie, fie ea şi o prinţesă, şi a reuşit tocmai flăcăul ăsta, un vîntură-lume venit de cine ştie unde?!

— Prealuminate sultan, prinţesa a rostit vorbe deslușite ca mine şi ca Măria Ta, vorbe pe care le-au auzit prea bine urechile mele şi pe care le ţin minte întocmai!

— Şi ce-a spus prinţesa? Să aud! l-a îndemnat neîncrezător sultanul.

— Măria Ta, flăcăul acesta a spus o poveste şi mi-a cerut să judec cu mintea mea o pricină încîlcită din basmul acela. Şi, cum mintea mea de rob n-a fost în stare să găsească răspunsul cel bun, atunci a rostit prinţesa, cu glasul cel mai limpede şi mai melodios pe care mi-a fost dat să-l aud vreodată, judecata dreaptă a acelei pricini din poveste.

— Aşa să fie, cum spui, s-a învoit sultanul cu gura pe jumătate, dar pentru noaptea asta am hotărît să-i vegheze unul dintre vizirii mei şi-atunci om vedea care-i adevărul!

Cînd s-a lăsat noaptea, flăcăul nostru a intrat din nou în odaia prinţesei şi-a văzut cu inima strînsă că, în colţul unde stătuse cu o seară în urmă robul cel negru, se tolănise pe perna de puf însuşi marele vizir.

— Mărite vizir, a început flăcăul nostru să se roage cu glas plin de umilinţă. Sînt prea plecata slugă a Înălţimii Voastre, care, nemaiavînd mult de poposit în lumea asta, îndrăzneşte să vă roage să-i vorbiţi în noaptea asta ca să se poată împărtăşi măcar în ultimele clipe ale vieţii din înţelepciunea marelui vizir.

— Ha, ha! şi-a rîs în barbă marele vizir. Nechibzuinţa şi îndrăzneala se plătesc, flăcăule, iar eu n-am ce să-ţi spun ca să-ţi îndulcesc ultimele clipe ale vieţii. Dar, ca să ne treacă vremea mai repede, am să fiu atît de mărinimos şi-am să-ţi îngădui să vorbeşti tu. Spune ce vrei, povesteşte orice, doar să zboare şi noaptea asta de corvoadă!

Şi, cum flăcăul nostru atît aştepta, s-a şi apucat să depene povestea:

— Înţeleptule vizir, se spune că undeva departe, la marginea împărăţiei, trăia cîndva, demult, un bărbat înstărit care s-a însurat de tînăr cu o fată frumoasă ca luna plină. Tare mult îşi dorea copii, iar rugăciunea lui a fost repede ascultată şi soţia i-a adus pe lume trei fete şi-un băiat. Doar că sărmanul n-a avut parte să trăiască să-şi vadă copiii mari, căci a părăsit această lume pentru cea de dincolo, cînd copiii erau încă micuţi. Şi-au rămas cu toţii în grija mamei, care cu chiu, cu vai şi cu ajutorul lui Allah i-a crescut pînă ce-au ajuns la vremea căsătoriei şi-atunci a părăsit şi ea această lume. Ce să facă acum băiatul? Nu putea pleca nicăieri să-şi găsească un rost pînă ce nu-şi vedea surorile la casele lor. Dar parcă era un blestem; nici un muritor nu se încumeta să peţească pe vreuna dintre surori, deşi se făcuseră frumoase foc. Au aşteptat ce-au aşteptat, s-au rugat ce s-au rugat, dar toate nădejdile li s-au risipit în vînt. Atunci fratele lor şi-a luat inima în dinţi, căci nu putea răbda să vadă chipurile frumoaselor copile ofilindu-se în spatele ferestrelor, şi-a dat sfoară-n ţară că-şi va mărita surorile cu cel dintîi venit – fie bogat, fie sărac, fie tînăr, fie bătrîn, fie de neam, fie om de rînd, căci o vorbă veche spune: mai bine cu un mire în baston decît fată bătrînă. Şi n-a trecut mult şi s-au pomenit cu un leu care i-a înspăimîntat pe toţi. Era chiar împăratul tuturor vieţuitoarelor deşertului, care, nici mai mult, nici mai puţin, o cerea de soţie pe cea mai mare dintre surori. S-au codit ce s-au codit şi şi-au frînt mîinile, dar n-au avut încotro, căci cuvîntul era dat şi în faţa împăratului tuturor vieţuitoarelor din deşert nu puteai îndrăzni să-l calci. Şi-a luat-o leul pe cea mai mare dintre surori şi-a dus-o în locurile necălcate şi neştiute de nimeni, în inima deşertului. Şi ce să vezi? Toate vieţuitoarele deşertului s-au înfăţişat pe dată şi i s-au închinat ca unei regine. Toate o păzeau cu rîndul şi toate se întreceau să-i aducă cele mai delicioase vînaturi, cele mai proaspete trufe, cele mai gingaşe flori şi cele mai aromate ierburi pentru culcuş. Într-una din zile, toate vieţuitoarele s-au adunat şi-au pregătit un mare ospăţ. Nu se mai sfîrşea şirul celor care purtau pe frunze vînaturi fripte, fragede şi aromitoare, fructe moi şi dulci, aduse de departe şi ouă răscoapte, de prepeliţă. Şi toată zarva asta numai pentru că sosea un oaspete de seamă: vulturul – împăratul tuturor vieţuitoarelor văzduhului. A venit vulturul şi, cum era şi firesc, a fost aşezat în capul mesei, ca orice oaspete de soi. Şi s-au desfătat cu toţii, ospătîndu-se din toate bunătăţile şi într-un

tîrziu, din vorbă în vorbă, au aflat şi pricina pentru care făcuse vulturul atîta cale pînă la casa leului din deşert. Pasămite, auzise de la unul şi de la altul – căci aşa umblă veştile în lumea largă – de fericirea ce dăduse peste regele tuturor vieţuitoarelor deşertului. „Frate leu", i-a zis vulturul. „Rogu-te, învaţă-mă şi pe mine unde să mă duc să-mi găsesc o mireasă atît de frumoasă, că sînt gata să străbat şi un drum pînă la capătul lumii!" „Nimic mai uşor, frate vultur!", i-a răspuns leul mîndru şi plin de ifose. „Soaţa mea mai are două surori, una mai frumoasă decît cealaltă. N-ai decît să pleci în zbor pînă la cetatea în care locuiesc şi norocul va fi de partea ta!" Vulturul cel falnic n-a mai stat o clipă pe gînduri şi-a şi pornit în zbor spre cetatea în care spera să-şi găsească fericirea. N-a avut prea mult de căutat, căci din văzduh ochiul lui ager vedea totul ca-n palmă. A bătut la casa celor trei fraţi şi i s-a deschis. L-a întîmpinat fratele fetelor, urîndu-i bun venit. „Sînt vulturul, împăratul tuturor vieţuitoarelor văzduhului", a început falnicul musafir, „şi-am venit să o cer de soţie pe una din surorile tale!". Ce să spună băiatul nostru? Deşi semeţia vulturului îl cam înspăimîntase şi se gîndea cu tristeţe că trebuie să se despartă şi de sora mijlocie, pe care nu ştia dacă o s-o mai vadă vreodată, a trebuit să se învoiască. Odată ce cuvîntu-i dat e jurămînt curat! Şi-a luat vulturul mireasa şi-a plecat cu ea în zbor, oprindu-se pe o creastă de munte, aproape de soare şi de stele. Au venit apoi să i se închine toate vieţuitoarele văzduhului, unele cîntîndu-i cu viers dulce, altele cărîndu-i cel mai fin puf pentru culcuşul ei, altele aducîndu-i cele mai dulci poame şi cel mai fraged vînat. Ce mai încolo-ncoace, era îndrăgită şi răsfăţată ca o regină! Doar era soţia împăratului tuturor vieţuitoarelor văzduhului şi asta nu era lucru de şagă. Într-o zi senină şi fără pic de vînt, vulturul plana deasupra mării, scrutînd valurile, căci îşi pusese în gînd să-i aducă iubitei sale soaţe pentru masa de seară peşte proaspăt şi de soi. Auzind un glas din valuri, s-a coborît deasupra apei şi ce i-a fost dat să vadă? Un peşte uriaş care înota sprinten şi căuta să-i atragă luarea aminte: „Te-am mai văzut şi altă dată, vulture semeţ! Spune-mi, ce caută un vultur ca tine deasupra mării? Dacă ai nevoie de ceva, spune-mi şi pe dată dorinţa îţi va fi împlinită, căci eu sînt împăratul tuturor vieţuitoarelor din adîncuri. Sînt împărat şi toate vietăţile care trăiesc în valurile mărilor şi oceanelor sînt supuşii mei". „Vei fi răsplătit pentru fapta bună", i-a răspuns vulturul mulţumit. „Eu sînt împăratul tuturor vieţuitoarelor văzduhului şi vin la mare să prind un peşte de soi pentru masa soţiei mele. Ea este din neamul omenesc, iar eu trebuie să mă zbat mult ca să găsesc doar lucrurile care-o fac fericită. „Oo!...", s-a minunat peştele cel uriaş, împăratul adîncurilor. „Ce minunată viaţă trebuie să ai lîngă o soţie din neamul oamenilor! Îţi voi da o mulţime de daruri minunate – peşti gustoşi fără oase şi sepii delicioase, peşti colorati şi perle

strălucitoare ca razele stelelor, dar spune-mi şi mie cum să fac să găsesc şi eu o soţie din neamul omenesc!" „Nimic mai simplu, dragul meu", i-a răspuns vulturul semeţ. „N-ai decît să porneşti spre cetatea în care locuieşte sora cea mică a soţiei mele, împreună cu fratele ei. Dacă o să te arăţi vrednic şi norocul îţi va surîde, în curînd o să ne facem rubedenii. Grăbeşte-te, să nu ţi-o ia altul înainte, şi s-auzim de bine!" Şi-a pornit peştele spre cetatea mult rîvnită, înfruntînd cu greu arşiţa şi uscăciunea şi tînjind după răcoarea valurilor, dar gîndul la frumoasa mireasă din neamul oamenilor îi dădea mereu curaj. Odată ajuns, a bătut în poartă şi i s-a deschis. De data asta mirarea fratelui celor trei fete n-a mai cunoscut margini. Oare ce-i era dat să mai vadă şi să mai audă? „Cine eşti tu, peşte năzdrăvan?", l-a întrebat mirat foarte. „Şi ce vînt te-aduce tocmai la casa noastră?" „Sînt împăratul tuturor vieţuitoarelor din adîncuri", a răspuns peştele cu mîndrie. „Am venit s-o cer de soaţă pe sora ta cea mică!" Gîndul de-a o pierde pe surioara lui cea mică în adîncul mărilor l-a întristat nespus pe bietul tînăr, dar ce putea face, cuvîntul dat e legămînt curat! S-a învoit cu greu, dar s-a învoit şi peştele năzdrăvan şi-a luat soţioara, plecînd cu ea spre malul mării, unde a aşezat-o într-un golf liniştit, înconjurat de stînci şi ferit de furtuni, în care frumoasa fată putea să se bucure de o viaţă uşoară, lipsită de orice griji. N-avea altceva de făcut toată ziua decît să-şi oglindească frumosul chip în apele albastre ale golfului sau să se joace cu perle şi cu scoici. Meduzele şi peştii colorați îi ţineau de urît, iar cîntecul sirenelor îi dezmierda auzul în fiecare seară. Şi astfel, anii treceau ca zilele şi zilele precum clipele şi frăţiorului i s-a făcut dor de frumoasele lui surioare. Şi ce să mai vorbim de grijile care nu-i dădeau pace, de cînd plecaseră în lumea largă doar din vina lui! Era mai mare necazul să trăieşti aşa departe, fără să le poţi vedea. Şi, cum n-a mai putut răbda grijile, într-o bună zi şi-a luat cele de trebuinţă pentru drum lung şi-a plecat în lume. S-a hotărît s-o caute întîi pe sora cea mică, fiindcă de ea îi era cel mai tare dor. Şi-a mers ce-a mers, a mai poposit şi-a mai întrebat, s-a mai odihnit ici şi colo şi-a pornit iar la drum, pînă ce, într-o zi, cînd era soarele sus, a zărit de departe azurul mării şi i-a simţit adierea în nări. A grăbit pasul căci era şi ostenit, şi flămînd, iar dinspre golfuleţul ce se întrevedea în zare venea miros îmbietor de peşte fript. Mare i-a fost bucuria cînd a văzut că la masa ce se pregătea era şi el poftit, iar bucătarul era chiar surioara lui. S-au îmbrăţişat şi au povestit pe nerăsuflate, revărsînd ploaie de întrebări unul altuia, aşa încît nici nu mai aveau timp să-şi răspundă. Şi iată că la prînz soseşte şi peştele năzdrăvan, împăratul tuturor vieţuitoarelor din adîncuri. Aducea cu el, ca de obicei, mulţime de daruri: peştişori aurii, scoici sidefii, crenguţe de mărgean, alge proaspete şi-o cutie ciudată pe care i-a dat-o fratelui soţiei sale, povăţuindu-l: „Cutia

asta este pentru tine şi înăuntru se află darul cel mai preţios. S-o păzeşti ca pe ochii din cap şi mai ales să n-o deschizi decît cînd ai să ajungi în casa ta, în odaia ta, şi vezi de te asigură că n-au rămas nici o uşă şi nici o fereastră deschise. Să nu te ducă ispita să deschizi cutia pe drum, căci, de va zbura din ea acel lucru preţios, nu-l vei mai putea prinde niciodată". Zis şi făcut. Tînărul nostru a mulţumit pentru dar şi, după ce s-a ospătat bine şi s-a săturat de vorbă cu gazdele lui, a pornit-o spre cetatea de unde venise, căci avea cale lungă de mers. A pus cutia primită în dar drept pe creştetul capului şi s-a aşternut la drum. Vezi bine, se grăbea tare tînărul nostru să ajungă acasă, căci ardea de nerăbdare să afle ce-i în cutie. Dar se vede treaba că nu-i uşor să-ţi stăpîneşti curiozitatea, aşa încît de la o vreme tot îşi căuta pricină să se oprească la umbra vreunui copac, chipurile să se odihnească. S-a aşezat la umbră, a pus cutia alături şi, tot privind la ea, şi-a zis că n-o fi foc dacă o să ridice numai puţin capacul. Dar prin deschizătura subţire cît firul de aţă n-a reuşit să vadă nimic. A mai ridicat puţin capacul, dar ceea ce putea vedea era doar o pată de întuneric. Atunci a descoperit-o de tot şi iată că pe la nasul lui un noruleţ de fum uşor ca o părere s-a ridicat cu repeziciune în văzduh, unde a şi dispărut cît ai bate din palme. Abia atunci şi-a adus aminte de sfaturile peştelui năzdrăvan şi-a început să regrete amarnic curiozitatea şi neascultarea lui. Îşi frîngea mîinile de necaz, dar habar n-avea ce era de făcut. Tot frămîntîndu-se aşa, i-a trecut prin minte să se întoarcă la împăratul tuturor vieţuitoarelor din adîncuri să-i ceară ajutor. Nu putea să nu-l ajute, doar nu degeaba era un peşte năzdrăvan. Şi-a pornit-o supărat şi cu mutra spăşită înapoi, pe drumul pe care venise. Cînd a ajuns în golfuleţul albastru, a luat-o înaintea celorlalţi, plîngîndu-se, cerînd iertare şi văicărindu-se de zor: „Vai de mine, surioară! Vai mie, ce năpastă! Ajută-mă, împărate al adîncurilor! M-am împiedicat pe drum, am căzut şi mi s-a spart cutia, iar lucrul preţios ce-a fost în ea a zburat pe dinaintea ochilor mei şi s-a pierdut în văzduh!". „În văzduh?!", a strigat peştele năzdrăvan. „Porneşte degrabă şi adu-i aici pe împăratul văzduhului şi pe regele vieţuitoarelor din deşert. Vom chibzui împreună şi vom vedea ce-i de făcut." A doua zi se şi aflau toţi patru la sfat. Peştele năzdrăvan le-a povestit toată tărăşenia şi i-a întrebat pe rînd ce poate face fiecare. „Dacă lucrul acela preţios se află undeva pe pămînt", a răspuns leul, „eu îl voi aduce negreşit". „Iar dacă minunea care a zburat se mai află în văzduh", a spus vulturul, „o voi aduce înapoi cît ai clipi". „Şi, dacă acel lucru preţios a coborît în adîncul mărilor, îl voi găsi eu negreşit", a încheiat peştele năzdrăvan. S-au despărţit imediat, lăsîndu-l pe păgubaş să aştepte în golf, lîngă sora lui cea mică, şi au pornit să caute fiecare în împărăţia lui. Vulturul s-a ridicat aproape de nori, leul s-a pierdut în zarea nisipurilor, iar peştele

s-a cufundat în valuri. N-au avut prea mult de aşteptat şi iată că peştele năzdrăvan a apărut la suprafaţa apei, aducînd cu el acel lucru preţios care zburase din cutie. Dar să vezi minune! Norulețul de fum se preschimbase într-o fată neînchipuit de frumoasă, cum nu se mai auzise decît în poveşti. S-au adunat din nou toţi patru, privind cu răsuflarea tăiată la minunea ce apăruse din valuri, sperînd fiecare în adîncul inimii că fata va fi a lui. Peştele năzdrăvan a rupt primul tăcerea: „Fata este a mea, pentru că eu sînt cel care a găsit-o şi prima, şi a doua oară!". „Mi-ai dăruit-o mie de la început şi nu se cade să-ţi iei darul înapoi", a sărit ca ars tînărul cel nechibzuit. „Şi-apoi tu ai deja o soţie tînără şi frumoasă şi ea este sora mea, iar eu nu îngădui s-o mai iei şi pe-a doua!". „Da' de unde!", a rîs peştele năzdrăvan cu dispreţ. „Eu ţi-am dăruit o cutie, şi nicidecum minunea asta de fată. Şi, pe deasupra, nici n-ai fost în stare să preţuieşti şi să păstrezi darul primit şi de aceea socotesc că nici nu-l meriţi. Minunata făptură pe care am găsit-o în valuri nu mai are nici o legătură cu toate cîte au fost, iar dacă nu-ţi place hotărîrea mea, n-ai decît să-ţi iei sora şi s-o duci în cetatea de unde-ai venit!" „Dar de mine cum de-aţi uitat?", s-a auzit glasul supărat al leului. „Dacă nu s-ar fi temut de mine, nici n-ar mai fi coborît în valuri; s-ar fi ascuns într-o peşteră prin munţi sau în deşert, iar voi aveaţi s-o căutaţi mult şi bine!" „Dar pe mine cum de m-aţi uitat?", s-a amestecat în vorbă şi vulturul. „Dacă nu stăpîneam cu ochiul şi aripa mea tot văzduhul, n-ar fi coborît niciodată nici pe uscat, nici în mare! Puteaţi să vă străduiţi mult şi bine; n-o mai găseaţi în veci de veci!" Cearta celor patru s-a aprins şi mai tare şi poate că mai continuă şi astăzi, dacă nu cumva au găsit un judecător să le facă dreptate. Înţelepciunea voastră, mare emir, dacă aţi fi judecătorul acelei pricini, a cui aţi hotărî să fie fata cea frumoasă? a întrebat tînărul nostru, după ce-a încheiat povestea.

— Jur pe Allah că nu ştii tu cine ar fi mai îndreptăţit să cîştige minunata făptură! a răspuns marele vizir, luat pe neaşteptate. Fiecare dintre cei patru s-a străduit s-o caute şi, dacă n-ar fi fost aşa, nici peştele n-ar fi găsit-o, oricît ar fi fost el de năzdrăvan. Allah mi-e martor că n-aş putea lua o hotărîre cu mîna pe inimă, oricît m-aş gîndi.

În clipa aceea, din colţul încăperii s-a auzit un foşnet de mătăsuri şi apoi un glas cristalin şi limpede ca apa de izvor. Era glasul prinţesei, care ascultase povestea cu luare-aminte şi care s-a hotărît să vorbească:

— Făptura cea frumoasă din cutie trebuia să fie a peştelui năzdrăvan. El o merita şi era îndreptăţit s-o primească. Doar se ştie de cînd lumea că vînatul este al vînătorului, şi nu al gonacilor!

Dimineaţa marele vizir s-a înfăţişat dinaintea sultanului, nerăbdător să-i anunţe vestea minunată. Nu ştia nici el ce să creadă, văzînd gîdele care

aştepta gata pregătit să-l trimită pe lumea cealaltă pe cel de-al douăzeci şi unulea petitor.

— Măria Ta, luminate sultan, prințesa a vorbit! a strigat marele vizir de cum a intrat pe uşă, astfel încît toți sfetnicii şi dregătorii adunați au încremenit.

Era cuvîntul marelui vizir şi asta nu putea fi lucru de şagă! Doar vorbise primul sfetnic al sultanului.

— Pînă şi tu vorbeşti în dodii... După ce-mi spui aşa nişte bazaconii, mai vrei să şi cred? Nu se mai poate încrede un sultan nici în primul sfetnic al împărăției! Se vede treaba că sînt nevoit să veghez eu însumi, să mă încredințez de adevăr!

Cînd s-a lăsat din nou întunericul şi palatul a început a se pregăti pentru noapte, flăcăul nostru s-a îndreptat din nou spre iatacul prințesei, rugîndu-se fierbinte lui Allah să-l ajute pentru ultima oară. Dar frica l-a cuprins cu adevărat văzîndu-l în colțul obişnuit, în care stătuse cu o noapte în urmă marele vizir, pe însuşi Luminăția Sa, sultanul.

S-a închinat adînc în fața măritului sultan şi s-a aşezat tăcut pe locul său, chibzuind cum s-o scoată la capăt. După un timp s-a ridicat, s-a închinat din nou în fața preamăritului sultan, cerînd îngăduința să vorbească:

— Măria Ta, umilul şi credinciosul vostru supus îşi încredințează soarta în mîinile Înălțimii Tale. Această noapte s-ar putea să fie pentru mine ultima. Îngăduie, preamărite sultan, să umplu clipele de aşteptare ale acestei nopți de veghe cu o poveste de demult, pe care-am auzit-o de la străbunii mei şi pe care aceştia o ştiau şi ei tot de la strămoşii lor. Este o poveste cu tîlc şi ne va ține de urît pînă dimineața.

— Grăieşte, flăcăule! S-auzim povestea, dacă asta ți-e ultima dorință, a răspuns sultanul cu mărinimie.

Şi iată că firul poveştii noastre a început a se depăna, curgînd încet alături, torcîndu-se laolaltă cu razele de lună ce se strecurau în iatac printre zăbrelele ferestrei, mîngîind uşor urechea sultanului.

— Trăia cîndva, demult, la marginea unei cetăți puternice, un negustor bogat, ce stăpînea un palat falnic şi o curte cu mulțime de acareturi, căci negoțul lui mergea straşnic şi norocul îl însoțea pretutindeni. Soața lui îi dăruise trei băieți care făceau bucuria şi mîndria zilelor lui. Tare mult îşi dorea însă negustorul să aibă şi o fată. Şi iată că într-o zi apare un sol cu veşti triste. Fratele negustorului, care trăia într-un oraş învecinat, murise şi lăsase în urmă-i, fără nimeni pe lume, pe unica lui copilă. Pe dată negustorul a poruncit să fie adusă copila în casa lui. Va creşte, şi-a zis el, alături de cei trei băieți şi va fi lumina casei şi bucuria bătrînețelor lui. Nici nu putea fi altfel, deoarece copila s-a dovedit a fi o fată drăgălaşă, blîndă şi harnică. Pe

zi ce trecea, parcă înflorea. La cincisprezece ani era o fată mai frumoasă ca luna plină, iar cei trei veri ai ei s-au trezit tustrei oftînd deodată din pricina frumuseții frumoasei verişoare. Cosițele negre şi mătăsoase ce-i ajungeau la călcîie, ochii mari şi codați şi boiul ei mlădiu ajunseseră să fure somnul celor trei băieți, încît se uscau pe picioare, văzînd cu ochii. Nu mai ştia negustorul nostru cum să-i mulțumească şi nimeni nu se gîndise că vor ajunge într-un asemenea bucluc. Vrei, nu vrei, n-avea altcum face decît să descurce tot el încurcătura pe care singur o făcuse. După ce s-a perpelit fără somn o noapte întreagă, s-a sculat de cu zori, şi-a chemat feciorii la el şi le-a grăit astfel: „Feții mei, sînt părintele vostru şi nu pot să privesc nepăsător cum vă chinuiți. Vă iubesc pe toți trei la fel, iar verişoara voastră este una singură. N-avem ce face decît să lăsăm soarta să aleagă. Îi dau fiecăruia din voi cîte o mie de dinari. Porniți în lume şi căutați unde veți vedea cu ochii pînă ce veți găsi fiecare un dar prețios pentru verişoara voastră. Acela care va aduce lucrul cel mai prețios, aceluia îi va fi soție frumoasa copilă[1]". Şi-au luat merinde pentru drum, a încălecat fiecare pe cîte o cămilă şi iată-l pe negustorul nostru petrecînd din ochi caravana mică pînă ce s-a topit în zare. „Allah să fie cu voi, feciorii mei!", a şoptit negustorul, sperînd ca soarta să hotărască acolo unde el nu fusese în stare. Şi-au tot mers cei trei flăcăi pînă ce-au isprăvit merindele din desagi şi-atunci au hotărît să popoosească în primul tîrg ce le va ieşi în cale. Şi s-a nimerit ca acesta să fie un oraş destul de mare, cu sumedenie de negustori şi dughene, care mai de care mai arătoase. Părea că locuitorii oraşului erau tare muncitori şi chibzuiți, iar viața lor se arăta foarte îmbelşugată. „S-ar putea să găsim aici ce căutăm", şi-au zis cei trei frați şi s-au înțeles să rămînă peste noapte la cel mai mare han din oraş, iar dimineața să pornească prin suq. O noapte de odihnă într-un pat moale după atîta drum în şaua cămilei venea ca o binecuvîntare cerească. Dimineața, gîndul la frumoasa lor verişoară i-a îmboldit, însă devreme să purceadă la drum. Şi-au pipăit chimirele, i-au plătit hangiului cele cuvenite şi iată-i rătăcind pe ulițele pline de oameni, de mărfuri şi de larma tîrgului. Strălucirea lucrurilor şi glasurile ascuțite ale negustorilor care-şi lăudau marfa îi amețiră îndată pe flăcăii noştri; nu ştiau încotro să se îndrepte mai întîi. Din mulțimea neguțătorilor răzbătea cel mai aprig un

1. Căsătoria în interiorul familiei este admisă şi larg răspîndită la popoarele islamice, nepotul de unchi paternal avînd prioritate asupra nepotului de unchi maternal. Unele mariaje de acest fel sînt convenite cînd copiii sînt la o vîrstă foarte fragedă. Explicată prin dorința de a păstra puritatea familiei şi a tribului, această căsătorie oferă o serie de facilități în ceea ce priveşte dota (*mahr*). Din aceleaşi considerente, în unele zone se practică şi „căsătoria prin schimb", adică între un băiat şi o fată dintr-o familie şi un băiat şi o fată din altă familie.

glas care striga din răsputeri: „Luaţi covorul acesta! O mie de dinari! Cine cumpără covorul acesta nu va avea ce să regrete! O mie de dinari!". Oamenii se mirau de un asemenea preţ, îl socoteau pe vînzător nebun şi treceau mai departe, clătinînd din cap. Fratele cel mare însă, căruia îi da ghes curiozitatea, iată că se opreşte lîngă vînzătorul covorului şi începe a-l descoase: „Dar bine, omule, ce-ţi vine să ceri un asemenea preţ pe un covor obişnuit, care costă în orice tîrg patru-cinci dinari? Doar n-o fi de aur?!". „Ba bine că nu!", răspunde negustorul ofensat. „Covorul meu este mai preţios ca aurul. Ajunge ca stăpînul lui să se urce pe el şi să-i spună încotro să-l poarte şi covorul îl duce în zbor, cît ai clipi, tocmai acolo unde-i pofteşte inima." „Măi, să fie, mare minune!" gîndeşte flăcăul. „Aşa ceva mi-ar trebui şi mie. Doar să nu-şi rîdă negustorul de mine. Acum, fie ce-o fi!" Apoi se prinde la tîrg şi scoate banii. „L-am cumpărat! Să ai parte numai de bine!" Pe urmă împătureşte covorul, îl pune în desagi şi pleacă spre han, căci alţi bani nu mai avea şi nici nu dorea altceva decît să plece cu toţii cît mai degrabă acasă. Pe o altă uliţă a suqului, fratele cel mijlociu se tot învîrtea de colo pînă colo nehotărît, pînă ce l-a atras un bătrînel sfrijit, cu glas piţigăiat, care-l îndemna să cumpere o oglindă rotundă cu o ramă subţirică. „Ia-o, tinere!", îl tot îndemna bătrînelul. „O mie de dinari!... Nu este o oglindă ca toate celelalte... Dacă priveşti în ea, vezi chipul care-ţi este drag şi de care ţi-e dor. Toată aievea înaintea ta, îl vezi şi-l auzi, fără ca el să te vadă sau să te audă!" „Mare ţi-e minunea! Să vezi şi să nu crezi!", şi-a zis în sinea lui flăcăul. „Dar tocmai de-aşa ceva aveam şi eu nevoie!..." S-a învoit, a plătit mia de dinari, a pus oglinda în desagă şi-a plecat grăbit spre han să le spună şi fraţilor lui ce minune a găsit. Între timp, mezinul colindase prin forfota suqului în lung şi-n lat, de-l dureau tălpile de cîtă cale bătuse şi nimic nu găsise pe plac. Cum sta amărît şi nedumerit, rezemat de uşa unei dughene, numai ce simte că-l trage cineva de mîneca surtucului. Cînd se uită, ce-i văd ochii?! O băbuţă încovoiată de vreme, zbîrcită ca un hrib uscat, care privea la el şireată, îmbiindu-l să cumpere o ceşcuţă cît un degetar: „Ia-o, feciorule! Numai o mie de dinari! Ascultă-mă şi încrede-te în bătrîneţile mele şi nu ţi-o părea rău! Orice i-ai da de băut din ceaşca asta unui bolnav îl scoală şi de pe patul de moarte! Pune-o în sîn, flăcăule, şi poart-o cu tine ca pe un talisman!". Flăcăului nostru mai că-i venea a rîde. „Blestemata asta de vrăjitoare vrea să mă păcălească!", îşi zicea în sinea lui. „Cine a mai auzit de o asemenea negustorie?! O ceşcuţă cît un degetar pe o mie de dinari! Ce pacoste şi baba asta! Dar dacă spune adevărul? Ceşcuţa asta mi-ar aduce poate izbînda!" Şi, vrînd-nevrînd, tot tîrguindu-se cu baba, mai în glumă, mai în serios, nici el nu ştia prea bine cum, s-a trezit cu ceaşca în mînă şi cu buzunarul gol. „Acum fie ce-o fi!", şi-a zis mezinul. „Haidem la han să

vedem ce ispravă au făcut şi fraţiorii mei." În odaia lor de la han s-au aşezat tustrei cu picioarele încrucişate sub ei şi-au început a se sfătui: ce să facă şi cum să facă şi cînd să pornească spre casa părintească, fiindcă tare le mai era dor de frumoasa verişoară, de la care nu mai aveau nici o veste. Şi, tot vorbind despre casă, numai ce-i vine în gînd fratelui mijlociu să privească în oglinda fermecată, doar-doar o zări chipul după care tînjeau toţi. Dar ce le-au văzut ochii în apele limpezi ale oglinzii i-a întristat de moarte. Frumoasa copilă, palidă ca ceara şi topită de boală, zăcea aproape fără viaţă în iatacul ei. După o clipă de nedumerire s-au pornit să vorbească toţi trei deodată. În cele din urmă s-au înţeles să se urce pe covorul fermecat şi să zboare, cît ai clipi, spre casa lor. Şi, odată ajunşi acasă, mezinul avea să-i dea să bea un leac din ceşcuţa fermecată. Îndată ce-au ajuns, s-au repezit în odaia bolnavei şi nu-şi puteau crede ochilor cum de s-a putut ofili o fată atît de frumoasă, pe care o lăsaseră sănătoasă şi veselă la plecarea lor. Dar ceşcuţa cumpărată se vede că era cu adevărat fermecată; numai ce-au apropiat-o de buzele fetei şi i-au dat să soarbă cîteva picături din ea, şi chipul fetei s-a luminat ca prin minune, obrajii i s-au rumenit, iar ochii şi-au recăpătat strălucirea. Ba, mai mult! Copila s-a ridicat sprintenă, s-a îndreptat spre fereastră, apoi s-a întors uimită spre cei trei feciori: „De ce mă priviţi atît de ciudat? Şi de ce m-aţi lăsat să dorm atîta? E soarele sus! Haideţi la treabă! Unde s-a mai pomenit atîta trîndăvie?". Toată lumea a fost fericită şi mulţumită de întorsătura lucrurilor, doar că însurătoarea celor trei flăcăi ajunsese iarăşi o pricină încurcată. A cui avea să fie mireasa? „A mea, de bună seamă!", ţinea morţiş fratele mijlociu. „Dacă nu era oglinda mea, habar n-am fi avut că verişoară noastră e pe moarte. Restul nu mai are nici o însemnătate!" „Ce spui, frate?", se supără stăpînul covorului. „Puteam să ne uităm mult şi bine în oglinda ta. Dacă n-aveam covorul meu să ajungem la timp, nimeni şi nimic n-o mai ţinea pe lume!" „N-aveţi nici unul dreptate!", sări şi mezinul ca ars. „Puteaţi să ştiţi totul din oglinda voastră şi să alergaţi ca gîndul spre casă, dar fără ceşcuţa cu leacul fermecat astăzi am fi vărsat cu toţii lacrimi amare la mormîntul verişoarei noastre!"

Cîteva clipe a domnit tăcerea. Apoi flăcăul nostru cel cu povestea s-a întors spre colţul unde aştepta sultanul şi, închinîndu-se adînc, l-a întrebat:

— Preamărite sultan, dacă Luminăţia Ta ar putea judeca pricina celor trei fraţi, ce-ar hotărî înţelepciunea voastră? Cui i-aţi da mireasa, mărite sultan?

Cînd a auzit întrebarea, la care nu se aşteptase deloc, sultanul, cît era el de sultan, s-a fîstîcit deodată şi s-a foit în jilţ, întîrziind cu răspunsul.

— Mai ştiu şi eu? Grea pricină, ce să zic! Fiecare dintre cei trei fraţi a fost ca mana cerească pentru salvarea tinerei fete şi fiecare o merita. Dar să hotărăşti doar pentru unul? În mare încurcătură m-ai pus, tinere!

În clipa aceea s-a auzit foşnet de mătăsuri dinspre jilţul prinţesei, apoi glasul ei desluşit şi cristalin:

— Tată, eu socotesc că este cel mai îndreptăţit s-o ia de soţie pe frumoasa verişoară fratele cel mic, căci, fără leacul lui, toate strădaniile ar fi fost în zadar.

Nici dacă tavanul odăii s-ar fi despicat şi-ar fi coborît din cer pasărea măiastră, tot nu s-ar fi mirat mai mult sultanul.

„Va să zică", se gîndi Măria Sa, „ceea ce n-au reuşit douăzeci de emiri şi de viziri a izbutit flăcăiaşul ăsta, fără faimă şi fără nume, ce n-are nici măcar sabie şi cal. Dacă te uiţi bine, i s-au găurit şi papucii de atîta cale, cît a străbătut pe jos! Şi să-i dau lui fata mea, singura mea odraslă, prinţesa la care se uită toată împărăţia ca la soare!".

Dar ce să facă bietul om! Căci, oricum ai întoarce-o, oricum ai socoti, şi sultanul tot om este! Apucase să dea zvon în cele patru vînturi că îi va da pe fiica lui de soţie celui care o va scoate din muţenia ei. Şi se ştie: cuvîntul dat, jurămînt curat! Şi, la urma urmelor, soarta ştie ea mai bine ce face! Poate că flăcăiaşul ăsta cu o minte atît de ageră avea s-o facă de o mie de ori mai fericită pe prinţesa noastră decît orice vizir de pe lumea asta.

Sultanul s-a ridicat din jilţul său şi a făcut semn să vină sfetnicii şi vizirii. Imediat, s-au ivit ca din pămînt, aşteptînd smeriţi porunca Măriei Sale. Cînd au auzit vestea cea mare, tare s-au mai bucurat toţi, căci, după atîta amar de vreme, vedeau în sfîrşit un zîmbet pe faţa sultanului. Ajunseseră să creadă că nu va mai răsări niciodată soarele în împărăţia lor. Dar şi mai mare le-a fost bucuria atunci cînd au aflat porunca Luminăţiei Sale.

— Să meargă vestea în toate zările împărăţiei că timp de şapte zile şi şapte nopţi se vor veseli, se vor ospăta şi vor dănţui supuşii la nunta fiicei Măriei Sale, sultanul.

Şi-au strălucit felinarele şi-au aromit tipsiile şi-au cîntat flautele şi lăutele şi-au dănţuit tineri şi bătrîni din zori şi pînă-n noapte. Şi-am fost şi noi pe-acolo şi-am dănţuit şi noi la nunta prinţesei pînă n-am mai avut conduri de schimb.

Strutul sultanului

A fost odată ca niciodată. Trăia odinioară, demult, un om pe nume Muhammad, care nu avea pe lume decît un singur băiat - pe Saad. Şi-şi legase omul acesta toate nădejdile de feciorul lui. Ostenise îndelung pentru învăţătura băiatului, dîndu-i o creştere aleasă şi ferindu-l cu multă grijă să nu se amestece cu oamenii de rînd. Saad a crescut şi-a ajuns flăcău voinic şi destoinic, apoi a devenit bărbat în toată puterea cuvîntului. Tatăl îi asigurase totul pentru a duce o viaţă îmbelşugată şi generoasă: o situaţie bună, o poziţie de invidiat şi o învăţătură ce-i făcea cinste. Era împăcat şi convins că fiul lui va deveni un reazem de nădejde pentru familie, înconjurînd-o cu grijă, fiind îndurător cu cei mici şi respectuos cu cei mari, ajutîndu-i pe toţi la greu şi la nevoie. Într-un cuvînt, îşi lega mari speranţe de unicul său fiu şi nu pierdea nici un prilej să-i dea sfaturi şi poveţe, care aveau să-i prindă bine în viaţă.

Într-un răstimp a simţit părintele că i se apropie sfîrşitul, fiindcă era destul de bătrîn, şi atunci l-a chemat pe Saad aproape de el şi i-a grăit astfel:

— Fiul meu, m-am străduit cît am putut să-ţi dau o învăţătură aleasă şi ţi-am asigurat tot ce-ţi trebuie ca să duci o viaţă lipsită de griji, iar dacă o să fii chibzuit, ai să poţi spori tot ce-ai moştenit de la mine. Acum, cînd simt că mă pregătesc să părăsesc această lume trecătoare pentru a mă duce spre lumea cea veşnică, vreau să-ţi dau trei poveţe. Ia bine aminte la ele căci sînt izvorîte din încercările prin care am trecut şi pentru dobîndirea acestei înţelepciuni am irosit mulţi ani şi multă trudă. Cu poveţele astea aş vrea să te feresc de noianul de necazuri de care am avut eu parte. Ţine bine minte fiecare vorbă pe care ţi-o spun, ca să nu mai păţeşti şi tu ce-am păţit eu.

Fiul şi-a plecat capul, gata să ia seama la fiecare cuvînt ce-avea să-i spună tatăl său.

— Băiatul meu, să nu cumva să încerci să te aciuieşti în preajma sultanului. Ba chiar încearcă să trăieşti cît mai departe de el, căci sultanul este ca muntele: dacă s-ar întîmpla să cadă peste tine, te-ar strivi, iar dacă ar fi să

cazi tu peste el, te-ai sfărîma. Ăsta-i primul şi cel mai însemnat sfat pe care ți-l dau. Păzeşte-l cu străşnicie! O altă povață pe care ți-o dau este să nu care cumva să le încredințezi vreo taină femeilor, căci femeia – oricît de apropiată ți-ar fi – nu ştie să păstreze o taină. Ea poate să te dea de gol şi să-ți facă cel mai mare rău, primejduindu-ți chiar viața, atunci cînd te aştepți cel mai puțin. Ea te poate duce la pierzanie chiar dacă ține la tine mai mult decît la orice pe lume, căci a iubi pe cineva e un lucru, iar a păstra o taină e cu totul altceva. Iar cel de-al treilea sfat pe care ți-l dau este să nu te căsătoreşti, fiule, decît cu o fată de neam ales. Să nu cumva să te însoțeşti cu o fată dintr-o familie de soi rău, căci rubedeniile ei nu-ți vor sări în ajutor la nevoie şi-ți vor nesocoti drepturile în momentele de cumpănă din viață. Ține bine minte tot ce ți-am spus acum, fiule! Şi mă rog lui Allah să ai parte de o viață fericită, netulburată de nici o nenorocire, de nici un necaz şi nici o ruşine...

Saad s-a închinat adînc în fața părintelui său şi i-a făgăduit să-i urmeze întocmai povețele. Şi n-a mai trecut multă vreme şi tatăl a părăsit lumea asta, lăsînd în seama fiului său nu doar rînduirea treburilor sale, ci şi treburile casei şi ale întregii familii.

Şi flăcăul ducea o viață lipsită de griji şi plină de un belşug cum n-aveau mulți dintre semenii săi. Dar de la o vreme a început să se gîndească tot mai des la sfaturile tatălui. Uneori era ispitit să creadă că este înțelept să purceadă întocmai cum îi lăsase el cu limbă de moarte, alteori i se cuibărea îndoiala în inimă şi-ajungea să creadă că temeiurile generației trecute nu se mai potrivesc cu viața din vremea lui. Dacă lumea, îşi zicea el, s-ar mulțumi numai cu experiența înaintaşilor, s-ar opri viața în loc şi n-ar mai exista nici înnoire, nici speranță. Avea chiar momente cînd sufletul îi da ghes să facă tocmai pe dos decît îl povățuise tatăl, numai să vadă cu ochii lui ce se întîmplă, dar multă vreme a şovăit şi nu s-a încumetat să încalce sfaturile bătrînului. În cele din urmă şi-a luat inima în dinți şi s-a îndemnat să facă invers decît îl sfătuise părintele său. Mai întîi s-a apropiat de sultan, amestecîndu-se cu slujitorii acestuia, iar mai apoi şi-a legat viața de o femeie dintr-o familie de rînd. Cît despre a treia povață, ce să mai vorbim! Nesocotirea ei a venit de la sine, ca urmare a încălcării celorlalte două.

Acum ce era să mai facă? N-avea decît să aştepte să vadă rodul nechibzuinței sale. A trecut o vreme bunicică fără să i se fi întîmplat ceva rău şi începuse chiar să creadă că vorbele părintelui său fuseseră lipsite de temei şi că putea să-şi vadă de treburi nestingherit. A intrat în slujba sultanului şi s-a apropiat atît de mult de el, încît acesta începuse să-l considere un sfetnic dintre cei mai buni.

Sultanul de care vorbim avea o minune de struț, cum nu se mai afla altul în toată împărăția, ba poate nici prin alte părți. Venea puzderie de lume de

pretutindeni să-l vadă; copii şi bătrîni, bărbaţi şi femei se adunau grămadă în jurul lui, atraşi de înfăţişarea ciudată a păsării, sau aşteptau zile în şir ca să-l vadă înghiţind cine ştie ce minuni, pe care apoi le mistuia, preschimbîndu-le într-un găinaţ apos. Tare mîndru mai era sultanul de struţul ăsta, la care ţinea ca la ochii din cap. Şi, cu toate că pusese o pază straşnică în jurul lui, tot tremura de teamă să nu-i fie răpit. Şi nu trebuie să ne mirăm de toate astea, de vreme ce struţul sultanului era una dintre minunile împărăţiei şi i se dusese vestea în toate zările pămîntului. Şi, cum-necum, Saad s-a hotărît să fure frumuseţea de struţ care-i era sultanului mai scump decît toate odraslele lui la un loc. A pîndit Saad clipa potrivită şi, folosindu-se de neatenţia paznicilor, a înhăţat struţul şi pe-aci ţie drumul. S-a dus cu el şi l-a ascuns într-un loc sigur, lăsîndu-l în grija unui slujitor de încredere. Pe urmă a alergat, a tăiat un viţel şi l-a mîncat la un ospăţ împreună cu cîţiva prieteni. A topit apoi seul viţelului şi l-a pus într-un vas pe care i l-a dat mamei sale, împreună cu o halcă zdravănă de carne.

Dar numai ce-a sosit, că mamă-sa a şi început să-l descoase: ce-i cu grăsimea, ce-i cu carnea, de unde sînt şi ce-i cu ele. La început Saad a aşteptat răbdător, doar-doar s-o potoli curiozitatea bătrînei, dar ea a continuat să-l sîcîie mai departe cu tot felul de întrebări.

— Mă tem să-ţi dezvălui adevărul ca să nu se afle taina şi să se descopere fapta, căci asta ar însemna moarte sigură şi pentru mine, şi pentru prietenii mei, o preveni Saad în cele din urmă.

— N-ai încredere în mama ta, fiule? se miră bătrîna. Doar nu sînt un copil! Te îndoieşti oare de dragostea ce ţi-o port şi de faptul că vreau să te apăr ca pe ochii din cap?

— Ei bine, atunci află că grăsimea şi carnea sînt din struţul sultanului, începu el să-i mărturisească, după ce-i smulse promisiuni şi jurăminte că nu va dezvălui nimănui taina. M-am învoit cu cîţiva prieteni să-l furăm şi să ne ospătăm cu carnea lui. Dar vezi bine că am avut grijă să opresc untura şi să-ţi aduc şi dumitale o bucată din carnea asta atît de rară şi delicioasă.

— Fii sigur, fiule, că n-o să afle nimeni taina asta, nici în ruptul capului, îl încredinţă din nou bătrîna. O să rămînă îngropată în sufletul meu pînă la moarte.

Şi, cum era de aşteptat, Saad s-a încrezut în promisiunile mamei sale şi şi-a văzut mai departe de treburile lui, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Sultanul, în schimb, n-a mai ştiut ce-i liniştea din clipa cînd a aflat de dispariţia struţului. Fapta întrecea orice închipuire. O socotea nu doar o umilinţă, ci şi o mare primejdie pentru liniştea şi tihna supuşilor săi. Nimic nu i se mai părea la adăpost - nici supuşii, nici bunurile lor.

Suveranul în persoană a iscodit şi a scormonit în stînga şi-n dreapta, pînă la ultimul slujitor, dar nici vorbă să dea de urma struţului. Atunci a

dat poruncă să i se înfățișeze toți sfetnicii și toate străjile și a pornit să-i mustruluiască straşnic:

— Cum se poate întîmpla una ca asta? Voi unde sînteți? Dacă hoții au cutezat să prade chiar bunul cel mai de preț al sultanului, la ce să se aştepte supușii lui? Răspundeți cu capul pentru nenorocirea asta! Dacă nu sînteți în stare să dați de urma struțului, am să socotesc întîmplarea asta dovada nevolniciei voastre și-am să vă pedepsesc amarnic!

Și le-a dat sultanul un răgaz de cîteva zile ca să descopere hoțul și să dea de urma struțului. Mai-marele străjilor și mai-marele sfetnicilor, înspăimîntați de amenințarea sultanului și de primejdia ce-i pîndea, au trimis iscoade în toate olaturile împărăției, pentru a scotoci zi și noapte. Au trecut așa cîteva zile, fără să dea de vreo urmă a făptașilor. Și, pe măsură ce se apropia sorocul, sporea și spaima curtenilor, căci soarta lor depindea de struț: fie îi aflau pe vinovați, fie își pierdeau rangul și viața. Au făcut tot ce le-a stat în putință, chinuindu-și mintea și izvodind fel de fel de vicleșuguri, scormonind și întorcînd totul pe dos. Au stîrnit atîta zarvă și au săvîrșit atîtea minuni, încît au ajuns să tulbure liniștea tuturor oamenilor nevinovați din împărăție, care n-aveau nici în clin, nici în mînecă cu beleaua ce căzuse pe capul măritului sultan. În cele din urmă, osteniți de atîta zbucium și disperați de atîta ghinion, și-au plecat urechea la sfatul unui slujitor, care i-a îndemnat să se folosească de o telăliță bătrînă, renumită pentru șiretenia ei, căci ea putea să intre în toate casele, vînzîndu-și sumedenia de nimicuri și mărunțișuri femeiești. S-au învoit să-i încredințeze ei căutarea struțului, promițîndu-i-se o răsplată împărătească, pentru a o îndemna să-și dea toată silința și să ducă treaba la bun sfîrșit, cît se putea de repede.

Zis și făcut. A fost adusă bătrîna telăliță și i-au spus de-a fir a păr toată tărășenia. Apoi i-au promis o răsplată bună și-au îndemnat-o să facă așa cum pofteşte, numai să dea de urma struțului.

Telălița i-a asigurat de izbîndă și le-a dat o mulțime de speranțe, făcînd să le mai vină inimile la loc. Apoi, bătrîna s-a strecurat pe căi ocolite afară din palat fără să prindă nimeni de veste, și-a pus coșul obișnuit pe cap și s-a pornit să colinde casele la rînd, una după alta, băgîndu-și nasul prin toate cotloanele, cu toate viclenia și prefăcătoria de care era în stare.

În vremea asta sultanul stătea ca pe jar, tunînd și fulgerînd, înfuriat de nevolnicia sfetnicilor și curtenilor lui, așa încît nu-i mai intra nimeni în voie. Cu fiecare zi ce trecea, agitația și amenințările sultanului sporeau. Și iată că într-un tîrziu, cînd și ea, și dregătorii își pierduseră orice nădejde, telălița a poposit și în casa lui Saad. Și-a întins nimicurile femeiești, lăudîndu-și marfa, iar mama lui Saad și-a luat ce și-a luat și-a lăsat-o să plece. Dar, cînd aproape să ajungă la poartă, se trezi cu ea zicîndu-i cu glas plîngăreț:

— Soră dragă, am un mare necaz şi te-aş ruga să mă ajuţi, dacă ţi-e cu putinţă...

— Despre ce-i vorba? o iscodi mama lui Saad, curioasă.

— Am o fată la care ţin ca la lumina ochilor, începu baba să se jeluiască. Suferă de-o boală cumplită şi, oricît m-am zbătut, nu i-am dat de leac. Am doftoricit-o cu fel de fel de buruieni, în loc să-i facă bine, i-au mărit suferinţa. În cele din urmă i-am arătat-o unui tabib vestit, care mi-a spus că singurul leac ar fi nişte untură de struţ. Nu cumva ai auzit pe cineva să aibă aşa ceva? Dacă ai auzit, spune-mi, rogu-te, şi-am să-ţi rămîn îndatorată pe viaţă. Şi-ţi va răsplăti Allah fapta bună, pentru că ai salvat de la pieire o fată în floarea tinereţii. Iubită soră, mai grăi bătrîna telăliţă linguşitoare, am ajuns la capătul puterilor, căci în fiecare zi, cînd ies din casă, mă întreb dacă o să-mi mai găsesc copila în viaţă cînd m-oi întoarce.

Şi unde nu s-a pornit baba să plîngă cu şiroaie de lacrimi, ce i se înnodau în barbă. Mama lui Saad s-a înduioşat şi i s-a făcut milă de sărmana fată. Puţin a lipsit să dea în vileag taina. Noroc că şi-a adus aminte de jurămintele şi promisiunile făcute fiului. Numai că pe faţa ei au început să apară semnele îndoielii şi şovăielii. Iar zgripţuroaica bătrînă atîta aştepta - a priceput îndată că e pe drumul cel bun. Nu mai avea nici cea mai mică îndoială că aici se afla cheia secretului şi s-a pornit să plîngă şi să suspine de ziceai c-o să înduioşeze şi pietrele.

— Rogu-te să ai încredere în mine, soră dragă... O să rămînă pe veci între noi două... Crezi c-aş fi în stare să plătesc cu rău binele pe care mi-l faci? Doamne fereşte!

În cele din urmă mama lui Saad s-a lăsat înduioşată de zbuciumul şi rugăminţile bătrînei şi, cuprinsă de milă pentru necazul telăliţei, a uitat de toate promisiunile şi jurămintele.

— Băiatul meu mi-a adus oleacă de untură de struţ, dar am juruit să nu scap o vorbă despre treaba asta, începu femeia să-şi deşerte inima. Trebuie să păstrezi taina ca pe ochii din cap!

Cotoroanţa a ademenit-o în continuare cu potop de vorbe mieroase şi lacrimi fierbinţi şi-a ţinut-o întruna cu jurămintele, zicînd că-i cu neputinţă să răsplătească binele cu rău. Mama lui Saad a ieşit o clipă din odaie şi s-a întors cu vasul cu untură de struţ. I l-a dat babei, tot rugîndu-se de ea să nu cumva să scape o vorbă. Zgripţuroaica l-a înşfăcat, după ce s-a jurat pentru a suta oară, pornind degrabă, necontenind să se roage pentru binefăcătoarea ei şi pentru sănătatea băiatului.

Dar numai ce-a părăsit casa, şi-a pornit să alerge de-i sfîrîiau călcîiele. Zbura de bucurie că reuşise să facă ce nu fuseseră în stare toate străjile şi toţi curtenii sultanului la un loc, aflînd prin linguşiri ce n-au putut să afle nici veghea nopţii, nici truda zilei. Cînd a ajuns la mai-marele străjilor şi i-a

spus vestea, acesta a rămas înțepenit, privind la ea holbat, fără să-i vină a crede ce-i înşira baba. Apoi, tam-nisam, a sărit în sus de bucurie, îmbrățişînd-o pe cotoroanță şi sărutînd-o pe frunte. A răsplătit-o, aşa cum se învoiseră, promițînd să-i îndoiască simbria cînd lucrurile vor reveni pe făgaşul lor şi sultanul se va linişti, după necazul ce-l lovise la dispariția struțului.

A plecat bătrîna telăliță, văzîndu-şi de treburile ei, în timp ce mai-marele peste străji şi-a chemat toți slujitorii şi s-au sfătuit dacă trebuie să-l înştiințeze mai întîi pe sultan sau dacă e mai bine să-l întemnițeze pe hoț şi apoi să-i anunțe vestea sultanului. În cele din urmă s-au învoit ei să-i povestească totul sultanului, o dată pentru că n-aveau a se teme că hoțul va fugi şi în al doilea rînd pentru că vinovatul se număra printre sfetnicii apropiați ai sultanului şi nu se cuvenea să se atingă de el înainte de hotărîrea Măriei Sale. Şi-au alergat cu toții la sultan şi i-au cerut îngăduința să vorbească. Mai-marele sfetnicilor se apucă să-i istorisească măritului sultan, care fierbea de nerăbdare, toate peripețiile căutării şi la urmă de tot îi spuse că vinovatul era chiar Saad, slujitorul lui credincios. Sultanul s-a mirat nespus şi tot nu-i venea să creadă că un sfetnic atît de credincios ar putea să facă o asemenea faptă. Doar îl ştia om de treabă şi se bizuise întotdeauna pe sfatul şi cuvîntul lui. A şovăit îndelung înainte de a da poruncă să fie întemnițat şi asta doar pentru că mai-marele străjilor se văicărea şi repeta întruna temerile lui – cum că, de va scăpa vinovatul, nu le va mai rămîne nici un fir de care să se agațe, iar struțul va fi pierdut pe vecie. L-au înduplecat pe sultan, asigurîndu-l că, de se va dovedi Saad nevinovat, îl vor răsplăti cu daruri alese, iar de se va dovedi vinovăția sa, nu se va afla pedeapsă pe lume să spele ruşinea unei astfel de fapte şi necredința unuia dintre cei mai apropiați slujitori ai sultanului.

În cele din urmă sultanul a încuviințat ca Saad să fie întemnițat, cu toate că în străfundul inimii sale dorea să se dovedească nevinovăția acestuia. De aceea i-a şi cerut mai-marelui străjilor să vegheze să nu i se clintească nici un fir de păr.

Odată smulsă îngăduința sultanului, toți slujitorii – şi mai mari, şi mai mici – s-au grăbit să iasă cît mai în față, ca să nu le scape nimic din ce i se va întîmpla lui Saad. Şi nu mică le-a fost mirarea cînd acesta a mărturisit din prima clipă că el a furat struțul sultanului – el şi nimeni altcineva nu avea nici un amestec. A fost o toană a tinereții şi nimic altceva, le-a mai mărturisit el. Şi deodată s-au năpustit să-l întrebe, vorbind cu toții în cor, despre starea struțului, de care uitase toată lumea. Au rămas cu gurile căscate cînd Saad le-a spus liniştit că a tăiat struțul şi s-a ospătat cu carnea delicioasă, fără s-o împartă cu nimeni. Doar bătrînei lui mame i-a dat o bucată de carne şi ceva din grăsimea struțului.

Mai-marele străjilor nu-şi putea reveni din uimire.

Cînd s-a mai dezmeticit, a alergat la sultan, ducîndu-i vestea, cu inima uşurată c-a scăpat în sfîrşit de năpastă.

Cînd a aflat sultanul cum stau lucrurile, s-a făcut foc şi pară pe necredincios şi a poruncit să-l arunce pe Saad în temniţă, rămînînd să-şi rumege mînia neputincioasă. Oricum, struţul lui, minunea împărăţiei, se prăpădise, fără putinţă de întoarcere.

Şi-a zăcut Saad o vreme în temniţă, pînă cînd a socotit el că s-a mai potolit mînia sultanului şi s-a mai topit cătrăneala din sufletul lui, şi-atunci a cerut să fie dus la mai-marele străjilor. Cînd a auzit acesta o asemenea îndrăzneală, a venit repede în temniţă, crezînd că Saad vrea să ceară îndurarea şi mila Măriei Sale. Dar nici vorbă! Întemniţatul i-a cerut răspicat:

— Vreau să fiu dus în faţa Măriei Sale sultanul!

— Dar cum de mai ai îndrăzneala asta? îl întrebă mai-marele străjilor, nevenindu-i să creadă ce aude.

— E vorba de o taină care ne priveşte numai pe mine şi pe Măria Sa, veni la fel de răspicat şi limpede răspunsul lui Saad.

Mai-marele străjilor a plecat îngîndurat şi amărît ca să-l vestească pe sultan, dar cu frica în suflet şi blestemîndu-l pe Saad că scormonise iarăşi beleaua ce le dăduse atîta de furcă şi întorsese toată împărăţia pe dos.

— Şi pentru ce vrea întemniţatul să mă vadă? Şi cum de are atîta neobrăzare?! se minună sultanul.

— N-a vrut să-mi dezvăluie nimic, Înălţimea Ta! A cerut numai să se înfăţişeze înaintea Măriei Tale, pentru o taină care v-ar privi numai pe el şi pe Înălţimea Voastră.

— Aduceţi-l de îndată! porunci sultanul, fără să mai stea pe gînduri.

Pasămite, în fundul sufletului său mai sălăşluia un dram de îndoială şi speranţă.

Mai-marele peste străji a coborît din nou în temniţă şi-a rînduit ca Saad să fie scos din lanţuri. Apoi l-a dus în faţa sultanului. Cînd i s-a înfăţişat vinovatul, ochii Măriei Sale scăpărau scîntei de mînie, iar cînd Saad s-a închinat cu smerenie şi umilinţă, s-a pornit să-l suduie:

— Te-am ţinut aproape de mine şi ţi-am arătat toată încrederea, iar răsplata a fost înşelăciunea şi viclenia. Cum de te mai încumeţi să ceri să apari în faţa mea?

— Tot ce spune Înălţimea Voastră este drept şi de netăgăduit, bolborosi Saad cu glas smerit şi mutră spăşită. Aş fi meritat o osîndă mult mai aspră şi, dacă Înălţimea Voastră n-aţi fi atît de drept şi de milostiv cu supuşii, pedeapsa mea ar fi fost mult mai cruntă. Dar de ce să mă mir de generozitatea Măriei Voastre, cînd ştiu prea bine cît de mărinimoşi, drepţi şi îndurători cu

supușii lor au fost părinții și strămoșii Înălțimii Voastre, încă în vremuri de demult, de cînd se știe că au cîrmuit această împărăție, cu voia lui Allah!

Și-a continuat Saad tot cu vorbe alese și meșteșugite, cercînd să înmoaie inima sultanului, și se părea că fiecare cuvînt mieros dezleagă un nod al mîniei Înălțimii Sale și topește o parte din supărarea lui, netezindu-i drumul preaumilului supus către îndurare.

— Adevăr ați grăit, Înălțimea Voastră! M-ați ținut aproape și mi-ați arătat încredere nemărginită. Nu s-ar fi cuvenit să răspund niciodată mărinimiei voastre cu necredință; nici să vă înșel după ce m-ați înălțat și mi-ați încredințat o mare demnitate, pentru care mulți mă pizmuiesc, urmă Saad, străduindu-se să măgulească mîndria și vanitatea sultanului. Cred că fapta mea nu-i decît o toană a tinereții și nădăjduiesc să mă bucur din nou de iertarea și generozitatea stăpînului meu, mai ales că ea n-a izvorît dintr-un suflet întunecat. Cer mila și îndurarea Luminăției Voastre! Lăsați-l pe umilul vostru slujitor să-și răscumpere păcatul. Porunciți să fie pus în libertate pe cel mai scump zălog, ca să-și poată ispăși nemernicia faptelor sale.

Sultanul privea la el dus pe gînduri. Apoi a încuviințat, făcînd semn cu capul spre slujitorii lui. N-a scos nici un cuvînt. Nici măcar n-a adus vorba despre vinovăția lui Saad. Se purtase ca și cînd ar fi vrut să urmeze pilda emirului credincioșilor, Osman ben Affan[1], despre care se povestește că, atunci cînd a preluat califatul, ar fi urcat la minbar[2], vrînd să rostească prima lui

1. Uthman ben 'Affan, al treilea calif (644-656) de după profetul Muhammad, întemeietorul statului arab. Provenea din familia Umayya-un, clan al tribului Qurayș al profetului Muhammad, și era unul dintre cei mai bogați negustori din Mekka. Spre deosebire de alți aristocrați mekkani, care s-au opus multă vreme învățăturii lui Muhammad, el a aderat de timpuriu la noua propovăduire și prin prestigiul său a sprijinit mult tînăra comunitate. S-a căsătorit cu Ruqayya - una dintre fiicele lui Muhammad -, iar conform unor cronicari arabi, după moartea ei s-ar fi căsătorit și cu cea mai mică dintre fiicele Profetului, Umm Kalthum. Biografii îl înfățișează a fi fost un om pios, dar lipsit de ambiții și de aptitudini de conducere. Probabil că tocmai neutralitatea sa politică i-a determinat pe cei șase electori - membri ai *Shura* - să-l aleagă calif, sperînd să preîntîmpine astfel nemulțumirile și izbucnirea unor tulburări interne.
2. Element esențial al arhitecturii moscheii reprezentat de un amvon cu trepte, din care predicatorul rostește predica la rugăciunea solemnă din ziua de vineri. La început minbarul avea semnificația unui tron rezervat șefului comunității. După ce primeau jurămîntul de credință, suveranii urcau la minbar și rosteau primul lor discurs. Acest discurs politic de la începutul islamului a cedat treptat locul predicii de orientare preponderent religioasă. La început minbarul se înălța din lemn, dar treptat locul lemnului a fost luat de piatră, așa încît el a devenit un detaliu permanent și-a intrat în arhitectura moscheii și cu valoare de element decorativ.

predică, dar Allah nu l-a ajutat să scoată nici măcar un cuvînt şi-atunci, cînd a coborît din minbar, ar fi zis: „Mai degrabă aveţi nevoie de un emir care să făptuiască decît de unul care să glăsuiască". Iar cele cîteva cuvinte au fost mai grăitoare şi mai bună pildă pentru supuşii săi decît o predică nesfîrşită.

Înălţimea Sa sultanul i-a poruncit mai-marelui străjilor să-l pună în libertate pe Saad, în schimbul unei răscumpărări pe care trebuia s-o aducă la palat în cîteva zile. Şi nu era lucru de şagă, căci trebuia să aducă o sută de cămile sau echivalentul lor în aur, argint şi vite.

Îndată ce-a părăsit palatul şi s-a văzut liber, Saad a alergat la neamul său, care aflase de preţul răscumpărării cerut de sultan şi i-a dat fiecare după puteri: unul cinci cămile, altul patru, altul trei, unul un berbec, altul o oaie, unul o capră, altul un ţap şi tot aşa...

După ce-a terminat cu neamurile lui, s-a dus şi la rubedeniile nevestei să le ceară ajutor, dar acestea au început să dea din colţ în colţ şi să se tocmească, cu toate că ştiau cît de mare era preţul răscumpărării şi nevoia lui Saad de sprijinul lor. Şi s-au sfătuit ele îndelung, dacă să-i dea sau să nu-i dea ceva, dacă să-l ajute sau să nu-l ajute. Şi, tot tocmindu-se aşa, au zis că nu-i nici din neamul, nici din tribul lor, nu-l lega nimic de ei şi nu-i lega nimic de el, în afara unei fete care, la urma urmei, nu conta prea mult pentru ei. S-ar putea ca fata cu care s-a însurat Saad, şi-au zis ei, să moară într-o bună zi. După asta ce ne mai leagă de Saad? s-a întrebat unul. Absolut nimic! a răspuns altul. Şi, tocmai cînd erau pe punctul de a hotărî să nu-i dea nimic, s-a amestecat în vorbă un bărbat care părea să fie cel mai înţelept dintre ei toţi şi le-a zis că nu se cuvine ca Saad să plece cu mîna goală de la neamurile soţiei.

— Dacă vreţi să-mi daţi ascultare, eu socotesc că trebuie să-i dea fiecare dintre noi - de unde are, de unde n-are - măcar un ţap sau o iadă şi se cheamă că este un ajutor la necazul care s-a abătut asupra lui, grăi omul. Nu se cuvine să plece de la noi cu mîna goală, pentru că asta ne-ar atrage ruşine şi ocară.

Vrînd-nevrînd, i-au dat ascultare celui mai înţelept dintre ei şi cei mai înstăriţi au catadicsit să-i dea, acolo, cîţiva ţapi costelivi şi cîteva capre răpciugoase, care de-abia se mai ţineau pe picioare.

Saad le-a luat, înghiţindu-şi ruşinea, fiind de-acum convins de înţelepciunea poveţelor tatălui său. Le-a încredinţat o taină femeilor şi iată că tocmai mama lui - omul cel mai iubit şi mai apropiat lui - a dat-o în vileag. S-a însurat cu o fată de neam prost şi urmarea neascultării a fost ruşinea care-o păţise, căci neamul ei şi-a dat arama pe faţă şi l-a părăsit tocmai atunci cînd se afla la mare ananghie. Cît despre apropierea lui de sultan, ce s-o mai lungim - puţin a lipsit să-şi piardă viaţa din pricina neascultării sfatului părintesc. Doar Allah, cu mila lui cea mare, l-a mîntuit şi poate că nici asta

n-ar fi fost de mare folos, dacă n-ar fi ştiut să vorbească atît de meşteşugit şi dacă vanitatea omului ar avea margini.

După ce-a socotit Saad tot ce primise, cerînd de la unul şi de la altul, a văzut că nu împlinise suma uriaşă de care avea nevoie şi-atunci a pornit să îi ceară sfatul celui mai înţelept bărbat din tribul său.

– Ce-aş putea face ca să împlinesc suma? întrebă Saad. Nu mă pot înfăţişa înaintea sultanului dacă n-o am şi pe deasupra se apropie şi sorocul. Nu-mi rămîne decît să mă închin şi să cer sprijin de la un om înstărit şi generos, să-i spun care-i necazul şi să-l rog să-mi dea cît îmi lipseşte pînă la întregirea răscumpărării.

Înţeleptul tribului a chibzuit ce-a chibzuit şi în cele din urmă l-a îndreptat către un bătrîn bogat, cunoscut pentru mărinimia şi noblețea lui. Pe deasupra, acesta mai fusese şi bun prieten cu tatăl lui Saad. Aşa încît n-a stat o clipă pe gînduri şi s-a grăbit spre bărbatul acela. De îndată ce Saad a coborît de pe cămilă, bătrînul l-a întîmpinat cu braţele deschise şi chipul luminos. Apoi au stat pe îndelete la taifas, bătrînul amintindu-şi cu bucurie şi regret de zilele frumoase de odinioară, de prietenia ce-l legase de tatăl lui Saad, rugîndu-l pe Allah să ocrotească zilele urmaşului prietenului său.

– De tatăl tău – Allah să fie milostiv cu el şi cu fiul lui! – mă leagă amintiri minunate şi simţăminte frăţeşti, zise bătrînul. Mi-a fost unul dintre cei mai apropiaţi prieteni. Dar ia spune-mi, ce necaz te-aduce?

Apoi, după ce Saad i-a istorisit toată tărăşenia, a adăugat, zîmbind în barbă:

– Dacă ai fi venit la mine de la bun început, îţi dădeam eu tot ce-ţi trebuia şi n-ai mai fi fost nevoit să aduni de ici şi de colo, umilindu-te în faţa unor oameni de nimic.

Şi l-a ţinut bătrînul acela în mare cinste şi nu i-a îngăduit cu nici un chip să plece din casa lui, înainte de trei zile[1]. Apoi i-a dat merinde de drum şi păstori să mîne turma de vite şi s-a rugat din nou să-l ajute Allah să trăiască

1. Ospitalitatea arabilor beduini este proverbială. Ea are o serie de legi nescrise, dar bine-cunoscute: oaspetele nu trebuie întrebat despre scopul vizitele sale înainte de trecerea a trei zile de la sosire, este ajutat să-şi coboare lucrurile de pe cămilă sau de pe cal cînd soseşte, dar nu e ajutat să le urce la loc cînd pleacă, este ajutat cu bani – în caz că e fugar din pricina unei datorii sau dacă a fost jefuit la plecare, este ajutat cu merinde pentru drum, în cinstea lui se sacrifică o pasăre sau o vită şi i se oferă întreagă. Gazda serveşte masa împreună cu musafirul, dar nu începe să mănînce înaintea lui şi-i oferă cele mai alese mîncăruri pe care le poate pregăti; musafirului i se toarnă cafea în ceaşcă pînă în clipa cînd face semn că nu mai doreşte, prin mişcarea acesteia la dreapta şi la stînga, dar nu înainte de a treia ceaşcă, fiindcă prima este pentru oameni generoşi şi luptătorii cu sabia, a doua e pentru musafir şi tribul său, iar a treia este pentru gazdă şi tribul ei.

la fel de înțelept ca și tatăl său. Căci ce altceva fuseseră toate încercările prin care trecuse Saad decît dovada înțelepciunii și adevărului spuselor tatălui său! Îl oprise pe fiul său de la trei lucruri, acesta îi nesocotise poveţele, iar urmarea a fost buclucul din care scăpase cu viață doar prin minune.

Dacă a ajuns Saad din nou la neamul lui, a luat vitele adunate și le-a alăturat celor dăruite de prietenul tatălui său și-a pornit cu cireada către palatul sultanului. Odată sosit acolo, a mînat cămilele, oile și caprele în țarcurile palatului și-a cerut să fie primit la sultan pentru a jura din nou credință și supunere domnului și stăpînului său, care-l iertase și-i îngăduise să se răscumpere. Cînd a intrat la sultan, s-a închinat adînc în fața lui și-a grăit așa:

— Am adus răscumpărarea cerută de Înălțimea Voastră. Și cu umilință cer încă o dată iertare pentru păcatul meu. Aș cere acum îngăduința să îi mai spun Măriei Voastre un singur cuvînt.

Sultanul le porunci slujitorilor să socotească tot ce adusese Saad și le făcu semn dregătorilor din preajma lui să-l lase singur.

— Înălțimea Voastră, prinse a vorbi Saad, cînd rămase singur cu sultanul. Fapta mea n-a izvorît nici din nevoie, nici din îndrăzneala de a vă nesocoti voința. Toate au pornit de la niște sfaturi pe care mi le-a dat părintele meu înainte de a părăsi această lume și pe care tinerețea m-a ispitit să nu le iau în seamă. Urmările nesocotinței mele au fost tocmai acele necazuri de care voia să mă ferească tata - Allah să fie milostiv cu el! Pasărea furată era cît pe ce să mă ducă la pieire. M-am încrezut în mintea și devotamentul mamei mele, uitînd că și ea este o femeie ca toate celelalte, și, cu toate că ea îmi e ființa cea mai apropiată, n-a păstrat taina încredințată și n-a lipsit mult să mă piardă. M-am însurat cu o femeie dintr-un neam de rînd și, tocmai atunci cînd am avut mai mare nevoie de ajutorul neamului și tribului ei, și-au dat arama pe față - m-au umilit și m-au lăsat să plec cu mîinile goale. Nu mi-au dat decît niște vite slăbănoage și prăpădite, pe care nu s-ar fi cuvenit nici măcar să i le arate unui om ca mine. Iar acum am cinstea și mulțumirea de a-i spune Măriei Voastre vestea cea mare: strutul Înălțimii Voastre se află în viață, este teafăr și se bucură de îngrijire aleasă.

La auzul unei asemenea veşti, sultanul s-a înseninat pe dată și i-a cerut lui Saad să alerge să-i aducă pasărea mult dorită, pe care nu spera s-o mai

---

Au rămas celebri pentru generozitatea lor poeții așa-numiți „briganzi" (*sa'alik*), precum și poetul Hatim at-Ta'i (m. 605), gata să-și sacrifice calul pentru a-și ospăta musafirul. Paremiologia arabă este foarte bogată în proverbe care aduc elogii acestei virtuți, iar versul următor are și el circulația unui proverb: „Noi fi-vom oaspeți, la noi în casă de-o să vii, căci tu stăpînul casei o să fii".

vadă vreodată. Şi-a pornit slujitorul cel credincios cu paşi zoriți spre locul unde era ascuns struțul şi s-a întors cu el într-un suflet, înfățişîndu-i-l sultanului cu mare pompă. Cînd a văzut sultanul pasărea nevătămată, bucuria lui s-a revărsat ca marea. Şi tare mulțumit a fost sultanul că nu se înşelase cînd şi-a pus toată încrederea în Saad şi acum a văzut că cinstea acestuia s-a adeverit. Cum ar fi putut să se înşele şi să se păcălească Măria Sa sultanul? Şi cum ar fi putut un slujitor ce dovedise atîta credință să nesocotească voința Înălțimii Sale, ba chiar să îndrăznească să-i fure struțul, despre care ştia prea bine că-i sufletul şi inima lui?!

După ce s-a săturat privind şi admirînd struțul, Înălțimea Sa şi-a amintit din nou de Saad şi nu ştia cum să-şi mai arate mărinimia.

— Te-am iertat şi în sufletul meu, şi în fața supuşilor mei, i-a zis lui Saad, şi vreau să se ştie că de astăzi vei fi unul dintre sfetnicii şi prietenii mei cei mai apropiați. I-am poruncit vistiernicului să-ți încarce toate vitele pe care le-ai adus cu samare pline cu grîne, cu seu şi curmale. Fiecare animal va purta în spate atît cît va putea duce. Toate vor fi ale tale şi vei face cu ele ce vei pofti.

Saad s-a închinat şi i-a mulțumit Măriei Sale pentru mărinimie şi pentru marea binefacere care se adăuga la vechea prietenie a sultanului.

Vitele au fost încărcate cu fel de fel de poveri: cămilele au purtat samarele mari, berbecii şi oile cît au putut căra şi ele, iar țapilor şi caprelor li s-au mai legat de coarne valuri de pînzeturi şi mătăsuri. Şi-a plecat Saad cu turma de vite şi cu poverile lor, îndreptîndu-se spre neamul şi tribul lui. Iar cînd a ajuns în mijlocul lor, i-a cerut fiecăruia să-şi ia înapoi cu povară cu tot vitele pe care i le dăruise. Şi şi-au căpătat oamenii vitele înapoi şi pe deasupra şi darurile şi bunătățile din samare. La urmă a venit şi rîndul neamurilor şi tribului nevestei, dar aceştia n-au primit decît ceea ce-i dăduseră, căci vitele lor se dovediseră atît de neputincioase, încît nu fuseseră în stare a duce nici măcar un samar, şi atunci s-au căit amarnic pentru zgîrcenia lor.

După ce-a isprăvit toate treburile, s-a aşezat Saad să cugete la povețele tatălui său, una cîte una, şi la hotărîrile pe care trebuia să le ia. Mai înainte de orice a trimis-o pe nevasta lui la neamul şi la tribul ei, mulțumindu-i lui Allah că nu-l blagoslovise cu nici o odraslă. Apoi a jurat să nu îi mai încredințeze nici în ruptul capului vreo taină unei femei, fie ea şi cea mai apropiată ființă de pe lume. Cît îl priveşte pe sultan, Saad a mai mers pentru o vreme ca oaspete de onoare la ceremoniile şi ospețele de la curtea lui, căci era dator cu recunoştință după bunăvoința pe care i-o arătase Înălțimea Sa, dar, cu trecerea zilelor, a avut grijă să-şi rărească vizitele la palatul sultanului, arătîndu-se tot mai puțin printre slujitorii, şi sfetnicii

acestuia, iar în cele din urmă a uitat cu totul şi de palat, şi de viziri, şi de sultan. Între timp Saad şi-a ales o soaţă pe măsura lui şi-au trăit bucurîndu-se de pace şi linişte pînă la adînci bătrîneţi, aducînd laude înţelepciunii şi cumpătării, pînă cînd a venit ziua să i se înfăţişeze celui ce le-a rînduit pe toate.

Aceasta a fost povestea lui Saad, cel care a furat struţul sultanului, şi a nepreţuitei înţelepciuni pe care nu trebuie s-o uite nimeni în viaţă şi pe care ne vom strădui şi noi s-o ţinem minte.

Culegătorul de vreascuri și comoara de la poarta Bagdadului

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult, trăia într-un tîrguşor un om tare nevoiaş, care se ducea zi de zi în deşert şi aduna de ici şi de colo vreascuri. Le încărca pe spinarea măgarului şi pornea cu el în suq, iar cu bruma de bani pe care-i căpăta pe ele abia îşi duceau zilele el şi nevasta lui. Treaba asta o făcea vara, iar în vreme de iarnă aduna din deşert ierburi şi buruieni cu care nu reuşea să cîştige nici cît lua pe vreascuri.

Într-o noapte, pe cînd dormea liniştit în odăiţa lui sărăcăcioasă, a simţit o mişcare ciudată în jur şi i s-a părut că cineva îl trezeşte din somn şi-i grăieşte:

– Ce viaţă este asta pe care-o duci tu? N-ai parte decît de trudă şi de necazuri! Dacă o să-mi asculţi sfatul, o să ai parte de bogăţie şi de belşug. Ia bine seama la ce-ţi spun! Porneşte degrabă spre Bagdad şi sapă sub poarta dinspre soare-răsare. O să sapi o groapă nu mai adîncă de-un stat de om şi-o să dai peste o comoară de aur curat. În ea se află norocul tău, al urmaşilor tăi şi-al urmaşilor urmaşilor tăi.

Nu-şi dădea prea bine seama dacă visează sau trăieşte aievea, dar, cînd s-a trezit şi s-a dezmeticit de-a binelea, vorbele acelea continuau să-i muncească gîndul şi sufletul şi parcă-l vedea în faţa lui pe omul care venise să-i spună taina comorii. Tare se simţea ispitit să-şi încerce norocul, mai ales că traiul devenea din ce în ce mai greu.

„Dar unde sînt eu şi unde se află Bagdadul?", şi-a zis bietul om în sinea lui. „Eu trăiesc la Uşaiqar[1], iar comoara se află la poarta Bagdadului. Unde este Uşaiqar şi unde este Bagdadul?"

A încercat din toate puterile să fugă de ispita care nu-i dădea pace, zicîndu-şi că toate astea nu pot să fie decît nişte frînturi de vise născute de

1. Mică localitate în zona centrală a Peninsulei Arabe.

bezna nopții și de grijile zilei de mîine, ajungînd să-i tulbure și somnul, și veghea cu vedenii. Dar, în noaptea următoare, omul din vis a venit din nou, l-a prins de mînă, ca și cînd ar fi vrut să-l scoată din așternut, l-a ajutat să se ridice în capul oaselor și pe urmă s-a apucat să-i depene aceeași poveste cu comoara. Dimineața culegătorul de vreascuri s-a trezit năucit, iar vorbele auzite noaptea îi zumzăiau ca un bondar în urechi. Tare anevoie a mai izbutit să alunge gîndurile ispititoare și să se apuce iarăși de treabă.

A treia noapte și-a înfundat capul în pernă, a pomenit numele lui Allah, a îngînat sumedenie de rugăciuni ca să izgonească diavolii și ispitele lor și s-a cufundat într-un somn greu după truda de peste zi. Dar dimineața – nenorocire! S-a trezit din nou buimac, căci toată noaptea auzise același glas vorbindu-i despre comoară. Ba își aducea aminte pînă și chipul celui care-l îndemnase să alerge cît mai curînd la Bagdad ca să nu i-o ia altul înainte.

Culegătorul de vreascuri a chibzuit îndelung la visul său, dar n-a îndrăznit să spună nimănui povestea, de teamă să nu i-o ia altcineva înainte și să alerge la comoara mult rîvnită. Ispita și nădejdea nu-i mai dădeau o clipă pace, așa că în cele din urmă s-a hotărît s-o apuce pe drumul spre Bagdad, în speranța că se va îmbogăți și va scăpa de munca istovitoare, din care nu agonisise niciodată mai mult decît să-și ducă traiul de azi pe mîine. Și-a vîndut măgarul și-a început pregătirile de plecare.

— De ce-ai vîndut, omule, măgarul? îl întrebă nevasta nedumerită. Cu ce-o să ne mai cîștigăm traiul, dacă l-ai vîndut? Era singurul nostru ajutor! se mai tîngui femeia.

— M-am săturat de munca asta istovitoare, care nu ne aduce mai nimic, și m-am hotărît să plec în lume ca să-mi încerc norocul! îi răspunse bărbatul, fără să stea pe gînduri. Poate că Allah o să-mi deschidă și mie una dintre numeroasele lui porți...

Nevasta n-a mai avut de ales: i-a urat să aibă noroc și să se întoarcă acasă cu bine cît mai curînd.

A așteptat omul nostru cîteva zile pîn' ce-a sosit o caravană și s-a așternut cu ea la drum, lăsîndu-și nevasta amărîtă peste măsură, doar cu cîțiva gologani din banii luați pe măgar.

Și-a mers caravana și-a tot mers și într-un tîrziu de noapte a ajuns la Bagdad. Culegătorul de vreascuri a rămas la o moschee, dar ți-ai găsit să închidă ochii! S-a perpelit pînă în zori ca pe jar. Cînd a simțit că începe să mijească de ziuă, a sărit în picioare, a alergat la o dugheană, a înghițit ceva pe fugă și pe urmă a pornit să caute poarta dinspre soare-răsare. Ajuns la ea, a cercetat cu grijă împrejurimile și a măsurat cu privirile locul unde socotea că ar trebui să se afle comoara. Apoi s-a tot gîndit și s-a frămîntat cum ar putea să sape sub poarta orașului, ziua în amiaza mare, cînd este un

du-te-vino neîntrerupt. Pe urmă i-a fost teamă să nu vină vreun om al stăpînirii să-l ia la rost și să-l osîndească sau să-și vîre vreun curios nasul în treaba lui și să-l împiedice ori să dea de știre străjii. Așa că a stat ce-a stat pe gînduri, întrebîndu-se ce-ar fi mai nimerit de făcut ca să scape de buclucuri. Și după o lungă chibzuință a găsit cu cale să înjghebe deasupra locului cu pricina o mică baracă în care să se adăpostească, fără să atragă prea mult atenția.

Pe urmă a trecut la treabă cu sîrg. A înălțat cîțiva stîlpi subțiratici, iar deasupra lor a încropit un acoperiș. De jur împrejur, a acoperit cu niște buruieni uscate, adunate de ici și de colo. Ziua hoinărea prin oraș și mai căra cîte-o povară ca să-și cîștige un blid de mîncare, iar noaptea se închidea în colibă și dormea dus. Încetul cu încetul, lumea s-a obișnuit și cu mogîldeața de colibă care apăruse la poarta orașului, și cu sărmanul care locuia în ea, așa încît nimănui nu-i părea nimic ciudat. Astfel stînd lucrurile, culegătorul de vreascuri și-a zis că de-acu' se poate apuca de săpat. A tîrguit o cazma și s-a pornit să scormonească pămîntul cu nădejde. Săpa numai noaptea, cînd lumea dormea și poarta orașului era ferecată. Și-a scormonit el ce-a scormonit pînă ce-a făcut o groapă cam de-un stat de om, dar fără să găsească nimic. A săpat încă și mai adînc, dar tot nimic – nici urmă de comoară. Și-a zis în sinea lui că s-ar putea să fie ascunsă pe vreuna din marginile gropii și s-a apucat cu rîvnă s-o mai lărgească. Și tot așa, pînă ce groapa a cuprins aproape întreaga colibă, dar fără folos.

Și unde nu s-a pornit sărmanul culegător de vreascuri să se tînguie, căinîndu-se amarnic și minunîndu-se cum de-a putut să se încreadă în niște frînturi de vise amăgitoare și să plece haihui prin lume.

Trist și deznădăjduit, s-a hotărît să se întoarcă acasă. A umplut la loc groapa pe care-o săpase, a desfăcut coliba și a plecat cu sufletul ros de griji și de amărăciune. Și, cum hoinărea el așa prin suq fără nici o țintă, a văzut un vînzător de struguri și tare a mai poftit la un ciorchine rumenit de soare, pe care l-a și cumpărat, fără să mai stea pe gînduri. A vrut să-l mănînce, dar nu găsea un loc potrivit ca să se așeze, căci nu-i mai făcea nici o plăcere să vadă poarta care-i furase toate nădejdile. A chibzuit puțin și s-a îndreptat cu ciorchinele spre o moschee. Și-a zis că-l va mînca acolo și pe urmă o să-și facă și rugăciunea, sperînd să-i mai ușureze inima.

Și, tot rătăcind așa, a văzut în fața ochilor o moschee mare; a intrat, s-a uitat în toate părțile, dar n-a zărit decît un șeih, ghemuit într-un colț. Ciorchinele de strugure era destul de mare și culegătorul de vreascuri – altfel om bun la suflet – și-a zis că, la urma urmei, ar putea să-l împartă cu șeihul, iar între timp să-i destăinuiască necazurile lui, nădăjduind că acesta ar putea să-i aline într-un fel sau altul mîhnirea.

Zis şi făcut. S-a apropiat de şeih şi i-a dat bineţe. Bătrînul i-a răspuns, ridicîndu-se în picioare. Atunci culegătorul de vreascuri a venit mai aproape şi i-a întins ciorchinele.

— Poftește de ia ! îl îmbie pe bătrîn.

Şeihul a întins mîna şi au început să mănînce amîndoi pe îndelete din ciorchine şi să sporovăiască.

— Mi se pare că eşti străin de oraşul ăsta, prinse şeihul a-l iscodi. De unde eşti de fel? Şi ce vînt te-a adus pe-aici?

— Sînt tocmai din Nedjd[1] şi-am ajuns aici din pricina unor vedenii care mi s-au năzărit în somn, începu culegătorul de vreascuri să-şi verse necazul.

— Şi care-au fost vedeniile astea? îl descusu şeihul mai departe.

— Într-o noapte mă pomenesc cu cineva în vis, care mă trezeşte şi-mi zice: „Du-te la Bagdad şi sapă sub poarta dinspre soare-răsare". Şi s-a apucat să-mi descrie exact locul unde trebuia să sap. „Şi-ai să găseşti în locul acela o comoară nepreţuită", îmi mai zice omul din vis. Şi tot aşa încă o noapte şi încă una – nu-mi mai da pace. Ce să fac? Împins de nevoi şi de nădejde, am luat drumul pribegiei, am ajuns la Bagdad şi m-am apucat de săpat în locul pe care mi l-a arătat în vis, dar n-am găsit nimic. Sînt tare amărît din pricina asta, căci mi-am irosit timpul şi mi-am părăsit nevasta şi treburile fără nici un folos, iar acum gîndurile nu-mi mai dau pace şi nu mai am nici o clipă de tihnă.

— Te hrăneşti cu închipuiri şi te încrezi în vise, zise şeihul. Ai vrea să-ţi pice o comoară aşa, din cer. Să ştii că mi s-a întîmplat şi mie să am un vis la fel ca al tău, dar eu nu m-am lăsat amăgit de vedenii, aşa cum ai făcut tu.

— Şi ce ţi s-a arătat în vis? îl descusu culegătorul de vreascuri, sperînd să audă de la şeih o poveste cu care să-şi aline necazurile.

— M-am pomenit cu cineva într-o noapte că mă trezeşte din somn şi mă îndeamnă: „Du-te în tîrgul Uşaiqar, răscoleşte în ţarcul măgarului lui cutare şi-o să dai acolo peste o comoară nepreţuită".

Locul pomenit de şeih era chiar tîrgul unde trăia culegătorul nostru de vreascuri, iar numele amintit de şeih era chiar numele lui. Ba se apucase să-i descrie chiar şi casa, aşa că nu mai avea nici cea mai mică urmă de îndoială că despre ţarcul măgarului său era vorba.

— M-am trezit din somn, continuă şeihul să-şi depene amintirile, şi vorbele pe care le auzisem noaptea nu-mi mai dădeau pace. N-am dat nici o atenţie întîmplării, cu toate că s-a repetat cîteva nopţi la rînd. Ba chiar am încercat să fug de năluca ce mă urmărea. Unde sînt eu şi unde este Uşaiqar? Un tîrguşor în inima Nedjdului, la capătul lumii. Cum să dau de el? Şi cum aş putea să sap o groapă în ograda unui om care este încă în viaţă? Pe urmă

1. Podiş deşertic situat în zona centrală a Peninsulei Arabe; astăzi şi regiune administrativă a Regatului Arab Saudit, cu capitala er-Riyad.

să zicem că aș fi dat de comoară. Și, dacă aș fi găsit-o, cum aș fi putut să scap de vecini? Și, dacă aș fi scăpat și de ei, cum aș fi putut scăpa de hoții care mișună în deșert?

Culegătorul de vreascuri a ascultat cu mare luare aminte vorbele șeihului, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Dar le-a băgat bine la cap și parcă i s-a mai risipit oleacă mîhnirea și i-a mai venit inima la loc, la gîndul că truda lui s-ar putea să nu fi fost în zadar și că ar fi cu putință să găsească chiar în țarcul măgarului de-acasă ce nu găsise la poarta Bagdadului.

Ciorchinele de strugure s-a terminat și culegătorul de vreascuri și-a luat rămas-bun de la șeih, frămîntîndu-se cum să plece spre casă cît mai curînd. A găsit o caravană care se îndrepta spre Nedjd chiar a doua zi și s-a așternut la drum. Cînd a ajuns acasă, nevasta a alergat în întîmpinarea lui, fericită, sperînd că s-a întors din peregrinări cu cine știe ce bunătăți. Dar tare s-a mai amărît cînd a aflat că s-a întors cu mîna goală. Și pe deasupra mai prăpădise și măgarul.

Bărbatul a băgat de seamă cît de cătrănită era soția lui, dar n-a avut nici cea mai mică remușcare. Ba supărarea i-a căzut bine și-ar fi vrut să ajungă chiar la gîlceavă, ca s-o poată trimite înapoi la părinții ei. Și toate astea din pricina comorii care trebuia să rămînă o taină, pentru toată lumea și chiar pentru nevasta lui. Dacă se află, își zise el, o să se ivească pe dată jinduitorii și zavistnicii. Pasămite, auzise el, culegătorul de vreascuri, că femeilor nu trebuie să le încredințezi nici o taină, căci nu sînt în stare s-o păstreze. Și ăsta-i un adevăr de cînd lumea și pămîntul, cunoscut din moși-strămoși. Poetul Al-Hutay'a[1] a compus și un stih în care îl imploră pe Allah s-o țină pe propria mamă departe de tainele lui:

Departe stai de noi, cît mai departe,
Căci taina nici chiar mamei nu se-mparte.

Așadar, culegătorul de vreascuri a făcut ce-a făcut și-a ajuns la vrajbă cu nevasta lui, iar cînd soția i-a cerut s-o ducă înapoi la părinți, n-a stat nici o clipă pe gînduri, a luat-o frumușel de mînă și nu s-a mai oprit cu ea decît la casa de unde o luase.

— E supărată foc pe mine, începu să se căineze culegătorul de vreascuri față de tatăl ei. Trebuie s-o lăsăm în plata Domnului și-o să vezi că-i vine mintea la cap și se întoarce de bunăvoie la mine, că doar n-are de-ales!

1. Poreclă a lui Djarwal ibn Aws (c. 582 - c. 687), poet de la începutul islamului, socotit de istoria literară arabă reprezentant al apostaziei. Autor de panegirice și satire pline de invective. Tradiția arabă îl plasează printre cei patru poeți arabi considerați a fi fost cei mai zgîrciți.

Apoi bărbatul a alergat spre casă, a curățat țarcul măgarului de gunoaie şi de resturile de bălegar şi s-a apucat să scormonească. De data asta a socotit cu cale să sape ziua pentru ca zgomotul să se piardă în vălmăşagul general, zicîndu-şi că, dacă ar săpa noaptea, loviturile de tîrnăcop ar atrage atenția vecinilor. Doar se ştie că zgomotele se răspîndesc mai uşor noaptea, purtate de adierile brizei în văzduhul liniştit.

S-a apucat de lucru cu mare tragere de inimă, sperînd ca dintr-o clipă în alta să ajungă la comoară. Lovea în neştire, dar nici vorbă să dea de ceva. Şi din nou a început să intre la bănuieli. Dar tot mai avea un bob de speranță, căci n-ajunsese încă la adîncimea de un stat de om. Şi, cum se frămînta el aşa, numai ce simte că tîrnăcopul se afundă într-o grămadă de cenuşă. Şi pe dată i-a venit sufletul la loc, căci auzise el că prin părțile acelea era obiceiul să se învăluie comorile într-un strat de cenuşă. De ce, de nece, nici el nu ştia, dar, cînd s-a ivit cenuşa, i s-a strecurat în suflet un fir de nădejde şi s-a pornit să lovească şi mai cu spor. După cîteva clipe s-a ivit şi comoara. Era ascunsă într-un cazan mare, plin ochi.

Cînd a văzut culegătorul de vreascuri atîta bogăție, a rămas năuc. S-a bucurat în neştire, dar tot pe-atîta s-a şi înspăimîntat. Iar în mintea lui au năvălit fel de fel de gînduri: teamă şi nădejde, bucurie şi tristețe. Găsise el comoara, dar în capul lui începuseră să roiască fel de fel de întîmplări, care s-au văzut ori despre care s-a auzit. A aruncat tîrnăcopul la o parte şi s-a întins pe pămînt, simțind cum teama, bănuielile şi speranțele se alungau unele pe altele, îngrămădindu-se în mintea lui, aci strălucind, aci pălind. Uneori îşi imagina viața ca un paradis, alteori vedea în jurul lui doar tîlhari, zavistnici, haini şi fățarnici. După ce s-a mai liniştit, s-a sculat şi a săpat în jurul cazanului, pînă ce-a ajuns la fundul lui. Pe urmă s-a opintit să-l scoată, dar de-abia dacă a putut să-l mişte din loc. S-a căznit să-l ridice pe marginea gropii, dar nici vorbă, căci greutatea aurului întrecea cu mult puterile lui. În cele din urmă s-a hotărît să scoată rînd pe rînd tot ce era în cazan, să ridice vasul gol din groapă şi pe urmă să pună bogăția la loc în el.

Zis şi făcut. A scos comoara la suprafața pămîntului şi-apoi a căutat un loc mai retras şi mai întunecos în care să pună cazanul. Şi n-a găsit altul mai nimerit decît locul strîmt de sub scară, unde nu intra nimeni niciodată, căci n-avea ce să caute acolo. Apoi s-a întors la groapă şi-a nivelat bine pămîntul, presărînd deasupra resturile rămase de la măgar – frunze uscate, gunoaie şi bălegar. Totul părea ca-nainte şi nimeni n-ar fi putut băga de seamă că se scormonise pămîntul.

Dar lucrurile nu s-au oprit la atît. Dimpotrivă, comoara abia acum începea să-l chinuie mai tare pe omul nostru. N-o putea lăsa aşa, la suprafața pămîntului, ca s-o descopere oricine. Atunci ce să facă cu ea? N-a găsit altă cale

mai nimerită decît s-o îngroape din nou în pămînt, după ce-o să ia din ea atît cît să-i ajungă să trăiască un an. Apoi o să vadă ce-i de făcut! S-a întors la ţarcul măgarului şi şi-a zis că locul cel mai potrivit era tot acolo. A săpat o groapă mai puţin adîncă decît prima, ca să poată umbla mai uşor, a pus cazanul în ea şi l-a acoperit cu pămînt. A bătătorit bine locul, întocmai cum fusese înainte, şi pe urmă s-a dus să-şi aducă nevasta acasă.

— N-am de-ales, nevastă! a îmbiat-o el cu vorbe amăgitoare. Trebuie să mă întorc la vechile îndeletniciri. Vara o să adun vreascuri, iar iarna buruieni şi ierburi.

— Am trăit în sărăcia noastră şi ne-am cîştigat pîinea cu sudoarea frunţii, încercă nevasta să-l îmbărbăteze. Dacă Allah ne-a ţinut pînă acum, o să ne ţină şi de-acum înainte şi-o să cîştigăm atît cît să nu murim de foame...

Bărbatul s-a dus în suq şi a cumpărat un măgar pe care l-a legat în ţarcul cel vechi, deasupra comorii. Dar comoara ajunsese acum o adevărată pacoste pentru bietul om, căci nu mai ştia ce-i liniştea. Toată ziua era doar cu gîndul la ea, iar cînd se lăsa noaptea, se temea şi mai tare să nu i-o fure cineva. Îi era frică să nu se ducă vreun şeitan blestemat să le şoptească hoţilor o vorbă despre comoară şi să se trezească fără ea. Dacă-i veneau în minte asemenea gînduri după ce apucase să adoarmă, sărea imediat din somn, iar dacă nu apucase să închidă ochii, nu se mai lipea somnul de el pînă în zori. Ajunsese să nu mai apropie geană de geană. Se întîmpla cîteodată să-l năpădească gîndurile negre cînd aduna vreascuri în deşert şi-atunci lăsa totul baltă şi-alerga într-un suflet acasă, cu mîinile goale. Nu-şi găsea liniştea decît după ce-şi vedea ţarcul măgarului întocmai cum îl lăsase.

A trăit culegătorul de vreascuri în starea asta de spaimă cîţiva ani. Cînd se sfîrşeau proviziile, îşi trimitea nevasta la părinţi sau cu vreo treabă aiurea, dezgropa comoara şi mai lua din ea atît cît să-i ajungă pentru un an; dar cu multă zgîrcenie, gîndind să păstreze grosul pentru vremuri grele, care pot schimba totul în viaţa oamenilor, aşa cum a zis poetul:

Cu grijă fii în astă viaţă,
Căci prea şireată-i şi haină.
Cel mare iute-ajunge-n tină,
Cel mic prea iute se înalţă.

De la un timp culegătorul de vreascuri a început să facă pe bolnavul şi să se plîngă de nişte dureri cumplite care-i sfîşiau trupul, ţinînd-o morţiş că nici un leac nu-i e de folos.

Lumea a început atunci să se întrebe din ce trăia omul ăsta care muncea atît de puţin şi zăcea mai tot timpul. De unde cîştiga el atîta bănet, căci se vedea prea bine şi după înfăţişarea lui, şi după a nevestei că n-o duceau

deloc rău. Toți își puneau întrebări, dar nimeni nu le găsea răspunsul și nimeni nu știa adevărul.

A tot făcut omul nostru pe bolnavul și-a tot stat în pat, fără să lucreze nimic, pînă ce într-o bună zi s-a pomenit bolnav de-a binelea și nu s-a mai simțit în stare de nimic. Nu i-a mai rămas putere decît să-și îngrijească măgarul. La asta n-ar fi renunțat în ruptul capului. Și ce grijă putea să aibă de el! Nu cunoștea nici un măgar în tot tîrgul atîta tihnă ca al lui. Habar n-aveau oamenii de ce-l ținea pe bietul măgar în atîta cinste. Nimeni nu-și putea închipui că totul era din pricina comorii ce zăcea ascunsă sub copitele lui. Vorba ceea: de dragul unui chip frumos, cinsteşti pe altele o mie.

Dar, una peste alta, viața devenea din ce în ce mai grea pentru culegătorul de vreascuri. Era tot mai chinuit de gînduri, năpădit de tot felul de boli și de spaime, care nu-l părăseau nici ziua, nici noaptea. Și, de ce se înmulțeau suferințele și trecea vremea, de-aia devenea mai zgîrcit și cu sine, și cu nevasta lui, de-aia se agăța mai tare de viață și ținea tot mai mult la comoară. Dar locul comorii a rămas ascuns pentru totdeauna, căci nici măcar nevestei nu se îndura să-i dezvăluie taina.

Cu fiecare zi ce trecea, sporeau și boala și neliniștea omului și mai ales teama lui ca nu cumva să descopere cineva comoara. Și-a tot zis că ar fi mai nimerit să păstreze taina față de soața lui cît o putea mai mult și să nu i-o dezvăluie decît înainte de a-și da ultima suflare.

Și iată că i s-a apropiat sfîrșitul. Dar el se agăța cu atîta înverșunare de viață, încît a socotit că agonia nu-i decît o slăbiciune trecătoare de care o să scape în curînd. Doar că agonia s-a tot lungit pînă ce omul n-a mai fost în stare să scoată o vorbă. Cînd și-a dat seama că va părăsi cu adevărat lumea asta și s-a hotărît în sfîrșit să-i dezvăluie nevestei taina comorii, a fost mult prea tîrziu, căci limba nu i s-a mai dezlegat, iar el n-a mai fost în stare să facă nici măcar un semn. Și, uite-așa, s-a stins cu amărăciunea în suflet că n-a putut să-i spună măcar nevestei sale unde se află comoara.

Așa a trecut culegătorul de vreascuri în lumea celor drepți, aproape fără să se fi atins și fără să se fi bucurat de prețioasa comoară care-i picase ca din cer, fără trudă și fără strădanie. Vorba ceea: de haram a venit, de haram s-a dus.

Mazna şi ifritul

În vremea iernii, cînd zilele se sting mai repede şi întunericul coboară devreme, copiii se adună bucuroşi în casă, în jurul sobiţelor şi al bunicii care nu se lasă mult rugată şi începe o poveste cu glas blînd:

– A fost odată ca niciodată... Şi ce-aţi vrea s-ascultaţi în astă-seară voi, copii?

– Povestea Maznei, bunicuţo! răsună corul glasurilor cristaline.

Iar ghemul bunicii începe a se depăna uşor şi firul sfîrîie încet şi odată cu el se deapănă şi firul poveştii Maznei cu ifritul.

Trăia odată, demult, tare demult, în vremea cînd şirul caravanelor cu poveri preţioase nu se mai sfîrşea, iar cavalerii rătăceau o viaţă întreagă de dorul iubitei lor, un trib de arabi beduini, nobili şi mîndri, vestiţi pentru vitejia şi curajul lor. Şi mai era tribul acela renumit şi pentru frumuseţea femeilor lui, iar cea mai frumoasă dintre toate era Mazna. Frumuseţea Maznei era cunoscută pînă hăt departe, căci strălucirea ei întrecea chiar şi luna plină; vorbeau despre ea şi o cîntau tinerii din triburile vecine şi din triburile depărtate, de la malul mării celei mari, vorbeau despre ea păsările din tăria cerurilor şi şopteau despre ea vînturile pe deasupra norilor. Mazna creştea liberă şi fericită, dezmierdată şi răsfăţată de toţi, căci tatăl ei era dintre cei mai înstăriţi oameni ai tribului – avea mulţime de cămile şi turme de oi, sumedenie de robi şi slujitori. Mazna zburda cît era ziua de lungă, rătăcind zglobie ca fluturele, căci vremea nu avea preţ, iar grijile lumii acesteia nu ajunseseră pînă la ea. Clipele şi zilele păreau la fel, gonind ca gîndul, dar timpul îşi continua mersul neîntrerupt, iar soarta Maznei îşi scria şi ea povestea cea hotărîtă dintotdeauna pentru orice fată, aşa încît a sosit şi vremea cînd şiragul oaspeţilor şi al peţitorilor care veneau pentru Mazna nu se mai sfîrşea. Veneau din toate cele patru zări şi pentru toţi se întindeau ospeţe şi se sacrificau vitele cele mai grase şi toţi plecau cu daruri, căci aşa era legea ospeţiei de cînd lumea la acele triburi de demult. Toţi cîţi veniseră s-o ceară pe Mazna plecau mulţumiţi şi mîngîiaţi de vorbele tatălui:

— Mazna noastră este încă un copil ce nu cunoaşte nimic dintr-ale vieţii şi lumii acesteia. Să mai treacă o vreme şi să ne vedem din nou sănătoşi!

Pasămite, Mazna nu era destul de coaptă pentru nuntă, dar adevăratele pricini ale refuzului erau marea dragoste a tatălui pentru copila lui şi mîndria nemăsurată a tribului pentru frumuseţea Maznei, căci nimeni nu voia să audă de plecarea ei cine ştie în ce trib îndepărtat, unde nu aveau s-o mai vadă prea curînd.

Aşa că ea continua să se bucure de grija şi răsfăţul tribului ei, însoţită pretutindeni de privirile agere ale dădacei şi slujnicei, încălecînd pe cămila cea mai frumoasă şi dormind în cortul cel mai arătos pe care toţi îl recunoşteau de departe. Doar era cortul Maznei!

Într-una din zilele cu arşiţă mare, Mazna şi-a adunat în jur cîteva fete din trib şi-au pornit cu toate s-o roage pe dădacă să le lase jos, în valea cea umbroasă. Nu voiau decît să se zbenguie după pofta inimii şi să se răcorească la apa izvorului dintre stînci, departe de ochii dojenitori ai bătrînilor. Şi, cum se obişnuiseră cu toţi să nu-i refuze nimic Maznei, s-au învoit şi slujnica, şi dădaca să lase copilele să zburde după pofta inimii, jos, în valea cea răcoroasă. Şi-aşa se face că dimineaţa, după ce toţi porneau la treburi, fetele se strecurau printre corturi şi se risipeau ca un stol de porumbiţe în răcoarea văii, de unde nu se mai întorceau decît hăt tîrziu, înainte de căderea serii. În joaca lor nevinovată şi în zburdălnicia lor copilărească, n-a observat nici una chipul înspăimîntător al unui ifrit care le urmărea cît era ziua de lungă, ascuns printre stînci. Sta acolo, lipit de stîncă, şi privea uluit la joaca nebună a copilelor. Pe zi ce trecea, ochii nu i se mai dezlipeau însă de chipul Maznei, căci, aşa cum era de aşteptat, inima ifritului căzuse pradă dragostei tot pentru cea mai frumoasă dintre frumoase. Această copilă de pămînteni îi robise gîndul şi liniştea, iar ifritul nu mai pleca din valea cea răcoroasă nici ziua, nici noaptea.

Şi tot aşa, timpul zbura cum curge apa la vale, fără a se mai întoarce vreodată, şi copilele tinere şi năzdrăvane zburdau vesele fără să ştie ce-i primejdia, iar ifritul sta la pîndă şi se tot frămînta, simţind că inima i se perpelea de dor şi de drag pentru frumoasa Mazna.

Dar soarta dinainte scrisă, pe care n-o schimbă nimeni niciodată, îi hărăzise şi frumoasei copile păţanii şi suferinţe, căci trebuia odată şi odată să ştie şi ea ce-i viaţa pe această lume. Într-una din zilele cînd vara era pe sfîrşite, tocmai cînd se însera şi copilele începeau a se pregăti de întoarcere la tribul lor, Mazna s-a lăsat furată de evantaiul colorat de pe aripile unui fluture. Şi tot aşa, din piatră în piatră, s-a tot îndepărtat, alergînd după minunata făptură ce-i încîntase ochiul, pînă ce n-a mai zărit pe nimeni în jurul ei. S-a întors din cale, şi-a strigat suratele, dar nu i-a mai răspuns nimeni. Şi, tocmai

în clipa cînd şi-a dat seama că e singură şi începea să se teamă de întunericul care se lăsa, un fîlfîit puternic s-a abătut deasupra ei. Ifritul a coborît din văzduh, a prins-o între aripile lui uriaşe şi s-a ridicat cu ea în tăriile văzduhului, unde nu mai ajunge nici vulturul. Cînd nu s-a mai zărit pe pămînt nici măcar o pată, ifritul a coborît dintr-odată ca un pietroi, lăsîndu-se vijelios deasupra unui palat măreţ, cum nu mai văzuse Mazna niciodată. Era înconjurat de un zid gros şi înalt în care nu se afla nici măcar o ferestruică, în afara unei porţi uriaşe de fier, zăvorîtă cu şapte lacăte. Zidul părea de netrecut, iar palatul pustiu.

Imediat ce-au intrat în palat şi fără ca Mazna să aibă răgaz să se dezmeticească, ifritul şi-a lepădat aripile lui uriaşe şi chipul de pasăre, luînd înfăţişarea unui om. Văzînd copila atît de înfricoşată, i-a vorbit cu blîndeţe şi, cînd şi-a mai revenit, a luat-o binişor de mînă, pornind să străbată împreună încăpere după încăpere, una mai frumoasă şi mai strălucitoare decît alta. Fiecare odaie îşi avea povestea ei, pe care ifritul o depăna cu glas mieros în urechea Maznei, tot sperînd s-o atragă şi să-i alunge teama, făgăduindu-i cîte-n lună şi-n stele: ba că ea va fi stăpîna celui mai frumos palat de pe faţa pămîntului, ba că va fi cea mai bogată şi mai împodobită femeie din lume şi multe alte minuni, ce nici cu gîndul nu gîndeşti. Şi-au tot rătăcit aşa prin mulţimea sălilor şi încăperilor palatului care păreau să nu se mai sfîrşească, trecînd prin odăi cu totul şi cu totul din argint şi prin camere cu ferestrele şi uşile aurite, prin săli cu tavane din pietre preţioase şi cu podele din lemn parfumat. Iar cînd au ajuns în încăperea pe care ifritul părea să i-o fi hărăzit ei, Mazna s-a fîstîcit cu totul de atîta strălucire. Nici în basmele pe care i le spunea seara dădaca ei nu auzise Mazna de asemenea minunăţii: doar lăzi cu podoabe şi parfumuri, văluri şi veşminte de mătase, şaluri şi conduri din fir aurit, colivii din argint cu păsări colorate şi viers minunat şi un havuz din care picura apă de portocale. Odaia în care dormea ifritul se deosebea însă ca de la cer la pămînt de toate celelalte încăperi ale palatului. În afara unui pat uriaş nu era nimic de văzut aici. Numai pereţii te făceau să-ţi clănţăne dinţii de spaimă şi să-ţi îngheţe sîngele-n vine, căci n-aveai loc să pui degetul de puzderia de arme ce-i acopereau: arcuri şi lănci, săgeţi şi paloşe, săbii şi hangere. Văzînd-o atît de speriată, ifritul a dus-o pe Mazna în camera ei şi i-a grăit:

— Odihneşte-te, plimbă-te, după cum ţi-e voia. Şi cere tot ce-ţi pofteşte sufletul, căci în palatul meu toate dorinţele îţi vor fi îndeplinite.

Apoi a părăsit-o, preschimbîndu-se din nou într-o pasăre uriaşă ce întuneca văzduhul în zborul ei, pierzîndu-se în tăriile cerului. Mazna i-a urmărit zborul pînă ce n-a mai văzut-o, apoi s-a întors în camera ei, vărsînd lacrimi amare, gîndindu-se cu dor la cei de-acasă şi cu spaimă la gîndul că nu va

mai putea scăpa din ghearele ifritului. Dar, oricum, speranța nu i-o putea lua nimeni. A început să se țină pas cu pas după ifrit ca să-i învețe toate obiceiurile, așa încît, de la o vreme, știa cînd doarme, cînd trebuie să plece la vînătoare și cînd se întoarce, cînd mănîncă și cînd se odihnește.

Într-o bună zi, ifritul a luat-o iarăși de mînă cu binișorul, povestindu-i vrute și nevrute despre viața fericită ce-o așteaptă în palatul lui. De data asta au pornit să colinde prin magaziile și vistieriile palatului, trecînd dintr-o încăpere cu lăzi de aur în alta cu lăzi pline de argint, de la o cameră ticsită de sipete încărcate cu giuvaeruri la alta încărcată pînă la tavan cu țesături scumpe. În cele din urmă au ajuns în fața unei camere a cărei ușă era încuiată și ruginită, părînd să nu fi fost deschisă de amar de vreme.

— Fată frumoasă, i-a zis ifritul cu glas amenințător, să nu cumva să-ți vină vreodată gîndul cel rău să deschizi odaia asta sau să intri în ea. Toate ungherele și cotloanele palatului sînt ale tale, toate încăperile și sălile palatului, cu tot ce este în ele, sînt ale tale și poți să le scotocești cît pofțești, numai în camera asta să nu intri niciodată!

Vremea trecea încet, zilele erau lungi și triste și Mazna ducea dorul traiului ei liber de altădată. Se săturase de toate minunile și bogățiile ifritului, iar pustiul palatului ajunsese s-o înăbușe. Pereții strălucitori și reci pe care-i vedea zi de zi o înghețau și tare-i era dor să poată vorbi cu oameni. Dar zidul cel înalt care înconjura palatul părea că ajunge pînă la cer, punînd o stavilă de netrecut între ei și lumea cea vie. Tristețea și dorul au mînat-o să umble de colo-colo prin sălile și coridoarele palatului, rătăcind toată ziua pe scări în sus și-n jos, deschizînd și închizînd ușile pe rînd, fără să se poată opri niciunde, căci nimic n-o interesa. Și deodată și-a amintit ca prin minune de camera oprită. „La urma urmei", s-a gîndit ea, „de ce n-aș deschide și odaia asta zăvorîtă, cînd pleacă ifritul la vînătoare. Trebuie neapărat să văd ce-i înăuntru, căci ard de nerăbdare. Oricum nu e nimeni în tot palatul care să mă vadă și să-i spună". Și-a luat inima-n dinți, a descuiat ușa și a intrat. Dar n-a apucat să facă decît doi-trei pași și s-a căit amarnic de curiozitatea ei, căci ceea ce i-au văzut ochii a îngrozit-o și-avea să-i fure somnul de-acum încolo. De tavan și de pereți spînzurau cadavre de oameni și animale – cu duiumul: fete tinere, cămile și măgari, bărbați și femei, oi și capre – toate atîrnate de-a valma, fără nici o rînduială. Păreau să stea acolo spînzurate de picioare de cînd e lumea, de parcă mîna unei vrăjitoare le oprise viața în loc tuturor în aceeași clipă. Nimic nu le atingea – nici frigul, nici căldura, nici uscăciunea, nici umezeala.

Mazna a ieșit din încăpere de-a-ndăratelea, tremurînd din toate încheieturile. „Ce-i de făcut?", se întreba acum. Cum să facă să nu afle ifritul de îndrăzneala ei? Tot felul de întrebări îi roiau prin minte și teama-i da

tîrcoale, furîndu-i şi bruma de somn, şi pofta de mîncare ce-i mai rămăsese. Trebuia să se prefacă tot timpul şi să-şi învingă teama, dar viaţa între zidurile palatului pustiu ajunsese cel mai mare chin.

Tot pîndind plecarea şi sosirea ifritului, într-o bună zi s-a căţărat în unul dintre cei mai înalţi copaci din curtea palatului, lăsîndu-şi privirea să rătăcească deasupra deşertului nesfîrşit, tînjind după văile şi oazele lui răcoroase, dorindu-şi să poată alerga liberă cu suratele ei după gazele şi fluturi. Tot gîndindu-se la zilele frumoase de altădată, a tresărit, nevenindu-i să-şi creadă urechilor, căci i se părea că aude în depărtare un glas cunoscut. Părea sa fie glasul unuia dintre robii tatălui său, care rătăcea prin deşert, tînguindu-se şi repetînd la nesfîrşit:

— Cămila Maznei nu mai poate de dor şi nu mai vrea să se apropie de corturile tribului nostru...

Mazna asculta cu urechile ciulite şi cu inima zbătîndu-se, ca o pasăre în laţ, bucurîndu-se şi temîndu-se în acelaşi timp, neştiind dacă glasul este aievea sau doar în închipuirea ei. Şi-a adunat toate puterile şi-a început şi ea să strige spre zările îndepărtate, în direcţia din care i se păruse că aude glasul cunoscut:

— Tu, cel ce chemi în deşert, mi-ai umplut inima de dor şi m-ai făcut să plîng amarnic. Oare n-o vezi pe Mazna singură şi tristă, închisă în palatul pustiu?

Glasul Maznei a plutit lin, ca un firicel subţiratic purtat de vînt în văzduhul deşertului, ducînd cu el spre urechea şi inima celui care striga speranţele fierbinţi ale fetei ferecate în palatul ifritului.

Şi iar a auzit glasul robului, mai desluşit şi mai aproape:

— Cămila Maznei nu mai poate de dor şi nu mai vrea să se apropie de corturile tribului nostru.

I-a răspuns din nou şi Mazna, prinzînd curaj, cu glas limpede şi mai puternic, iar vocea robului a continuat să se apropie de curtea palatului, pînă ce s-a stins undeva, jos, în umbra zidului. Apoi nu s-a mai auzit nimic.

Robul, care rătăcea de multă vreme pe toate drumurile deşertului în căutarea urmelor fetei, a înţeles prea bine că Mazna se află închisă între pereţii acelui palat măreţ şi pustiu, undeva în spatele zidului de netrecut, şi s-a grăbit, zburînd ca vîntul şi ca gîndul, să ducă vestea tribului său, care nu contenea s-o caute şi s-o plîngă din zori şi pînă-n noapte. Cînd a ajuns lîngă corturile tribului, faţa-i strălucea de bucurie şi de alergătură şi toţi au înţeles pe dată că dăduse de urma Maznei. Nu prididea robul să povestească toate întîmplările, căci întrebările curgeau asupra lui ploaie de grindină. Cînd s-a mai potolit curiozitatea celor din jur, s-a adunat sfatul bătrînilor şi-au hotărît să plece spre palatul neştiut cel mai curajos şi mai viteaz dintre

bărbaţii tribului. Şi, fireşte, acesta nu putea fi altul decît fratele Maznei. Fără să mai întîrzie o clipă, şi-a luat sabia şi arcul, a încălecat pe roibul lui cel iute ca fulgerul şi a plecat însoţit de robul său cel mai credincios, care cunoştea drumul spre palatul neştiut de nimeni şi care auzise glasul Maznei.

Şi-au mers ei cît au mers şi, cînd s-au apropiat de palatul uriaş, fratele Maznei şi-a luat armele şi sacul cu merinde şi l-a trimis pe robul său cu caii înapoi la tribul lor. Apoi s-a pornit să dea ocol palatului uriaş, ce părea cu totul şi cu totul pustiu. Dintre zidurile lui nu răzbăteau nici un sunet, nici o rază de lumină şi nu plutea nici o undă de arome. Tînărului i se părea uneori că pluteşte într-un vis cu vrăjitoare şi ginni, din care nu se poate trezi. Zidul ce înconjura palatul i se părea de netrecut şi s-a pornit să-şi spună aleanul într-un cîntec de dor şi jale. Şi iată că Mazna l-a auzit, s-a căţărat cît a putut mai repede în vîrful copacului din curte, şi-a strigat fratele şi l-a rugat cu lacrimi în glas să se ascundă degrabă şi să nu se arate pentru nimic în lume, pînă ce nu va vedea o pasăre uriaşă luîndu-şi zborul de pe acoperişul palatului şi pierzîndu-se în înaltul cerului.

Viteazul nostru a făcut întocmai: s-a ascuns cum a putut mai bine, chibzuind şi întorcînd pe toate feţele încurcătura în care se afla şi primejdiile care-i pîndeau pe el şi pe sora lui. Timpul trecea anevoie, ba îi părea chiar că sta pe loc. Se tot întreba, frămîntîndu-se: cum ar putea să-l biruie pe ifrit? Ce chip o fi avînd şi cum ar putea să-l răpună? Este uriaş şi puternic, viclean şi vrăjitor. Cum ar putea fi învins - cu forţa sau prin vicleşug? În ciuda spaimei şi a gîndurilor negre ce nu-i dădeau pace, curajul nu l-a părăsit şi s-a hotărît să-l înfrunte pe ifrit, orice s-ar întîmpla. Omul este dator să încerce şi să se străduie ca să izbîndească. Cum-necum, blînda şi frumoasa Mazna trebuia salvată. Fie că avea să izbîndească, fie că nu, trebuia să apere faima vitejiei tribului său şi să-i răzbune pe toţi aceia care căzuseră pradă în ghearele uriaşului ifrit.

După lungi ceasuri de aşteptare, a văzut un nor ce întuneca lumina soarelui şi a înţeles că pasărea uriaşă ce se ridica în tăriile văzduhului nu era decît ifritul cel blestemat, care pornise la vînătoare. Atunci s-a grăbit să se apropie de zidul palatului, în locul unde vorbise cu Mazna pentru prima oară. Sora lui pîndise şi ea cu sufletul la gură plecarea ifritului şi în clipa următoare s-a şi căţărat în copacul cel mai înalt, aruncînd peste zid frînghii groase pe care le împletise din şalurile de mătase ce zăceau răspîndite prin cămările palatului.

Cînd capătul funiei a ajuns jos, unde aştepta fratele ei, acesta şi-a aruncat desaga în spinare, s-a prins cu nădejde de el şi-a pornit să se cţere pe zid. Doar că urcuşul mergea încet şi tare anevoie, căci zidul era neted şi voinicul nostru nu găsea nici un sprijin, folosindu-se numai de forţa braţelor lui.

Înainta puţin, aluneca iar şi din nou se prindea cu nădejde, împins de focul care-i ardea mîinile rănite şi de dorinţa aprigă de a-l răpune pe ifrit şi a-şi salva sora.

Tot alunecînd şi prinzîndu-se din nou de funie, cu inima zbătîndu-i-se să-i sară din piept, a ajuns în cele din urmă pe muchia zidului. Nevenindu-i să-şi creadă ochilor, a îmbrăţişat-o pe Mazna şi-a sărutat-o şi nu mai conteneau cu întrebările, care curgeau din amîndouă părţile, încît nici nu-şi mai puteau răspunde. Ce fac bătrînii şi ce s-a întîmplat cu tribul şi cum au aflat de palatul ifritului?... Ce s-a întîmplat cu cămila cea credincioasă şi ce fac copilele cu care se juca în valea cea răcoroasă?... Şi cum de-a ajuns ea la palatul pustiu în ghearele ifritului blestemat şi care-i taina palatului?... Şi multe. Şi multe altele. Dar ce să-i faci? Doar se ştie că ce-ţi este scris în frunte ţi-e pus. Şi, ca să nu mai lungim vorba, căci timpul trece şi ifritul se poate întoarce cînd nici nu te-aştepţi, cei doi fraţi au început să chibzuiască şi să pregătească un plan pentru a-i veni de hac jivinei blestemate, care dăduse pieirii mulţime de animale şi oameni nevinovaţi. Nu numai că trebuia s-o salveze pe sora lui, ci avea să facă un mare bine multor triburi din împrejurimi, scăpîndu-le de tributul pe care-l plăteau lăcomiei ifritului.

Mazna şi-a luat fratele de mînă şi l-a purtat prin palat pînă ce-au ajuns la uşa camerei în care dormea ifritul şi – acolo – i-a zis:

– Ascultă tot ce-ţi spun cu multă luare-aminte, căci orice lucru care-ţi scapă ne poate costa viaţa pe amîndoi. Ifritul ia înfăţişarea unei păsări uriaşe, ori de cîte ori pleacă să vîneze vreun om sau altă fiinţă vie. Are obiceiul să se întoarcă după apusul soarelui, după ce intră în palat, ia chip de om, iar cînd se culcă în camera lui, ia înfăţişarea unei fiare cu şapte capete, ce doarme cu ochii deschişi. Dacă vrei să-l ucizi, trebuie, neapărat, să-i retezi capul cel mai mic, căci acolo-i stă toată puterea, altfel nu mai ai scăpare. Dacă nu-l retezi din prima lovitură, se trezeşte şi nu mai e putinţă de fugă, căci el este mai iute ca gîndul şi mai puternic decît o sută de voinici ca tine. Ţine minte, frăţioare! Trebuie să-i retezi capul cel mic dintr-o singură lovitură şi să nu te laşi amăgit de îndemnurile şi rugăminţile lui. Cînd se va trezi, o să strige la tine: „Mai loveşte o dată, flăcăule, Allah să te ţină cu zile!". Dar tu să nu faci una ca asta, orice s-ar întîmpla şi oricît ar stărui, căci toată puterea lui stă în capul său cel mic, iar de-l loveşti a doua oară, îşi recapătă toată vlaga. El doar atîta aşteaptă, căci aşa i-a înşelat pe toţi voinicii care-au încercat să-i vină de hac. Cînd ţi-o spune: „Mai loveşte o dată, flăcăule, Allah să te ţină cu zile!", trebuie să-i răspunzi cu glas limpede: „Mama m-a învăţat să nu lovesc decît o singură dată!". Apoi îl laşi şi te duci, fără să te mai uiţi în urmă. El o să zbată neputincios şi-o să piară pentru totdeauna. Ai grijă să umbli ca fulgul de uşor, să nu-l trezeşti înainte

de a lua sabia cea mare care atîrnă pe perete deasupra capului său, căci aşa este sortit: ifritul să piară numai de sabia lui. El ştie prea bine lucrul ăsta şi tocmai de-aceea o păstrează în teacă, atîrnată deasupra patului. Nu se culcă niciodată înainte de a fi sigur că sabia se află la locul ei.

Toate astea i le-a spus Mazna fratelui ei şi apoi s-a pregătit de plecare. Înainte de a-şi lua rămas-bun, i-a mai zis:

— A sosit ceasul, viteazul meu frate! E vremea să se întoarcă ifritul. Ascunde-te repede în cel mai întunecat ungher al odăii lui şi ţine-ţi răsuflarea pînă ce va adormi. Curaj! Eu am să te ajut cum oi putea!

Şi toate s-au petrecut după cum erau ştiute. Nici n-a plecat bine Mazna, şi ifritul a venit la vremea socotită, nici o clipă mai devreme, nici o clipă mai tîrziu. A cerut apă şi miere, apoi s-a dus în camera lui şi s-a întins pe patul uriaş cu ochii închişi, pregătindu-se pentru un somn bun. N-a trecut mult timp, că ifritul a deschis ochii mari şi a început să sforăie de se cutremurau pereţii. Atunci abia a cutezat şi viteazul nostru să se mişte din ascunzătoarea în care stătuse ghemuit, cu inima cît un purice. S-a strecurat cu grijă, păşind uşor spre peretele pe care se afla marea sabie. A apucat cu mîna dreaptă mînerul, iar cu stînga a ţinut teaca, încercînd să tragă sabia fără a-l trezi pe ifrit. Doar că urechea blestematului era cu totul şi cu totul neobişnuită, aşa încît prima mişcare l-a făcut să se întoarcă pe o parte şi să întrebe cu glas somnoros:

— Cine umblă la sabia mea strălucitoare, sunătoare şi de capete tăietoare?

— Eu sînt, stăpîne, a răspuns Mazna cu glas dulce din spatele uşii. Îmi fac ochii cu *kuhl* şi-mi zornăi brăţările!

Ifritul a continuat să sforăie şi viteazul nostru a mai tras o dată de sabie. Dar urechea năzdrăvană a ifritului a prins din zbor zăngănitul uşor şi s-a întors pe cealaltă parte, mormăind ameninţător:

— Cine umblă la sabia mea strălucitoare, sunătoare şi de capete tăietoare?

— Eu sînt, stăpîne! a răspuns Mazna cu glas dulce. Îmi schimb veşmintele şi-mi zornăi brăţările!

Ifritul a tăcut o clipă, apoi s-a pornit din nou să sforăie de se zguduiau pereţii, iar voinicul nostru a tras cu putere toată sabia din teacă. Din nou zăngănitul săbiei i-a tulburat somnul, făcîndu-l să se foiască şi să întrebe cu glas şi mai ameninţător:

— Cine umblă la sabia mea strălucitoare, sunătoare şi de capete tăietoare?

— Tot eu sînt, stăpîne! i-a răspuns Mazna. Îmi pun inelele şi-mi zornăi brăţările!

Sosise şi clipa hotărîtoare. Cei doi fraţi s-au înţeles şi s-au încurajat din priviri, iar voinicul a apucat mînerul săbiei cu mîinile amîndouă, s-a apropiat tiptil de perna pe care-şi odihnea ifritul cele şapte capete şi a izbit cu sete,

retezîndu-i dintr-o dată capul cel mic. Blestematul s-a zbuciumat, a scos un muget îngrozitor, apoi a pornit să-l ademenească pe tînăr:

— Mai loveşte o dată, flăcăule, Allah să te ţină cu zile!

Dar fratele Maznei s-a ţinut tare şi i-a răspuns precum îl învăţase sora lui:

— Mama m-a învăţat să nu lovesc decît o singură dată!

Atunci corpul uriaş s-a chircit şi ifritul s-a cufundat într-un somn adînc, din care nu avea să se mai trezească niciodată.

Cei doi fraţi au pornit să plîngă cu lacrimi de bucurie şi fericire pentru izbînda asupra fiarei blestemate. Se îmbrăţişau şi se rugau lui Allah să le dea viaţă lungă pentru a se putea bucura de libertatea care-i aştepta lîngă cei dragi din tribul lor.

Tinerii s-au luat de mînă, alergînd fericiţi, fără nici un fel de grijă şi spaimă, prin palatul fermecat ce părea că se însufleţise, din clipa cînd pierise ifritul. Mazna deschidea pe rînd uşă după uşă, arătîndu-i fratelui ei uriaşele comori ce zăceau ascunse în sipetele îngrămădite pe lîngă pereţi, pînă la tavanele înalte. Păsările din colivii au început dintr-odată să cînte vesele, iar fîntînile şi havuzurile susurau melodii vesele.

— În încăperea asta este doar aur, iar în odaia asta mare numai argint, spunea Mazna, alergînd veselă de la o uşă la alta. În sipetele astea colorate sînt numai giuvaieruri şi mărgean, iar în cuferele astea preţioase numai mătăsuri scumpe şi pene de păun. În odaia asta se află o ladă uriaşă plină cu perle strălucitoare pe tipsii aurite, iar în sala asta, care-ţi ia ochii, numai hangere şi săbii bătute cu nestemate.

Voinicul nostru era uluit de atîta bogăţie. Nici nu cutezase vreodată să se gîndească la aşa ceva. Şi-atunci i-a zis Maznei:

— Trebuie să chemăm robii tribului nostru să încarce o caravană nesfîrşită, ca să îndestuleze toată suflarea din împrejurimi, cît or vedea cu ochii, căci au de unde!

Şi aşa au şi făcut. Au venit robii cu un şir nesfîrşit de cămile pe care au încărcat bogăţii fără seamăn şi s-au întors cu tot alaiul la tribul lor. Şi s-a întins un ospăţ mare care a durat şapte zile în şir şi tare s-au mai veselit cu mic, cu mare, căci toţi o iubeau pe frumoasa Mazna ca pe ochii din cap. Şi parcă acum le era şi mai dragă, după ce fuseseră în primejdie s-o piardă, şi numele ei era pe toate buzele şi toţi îl rosteau fericiţi. Şi astfel s-a tot ţesut firul poveştii despre Mazna, transmisă de la un trib la altul şi din generaţie în generaţie, pînă ce a ajuns şi la noi.

Bulgăre de sare

A fost odată ca niciodată. A fost odată, demult, o familie care trăia în tihnă şi fericire, fără să ştie ce sînt grijile. Tatăl, mama şi trei fete frumoase. Şi, de ce creşteau fetele, de ce se făceau tot mai chipeşe. Pînă ce le-a venit vremea măritişului şi s-au ivit peţitori de prin partea locului cerîndu-le de soţii, pe rînd, aşa cum era obiceiul pămîntului, dar tatăl nu l-a socotit pe nici unul vrednic de fetele lui.

Toate trei erau nespus de frumoase, dar nici una n-o întrecea pe mezină. Allah o dăruise cu un trup mlădios ca o trestie şi cu o faţă senină şi rotundă, aducînd cu luna plină.

Dar iată că într-o bună zi tatăl s-a trezit pe neaşteptate cu un flăcău tuciuriu şi ciudat că vine şi i-o cere de soţie pe mezină. Omul a încercat în fel şi chip să scape de el. A căutat să-l înduplece, spunîndu-i că nu poate nicidecum s-o mărite pe fata cea mică înaintea surorilor mai mari. Asta a fost pricina pe care a inventat-o la repezeală, dar adevărul era cu totul altul: peţitorul părea să fie un rob negru, iar fata peţită cobora dintr-un trib arab sadea, cunoscut pentru obîrşia şi noblețea lui, care nu-şi dă fetele după oricine. Peţitorul trebuia să fie dintr-un trib cel puţin la fel de nobil ca al fetei cerute. Motivul era oricum destul de temeinic ca un tată să-l alunge pe un peţitor nedorit şi să scape de el. Dar robului îi căşunase s-o ia pe mezină şi nu voia în ruptul capului să plece, rămînînd surd la orice vorbe despre obiceiuri, tradiţii şi opreliști pe care le tot spunea tatăl fetei. Ba mai mult decît atît; cînd a văzut că tatăl fetei se încăpăţînează să-l alunge, l-a ameninţat cu moartea. Aşa ceva nu se mai pomenise şi tatăl fetei n-a mai avut de ales. Dacă ţinea la viaţă, trebuia să i-o dea negreşit pe fata cea mică de soţie. Negrul din faţa lui i-o spusese cu atîta îndîrjire, încît tatăl a înţeles că nimeni şi nimic nu-l va mai putea scăpa de o asemenea primejdie. Ciudatul peţitor era în stare să piardă pe oricine, pentru a dobîndi mireasa dorită. Ce s-o mai lungim! De voie, dar mai ales de nevoie şi de frică, tatăl s-a înduplecat în

cele din urmă şi s-a învoit să-i dea fata. Şi astfel frumoasa mezină a fost adusă în faţa viitorului soţ, fără ca măcar să fie întrebată de vrea au ba, căci fetele nu aveau în acea vreme nici un cuvînt. Hotărîrile în astfel de treburi erau luate de părinţi sau - mai bine zis, de tată şi doar de el. Dacă tatăl încuviinţa ca fata lui să se mărite cu un bărbat - oricare şi oricum ar fi fost acela -, fata trebuia să se supună, indiferent de obîrşie sau de avere.

Robul cel negru şi tînăra lui aleasă au mai rămas cîteva zile lîngă familia ei, apoi şi-au luat rămas-bun şi-au plecat împreună în ţara şi la neamul lui.

Părinţii n-au avut încotro. Au privit neputincioşi, văzînd cum se îndepărtează fata lor, fără să ştie nici unde se duce şi nici dacă o s-o mai vadă vreodată.

Ajuns în ţara lui, negrul şi-a aşezat tînăra soţie într-un palat mare şi strălucit, plin de slujitori şi de ecpaiele, în care toată suflarea se închina dinainte-i, veghea la liniştea şi mulţumirea lui. Cînd a intrat în palatul acela, mult s-a mai minunat aleasa lui de strălucirea şi bogăţia ce domneau pretutindeni. Fata nu trebuia să mişte un deget în palatul acela măreţ, căci numai ce deschidea gura să ceară sau să poruncească ceva, că slujitorii şi ecpaielele se şi întreceau care mai de care să-i îndeplinească dorinţa.

A trăit mezina o bună bucată de vreme ca într-un vis frumos. Dar de la un timp i s-a făcut dor de casă şi de ţara ei. Fără să stea pe gînduri, căci se obişnuise să i se împlinească orice dorinţă, i-a cerut negrului, care era acum soţul şi stăpînul ei, al palatului şi al întregii suflări care mişuna în el, s-o însoţească într-o călătorie lungă pînă în ţara de baştină, ca să-şi vadă părinţii şi surorile. Şi soţul s-a învoit pe dată.

— Pregăteşte-te de plecare! o îmbie el. Cînd totul o să fie gata pentru călătorie, purcedem la drum fără zăbavă!

După numai trei zile totul era pregătit şi s-au aşternut la drum. Şi-au mers ce-au mers şi iată că într-o bună zi părinţii fetei se trezesc cu mare alai, căci negrul luase cu el mulţime de slujitori şi daruri alese pentru toate rudele soţiei, de toate vîrstele, şi mari, şi mici. Fata arăta minunat; devenise chiar mai frumoasă decît o ştiau. Asta i-a făcut pe toţi să-şi închipuie că ea era fericită şi mulţumită de căsătoria cu sclavul cel negru. Toţi mureau însă de curiozitate să afle cîte şi mai cîte despre rostul ei, dar, lucru ciudat, negrul se ţinea scai de soaţa lui şi n-o lăsa nici măcar o clipă singură, aşa încît nu le-a putut spune nimic despre minunatul palat în care trăia. Numai că una din surorile fetei era isteaţă din cale-afară şi-a ţinut cu tot dinadinsul să ştie tot: cum trăieşte sora ei acolo, departe, cum se poartă robul cel negru cu ea, de unde au acele daruri minunate şi cum de este sora ei atît de fericită şi mulţumită. A încercat ea în cîteva rînduri să rămînă singură cu mezina venită de departe, dar n-a fost chip, căci negrul apărea ca din pămînt, cînd

ți-era lumea mai dragă. Nu mai făcea altceva decît să pîndească zi şi noapte momentul cînd ar putea-o găsi pe mezină singură, căci bănuia că e ceva ciudat la mijloc. Şi iată că într-o bună zi, cînd negrul stătea de vorbă cu un musafir, a luat-o pe soră-sa de mînă şi-a scos-o repede afară, năpustindu-se asupra ei cu o ploaie de întrebări: ce face şi cum o duce, unde trăieşte şi multe, multe altele...

— Sînt fericită cum nu se mai poate de căsătoria mea şi trebuie să ştii că toți mă țin în mare cinste, îi răspunde mezina. Trăiesc într-un palat strălucit, plin de slujitori care îmi aduc tot ce poftesc şi răspund pe loc la dorințele şi poruncile mele, servindu-mă zi şi noapte cu credință. Iar negrul - bărbatul şi stăpînul meu - mi-e ca un frate. Ține la mine ca la ochii din cap şi nu ştie ce să mai facă, fiindcă vrea să mă ştie fericită. Doar că au un obicei tare ciudat: înainte de culcare îmi dau să beau un pahar cu apă şi, după ce l-am băut, mă cufund într-un somn adînc, cu vise minunate, din care nu mă mai trezesc decît a doua zi dimineața. Iar cînd mă scol, găsesc mulțimea de slujitori mişunînd în jurul meu, întrecîndu-se, care mai de care, să-mi fie de folos. Aşa trăiesc eu, surioară. M-am obişnuit cu viața asta, în anii de cînd stau departe de voi, şi pot zice că sînt cum nu se poate mai fericită.

Sora cea isteață chibzui cîteva clipe, căci abia acum curiozitatea începea s-o chinuie mai tare, apoi îi şopteşte mezinei:

— Cînd te întorci cu bărbatul tău în palatul acela strălucit şi vine vremea să te culci, nu uita să faci ce-ți spun eu acum: ia paharul cu apă pe care ți-l aduc slujitorii şi fă-te că-l bei, dar toarnă-l în sîn. Nu te atinge de nici un strop din ce-i în el! Pe urmă întinde-te pe pat şi stai nemişcată, atît de nemişcată, încît să creadă că dormi dusă. Dar tu să stai la pîndă, să ciuleşti bine urechile să nu-ți scape nimic din ce se petrece în jurul tău, pricepi?

— Mă prind să fac întocmai cum zici tu, surioară, se învoi mezina. Şi-o să fiu cu băgare de seamă să nu-mi scape nimic din ce se întîmplă, îi mai făgădui ea, căci începuse să i se trezească şi ei curiozitatea.

Şi era şi firesc să fie aşa, doar se ştie de cînd lumea şi pămîntul cît de curioase sînt femeile.

Dar iată că a venit şi vremea ca negrul şi nevasta lui să se întoarcă la palatul lor plin de slujitori, din țara aceea de departe. Şi după zile şi zile de mers, au ajuns într-un ceas tîrziu din noapte la palatul cel strălucit. Slujitorii erau cu toții în aşteptarea lor, pregătiți cu fel de fel de bunătăți, deşi n-avea nimeni cum să-i vestească şi nici un sol nu fusese trimis înainte pentru asta. Le-au întins masa cu mîncăruri îmbietoare şi răcoritoare parfumate, iar în baia gata pregătită îi aşteptau veşmintele pentru noapte. Acum privea şi fata noastră cu alți ochi ceea ce se petrecea în jurul ei şi începuse a se mira de multe lucruri pe care nu le luase în seamă pînă atunci.

Cînd slujitorii au venit cu obişnuitul pahar cu apă înainte de culcare, fata s-a prefăcut că-l bea, dar l-a turnat în sîn, apoi s-a lungit pe pernele de puf, prefăcîndu-se cufundată într-un somn adînc, după oboseala drumului. Nu trecu mult şi cîţiva slujitori au intrat în iatacul ei şi-au început s-o scuture, s-o întoarcă pe-o parte şi pe alta, s-o pişte de nas şi de degete ca să se încredinţeze că fata doarme dusă. Dar ce să facă ? S-a chinuit şi-a îndurat totul pînă ce-au plecat servitorii, căci nu voia cu nici un chip să se dea de gol. Apoi a oftat uşurată la gîndul că şiretlicul i-a izbutit. Şi iată că uşa camerei s-a deschis uşor şi prin ea s-a strecurat cineva. Era un flăcău bălai, înalt şi chipeş, care s-a apropiat încet de patul ei. Fata s-a ridicat în capul oaselor, fără să-şi dea seama ce face, uluită de frumuseţea lui, şi l-a privit drept în ochi.

— Cine eşti tu şi cum te cheamă ? se trezi ea întrebîndu-l.

— Vrei să ştii cine sînt eu sau vrei să ştii care-i numele meu ? o întrebă flăcăul la rîndul lui.

— Vreau să ştiu care-i numele tău, prinse a-l iscodi fata din nou.

În loc să-i răspundă, tînărul a repetat aceeaşi întrebare de trei ori la rînd, iar fata s-a încăpăţînat să-i afle numele. Atunci flăcăul i-a grăit aşa :

— Numele meu este Awayd es-Sattad - Bulgăre de sare topit.

Nici nu s-a încheiat bine răspunsul lui şi frumosul chip al tînărului din faţa ei a început să se topească încet-încet, pînă ce-a dispărut cu totul. În clipa aceea, fata s-a trezit singură într-un pustiu. Pierise şi palatul şi la fel şi slujitorii care mişunau în el. N-a mai văzut pe nimeni în jurul ei şi n-a mai auzit decît şuieratul vîntului care lovea ramurile arbuştilor pitici, risipiţi ici şi colo prin deşert.

S-a ridicat înspăimîntată de singurătatea pustiului în care nu ştia ce-o aşteaptă şi-a pornit cu pas nesigur, aşteptînd s-o atace vreo jivină, dintr-o clipă într-alta. A zorit mersul, mînată de sete şi de foame, nădăjduind să dea peste un sat sau peste sălaşul unui trib de beduini. A tot cutreierat aşa, pînă cînd s-a lăsat noaptea şi a simţit că i se sfîrşesc puterile şi o doboară oboseala. A urcat, cu chiu, cu vai, pe o colină şi de-acolo a zărit în faţa ei luminile unui oraş mare. În suflet i-a mijit o flacără de bucurie, căci oraşul însemna salvarea. Şi-a adunat ultimele puteri, a intrat pe prima poartă care i-a ieşit în cale şi-a pornit să colinde pe uliţe, în căutarea unui adăpost unde să mîie peste noapte. A doua zi, după puţină odihnă, avea să chibzuiască ce-i de făcut.

S-a oprit în faţa unei case mari, în care şi-a zis că trebuie să locuiască nişte oameni înstăriţi şi buni la suflet, care ar putea să-i dea adăpost peste noapte. A bătut în poartă şi-a aşteptat. După cîteva clipe i-a deschis un tînăr. Şi nu mică i-a fost mirarea cînd a văzut că era chiar Awayd es-Sattad,

care a recunoscut-o numaidecît şi-a întîmpinat-o cu bucurie în vorbe şi în priviri.

– Intră! o îndemnă frumosul tînăr.

Dar mama lui nici nu vroia să audă de aşa ceva. Cum să primească în casa ei o străină atît de frumoasă? Ea îşi avea socotelile ei pentru băiat şi se temea de orice femeie frumoasă care apărea în faţa lui.

– Dragă mamă, începu Awayd es-Sattad s-o roage, încercînd să-i înmoaie inima. Gîndeşte-te că este o biată fată străină de meleagurile noastre şi ne facem pomană cu ea dîndu-i adăpost. Şi-apoi eu tocmai trebuie să mă însor curînd şi s-ar putea să ne fie de mare ajutor pentru pregătirile de nuntă.

Mama s-a lăsat în cele din urmă înduplecată de vorbele fiului ei şi i-a îngăduit fetei să intre, socotind că va fi tocmai bună pentru dereticatul casei. Şi, ca s-o încerce, bătrîna i-a pus de la început în mînă o mătură împodobită cu mărgăritare şi-a ademenit-o cu viclenie:

– Ia mătura asta şi curăţă bine toate ungherele casei! Dar, pentru numele lui Allah, să nu cumva să pice pe jos vreo boabă de mărgăritar, căci, de voi pierde una singură, va fi vai şi-amar de tine! Te voi pedepsi aspru!

Fata a luat mătura şi-a început să deretice casa cu toată grija, atentă la tot pasul să nu piardă vreo boabă. Dar, în ciuda străduinţei, mărgăritarele au început că cadă unul după altul, odată cu lacrimile fetei, speriată de pedeapsa ce-o aştepta. Tocmai cînd fata se chinuia să adune boabele prefirate prin casă, plîngînd cu lacrimi amare, iată că apăru, strecurîndu-se tiptil ca să nu-l vadă bătrîna, Awayd es-Sattad. A luat mătura din mîna fetei, a pus ca prin farmec toate mărgăritarele la locul lor şi s-a apucat să mături cu spor în locul ei. După ce-a terminat treaba, i-a dat fetei mătura şi-a trimis-o la mama lui.

Fata s-a înfăţişat spăşită în faţa bătrînei, dîndu-i de veste că a terminat toată treaba şi că mătura este întreagă. Bătrînei nu-i venea să-şi creadă urechilor. A luat mătura, a întors-o pe toate părţile, apoi a cercetat ungherele casei şi, văzîndu-le curate, s-a bucurat de isteţimea şi vrednicia fetei. Dar, bănuitoare, bătrîna se apucă s-o descoase:

– Nu cumva îl cunoşti pe fiul meu, Awayd, fată frumoasă?

– Nici vorbă! De unde şi pînă unde să-l cunosc? îi întoarse fata întrebarea, dîndu-şi pe loc seama de primejdie.

Bătrîna s-a mulţumit cu răspunsul fetei, dar i-a pus în mînă un ciur, cerîndu-i să ude cu el toate odăile şi coridoarele casei.

– Dar ai grijă, o preveni bătrîna, ca udatul să fie pretutindeni la fel, să nu găsesc nicăieri un strop mai mult sau mai puţin!

Fata, din ce în ce mai speriată, a luat ciurul, a turnat apă în el şi s-a apucat să stropească încăperile casei, dar, oricît s-a străduit, apa curgea mai

mult într-un loc şi mai puţin în altul, lăsînd mici băltoace ici şi colo. Şi-a dat seama cu spaimă că nu va izbuti nici la a doua încercare. Dar, tocmai cînd se frămînta mai tare, i-a venit din nou în ajutor Away es-Sattad. A luat ciurul din mîna ei şi a stropit toată casa; şi, ca prin minune, picăturile curgeau peste tot ca o ploaie măruntă. După ce-a terminat treaba, i-a pus fetei ciurul în mînă, îndemnînd-o:

— Nu te teme, ia-l şi du-te cu el la mama! Spune-i că ai făcut toată treaba întocmai cum ţi-a cerut ea.

Fata a plecat cu ciurul şi i-a spus bătrînei ce-o învăţase Awayd. Dar stăpîna nu s-a lăsat pînă ce n-a cutreierat, cotrobăind în toate colţurile, şi s-a minunat văzînd că pretutindeni era stropit la fel. Din nou a cuprins-o bănuiala că fiul ei o ajută pe fata aceea care le-a picat pe cap ca din senin. Şi-a încercat iar s-o tragă de limbă:

— Nu cumva îl cunoşti pe fiul meu? Ia adu-ţi aminte! Trebuie să-mi spui de îndată adevărul!

— Nici vorbă! răspunse fata cu aceeaşi siguranţă ca şi prima oară. De unde şi pînă unde să-l cunosc eu, care sînt străină de meleagurile astea? Şi nici el n-are de unde să mă ştie!

Bătrîna s-a lăsat iarăşi amăgită de vorbele fetei, dar parcă tot simţea că-i ceva necurat la mijloc. S-a tot gîndit şi iar s-a gîndit cum s-o mai pună la încercare.

— Aleargă pînă la sora mea! îi zise arţăgoasă. Dă-i bineţe şi cere-i besacteaua, toba şi mizmarul[1] şi cată să vii cu ele încoace degrabă.

Fata a alergat într-un suflet pînă la sora bătrînei, i-a spus bun găsit şi pe urmă i-a cerut besacteaua, toba şi mizmarul. Doar că aici dăduse peste o cotoroanţă şi mai afurisită. Cum a văzut-o, a şi început s-o descoase:

— Aşa-i că-l cunoşti pe nepotul meu? Ia spune-mi, de unde-l ştii pe Awayd?

— Nici vorbă! De unde şi pînă unde să-l cunosc eu? îi întoarse fata întrebarea, mirată peste poate.

Între timp şi-a strîns lucrurile căpătate şi-a pornit tot într-o fugă spre casă. Pe neaşteptate, la primul colţ, îi apăru înaintea ochilor – răsărit ca din pămînt – Awayd es-Sattad, îndemnînd-o să se grăbească cît poate.

— Du-te cu lucrurile astea fără zăbavă! îi zise el. Şi nu cumva să deschizi cutia, căci tot ce este înăuntru se împrăştie şi n-o s-o mai poţi închide la loc. Atunci bătrîna o să-şi dea seama de ce-ai făcut, iar eu n-o să te mai pot scăpa de pedeapsa ei.

1. Instrument muzical popular de suflat, asemănător cu fluierul, avînd una sau două ţevi confecţionate, în mod obişnuit, din trestie.

Fata l-a încredinţat că aşa va face şi şi-a văzut grăbită de drum. Numai că - se ştie de cînd lumea şi pămîntul - nimic nu întrece curiozitatea femeilor. Văzînd fata că nu-i nici ţipenie de om prin preajmă şi crezînd că în cutie sînt niscaiva podoabe femeieşti, a ridicat puţin capacul. Cînd colo, să vezi şi să nu crezi! Numai ce-a ridicat capacul şi ţuşti! Din besactea au sărit, unul după altul, şi s-au pornit să ţopăie trei şeitani năzdrăvani. Primul a înşfăcat toba şi-a început să bată în ea de se cutremura văzduhul, al doilea sufla din toate puterile în mizmar, de-ţi ţiuiau urechile, iar al treilea s-a pornit să dănţuiască nebuneşte, de nu-l puteai urmări. Se zguduia pămîntul şi parcă şi văzduhul luase foc. Prinde-i dacă poţi!

Fata i-a privit o vreme, făcînd haz, dar curînd şi-a dat seama, speriată, c-o să întîrzie pe drum şi-a început să alerge după ifriţi ca să-i închidă la loc în cutie. Dar ţi-ai găsit! Nici poveste! Ţopăiau care mai de care mai avan şi nu voiau nici să vadă, nici să audă. Acum n-avea decît să regrete amarnic curiozitatea ei şi să plîngă pentru pedeapsa ce-avea s-o primească de la bătrîna vicleană. Dar iată că înaintea ei s-a ivit iarăşi ca din senin Away es-Sattad. Cu privirea dojenitoare, a adunat ifriţii nărăvaşi, care-l ascultau pocăiţi, a închis lucrurile în cutie şi i-a poruncit să nu se mai abată nici un pas pînă acasă.

A ajuns gîfîind de alergătură şi de teamă. I-a întins lucrurile bătrînei, fără să scoată o vorbă. Cotoroanţa le-a cercetat pe rînd, înciudată de isteţimea fetei, apoi s-a apucat morocănoasă de pregătirile pentru nuntă. Mai întîi avea de gătit darurile pentru oaspeţi.

Aşa era obiceiul; înainte de nuntă, toate rudele se adunau în casa bătrînei, care le împărţea daruri. Fiecare bărbat a primit cîte o *ghitra*[1], o jiletcă şi-o pereche de şalvari şi fiecare femeie cîte o *şila*[2], o hăinuţă şi-o pereche de şalvari. Doar că darurile bătrînei nu erau ca toate celelalte - erau nişte lucruri de preţ, căci nu se văzuseră nicăieri asemenea veşminte frumoase; parcă n-ar fi fost lucrate de mînă omenească şi-aveau asemănare, oricît ar fi căutat în lungul şi-n latul ţării. Toţi cei de faţă au primit daruri scumpe, în afara fetei străine şi frumoase, care sta deoparte tristă şi umilită. Cînd s-a încumetat s-o întrebe pe stăpînă dacă n-ar putea primi şi ea un dar ca toţi ceilalţi din casă, zgripţuroaica i-a răspuns arţăgos:

— N-ai tu ce face cu asemenea lucruri de preţ!

— De unde, de neunde, dă-i şi ei, mamă, ce le-ai dat şi celorlalţi oaspeţi, pentru că este o străină şi se cuvine să fie cinstită, de vreme ce se află în casa

1. Un fel de vestă purtată de bărbaţi.
2. Veşmînt pentru cap ce acoperă şi gîtul şi atîrnă pe umeri, purtat de femei în zona orientală a lumii arabe.

noastră, tocmai la nunta mea. Şi doar vezi, mai adăugă Awayd, cît de curată rămîne casa în urma ei!

Bătrîna şi-a călcat pe inimă şi i-a dat şi fetei o *şila*, o hăinuţă şi o pereche de şalvari.

S-a apropiat şi ziua aducerii miresei[1]. Casa a fost împodobită şi peste tot s-au aprins lumînări. Awayd s-a strecurat lîngă fata cea frumoasă, cînd toţi musafirii se veseleau la masă, şi i-a şoptit la ureche, aşa încît să audă numai ea:

— Eu am să sting toate lumînările în afara celei de dinaintea ta. Atunci ne strecurăm afară şi fugim în lume. Doar aşa o să scăpăm de urîta asta pe care mama mi-a ales-o de mireasă, doar pentru că este din neamul ei de vrăjitori bogaţi.

Zis şi făcut. Cînd a sosit clipa stingerii lumînărilor, aşa cum era obiceiul, Awayd le-a stins pe toate, în afara lumînării din faţa fetei străine. S-au strecurat apoi neobservaţi şi, ocrotiţi de întuneric, au ieşit pe poarta cea mare şi duşi au fost.

Cînd s-au aprins lumînările, musafirii au văzut că mireasa se afla singură într-un colţ, iar mirele şi fata cea străină lipseau. Bătrîna a înţeles pe dată ce s-a întîmplat şi s-a mîniat foc pe cei doi fugari care-i stricaseră toate socotelile. Ştia ea prea bine că fata aia străină n-o să-i aducă decît necazuri. Cum de s-a lăsat păcălită?! A ieşit valvîrtej în curte şi s-a apucat să boscorodească pe întuneric toate descîntecele pe care le ştia:

---

1. Căsătoria la arabi prezintă o serie de trăsături comune, îndeosebi în ceea ce priveşte momentele premergătoare. Primul dintre acestea este alegerea şi cererea fetei în căsătorie (*khutuba* sau *khutba*). Părinţii tînărului o aleg pe viitoarea mireasă, de cele mai multe ori fără ca el s-o vadă înainte de noaptea nunţii. Următorul moment este stabilirea şi achitarea dotei (*mahr*), care constă într-o sumă de bani stabilită de părinţii fetei, precum şi în bijuterii, veşminte şi, în mediul rural, vite. Un alt moment premergător ceremoniei nunţii este noaptea *hinnei*, organizată simultan în casa miresei şi a mirelui. Se stabileşte apoi ziua conducerii miresei la casa mirelui (*ziffa* sau *zifaf*). Mireasa este gătită cu veşminte de nuntă şi podoabe de către o femeie specializată. La amiază se adună la casa miresei femeile din familia mirelui. Spre seară vin şi bărbaţii din familia mirelui şi prietenii săi şi se organizează o petrecere cu masă mare. Apoi mireasa este condusă cu mare alai la casa mirelui. Mirele intră noaptea tîrziu la viitoarea soţie (de aceea această noapte se numeşte *laylat ad-dakhla*, „noaptea intrării"), însoţit de chiuituri şi salve de puşcă în semn de bucurie. În multe zone există obiceiul ca în ziua următoare să fie anunţată celor două familii castitatea tinerei soţii şi să se facă dovada ei. În ziua următoare (*subha* sau *subahiyya*) se organizează în casa mirelui petreceri, la care iau parte rudele din cele două familii şi se oferă daruri pentru mireasă.

– Țineți-l, voi, ifriți și ginni, pe cel neascultător, încremenit între doi munți, vreme de patruzeci de zile, nici cu viață să mai poată spera ceva, nici fără viață să i se poată vesti sfîrșitul!

Așa s-a și întîmplat: în fuga lor, cei doi tineri au ajuns în deșert, într-un loc pustiu, plin de stînci golașe. Tocmai în locul acela neprietenos, Awayd a căzut într-un leșin adînc, între două stînci, fără nici un alt sprijin decît o biată fată speriată care nu putea face altceva să iasă din încurcătură decît să verse lacrimi de disperare. Dar ce folos de bocet, în fața unei nenorociri fără scăpare!

După ce-a plîns pînă i-a secat izvorul lacrimilor, fata și-a dat seama că n-are altceva de făcut decît să zăbovească și să se roage. A pus capul lui Awayd în poala ei și s-a apucat să aștepte clipa cînd avea să-și vină în fire. Au trecut așa o zi, două, trei... Sufletul fetei nu-și mai afla odihnă; cu fiecare zi ce trecea, speranțele renășteau și o părăseau din nou, căci tînărul ei mire nu era nici viu, nici mort. Nu închidea ochii, sărmana de ea, decît pe apucate și nu pleca de lîngă el decît cîțiva pași, fără să-l piardă din ochi.

Plînsul și veghea, foamea și setea s-au tot lungit și fata simțea cu groază că se apropie clipa cînd o va doborî oboseala și nu va mai putea ține ochii deschiși. Iar chipeșul Awayd es-Sattat nu dădea nici un semn că și-ar reveni. Și-a rămas în starea asta, jalnică pînă în cea de-a treizeci și noua zi. Cînd fata pierduse aproape orice speranță să mai reziste, iată că trecu pe lîngă ei un trib de beduini, în căutarea unui loc potrivit pentru pășunat. Tribul avea și o roabă, pe care fata a cumpărat-o în schimbul podoabelor ce le avea pe ea. După ce s-au tocmit și și-au primit prețul, beduinii și-au văzut de drum, iar roaba cea neagră a rămas cu noua ei stăpînă, care o cumpărase în speranța de a avea un ajutor la necazul ce-o lovise.

– Vino și șezi aici, în locul meu, îi spuse fata cînd au rămas singure. Pune capul stăpînului în poala ta și stai de veghe cu toată grija. Eu mă duc prin preajmă să ațipesc puțin, căci nu mă mai țin puterile după atîta caznă. Dacă se trezește stăpînul înaintea mea, scoală-mă îndată și pe mine!

Fata și-a găsit un culcuș în scorbura unei stînci din apropiere și, imediat ce-a închis ochii, s-a cufundat într-un somn pe atît de greu și de adînc pe cît fusese de îndelungată veghea.

Între timp s-a împlinit și sorocul celor patruzeci de zile din blestemul bătrînei și Awayd s-a trezit din leșinul ce-l cuprinsese, cu capul în poala roabei. S-a uitat atent la ea, sperînd să descopere chipul frumos al alesei sale credincioase, și, cînd colo, ce-i văd ochii?! Un chip străin, urîcios și slut.

– Cine ești tu? o întrebă Awayd es-Sattad, crezînd că are un vis rău.

– Sînt soțioara ta credincioasă! încercă roaba să-l amăgească.

– Dar de ce ți-e chipul atît de negru?

— Pentru că soarele m-a ars prea tare de patruzeci de zile, de cînd te veghez neîntrerupt.

— Dar de ce ți s-au schimbat şi glasul şi vorba?

— De mult ce-am răbdat de foame şi de sete, căci n-am pus nici strop de apă pe limbă.

— Şi cum de ți-a ajuns părul atît de încîlcit şi de țepos?

— Din pricină că n-am avut nici picătură de ulei să-l ung, răspunse roaba cu glas mieros şi prefăcut.

Tare s-a mai întristat Awayd, dar n-a avut de ales. S-a lăsat amăgit de vorbele mincinoase ale roabei şi-a apucat-o împreună cu ea pe drumul ce ducea spre un oraş mare, muncit de gînduri, simțind că nu-i lucru curat la mijloc, dar sperînd că timpul va şterge urmele suferinței de pe chipul soației lui mult iubite.

Au ajuns în oraşul acela mare şi a trăit o bucată de vreme, bietul tînăr, alături de roaba cea urîtă, crezînd că-i soția lui. Cît despre mireasa lui cea adevărată, cînd s-a trezit singură în deşert, s-a pornit să-i strige şi să-i caute pe cei doi, dar, vai, nu-i mai răspundea nimeni. S-a zbătut, s-a amărît, apoi, văzînd urmele celor doi, şi-a dat seama că o părăsiseră acolo, plecînd singuri spre oraş. A pornit şi ea pe urmele lor, dar, cînd a ajuns la poarta cetății, urmele s-au pierdut în învălmăşeala mulțimii. Acum trebuia să găsească o cale ca să dea din nou de soțul său. Gîndul cel bun a călăuzit-o să bată în uşa unei bătrîne ce trăia singură şi să-i ceară hrană şi adăpost.

După o vreme, cînd s-a mai întremat puțin, fata i-a cerut bătrînei s-o îmbrace în veşminte noi şi scumpe şi s-o vîndă cu un preț bun şi asta în speranța că va avea noroc s-o vadă şi s-o cumpere Awayd. Bătrîna a împodobit-o cu tot ce avea ea mai de preț şi s-a dus cu ea în suq. Şi numaidecît a cumpărat-o cu preț bun un negustor bogat, care avea o fată bolnavă, stăpînită de ginni şi cine mai ştie de ce alte duhuri rele. Sărmana de ea îşi pierduse mințile şi-şi sfîşia straiele în neştire, îşi zgîria fața şi-şi smulgea părul din cap, țipînd întruna şi spunînd vorbe fără noimă. Neguțătorul cel bogat ajunsese să-şi blesteme zilele pentru atîta lipsă de noroc; avea o singură fată şi căzuse tocmai pe ea un asemenea blestem. A cumpărat-o pe frumoasa noastră numai ca s-o îngrijească pe copila lui. Cînd au ajuns acasă, a luat-o de mînă şi i-a grăit cu blîndețe:

— Fată frumoasă, să ştii că singura ta îndatorire în casa asta este să ai îndurare şi s-o îngrijeşti pe biata copila asta smintită. Să încerci să-i mai alini nenorocirea şi să veghezi la liniştea celor din jurul ei.

— Prea bine, stăpîne! răspunse fata.

Şi, nemaiavînd încotro, şi-a luat inima în dinți şi a intrat în odaia copilei care-şi pierduse mințile, pornind să se roage lui Allah să-i apere de rău şi de

necazuri pe toţi ai casei. Acum, să vezi şi să nu crezi! Numai ce s-au îndepărtat paşii negustorului, şi-au rămas cele două fete singure, că pătimaşa se apropie tiptil de îngrijitoarea ei şi-i şopteşte cu blîndeţe:

— Nu-ţi fie teamă de mine, fată frumoasă, căci n-am să-ţi fac nici un rău! Eu nu sînt nici bolnavă, nici nebună. Mă prefac doar ca să scap de pacostea ce mă aşteaptă, căci părinţii mei sînt tare lacomi şi vor cu tot dinadinsul să mă vîndă şi să mă alunge de lîngă ei.

— Vai şi-amar! Ce-mi aud urechile! se minună fata noastră. Cum ar putea părinţii să dorească răul copilei lor? Şi mai ales, cînd tatăl tău m-a cumpărat cu un preţ atît de scump să te slujesc pe tine, numai ca să te vadă fericită şi liniştită!

— Dragostea familiei mele este oarbă, urmă cealaltă, spunîndu-şi păsul. Ei ştiu una şi bună: vor să mă mărite cu un bărbat urîcios şi străin de neamul nostru, numai pentru că este neînchipuit de bogat. Iar eu, sărmana de mine, cum aş putea să mă împotrivesc?! Mie mi-a căzut drag vărul meu, încă de pe vremea cînd eram copii, dar ei nu-l vor nici în ruptul capului, pentru că e mai nevoiaş şi nu-l cunoaşte nimeni. M-am prefăcut nebună, în speranţa că peţitorului meu cel putred de bogat o să i se facă lehamite de atîta aşteptare, iar părinţii mei nu vor avea încotro şi vor încuviinţa să mă mărit cu vărul meu, sărac aşa cum e, căci cine ar mai putea să ia de nevastă o fiinţă bolnavă şi nebună?!

Vestea primită a mai luminat-o pe fata noastră, zicîndu-şi că Allah n-a părăsit-o cu totul. I-a făgăduit semenei sale oropsite de soartă şi de familie s-o ajute să-şi vadă visul cu ochii.

După cîteva zile s-a înfăţişat la bogatul negustor şi i-a grăit astfel:

— Stăpîne, am venit să vă aduc o veste bună!

— Allah să te ajute să ai parte numai de veşti bune! o îmbie stăpînul, cu o flacără de nădejde aprinsă în ochi.

— Bolnava noastră s-a făcut bine, grăi fata, privind spre cer cu smerenie. Fie binecuvîntat numele lui Allah, căci numai el a scăpat-o de duhurile rele! M-am rugat pentru ea, stăpîne, zi şi noapte şi-am repetat pînă n-am mai ştiut de mine descîntece vechi pe care le ştiam de mult de la mama. I-am îngînat fără contenire descîntecele astea şi iată că şi-a venit în fire copila şi s-a înzdrăvenit cu ajutorul şi mila lui Allah! Dar să fiţi cu mare grijă şi băgare de seamă, stăpîne, căci ginnul care-o chinuia m-a ameninţat, înainte de-a părăsi casa voastră: „Am iertat-o pe copila asta, dar pe voi n-am să vă iert şi-am să vă chinui cumplit, dacă nu-mi faceţi voia s-o măritaţi cu vărul ei cel sărac. Ăsta este cheful meu şi, de nu-mi veţi păzi porunca, mă voi întoarce iarăşi şi iarăşi, oricît v-aţi strădui să scăpaţi de mine".

Cînd a auzit una ca asta, a pornit negustorul nostru să se tînguie de ziceai că ia foc cămaşa pe el, dar în cele din urmă s-a potolit şi şi-a zis că mai mult face sănătatea copilei şi că n-are încotro. Va sacrifica visul şi socotelile lui, doar să-şi vadă copila sănătoasă.

— Aşa vom face, fată frumoasă! murmură el după o vreme. O să ne măritǎm fata cu vărul ei, numai să scăpăm odată de blestemul ăsta. Iar tu ai tot dreptul să-ţi ceri răsplata, căci nu pot să-ţi refuz nimic, după cît bine ne-ai făcut!

— Aş vrea să mă slobozeşti, stăpîne, de nu cer prea mult. Şi să mă duci înapoi la bătrîna care m-a vîndut, căci tare bună a mai fost cu mine şi n-aş vrea s-o părăsesc.

Negustorul cel bogat i-a dăruit fetei straie de preţ, apoi i-a dus-o înapoi bătrînei de la care-o cumpărase, zicîndu-i:

— Am slobozit-o pe roaba aceasta din iubire pentru Allah cel preaînalt şi pentru vrednicia ei!

Mult s-a mai bucurat bătrîna şi nu ştia cum să-i mai mulţumească neguţătorului pentru fapta lui cea bună, minunîndu-se de norocul ce dăduse peste ea.

Dar, după numai trei zile, bătrîna se trezi că vine iarăşi fata s-o roage:

— Măicuţă, îmbracă-mă, vinde-mă şi fă ce-oi vrea cu banii căpătaţi pentru mine, căci sînt *halal*. Bucură-te de cîştig, căci eşti bătrînă şi nu mai ai alt sprijin!

Cînd a auzit bătrîna aşa rugăminte, s-a grăbit s-o îmbrace pe fata noastră în straie mîndre şi-a coborît cu ea în piaţa de robi.

Nici n-au ajuns bine, că s-a şi apropiat de ele un negustor care, imediat ce-a văzut fata, a plătit preţul cerut fără să se tocmească şi-a luat-o cu el. Pe drum s-a apucat să-i istorisească fetei noastre cu atîta tristeţe, că ţi se rupea inima:

— Am şi eu o copilă de vîrsta ta. Numai că asupra noastră s-a abătut o mare nenorocire. Nu ştiu cu ce-am greşit în faţa lui Allah, dar biata copilă şi-a pierdut minţile şi tare se mai chinuie şi se mai zbuciumă. Vezi de ajut-o cumva şi caută să-i intri în voie! Allah să te ajute şi să te răsplătească pentru fapta ta bună!

Fata, care se obişnuise cu toate relele şi nu se mai mira de nimic din cîte auzea, s-a înclinat, ascultătoare, şi i-a promis noului stăpîn să facă tot ce-o putea ca s-o ajute pe biata copilă. Dar numai ce-a intrat în odaia bolnavei că s-a trezit cu ea repezindu-se asupră-i s-o sugrume. Lucrurile păreau mult mai încurcate decît crezuse la început. S-a zbătut, s-a ferit cum a putut de furia bolnavei şi-a fugit pe uliţa din spatele casei, să chibzuiască în linişte la ce-avea de făcut. Şi-a mers ea ce-a mers aşa, gînditoare, tot numărînd

pietrele caldarîmului, pînă ce i-a atras atenţia larma mulţimii adunate în uşa unei case. S-a apropiat curioasă de grupul bărbaţilor care se înghesuiau să arunce nişte bucăţele de hîrtie mîzgălite cu tot felul de vrăji într-un cazan ce clocotea furios pe un foc cu vîlvătăi.

— Bine, oameni buni, dar ce faceţi aici? îi iscodi fata. De ce ţineţi cazanul ăsta să clocotească degeaba?

— Facem farmece şi vrăji pentru fata negustorului cutare... răspunse unul dintre ei ţanţoş, cercetînd-o cu ochi curioşi. Toţi cei pe care îi vezi adunaţi aici au cerut-o pe fata lui de soţie şi el i-a refuzat, i-a nesocotit şi i-a umilit pe toţi. Şi-aşa se face că ne-am hotărît să ne răzbunăm. Vrem să-l tulburăm şi să-i răpim liniştea pentru totdeauna, aşa cum ne-a împiedicat el să ne însurăm cu fata lui, umilindu-ne pe toţi...

— Dar bine, oameni buni, urmă fata, prefăcîndu-se cum putea mai bine, de ce vă pierdeţi vremea cu asemenea nerozii?! Este de pomană tot ce faceţi voi aici, căci fata negustorului e bine, sănătoasă, şi mai înfloritoare ca oricînd! Eu vin acum chiar din casa negustorului cu pricina. Tocmai sînt în toi pregătirile de nuntă. Noaptea ce vine va fi nunta copilei pentru care faceţi voi vrăji!

Nici unul dintre bărbaţii adunaţi acolo nu se aşteptase la o asemenea veste. Au simţit că le fuge pămîntul de sub picioare, apoi i-a cuprins furia. S-au năpustit care mai de care să răstoarne cazanul, să împrăştie focul şi să urle ca scoşi din minţi. Ţipau unul la altul, nerăbdători să găsească cea mai bună cale pentru a împiedica nunta din casa negustorului.

Important pentru frumoasa fată era însă că scăpase de încurcătura în care se afla. A alergat mulţumită de şiretlicul ei şi de prostia omenească şi nu s-a oprit decît în odaia copilei stăpînită de ginni. Minunea se întîmplase: a găsit-o atît de liniştită, de parcă niciodată nu ştiuse ce-i nebunia. Căuta de zor nişte veşminte curate să le îmbrace, căci ceea ce avea pe ea era bun de aruncat. Fata noastră a ajutat-o să se îmbăieze, să se pieptăne şi să-şi pună straie curate, apoi s-a grăbit spre camera negustorului. A intrat, s-a înclinat în faţa lui şi i-a povestit toată tărăşenia pe nerăsuflate. Negustorul nu-şi putea veni în fire de mirare; asculta din ce în ce mai uimit povestea fetei, minunîndu-se pînă unde poate ajunge răutatea oamenilor şi neştiind cum să-i mai mulţumească lui Allah pentru ajutorul lui.

— Cere-mi ce vrei, fată frumoasă! Meriţi orice pentru fapta ta cea bună! Doar Allah mi te-a scos în cale şi te-a adus în casa noastră! Numai datorită ţie, fată isteaţă, mi s-a tămăduit sărmana copilă!

— Stăpîne, i-a răspuns fata, nu-ţi cer decît să mă slobozeşti şi să mă duci înapoi la bătrîna de la care m-ai cumpărat, căci ea îmi este ca o mamă...

Şi-a dăruit-o negustorul cel bogat cu daruri de preţ şi a dus-o înapoi la bătrîna de la care o cumpărase, glăsuind astfel:

— Măicuţă, am slobozit-o pe fata asta, din dragoste pentru Allah cel atotputernic şi pentru hărnicia şi isteţimea ei!

Bătrîna a revărsat potop de mulţumiri şi-a înălţat rugi fierbinţi pentru sănătatea neguţătorului, apoi n-a ştiut cum să-i mai intre fetei în voie, căci aceasta era o adevărată mană cerească pentru bătrîneţea ei.

Nu trecură nici trei zile şi fata îi zise din nou bătrînei:

— Îmbracă-mă în straie alese şi dă-mă cui o vrea să mă cumpere, iar dumneata bucură-te de cîştigul dobîndit pentru mine, căci este halal şi ţi se cuvine.

A îmbrăcat-o bătrîna în veşminte scumpe şi-a plecat iarăşi cu ea în suq ca s-o vîndă. Şi, în sfîrşit, norocul n-a mai ocolit-o pe fata noastră, căci cumpărătorul a fost chiar Awayd es-Sattad. A plătit preţul cerut de bătrînă, fără să se tocmească, a luat fata de mînă şi-a plecat cu ea spre casă. Vezi bine, n-o mai recunoştea pe soţia lui; parcă-i luase un vrăjitor mintea. Dar, cînd au ajuns acasă şi-a dat cu ochii de roaba cea pocită, fata noastră a înţeles pe dată că aceasta o recunoscuse.

— Am cumpărat-o pe un preţ de nimic, minţi Awayd, străduindu-se să-şi înduplece nevasta, care nu voia să audă în ruptul capului de vreo altă femeie în casa ei, darmite s-o primească pe roaba aceea tînără şi frumoasă. Acum, că s-a făcut tîrgul, a încheiat bărbatul, supărat, tot nu mai pot s-o duc înapoi. O să rămînă şi ea în casa asta. Oricum, prea e mare şi goală şi nu biruie nimeni s-o cureţe!

— Dar cu o condiţie! se zborşi balcîza la el, privindu-l chiorîş. Să spele toate latrinele din casă!

— Bine, om vedea! încuviinţă Awayd, oftînd. Pînă om găsi altceva pentru ea, să facă şi treaba asta.

— Datoria ta e să speli latrinele de şapte ori pe zi! îi porunci cu năduf stăpîna saşie şi slută.

— Prea bine, stăpînă! Aşa am să fac! se învoi fata, fără să stea în cumpănă.

Şi s-a apucat de treabă, fără nici un semn de împotrivire, căci avea ea un plan bine chibzuit.

A doua zi după sosirea în casa fostului ei mire, fata noastră a scos din bocceluţă *şila* primită în dar de la mama lui. Era - cu adevărat - fără pereche; puteai să colinzi toate suqurile din lume în lung şi-n lat şi nu găseai alta la fel cu ea. Cum a văzut *şila*, stăpîna cea slută a început să se frămînte şi să se perpelească, căci tare jinduia să pună mîna pe ea. S-a apropiat de slujnică şi-a ademenit-o cu glas mieros şi prefăcut:

— N-ai putea să-mi dai mie *şila* asta? Tot o s-o strici degeaba!

Dar fata nu se lăsă păcălită cu una, cu două.

— *Şila* asta este un lucru tare preţios. Nu se mai află alta la fel ca ea în toată lumea. Am primit-o în dar; un dar anume pentru mine, aşa încît am datoria s-o păstrez şi să nu mă despart de ea toată viaţa!

Împotrivirea fetei a aţîţat-o şi mai tare pe nevasta cea pocită. Nu mai avea linişte nici ziua, nici noaptea. Se învîrtea tot timpul pe lîngă slujnică, ademenind-o în fel şi chip să-i dea ei *şila*, care-i furase tihna şi somnul.

— Dacă vrei cu tot dinadinsul să capeţi *şila*, îngăduie-mi să dorm o noapte cu stăpînul meu! îi ceru fata, lăsîndu-se greu înduplecată.

Slutei nu-i convenea deloc tîrgul, dar atît de tare rîvnea să pună mîna pe *şilă*, încît s-a învoit.

Cînd s-a lăsat întunericul, nevasta cea boccie i-a dat bărbatului ei să bea un pahar cu licoare vrăjită şi, imediat ce-a înghiţit-o, el s-a cufundat într-un somn adînc. Cînd s-a încredinţat că vraja şi-a făcut efectul, s-a dus repede şi i-a zis fetei cu răutate:

— Acum n-ai decît să te duci şi să dormi cu stăpînul tău!

Fata noastră a deschis uşurel uşa şi s-a strecurat în odaia stăpînului, fericită că poate în sfîrşit să-i spună toată povestea şi toate necazurile prin care trecuse, din pricina acelei roabe negre şi slute care-i trădase. Dar nenorocire! Nu-şi putea crede ochilor: Awayd era în aceeaşi stare în care-l părăsise în cea de a treizeci şi noua zi în deşert. A rămas de veghe lîngă el, repetînd rugi fierbinţi, în speranţa că l-ar putea aduce în simţiri, şi tînguindu-se cu lacrimi amare, fără contenire, pînă în zori:

— Vai mie, Awayd es-Sattad! Vai mie! Inima-mi după tine s-a topit... Cuprinşi de ginni şi-ndrăgostiţi am lecuit... Şi după-atîta trudă te-am găsit... Acum sînt lîngă tine, dar sufletul c-un văl ţi-e acoperit... Vai mie, Awayd es-Sattad!...

Aşa s-a tot jeluit fata pînă-n fapt de ziuă, încît se zguduiau şi pereţii de mila ei, dar Awayd a rămas cufundat în somnul lui adînc, fără să ştie nimic din ce se petrecea în jurul lui. În văzduh începuseră a pluti fulguiri de raze, cînd fata a ieşit din camera stăpînului şi s-a apucat de treburile ei, fără să se piardă cu firea şi fără să arate nici urmă de nemulţumire. După ce-a terminat de trebăluit, a scos şalvarii pe care-i primise în dar de la mama lui Awayd şi-a început să-i întoarcă cînd pe-o parte, cînd pe alta, doar-doar o atrage privirea stăpînei sale. Erau cu adevărat nişte şalvari fără pereche. N-ai mai fi găsit alţii la fel nici dac-ai fi vrut să-i plăteşti în aur.

Stăpîna a ochit şalvarii şi pe loc i-a rămas inima la ei. Cum să facă, cum să dreagă, căci oricum trebuie să pună mîna şi pe şalvari. O frigea sufletul

să ştie că sînt ai ei. S-a învîrtit ea pe lîngă slujnică ce s-a învîrtit şi în cele din urmă şi-a luat inima în dinţi şi i-a spus ce-o doare:

— Cere-mi oricît doreşti, numai dă-mi mie şalvarii ăştia. Tot mai bine le-ar sta lîngă *şila*.

— Ţi-i dau, îi răspunse fata, dar preţul va fi încă o noapte în odaia stăpînului meu!

Saşia se holbă la ea, dar se învoi fără să stea pe gînduri, căci era sigură pe vrăjile şi şiretlicurile ei. Cum s-a lăsat seara, înainte de culcare, i-a turnat bărbatului în pahar licoarea vrăjită, făcîndu-l să adoarmă pe loc. Apoi, rînjind mulţumită şi sigură de ea, a alergat s-o îndemne pe slujnică:

— Du-te acum de te culcă în camera stăpînului tău!

Fata a intrat în odaia stăpînului, plină de speranţe, dar, cînd colo, l-a găsit cufundat în acelaşi somn adînc, din care nu-l puteai trezi cu nici un chip. Şi iarăşi a pornit să se tînguie şi să bocească, văitîndu-se de ţi se rupea inima. Şi-a repetat pînă-n zori cu glas sfîşietor:

— Vai mie, Awayd es-Sattad! Vai mie! Inima-mi după tine s-a topit... Cuprinşi de ginni şi-ndrăgostiţi am lecuit... Şi după-atîta trudă te-am găsit... Acum sînt lîngă tine, dar sufletul c-un văl ţi-e acoperit... Vai mie, Awayd es-Sattad!...

Dimineaţa, nu mică le-a fost mirarea celor din casă cînd au văzut că brutarul le-a adus pîinea arsă, iar spălătoreasa s-a întors cu rufele aproape cum le luase. Despre croitor şi pantofar, ce să mai vorbim? Au adus hainele şi condurii făcuţi anapoda: hainele n-aveau mîneci, iar condurii erau pentru un singur picior.

Tare s-a mai minunat Awayd şi l-a iscodit pe fiecare în parte să vadă ce-a păţit.

— Ce s-a-ntîmplat cu tine, omule? Banii mei nu mai sînt buni? Nu mi-au văzut ochii niciodată aşa ceva pînă acum!

Negustorii şi meseriaşii i-au spus cu toţii aceeaşi poveste ciudată:

— Stăpîne, casa ta – după cum prea bine ştii – e zid în zid cu atelierele noastre şi noi nu mai putem să închidem ochii noaptea şi nici să lucrăm ziua din pricina unui glas trist care ne sfîşie inimile, tînguindu-se necontenit, de cum se lasă seara şi pînă se crapă de ziuă. Glasul vine din casa ta, stăpîne! Se vede treaba că este glasul unui om cu sufletul rănit, care suferă, geme şi tot spune mereu aceleaşi cuvinte.

Şi i-au repetat pe rînd aceleaşi vorbe, care le dăinuiau la toţi în minte: „Vai mie, Awayd es-Sattad!... Inima-mi după tine s-a topit... Cuprinşi de ginni şi-ndrăgostiţi am lecuit... Şi după-atîta trudă te-am găsit... Acum sînt lîngă tine, dar sufletul de-un văl ţi-e-acoperit... Vai mie, Awayd es-Sattad!...".

— Tu nu-l auzi, stăpîne? se minună ei. Glasul vine chiar din casa ta! Toţi vecinii l-au auzit şi le sîngerează arnimile de durere pentru biata fiinţă chinuită. N-au mai fost în stare să pună geană pe geană!

Tare descumpănit a rămas Awayd şi şi-a pus în gînd să vegheze toată noaptea pînă ce va dezlega singur taina. Îi spunea lui inima că nu e lucru curat la mijloc.

Peste zi slujnica şi-a scos din boccea şi hăinuţa primită în dar odată cu *şila* şi cu şalvarii cei fără seamăn. Nu avea nici o îndoială că stăpîna cea slută o să-i ceară şi hăinuţa asta, care era şi ultima ei speranţă, căci alt lucru de preţ nu mai avea.

Tot sucind-o şi învîrtind-o, îmbrăcînd-o şi dezbrăcînd-o, iată că apare şi stăpîna, rămînînd cu ochii ţintă la ea, fără să-i mai poată desprinde de minunata haină, sigură că nu mai există o alta asemenea ei în toată lumea. Lăcomia i-a dat ghes şi de data asta şi i-a cerut-o fără să stea la gînduri, sigură c-o va putea păcăli pe frumoasa slujnică.

Preţul a fost acelaşi: fata i-a cerut din nou îngăduinţa de a dormi o noapte în camera stăpînului, iar nevasta cea hapsînă s-a învoit pe loc. Odată cu seara s-a grăbit să toarne în paharul bărbatului licoarea vrăjită, doar că Awayd, care-şi pusese în gînd să vegheze la tot ce se-ntîmplă, a văzut totul şi s-a prefăcut că soarbe din pahar, dar l-a vărsat în sîn. Apoi s-a lungit pe patul lui, ca şi cum ar fi fost doborît de un somn adînc.

Fata s-a strecurat în vîrful picioarelor lîngă el şi apoi s-a pornit să se tînguie, ca şi în celelalte nopţi cu glas sfîşietor, spunîndu-şi întreaga poveste. Awayd a auzit şi-a priceput de îndată tîlcul vorbelor ei şi parcă în aceeaşi clipă s-a ridicat şi vălul de pe inima şi mintea lui.

Nu mică i-a fost mirarea cînd a deschis ochii şi a văzut-o în faţa lui pe frumoasa slujnică, cumpărată de curînd în suq.

Atunci s-a apucat s-o descoase cu o ploaie de întrebări: cine este şi de unde vine, cum de-a ajuns în piaţa de robi şi multe, multe altele. Şi, povestindu-i fata de-a fir a păr toate păţaniile, mintea lui Awayd a început să se lumineze încetul cu încetul, de parcă o mînă nevăzută i-ar fi ridicat uşor un văl de pe ochi. Awayd nu se mai sătura privind-o, iar frumoasa fată înflorise de bucuria care nu mai cunoştea margini. Dar nici mînia lor împotriva roabei, care-i ţinuse atîta amar de vreme departe unul de altul, nu era mai mică. Şi-au tăifăsuit ei îndelung, minunîndu-se de jocul întîmplărilor şi de ciudăţenia destinului oamenilor. Apoi, după un răstimp de cugetare, Awayd a hotărît să pedepsească viclenia şi trădarea roabei celei haine şi slute şi-a poruncit să fie legată pe spinarea unei cămile şi alungată aşa tocmai în inima deşertului, s-o sfîşie fiarele.

Şi-a trăit Awayd es-Sattad împreună cu aleasa inimii lui pînă la adînci bătrîneţi. Şi-a iubit-o nespus de mult pentru credinţa, răbdarea şi curajul ei. Şi-au avut parte de multe zile senine şi fericite, aşa cum vă dorim şi vouă, tuturor celor ce-aţi ascultat povestea noastră.

Fata sultanului şi beduinul cel viteaz

Copiii se adunară, ca în fiecare seară, grămadă în jurul bunicii, dar ea le-o luă de data asta înainte, spunîndu-le că vrea să le istorisească povestea despre fata sultanului şi viteazul din deşert. Ei se învoiră într-un glas, sărind în sus de bucurie, şi bunica prinse să le depene o poveste pe care n-o mai auziseră pînă atunci.

Trăia odată, demult, un sultan care nu ducea lipsă de nimic şi-ar fi fost nespus de fericit, numai că n-avusese parte de nici un urmaş şi din pricina asta începuse să intre la gînduri, căci îşi dorea tare un vlăstar care să-i moştenească numele şi tronul.

I-a chemat sultanul la curtea lui pe cei mai vestiţi vraci şi doftori din toate ţinuturile împărăţiei şi-a încercat fel de fel de leacuri. Şi iată că în sfîrşit soarta s-a arătat binevoitoare cu el, căci sultana a rămas grea şi-a adus pe lume o fată. E drept că sultanul şi-ar fi dorit un fecior, dar s-a mulţumit şi cu o fată, nădăjduind poate ca mai tîrziu să aibă parte şi de băieţi.

Aşa că măritul sultan s-a aplecat cu toată duioşia asupra mlădiţei împărăteşti, grijind să nu-i rămînă dorinţă neîmplinită, să nu-i lipsească nimic, să crească sănătoasă şi să primească aleasă învăţătură. Odată cu copila creşteau şi dragostea sultanului pentru ea, dar şi temerile că vreo făptură omenească sau vreun ginn i-ar putea pricinui ceva rău. Ce mai, îi era dragă ca lumina ochilor şi nu se despărţea de ea nici ziua, nici noaptea. O lua cu el în toate peregrinările prin oraşe şi sate ori la vînătoare în deşert. Ba, ca s-o ştie la adăpost de orice primejdie, pusese să se meşteşugească un sunduc fără pereche din cel mai trainic lemn care se putea afla, ferecat cu aur şi argint şi împodobit cu pietre scumpe, iar seara nu catadicsea să se întindă în pat decît după ce îl încuia cu mîna lui şi punea cheia sub cap. Asta pe lîngă paza straşnică cu cei mai credincioşi oşteni.

Şi, de ce se făcea fata mai mare, de ce o iubea sultanul şi se temea pentru ea mai mult. Fata simţea, vedeţi bine, cît de mult o iubea părintele ei şi făcea tot ce-i sta în putinţă ca să-i intre în voie. Nu s-a împotrivit nici chiar

atunci cînd i-a cerut să doarmă încuiată în sunduc, socotind noua ei stare ca fiind ceva firesc.

Dar iată că într-un rînd sultanul s-a hotărît să plece în hagialîc[1]. S-au făcut toate pregătirile obişnuite pentru un astfel de prilej, care de multe ori nu se petrece decît o singură dată în viaţă, dar sultanul n-a uitat nici de data asta că odrasla lui va trebui să-l urmeze nedespărţită, aşa încît caravana nu s-a aşternut la drum decît după ce a fost pregătit un cort deosebit pentru prinţesă. Şi, la fiecare popas, cortul ei se ridica lîngă cel al sultanului şi era straşnic păzit de străji anume alese şi rînduite, care răspundeau cu viaţa pentru apărarea prinţesei.

Într-o seară sultanul a ales loc de mas peste noapte, pentru el şi pentru alaiul lui, în preajma unui izvor. Cînd a început să se lase întunericul, a poruncit să se facă toate pregătirile pentru culcare, a încuiat-o pe prinţesă cu mîna lui în obişnuitul sunduc şi a ascuns cheia cu grijă sub pernă. A mai cercetat pentru ultima oară străjile pentru a se încredinţa că totul este potrivit aşa cum trebuie şi pe urmă s-a întins în cortul lui, împăcat.

Dar un fur dintr-aceia care cunosc toate tainele şi ascunzişurile deşertului tot urmărea de cîteva zile alaiul, pîndind o clipă de neatenţie a străjilor ca să se furişeze în cort şi să prade tezaurul pe care-şi închipuia că trebuie să-l poarte sultanul după el în sunducul acela atît de mare. Nădăjduia să se căpătuiască în felul ăsta pentru tot restul zilelor şi să scape de primejdiile care-l ameninţau la fiecare pas.

Cînd s-a făcut beznă, paznicii au căzut unul după altul toropiţi de osteneala drumului, adormind buştean. Furul, care tot timpul stătuse la pîndă, atît a aşteptat. S-a apropiat tiptil şi s-a furişat în cortul prinţesei, dar, spre marea lui mirare, n-a găsit altceva în afara sunducului. A rămas cîteva clipe în cumpănă şi pe urmă a pornit să cotrobăiască prin toate ungherele, căci băgase de seamă cît de mult se interesa sultanul de cortul acela. A vrut apoi să spargă sunducul, dar s-a răzgîndit, de teamă că zgomotul va trezi straja. Şi ce şi-a zis atunci ? „Cel mai nimerit ar fi să iau sunducul în spinare, aşa, zăvorît cum se află, şi să plec cu el cît mai departe de sălaşul sultanului."

1. Hagialîcul (*hadjdj*), adică pelerinajul la locurile musulmane sacre, este socotit al cincilea „stîlp" (*rukn*) al religiei islamice, după mărturisirea credinţei (*şahada*), îndeplinirea celor cinci rugăciuni rituale (*salat*) zilnice, respectarea postului (*sawm*) de treizeci de zile din luna ramadan şi împărţirea pomenii prescrise (*zalcat*). Spre deosebire de acestea patru, care sînt obligatorii, pelerinajul este facultativ - credincioşii musulmani care au posibilităţile materiale necesare acestui scop pot să viziteze templul Ka'ba de la Mekka şi celelalte locuri sfinte din împrejurimi, cel puţin o dată în viaţă.

Nu mai avea nici cea mai mică îndoială că a pus mîna pe o pradă bogată. Altfel ce rost ar fi avut o pază atît de straşnică?

Aşa că a înşfăcat sunducul, l-a aburcat în spinare, s-a strecurat afară din cort la fel de grijuliu cum intrase şi nu s-a mai oprit pînă la o stîncărie – nu departe de izvor – unde cunoştea o peşteră bine tăinuită. Abia cînd s-a ştiut la adăpost, a coborît sunducul din spinare, a făcut ce-a făcut şi l-a deschis. A ridicat uşurel capacul, dar nici vorbă de bani, de aur, argint sau pietre preţioase! Tare descumpănit a rămas cînd a văzut că, în loc de toate astea, din sunduc s-a ridicat un boboc de fată care tremura de spaimă.

– Nu trebuie să-ţi fie frică! încercă flăcăul s-o liniştească.

Dar cum să nu-i fie teamă bietei fete, cînd şi-a dat seama ce năpastă s-a abătut asupra ei? Furul a rămas şi el nedumerit, căci nu-i era uşor să hotărască ce-ar fi mai bine de făcut. Visase să pună mîna pe o comoară de aur şi nestemate şi iată peste ce pacoste-a dat. Dar, dacă ăsta i-a fost norocul, nu mai avea de ales. Acum ce să facă el cu fata? S-o omoare ca să scape de ea? S-o lase să rătăcească prin deşert, pînă o s-o mănînce vreo dihanie sau o să se stingă de foame şi de sete? S-o ducă înapoi de unde o luase? În mare încurcătură se mai afla!

Cum să te chinui şi să trudeşti atîta şi pînă la urmă să nu te-alegi cu nimic? şi-a zis în sinea lui, simţind că i se tulbură mintea de frumuseţea fetei. Biata captivă a început şi ea să înţeleagă din privirile lui cam ce-i trece prin cap, aşa că, atunci cînd a dat să se apropie de ea, fata s-a tras înapoi, hotărîtă să se apere cu orice chip. Dar, tocmai cînd flăcăul se pregătea să mai facă un pas spre ea, din una dintre fundăturile peşterii s-a ivit un leu-paraleu şi-a înaintat spre ei amenințător.

Fata a înlemnit, dar flăcăul nu şi-a pierdut nici o clipă cumpătul. A tras sabia şi s-a proptit în faţa leului, care şi-a arătat colţii şi s-a dezlănţuit într-un urlet repetat de toate galeriile şi cotloanele grotei. Fiara stătea gata să se năpustească asupra lor, dar tînărul nici vorbă să dea înapoi. Dimpotrivă, a pornit în întîmpinarea ei cu paşi cumpăniţi, fără să se repeadă nesocotit şi fără să dea vreun semn de teamă. Cînd leul a încercat să-şi adune labele din faţă pentru a face un salt, tînărul l-a oprit cu vîrful sabiei. Pe urmă a ridicat-o în văzduh şi l-a pălit fulgerător, despicîndu-i capul de trup. Leul a căzut la pămînt nemişcat, iar el şi-a şters sabia de sînge trecînd-o prin blana lui de cîteva ori şi pe urmă a vîrît-o nepăsător în teacă, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic şi nu s-ar fi înfruntat o clipă mai devreme cu o fiară furioasă. Dar ce spun fiară? Căci nu era o dihanie oarecare, ci un leu-paraleu, regele tuturor vieţuitoarelor deşertului.

Tînărul s-a întors din nou la fata care tremura ca varga, dînd s-o prindă de mînă, nerăbdător. Ca şi mai înainte, ea s-a ferit şi, ca prin minune, tocmai atunci s-a ivit dintre stînci, pornind cu paşi siguri spre ei, un tigru. Flăcăul

a tras sabia şi-a ieşit în întîmpinarea lui, oprindu-se faţă în faţă cu fiara, cam la jumătatea drumului. Au trecut cîteva clipe de încordare, în care cei doi s-au măsurat, căutînd parcă să-şi afle unul altuia puterea şi punctul slab, unde ar putea să atace.

Dihania a simţit că lupta nu va fi uşoară şi a pornit să-i dea tîrcoale, pregătindu-se pentru un salt fulgerător. Dar şi flăcăul înţelesese ce-l aşteaptă, aşa că o urmărea cu încordare şi, cînd fiara a sărit să-şi înfigă ghearele şi colţii, el s-a tras cîţiva paşi înapoi. Cînd tigrul a căzut în gol, flăcăul l-a împuns, făcîndu-l să se clatine. În clipa aceea a şi ridicat sabia şi a izbit în plin. Lighioana s-a prăbuşit la pămînt, scoţînd un urlet înspăimîntător. Ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, tînărul a şters urmele de sînge pe blana tigrului şi şi-a vîrît sabia în teacă.

Fata a rămas uluită de curajul flăcăului, de iscusinţa şi stăpînirea lui, dar, cînd acesta a vrut să se apropie iarăşi de ea, făcîndu-i ochi dulci, s-a tras înapoi fără şovăire.

Tocmai cînd se gîndea că a fost prea îngăduitor cu mofturile fetei, iată că dintre stînci se arată altă jivină. De data asta era o coşcogeamite namila de lup. A pornit spre ei cu pas domol şi cu ochii arzînd. Flăcăul însă nu s-a speriat de fel; s-a îndreptat de spate, a scos sabia şi l-a întîmpinat pe noul musafir cam la jumătatea drumului. Cînd s-au apropiat îndeajuns, s-au oprit, cercetîndu-se unul pe altul, parcă dorind să vadă cît sînt de pregătiţi pentru luptă şi ce cale să aleagă fiecare.

Lupul şi-a arătat colţii, pregătindu-se să se năpustească. Tînărul a rămas neclintit în faţa lui, aşteptîndu-l să atace. Jivina s-a repezit ca turbată, dar el a oprit-o în loc cu vîrful sabiei, apoi a ridicat spada şi-a lovit cu sete, făcîndu-i de petrecanie. Lupul a căzut şi el cu capul despicat, lîngă leu şi tigru. Şi, cu aceeaşi nepăsare ca şi înainte, viteazul şi-a şters sabia pe blana jivinei şi-a pus-o la loc în teacă.

S-a întors apoi spre fată cu paşi rari, chibzuind îndelung. Se vede treaba că la mijloc e o minune cerească, îşi zise el. Poate că e mai bine să fiu grijuliu cu această odraslă de sultan... La urma urmei, nu-i nici o pagubă!... Allah o să mă răsplătească altă dată pentru ce-am pierdut acum... Şi pe neaşteptate i se năzări să ducă fata înapoi de unde o răpise.

Zis şi făcut. O aşează frumos în sunduc, de unde-o luase, zăvorî din nou lada, o aburcă voiniceşte în spinare şi porni cu ea spre sălaşul sultanului. Cînd se apropie de tabără, se strecuară tiptil să nu trezească străjile şi intră cu fereală în cortul cu pricina. Şi, dacă a ajuns acolo, a lăsat sunducul în mijlocul lui şi-a ieşit de-andăratelea fără să se aleagă cu nici un cîştig din isprava asta atît de primejdioasă. Ăstimp, şi sultan, şi străji, şi ecpaiele dormiseră buştean după osteneala din timpul zilei.

Dis-de-dimineaţă, sultanul a alergat de îndată ce s-a trezit la cortul copilei şi-a descuiat degrabă sunducul. N-avea el de unde şti ce se petrecuse în puterea nopţii. Şi-aşa, alaiul a mers mai departe, drumul şi hagialîcul s-au isprăvit fără peripeţii şi iată-i ajunşi cu bine la palatul de unde plecaseră.

A mai trecut ceva vreme şi, cum prinţesei îi cam sosise vremea măritişului, unul dintre verii ei s-a şi înfăţişat dinaintea sultanului, s-a închinat adînc şi a cerut mîna fetei, cu cele mai meşteşugite vorbe. Preamăritul sultan s-a învoit şi-a poruncit să se dureze pentru cei doi miri un palat pe potriva unui vlăstar împărătesc. Cînd palatul a fost gata, au început pregătirile de nuntă şi curînd după aceea mireasa a fost condusă cu mare alai la viitorul ei soţ.

În noaptea nunţii, tînărul s-a întîlnit faţă în faţă cu aleasa lui pentru prima oară, căci aşa era datina. Sultanul nu catadicsise să ceară şi părerea fetei sale cînd a ales mirele, dar, chiar dac-ar fi cerut-o, probabil că prinţesa nu i-ar fi ieşit din voie. Aşadar, în noaptea nunţii a intrat în iatacul ei un tînăr chipeş, cu mişcări tihnite, care ştia să cîntărească totul: fiecare cuvînt, fiecare privire, fiecare gest. Ce să mai lungim vorba? Era un tînăr graţios, cu purtări alese şi atent din cale-afară. S-a apropiat de mireasă cu neîntrecută delicateţe şi i-a grăit cu vorbe gingaşe şi alese, dar, tocmai cînd a prins-o de mînă şi a sărutat-o, de undeva a sărit o pisică şi a doborît un vas. Zgomotul pricinuit a risipit pe dată tihna în care pluteau. Tînărul a sărit în picioare tulburat şi speriat şi-a prins să cerceteze cu luare aminte locul de unde venise zgomotul.

Cînd, în cele din urmă, şi-a dat seama de ce se întîmplase, s-a lăsat oftînd pe pat, trăgîndu-şi sufletul, cu inima ticăind şi chipul palid. Din cauza spaimei îi pierise orice urmă de sînge din obraji.

Cum, necum, în clipa aceea fata şi-a adus aminte de furul care o răpise în deşert şi înfruntase primejdii uriaşe cu atîta sînge rece, fără să-şi piardă deloc cumpătul. Şi-a lăsat gîndurile slobode şi s-a trezit punîndu-i în balanţă pe cei doi tineri. Oricît a încercat să se stăpînească, tot i s-a ivit un surîs straniu în colţul buzelor. Şi-a fost de-ajuns! Tînărul mire a socotit că fata îşi rîde de el şi şi-a pierdut pe loc răbdarea. S-a ridicat, s-a fîstîcit şi, neştiind ce să spună şi ce să facă, s-a îmbrăcat şi-a ieşit valvîrtej, fără să se mai uite înapoi.

A rămas peste noapte singur într-o încăpere, clocotind de furie, iar a doua zi dimineaţa s-a înfăţişat dinaintea sultanului, a făcut temenele pînă la podea şi-a cerut îngăduinţa să rămînă între patru ochi cu Măria Sa pentru a-i mărturisi totul.

Sultanul s-a ridicat de îndată, l-a luat pe nepotul său de mînă şi s-a retras cu el într-o sală alăturată, închizînd uşa în urma lor. Şi ce-i fu dat să audă?!

— Mărite sultan, vă cer îngăduinţa să mă ascultaţi, pentru că am a mă plînge de purtarea alesei inimii mele, începu tînărul. Chiar în noaptea nunţii

a fost atît de necuviincioasă, încît m-am văzut nevoit să părăsesc camera şi să petrec singur şi umilit restul nopţii.

— Am s-o pedepsesc ca să-i fie învăţătură de minte şi să ştie a-ţi preţui meritele şi virtuţile, încercă sultanul să-l liniştească, neînţelegînd prea bine despre ce e vorba. Ba chiar am s-o silesc să-ţi ceară iertare şi să făgăduiască în faţa mea să nu se mai întoarcă vreodată la purtarea asta care nu-i face cinste, îl mai încredinţă sultanul.

Sufletul tînărului s-a mai alinat la auzul vorbelor ce-i mîngîiaseră trufia. Era încredinţat că sultanul o va mustra straşnic pentru că îndrăznise să fie necuviincioasă cu soţul ei şi încă tocmai în noaptea nunţii.

Măria Sa a alergat fără zăbavă în pavilionul femeilor, a rămas singur într-o încăpere şi a poruncit să se înfăţişeze numaidecît tînăra prinţesă.

Fata a presimţit că se va dezlănţui o furtună, dar, mîndră foc, a venit pregătită şi hotărîtă să ţină piept oricui, deşi cunoştea prea bine cu cine se înfruntă : el un atotputernic, obişnuit numai să poruncească şi să fie ascultat, şi ea o copilă neputincioasă, pe care obiceiurile şi rînduielile moştenite din străbuni o obligau să dea ascultare şi să se supună cu umilinţă.

Cînd a intrat, fata l-a găsit pe tatăl ei clocotind de mînie. S-a înclinat temătoare şi sfioasă, ca omul slab, ce n-are altă armă în afara îmbunării şi a vorbelor dulci.

— Cum de-ai putut să fii necuviincioasă cu soţul tău tocmai în noaptea nunţii? tună cu mînie sultanul, poruncindu-i din ochi să se aşeze pe jilţul din faţa lui. E cu putinţă ca fiica sultanului să-şi rîdă tocmai de vărul ei? Şi-apoi nu uita că buna-cuviinţă nu îngăduie să-ţi baţi joc de nimeni! Ce purtare este asta, fiica mea? Să ştii că nu face nimănui cinste! Ba dimpotrivă, e numai dovada nechibzuinţei şi a lipsei de minte. Din pricina purtării tale ne aflăm cu toţii într-o încurcătură din care nu mai ştim cum să ieşim!

— Tată dragă, dumneata mă judeci pornind numai de la ce ţi-a spus vărul meu. Dacă vrei să fii drept şi nepărtinitor, atunci se cuvine să m-asculţi şi pe mine, îl luă fata pe ocolite, încercînd să-i mai domolească mînia.

— Te ascult! o îndemnă sultanul să-şi spună păsul. Istoriseşte-mi de-a fir a păr ce s-a întîmplat ca să pricep şi eu de unde atîta supărare!

— Cu dragă inimă, dar, mai înainte de-a începe povestea, i-aş cere măritului sultan un hatîr – să se lege că nu se va pripi să mă judece şi că va încerca să se călăuzească după mintea sa luminată şi după inima sa bună.

— Prea bine! Îţi făgăduiesc că aşa voi face! se învoi sultanul, nerăbdător să afle pricina.

— Dragă tată, fără îndoială că Măria Ta îşi aminteşte de anul în care am mers în hagialîc... începu fata să-şi descarce sufletul.

— De bună seamă! De bună seamă! întări sultanul.

— Ei bine, atunci am poposit într-o noapte, în drumul nostru, lîngă un izvor... Înainte de culcare m-ai aşezat în sunduc, l-ai încuiat şi-ai pus cheia sub perna Măriei Tale, ca de obicei.

— Întocmai, întocmai! Mi-aduc bine aminte! întări iarăşi sultanul, furat şi el de firul amintirilor.

— Peste noapte, urmă fata pe nerăsuflate, mă trezesc că sunducul e urnit şi mutat dintr-un loc într-altul. Mi-am închipuit că slujitorii fac ordine în cort şi nimic mai mult, dar, după mai multe hurducăneli şi opinteli, m-am trezit că cineva descuie sunducul. Am înţeles imediat că este ceva necurat la mijloc, dar mi-am zis apoi că nimeni altul decît Măria Ta nu are cheia sunducului. Cine altcineva să cuteze a deschide sunducul ferecat de preaslăvitul sultan? Dar m-am trezit faţă în faţă cu un fur beduin. A răpit sunducul şi s-a oprit cu el într-o peşteră. Din locul unde ne opriserăm desluşeam anevoie prin întuneric nişte stîncării, o vale îngustă şi adîncă, iar în zare nesfîrşirea deşertului. Am simţit cum mă năpădeşte spaima. Mi-am zis că trebuie să mă lupt şi mă apăr cu unghiile şi cu dinţii, chiar dac-ar trebui s-o fac cu preţul vieţii. La ce bun să mai trăiască fiica unui sultan, dacă ar fi fost necinstită de un fur al deşertului?! A încercat să se apropie de mine, dar eu l-am împins din răsputeri. Era, de bună seamă, vînjos şi puternic şi nu ştiu cum i-aş fi ţinut piept, dacă nu-mi venea Allah în ajutor. Ne-am trezit din senin cu un leu-paraleu, ivindu-se din stîncărie şi îndreptîndu-se spre noi. Dacă l-a văzut, beduinul a tras sabia şi-a plecat în întîmpinarea lui. Leul a sărit la atac, dar tînărul beduin l-a împuns cu vîrful sabiei şi, tocmai cînd dihania se pregătea să facă un salt asupra lui, a ridicat sabia, cît ai clipi, şi l-a pălit cu toată forţa. Leul a căzut la pămînt mort. Flăcăul şi-a şters sabia pe blana lui şi-a vîrît-o la loc în teacă. Apoi, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, uitînd de tot de regele fiarelor pe care-l răpusese cu o clipă mai înainte, s-a apropiat din nou de mine, făcîndu-mi ochi dulci. Am încercat din nou să mă apăr cum puteam, dar, tocmai cînd a dat să mă prindă de mînă, s-a ivit dintr-o văgăună un tigru fioros, păşind ameninţător spre noi. Fără să stea o clipă în cumpănă, flăcăul a tras sabia din teacă şi-a pornit în întîmpinarea fiarei. Tigrul a sărit spre el, dar beduinul l-a oprit cu vîrful sabiei, pe urmă a ridicat-o în aer şi l-a izbit ca fulgerul, despicîndu-i ţeasta în două. Fiara şi-a dat duhul cu un răcnet cumplit, iar beduinul şi-a şters sabia de blana ei şi-a băgat-o la loc în teacă. Toate se petreceau atît de repede, încît nu ştiam dacă visez sau este aievea. Cînd s-a apropiat din nou de mine, m-am împotrivit cu aceeaşi îndîrjire, nădăjduind ca Allah să-mi vină iarăşi în ajutor şi să mă apere de primejdia în care mă aflam. Şi iată că, tocmai cînd mă rugam mai fierbinte, de unde nu ştiu, s-a năpustit spre noi o ditamai dihania de lup. Flăcăul a sărit în picioare degrabă, a scos sabia, cît

ai clipi şi s-a repezit în faţa jivinei, oprind-o cu vîrful sabiei în loc. Pe urmă a izbit cu sete şi fiara a căzut la pămînt alături de celelalte două leşuri. Pînă să mă dezmeticesc, mă trezesc din nou cu tînărul cel viteaz lîngă mine. Pe chipul lui se citea nedumerire şi căinţă, dar nici urmă de teamă sau de oboseală. M-a poftit cuviincios să mă aşez în sunduc, l-a ferecat cu grijă, l-a ridicat dintr-un salt pe umeri şi m-a purtat înapoi în cortul meu, fără să-l simtă nici una dintre străji, care, vezi Doamne, ne păzeau şi pe mine, şi pe Măria Ta, sforăind de tremura pămîntul sub ele. Şi-acum, dragă tată, te rog să mă asculţi cu luare aminte şi să judeci cu dreptate... După ce vărul meu, pe care mi l-ai ales de soţ, a intrat în camera mea, s-a întîmplat să sară o pisică, să doboare un vas şi să-l spargă. La auzul zgomotului, mirele meu s-a pierdut cu firea. Şi ce mi-a fost dat să văd? Mi-e şi ruşine să-ţi spun cît de neîndemînatic şi bicisnic s-a dovedit! Gîfîia de ziceai că purtase în spate pietre de moară, iar inima i se zbătea să-i sară din piept şi chipul îi era galben ca ceara. Dar ce s-o mai lungesc? Ajunsese într-un hal de plîns pentru un lucru de nimic. Ţi se făcea milă să te uiţi la ditamai voinicul, moale ca o zdreanţă! Nici eu nu ştiu cum, dar în clipa aceea mi s-a luminat în minte chipul viteazului beduin din deşert. Şi, fără să-mi dau seama, i-am pus pe amîndoi în balanţă. Nu m-am putut stăpîni şi-am dat a rîde cu părere de rău. Asta-i tot ce s-a întîmplat, Măria Ta! Mărturisesc că n-am vrut să-mi bat joc de vărul meu, ba chiar am încercat să-mi ascund zîmbetul, dar se vede, preamăritul meu tată, că n-am reuşit. Parcă un ginn poznaş se străduia să-mi scoată înainte osebirea între bicisnicia vărului meu şi forţa curajului acelui viteaz al deşertului. Aşa s-au petrecut lucrurile, mărite sultan! Dacă am greşit, sînt gata să-mi primesc pedeapsa, iar dacă Luminăţia Ta îmi va putea ierta cele ce-am făcut, cu multă recunoştinţă şi nădejde mă voi pleca în faţa judecăţii Măriei Tale. Nădăjduiesc că părintele meu nu va fi aspru cu mine şi îngăduitor cu vărul meu, care se pricepe să facă din ţînţar armăsar şi nu recunoaşte că m-a umilit părăsindu-mă în noaptea nunţii, numai şi numai pentru că trufia lui n-are margini.

S-a mirat nespus sultanul, ascultînd toată tărăşenia, şi-a rămas pe gînduri. Mînia i se topise cu totul, auzind lucruri atît de ciudate, care se întîmplaseră în preajma lui şi de care nu ştia nimic, deşi credea că nu se mişcă nici un fir de iarbă în împărăţie fără ştirea sa.

— Fiica mea, tu ai întru totul dreptate, îşi dădu sultanul cu părerea, după ce chibzui o vreme. Nevolnicia lui nu poate stîrni decît rîsul. Şi-acum spune-mi lămurit: tu ce vrei, fata mea? Îl mai vrei de soţ pe vărul tău sau te poartă gîndul la beduinul cel viteaz?!

— Eu nu îndrăznesc să hotărăsc într-o chestiune ca asta, se codi prinţesa. Doar măritul sultan are căderea să aleagă, să poruncească sau să oprească.

Eu ştiu însă una şi bună : bărbatul trebuie să fie bărbat ! Să ştie să ţină piept vieţii. Cel care nu ştie asta o fi el bărbat, dar fără bărbăţie ! O femeie, mărite sultan, nu ţine la nimic mai mult pe lume decît la bărbăţie. După aceea vin la rînd şi celelalte virtuţi, dar de unele dintre ele, drept să spun, te mai poţi şi lipsi...

— Împărtăşesc tot ce spui, fata mea ! încuviinţă sultanul. A m înţeles tîlcul vorbelor tale ! O să-l iei de bărbat pe viteazul beduin, dacă asta îţi este soarta !

— Dar cum o să-l găsim şi cum o să-l recunoaştem, mărite sultan ? întrebă prinţesa, după ce şovăi o vreme.

— Am eu o iscusinţă neîntrecută, care n-a dat greş niciodată cînd a fost vorba să-i găsesc şi să-i recunosc pe bărbaţii destoinici, o linişti sultanul. În scurtă vreme o să-l vedem aici, la palat !

Şi chiar a doua zi sultanul a trimis crainici în olatul unde trăia beduinul care-i răpise cîndva fiica, poruncindu-le să dea de veste cum că sultanul a rînduit pentru o anumită zi mare sărbătoare în cetatea de scaun a împărăţiei, la care pofteşte toată suflarea de pe acele meleaguri pentru alegerea unui emir ce le va fi cîrmuitor. Crainicii trebuiau să vestească şi că măritul sultan va pregăti cămile, mîncare şi apă pentru tot norodul, de la plecare şi pînă la întoarcere.

Şi, cum era vorba de petrecere şi veselie, vestea a zburat parcă dusă de vînt, aşa încît toţi locuitorii acelor pustietăţi au aflat cum nu se poate mai repede şi au început pregătirile pentru a fi de faţă la marea sărbătoare. Ba mulţi dintre ei îşi căutau şi oameni să-i sprijine pentru a căpăta înalta dregătorie.

În ziua sorocită, beduinii din olatul cu pricina au venit cu mic, cu mare în cetatea ţării, unde li s-a făcut o primire sărbătorească şi-au fost găzduiţi în corturi uriaşe, înălţate anume pentru ei.

La vremea rînduită pentru marele ospăţ, toate mesele îşi aşteptau musafirii, încărcate cu mulţime de bunătăţi, nectare şi fructe, căci pe lîngă alaiul de beduini fuseseră poftiţi şi cei mai înalţi dregători, şi cei mai bogaţi neguţători din împărăţie. Aşa hotărîse şi poruncise sultanul şi aşa se făcuse, căci Măria Sa îşi avea socotelile lui, numai de el ştiute.

A mai poruncit sultanul ca la începutul drumului care ducea spre mese să pună de strajă un leu fioros. Cu cîţiva paşi înainte de a trece prin faţa fiarei, se desprindea o cărare tare îngustă, întortocheată şi plină de hîrtoape de-ţi rupeai picioarele în ele, dar care într-un tîrziu, după mult chin şi după multe ocoluri, ajungea tot la mesele încărcate.

Aşadar, musafirii puteau să aleagă între cele două drumuri : fie aveau curajul să înfrunte leul şi să meargă pe covoarele moi aşternute pînă în faţa

meselor, fie n-aveau curaj şi ocoleau, rupîndu-şi picioarele, prin hîrtoapele atît de dese încît nu se puteau nicicum ocoli.

Au început să sosească musafirii unul după altul, dar, cînd dădeau cu ochii de leul fioros, se opreau înţepeniţi, neîndrăznind să păşească mai departe, se codeau cîteva clipe, apoi, de ruşine şi de spaimă, încercînd să se ţină cît mai departe de fiară, apucau şontîc-şontîc pe cărarea îngustă şi întortocheată, blestemîndu-şi zilele. Aşa au făcut toţi pînă la ultimul, căci abia într-un tîrziu, cînd nu mai sperau să apară cel aşteptat, s-a ivit şi un flăcău chipeş, un beduin care privea nepăsător la leul din capătul trecătorii, purtîndu-şi paşii cu siguranţă şi cu mişcări domoale, înaintînd pe drumul larg, aşternut cu covoare moi. Iar cînd a ajuns în dreptul fiarei, ce le-a fost dat să vadă? Beduinul şi-a trecut palma prin coama leului, iar animalul a căscat leneş, mişcîndu-şi prietenos coada. Toate astea s-au petrecut sub ochii uluiţi ai sultanului şi ai prinţesei, în vreme ce mesenii priveau în pămînt de ruşine.

— Ăsta să fie beduinul cu pricina? o iscodi sultanul în şoaptă.

— Da! Sînt sigură! N-am nici o îndoială! răspunse prinţesa, mulţumită. Este chiar el!

Spre sfîrşitul ospăţului, sultanul a trimis un slujitor să iscodească şi să afle care e numele tînărului beduin, cine-i sînt părinţii şi din ce trib se trage. După ce viteazul i s-a destăinuit, sfetnicul trimis s-a întors la sultan şi l-a vestit despre toate cîte auzise.

Atunci stăpînul a cerut să i se înfăţişeze tînărul beduin şi s-a aşezat la taifas cu el. Şi n-ar fi putut zice că voroava cu el nu i-ar fi plăcut. Către sfîrşit, sultanul întoarse firul discuţiei acolo unde-l interesa pe el:

— Merge vorba că unul dintre strămoşii tăi a fost printre vitejii care au apărat împărăţia noastră în vremuri grele, la întemeierea ei, alături de străbunii mei. Aş vrea să-ţi încredinţez, în semn de recunoştinţă, emiratul olatului în care sălăşluieşti. Am să-i sfătuiesc pe locuitorii de pe meleagurile tale să te sprijine cu toţii. Mai am a-ţi împărtăşi apoi şi alte taine, dar toate la vremea lor. Aceasta este hotărîrea noastră, mai zise sultanul şi se ridică de la masă.

Tînărul i-a mulţumit cu plecăciuni adînci pentru mărinimia faţă de coborîtorii din strămoşi care au pus o piatră la temelia împărăţiei.

Întocmai cum a grăit, aşa a şi făcut sultanul. Mai întîi sfetnicii au îndemnat norodul să-l aleagă pe tînărul beduin şi sfatul a fost primit cu bucurie. Apoi sultanul l-a blagoslovit pentru înalta dregătorie ce i-a fost încredinţată. Şi, astfel, viteazul nostru a ajuns pe neaşteptate emir al ţinutului său, dar curînd s-a dovedit a fi un cîrmuitor destoinic şi iscusit, încît a devenit cunoscut şi preţuit nu numai de triburile şi olaturile lui, ci şi de toţi sfetnicii şi mai-marii împărăţiei.

Şi, nu după multă vreme, sultanul i-a poruncit noului emir să i se înfăţişeze şi, cînd s-a ivit dinaintea lui, i-a grăit astfel:

— Am aflat de dreapta ta judecată şi cîrmuire şi tocmai din această pricină statornicesc să-ţi numeşti un vechil care să diriguiască treburile ţinutului şi să apere interesele supuşilor, iară tu să te muţi aici, în cetatea noastră, fiindcă avem nevoie de un sfătuitor credincios şi de nădejde pentru ca treburile împărăţiei să meargă bine.

Tînărul emir n-a avut de ales. A dat ascultare poruncii sultanului şi-a lăsat un văr al lui să-i ţină locul şi să cîrmuiască aşa cum s-o pricepe mai bine treburile ţinutului, iar el s-a dus în cetatea Măriei Sale, care l-a primit cu braţele deschise. Sultanul i-a orînduit chiar un palat cu suită, slujitori şi tot ce se cuvenea pentru un mare dregător. După o vreme, s-a pomenit cu unul dintre cei mai apropiaţi sfetnici ai sultanului că vine să ţină sfat cu el şi, nici una, nici două, aduce vorba despre fata stăpînului. Că era frumoasă ca luna plină şi că era de vîrsta măritişului, asta o ştia şi el, dar nu s-ar fi gîndit nici în ruptul capului că marele sfetnic o să-l îndemne s-o ceară chiar el de nevastă. N-ar fi îndrăznit niciodată! Dar sfetnicul îi tot şoptea la ureche, încurajîndu-l, cum că Măria Sa îl preţuieşte, că are încredere nemărginită în tot ce face, iar cererea lui e ca şi împlinită şi multe altele.

— Şi crezi că sultanul o să se înduplece şi-o să-şi dea încuviinţarea? îl mai întreabă el neîncrezător pe marele sfetnic.

— Să nu ai nici o îndoială! Sultanul nu pierde nici un prilej să te laude şi-şi pune mari nădejdi în tine. Sînt sigur c-o să se învoiască să ţi-o dea şi pe fata lui de nevastă, încheie sfetnicul.

Emirului beduin i-a surîs gîndul. Şi, curajos ca-n toate, şi-a zis: „Trebuie să încerc, fie ce-o fi!". Şi-odată, pe cînd era doar el cu sultanul, şi-a luat inima în dinţi şi-a grăit:

— Luminăţia Voastră, aş vrea să vă spun o vorbă, numai că mă tem să nu îl supăr pe măritul sultan cu îndrăzneala mea!

— Îţi dau încuviinţarea să-mi spui orice, se grăbi sultanul să-l încurajeze. Îţi voi îndeplini orice dorinţă neîntîrziat! Dacă este ceva spre binele împărăţiei, n-am să şovăi să-ţi ascult şi să-ţi îndeplinesc gîndul, căci ştii prea bine cît preţ pun pe sfatul tău!

Pasămite, sultanul n-avea habar de gîndurile emirului şi nici nu-i trecea prin minte ce-ar fi voit el să-i ceară!

— Mă tem, luminate stăpîne, să nu mă întrec cu gluma şi să pierd încrederea binefăcătorului meu, şovăi iarăşi emirul.

— După socotinţa mea, tu faci parte din familia cîrmuitoare, îl ajută sultanul, punîndu-l pe drumul cel bun. Nu fac nici o deosebire între tine şi cei din familia mea. Deschide-ţi inima, tinere, fără sfială şi fii încredinţat că n-am să-ţi refuz nimic!

Tînărul emir, auzind aceste cuvinte din gura sultanului, prinse curaj şi se îmbărbătă singur: „Fie ce-o fi! Îmi iau inima în dinţi şi i-o cer pe prinţesă! N-o să-mi zboare capul numai pentru atîta lucru, mai ales că nu ne aude nimeni!".

— Voi să mă apropii şi mai mult de Măria Voastră şi de aceea cutez să vă cer îngăduinţa pentru căsătoria mea cu o fată din familia cîrmuitoare, o luă tînărul emir mai pe ocolite, încercînd să vadă mai întîi pe faţa sultanului cum va primi îndrăzneala lui, căci tot mai avea o umbră de îndoială în suflet.

— Îţi repet că te socotesc din familia noastră. N-ai de ce să te sfieşti! Spune-mi numai care-i fata pe care-o vrei de soţie şi voi consimţi pe loc, îl încurajă sultanul din nou.

— Voiesc a mă încuscri chiar cu măritul sultan şi îndrăznesc cu umilinţă să-l rog să mi-o dea pe fiica lui de soţie. Iar de socoteşte măritul sultan îndrăzneala mea prea mare, îl rog să mă ierte, ca şi cînd n-ar fi auzit nimic.

Emirul a spus totul pe nerăsuflate, aşteptînd cu inima cît un purice sentinţa sultanului. Dar ce bucurie! Nu ştia dacă ce aude este răspunsul unui muritor sau sînt vorbe pogorîte din cer.

— Ce-am zis e bun zis! răspunse Măria Sa, rîzînd vesel şi uşurat. Eu am încuviinţat, tinere emir, dar mai rămîne să se învoiască şi prinţesa. Am să-i dau de ştire şi-o să vedem ce zice.

Tînărul emir a plecat de la palat, încredinţat că fata se va învoi. Cum ar fi putut să facă altfel, de vreme ce sultanul şi-a dat încuviinţarea?

Chiar a doua zi, Măria Sa l-a chemat la el pe viteazul beduin şi i-a dat vestea că prinţesa s-a învoit. Au stabilit ziua nunţii şi noaptea intrării la mireasă şi au început de îndată pregătirile.

Şi ce i-a fost dat să vadă tînărului beduin în seara nunţii, cînd prinţesa a fost adusă cu mare alai în palatul lui? A recunoscut-o de îndată pe tînăra copilă pe care o răpise în inima deşertului cu ani în urmă şi pe care o purtase nevătămată înapoi la cortul ei.

Şi-au trăit cei doi soţi în armonie şi înţelegere ani lungi şi fericiţi şi-au avut parte de multe bucurii, aşa cum vă doresc şi vouă, dragi copii, laolaltă cu urarea să creşteţi mari şi să fiţi fericiţi, încheie bunica povestea despre fata sultanului şi viteazul beduin.

Vînătorul şi vrăjitoarea cu pălărie de pene

A fost odată ca niciodată şi n-a fost nimeni în afară de Allah. Trăia odată, demult, la o margine a deşertului, un om care nu făcea nimic altceva, cît era ziulica de lungă, decît să umble haihui, doar-doar o să vîneze ceva. Pleca dis-de-dimineaţă, colinda prin toate văgăunile deşertului, cutreiera prin văi şi prin munţi în căutarea vînatului. Nu era doar o plăcere, ci din asta şi trăia. Erau zile cînd se întorcea cu tolba plină, altele cînd se întorcea cu ea goală şi altele cînd vîna numai atît cît să ajungă de mîncare pentru el şi pentru mama lui. Nu avea decît un arc cu săgeţi ascuţite bine la capăt, dar, cînd ochea, doar rareori se întîmpla să dea greş. Cum zice o vorbă a noastră, nu ţintea decît în carne. El era întotdeauna mulţumit, oricum trecea ziua; nu bombănea supărat cînd nu prindea mai nimic, dar nu era nici risipitor şi nechibzuit cînd îi surîdea norocul şi vîna mai mult decît îi trebuia, ci punea carnea care-i prisosea la uscat şi-o păstra pentru ziua de mîine, la gîndul că s-ar putea să n-aibă parte de nimic.

Cum prin preajma cătunului în care sălăşluia el hălăduiau mai ales iepuri şi gazele, cam ăsta era vînatul lui obişnuit. Dar, într-o bună zi, a bătut toate cărările deşertului, şi-n lung, şi-n lat, fără să se aleagă cu nimic. Tare mîhnit a mai fost în ziua aceea. I-au trecut fel de fel de gînduri prin cap, căci nu ştia nici el de ce, dar vedea un semn rău în ghinionul lui.

Cam pe la vremea chindiei, s-a trezit la marginea unui iaz limpede, pe unde mai trecuse şi în alte rînduri. Era ascuns printre stînci, la piciorul unui munte prin care nu mai putea răzbi apa. Se vede treaba că era destul de adînc, de vreme ce nu ajungea să sece nici iarna, nici vara. Dar, cu toate că iazul avea apă din belşug şi pe deasupra şi limpede, nu venea nimeni să bea din ea şi nici să-şi adape vitele acolo, căci era atît de bine ascuns, încît nu putea fi descoperit prea uşor. Aşa se face că, mai ales la vremea chindiei,

gazelele veneau la iazul ăsta în cîrduri să-şi potolească setea. Vînătorul nostru a cercetat cu ochii în toate părţile, dar n-a zărit nimic. „Oricum", şi-a zis el, „n-ar strica să stau puţin la pîndă. Cine ştie? S-ar putea să apară ceva". Aşa că s-a pitit într-o mică grotă din vecinătatea iazului, cu gîndul să pîndească vînatul şi să-şi mai tragă niţeluş sufletul. Îşi alesese în aşa fel ascunzătoarea, încît vedea tot ce se petrece prin preajmă, fără să-l poată zări vreo vietate.

Şi-a stat el aşa, tupilat, şi-a adăstat şi-a tot adăstat, iscodind cu privirile pîn' ce-a simţit că începe să i se strecoare deznădejdea în suflet. Dar, tocmai cînd dădea să aţipească, ce-i văd ochii?! Se ivesc ca din senin trei porumbiţe albe, fac cîteva rotocoale pe deasupra iazului şi pe urmă se lasă lin în jos. Mubarak – căci mi-am adus aminte cum îl chema pe vînătorul nostru – şi-a ţinut răsuflarea şi-a rămas nemişcat, mai-mai să se facă una cu stana de piatră. Cele trei porumbiţe au tot coborît şi în cele din urmă au poposit pe o stîncă din marginea apei. Au căutat în toate părţile cu ochii şi-au ascultat cu luare-aminte ca să se încredinţeze că nu se află primprejur nici om, nici vreo fiinţă necuvîntătoare.

Mubarak îşi luă arcul cu grijă şi se apucă să-l încordeze, dar, tocmai cînd era gata să slobozească săgeata, se pomeni că cele trei porumbiţe se preschimbă în trei fete frumoase, într-atît de frumoase, că la ele te puteai uita, dar la soare ba. Şi-aveau cele trei fete mişcări gingaşe şi trupuri mlădioase, cum numai frumoasele din poveşti pot avea. La vederea lor, Mubarak a simţit că-l străbate un fior şi i se tulbură mintea. A lăsat arcul la o parte şi-a rămas încremenit, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Şi pe neaşteptate l-a străfulgerat un gînd ciudat – s-a simţit ispitit să încerce să pună mîna pe una din ele.

Cele trei fete au schimbat în şoaptă cîteva vorbe nedesluşite şi pe urmă le-a văzut dezbrăcîndu-se şi punîndu-şi veşmintele, fiecare separat, în scobitura unei stînci de lîngă ele. Apoi şi-au scos şi pălăriile cu pene de pe cap şi le-au aşezat la îndemînă, deasupra veşmintelor. Mubarak a băgat de seamă că se purtau cu mare grijă cu pălăriile lor din pene, căci le aşezaseră în aşa fel încît să le poată lua grabnic la nevoie.

Privi cu nesaţ la cele trei fete, rămase acum goale, aşa cum veniseră pe lume, dar mai ales una dintre ele îi atrase cu deosebire luarea aminte. Urmări cu atenţia încordată unde-şi aranjează ea straiele şi pălăria. Între timp, cele trei fete frumoase mai aruncară o privire la veşminte şi pe urmă alunecară încet pe o stîncă lucioasă, pînă ce ajunseră la marginea lacului. Prima s-a aruncat în apă fără să stea pe gînduri. S-a scufundat în adînc, dar curînd după aceea a ieşit la suprafaţă şi-a pornit să plutească, aci cu faţa în sus, aci cu faţa în jos. Au urmat-o şi celelalte două surate fără zăbavă şi pe urmă au pornit tustrele să se zbenguie pe faţa apei, fără să le pese că timpul

trece. Mubarak se topea privind la ele şi-ar mai fi rămas cu ochii zgîiţi mult şi bine, numai că în mintea lui încolţise un gînd ce nu-i mai dădea pace. Cum să facă să pună mîna pe veşmintele celei pe care o alesese din ochi? Şi, fără a mai pregeta, începu să se tîrască, cu inima cît un purice, de teamă că s-ar putea să-l simtă şi să i-o ia înainte spre locul unde îşi ascunseseră pălăriile. După multă trudă şi încordare, Mubarak ajunse la locul cu pricina şi înşfăcă, fără să stea pe gînduri, pălăria fetei care-i plăcuse cel mai mult. Apoi se întoarse la fel cum venise şi, cînd ajunse la ascunzătoarea lui, ascunse pălăria într-un cotlon pe care-l astupă cu pietre grele, de teamă că ar putea fi fermecată şi-ar zbura singură spre stăpîna ei. Apoi s-a ridicat în picioare cît era de lung şi s-a apropiat de malul iazului ca să se poată uita în voie la joaca fetelor. Bucuria de a le privi îi era însă întunecată de teama care nu-i mai dădea pace; cele trei frumoase nu puteau fi altceva decît trei vrăjitoare – altfel cum ar zbura? Auzise el cîte-n lună şi-n stele despre descîntece şi vrăjitoare, care pot să-i orbească pe oameni şi să le fure minţile, aşa încît începu să i se cam taie curajul.

Numai că văpaia inimii îi dădea ghes şi păcatul îl împingea spre primejdie. Dar tot el îşi zicea: merită să te încumeţi la orice pentru o fată ca asta! Şi, hotărît să înfrunte orice primejdie, continuă să se apropie de apă. Cînd au prins cele trei fete de veste că un străin priveşte la ele, era prea tîrziu. Oricum, au pornit să împingă apa cît le ţineau puterile, au ieşit la mal şi-au alergat fiecare la locul unde-şi ascunsese veşmintele. Două dintre ele s-au repezit să-şi pună pălăriile pe cap. Apoi şi-au pus hainele, în clipa următoare au şi luat chip de porumbiţe şi din cîteva bătăi de aripi s-au înălţat în văzduh. Cea de-a treia a rămas însă pe pămînt, căutînd în dreapta şi-n stînga după pălăria cu pene, dar fără nici un folos. Cînd s-a trezit cu vînătorul lîngă ea, a prins să tremure de spaimă. Nu mai avea nici o scăpare; şi n-ar fi avut nici un rost să încerce să fugă, căci el ar fi alergat oricum mai repede ca ea. Să zboare nu mai putea fi vorba, căci toată puterea ei în pălăria cu pene stătea, după cum cred că v-aţi dat seama. Aşadar, n-avea de-ales; trebuia să se lase în voia sorţii.

Mubarak a prins-o uşor de mînă şi-a pornit cu ea spre peştera lui. Suratele ei au mai plutit o vreme în cercuri deasupra celor doi, nădăjduind ca ea să li se alăture, dar, văzînd că vînătorul a prins-o de mînă, au înţeles că nu-i mai pot fi de nici un folos şi că trebuie să se îndepărteze înainte de a li se întîmpla şi lor cine ştie ce nenorocire.

Aşa a fost să fie! şi-au zis cele două porumbiţe şi pe urmă au pornit în zbor spornic spre ţara lor de baştină, fără să ştie ce se va întîmpla cu surata lor – nici dacă va scăpa cu viaţă sau va pieri cu zile, nici dacă va fi fericită sau nu.

Cei doi s-au aşezat pe o piatră în răcoarea peşterii, iar Mubarak s-a apucat s-o iscodească, curios să afle cîte şi mai cîte despre minunata făptură.

— Tu te tragi din seminţia ginnilor sau din seminţia omenească?

— Şi eu, şi suratele mele ţinem de seminţia omenească... îl asigură fata şi porni să-i istorisească cum trăiesc ele într-o insulă îndepărtată şi să-i descrie tărîmurile minunate din care veneau. Şi într-un tîrziu i-a spus şi numele ei; frumoasa se chema Selma.

Şi-au rămas ei la taifas, adăstînd căderea serii, iar cînd soarele a prins să scapete, Mubarak i-a dat să încalţe sandalele lui şi-a pornit desculţ alături de ea spre casa unde locuia împreună cu mama sa. Cam pe la miezul nopţii au ajuns la cătunul din marginea deşertului. În casă nu se află nimeni în afară de mama vînătorului nostru, care începuse să intre la griji, văzînd că întîrzie mult peste ceasul obişnuit pentru întoarcere. Se temea să nu-i fi ieşit în cale cine ştie ce fiară sau să nu se fi rătăcit, alergînd pe urmele vreunei gazele.

Grija nu i s-a ostoit decît în clipa în care l-a auzit pe Mubarak. Toată vremea stătuse lîngă uşă, pîndind un zvon, aşa încît i-a deschis de cum a ciocănit prima oară. În sfîrşit, inima i s-a liniştit cînd a apărut feciorul, numai că de data asta nu era singur. La început nu şi-a dat seama prea lămurit cine putea fi, dar, după ce-au intrat în odaie, bătrîna desluşi chipul unei fete frumoase, fără pereche, ce lumina parcă toate ungherele casei.

— Cine-i fata asta? îl întrebă destul de nedumerită, neştiind ce să creadă.

Şi Mubarak s-a pornit să-i istorisească toate peripeţiile de la început pînă la sfîrşit, iar la urmă de tot i-a vestit hotărîrea lui de a merge la cadiu imediat ce se va lumina de ziuă.

— O s-o las în grija dumitale pînă mîine dimineaţă, încheie Mubarak, cînd alerg la cadiu să-i cer sfatul, ca să vedem cum e mai bine de făcut.

Pe urmă îşi ziseră că după atîta trudă s-ar cuveni să închidă şi ei ochii puţin. Mubarak se retrase imediat în odăiţa unde dormea de obicei, iar Selma rămase cu bătrîna. Cum se trînti pe pat, adormi buştean, dar se trezi cu noaptea în cap, de griji, căci flăcăul nostru se culcase cu gîndul la cadiu. S-a dus deci să-i ceară sfatul şi, cu toate că era vorba de o întîmplare atît de ciudată, cadiul i-a dat învoirea să se însoare cu ea. Important era – după cum zicea cadiul – să vrea şi fata acelaşi lucru. Mubarak s-a întors acasă într-un suflet şi s-a oprit direct în faţa Selmei, vorbind pe nerăsuflate, de parcă toată viaţa lui atîrna de răspunsul fetei:

— Ştii ce? Eu aş vrea să mă însoţesc cu tine după datina lui Allah şi a Profetului său... Tu ce zici? Te învoieşti?

Rosti vorbele cu inima strînsă, de teamă că ea ar putea să-l respingă. Dar nici Mubarak nu era de ici, de colo. Era fecior chipeş şi mărinimos, cum rar

se putea întîlni. Pe urmă, se purtase cu ea fără de păcat şi dovedise că era cu adevărat un bărbat destoinic. Iar acum o cerea după rînduiala lui Allah şi a Profetului său.

Fără să şovăie, fata dădu din cap aprobator. Atunci Mubarak, în al noulea cer de bucurie, o rugă pe mamă-sa s-o ajute pe viitoarea sa noră să se gătească pentru a se înfăţişa cu ea la cadiu. Şi, după ce-au terminat toate pregătirile, s-a ivit şi Mubarak cu doi martori, au luat-o şi pe Selma şi-au pornit aţă spre cadiu. Acesta a întrebat-o pe fată, cum era obiceiul, dacă se învoieşte să-şi unească viaţa cu a lui Mubarak şi fata şi-a dat pe loc încuviinţarea. Şi astfel căsătoria celor doi a fost încheiată şi după o petrecere minunată, la care au mai fost de faţă şi cîteva rubedenii, în seara aceleiaşi zile, Mubarak a intrat la mireasa lui petrecut de chiote de veselie. Numai în Insula Busuiocului nimeni din rudele Selmei nu ştia nimic de soarta ei.

Şi-a trăit Mubarak în deplină fericire şi înţelegere cu soaţa lui, chiar dacă mai ajungeau cîteodată la sfadă, căci era firesc să se mai întîmple şi aşa ceva, din pricina deosebirilor dintre lumea în care trăise Selma pînă atunci şi lumea în care trăia acum. Numai că înţelepciunea lor a cîntărit mai greu în balanţă şi-au trecut de fiecare dată cu bine peste toate încercările. Fiecare făcea tot ce-i sta în puteri să se apropie de celălalt, dar mai ales Mubarak se arăta deosebit de îngăduitor şi încerca cu tot dinadinsul să-i intre în voie frumoasei lui soţii, s-o aline şi s-o ajute să uite de înstrăinarea la care o constrînsese destinul. Şi, de unde avea, de unde n-avea, se silea să-i facă traiul cît mai îndestulat. Ce mai încolo-ncoace, au trăit în deplină fericire şi-au avut parte numai de bucurii.

Cam la un an după căsătorie, Selma a adus pe lume un fecioraş, căruia i-au pus numele Selim. Viaţa lui Mubarak a devenit şi mai tihnită, după ce soţia i-a adus acest dar, încredinţat că firele ce uneau sufletele lor vor deveni şi mai trainice. Selma s-a aplecat cu toată duioşia şi grija asupra odorului lor, dar fără să nesocotească nici una dintre îndatoririle pe care le avea faţă de soţul ei. Nici vorbă! Micuţul Selim nu făcea decît să aducă mai multă lumină în casa lor şi s-o facă să uite de ţara ei de baştină, căreia îi ducea dorul.

A mai trecut încă un an şi Selma a adus pe lume o fetiţă frumoasă ca o rază ruptă din soare. I-au dat numele Selwa. Dacă la început Selma crezuse că în inima ei nu este loc pentru altă iubire decît pentru Mubarak, cînd a venit pe lume micul Selim a găsit loc destul în sufletul său şi pentru el. Apoi iarăşi a socotit că inima ei s-a umplut de prinosul iubirii pentru cei doi şi că nu va mai găsi loc pentru altcineva, dar iată că, atunci cînd a venit pe lume micuţa Selwa, s-a aflat loc şi pentru ea. Căci se ştie prea bine că aşa este orice suflet de mamă. Mubarak era acum sigur că dragostea Selmei pentru copii îi va abate orice gînd de la lumea ei de odinioară şi că vor trăi fericiţi, unul lîngă altul, pînă la capătul zilelor.

Viaţa curgea tihnit, iar în casa pe care o umplea zarva şi însufleţirea copiilor domnea iubirea şi înţelegerea. Tatăl pornea ca de obicei să colinde prin inima deşertului după vînat. De multe ori aducea mici animale vii pe care le dăruia copiilor. Iar Selma îl însoţea pînă la poartă, petrecîndu-l din prag cu privirea pînă ce se pierdea în zare. Uneori făcea haz, necăjindu-l:

— Să ne aduci tot felul de vînat din deşert, numai de porumbei să nu te atingi!

Mubarak a făcut şi el haz, văzînd în vorbele nevestei lui şi dragoste, şi gelozie.

— Nu-mi mai trebuie altă porumbiţă! i-a răspuns el hîtru. Ai fost prima şi ultima porumbiţă pe care am vînat-o în viaţa mea.

Bucuria Selmei sporea şi vorbele lui Mubarak o încîntau, dar altă dată i-a mărturisit teama că s-ar putea să dea în deşert peste o porumbiţă şi mai frumoasă decît ea şi să-i rămînă inima la vînatul cel nou, uitînd de toate jurămintele şi făgăduielile făcute. Mubarak a dojenit-o şi-a dezmierdat-o, mulţumindu-i lui Allah cine ştie a cîta oară pentru norocul pe care i l-a trimis din cer. Şi asta fiindcă în inima lui Mubarak nu mai era loc pentru nimeni altcineva. Prima porumbiţă fusese cu adevărat prima şi ea va rămîne pentru el şi ultima.

— Trebuie să crezi în vorbele mele, porumbiţa mea, îi spunea el de fiecare dată. Ele sînt legămîntul meu faţă de tine şi faţă de cel ce mi te-a trimis!

— Atunci du-te în paza celui preamilostiv şi fii cu băgare de seamă! Să te întorci cu bine şi să nu uiţi niciodată de cei ce te aşteaptă acasă!

Mubarak pleca întotdeauna la drum fericit, cu gîndul la chipul luminos al Selmei, la dezmierdările şi gingăşia ei.

Dar a venit o zi cînd Mubarak s-a întors din peregrinările lui fără să fi făcut nici o ispravă. Nu mai era nici un fel de vînat pentru că nu mai picase strop de ploaie, luni de zile în şir. Ierburile se uscaseră, iar pămîntul se zgîia cu nişte guri hîde pînă în adîncuri. Vietăţile mari şi puternice plecaseră spre locuri mai îndepărtate, unde găsiseră iarbă şi apă, iar cele mici fie fuseseră mîncate de cele puternice, fie pieriseră de foame şi de sete.

Şi iată că necazul s-a abătut şi peste familia lui Mubarak; nu mai puteau trăi din vînat şi el trebuia să găsească altă cale de a-şi hrăni copiii. Nu s-a pierdut cu firea şi s-a apucat să-şi facă fel de fel de socoteli. După ce-a sucit-o şi-a învîrtit-o pe toate părţile, a găsit cu cale că trebuie să plece în lume pentru a-şi încerca norocul şi imediat a început forfota pregătirilor de drum. Femeile din casă au înţeles care era greul şi s-au mulţumit să-i ureze drum bun şi întoarcere grabnică.

Înainte de plecare, Mubarak şi-a zis că trebuie să încredinţeze pălăria cu pene cuiva de nădejde. Pînă atunci o păstrase ascunsă într-un sunduc, pe

care-l ţinuse tot timpul zăvorît şi purtase cheia cu el şi ziua, şi noaptea. Ce era de făcut acum? A luat-o pe bătrîna lui mamă de o parte şi i-a istorisit întreaga poveste a pălăriei cu pene.

— Dacă o să afle că pălăria se află în casă, o să se facă luntre şi punte să pună mîna pe ea, pricepi? Iar dacă găseşte pălăria, o s-o apuce şi dorul de neamul şi de ţara ei şi-o să-şi ia zborul spre ea! Pricepi, mamă? mai spuse Mubarak îngrijorat. Tu ştii prea bine că Selma e viaţa mea! O să duc sunducul ăsta cu pălăria în odaia ta şi-o să-ţi las cheia în păstrare. Ai grijă să ţii lada ascunsă şi cheia sub pernă, să n-o vadă nimeni. Să nu te pască păcatul să scapi vreo vorbă în faţa ei! Cu orice te-ar îmbia Selma, nu trebuie să afle nici în ruptul capului că sunducul şi cheia se află în păstrarea ta!

Şi cîte asigurări nu i-a dat mamă-sa şi cîte jurăminte nu i-a făcut, numai că Mubarak tot se mai temea pentru pălăria cu pene şi parcă-i spunea cineva să nu aibă încredere în nici o femeie pe lumea asta.

— Tare neîncrezător şi bănuielnic mai eşti, fiul meu! îl mustră bătrîna. Chiar aşa toantă mă crezi? Pricep şi eu ce lucru însemnat e să păstrezi o taină ca asta... Şi pe urmă ştii prea bine cît de mult ţin la tine! Eşti singurul meu sprijin pe lumea asta! Du-te cu inima liniştită, băiatul meu, fără nici un grăunte de îndoială în suflet! îl mai îmbărbăta ea. Allah să te aibă în pază şi să ne vedem cu bine!

Mubarak şi-a luat rămas-bun de la toţi ai lui, a părăsit satul cu inima strînsă şi-a plecat în lumea largă, în căutarea norocului. Apoi a rătăcit prin lume vreme îndelungată, să tot fi fost luni de zile sau poate chiar ani.

Ăstimp, bătrîna încerca în fel şi chip să aducă o rază de bucurie în inima nurorii sale, să-i aline mîhnirea şi dorul din suflet. Ori de cîte ori afla de o petrecere, hop şi ea cu noră-sa şi oricine sta de vorbă cu Selma era cucerit pe loc de farmecul ei. Se făcea pe dată iubită atît de cei care o cunoşteau, cît şi de cei ce o vedeau pentru prima oară, căci avea darul vorbelor meşteşugite, ca să nu mai spunem că se pricepea de minune să cînte şi să danseze. Ce mai tura-vura, se vedea cît de colo că se trage dintr-un neam nobil. Şi azi aşa, mîine aşa, i s-a dus faima şi la curtea sultanului din cetatea cea mare a ţării.

Şi, tot umblînd ele încoace şi-ncolo, vremea trecea parcă mai repede. Pînă ce într-un răstimp, la un ceas de taină, Selma aduce vorba, aşa, ca în treacăt, despre pălăria cu pene şi pe urmă prinde a o iscodi pe soacră-sa ce ştie despre ea. Bătrîna s-a tot codit să nu-i dea un răspuns desluşit, dar, din încurcătura soacrei, Selma a priceput că pălăria se afla în păstrarea ei. Nici bătrîna nu i-a spus mai mult şi nici Selma n-a mai întrebat nimic. Pînă una-alta s-a mulţumit fiecare cu ce ştia, dar nora a înţeles prea bine că, dacă ţine cu tot dinadinsul să pună mîna pe pălărie, e mai nimerit s-o lase pe

bătrîna într-ale ei şi s-o mai descoase şi altă dată. Apoi şi-a văzut de treburile casei şi de copii, prefăcîndu-se c-a uitat de pălărie, ca şi cînd n-ar fi interesat-o niciodată.

Trecu ce trecu şi într-o bună zi se dă sfoară în ţară că sultana a rînduit o mare petrecere la serai şi că la ea sînt poftite toate femeile din familiile mai acătării.

Selma ajunsese destul de cunoscută şi, cum toţi o chemau la sărbători, s-a trezit invitată la curtea sultanei. Vezi Doamne, curiozitatea femeilor n-o scutea nici pe sultană; tot auzind vorbindu-se de o tînără aşa şi pe dincolo, frumoasă şi isteaţă, cu viers minunat şi cu trup de hurie, şi-a zis că trebuie s-o vadă la petrecerea din seraiul ei.

Aşadar, soacră şi noră se apucară să-şi pregătească de zor veşminte pe potriva sărbătorii la care erau chemate. În seara sorocită, în şiragul femeilor care curgea spre seraiul sultanei, împodobite fiecare cu ce avea mai strălucitor, se aflau şi Selma şi soacra ei, împodobite şi ele cu ce reuşiseră să găsească prin casă, mai mult prin îndemînarea Selmei decît prin bogăţia veşmintelor.

Petrecerea a fost de pomină, căci gazdele s-au dovedit neîntrecut de generoase, iar musafirele s-au străduit să le răsplătească cu cele mai minunate cîntece şi dansuri. Cînd a venit rîndul Selmei, s-a ridicat de la locul ei şi s-a avîntat în mijlocul cercului, lăsîndu-se furată de un dans ciudat, neasemuit de frumos, cînd unduitor, cînd învolburat, cum nu se mai văzuse în împărăţia aceea, iar picioarele dansatoarei păreau să n-atingă pămîntul. Toate femeile s-au lăsat fermecate de măiestria şi ciudăţenia frumoasei dansatoare, aplaudînd şi chiuind de bucurie şi admiraţie. Sultana, care fusese numai ochi şi urechi, s-a lăsat şi ea furată de frumuseţea şi măiestria dansatoarei şi, cînd Selma s-a oprit din vîrtejul jocului, a chemat-o la ea, a aşezat-o alături şi-a început să-i toarcă la ureche vorbe măgulitoare:

— Bag samă, frumoasa mea, că musafirele poftesc să le mai dănţuieşti încă... Ştiu prea bine cît de ostenitor este, dar, dacă ai fi atît de bună să te mai avînţi într-un dans, două, ţi-aş fi nespus de recunoscătoare, căci doresc să pomenească şi copiii şi strănepoţii noştri serbările sultanei!

— Dorinţa sultanei este şi plăcerea noastră! a şoptit Selma înfiorată, ca şi cînd tot pe la petrecerile curţii ar fi umblat de cînd e lumea. Sultanei noastre se cuvine să-i aduc laude şi mulţumiri pentru că ne-a cinstit, aducîndu-şi aminte de noi. Sînt gata să dansez pînă în zori ca să bucur ochii şi sufletul sultanei noastre, dar, ca să-mi dau toată măsura, am nevoie de pălăria cu pene pe care soacra mea o ţine ascunsă. Dacă sultana îmi îngăduie, am să-i cer pălăria mamei soacre în numele Domniei Tale şi i-o vom da înapoi îndată ce se sfîrşeşte dansul.

— Prea bine, frumoasa mea! se învoi sultana pe dată. Du-te şi ad-o pe bătrînă la mine şi, dacă e nevoie, am să-i poruncesc!

Selma atît aştepta. A alergat într-un suflet la soacră-sa, i s-a plîns că sultana i-a cerut să-i arate negreşit dansul pălăriei cu pene şi că acum nu mai au încotro, trebuie să i se supună.

– Dacă ai să poţi dumneata s-o îndupleci n-ar fi rău, că tare am mai ostenit de-atîta dans, încerca nora s-o amăgească.

Bătrîna nu ştia cum să iasă din încurcătură, cînd iată că se iveşte un trimis al sultanei care-şi pierduse răbdarea aşteptîndu-le. S-a codit soacra ce s-a codit, speriată de jurămintele ce i le făcuse fiului său şi de gîndul că sultana s-ar putea mînia pe ea.

– Dă-mi-o mie! îi porunci sultana. Mie mi-o dai şi de la mine o primeşti înapoi! Nu ţi-e de-ajuns cuvîntul sultanei? Ce să mai pierdem atîta vreme pentru o pălărie cu pene! Eu mă pun chezaşă dacă se întîmplă ceva cu pălăria şi tot eu te despăgubesc din vistieria mea!

Ce era să mai zică biata bătrînă! Te pui de-a curmezişul în faţa sultanei? Nici vorbă! Parcă luase foc; n-o mai scoteai dintr-ale ei şi pace. Trebuia să-i aducă pe dată pălăria. Văzînd că treaba nu suferă amînare, se învoi cu chiu, cu vai, rugîndu-se în gînd s-o apere Allah de vreo încurcătură şi mai mare.

– Numai un bob zăbavă, Înălţimea Voastră, pînă ce alerg s-o aduc... îngăimă bătrîna cu plecăciuni adînci în faţa sultanei.

Cînd a dat să plece, sultana a poruncit s-o însoţească cîţiva slujitori cu cai, ca să vie degrabă. Atunci Selma s-a strecurat neobservată şi i-a şoptit unui slujitor să-i aducă şi cei doi copii, sub motiv că şi ei s-ar pricepe să danseze la fel de bine ca şi ea.

Cît ai bate din palme, alaiul s-a întors şi pălăria a ajuns în mîna sultanei, care i-a întins-o mulţumită frumoasei dansatoare. Şi numai ce şi-a pus-o pe cap, şi Selma s-a avîntat într-un dans ameţitor ce-i vrăjea pe toţi. Zbura pe dinaintea ochilor uimiţi şi toată faţa-i era un zîmbet. Nici nu apuca să termine bine şi toţi cei de faţă cereau într-un glas să danseze iarăşi şi iarăşi.

Într-un rînd Selma s-a apropiat de bătrîna soacră şi i-a prins de mînă pe cei doi copii, ducîndu-i în mijlocul cercului. Micuţii păreau să se mişte ca fulgul în zbor şi ţineau pasul învîrtejit al dansului odată cu mama lor.

Şi deodată, cum nimeni nu-şi mai putea desprinde ochii de la dansatorii fermecaţi, au văzut-o pe frumoasa femeie luînd amîndoi copiii sub braţ şi ridicîndu-se în văzduh, plutind uşor sub privirile năucite ale curtenilor. Cînd a ajuns la înălţimea zidului ce da în grădina seraiului, a întors capul spre soacra ei şi i-a vorbit astfel:

– De acum eu plec în ţara mea... Dacă soţiorului meu o să-i fie dor de mine, să mă caute în Insula Busuiocului! Şi mai spune-i lui Mubarak că-i sînt recunoscătoare pentru bunătatea lui. Am trăit alături zile fericite, iar el mi-a fost soţ credincios, tată şi mamă. Prin tot ce-a făcut pentru mine, s-a dovedit a fi un bărbat de ispravă!

Apoi s-a ridicat în înaltul cerului, petrecută de ochii înmărmuriți ai celor de față, pînă ce a dispărut.

Așa întîmplare nu se mai văzuse și nimeni nu-și amintea să mai fi auzit de una ca asta. Istorioara zbură din gură în gură, făcînd înconjurul cetății, așa încît în curînd nu mai vorbea despre altceva. Toți își aflau desfătarea povestind ce le văzuseră ochii la curtea sultanei, numai bătrîna mamă a lui Mubarak se chinuia cu inima sfîșiată de gînduri negre și de remușcări. Ce-i va spune ea fiului său? Unde sînt jurămintele și promisiunile ei? Cum ar putea s-o ierte vreodată fiul ei pentru atîta ușurință și nechibzuință? Nu-și mai găsea locul biata bătrîna. Umbla de colo colo ca ieșită din minți. În cele din urmă și-a adunat gîndurile și și-a zis că numai Allah poate descurca o pricină ca asta. Oricum, trebuie să aștepte pînă ce se întoarce Mubarak și atunci o să vadă ce-i de făcut. O femeie singură, bătrîna și neputincioasă, și-a mai zis ea, nu poate face nimic!

Trecu ce trecu și iată că într-un tîrziu a sosit și Mubarak, fericit la gîndul revederii și topit de dorul celor dragi. Dar nici soția credincioasă, nici copiii drăgălași, nici mama duioasă nu i-au ieșit în întîmpinare. Cînd a deschis ușa larg - casa goală. A știut bietul om din prima clipă că trebuie să se fi întîmplat nenorocirea de care se temuse cel mai mult. N-a mai găsit-o decît pe maică-sa, îmbătrînită și gîrbovită de necazul ce dăduse peste ea.

— Unde-i Selma, mamă dragă? Unde-s copiii? prinse s-o descoasă cu teamă și speranță în același timp.

— Lasă mai întîi lucrurile jos, băiatul meu, și-apoi ți-oi spune ce s-a întîmplat, încercă bătrîna să-l liniștească și să-l mai îmbuneze.

Dar neliniștea lui Mubarak crescu și-și simți sufletul năpădit de spaimă și de tot felul de bănuieli. Ce s-o fi întîmplat, oare? Mai poate să repare ceva? Care-o fi pricina?

A lăsat toate lucrurile jos și s-a apropiat cu inima strînsă de mamă-sa, care s-a apucat să-i povestească de-a fir a păr, cu lacrimi șiroaie, cum reușise Selma s-o păcălească și să fugă împreună cu copiii. Pe măsură ce bătrîna povestea mai aprins și se văicărea mai tare, Mubarak se minuna, simțind că se pierde cu firea, căci nu era de crezut o asemenea întîmplare stranie. Ce să caute Selma la seraiul sultanei și-apoi de ce nu-l ascultase mamă-sa și vorbise despre pălăria cu pene? se tot întreba Mubarak, nevenindu-i să-și creadă urechilor.

— Ai lui Allah sîntem toți și în cele din urmă la el ne întoarcem... îngăimă Mubarak, cînd înțelese că bătrîna a isprăvit tot ce avea de spus. Nenorocirea de care mă temusem cel mai tare s-a întîmplat și degeaba ne mai văicărim... Mai bine să cugetăm la ce putem face ca să dregem ce-am stricat...

Beleaua era prea mare și nu se cădea să piardă timpul cu dojeni. S-a gîndit bine omul nostru și și-a zis în sinea lui că el poartă întreaga vină

pentru cele întîmplate. Ştia prea bine cît de slabe şi curioase sînt femeile şi se încumetase să îi încredinţeze o taină mamei lui, cînd era sigur că nu-i în stare s-o păstreze. Apoi s-a lăsat purtat de gînduri la tîlcul celor spuse de Selma înainte de a-i părăsi. Tot e bine, îşi zicea în sinea lui, dacă nu-l osîndise şi nu-i purta duşmănie pentru nimic. Trebuie să fie vorba de o toană a tinereţii, se amăgea el. Firea-i fire, aşa cum a lăsat-o Allah fiecăruia, şi n-ai cum să-i schimbi pe oameni, nici să-i întorni dintr-ale lor. Orice femeie visează ca bărbatul să se zbată şi să se lupte pentru ea... Pe cînd el o adusese aici în ţara lui mai mult cu sila decît cu voia ei... Ce-i drept e drept, îi picase în laţ cu prea multă uşurinţă... Acum n-avea decît să ia din nou drumul pribegiei, să se zbată, să îndure şi să învingă toate piedicile pentru a ajunge la ea: Aşa o să-i dovedească dragostea şi curajul lui, mulţumind mîndria Selmei şi a neamului ei. Aşadar, la drum, căci n-ai de ales! şi-a mai zis Mubarak. Casa lui devenise o cuşcă, satul îi era parcă străin şi cămaşa-i frigea spinarea. Tocmai în Insula Busuiocului o va găsi! Unde s-o fi aflînd ţara asta ciudată? Lucrul sigur era că va fi cale lungă, dar nimic nu era pe lume în stare să-l abată de la hotărîrea luată. Cu gîndul la plecare adormea, cu el se trezea în zori. Se puse cu tragere de inimă să facă pregătirile de drum. Făcu rost de o cămilă vînoasă, deprinsă la drumuri lungi, îşi adună provizii şi tocmi o slujnică să aibă grijă de casă şi de bătrîna mamă cît va fi el departe. De teamă că s-ar putea să lipsească ani întregi sau să-şi găsească sfîrşitul pe cine ştie ce tărîmuri, îi mai lăsă ce agonisise unui negustor cunoscut, să fie pentru zile negre şi, la nevoie, pentru biata femeie rămasă singură.

Şi-apoi se-aşternu Mubarak la drum în mersul grăbit al cămilei. Merse el, merse şi merse, fără să se oprească nici ziua, nici noaptea, decît atît cît să-şi tragă nînţeluş sufletul, şi el, şi bietul dobitoc. Şi, după ce rătăci preţ de cîteva luni, întrebînd în dreapta şi-n stînga de Insula Busuiocului, într-o bună zi ajunge într-un oraş taman la capătul pămîntului. În faţa lui, nu mai era, cît vedeai cu ochii, decît apă şi numai apă – mări şi noiane fără fund. Vîndu cămila şi laolaltă cu ea şi celelalte lucruri care nu-i mai erau de trebuinţă şi trase la un caravanserai.

Apoi porni să umble de colo pînă colo prin suq şi să cerceteze cu atenţie chipurile oamenilor. Cînd văzu un neguţător de încredere, se opri, îi dădu bineţe şi intră în vorbă cu el.

— Eu sînt străin de meleagurile astea şi-aş vrea să ajung în Insula Busuiocului, unde am un văr bun... se apucă Mubarak să-şi spună păsurile. Habar n-am pe unde ar putea fi insula asta şi cum aş putea ajunge la ea...

— Insula Busuiocului, fiule, e departe... Tare departe de noi... începu sfătos neguţătorul, privindu-l pe străin cu multă luare aminte. Teamă mi-e

că-ţi cauţi singur de petrecanie, căci multe noiane zbuciumate ne mai despart de ea... Corăbiile nu se abat decît rareori spre insula asta, din pricina primejdiilor şi a furtunilor... Şi mai arareori se întorc de-acolo... Dar, dacă ţii cu tot dinadinsul să-ţi ispiteşti soarta într-o călătorie ca asta, n-ai decît să adaşti pînă cînd se iveşte o corabie care să pornească într-acolo, mînată de gîndul unui cîştig bun. Numai să ştii că o să ai de aşteptat, fiule, nu glumă, căci corăbiile astea se ivesc rar, aşa, la întîmplare, cînd dă Allah... Acum, ce să zic, cum ţi-o fi norocul! Şi să mai ştii că drumul pe mare e cu multe capcane şi primejdii şi-i lung tare - preţ de cîteva luni. Totul ţine de vînturi şi de toanele lor...

— Aştept pînă cînd soseşte o corabie, fie ce-o fi! murmură Mubarak pe gînduri. Eu stau la marele caravanserai, dar o să dau în fiecare zi cîte o raită pînă aici, la dumneata, ca să-mi spui dacă e rost de vreo corabie spre Insula Busuiocului.

Şi Mubarak trecea zi de zi prin suqul din vecinătatea portului să se intereseze de corabie şi să mai stea la taifas cu neguţătorul. Pînă ce, într-o dimineaţă, acesta îi spuse că s-a ivit în sfîrşit prilejul mult aşteptat.

— Corabia porneşte chiar la noapte, îl vesti neguţătorul. Trebuie să te pregăteşti şi să fii pe punte spre seară...

Alergă fără zăbavă, plăti toate datoriile la caravanserai şi se grăbi spre corabie fără să stea pe gînduri. Îşi lăsă bocceluţa într-un colţ şi ceru să-l vadă pe căpitan. Acesta-i spuse ce are de plată şi ce trebuie să aibă la drum. Mubarak se repezi din nou în suq, tîrgui una-două tot ce-i era de trebuinţă şi fuga înapoi la corabia care era acum pentru el şi viaţă, şi speranţă, şi fericire. Se şi vedea îmbrăţişîndu-şi soaţa şi copiii, după care tînjise atîta amar de vreme. Nu-l mai despărţea de ei decît întinderea uriaşă de ape, ale cărei capcane trebuia să le biruie cu ajutorul lui Allah.

Corabia a continuat să rătăcească pe marea învolburată zi şi noapte, luptîndu-se cu furtuni năprasnice stîrnite din senin, aci opintindu-se să răzbească valurile ce o întreceau uneori în înălţime, aci poticnindu-se pe loc. A fost o încleştare pe viaţă şi pe moarte, care părea să nu mai aibă sfîrşit. Toată suflarea a dat o mînă de ajutor pentru salvarea corabiei.

Cînd insula s-a zărit în depărtare, inima lui Mubarak a pornit să se zbată bîntuită de speranţă şi teamă. S-a trezit întrebîndu-se cum o să ajungă la ai lui şi cum o să-l întîmpine. S-ar putea să fie fiica unui mare neguţător sau a unuia dintre oamenii de vază de pe insulă... Sau - mai ştii? - s-ar putea să fie fiica vreunui emir ori poate chiar a sultanului din insula aceea. Cum să ajungă la ea? Care ar fi calea cea mai potrivită?

După încleştarea încordată, după truda şi nesfîrşitele nopţi neguroase, cînd moartea stătuse la pîndă, corabia trase în cele din urmă la ţărm.

Mubarak coborî de pe punte, ceru găzduire la un han şi porni de îndată să colinde prin cetate, în nădejdea că doar-doar va găsi un fir care să-l ducă la ţintă. Umblă el ce umblă de colo colo cîteva zile la rînd şi iată că deodată paşii i se opriră la poarta unui palat mare. Întrebă în dreapta şi-n stînga al cui este palatul şi lumea îi dădu a înţelege că este al unui mare neguţător, cel mai bogat din cetate. Nu ştia nici el de ce şi cum, dar simţea că Selma şi copiii lui se aflau în spatele acelor ziduri.

Se opri într-o părere şi porni să iscodească de jur împrejur, sperînd ca presimţirea să i se adeverească. Zări printr-un rost un copil jucîndu-se în grădina palatului. Aducea destul de mult cu micul Selim. Poate era chiar el!... Dar era cam departe şi nu-i putea desluşi lămurit chipul. Cînd îl văzu pe băiat, inima lui Mubarak începu să-şi iuţească bătăile... Iată-l, acum se întoarce cu faţa spre el... Poate că se va apropia de poartă... Poate că va rosti vreo vorbă şi-atunci o să i se risipească orice urmă de îndoială şi temerea surdă ce i se strînsese în fundul sufletului.

În cele din urmă, copilul se apropie de poartă şi Mubarak îl recunoscu numaidecît. Era chiar Selim! Tatăl încremeni pe loc, uitîndu-se la el. Ce să facă? De-acum nu mai avea nici un fel de îndoieli. A mai stat acolo înţepenit o vreme, sorbindu-l din ochi, şi pe urmă şi-a zis că e mai nimerit să se îndepărteze deocamdată de palat şi să chibzuiască pe îndelete cum ar fi mai bine să-şi vestească sosirea. Se întoarse la han cu sufletul astîmpărat. Îi găsise în sfîrşit! Dar cum să le dea de veste că se află acolo? Chibzui îndelung, sucind şi învîrtind întrebarea pe toate feţele, dar nu fu chip să găsească un răspuns la frămîntarea lui.

S-a zbuciumat aşa cîteva zile, simţind cum sufletul i se perpeleşte de dor, arzînd între speranţe dulci şi nerăbdarea amară. În cele din urmă îşi zise că n-ar strica să se sfătuiască şi el cu cineva. Dar cu cine, căci nu cunoştea pe nimeni pe insulă în afara hangiului la care trăsese. Atunci se duse la hangiu şi se porni să-i mărturisească necazurile, spunîndu-i toată povestea lui. La urmă de tot, îi spuse hangiului că ar vrea ca Selma să ştie că el se află pe insulă. Era încredinţat că după asta ea o să-i călăuzească paşii.

— O s-o trimit pe mama pe la stăpînii palatului, îi promise hangiul. E destul de şireată. O să pîndească un moment prielnic şi-o să-i strecoare Selmei vestea cea mare. Poate că n-ar strica să-i trimiţi şi inelul pe care ea-l cunoaşte, fără doar şi poate...

Zis şi făcut! Mama hangiului s-a dus la palat şi-a făcut întocmai cum gîndise fiul ei. Selma a aflat cu o bucurie fără margini că Mubarak nu-i părăsise. Trebuia să-l vadă fără zăbavă. Dar cum să facă? Cui să-i spună şi cu cine să se sfătuiască, dacă nu cu mama ei? Fără să pregete, a zburat cu vestea la mamă-sa. Aceasta, la rîndul ei, fuga la bărbat, căci stăpînul palatului,

negustorul, avea să hotărască ce-i de făcut. Au aflat şi s-au bucurat cu toţii. Apoi, negustorul, om ce le ştia pe toate pe lumea asta, a trimis un sol în taină să-l întîlnească pe Mubarak. Trebuia mai întîi să-l vadă între patru ochi. Cum o să li se pară oamenilor de pe insulă, un vîntură-lume fără rost şi fără căpătîi? S-a hotărît să încarce o corabie doldora de mărfuri cu mare căutare într-o insulă vecină şi să-l trimită pe Mubarak să le negoţeze. Iar de-acolo urma să se întoarcă încărcat cu daruri pentru toate rubedeniile. S-au înţeles ca înainte de plecare să repeadă un sol la palatul tatălui Selmei şi să-l vestească, aşa încît să audă cît mai multă lume, cum că în curînd va sosi în insulă o corabie încărcată cu mărfuri scumpe şi lucruri de preţ, iar stăpînul corabiei, un mare negustător şi navigator, va fi oaspetele palatului şi al părinţilor Selmei. Tatăl fetei a şi dat de veste în toate direcţiile că pregăteşte mare ospăţ în cinstea unui vestit negustător care va sosi în curînd, venind din alte insule, cu o corabie încărcată cu bogăţii, şi că-i invită pe toţi prietenii să fie prezenţi.

— Sînt sigur, îi spunea el fiecăruia pe rînd, că vom avea cu toţii numai foloase de pe urma lui, iar negoţul o să meargă straşnic.

Şi-apoi lucrurile s-au petrecut aşa după cum au fost tocmite. Toţi negustorii cetăţii i-au ieşit în întîmpinare să-i ureze bun venit. La vremea sorocită, corabia lui Mubarak a sosit în port şi-a găsit acolo în aşteptarea lui toţi oamenii de vază din Insula Busuiocului. În fruntea tuturor se afla, fireşte, tatăl Selmei, care l-a poftit la palatul său ca oaspete de onoare.

— Chiar în seara asta, încheie negustorul cel bogat cu mîndrie, am rînduit un ospăţ pe măsura musafirului nostru, la care sînteţi poftiţi cu toţii...

Mubarak a încercat doar o părere să se codească, apoi s-a învoit cu mulţumiri şi plecăciuni, aşa cum o cerea obiceiul.

Şi-a fost un ospăţ cum numai pe la curţile împărăteşti s-a mai pomenit vreodată. Dar ce s-o mai lungim? După aceea toţi negustorii şi dregătorii s-au întrecut să rînduiască ospeţe şi petreceri, fiecare dintre ei dorind să se ducă vestea despre generozitatea lui. Pînă şi copiii ascultau de la o vreme poveşti despre ele, căci făcuseră de mai multe ori înconjurul insulei.

Trecu ce trecu şi Mubarak se înfăţişă, după înţelegere, şi o ceru pe Selma, aşa cum era datina. Marele cadiu fu chemat degrabă şi se încheie un nou legămînt; nici nu se putea altfel, căci toţi ochii locuitorilor insulei erau aţintiţi asupra lor. Apoi a avut lumea de petrecut, nu glumă! S-a întins masă mare, căci părinţii Selmei nu erau fitecine, iar mirele trecea drept mare negustător – om cu fală şi cu dare de mînă.

Şi-a trăit Mubarak pînă la adînci bătrîneţi în bună înţelegere şi fericire împreună cu soţia şi copiii lui, pînă ce-a ajuns şi la ei hotărîrea celui ce durează inimile unite şi-apoi le desparte pentru totdeauna.

Taler cu două fețe

Trăia odată, demult, într-un orăşel, un om necăjit, atît de necăjit, că ajunsese să se sature de viață. Şi tot aşa, oftînd mereu, într-o bună zi îşi zice el că ar fi mai bine să plece în lumea largă, nădăjduind că - cine ştie? - undeva, în alt oraş, o să-i fie mai uşor să-şi țină zilele pe care le mai avea de trăit. Zis şi făcut! Speranța l-a pus pe treabă: a vîndut mai tot ce se putea vinde prin casă şi cu bruma luată pe lucruşoarele lui şi-a cumpărat o cămilă şi ceva provizii şi-a purces la drum prin deşert, singur-singurel. Într-un răstimp, pe cînd pribegea el aşa, se întîlni cu alt drumeț. S-au apropiat unul de altul, şi-au dat binețe şi-a spus fiecare cum îl cheamă. Pe omul nostru din poveste îl chema Abu Niyya, iar celuilalt drumeț să-i zicem Abu Niyyaten[1].

— Încotro ți-e drumul şi ce necazuri te mînă? îl iscodi Abu Niyya pe drumețul întîlnit în cale.

— Am plecat fiindcă nu mai izbutesc să-mi înnod zilele... i se mărturisi celălalt.

— Nici eu nu mai puteam s-o scot la capăt şi tot din pricina asta am pornit să vîntur lumea, îl lămuri Abu Niyya. Ce-ar fi să ne întovărăşim? Ne-am ține de urît unul altuia şi ne-am putea veni în ajutor la nevoie, căci avem de bătut cale lungă şi, după cum prea bine ştii, oricînd poate să-ți iasă în cale vreo fiară, un vrăjmaş sau cine ştie ce altă năpastă...

De parcă atîta aştepta, Abu Niyyaten se învoi fără să stea pe gînduri:

— Ai dreptate, frățioare! În doi vom avea mai multă putere!

Şi-au plecat împreună şi s-au luat cu vorba; cînd tăcea unul, vorbea celălalt şi tot aşa, pe rînd, spunea fiecare ce ştia şi vremea trecea mai uşor... Cînd au simțit că li s-a făcut foame şi lor, şi bietelor dobitoace, au căutat un loc potrivit de popas. Şi tocmai atunci s-a întîmplat să ajungă într-o vale, unde găseau şi vreascuri pentru foc ca să-şi pregătească de-ale gurii, şi

1. În traducere aproximativă, „omul cu două intenții".

iarbă fragedă din belşug pentru cămile. Au poposit la umbră şi Abu Niyya a luat-o înaintea tovarăşului său de drum şi-a scos din desagi merinde şi apă cît să ajungă pentru amîndoi. Au terminat de mîncat, s-au odihnit puţin şi ei, şi animalele şi s-au aşternut din nou la drum. Au mai mers o bucată de vreme şi iarăşi au simţit nevoia unui popas, ca să-şi tragă niţeluş sufletul şi ei, şi cămilele. Abu Niyya se aştepta ca de data asta să-l poftească şi tovarăşul său de drum să îmbuce din merindele lui, aşa cum făcuse şi el mai înainte, dar aşteptarea lui se dovedi zadarnică. După un timp se trezi cu Abu Niyyaten grăindu-i aşa:

— Ştii ce, prietene, eu sînt de părere să mîncăm din proviziile tale pînă ce se gătesc şi pe urmă să trecem la ale mele.

— Prea bine! încuviinţă celălalt, socotindu-l de bună-credinţă.

Şi-au continuat să mănînce şi să bea din merindele şi din apa lui Abu Niyya, pînă ce s-au isprăvit. Acum a venit rîndul lui Abu Niyyaten să scoată mîncare şi apă. Şi-au mers ei şi-au tot mers, pînă ce Abu Niyya a simţit că-l mistuie foamea şi setea, dar celălalt nu dădea nici un semn.

— Prietene, îi zice Abu Niyya după o vreme, simt că mă doboară osteneala şi foamea. Hai să facem un popas!... Ne mai întindem şi noi oasele şi lăsăm şi vitele să pască puţintel.

— Eu aş zice să mai mergem! îl îndemnă Abu Niyyaten, destul de înţepat.

Abu Niyya n-a mai zis nimic şi au continuat să meargă pînă ce-a simţit că se usucă de sete şi că-l răzbesc de-a binelea oboseala şi foamea.

— Eu sînt la capătul puterilor, prietene, bîigui Abu Niyya cu glasul stins. Hai să facem un popas şi să lăsăm şi dobitoacele să se odihnească şi să pască niţel în voie, căci mai avem de mers, nu glumă...

Vrînd-nevrînd, Abu Niyyaten se învoi în cele din urmă să poposească, dar, după ce coborîră de pe cămile, Abu Niyya numai ce se trezeşte cu el că-i zice:

— Să ştii că eu nu am cine ştie ce merinde şi teamă mi-e că n-o să ne ajungă la amîndoi... N-o să-ţi pot da decît o curmală şi cîteva înghiţituri de apă...

— Păi, aşa ne-a fost vorba, prietene? prinse Abu Niyya a-l dojeni. Nu-ţi fie cu supărare, dar tu ai mîncat şi-ai băut pe săturate din ce-am avut eu... Cred că s-ar cuveni să te porţi şi tu cu mine tot aşa...

— Ce-am zis, e bun zis! i-o reteză scurt. Vrei, nu vrei, eu mai mult decît ce ţi-am spus nu am... Altceva nu am! mai întări el.

Abu Niyya n-avu de ales şi primi şi-atît, căci oricum ceva era mai bun decît nimic. Îşi amăgi şi el acolo foamea şi setea, mai mult înghiţind în sec. Peste noapte au rămas în locul unde-au poposit.

A doua zi şi-au urmat drumul şi iarăşi au mers în neştire, pînă ce Abu Niyya a simţit că-l răzbesc foamea şi setea.

— Prietene, simt că nu mai văd înaintea ochilor de sete şi de foame... îngăimă el într-un tîrziu. Hai să ne tolănim puţin la umbră şi să lăsăm şi sărmanele dobitoace să-şi mai tragă sufletul...

— Ba hai să mai mergem o postată, căci avem încă de bătut cale lungă, nu glumă...

Mai trecu ce mai trecu şi Abu Niyya simţi că se prăbuşeşte de pe cămilă.

— Hai să ne oprim, prietene! îl imploră el.

— Ba hai să mai mergem puţin! stărui celălalt.

Şi-au mai mers ce-au mai mers, dar Abu Niyya a simţit că e la capătul puterilor. Abia atunci a catadicsit Abu Niyyaten să se oprească şi să-i dea tovarăşului de drum curmala şi înghiţitura de apă, pentru care trebuia să se roage mult şi bine.

— Să ştii că sînt lihnit de foame şi cu o curmală mă îndoiesc că o să simt ceva... îndrăzni Abu Niyya să cîrtească. Vreau să mănînc din merindele tale pe săturate, aşa cum ai mîncat şi tu de la mine...

— Eu am tare puţină mîncare... Nu mi-ajunge nici mie, darămite s-o mai împart şi cu altcineva... Dacă nu te mulţumeşti cu o curmală, n-ai decît să rămîi aici şi-mi văd singur de drum mai departe...

Toate strădaniile lui Abu Niyya de a-l îndupleca să-i dea mai mult de-o curmală se dovediră zadarnice. Şi totuşi, nu se lăsă, ci porni a se ruga cu glasul stins să se milostivească şi să-l izbăvească de chinurile mistuitoare ale foamei.

— Bine, mă învoiesc să-ţi dau o bucată de curmale presate şi-o porţie de apă pe săturate, îndeajuns ca să-ţi astîmperi foamea şi setea, dar cu o condiţie, îl ispiti Abu Niyyaten.

— Şi care-i condiţia? sări ca ars Abu Niyya, plin de nădejde şi cu glasul înviorat.

— Să-mi îngădui să-ţi scot un ochi... mormăi celălalt.

— Şi la ce-ţi foloseşte, prietene, dacă mă laşi fără un ochi? întrebă Abu Niyya îngrozit, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Uite-aşa mi s-a năzărit mie... Dacă vrei, e o toană a mea şi nimic mai mult.

— Şi cum o să arăt după ce mi-ai scos un ochi? începu să se tînguie Abu Niyya. Vederea o să-mi scadă, de bună seamă, la jumătate, iar chipul o să mi se sluţească, nu-i aşa? Mai bine dă-mi acolo tot o curmală şi-o înghiţitură de apă... Trebuie să îndur şi să mă închin lui Allah!... îşi mai zise în cele din urmă în sinea lui.

Cei doi îşi văzură mai departe de drum, dar după scurtă vreme Abu Niyya simţi că nu mai are mult şi se prăpădeşte de foame şi de sete. De ce să nu scap de moarte cu preţul unui ochi? încercă el să se împace cu gîndul. Dacă tot sînt în pragul morţii, pierderea unui ochi este oricum un rău mai mic. Şi astfel Abu Niyya a încuviinţat ca tovarăşul său de drum să-l lase doar cu un ochi, în schimbul unei bucăţi de curmale presate şi al cîtorva înghiţituri de apă cu care să-şi astîmpere foamea şi setea. Şi-au făcut ei un mic popas şi Abu Niyya a mîncat o porţie de curmale şi a băut apă pe săturate. Pe urmă tovarăşul său de drum l-a chemat aproape şi l-a întrebat:

— Pe care vrei să ţi-l scot, pe dreptul sau pe stîngul?

— Nu cred că mai are vreo însemnătate, dar scoate-mi-l pe stîngul! bolborosi Abu Niyya.

Pătimirea n-a fost deloc uşoară, dar chinurile pricinuite de foame şi de sete fuseseră oricum mai cumplite. Pe urmă şi-au văzut mai departe de drum, fără o vorbă. Abu Niyya era tare abătut şi amărît, gîndindu-se îngrozit la chipul schimonosit în urma acelei pătanii. Au rămas peste noapte unde i-a prins întunericul, iar la revărsatul zorilor s-au aşternut din nou la drum, îndemnîndu-şi cămilele. Cînd era dogoarea în toi, Abu Niyya a simţit iarăşi că-l biruie foamea şi setea.

— Scapă-mă din ghearele morţii, căci iar m-au răzbit foamea şi setea, se rugă el.

— Îţi mai dau o porţie de curmale şi apă pe săturate, dar cu condiţia să-mi îngădui să-ţi scot şi ochiul celălalt... i-a întors-o Abu Niyyaten.

La auzul acestor vorbe tresări îngrozit şi izbucni, pierzîndu-se cu firea:

— Dar ce ţi-am făcut, omule? Ce ţi-a căşunat pe mine aşa din senin? îl întrebă cu glasul sugrumat. Mi-ai scos un ochi şi mi-am zis: treacă-meargă, îmi mai rămîne unul. Dar acum vrei să mă laşi şi fără al doilea? Nu-ţi dai seama că mă laşi orb şi c-o să fiu o pacoste pe capul tău? Cum o să-mi mai duc zilele după ce mi-am pierdut amîndoi ochii?

— Te văicăreşti de pomană! i-o reteză Abu Niyyaten. Ce să mai lungim vorba?! Sau te învoieşti şi-ţi dau ce-mi ceri, sau taci şi să nu-ţi mai aud tînguielile!

Abu Niyya tot mai şovăia, zicîndu-şi că mai bine e să mori decît să rămîi orb. Şi-a tot ţinut-o fiecare pe-a lui şi-au mai mers o vreme. Dar, de ce înainta, de ce simţea că-l sleiesc foamea, setea şi osteneala. Şi, cu toate astea, se îndărătnicea să mai rabde, doar-doar o scăpa de osînda omului hapsîn. Numai că puterile au şi ele un prag, peste care voinţa nu poate trece. Şi, cînd a fost încredinţat că e gata să-şi dea duhul, i s-a părut că viaţa este oricum mai scumpă decît un ochi.

— Mă învoiesc! şopti cu glasul stins Abu Niyya. Numai să-mi dai o porție de curmale şi apă pe săturate.

Şi Abu Niyyaten îi dădu curmale şi apă pe săturate, pe urmă îl trase aproape de el şi-i scoase şi celălalt ochi, lăsîndu-l orb. Acum nu mai zărea nimic în jurul lui şi nu mai putea aştepta nimic de la viață. Şi la ce să se mai aştepte, cînd omul cu care împărțise frățeşte merindele pînă la ultima înghițitură şi apa pînă la ultima picătură fusese atît de hain?! Un taler cu două fețe!

Apoi cei doi tovarăşi de drum au mai mers o vreme în tăcere. Dar într-un răstimp Abu Niyyaten se opri în loc şi zise:

— Ştii ce? Văd nişte păsări plutind în înaltul cerului... Probabil că se îndreaptă spre un izvor. Trebuie să facem şi noi rost de apă, căci proviziile mi s-au sfîrşit. Să mergem şi noi încotro zboară ele... Altminteri pierim amîndoi...

Au cotit numaidecît în direcția în care pluteau păsările şi nu după mult umblet au dat într-adevăr de un puț destul de larg. Dar, cum nu aveau nici o găleată cu ei, Abu Niyyaten ticlui pe dată un tertip ca să scape cu totul de tovarăşul său de drum, care-i devenise o povară:

— Tu o să cobori în puț să umpli burdufurile, eu le trag afară şi la urmă de tot te scot şi pe tine...

Dacă ajunseră lîngă puț, Abu Niyya nu mai avu încotro. Se învoi şi coborî la izvor. De-acum era prizonierul tovarăşului său de drum, căci ce mai putea face un orb singur în deşert? După ce coborî în puț, umplu burdufurile şi Abu Niyyaten le scoase unul după altul, dar nu mai coborî şi a treia oară funia în fundul fîntînii, ci se pregăti să plece, părăsindu-l pe Abu Niyya în bezna puțului.

— Prietene, întinde funia să ies şi eu, prinse a se ruga bietul orb, încercînd să înmoaie inima haină a tovarăşului de drum.

— Stai acolo, că stai bine! îi răspunse celălalt, fără pic de milă, pregătindu-se grabnic să plece.

Abu Niyya porni să se tînguie şi să se roage cu cele mai dulci şi mai alese vorbe pe care le ştia, dar ți-ai găsit! Parcă vorbea unor stînci; omul cu două fețe nu se lăsa înduplecat nici în ruptul capului. Vorba aceea: n-aude-na-vede! Luă şi cămila celui oropsit cu tot ce era pe ea şi-şi văzu de drum. Puțin îi păsa că lasă acolo un om orb, înfometat şi încolțit de groază.

Abu Niyya rămase singur şi se lăsă în voia ursitei. Căută pe bîjbîite o grotă ceva mai ridicată de suprafața apei şi se întinse pe piatră, încercînd să-şi tragă sufletul şi să chibzuiască la ce-avea de făcut. Din păcate, mare lucru nu era de făcut. N-avea decît să aştepte. Cum putea să scape din beleaua în care se vîrîse singur? N-avea decît speranța că, aşteptînd, ar putea

să treacă pe lîngă puț vreun muritor mai omenos la suflet decît fostul lui tovarăș de drum. Așadar, a rămas în așteptarea unei întîmplări norocoase. Era mai trist și mai mîhnit ca niciodată. Vedeți bine că avea și de ce: își pierduse amîndoi ochii, rămăsese și fără cămilă, și fără calabalîcul ei, iar viața îi atîrna acum de-un fir de ață. Și mai era și întunericul din jur care-l chinuia. Mai bine zis întunericurile, căci la bezna orbirii se mai adăugau și negura din puț, și bezna nopții care se lăsase, și întunecimea gîndurilor negre care-i dădeau tîrcoale. Nu-și putea da seama cîtă vreme s-a zbătut în strînsoarea asta, cînd deodată a auzit un fîlfîit de aripi și-a crezut că niște păsări s-au oprit pe marginea puțului. Apoi a simțit că ele coboară în adînc și încep să plutească pe suprafața apei. Nu vedea nimic, dar asculta cu răsuflarea tăiată și urechile ciulite, în speranța că după sunete o să-și dea seama despre ce este vorba. Se făcuse una cu pietrele din grota aceea. După glasuri, pricepu în curînd că sînt două fete care înoată în ochiul de apă. Sporovăiau despre fel de fel de minuni, dar astea nu-l mai interesau pe bietul oropsit. Un lucru îi atrase însă atenția: una din fete o întrebă pe cealaltă:

— Știi, prietena mea, că frunzele pomului de lîngă puț tămăduiesc de orbire?

— Ba eu o să-ți spun una și mai și, îi întoarse cealaltă vorba. Dacă nuielușele tăiate din el se usucă și îl atingi cu ele de trei ori pe cel ce și-a pierdut mințile, acela se tămăduiește pe dată!

Abu Niyya prinse vorbele lor din zbor și le băgă bine în cap. Așa ceva nu trebuia să uite. Un bob de speranță tot se mai ivise și pentru el. Cele două fete s-au mai zbenguit cîtăva vreme în apă și-apoi au plecat tot așa cum sosiseră - un fîlfîit de aripi și pe urmă liniște.

Nefericitul orb a rămas mai departe în fundul puțului, așteptîndu-și mîntuirea. Poate că mi-o fi scris să scap! se tot agăța el de-un fir de nădejde. Și iată că nu i-a fost degeaba așteptarea; dintr-odată auzi forfotă la gura puțului și curînd după aceea se trezi cu o găleată coborînd peste el. Se agăță cu toată puterea și disperarea de funie și nu-i mai dădu drumul. Omul de sus, de la gura puțului, își dădu seama că nu-i lucru curat cu găleata și întrebă:

— Cine s-a agățat de găleată? Ginn sau om?

— Om! Om bun! răspunse Abu Niyya fără să dea drumul funiei. Am vrut să scot apă și-am alunecat în puț. Ajută-mă să ies la lumină, Allah să te răsplătească! Ursita te-a adus aici să mă mîntuiești...

Trecătorul se opinti zdravăn și-l scoase afară. Apoi îi dădu mîncare și apă din belșug și pe urmă se învoi să-l ia cu el.

— Mergi cu mine pînă la cel mai apropiat tîrg! îl îmbie trecătorul. Te las acolo pînă ce află neamurile de soarta ta şi pe urmă s-o repezi careva să te ia!

Abu Niyya îi mulţumi din tot sufletul şi-i spuse că se va ruga pentru sănătatea şi norocul lui, căci aşa faptă bună mai rar vezi. Cît despre plecare, nu se învoi. Se rugă să-l mai lase acolo, lîngă puţ, să se obişnuiască puţin cu lumina zilei:

— Nu mai văd nimic. Am stat prea mult în întuneric... După ieşirea din adînc trebuie să mă obişnuiesc încet-încet cu lumina soarelui. Pe deasupra, trebuie să aştept în locul ăsta nişte fîrtaţi, aşa ne-am înţeles cînd am plecat de acasă... Mare pomană ţi-ai făcui cu mine! Îţi mulţumesc încă o dată că m-ai scos la lumină şi mi-ai dat din mîncarea şi din apa ta... Ai făcut tot ce face un om cu inimă de aur. De-acum mergi cu bine, Allah să te ajute pe unde-oi umbla!

Din puţinul pe care-l avea, călătorul i-a mai lăsat cîte ceva de-ale gurii, l-a ajutat să-şi încropească un culcuş la umbra pomului de lîngă puţ, şi-a luat rămas-bun şi şi-a văzut de drum.

Dar numai ce rămase singur şi Abu Niyya se şi întinse să rupă cîteva frunze din pomul de deasupra lui. Aşteptă pînă ce se uscară, le frecă bine de o piatră, îşi presără pulberea în găvanele ochilor şi minunea de care vorbeau cele două fete se petrecu pe loc.

Chipul i se înseninâ şi bucuria lui nu mai cunoscu margini. Îşi făcu o desagă din haină şi-o umplu cu frunze şi crenguţe din copacul fermecat, o aburcă la spinare, apoi ridică bocceluţa cu merindele ce-i lăsase trecătorul şi se aşternu la drum spre prima aşezare omenească. A mers aşa zi şi noapte fără oprire, pînă ce-a ajuns într-un oraş. Nu era un tîrguşor oarecare, ci un oraş destul de mare, despre care află de îndată că era cetatea unui sultan vestit şi tare iubit de supuşii săi. Ceru găzduire la o casă şi porni să colinde prin pieţe şi pe uliţe, amestecîndu-se cu tot felul de lume şi dînd zvon că este tabib şi că i-ar putea tămădui pe orbi şi pe cei stăpîniţi de ginni.

Se perindară rînd pe rînd pe la casa în care locuia cîţiva orbi şi cîţiva smintiţi stăpîniţi de furie, care se tămăduiră de îndată. În schimbul minunilor făcute, Abu Niyya se alese cu un cîştig frumuşel, aşa încît foarte curînd ajunse de nerecunoscut; nu mai era omul pierit, cu priviri ostenite şi cu straie ponosite. Ajunsese de-acum un tabib căutat şi cu dare de mînă.

Taman atunci, într-un miez de noapte, au pus ginnii stăpînire şi pe copila sultanului. Şi-aşa de tare se chinuia sărmana de ea, că bietul sultan nu mai ştia ce să facă pentru a-i intra în voie. Mare nenorocire s-a abătut peste sultan şi peste copila lui, se văicăreau oamenii. I-a chemat sultanul pe toţi tabibii, ba chiar şi pe ucenicii lor, şi cu ce n-au doftoricit-o, dar fără nici un folos. Cînd a văzut că leacurile tabibilor sînt neputincioase, a pus pristavi

să dea de veste în toată împărăția cum că acela ce va izbuti s-o tămăduiască pe fiica sa îşi va primi drept răsplată greutatea lui în aur, iar acela care va da cu ochii de ea şi nu va izbuti s-o tămăduiască îşi va pierde capul.

S-au înfăţişat dinaintea sultanului fel de fel de vraci şi şarlatani, fără să facă nici o ispravă. După un timp ceru şi Abu Niyya să i se înfăţişeze sultanului.

— Nădăjduiesc s-o tămăduiesc pe fiica Măriei Voastre, cu ajutorul lui Allah... grăi el cînd se trezi faţă în faţă cu preamăritul sultan.

— Dacă ai s-o vezi pe fiica mea şi n-o să izbuteşti s-o lecuieşti, capul n-o să-ţi mai stea pe umeri, îl ameninţă sultanul, socotind că şi el este tot un pungaş dornic să se îmbogăţească pe degeaba, ca şi ceilalţi. Dar, dacă vei izbuti, răsplata îţi va fi atîta aur cît greutatea trupului tău. Ţi-ai chibzuit bine hotărîrea?

— De bună seamă, Măria Ta! întări Abu Niyya, fără să se piardă cu firea.

Aşa se înţeleseseră şi tabibul purcese la treabă. Intră la fiica sultanului cu cîteva smicele luate din pomul de la marginea puţului, cu care mai vindecase şi alţi oameni posedaţi de ginni, şi, cum o atinse de trei ori, zbuciumul copilei se domoli îndată. O mai atinse încă de trei ori şi ea deschise ochii împăienjeniţi pentru o clipă, apoi se cufundă într-un somn liniştit şi adînc. Îl vesti pe sultan şi-i mai spuse că trebuie s-o lase să doarmă de cu seară pînă dimineaţa, cînd el va veni ca să ducă leacul pînă la capăt.

Fata a dormit buştean pînă a doua zi şi tot palatul închina rugi de mulţumire, văzînd în asta un semn bun ce prevestea însănătoşirea. La ceasul sorocit, Abu Nyya s-a înturnat la ea cu smicelele fermecate şi-a mai atins-o de trei ori. Şi iată că fata se ridică din pat ca prin minune, teafără şi la trup, şi la minte, uitîndu-se mirată la străinul ce îndrăznea să intre în odaia sa şi strîngîndu-şi sfiicioasă hainele pe trup.

— Cine eşti tu, străine? Şi cum de-ai cutezat să intri în odaie la fiica sultanului! izbucni ea deodată.

Abu Niyya se înclină cu plecăciuni adînci şi ieşi de-a-ndăratelea, oprindu-se direct înaintea Măriei Sale. Îl vesti pe sultan că fiica lui e teafără şi doreşte să-i vadă pe părinţii ei.

Atunci s-a stîrnit o forfotă nemaivăzută. Alergau cu toţii, bulucindu-se care după cum le era rangul – unii pe la uşă, alţii intrînd în serai, alţii lungindu-şi gîndurile de departe –, doar-doar or afla mai repede minunea pe care nu le venea s-o creadă. Fata se uita la ei nedumerită şi nu le înţelegea lacrimile de bucurie ce-i podideau pe toţi, de cum o zăreau. Parcă fusese pierdută şi se întorsese din altă lume, căci, vezi bine, prinţesa habar n-avea de ce i se întîmplase. Ea ştia numai că dormise mult şi că abia se trezise dintr-un somn adînc. Atît şi nimic mai mult. Cînd se mai liniştiră, Abu Niyya fu chemat să se înfăţişeze dinaintea sultanului, care-l pofti să se

așeze în talerul unei balanțe uriașe din vistieria palatului, iar în celălalt începu să toarne tot bani de aur pînă ce talerele se cumpăniră. Tabibul nostru și-a luat aurul și s-a dus cu el acasă. De-acum era socotit cel mai bogat om din oraș și nu trebuia să-și mai facă nici un fel de griji pentru ziua de mîine, pînă la adînci bătrînețe, căci avutul lui i-ar fi ajuns și pentru două vieți. Singura lui treabă era acum să-și chivernisească averea.

Abu Niyya ajunsese vestit în toată împărăția pentru faptele-i bune și mai ales pentru generozitatea lui hatimită[1].

Într-o bună zi, pe cînd mergea fără o țintă anume, se trezi pe una dintre străzile orașului nas în nas cu Abu Niyyaten, omul cel cu două fețe, vechiul lui tovarăș de drum. Îl recunoscu de la prima privire. Îi dădu binețe și-l strigă chiar pe nume. Omul rămase descumpănit, căci nu-și dădu seama cine putea fi cel care-l oprise așa, tam-nisam, să intre în vorbă cu el.

— S-ar putea să mă cunoști de undeva, dar eu nu-mi aduc aminte să te fi văzut vreodată, se plînse omul cu două fețe. Dar cine ești?

— Nu-ți aduci aminte că, în cutare vreme, ai călătorit prin deșert și-ai avut un tovarăș de drum așa și-așa... Și-ai mers pentru un timp alături de el... prinse Abu Niyya a-l lua pe ocolite.

— Ba da, mi-aduc eu ceva aminte, dar nu prea înțeleg!

— Ei bine, eu sînt tovarășul acela de drum din vremea aia!

— Nu-mi vine-a crede! Omul de care vorbești nu mai poate fi în viață, fiindcă s-a prăbușit într-un puț adînc și-a trecut în lumea celor drepți... îngăimă celălalt și mai uluit, neștiind ce să creadă.

Începuse să se teamă de-acum ca de șeitani.

— În primul rînd nu s-a prăbușit, ci a coborît ca să ia apă, și în al doilea rînd nu s-a dus în lumea celor drepți, ci se află dinaintea ta în carne și oase, stărui Abu Niyya, rîzînd strîmb.

— Și cum ai izbutit să ieși din puț și să-ți recapeți și vederea? îl trase de limbă omul cu două fețe, plin de teamă, dar și de curiozitate. Și cum de-ai ajuns să te îmbogățești?!

— Povestea e un pic cam lungă, așa că te poftesc la mine acasă, îl ademeni Abu Niyya cu vorbe dulci, împingîndu-l ușurel de la spate.

---

1. Adjectiv derivat de la numele poetului Hatim at-Ta'i ibn Abd Allah ibn Sa'id, care a trăit în a doua jumătate a secolului al VI-lea (m. 605) și care este socotit de tradiția arabă drept cel mai desăvîrșit model de cavalerism, generozitate și ospitalitate din perioada preislamică. Datorită acestor calități el a intrat în paremiologia arabă (zicala „Mai generos decît Hatim"), precum și într-o serie de anecdote și romane cavalerești care au circulat în partea orientală a lumii musulmane.

Merseră mai departe împreună pînă ce ajunseră la casa lui Abu Niyya. Intrară şi, după ce se aşezară, gazda se apucă să-i istorisească isprăvile şi întîmplările prin care trecuse, din clipa în care-l părăsise în adîncul puţului şi pînă cînd s-au întîlnit iar. Abu Niyya aduse în aşa fel povestea, încît omul cu două feţe ardea de nerăbdare să facă şi el ceva ca să dea de norocul celuilalt. Într-un tîrziu încheie istorisirea, zicîndu-i:

— Să ştii, prietene, că, dacă nu rămîneam acolo, în fundul puţului, n-aş fi astăzi stăpînul averii pe care-o vezi... Acolo-i toată cheia izbînzii şi norocului meu!

Abu Niyyaten stătea ca pe ace, simţindu-se ispitit să-şi încerce şi el norocul, împins de nădejdea de a da peste vreo comoară sau cine ştie ce alt cîştig, şi porni să se linguşească:

— Să nu-mi porţi pică, prietene! Spune-mi şi mie ce minuni s-au petrecut acolo, în fundul puţului. Aş cerca şi eu... Cine ştie, poate am şi eu noroc...

— Nici un secret, prietene! Te duci la puţul cu pricina şi cobori în adîncul lui! se apucă Abu Niyya să povestească sfătos. Ai să vezi că la două-trei palme deasupra apei dai de-o mică scobitură. Te aşezi în ea şi stai la pîndă. Cam pe la miezul nopţii, aşa, o să vină două vrăjitoare să facă baie în ochiul de apă. Tu să taci chitic şi să-ţi ciuleşti bine urechile, fiindcă ele or să se apuce să sporovăiască cîte-n lună şi-n stele. Ia seama bine la tot ce spun! Dar să nu cumva să faci vreo mişcare, să strănuţi sau să tuşeşti! Îţi ţii răsuflarea şi tragi cu urechea la tot ce spun ele... Cînd s-or pune pe tăifăsuit, trebuie să scape ele şi vreo taină care s-ar putea să te-ajute să te pricopseşti...

Abu Niyyaten îşi luă rămas-bun şi ieşi ca din puşcă. Îşi pregăti cămila şi se aşternu la drum. Merse fără să se oprească preţ de cîteva zile, ca mînat de vînt, şi, cînd ajunse la izvorul cu pricina, ascunse lucrurile şi proviziile sub un pom şi lăsă cămila să pască slobodă, iar el se agăţă de funie şi se lăsă în jos. Găsi grota de care-i vorbise Abu Niyya şi rămase în ea la pîndă, aşteptînd cu nerăbdare sosirea vrăjitoarelor. Cam pe la miezul nopţii, auzi un zgomot la gura puţului. Inima porni să-i bată înspăimîntată, mîinile şi picioarele începură să-i tremure, iar dinţii îi clănţăneau de-adevăratelea. Încercă să se stăpînească, dar fără folos. Acum fie ce-o fi, tot or să dea de mine! îşi zise în sinea lui.

Vrăjitoarele coborîră în apă şi porniră să se scalde şi să sporovăiască, ba despre una, ba despre alta.

— Mi se pare, surato, zise una din ele, că taina pomului fermecat a fost descoperită. Pesemne că vreun om a tras cu urechea la ce-am vorbit şi-acum se foloseşte de vrăjile noastre ca să se pricopsească...

— Auzi ce îndrăzneală, surato! Trebuie numaidecît pedepsit!

– Jur pe Allah din ceruri - binecuvîntat fie-i numele! - că nu eu am auzit vorbele voastre, ci un prieten al meu! îl luă gura pe dinainte pe omul ascuns în grotă, împins de spaimă şi de nevoia de a se dezvinovăți.

Vrăjitoarelor atît le-a trebuit; l-au înşfăcat şi l-au scos pe sus afară din puț, supărate şi furioase din cale-afară. Abu Niyyaten era sigur că de-acum nu-l mai poate aştepta decît ceva şi mai rău şi porni să se jure că nu el a auzit taina şi să făgăduiască să le conducă la cel ce o aflase. Dar nici vorbă să le potolească! Fără să dea nici o atenție vorbelor lui, îl îmbrînciră pînă lîngă un trunchi de copac. Omul cu două fețe nu se împotrivea deloc, căci puterile îl părăsiseră; era atît de moale, încît părea făcut din cîlți. Îl îndesară ca pe-un sac în trunchiul care se ridică în văzduh, purtîndu-i în sus pe toți trei, spre înaltul cerului.

– Cum vezi pămîntul? îl întrebă una din ele după o vreme.

– Parcă ar fi un cort, aşa mi se pare... murmură el cu glas pierit.

Trunchiul se înălță şi mai mult şi după o vreme îl întrebă cealaltă vrăjitoare:

– Cum mai vezi acum pămîntul?

– Parcă ar fi un bob de năut, abia bîigui el.

Şi iarăşi se mai înălțară, mai sus, tot mai sus.

– Dar acum, îl mai vezi? îl iscodi cu glas mînios prima din ele.

– Acum nu mai zăresc chiar nimic, mărturisi Abu Niyyaten simțind că îngheață de spaimă.

În clipa aceea trunchiul se înclină într-o rînă şi-l azvîrli pe omul cu două fețe, prăvălindu-l în hău, în vreme ce vrăjitoarele au zburat mai departe, într-un vîrtej de rîs înfricoşător.

Şi astfel, hainul cel cu două fețe continuă să se rostogolească şi iar să se rostogolească prin văzduh, ca „stînca mînată de şuvoi la vale", cum zice poetul[1], pînă ce s-a făcut una cu pămîntul, primindu-şi osînda pentru toate ticăloşiile cîte le făcuse pe lumea asta şi de care nici nu mai putea ține socoteală, căci multe fuseseră şi pe mulți îi năpăstuise.

1. Al doilea emistih dintr-un celebru vers al poetului preislamic Imru' al-Quays (c. 500 - c. 541).

Povestea celor trei fraţi isteţi

Trăia în vremea de demult un neguţător sau mai degrabă un coropcar, care umbla din sat în sat şi din olat în olat, cumpărînd de ici o marfă la un preţ şi vînzînd-o dincolo cu cîţiva bănuţi în plus, luînd apoi altă marfă din satul ăsta şi plecînd cu ea s-o vîndă în altul şi tot aşa... Nu termina bine cu una şi începea cu alta... Şi, cum se aduna de pe drumuri, începea iarăşi, pregătirile de plecare...

Cu toate că stătea mai mult pe drumuri, într-o bună zi tot i-a venit şi lui sorocul să se însoare. Şi-aşa cum era obiceiul, s-a însurat cu o vară a lui. Dar n-a stat prea mult pe-acasă nici după însurătoare şi-a luat-o iar cu drumurile, aşa că doar rareori se abătea pe la ai săi.

Într-o zi, cînd tocmai sosise acasă după multă drumeţie, se pomeni cu nevasta zicîndu-i că a rămas grea. Inima i-a dat ghes să stea lîngă ea, să-i fie de ajutor puţin la naştere şi să-şi vadă şi el primul vlăstar, dar ţi-ai găsit! Tot mai tare s-a dovedit aţa care-l trăgea la drum şi la cîştig. N-avea stare şi pace! I s-a năzărit aşa, tam-nisam, să facă un drum şi pînă în Şam[1], căci pînă acolo n-ajunsese încă şi nu ştia ţinuturile Şamului decît din auzite. Nevasta l-a văzut zorind cu pregătirile şi a încercat să-i mute gîndul de la plecare, dar n-a fost chip să-l înduplece să rămînă acasă, măcar că ştia prea bine că n-are lîngă ea decît o soră a lui, o fată bătrînă care nu-i putea fi de cine ştie ce ajutor.

— Să ştii că am cercat în fel şi chip să mă lipsesc de călătoria asta, dar n-a fost cu putinţă! o vesti el într-o dimineaţă. Fii liniştită, că n-ai să duci lipsă de nimic... O să-ţi tîrguiesc tot ce-ţi este de trebuinţă şi numai după asta plec şi te las în grija lui Allah!

Nevasta s-a pus pe bocit amarnic. De ce şiretlicuri nu s-a folosit ca să-l înduioşeze, dar degeaba! Ce mai, el ştia una şi bună: să plece în Şam cît mai repede. Oricum a sucit-o şi-a învîrtit-o femeia, n-a izbutit să-l clintească

1. Nume mai vechi al Siriei şi al oraşului Damasc.

dintr-ale lui. În cele din urmă, văzînd că n-are de-ales, s-a împăcat cu gîndul şi s-a liniştit.

– Dacă o să aduci pe lume un băiat, să-i dai numele Şaman, adică şamitul, iar dacă o să fie fată, să-i zici Şamiyya, adică şamita, o sfătui bărbatul înainte de a purcede la drum.

Şi-a lipsit el de-acasă vreme îndelungată, colindînd din sat în sat, neguțînd ba una, ba alta. În răstimpul ăsta soția a adus pe lume un băiat şi i-a dat numele Şaman, aşa cum o povățuise bărbatul înainte de plecare. Copilul a crescut binişor, a pornit să meargă de-a buşilea şi să rostească primele cuvinte desluşite: *mama, tata*... Restul bolboroselilor le pricepeau numai el şi maică-sa...

Neguțătorul habar n-avea de ce se petrecea pe la casa lui, căci nevasta nu ştia pe unde-i umblă bărbatul şi n-avea cum să-i dea de veste. Numai că a avut el aşa, o presimțire, şi-a căzut pradă acelui gînd. Cum-necum, a simțit că-i este dor de casă şi de satul lui, a făcut ce-a făcut şi-a vîndut degrabă toate mărfurile – unele în cîştig, altele în pierdere – şi-a luat drumul întoarcerii, neguțînd în trecere lucruri care ştia că se caută în țara lui. Ajuns acasă, le-a găsit pe soția şi pe sora lui tefere şi bucuroase de revedere. Dar, neîndoielnic, cel mai tare s-a bucurat copilaşul, care a simțit de îndată slăbiciunea tatălui şi dragostea cu care-l înconjura.

Pentru un timp neguțătorul uită de obiceiul său de a cutreiera lumea, fiind ispitit de căldura şi tihna casei, fără să mai dea vreun semn de plecare. Şi rămase de data asta pe-acasă vreme mai îndelungată, făcînd-o pe nevastă să creadă că bărbatul ei şi-a mutat gîndul de la plecare şi s-a hotărît să se aşeze la casa lui. Dar ți-ai găsit! Fusese doar aşa, o toană trecătoare, căci năravu-i năravu şi n-ai ce-i face!

Într-o bună zi s-a trezit cu el vînturîndu-se încolo şi încoace, alergînd după pregătirile de plecare. Cînd a dat să afle ce pune la cale, ce i-au auzit urechile?! Nici mai mult, nici mai puțin, bărbatul ei voia să ajungă pînă la Amman. Şi oricît a stăruit ea să-l abată de la un asemenea gînd a fost degeaba. Vorbe în vînt! I-a spus că a rămas iarăşi grea şi s-a plîns că-i va fi anevoie cu doi copii şi femeie singură cu toată casa, dar degeaba! Încercă să-l înduplece să rămînă măcar pînă naşte, dar el nu şi nu! Îşi văzu mai departe de pregătiri şi, cînd crezu că totul e gata, o pofti să şadă lîngă el şi-i grăi aşa:

– Fie ce-o fi, pe mine mă bate gîndul să mă reped pînă la Amman. O să te las în grija celui preamilostiv. Dacă o să avem parte de-o fată, să-i pui numele Ammaniyya, adică amanita, iar dacă o să avem parte tot de-un băiat, să-i zici Ammanan, adică amanitul.

După ce s-a îngrijit să aibă tot ce le-ar fi fost de trebuință în lipsa lui, s-a aşternut la drum, lăsînd în grija Celui-de-Sus tot ce-avea pe lume: şi nevastă, şi copil, şi soră.

Mai trecu ce mai trecu şi, cînd îi veni sorocul, nevasta aduse pe lume al doilea băieţaş, la fel de chipeş şi drăgălaş ca şi primul. Mare a fost bucuria mamei şi i-a dat numele Ammanan, aşa cum o povăţuise bărbatul. Peregrinările lui se prelungiră însă chiar mai mult decît data trecută, aşa încît Ammanan ajunse să meargă pe picioruşele lui şi să iasă la joacă cu fratele şi cu copiii pe ulițele satului, înainte de a-şi cunoaşte tatăl.

Într-un tîrziu, după ce i se urî de colindat cu mărfurile din loc în loc, împins de patima cîştigului, soţul rătăcitor se întoarse la familia lui, care-i ducea dorul. Tare s-au mai bucurat de revedere, după aşa lungă despărţire: şi tatăl, şi soţia, şi copiii. Inima neguţătorului nostru se umplea de duioşie la vederea celor doi băieţi şi la gîndul că are o soţie atît de credincioasă. Aceste fiinţe ajunseseră să fie totul pentru el: nu ieşea decît cu ele şi nu intra în casă decît împreună cu ele, nu mînca decît după ce mîncau ele şi nu se culca decît după ce adormeau ele. Pe scurt, nu se mai despărţea de copiii lui decît arareori, iar dacă trebuia s-o facă, nu pregeta să alerge înapoi acasă cît mai repede cu putinţă.

Mamei îi creştea inima, văzînd cît de tare se legase de ei, sperînd că asta o să-l împiedice să se mai aventureze în drumurile prin deşert.

Dar, după ce mai trecu o vreme, tocmai cînd începuse să-şi închipuie că s-a hotărît să rămînă lîngă casă, se pomeneşte biata femeie cu el pregătindu-se din nou de călătorie.

— Cum te rabdă inima să mă laşi singură cu doi copii şi cu al treilea pe drum? se puse ea prag, încercînd să-l abată de la hotărîrea lui şi agăţîndu-se de un firicel de speranţă, aşa cum făcuse şi altă dată.

— Allah o să te aibă în pază şi-o să te ajute ca şi pînă acum, îi răspunse bărbatul sigur şi liniştit. Nu ai nici o teamă de asta. Ştii prea bine că nu avem altă cale da a ne cîştiga pîinea cea de toate zilele decît negoţul meu.

— Bine, omule! Dar nu înţeleg de ce atîta umblet! De ce nu ţii şi tu o dugheană aici, în sat?... Tot negoţ ar fi şi ăsta... Ne putem mulţumi şi cu mai puţin, căci puţinul cîştigat la tine-acasă socotesc eu că-i mai bun decît multul cîştigat printre străini...

Bărbatul se simţi destul de încurcat auzind vorbele nevestei şi încearcă să dea înapoi.

— Bine, bine, m-am învoit... O să rămîn lîngă tine pînă ce naşti şi pe urmă o să mai văd ce-i de făcut, consimţi el după ce mai chibzui puţin.

Nevasta, bucuroasă şi liniştită, nădăjduia că s-a lecuit omul ei de drumuri pe toată viaţa. Oricum era un semn bun că-l înduplecase cu stăruinţa ei.

Aşa că neguţătorul nostru a rămas lîngă familia lui preţ de cîteva luni, pînă la vremea hagialîcului, cînd a văzut caravanele de pelerini îndreptîndu-se spre Mekka. Şi, cînd a zărit atîta forfotă, i s-a trezit dorul de ducă şi inima

i-a dat ghes să ia din nou drumul pribegiei. Ce-i drept, a încercat el să-şi alunge asemenea ispite, căci apucase să-i promită nevestei că rămîne lîngă ea pînă ce naşte, dar n-a fost chip. Aşa că porni iarăşi să se vînture încolo şi încoace, pregătindu-se de plecare. Cînd prinse femeia de veste ce se petrece cu el, se porni să-l iscodească, să vadă ce mai pune la cale.

— Mă bate gîndul să pornesc din nou la drum, fie ce-o fi... bîigui el cu jumătate de gură, ferindu-se să se uite în ochii nevestei. De data asta n-o mai fac pentru cîştig, ci pentru datoria ce ţine de lumea asta şi de credinţa noastră, dădu el să se justifice. Sînt în puterea vîrstei, am tot ce-mi trebuie pentru drum, am şi cămilă, aşa încît n-aş avea nici un motiv să mă codesc şi să nu îndeplinesc îndatorirea asta de credinţă... Sufletele vin şi se duc... Nu ştim cînd închidem ochii... De-aceea m-am hotărît ca mîine sau poimîine s-o iau din loc. S-ar putea să mă întorc înainte de a-ţi veni ţie ceasul să naşti...

Dacă-l văzu atît de hotărît, biata femeie nu se mai simţi în stare să se împotrivească; înţelese prea bine că nu e cu putinţă să-l înduplece.

Cînd isprăvi cu pregătirile, bărbatul îşi luă rămas-bun de la fiecare pe rînd, apoi îi spuse nevestei:

— Nu pot şti ce-o să mi se întîmple pe drumuri... S-ar putea să naşti înainte de întoarcerea mea, căci călătorul are multe de învins în cale... Dacă ai să zămisleşti un băiat, să-i pui numele Makki, adică mekkanul, iar dacă o să aduci pe lume o fată, să-i zici Makkiyya, adică mekkana.

Pe urmă omul nostru se alătură unei caravane şi, dacă ajunse la Mekka, rămase acolo pînă ce împlini toate rînduielile hagialîcului, după pravilă. Adevărat că n-a uitat nici o clipă de soţie şi de copii, nici de legămîntul făcut de a se întoarce curînd, dar cum să vină în hagialîc şi să nu vadă moscheea Profetului[1] şi să nu se închine la mormintele însoţitorilor şi urmaşilor săi Abu Bakr[2] şi 'Umar[3]? Aşa încît ce şi-a zis el? Tot am bătut

1. Este vorba de mormîntul profetului Muhammad şi moscheea din Al-Madina, unde se află acest loc venerat.
2. Abu Bakr, supranumit *as-Siddiq*, „care apreciază adevărul", datorită faptului că a fost primul care a dat crezare istoriei despre călătoria nocturnă a lui Muhammad în cele şapte ceruri. S-a născut la Mekka într-o familie bogată de negustori originari din tribul Qurayş, din care provenea şi profetul Muhammad. Din tinereţe a fost prieten apropiat al lui Muhammad şi, după tradiţie, primul bărbat convertit la noua credinţă propovăduită de acesta.
3. 'Umar ibn al-Khattab, al doilea calif (634-644), provenea dintr-o familie qurayşită mai săracă, din Mekka. La începutul propovăduirii lui Muhammad s-a opus cu violenţă acestuia şi noii comunităţi. După momentul convertirii – survenită în condiţii insuficient lămurite – a devenit unul dintre prietenii cei mai apropiaţi ai lui Muhammad.

amar de cale, hai să mă reped şi pînă la Al-Madina cea luminată. Dar, cînd ajunse acolo, forfota oraşului îl ispiti să mai zăbovească şi cu negoţul şi, tot cumpărînd şi vînzînd ba una, ba alta, uită de familie şi de făgăduinţă.

În ăst răstimp nevasta a adus pe lume o fată şi i-a dat numele Makkiyya, aşa cum fusese înţelegerea, căci bărbatul ţinuse cu tot dinadinsul ca numele nou-născutului să le aducă mereu aminte de pelerinajul la locurile sfinte.

Băieţii creşteau şi odată cu ei şi sora mai mică, în vreme ce tatăl îşi vedea mai departe de negoţul lui, fără să-i pese de nimic altceva.

Cînd în cele din urmă se hotărî să se întoarcă în satul lui, aproape că nu şi-a mai recunoscut copiii, aşa de mult se odrăsliseră; fetiţa umbla de-acum copăcel, iar soţia parcă înflorise. De data asta îşi puse în gînd serios să rămînă mereu lîngă ei şi să pună capăt drumurilor. Slavă Celui-de-Sus, îşi pusese deoparte cîte ceva pentru zile negre, aveau ce le trebuie şi nu mai era nici un motiv ca să rătăcească plin de griji, departe de casă.

Toate bune şi frumoase, numai că, după ce-a orînduit să rămînă lîngă ai săi ca să scape de griji, au început să-i dea tîrcoale tot felul de bănuieli. I s-a năzărit că nevasta nu-i mai dă nici o atenţie şi că se poartă de parcă nici n-ar exista în preajma ei; toată grija şi toată munca numai pentru cei mici. N-avea ochi decît pentru copii! A încercat să-şi înăbuşe amărăciunea şi s-a stăpînit, zicîndu-şi că-i numai o părere şi că totul se va schimba cu vremea. Dar, pe măsură ce creşteau, copiii aveau tot mai multe nevoi, aşa că femeia trebăluia toată ziua pentru ei, iar bărbatul se simţea din ce în ce mai singur şi mai părăsit. Gîndurile îl chinuiau şi nu-i mai dădeau pace toată ziua şi toată noaptea, amărîndu-i viaţa de pomană, căci altfel biata femeie făcea tot ce-i sta în putinţă ca să-i intre în voie şi-i arăta aceeaşi iubire ca şi pînă atunci, ca să nu mai vorbim că nu-i trecea prin cap nici un gînd din cele care-i chinuiau bărbatul.

Sora lui, în schimb, care-şi rumega veninul de multă vreme, a băgat de seamă imediat înstrăinarea dintre soţi şi bănuielile ce-l nelinişteau pe fratele ei, căci atîta aştepta; doar o pizmuise de la bun început pe cumnata ei pentru norocul de a se fi măritat, pentru copiii de care avusese parte şi mai ales pentru înţelegerea ce domnea între cei doi soţi. Ba o mai zavistuia şi pentru că i se părea că pusese stăpînire pe toată casa; ce să-i faci, cuvîntul nevestei era împlinit fără şovăială şi numai ce zicea şi făcea ea era socotit bun şi frumos în casă. Peste una şi alta, era nespus de cătrănită şi din pricină că rămăsese fată bătrînă pe capul fratelui şi n-o ceruse nimeni de nevastă. Toate astea la un loc au împins-o să se gîndească la fel de fel de uneltiri ca să le tulbure seninătatea şi înţelegerea, căci fericirea lor nu făcea decît s-o mîhnească şi s-o înfurie.

La început i-a fost teamă şi tot căuta s-alunge ispita de teama urmărilor, dar gîndul veninos i-a tot dat tîrcoale, aşa că în cele din urmă s-a încumetat să treacă şi la fapte.

Cum se obişnuia ca femeile şi copiii să mănînce laolaltă dintr-un castron mare, iar bărbatul singur dintr-un blid numai al lui, cumnata cea zavistnică şi-a zis într-o bună zi c-ar fi bine s-ascundă în partea din care mînca nevasta ceva care să-i rămînă în gît, ca să scape de ea. Şi n-a găsit la repezeală decît inelul pe care-l purta pe deget. N-a apucat biata femeie să ia mai mult de două-trei îmbucături şi iată că inelul i s-a oprit de-a curmezişul, în gît. Şi nici că s-a mai putut urni de-acolo, nici în sus, nici în jos. S-au repezit cu toţii s-o scuture şi s-o întoarcă pe toate părţile, dar n-a fost cu putinţă să-i scoată nodul din beregată. Biata femei nu mai putea rosti un cuvînt. După toate strădaniile, nevasta i-a rămas tot mută şi nu se mai puteau înţelege decît anevoie, prin semne. Sărmana suferea cumplit; se închidea în ea tot mai tare şi se vedea de la o zi la alta cum se ofileşte şi se topeşte pe picioare. Şi, din ce, din nece, după atîta zbatere, bărbatul a trimis-o într-o bună zi la părinţii ei cu odrasle cu tot.

A rămas doar el în casă, singur cu sora lui, care nu mai ştia ce să facă de bucurie. Vicleşugul îi izbutise cum nu se putea mai bine şi acum era singură stăpînă în casă. Reuşise, în sfîrşit, să-şi atingă năduful şi să-şi verse otrava din suflet, risipind fericirea altora care-i înnegurase pînă atunci viaţa.

Din cînd în cînd o cuprindea spaima şi-o treceau fiori reci la gîndul că totul s-ar putea dovedi şi-atunci nici nu se putea gîndi la ce pedeapsă o aştepta. Dar, văzînd că zilele trec fără să păţească nimic, începu a uita nelegiuirea şi a face pe stăpîna în casă, gîndind că totul era aşa rînduit de sus. Vorba unui poet al nostru din vremurile de demult:

Dacă zidul ce stă să se năruie colbul nu-l stîrneşte,
După căderea lui nici fir de praf nu se iveşte.

Sora cea zavistnică îşi văzuse visul cu ochii: ea tăia şi spînzura în casă, iar fratele ei nu-i mai ieşea din cuvînt. Ce mai încoace-ncolo, el juca numai cum îi cînta ea.

Numai că singurătatea îndelungată începuse să-l apese pe bietul om şi într-o bună zi se trezeşte soră-sa cu el că s-a hotărît să se însoare. Nu s-a mirat de fel, căci băgase şi ea de seamă de la o vreme că nu-şi mai găsea locul. S-a tot gîndit şi s-a răzgîndit cum să facă şi cum să dreagă ca să-l abată de la gîndul însurătorii, căci nu voia nici în ruptul capului să împartă iarăşi cu o femeie străină ce cîştigase cu un preţ atît de scump. Dar, văzînd că omul este hotărît, s-a gîndit că e mai bine să-i găsească ea o nevastă pe

care s-o poată întoarce după placul ei. Şi în curînd i-a şi găsit-o. S-au dus la părinţii fetei, aşa cum era obiceiul, apoi s-au tocmit şi s-au învoit la toate.

Au început de zor pregătirile pentru căsătorie şi s-a stabilit chiar şi noaptea nunţii. Vestea s-a răspîndit repede în tot satul şi-a ajuns şi la urechile fostei soţii şi ale copiilor ei. S-au mîhnit cu toţii la gîndul că tatăl lor îi uitase, căci în ultima vreme nu le mai arătase nici un semn de dragoste, iar acum vestea însurătorii lui însemna că-i părăsise pentru totdeauna.

Dar copiii sînt tot copii şi, cu toată supărarea şi nenorocirea ce dăduse peste ei, au ieşit într-o dimineaţă la joacă pe uliţele satului. Prinşi cu zbenguiala, cei doi băieţi au uitat cu totul de surioara lor şi dintr-odată s-au trezit fără ea. Seara, cînd să se întoarcă acasă, ia-o de unde nu-i! Şi, după ce-au căutat-o peste tot pînă ce-au obosit, au alergat într-un suflet să ceară ajutor. Cu ochii plecaţi şi plini de lacrimi, au trebuit să mărturisească tuturor c-au pierdut-o pe surioara cea mică. S-a iscat panică şi toţi unchii şi vecinii din sat au pornit în căutarea copilei. Au răscolit tot satul pînă la ultima strajă a nopţii, dar fără nici un folos. În toată vremea asta, biata mamă s-a zbuciumat cu spaima în suflet. Într-un tîrziu au dat de urma ei şi-au înţeles că fetiţa a tot rătăcit pe uliţe pînă la marginea satului şi-a pornit spre deşert. Tocmai cînd începeau să mijească zorile, au găsit-o pe Makkiyya adormită pe nişte pietre adunate la rădăcina unor arbuşti, răzbită de foame şi de oboseală, cu picioruşele pline de ghimpi şi zgîrieturi. Înainte de toate, un unchi mai bătrîn s-a gîndit s-o liniştească pe biata femeie rămasă acasă cu spaima în suflet şi-a trimis pe un vecin s-alerge înaintea lor ca s-o vestească şi s-o liniştească, să nu se mai zbuciume şi să se piardă cu firea, iar ei au pornit cu copila pe umeri, căci erau rupţi de oboseală după atîta umblet, şi-au ajuns acasă odată cu primele raze ale soarelui.

Vestitorul ajunsese cu mult înaintea alaiului acasă, dar mama, neîncrezătoare, continua să se zbuciume şi să se vaiete. Nu putea crede în ruptul capului c-au mai găsit-o teafără pe Makkiyya. Vor să mă amăgească, îşi zicea ea. Cum să rătăcească o copilă toată noaptea prin deşert şi să scape de fiare şi de scorpioni? Cum să scape teafără o copilă fără apărare acolo unde stau la pîndă atîtea primejdii?

Cînd convoiul bărbaţilor care purtaseră pe rînd fetiţa a intrat în casă, femeia s-a ridicat, trezindu-se din încremenirea ce-o cuprinsese şi, la vederea copilului salvat, a fost cuprinsă de un fior puternic ce i-a cutremurat tot trupul. A scos un ţipăt puternic ce-a sfîşiat liniştea casei şi-a aruncat şi inelul otrăvit care-i furase glasul şi-i adusese atîtea nenorociri pe cap. Toate rudele şi vecinii care umpleau casa au rămas încremeniţi. Nu erau în stare nici să se bucure de-atîta uimire. Ca prin minune, femeia pe care toţi o credeau mută pentru totdeauna a căpătat glas şi-a pornit a-şi alinta copila,

strîngînd-o la piept şi udînd-o cu lacrimi de bucurie. După ce s-au împrăştiat toţi, femeia a cercetat inelul otrăvit, l-a recunoscut şi nu i-a venit să-şi creadă ochilor. Răutatea lumii este fără margini, şi-a zis ea. L-a pus deoparte şi-a aşteptat cu răbdare să vină noaptea sorocită pentru nunta tatălui copiilor ei.

În noaptea sorocită, femeia îi adună pe cei trei copii, îi îmbrăcă în straie de sărbătoare, îi dădu băiatului celui mare inelul blestemat şi-i trimise pe tustrei la casa tatălui, după ce-l învăţă pe cel mare să rostească nişte cuvinte meşteşugite anume, numai de ea ştiute, dar care aveau să fie înţelese tocmai de cine trebuia.

Cei doi băieţi porniră împreună cu surioara mai mică şi, cînd îl zăriră pe tatăl lor în mijlocul mulţimii adunate la petrecere, cel mai mare dintre băieţi începu a striga tare ca să-l audă toată suflarea:

– Ammanan!

– Ce vrei de la mine Şaman? îi răspunse fratele cel mic, strigînd la fel de tare, din cealaltă parte a sălii.

– Ai grijă de Makkiyya! Fereşte-o de ochii băieţilor! îi răspunse Şaman.

La auzul acestor nume, tatăl îşi reveni ca dintr-un somn adînc, se ridică de pe scaun şi porni spre copii. Îi sărută pe rînd, îi întrebă de sănătate şi-i privi nedumerit, minunîndu-se cît de mari au ajuns şi cît de frumoasă s-a făcut Makkiyya. Atunci băieţii începură a-i istorisi pe nerăsuflate, luîndu-şi unul altuia vorba din gură, povestea cu inelul cel blestemat şi minunea prin care mama lor îşi recăpătase glasul. Tocmai cînd tatăl se minuna mai tare, neştiind ce să creadă din spusele băieţilor, Şaman scoase inelul cu pricina şi-l arată în văzul tuturor. Bărbatul îl luă, îl cercetă cu atenţie şi deodată se întunecă la faţă. Doar îl ştia prea bine; era inelul surorii lui. Bine, dar asta însemna că ea este pricina tuturor relelor! Ca într-o străfulgerare, înţelese totul; nu mai avea nici o îndoială că răutatea şi invidia surorii fuseseră pricina tuturor necazurilor şi nefericirii lui. Otrava pe care-o adunase în suflet a făcut-o să-l despartă de nevastă şi copiii lui. Deodată, ca alungat de ginni, îi luă pe copii de mînă, părăsi mulţimea adunată pentru nuntă şi plecă în grabă, fără a mai privi înapoi, spre casa părinţilor soţiei sale.

Vă închipuiţi bucuria lor, cînd s-au adunat la un loc după atîtea zile, luni şi ani de amărăciune şi singurătate. Au curs lacrimi de uşurare şi fericire, au curs potop de vorbe, de jurăminte, de regrete şi rugăminţi de iertare. Şi, ca şi cum ar fi intrat zilele în sac, au pornit chiar atunci, noaptea, în alai spre casa lor, căreia îi duceau dorul.

Cînd au ajuns acasă, au găsit-o pe cumnata cea veninoasă pufnind şi trăsnind, nemulţumită de întorsătura lucrurilor, la care nu se aştepta. Nu mai era nevoie de nici o dovadă a vinovăţiei, căci bărbatul a citit dintr-o privire pe faţa surorii lui vrajba pe care-o purta familiei sale, veninul pe

care nu şi-l mai putea ascunde nicicum. A rămas cîteva clipe dus pe gînduri, fierbînd de mînie, întrebîndu-se cum ar fi mai nimerit s-o pedepsească. Nici vorbă că faptele şi răutatea ei meritau pedeapsa cea mai aspră, iar uneltirile care fuseseră la un pas de a-i distruge familia cereau o pedeapsă amarnică. În cele din urmă, gîndindu-se că e o femeie singură, inima lui de frate s-a înmuiat şi mila i-a şoptit s-o ierte. A mai chibzuit o vreme cum să scape de ea şi de încurcătură şi în cele din urmă s-a hotărît s-o ducă să trăiască singură într-o căsuţă la marginea satului, să-i lase acolo tot ce-avea de trebuinţă şi s-o vadă cît mai rar. Trebuia să rînduiască totul în aşa fel încît să scape cu toţii de zavistia şi urzelile ei de fată bătrînă şi pizmaşă, care nu putea îndura să trăiască văzîndu-i pe alţii fericiţi.

Şi-aşa cum zice o vorbă veche din bătrîni, după trăsnet şi furtună mai vine şi vreme bună! Tot aşa şi cu neguţătorul nostru: după atîtea peripeţii cîte-au îndurat şi el şi familia lui, a venit vremea să se bucure de tihnă şi linişte, alături de nevasta lui iubitoare şi credincioasă şi de copiii care creşteau şi se făceau tot mai frumoşi, amintindu-i cu numele lor de zilele cele senine şi fără de griji ale tinereţii lui.

Abu Zayd Al-Hilali și emirul Hadid din Uşaiqar

Se povesteşte că într-o zi, în timpuri de mult stinse, Abu Zayd al-Hilali[1] ar fi poposit împreună cu o parte a neamului său într-un loc ce se numea Al-Mustawa, undeva între Al-Waşm şi Al-Qusaym, şi că împreună cu el s-ar fi aflat şi vestitul călăreț Diyab ben Ghanem[2]. Tocmai cînd au ajuns în locul acela, li s-au isprăvit proviziile. Dacă ar fi avut ceva bani, s-ar fi repezit pînă la Uşaiqar, căci era doar la o aruncătură de băț, şi-ar fi tîrguit acolo ceva merinde, dar s-a întîmplat să n-aibă nici un ban, şi-atunci ce să facă?!

— Ştiu sigur că emirul din Uşaiqar, care se numeşte Hadid, e un om tare bogat şi-am putea căpăta de la el ceva de-ale gurii, a grăit Abu Zayd. El nu mă cunoaşte, aşa încît mă puteți vinde ca pe orice sclav negru, iar cu banii căpătați în schimbul meu cumpărați merindele de care-avem nevoie... Pe urmă, voi vă vedeți de drum, iar eu voi vedea cum o s-o scot la capăt... Timpul le orînduieşte pe toate cum nu se poate mai bine...

---

1. Erou legendar din Banu Hilal. În ciclul de romane referitoare la aventurile acestui trib el este prezentat drept fiul lui Rizq, stăpîn peste Bilad as-Sarw, şi al Khadrei, fiica sharifului de la Mekka. După o serie de aventuri în Arabia, Abu Zayd a plecat împreună cu tribul său în nordul Africii. Acolo el a fost asasinat mişeleşte de Diyab, celălalt personaj principal al ciclului de romane despre Banu Hilal. Nu a fost descoperit nici un document care să ateste existența reala a lui Abu Zayd.
2. Diyab, fiul prințului Ghanem din Nedjd, aşa cum este înfățişat în romanele despre Banu Hilal. El este al doilea personaj principal al acestui ciclu de romane. După ce-l asasinează pe Abu Zayd, este şi el ucis de Buryqi, alt personaj al cilcului. Diyab a avut o existență istorică, dar nu a jucat un rol prea important în istoria tribului Hilal şi a luptelor sale.

— Cum să-l vindem pe emirul şi cavalerul nostru pentru un blid de mîncare? s-a împotrivit cineva din preajma lui. Nu se cuvine să facem una ca asta nici în ruptul capului!... Dacă alte triburi află de-o faptă ca asta, Banu Hilal[1] ajunge de rîsul lumii...

— Nevoia îngăduie pînă şi lucrurile oprite, a întărit Abu Zayd. Nu văd cum altfel am putea ieşi din strîmtoarea în care ne aflăm. Şi-apoi, cine ascultă la gura lumii oboseşte şi îmbătrîneşte repede. Nu avem de-ales! Trebuie să mă vindeţi lui Hadid!

Cîrmuitorii tribului s-au uitat cu mirare şi teamă unul la altul, dar nimeni n-a mai îndrăznit să se pună de-a curmezişul. Aşa că au încălecat cu toţii pe cămile şi-au pornit spre Uşaiqar. Odată ajunşi, s-au oprit la curtea emirului Hadid, care i-a primit cu toată cinstea.

— Înălţimea Voastră, a prins Diyab a vorbi, femeile şi copiii noştri se află la Al-Mustawa fără nici un fel de provizii... Iar noi am rămas fără nici o para şi n-avem cu ce cumpăra hrană din Uşaiqar. Toate nădejdile ne sînt legate de Înălţimea Ta... Avem un sclav negru, vînjos şi tare harnic, pe care vrem să-l vindem. Ne-am gîndit că ar fi un tîrg bun şi pentru noi, şi pentru Înălţimea Ta. L-am vinde pe un preţ bun, iar cu banii luaţi pe el am face rost de ceva curmale şi grîu, fie din magaziile Înălţimii Voastre, fie din tîrg...

Hadid s-a învoit şi l-a cumpărat pe Abu Zayd în schimbul unui preţ destul de bun. Tribul a primit pentru el curmale şi pîine din belşug. Au încărcat cămilele şi-au luat drumul înapoi către locul lor de popas, lăsîndu-l pe Abu Zayd în robie.

— Care ţi-e numele? l-a întrebat Hadid, după ce tovarăşii lui s-au îndepărtat.

— Mas'ud, i-a răspuns el fără să şovăie.

— Te pricepi să scoţi apă şi să uzi palmierii şi ogoarele, Mas'ud? l-a iscodit emirul.

— De bună seamă! La nimic nu mă pricep mai bine ca la scosul apei pentru udat! l-a încredinţat Mas'ud.

Şi-avea emirul o grădină întinsă, verde şi bine îngrijită, pe care o udau cu apa dintr-un puţ adînc, scoasă cu ajutorul găleţilor pe roţi. S-a înţeles cu sclavul cel nou şi l-a trimis să îndrepte firul apei scoase din puţ spre palmieri şi ogoare. Cînd s-a lăsat întunericul, cîţiva oameni au pornit să învîrtă roţile, scoţînd apă, iar Mas'ud s-a apucat s-o îndrepte aşa cum îi ceruse stăpînul.

---

1. Hilal ar fi fost strămoşul eponim de la care şi-a moştenit numele tribul beduin Hilal, cunoscut pentru rolul său în luptele intertribale din perioada preislamică şi în mişcările de la începutul islamului, fără să se fi remarcat în cursul cuceririlor. În secolul al VIII-lea tribul a migrat în Egipt, iar în secolele următoare s-a deplasat spre nordul Africii.

A urmărit firul de apă pîn' ce-a ajuns la o margine a grădinii, a iscodit de jur împrejur şi-a descoperit un şanţ adînc din care scoseseră pămînt pentru împrejmuire şi-a îndreptat firul de apă spre groapa cu pricina. Pe urmă şi-a aşezat măciuca noduroasă sub cap şi-a dormit buştean pînă dimineaţa.

Cînd s-au ivit zorile, zgomotul roţilor a încetat şi Mas'ud a sărit din somn şi-a alergat spre lucrătorii care învîrtiseră roţile pe rînd toată noaptea. Unul dintre ei s-a grăbit să-l întrebe cum i s-a părut munca şi dacă a izbutit să ude multe straturi.

— Groapa s-a umplut pînă la jumătate! s-a grăbit Mas'ud să-i răspundă.

Tare s-au mirat la auzul vorbelor lui. Nu ştiau ce să creadă. Cum era cu putinţă ca truda de-o noapte întreagă să se risipească în vînt, cînd ar fi putut uda o bună parte din grădină? Au alergat spre şanţul cu pricina şi ce le-a fost dat să vadă? Nesomnul şi osteneala lor se pierduseră într-o groapă, fără nici un folos.

Nimeni n-a îndrăznit să se repeadă la el, fiindcă toţi ştiau de frica bîtei lui noduroase. Dar un om de încredere a alergat degrabă la emirul Hadid şi i-a povestit toată tărăşenia. Acesta a dat de îndată poruncă să i se înfăţişeze sclavul cel negru şi, cînd l-a văzut dinaintea lui, i-a grăit destul de blînd:

— Mi se pare că nu te pricepi să îndrepţi firul apei spre rădăcinile pomilor şi spre semănături şi legume. Te-ai lăudat degeaba şi-ai risipit apa. N-avem de-ales! Va trebui să învîrţi la roată şi-o să pun pe altcineva să se îngrijească de firul apei...

— Prea bine, stăpîne! Am înţeles, s-a învoit Mas'ud, fără să stea pe gînduri.

Din pricina arşiţei de peste zi, oamenii se apucau de lucru spre seară şi trudeau toată noaptea cu spor, cît ţinea răcoarea.

Cînd a amurgit binişor, Mas'ud s-a apropiat de roată şi-a prins să învîrtă, coborînd găleţile goale şi ridicîndu-le pline. Şi-a învîrtit el ce-a învîrtit pînă ce-a simţit că ameţeşte şi-l cuprinde toropeala. Atunci s-a oprit din lucru, a aruncat găleţile în fundul puţului, s-a tras mai deoparte şi-a adormit, întocmai ca în noaptea dinainte, cu bîta sub cap.

Dimineaţa, cînd s-au adunat oamenii şi-au văzut stricăciunea pricinuită, nici un lucrător nu s-a încumetat să-l suduie, căci era mult mai vînos decît oricare dintre ei şi-i sfredelea cu priviri tăioase şi întunecate. Şi pe deasupra mai ţinea lîngă el şi bîta noduroasă pe care o mîngîia din cînd în cînd.

Dar omul de încredere a alergat la emir şi i-a povestit pe nerăsuflate ce se întîmplase în grădină. Stăpînul a dat din nou poruncă să i se înfăţişeze sclavul cel negru.

— Se vede treaba că nu te pricepi deloc la cultivarea pămîntului... l-a dojenit emirul cu blîndeţe. Poate că te pricepi la pregătirea ceaiului şi cafelei... Nu vrei să ne serveşti, pe mine şi pe musafirii mei?

— Asta e chiar lucrul pe care-l făceam la foştii mei stăpîni! l-a asigurat Mas'ud. La asta mă pricep de minune!

Şi-a luat Mas'ud în primire vasele pentru pregătirea ceaiului şi cafelei şi s-a mutat la bucătărie, scăpînd astfel de munca istovitoare din grădină. Curînd a dovedit că se pricepea într-adevăr la treaba asta, căci umbla toată vremea în straie albe care-ţi luau ochii şi se făcea plăcut pînă şi celui mai cusurgiu dintre musafiri. De data asta emirul n-a mai avut a se plînge de sclavul lui. Ba era chiar foarte mulţumit de tot ce făcea.

Într-o bună zi, emirul Hadid a avut ca oaspeţi nişte călăreţi din Banu Hilal. Mas'ud, care aflase dinainte de sosirea lor şi pe deasupra bănuia şi ce s-ar fi putut întîmpla dacă l-ar recunoaşte vreunul dintre ei, măcar că musafirii erau dintr-o ramură mai îndepărtată, i-a cerut de data asta unuia dintre ajutoarele lui să vină cu tăvile cu cafea dinaintea oaspeţilor, iar el s-a amestecat printre curtenii emirului, aşezîndu-se într-un colţ îndepărtat al sălii. Cînd au intrat musafirii, emirul Hadid a pornit în întîmpinarea lor, primindu-i cu plecăciuni şi urări de bun venit. Dar, numai după cîţiva paşi, unul dintre oaspeţi a şi dat cu ochii de Abu Zayd şi imediat a pornit spre locul din colţ, înclinîndu-se în faţa lui de departe. Şi, după ce-au schimbat obişnuitele cuvinte de salut, s-au aşezat şi-a apărut îndată şi cafegiul. Acesta s-a strecurat îndemînatic cu tăvile printre musafiri şi s-a înclinat în faţa emirului Hadid, oferindu-i prima ceaşcă, iar acesta, la rîndul lui, i-a întins-o aceluia care i s-a părut a fi cel mai de seamă dintre oaspeţi, aşa cum era datina.

— Vă prea mulţumesc, Înălţimea Voastră! a zis oaspetele codindu-se, dar nu se cuvine să primesc eu prima ceaşcă, de vreme ce emirul Abu Zayd se află în mijlocul nostru...

Emirul Hadid nu şi-a dat uimirea pe faţă, fiind prevenitor cu oaspeţii, şi i-a oferit prima ceaşcă de cafea lui Abu Zayd, care pînă atunci fusese pentru el robul negru cumpărat de curînd. După ce s-a isprăvit musafirlîcul şi călăreţii din Banu Hilal şi-au urmat drumul, emirul Hadid l-a poftit pe Mas'ud lîngă el şi s-au aşezat la taifas.

— De ce nu mi-ai spus care ţi-e adevăratul nume, ca să te cinstesc precum s-ar fi căzut?! a început Hadid să-l descoase, mirat şi încurcat de toată povestea. Tu nu eşti un sclav, eşti un emir! Se cuvenea aşadar să te cinstesc ca pe un oaspete de onoare... Oricare ar fi fost motivul pentru care m-aţi păcălit, din clipa asta socoteşte-te pe deplin liber şi fă cum îţi place! Dacă pofteşti, poţi să rămîi printre noi, dacă vrei, poţi să te întorci oricînd la tribul şi la neamul tău... Dar aş cuteza, rogu-te, să-ţi cer şi eu un hatîr... Făgăduieşte-mi că tu şi tribul tău vă veţi socoti prietenii mei şi nu-mi veţi fi potrivnici niciodată!

— În ce mă priveşte, eu, Abu Zayd, îţi făgăduiesc că nu-ţi voi face niciodată vreun rău, că nu te voi zavistui şi nu te voi vicleni... Cît despre Banu Hilal, nu pot să mă pun chezaş, căci sînt prea multe clanuri şi nu se află toate sub cîrmuirea mea...

Emirul Hadid s-a mulţumit şi cu făgăduiala lui Abu Zayd, care nu era de ici, de colo, şi-a amînat pentru altă dată să aducă vorba despre mulţimea neamurilor tribului Hilal. Apoi a poruncit să i se pregătească oaspetelui patru cămile încărcate cu provizii şi pe deasupra i-a dat şi un slujitor să-i fie de folos şi de credinţă pînă ce ajungea la ai lui. Şi s-a aşternut Abu Zayd la drum fără zăbavă, îndreptîndu-se cu mica lui caravană spre sălaşul neamului său din Al-Mustawa.

Cînd a ajuns acolo, toată suflarea i-a ieşit în întîmpinare cu strigăte de bucurie, căci era un cîrmuitor vrednic, curajos şi mărinimos, smerit şi cu suflet nobil. Toate aceste însuşiri şi multe altele îl făcuseră iubit şi respectat de la cel mai mic pînă la cel mai vîrstnic. Aşa încît întoarcerea lui a fost prilej de sărbătoare pentru toată lumea.

Abu Zayd a răsplătit iubirea şi credinţa neamului şi tribului său cu mărinimie: a împărţit tuturor proviziile cu care venise, a mai pus pe lîngă cele patru cămile dăruite de Hadid încă pe atîtea din turma lui şi-a poruncit să fie înjunghiate, iar carnea lor să fie împărţită întregului neam. Şi toate s-au sfîrşit cu mare petrecere şi veselie pentru întoarcerea celui mai preţuit cîrmuitor.

După ce veselia şi petrecerea s-au ostoit, slujitorul care-l însoţise pe Abu Zayd s-a pregătit să plece spre oraşul său. Atunci Abu Zayd a pus să se încrusteze numele lui pe bîta cea noduroasă, pe care apoi i-a dat-o slujitorului să i-o ducă stăpînului său.

Şi-a rămas Abu Zayd în mijlocul neamului, ocîrmuindu-l cu dreptate şi înţelepciune, ca şi pînă atunci. Dar, cînd s-a aşezat arşiţa verii, vitele n-au mai avut ce paşte în ţinutul unde sălăşluiau, din pricina uscăciunii, şi, după ce căpeteniile s-au sfătuit, au hotărît să se mute între Ad-Dahna' şi As-Summan[1], unde era iarba din belşug tot timpul anului, urmînd ca în drum să treacă prin Uşaiqar pentru a se aproviziona cu apă şi mîncare şi pentru a mai tîrgui ce le era de trebuinţă.

Şi-au ajuns Banu Hilal la izvoarele din Uşaiqar cu bine, în linişte şi pace, avînd toată grija să nu işte nici un fel de gîlceavă sau nemulţumiri. În călătoria lor, luaseră călăuză un bărbat dintr-un trib vecin, care cunoştea bine locurile. Se numea bărbatul acela Ammar el-Hatimi şi era bine-cunoscut tuturor, ca şi cînd ar fi fost din acelaşi neam cu ei.

1. Zone situate în partea de est a Arabiei Saudite.

Chiar lîngă Uşaiqar, a năpădit însă peste ei nenorocirea: s-a întîmplat ca o cămilă a lui Ammar să sară într-o grădină, pricinuind pagube serioase recoltei aflate în pîrgă. Cînd a văzut stăpînul grădinii ce se întîmplă, a simţit că-şi iese din minţi. A apucat sabia pe care-o ţinea lîngă el toată vremea, a alergat ca smintit spre cămila cu pricina şi-a înjunghiat-o pe loc.

Sărmanul animal a prins a rage şi a se tîngui de moarte, iar stăpînul lui a alergat cu sufletul la gură spre locul cu pricina, dar nu mai era nimic de făcut pentru salvarea lui. Cînd a văzut cămila zbătîndu-se însîngerată, şi-a pierdut şi el minţile şi s-a repezit spre cel care-o înjunghiase. I-a smuls sabia din mînă şi cu ea i-a retezat braţul ce lovise. Pe urmă a dat să-şi vadă de drum, căci îşi vărsase focul.

Ţăranul a început să se vaiete cumplit şi curînd după aceea şi-a dat sufletul. Vecinii s-au adunat în jurul lui, scoţînd strigăte de groază cînd l-au văzut cu braţul tăiat şi cu sîngele şiroind, şi-au chemat îndată la bătălie. Şi astfel, din nimic s-a aprins vîlvătaia. Fără să mai zăbovească sau să se gîndească la urmări, neamul Uşaiqar s-a strîns sub steagul emirului Hadid, căci nu era un fleac ca un bărbat al lor să-şi dea duhul răpus de mîna unor străini care le invadaseră locul. Trebuia răzbunat! Şi-apoi emirul Hadid era un viteaz, care nu se temea de moarte şi nu pregeta să se avînte în bătălie laolaltă cu călăreţii lui. Şi tot într-un suflet s-au adunat şi Banu Hilal sub sabia neînfricaţilor Abu Zayd şi Diyab ben Ghanem.

Cele două oşti au pornit să se înfrunte şi, cînd s-au apropiat, călăreţii s-au prins într-o încleştare cumplită. Fiecare din ele se străduia din răsputeri s-o înfrîngă pe cealaltă şi victoria părea să încline cînd de partea neamului Uşaiqar, cînd de partea neamului Hilal.

Hadid s-a năpustit năprasnic asupra oştii de sub comanda lui Abu Zayd, pălind cu braţu-i vînjos şi iute în dreapta şi-n stînga şi doborînd la pămînt călăreţii îngroziţi. Abu Zayd bătea mereu în retragere, ferindu-se de o înfruntare directă cu vrăjmaşul său. Oştenii din tribul Hilal vedeau şi nu pricepeau ce tîlc se ascunde în purtarea ciudată a căpeteniei lor, căci nu ştiau nimic de făgăduiala dată lui Hadid şi s-au simţit ispitiţi să creadă că frica îl făcea pe Abu Zayd să-l ocolească pe duşman şi să se ferească să dea piept cu el.

Cîmpul de bătaie s-a umplut de morţi şi răniţi, şi de-o parte, şi de alta, iar lupta continua să se încrîncenească. Călăreţii prindeau curaj şi se îmbărbătau, fără ca vreunul să dea înapoi. Dar iată că deodată, văzîndu-şi căpetenia codindu-se să intre în încleştare cu Hadid, oştenii din aripa lui Abu Zayd au fost cuprinşi de panică, răspîndindu-se în toate direcţiile. Semnele înfrîngerii de partea asta începeau să se vadă, căci Abu Zayd se purta din ce în ce mai ciudat, părînd că nu mai are mult şi dă bir cu fugiţii.

Văzînd ce se întîmplă, Diyab ben Ghanem, fără a mai pregeta, s-a grăbit într-acolo, pricepînd că e ceva necurat la mijloc; de curajul lui Abu Zayd nu putea să se îndoiască nici în ruptul capului. A lăsat un vajnic călăreţ la comandă în aripa sa şi s-a avîntat în latura lui Abu Zayd pînă ce s-a trezit faţă în faţă cu Hadid. Şi-atunci cei doi călăreţi s-au prins într-o încleştare pe viaţă şi pe moarte, lovind cu sete cu săbiile şi cu lăncile, fără să se poată dovedi unul pe altul.

Bătălia se putea socoti aproape de sfîrşit, căci, atunci cînd rămîneau să se înfrunte numai căpeteniile, luptătorii se retrăgeau, soarta victoriei sau a înfrîngerii fiind hotărîtă numai de lupta celor doi comandanţi.

Înfruntarea celor doi se arăta din ce în ce mai îndîrjită. Oştenii rămăseseră cu privirile aţintite spre ei, prinzînd să-i îmbărbăteze: pe emirul Hadid pentru tribul Uşaiqar şi pe emirul Diyab ben Ghanem pentru tribul Hilal.

Asta şi dorea Diyab, străduindu-se să-şi atragă adversarul cît mai departe de oşteni, de teamă ca vreunul dintre călăreţi să nu se amestece din nou în bătălie. Aşa ceva ar fi însemnat din nou încleştarea celor două triburi, de care se temea cel mai mult. Şi, în timp ce lovea cu toată setea, se gîndea la un şiretlic cu care să-l îndepărteze de oaste pe Hadid.

Şi iată şi gîndul salvator: să se prefacă fricos şi să fugă! Şi-a tras niţeluş sufletul, a cumpănit o clipă, căutînd un tertip ca să se îndepărteze de oaste, şi prilejul s-a ivit pe dată. Cînd emirul Hadid s-a năpustit asupra lui cu toată forţa, Diyab s-a smuls din strînsoare şi s-a prefăcut că dă bir cu fugiţii. Hadid a pornit pe urmele lui, nădăjduind să-l ajungă şi să-l doboare. Şi-a tot bătut Diyab în retragere, dînd semne de istovire şi atrăgîndu-l pe Hadid tot mai departe, încît nimeni nu se mai îndoia de victoria celor din Uşaiqar. Dar pe neaşteptate lucrurile au luat o altă întorsătură. Diyab s-a tot retras, în timp ce Hadid l-a urmat furios fără să bage de seamă că s-au îndepărtat prea mult de oaste. Şi, cînd au ajuns în apropierea unor dune înalte de nisip, Diyab şi-a strunit calul şi l-a întors în loc, izbindu-l pe Hadid cu lancea, sfîşiindu-i zalele şi făcîndu-l să se clatine în şa. S-a năpustit apoi asupra lui din nou, lovind de data asta cu sabia, dar fără să-l doboare. Emirul Hadid a făcut o ultimă încercare de a trece la atac, cu toate că începuse să-şi dea seama că se află în faţa unui luptător de neînfrînt.

Ceilalţi oşteni îi urmăreau de departe cu ochii holbaţi şi sufletul la gură. Şi l-au văzut pe viteazul Diyab năpustindu-se din nou ca uraganul asupra lui Hadid, care, deşi era sleit de puteri, n-a primit să se declare înfrînt pentru a scăpa cu viaţă. Ştia că nu are de ales; nu-i rămînea nici o scăpare şi şi-a zis că e mai demn să lupte pînă la ultimul strop de vlagă decît să cerşească mila duşmanului.

Laţul se strîngea în jurul gîtului lui Hadid văzînd cu ochii. Diyab era tot timpul în atac, nelăsîndu-i răgaz să se dezmeticească, iar cînd l-a simţit pe Hadid că se clatină, s-a dezlănţuit într-un atac năprasnic, aruncîndu-se ca o fiară stîrnită asupra prăzii şi cu o lovitură de sabie i-a retezat capul, doborîndu-l de pe cal.

Aşa i-a fost scris emirului Hadid să cadă răpus de sabia necruţătoare a lui Diyab, pe cîmpul de bătaie, sub privirile înmărmurite ale călăreţilor rămaşi în viaţă din cele două oşti. Şi atunci Banu Hilal au înălţat cuvinte de slavă şi rugi de mulţumire lui Allah, scoţînd strigăte de biruinţă şi făcînd să se cutremure pămîntul şi tăriile cerului.

Neamul Uşaiqar s-a retras apoi cu mic, cu mare, cu multă jale şi în neorînduială, zăvorîndu-se înlăuntrul cetăţii, căci, aşa cum spune un proverb, „dacă şeihul unui trib a murit, flacăra lui s-a stins".

Şi astfel s-a sfîrşit bătălia cumplită dintre tribul Hilal şi tribul Uşaiqar, pe care nimeni n-o plănuise, căci se întîmplă uneori ca astfel de nenorociri să se abată asupra unui neam, nevoindu-l să se lase prins în şuvoiul luptei fără ca el s-o dorească.

Barzii din Banu Hilal obişnuiau să cînte bătăliile şi izbînzile lor în imnuri şi qaside ce s-au transmis din generaţie în generaţie pînă la noi, căci stihurile lor se ţineau uşor minte, dăinuind peste veacuri. Mai aveau acei barzi frumosul obicei de a nu uita să pomenească în qasidele lor virtuţile şi meritele vrăjmaşilor. Nu le treceau sub tăcere şi nici nu le micşorau valoarea. Şi asta o socoteau, de bună seamă, tot spre fala tribului lor, căci nu era totuna să te avînţi în luptă şi să înfrîngi un laş sau să te măsori cu un erou şi să-l birui după multă stăruinţă.

Astfel a purces unul din barzii tribului Hilal şi cu peripeţiile acestei bătălii, iar qasida care le-a pomenit a fost îngînată din spiţă în spiţă, mărturisind deopotrivă vitejia tribului Hilal şi a celorlalte neamuri cu care s-a întrecut. Se prea poate ca această qasidă să fi fost mult mai lungă şi mai bogată în fapte şi mărturii despre vitejia unora şi altora, dar vremurile au tot cernut-o şi n-au mai ajuns pînă la noi decît cîteva stihuri, aşa cum vi le voi îngîna şi eu.

Rostit-a bardul tribului Hilal, zugrăvind apriga bătălie şi vrednicia ambelor oşti:

Şi, neam al lui Uşaiqar, ajuns-am şi la tine
Împinşi de setea cruntă spre văile tale line,
Dar tînăra cămilă ne-a fost înjunghiată
De-un om ce-a fost lovit-o cu sabia-i cea lată.
Ammar, stăpînul vitei, cumplit l-a osîndit
Căci braţul ce lovise la fel a fost lovit.

Strigat-au al lor neam şi ne-am strigat şi noi,
Căzut-au morţi duium, căci s-a stîrnit război.
Plecat-am cu gînd bun spre apă şi păşune,
Dar la Hadid emirul au alergat a-i spune.
Emirul lor cu lance, cu sabie şi zale
Spre călăreţii noştri în iureş se prăvale.
Diyab ben Ghanen însuşi pe urma lui porneşte,
Îl trage între dune şi-acolo-l dovedeşte,
Cu lancea-i meşterită năprasnic îl izbeşte,
Şi capul că-i retează şi zale-i risipeşte...

După aste versuri pe care vi le-am îngînat şi eu, rapsodul a contenit, dar, aşa cum prea bine ştiţi şi voi, peripeţiile tribului Hilal nu s-au oprit aici. Ele au continuat să se prefire asemenea zalelor unui lanţ despre care nu ştii nici de unde porneşte, nici unde se sfîrşeşte.

Solomon și corbul

A fost odată ca niciodată; a fost demult, demult, pe vremea profetului Solomon, fiul lui David[1], unul dintre profeții lui Allah. Toate cîte le voi povesti se întîmplau în vremea profetului Solomon, căruia i se dusese vestea în toate cele patru zări pentru înțelepciunea lui și nu era ființă omenească sau viețuitoare să nu asculte de cuvîntul lui. Cunoștea Solomon, fiul lui David – pacea și liniștea să domnească asupra lui[2]! – obiceiul și limba tuturor creaturilor lui Allah. Le știa pe fiecare, le înțelegea semnele și graiurile ciudate.

Și-așa se face că păsările, laolaltă cu multe alte făpturi, se adunau puzderie în jurul lui, umplînd pămîntul în fiecare zi, așternîndu-se la picioarele jilțului său, spunîndu-și fiecare păsurile și mai ales istorisindu-i înțeleptului tot ce vedeau în rătăcirea lor prin lume.

Tare mult prețuia înțeleptul poveștile lor, căci mintea lui cea luminată pătrundea miezul lucrurilor, înțelesul ascuns al întîmplărilor și bogăția cuvintelor celor mai simple.

Și, cum nici una dintre viețuitoarele acestei lumi nu ieșea din cuvîntul lui, i s-a părut ciudat preaînțeleptului că, dintre toate viețuitoarele care se adunau zilnic în jurul jilțului său, corbul era acela care venea ultimul și pleca primul. Și asta pentru că dimineața, după ce se adunau toate și se liniștea, se auzea și fîlfîitul de aripi al corbului, care sosea ostenit de atîta grabă și alergătură, iar cînd celelalte viețuitoare abia începeau pregătirile de plecare, care încotro o chemau nevoile vieții, corbul se ridica deodată în văzduh, îndepărtîndu-se primul, la fel de grăbit precum sosise.

---

1. Solomon (în rostirea arabă Sulayman), rege al Israelului (973-933 î.e.n.), fiu și succesor al lui David. El a acordat o atenție deosebită organizării administrației, construcțiilor și economiei regatului. A construit templul și palatul regal din Ierusalim. Înțelepciunea sa a rămas proverbială în întregul Orient, numeroase referiri în acest sens găsindu-se în Biblie și în Coran.
2. Formulă ce apare în scris sau în vorbire după pomenirea numelui unui profet.

Azi aşa, mîine aşa, pînă cînd, într-o bună zi, Solomon a chemat corbul lîngă el, dorind să afle pricina pentru care se purta atît de ciudat; bănuia înţeleptul că în spatele obiceiului păsării se află ceva neobişnuit.

— Care este pricina, făptură a lui Allah, de soseşti ultimul şi pleci negreşit primul în fiecare zi? l-a întrebat Solomon. Oare nu-ţi convine ceva din ce facem noi? Cineva te asupreşte ori te nedreptăţeşte sau nu vrei să dai ascultare poruncilor noastre şi te răzvrăteşti?

— Nimic din toate astea, preaînţeleptule Solomon. Îmi cer cu umilinţă iertare, profet al lui Allah, pentru purtarea mea nesocotită şi mă rog ţie să nu iei în nume de rău ce se întîmplă cu mine, căci nici unul dintre părinţii şi strămoşii mei nu s-a răzvrătit împotriva lui Allah şi a profeţilor lui. Numai necazurile sînt pricina purtării mele ciudate. Bătrîneţile şi nevolnicia tatălui meu mă ţin legat de cuibul lui, căci este atît de bătrîn, încît aripile nu-l mai ajută să zboare, iar penele i-au căzut toate, lăsîndu-l golaş şi fără apărare în faţa păsărilor de pradă. Mă tem, preaînţeleptule profet, să nu-l mănînce vulturii şi-l acopăr cu aripile mele, ocrotindu-l dimineaţa pînă cînd sînt sigur că toate păsările au plecat. Asta-i pricina pentru care sosesc aici ultimul. Şi din aceeaşi pricină vă părăsesc cel dintîi, ca să ajung la cuib înaintea tuturor, să-mi desfac evantaiul larg al aripilor ocrotitoare peste părintele meu, ca să-l apăr pe bietul bătrîn care nu mai are puteri nici să fugă, nici să înfrunte vreun duşman.

Se zice că Solomon s-a bucurat mult de sinceritatea corbului, căci doar se ştie cît de mult preţuiau profeţii faptele cele bune. A rămas adîncit în gînduri preaînţeleptul Solomon, cugetînd la bătrînul corb şi la nestatornicia acestei lumi. Apoi l-a întrebat pe corbul cel tînăr:

— Şi cîţi ani să aibă oare părintele tău?

— Este tare bătrîn, preaînţeleptule, căci neamul nostru a fost sortit de Allah să trăiască mult. Are trei sute de ani!

— Ştiu că este greu pentru tine, dar străduieşte-te şi adu-l pe bătrînul corb aici, la noi, căci tare multe trebuie să fi văzut într-o viaţă atît de lungă. Îl vom ruga să ne povestească şi nouă cele mai ciudate şi mai neobişnuite întîmplări ce i-a fost dat să le trăiască.

— Am înţeles şi mă supun ţie, profet al lui Allah! a răspuns corbul şi s-a şi ridicat în văzduh, bătînd aerul cu aripile lui puternice, grăbindu-se spre cuibul în care-l aştepta temător bătrînul fără apărare.

Îndată ce-a ajuns, i-a spus pe nerăsuflate:

— Dorinţa şi porunca profetului Solomon este să te duc la el chiar acum.

— Dar ce poate să vrea preaînţeleptul Solomon de la mine? a întrebat bătrînul corb plin de uimire. Nu mai sînt decît un biet leş lipsit de viaţă şi de apărare. Auzul şi văzul mi-au slăbit, trupul mi s-a moleşit, iar înfăţişarea

mea nu-i plăcută nimănui. Toată frumusețea păsărilor stă în penele lor, iar eu am rămas doar cu un amărît de puf răzleț. Cum să mă înfățişez în starea asta jalnică dinaintea lui Solomon? Nu mi-a mai rămas decît puterea de a vorbi. Graiul este tot ce am, fiule! Dar facem cum zici tu! Numai să ştii că eu am terminat cu viața. Socotesc că mi-ajung trei sute de ani şi n-aş mai vrea să văd pe nimeni, după cum trebuie să ştii că nici nu mă mai tem de nimeni. Nu-mi mai doresc altceva decît să mor liniştit în cuibul meu, căci în viața asta n-au mai rămas pentru mine decît dureri şi boli, gînduri negre şi vise urîte. Şi pe lîngă toate astea mai sînt şi o grea povară pentru tine, care a ajuns să te lege de cuibul ăsta ca nişte cătuşe grele de fier. Nu poți să vezi nimic din lumea asta, din tot ce-ai dori, căci te-am făcut prizonierul cuibului meu!

— Să nu-ți faci griji pentru mine! a sărit corbul cel tînăr. Toate astea nu sînt decît datoria noastră față de cei care ne-au adus pe lume. Şi socotesc că oricum sîntem datori să dăm ascultare chemării lui Solomon. Te voi purta cu cuib cu tot pe spatele meu şi vom ajunge cu bine, căci Allah ne va ajuta cu siguranță!

Corbul şi-a desfăcut aripile larg şi, purtînd pe spate cuibul cu bătrîna pasăre de trei sute de ani, a planat uşor pînă ce-a ajuns la profetul lui Allah.

Înțeleptul Solomon şi-a trecut atunci mîna cu blîndețe peste trupul golaş şi neputincios şi îndată acesta s-a acoperit cu pene negre şi strălucitoare. Apoi a suflat peste trupul măcinat de bătrînețe şi iată că pasărea şi-a recăpătat puterea şi vioiciunea de altădată.

Privindu-l cu luare aminte, Solomon a observat că bătrînul corb nu vede decît cu un ochi şi-atunci a început a-l întreba ce necazuri a cunoscut în viața lui şi cum şi cînd şi-a pierdut ochiul. Şi l-a mai rugat înțeleptul Solomon să-i povestească întîmplările şi pățaniile pe care le crede el a fi cele mai ciudate din tot ce văzuse şi trăise în lunga lui viață.

— Ooh, preaînțeleptule Solomon, atîtea au văzut ochii mei în lumea păsărilor şi a necuvîntătoarelor, că nu ne-ar ajunge ani să le povestim toate cîte au fost. Dar cele mai ciudate lucruri şi întîmplări pe care le-am văzut şi le-am trăit au fost din lumea şi viața oamenilor. Poate cea mai ciudată dintre ele este aceea care m-a făcut să-mi pierd ochiul.

— Atunci, povesteşte-ne-o şi nouă, bătrîne şi falnice corb, l-a îndemnat Solomon, căci multe sînt de ştiut şi de învățat pe lumea asta şi multe ne vor rămîne încă necunoscute, pe care numai Allah le poate şti.

Şi s-a apucat atunci bătrînul corb să-şi depene amintirile, străduindu-se la început cu greu să urmărească firul lor şi să aleagă din noianul de întîmplări pe cele ce le credea de mult uitate:

— În tinerețea mea, a început corbul, am peregrinat mult, preaînțeleptule Solomon. Eram puternic şi-mi plăcea să străbat liber văzduhurile, să mă las

în voia zborului şi-a vîntului, să străbat distanţe mari şi să văd mulţimea aşezărilor omeneşti de pe întregul pămînt. Îmi plăcea să văd oamenii şi aşezările lor, căci acolo îmi găseam şi hrana cea mai bună şi vedeam şi lucrurile cele mai ciudate. Şi, oricît de mult mă furau frumuseţea şi belşugul unor ţinuturi, nu mă lăsam robit de ele. Zburam spre alte locuri mînat de curiozitatea şi neastîmpărul tinereţii mele. Şi-apoi aveam obiceiul să mă întorc după o vreme să văd ce s-a mai întîmplat cu aşezările oamenilor pe care le cunoscusem, căci toate se schimbau cu repeziciune în ochii mei şi toate îmi păreau noi şi ciudate, iar fiinţele omeneşti tare slabe şi repede pieritoare de pe acest pămînt. M-am oprit în drumurile mele într-un oraş falnic ce părea răsărit ca din basme: era înconjurat pe de-a-ntregul cu un gard de aur şi deasupra lui se înşirau în trepte terase minunate, şi ele cu totul şi cu totul din aur. Se vedea cît de colo că locuitorii lui erau oameni tare bogaţi şi se bucurau de un belşug cum nu mai văzusem nicăieri pe unde umblasem şi nici n-aveam să mai văd vreodată. Înfăţişarea oraşului m-a uimit şi m-a atras atît de puternic, preaînţeleptule Solomon, încît m-am aşezat pe unul dintre garduri să privesc ce se întîmplă în cetatea aia minunată. Şi-am rămas acolo nemişcat ceasuri întregi, ca fermecat. Parcă o mînă nevăzută mă ţintuise locului. Toate erau altfel decît în alte părţi ale lumii pe unde umblasem – şi planul cetăţii, şi întăriturile ei, şi construcţiile trainice din piatră colorată care-ţi luau ochii, şi oamenii ei îmbrăcaţi în straie atît de frumoase, cum nu se văd în alte locuri decît prin palatele stăpînitorilor. Tot stînd acolo ţintuit locului, pe zid, m-a zărit un bărbat dintre locuitorii oraşului şi numai după cîteva clipe m-am trezit că iese pe una din porţile cetăţii, trăgînd după el o cămilă. S-a apropiat, a înjunghiat cămila şi m-a îndemnat să mănînc, spunîndu-mi că a sacrificat-o pentru mine, ca semn al ospitalităţii acelei cetăţi. Am coborît de pe zid, m-am ospătat straşnic şi-am continuat să privesc viaţa şi obiceiurile acelui oraş şi să mănînc din carnea cămilei preţ de o săptămînă, pînă ce am terminat-o. Apoi mi-am luat zborul şi-am continuat să umblu dintr-un ţinut în altul, dar fără să sper că voi mai întîlni undeva ospitalitatea acelei cetăţi de basm. Uneori, cînd răbdam zile întregi de foame, îmi venea a crede că această cetate nici n-a existat vreodată decît în închipuirea mea. Dar pe atunci puteam să rabd şi să îndur multe, preaînţeleptule Solomon, căci tinereţea poate orice! Tot rătăcind aşa prin lume, m-au furat locurile şi priveliştile noi şi curiozitatea m-a purtat tot mai departe de oraşul ce fusese atît de ospitalier cu mine. Dar deodată, prin cine ştie ce minune, căci multe, întortocheate şi necunoscute sînt căile lui Allah, mi-am amintit de bogata cetate cu ziduri şi terase din aur şi mi s-a făcut, aşa, din senin, un dor năprasnic s-o văd iarăşi. Şi-am bătut multă cale, zburînd ziua şi noaptea,

aproape fără popas, ca mînat de-o mînă nevăzută, spre cetatea ospitalității, cum o numisem eu numai pentru mine, căci nimeni nu-mi spusese numele ei. Am ajuns frînt de osteneală şi după cîteva rotocoale, sus, deasupra ei, am coborît pe una dintre terasele în trepte şi nu mică mi-a fost mirarea văzînd că toate zidurile erau acum din argint. E drept că trecuse vreme îndelungată de cînd o părăsisem, dar aşa o schimbare m-a mirat peste măsură. Şi m-am tot întrebat ce s-o fi petrecut acolo, dar nu puteam găsi nicicum răspunsul. Aşteptam să văd dacă şi locuitorii cetății s-or fi schimbat cumva şi ei şi mai ales dacă generozitatea lor mai era aceeaşi ca odinioară. După o vreme, m-a zărit un bărbat şi-a ieşit îndată pe una dintre porți, trăgînd după el un berbec. L-a sacrificat în apropierea mea, în afara zidului, şi-apoi mi-a făcut semn să cobor să mă ospătez, căci sacrificiul era semnul ospitalității acelei cetăți. Am coborît de pe zid şi m-am înfruptat cu poftă din carnea berbecului, căci nu mai avusesem parte de-o hrană ca lumea nici eu nu mai ştiam de cînd. Apoi am rămas acolo să privesc la viața locuitorilor cetății şi să mă ospătez cu carnea ce-mi mai rămăsese, dar asta n-a durat decît preț de cîteva zile, după care am părăsit oraşul cu mai multă părere de rău decît o făcusem prima oară. Se vede treaba, preaînțeleptule Solomon, că inima-mi spunea ceva; căci minunile nu țin cu anii, iar faptele bune sînt puține la număr. Şi iarăşi obiceiul şi nevoia m-au purtat pe drumuri din loc în loc, rătăcind tot mai departe de oraşul ospitalier. Şi-am întîlnit mulțime de oameni, tîrguri, sate şi caravane, beduini cu turmele, oraşe şi cetăți mai mici şi mai mari, mai sărace sau mai bogate, dar nicăieri n-am văzut vreunul pe măsura oraşului ospitalității. Am tînjit după el şi m-am hotărît să mă întorc; tot mai mult îi duceam dorul şi drumul către el mi se părea tot mai lung. Cînd am ajuns, în sfîrşit, m-a năpădit tristețea, căci norii sărăciei şi amărăciunii începuseră să se abată şi asupra lui. Plutea un aer trist peste frumoasele terase care erau acum din fier. Priveam, preaînțeleptule Solomon, fără să înțeleg ce se întîmplă cu oamenii acelei cetăți. Mergeau încet şi trişti, privind aiurea, şi a trebuit să aştept mult şi bine pînă ce m-a zărit unul dintre locuitorii ei. L-am văzut curînd după asta, ieşind pe una dintre porți şi îndreptîndu-se spre mine: ducea sub braț o găină. A sacrificat-o şi mi-a făcut semn să cobor, căci jertfa era pentru ospățul meu. Am coborît de pe zid şi, cum eram flămînd de-atîta vreme, am terminat carnea ei din prima zi. Am plecat din oraş cu mult mai repede decît m-aş fi aşteptat şi decît am vrut şi cu mai multă părere de rău decît altădată. Presimțeam că belşugul lui, seninătatea şi ospitalitatea oamenilor erau pe sfîrşite şi nu le voi mai întîlni niciodată. Am pornit apoi din nou în lumea largă, gîndindu-mă cu tristețe la cît de nestatornică este această viață şi cît de amăgitoare sînt avuțiile ei. Mi-am continuat rătăcirea prin lume şi după o vreme – să fi fost

luni sau poate chiar ani, cine mai ştie, căci vremea trece repede – m-am întors din nou la oraşul pe care-l ştiam cel mai fericit şi mai ospitalier din lume. Am plutit în cercuri deasupra lui şi parcă nu-l mai recunoşteam – atît de mult se schimbase. Totul era trist şi dărăpănat: zidurile se cojeau, gardul ruginise, pe terase se ridicau vălătuci de praf şi se zbenguiau gunoaiele pe care le împrăştia vîntul. Oamenii erau slabi şi zdrenţuiţi, iar în priviri le lucea spaima. Ce mai încolo şi-ncoace, o sărăcie lucie! „Slavă celui care le schimbă pe toate şi rămîne neschimbat!", îmi ziceam eu şi mă minunam cum de-au putut ajunge locuitorii acelui oraş, după atîta belşug şi fericire, într-o stare atît de jalnică. Şi, tocmai cînd mă gîndeam eu aşa, n-am observat venind spre mine un bărbat dintre locuitorii acelui oraş, care s-a apropiat tiptil, iar cînd a ajuns aproape, m-a ţintuit cu o piatră şi m-a lovit drept în ochiul stîng, lăsîndu-mă fără el. Ajunsese atît de sărman, încît voia să mă doboare că să-şi alunge cu carnea mea chinurile foamei. Piatra care m-a lovit şi m-a făcut să-mi pierd pe jumătate vederea a venit de la un om de la care nu mă aşteptam nici în ruptul capului să-mi facă vreodată un rău. Numai nevoia cumplită şi disperarea îl aduseseră, profetule, în stare să lovească o biată pasăre înfometată. În alte vremuri ar fi putut să fie unul dintre cei care mă ospătau cu atîta generozitate. Am zburat de pe zid şi m-am îndepărtat de nefericita cetate de la care nu mai aşteptam nimic bun. Abia mai vedeam drumul, căci mă dureau şi ochiul şi sufletul. Nu puteam pricepe, înţeleptule Solomon, cum au ajuns oamenii acelui oraş să înlocuiască bunătatea şi generozitatea lor nemaiîntîlnită cu atîta răutate şi perfidie. Ştiind că tot ce-a fost bun s-a dus şi că n-au mai rămas decît relele, nu m-am mai abătut spre cetatea gîndurilor mele mulţi ani. Dar iată că o dată soarta m-a purtat într-acolo, fără să vreau. M-am mirat cînd am ajuns în locurile ştiute şi mi-am zis că, dacă tot m-au purtat vînturile spre ea, n-ar strica să arunc o privire să văd ce-a făcut timpul din cetatea ce n-avea asemănare pe pămînt. De data asta eram păţit şi nu trebuia să mă mai las păcălit. Se ştie doar că acela care este în stare să se păzească nu poate fi muşcat de două ori de şarpele ce iese din aceeaşi gaură. Am plutit în cercuri, lăsîndu-mă tot mai jos deasupra locului unde ştiam că se află oraşul, dar n-am mai văzut nici o urmă din el. Am coborît din înalturi, pînă am ajuns pe pămînt, şi tot nu l-am găsit. Dispăruse cu totul, de parcă mîna unei vrăjitoare îl ştersese de pe faţa pămîntului. Pe locul lui de altădată se îngrămădiseră nisipurile, aşa încît să dispară orice urmă. Parcă-l înghiţise pămîntul sau nu fusese acolo de cînd lumea. Dar el a fost, preaînţeleptule Solomon, sînt sigur de asta, aşa cum sînt sigur că mă aflu acum în faţa profetului lui Allah. Am zburat pe vîrful dunelor celor mai înalte şi-am privit departe în zare, cît

putea cuprinde ochiul meu cel teafăr, dar n-am zărit ţipenie de om sau vreo altă fiinţă care să-mi poată spune ceva despre soarta oraşului. M-am îndepărtat cu frica în suflet, să nu se abată şi asupra mea pedeapsa şi chinurile ce dăduseră peste oamenii acelui oraş, căci numai un blestem cumplit putea să şteargă o asemenea cetate minunată de pe faţa pămîntului.

Bătrînul corb şi-a încheiat povestea, dar nimeni nu scotea nici o vorbă. Dispariţia cetăţii atît de înfloritoare îi întristase pe toţi. Într-un tîrziu, corbul cel bătrîn de trei sute de ani rupse tăcerea:

— Aceasta-i, preaînţeleptule Solomon, cea mai ciudată întîmplare din viaţa mea!

— Ai mai şti acum, bătrîne corb, unde se află oraşul acela? l-a întrebat Solomon după o clipă de gîndire.

— Desigur, preaînţeleptule profet, cunosc locul acelei cetăţi tot aşa de bine cum îl cunosc pe cel ce m-a adus aici. Aş putea să uit toate cîte mi s-au întîmplat în lunga mea viaţă, dar oraşul acela minunat niciodată!

— Să mergem, atunci, în locul cu pricina, bătrîne corb! a zis Solomon, fiul lui David, ridicîndu-se din jilţ.

Şi s-au urcat Solomon şi sfetnicii săi pe covorul fermecat şi-au zburat cu cei doi corbi deasupra lor pînă ce au ajuns în inima deşertului. Atunci au văzut corbul cel bătrîn coborînd pe cea mai înaltă dună de nisip şi s-au lăsat şi ei în jos, aşezîndu-se lin pe aceeaşi dună.

— Aici este locul oraşului dispărut, preaînţeleptule Solomon, a spus corbul fîlfîindu-şi aripile.

Profetul Solomon, fiul lui David, s-a uitat neîncrezător la nesfîrşita întindere de nisipuri, unde nu se vedea nici urmă de aşezare şi nici ţipenie de făptură, şi l-a mai întrebat o dată pe corb:

— Eşti tu oare sigură, pasăre năzdrăvană, că ăsta-i locul cetăţii fără pereche-n lume?

— În faţa profetului lui Allah îmi pun capul zălog pentru ce spun. Şi ştiu prea bine că-mi va zbura, dacă nu spun adevărul. Iar dacă n-aveţi încredere în vorbele mele, încredeţi-vă în cele trei veacuri pe care le-am trăit! a mai întărit corbul, fîlfîindu-şi aripile.

Solomon, fiul lui David, şi-a lăsat privirile să rătăcească îndelung peste marea de nisipuri, s-a întors pe rînd spre cele patru zări şi a chemat vînturile să i se înfăţişeze de îndată.

Cît ai clipi, au sosit şuierînd cumplit în vîrtejuri cele patru vînturi.

— Aici, sub muntele ăsta de nisip, au fost cîndva oameni, i-a spus Solomon vîntului de miazăzi. Aş vrea să sufli peste nisipurile astea şi să le duci departe de-aici!

Vîntul de miazăzi şi-a cerut iertare, recunoscînd cu umilinţă că este mult prea slab să poată îndeplini o asemenea poruncă. N-avea puterea să mute din loc uriaşul munte de nisip.

Atunci Solomon s-a adresat vîntului de miazănoapte, rugîndu-l să sufle cu putere şi să ducă departe nisipurile de peste oraşul îngropat. Dar vîntul de miazănoapte şi-a cerut şi el iertare, fiind prea puternic pentru a îndeplini porunca. Dacă s-ar fi încumetat să stîrnească dunele din jur cu puterea lui adevărată, n-ar mai fi rămas piatră pe piatră şi nici grăunte pe grăunte de nisip, în tot deşertul. Solomon îi cunoştea prea bine puterea şi s-a temut şi el că stîrnirea vîntului de miazănoapte ar putea să distrugă şi să mături în calea lui orice urmă din oraşul îngropat.

Apoi profetul lui Allah s-a adresat vîntului de răsărit, dar şi acesta şi-a cerut iertare cu smerenie, pentru că nu se încumeta să sufle nisipurile, căci puterea lui stîrnea vîrtejurile cumplite, care distrugeau totul în calea lor, luînd cu ele şi speranţa de a mai găsi ce căutau.

Nu mai rămăsese decît vîntul de apus, care a ascultat porunca lui Solomon şi s-a legat s-o îndeplinească, cerînd un răgaz de o zi şi o noapte ca să ridice nisipul de peste oraş.

— Fii cu mare băgare de seamă, i-a poruncit Solomon, să nu clinteşti nici o piatră din zidurile cetăţii. Totul să rămînă precum a fost cînd s-a întîmplat nenorocirea.

Vîntul de apus s-a apucat cu nădejde de treabă, spulberînd nisipul, iar Solomon cu sfetnicii săi şi cele două păsări s-au ridicat în văzduh, întorcîndu-se în cetatea lor.

Peste o zi şi o noapte s-au întors în locul ştiut şi nu-şi puteau crede ochilor. Acolo unde domnise liniştea încremenită şi înfricoşătoare a nisipurilor, se afla acum un oraş întreg, în ale cărui porţi mai lovea încă vîntul. Priveau cu toţii uimiţi la zidurile puternice care-l înconjurau şi care-ar fi putut înfrunta atacul celor mai falnice oşti, dar care nu putuseră izbăvi oraşul de puterea celui atotputernic, ce înfrînge toate puterile şi chiar pe uriaşi. Toate casele erau întregi şi toate lucrurile încremenite pe locurile lor, de parcă mîna vrăjitoarelor oprise timpul în loc. Numai oamenii dispăruseră cu toţii, făcînd să moară cetatea.

Solomon a pus crainicii să strige pe toate ulîţele oraşului să afle dacă vreo fiinţă a mai rămas în viaţă printr-o minune. Şi mult s-au minunat cînd au auzit un glas ce venea din adîncul unui puţ. Era un şarpe care glăsuia din întunericul puţului aproape acoperit de nisip.

Solomon s-a aplecat pe marginea fîntînii şi-a întrebat şarpele ce ştie de pricina pierii locuitorilor oraşului.

— Preaînțeleptule profet, i-a răspuns șarpele, eu sînt acela care i-a ucis pe toți locuitorii acestei cetăți. După ce-au murit oamenii și s-au uscat plantele, s-au năpustit vînturile deasupra orașului, pînă ce l-au acoperit pe de-a-ntregul și l-au preschimbat în dune de nisip, fără urme de viață.

— Și cum ai izbutit tu să ucizi un oraș întreg? se minună Solomon.

— N-a fost prea greu, înțeleptule Solomon, căci m-am ascuns în singurul puț din oraș în care se afla apă bună de băut și m-am încolăcit în una dintre grotele lui, în apropiere de izvor. Apoi, am băut apă cît am putut, pînă cînd mi s-a umplut burta. Am ținut apa, care s-a amestecat cu veninul meu, și pe urmă am vărsat-o în puț ca să se otrăvească toată apa. Și toți care au băut din ea au murit. Astfel, i-am răpus pe toți locuitorii orașului.

Uimit de spusele șarpelui năzdrăvan, Solomon l-a mai întrebat:

— Și cine ești tu și cum de te-ai încumetat la o asemenea faptă? Ce pricină te-a făcut să ucizi atîția oameni?

— Numele meu este Lus, a răspuns șarpele. Nu pot spune că am avut o pricină anume cu locuitorii orașului. Mai degrabă am fost împins de firea mea și de frica de oameni, căci, dacă m-ar fi descoperit, m-ar fi ucis ei pe mine, fără să le fac nici un rău. Iar dacă mi-a stat în putere să fiu eu primul care s-o fac, atunci am socotit că e dreptul meu.

— Ieși din puț! i-a poruncit Solomon șarpelui Lus. Să văd puterea și vrerea lui Allah, care te-a creat printre viețuitoarele acestei lumi.

— Mi-e teamă de oameni, profetule, și numai în cuvîntul tău mă pot încrede. Dacă te pui chezaș că nimeni nu-mi va face rău, voi da ascultare poruncii.

— În paza lui Allah sînt toate creaturile lui și după legea lui îți poruncesc să ieși la lumina zilei, i-a mai zis Solomon.

Cînd șarpele s-a ivit din puț, s-a lăsat o tăcere grea peste tot locul. Nimeni nu se încumeta nici să respire. Aveau înaintea ochilor lor o viețuitoare care distrusese o cetate întreagă. „Nu e decît voința și pedeapsa lui Allah în toate", își ziceau ei.

Șarpele a început să curgă și să se încolăcească, umplînd locul din jurul puțului și împingînd cercul oamenilor din ce în ce mai departe spre margini. Movila ce se ridica din trupul încolăcit al șarpelui creștea văzînd cu ochii, sub privirile îngrozite ale sfetnicilor profetului. Sătul de-atîta așteptare, Solomon l-a întrebat:

— A cîta parte din trupul tău a mai rămas în puț?

— Mai este destul, preaînțeleptule! Cînd ai să vezi o dungă vineție pe spinarea mea, să știi că acolo se află jumătatea corpului meu, a răspuns șarpele, mișcîndu-se la fel de încet ca și pînă atunci.

A tot continuat să se încolăcească, punînd la încercare curajul oamenilor din jur şi răbdarea lui Solomon, căci corpul său părea să n-aibă sfîrşit.

În ăst timp, Solomon nu şi-a mai luat ochii de pe spinarea şarpelui şi, cînd, în sfîrşit, s-a ivit şi dunga vineţie, profetul lui Allah a ridicat sabia şi a lovit cu toată puterea peste dunga cu pricina, chiar acolo unde era jumătatea trupului jivinei otrăvitoare, despicîndu-l în două. În aceeaşi clipă şarpele şi-a dat duhul.

Toţi sfetnicii au scos suspine de uşurare, numai unul dintre ei a îndrăznit să-l întrebe pe Solomon profetul:

— Preaînţeleptule Solomon, cum de-ai ucis vieţuitoarea asta, una dintre creaturile lui Allah, după ce-ai pus chezaş cuvîntul tău că nimeni nu-i va face nici un rău?

— Voinţa lui Allah este în toate, fiule! Oare nu ştie sfetnicul meu vorbele lui Allah care spun: „Ucigaşul trebuie să moară ucis"[1]? Ce să mai zicem de fapta celui care a ucis nu un suflet, ci pe toţi locuitorii unei cetăţi? Ţine minte, fiule! a mai spus profetul Solomon. Îl scoţi pe duşman din ascunzişul lui, punîndu-te chezaş în numele lui Allah, şi-l ucizi după legea lui Allah, căci în toate numai voinţa lui este. Vrerea lui Allah l-a trimis pe Lus pe capul cetăţii celei fără de asemănare, poate pentru a pedepsi trufia ei. Dar unealta care a ucis trebuie şi ea să fie ucisă, după legea lui Allah, şi să rămînă în veci de învăţătură pentru toţi cei ce cred şi pentru cei ce nu cred.

Apoi Solomon a poruncit să se taie capul şarpelui, şi i s-a tăiat, şi să i se smulgă dinţii, şi i s-au smuls. După aceea a poruncit să se pună dinţii şarpelui Lus pe porţile cele mari ale cetăţii, să-i vadă toţi cîţi se vor abate prin ea şi să ia aminte.

După ce-a trecut primejdia şi s-a răspîndit povestea lui Lus, s-a dat sfoară în ţară şi-n cele patru vînturi că oraşul cel fără de pereche este liber şi la adăpost de orice primejdie şi îndată lumea a năvălit să se aşeze pentru totdeauna în cetate, căci i se dusese vestea pentru belşugul şi frumuseţea ei. Şi s-a populat din nou cetatea; i s-a refăcut bogăţia şi-a înflorit şi-a început iarăşi să semene cu oraşul fără pereche de odinioară, al cărui nume nu-l ştia însă nimeni. Acum oraşul ajunsese să fie cunoscut după dinţii lui Lus, care întîmpinau pe oricine intra pe poarta cea mare a cetăţii. Oricine întreba ceva despre ei primea unul şi acelaşi răspuns: *nab lus*, adică dintele lui Lus. Toată lumea care se perinda prin cetate, de departe şi de aproape, venea, pleca sau rămînea acolo pentru totdeauna voia să afle mai întîi povestea dintelui din poarta cea mare a cetăţii - povestea lui *nab lus*. Aşa a ajuns

1. Este posibil ca acest verdict atît de categoric să apară în una dintre tradiţiile despre Profet, căci în Coran nu se întîlneşte.

oraşul să fie cunoscut pretutindeni cu numele *Nab Lus*[1], căci numele cel vechi nu-l ştia nimeni. Cum uitarea ţine şi ea de cele omeneşti, peste povestea lui *nab lus* s-a aşternut colbul şi puţini sînt aceia care-şi mai amintesc de ea şi de învăţămintele ei. Dar este lucru neîndoielnic că oraşul a rămas cu numele Nablus pentru totdeauna. Povestitorul nu ştie să vă spună întocmai unde se află el şi nici nu ştie dacă lumea l-a uitat sau nu.

1. Este foarte probabil ca legenda să se refere la oraşul Nablus din Palestina.

Povestea celor două perle

A fost odată ca niciodată. A fost odată, în vremuri de demult, undeva în lume, într-un loc tare departe, un regat întins de nu i se mai ştiau marginile şi atît de bogat, că nu i se mai cunoşteau avuţiile, şi aşa de puternic că se temeau toţi duşmanii de oştile lui. I se dusese vestea în lume, peste mări şi ţări, aşa încît poveştile despre regatul acela au ajuns chiar şi pînă la noi, deşi el a dispărut de mult şi nimeni n-ar mai putea spune astăzi unde a fost.

Se zice că sultanii acelui ţinut întins şi binecuvîntat erau şi ei oameni destoinici, cunoscuţi din tată în fiu pentru vitejia şi dreptatea lor. S-a întîmplat însă într-o vreme, în lungul şir al anilor, să-i vină rîndul la cîrmuirea acelui regat unui sultan mult prea tînăr, care s-a lăsat furat de ispita plăcerilor şi uşurinţa tinereţii. Şi, cum oameni lipsiţi de credinţă s-au aflat întotdeauna, s-au găsit destui sfetnici haini care să se adune în jurul lui, să-l încurajeze la viaţa de huzur şi să-l împingă pe drumuri rele, care să-l ducă şi pe el şi regatul său la pierzanie. Şi azi aşa, mîine aşa, pînă cînd l-au părăsit toţi sfetnicii înţelepţi şi n-a mai avut în jurul lui nici măcar un suflet de credinţă şi de nădejde cu care să se ajute la nevoie.

Toţi emirii şi valiii pînă în cele mai îndepărtate ţinuturi ale împărăţiei au luat seama la sultanul care trăia cu capul în nori, fără să-i pese de treburile regatului. Toate rămăseseră în seama lor şi în dauna supuşilor, care ajunseseră la sapă de lemn şi erau gata să-şi ia lumea în cap.

Treburile ţării mergeau tot mai prost şi, pe măsură ce huzurul în care trăia sultanul sporea, regatul se ruina văzînd cu ochii. Toată lumea vedea, ofta şi se plîngea, numai sultanul habar n-avea de nimic, crezînd că supuşilor lui le-a pus Allah mîna-n cap. Şi cum să nu fie aşa, dacă mulţimea de linguşitori, care se adunau în jurul sultanului ca muştele la miere, îi împuiau urechile, din zori şi pînă-n noapte, cu minciuni gogonate. Norodul ajunsese să rabde de foame, căci piereau vitele cu duiumul şi se prăpădeau recoltele, iar supuşii n-aveau parte de-o clipă de tihnă; nu puteau nici să trăiască, nici

să muncească de nedreptatea naipilor şi valiilor care-i alergau la tot felul de corvezi şi le luau şi pielea de pe ei. Secau canalele şi fîntînile, se prăpădeau caravanele pe drumuri şi nu mai ajungeau în tîrguri. Se plîngeau supuşii că nu mai au hrană nici pentru ei, nici pentru vite, dar cine să audă? Cei care trebuiau să îndrepte lucrurile erau surzi şi muţi. E drept că s-au mai găsit şi oameni de bună-credinţă care s-au zbătut şi şi-au pus capul în primejdie s-ajungă în faţa sultanului să i se plîngă. Dar să răzbată pînă la sultan, nici vorbă! Stăteau cerberi de pază în şapte rînduri, să n-ajungă nici musca, de teamă să nu afle cumva adevărul, căci mînia şi pedeapsa ar fi fost cumplite.

Şi astfel, starea jalnică a supuşilor se înrăutăţea şi mai mult, nenorocirile sporeau, nemulţumirea clocotea, urzelile din jurul sultanului se îndeseau, iar el, în naivitatea lui, îi aducea mulţumiri Celui-de-Sus pentru fericirea cu care-i binecuvîntase regatul.

Norodul a început să murmure, căci lumea se săturase pînă-n gît de corvezi şi dări. Aşa se face că într-o bună zi locuitorii unuia dintre oraşele acelui regat cu oameni harnici şi destoinici s-au adunat şi s-au sfătuit cu bătrînii lor să vadă ce-i de făcut, pînă nu se prăbuşeau cu toţii, căci se terminase şi ultimul bob de răbdare şi de speranţă. Bătrînii i-au sfătuit să meargă la un om ce trăia retras în casa lui cu grădină de la marginea oraşului, cunoscut tuturor cu numele Înţeleptul. Asta pentru că era un om tare învăţat şi răbdător şi găsea întotdeauna răspunsul pentru toate pricinile şi necazurile cu care i se înfăţişau locuitorii acelui ţinut.

I s-au plîns ei de tirania şi nedreptatea care domnea în tot locul şi l-au vestit despre dorinţa lor de a-i schimba pe emirii şi valiii cei haini, căci altfel vor distruge totul, mai rău decît lăcustele şi decît orice altă pedeapsă din cer.

— Oameni buni, ce-mi cereţi voi nu-i lucru uşor. Nu se poate ajunge la sultan cu una, cu două, căci hainii îl păzesc cu străşnicie. Numai cu mintea le-am putea veni de hac. Daţi-mi un răgaz, le-a cerut Înţeleptul, căci trebuie să chibzuiesc bine înainte de a alege o cale prin care să izbutim să le frîngem cerbicia.

Bieţii oameni erau de acord cu orice, numai pentru un bob de nădejde care să le lumineze viaţa, căci întunericul se făcuse atît de des în jurul lor, încît credeau că a venit sfîrşitul lumii. Apoi s-au întors la casa înţeleptului, aşteptînd răspunsul cu sufletul la gură.

— Oameni buni, a început înţeleptul, cu faţa luminată, cred că am găsit o cale sigură pentru a pătrunde la sultan. Odată ajuns acolo, o să mă ajute Allah şi-l voi dăscăli eu bine, pînă ce va pricepe sultanul nostru cum stau lucrurile în împărăţia lui. Numai de piatră dac-o fi n-o să-l doară inima de ce i-or auzi urechile!

Cînd au auzit oamenii răspunsul Înțeleptului, au început cu toții să îi aducă rugăciuni de slavă și mulțumire celui Atotputernic, căci le îndrumase pașii acolo unde trebuia. Apoi s-au pus să-l descoase pe izbăvitorul lor, cum să facă și ce să facă pentru a-l ajuta cum s-or pricepe și cum or putea ca să meargă treaba mai repede.

– Să vă străduiți, oameni buni, de unde-ați avea, de unde nu, să adunați două oale mari cu bani – una cu aur și alta cu argint – și, după ce gătăm treaba, se vor întoarce ele cu vîrf și îndesat. Alegeți unul mai isteț dintre voi, căruia îi voi încredința taina acestei comori, și-apoi duceți-vă care pe unde aveți treburi și rugați-vă lui Allah să m-ajute și să v-ajute și vouă.

S-au sfătuit degrabă între ei și-au ales un flăcău vînjos și isteț să-i ajute Înțeleptului la treabă și-apoi s-au dus care încotro. Înțeleptul l-a tras deoparte pe flăcăul cu pricina și i-a șoptit:

– Tu, flăcăule, să iei cele două oale cu bani și să le îngropi pe fiecare în cutare și în cutare loc și să pui pe deasupra semnele astea pe care le cunoșteam numai noi doi. Taina rămîne între noi doi, căci, dacă vor fi mai mult de patru ochi și patru urechi care s-o știe, atunci o va afla o lume întreagă și toată zdroaba noastră va fi în van. Acum te du degrabă și fă totul precum ți-am spus. Cînd ești gata, îmi dai de veste.

N-a trecut mult și Înțeleptul a primit semn de la flăcăul cel isteț că totul s-a făcut precum le-a fost înțelegerea. Atunci a plecat și el în tîrg, și-a ales cele mai bune veșminte de drum și straiele de sărbătoare pe care le-a găsit și-a purces spre cetatea sultanului. Cînd a ajuns acolo, a tras la un han mare și arătos, aproape de palatul cîrmuirii. Și-a pus cele mai frumoase straie și, cu o înfățișare ce făcea trecătorii să se dea sfioși la o parte din drumul lui, cu plecăciuni, s-a apropiat de poarta palatului și i-a zis străjii:

– Spune-i căpeteniei străjilor că eu sînt străin de regatul vostru și vin de undeva, de departe, să-l salut pe măritul sultan și să-i spun în mare taină un vis care-l privește numai pe Măria Sa.

– Pune aici, pe hîrtie, tot ce ai de spus și dă-mi-o să i-o duc sultanului, i-a zis mai-marele străjii, cînd l-a văzut, și s-a uitat bănuitor la el.

– Povestea-i lungă și întortocheată, a răspuns Înțeleptul. Sînt prea multe semne încîlcite pe care trebuie să le dezlege cel ce va povesti visul, iar qalamul[1] nu este în stare, fiule, să tălmăcească așa cum face graiul omenesc. Mergi și cere-le sfetnicilor lui să mă ducă în fața Măriei Sale, căci visul le va fi de mare folos, și lor, și sultanului.

1. *Qalam* (< grec. *kalamos*, „trestie") este un vechi instrument folosit pentru scrierea arabă, constînd într-un tub de trestie cu un vîrf ascuțit. Pentru fiecare tip de grafie era nevoie de un *qalam* special.

Mai-marele străjii continua să se uite lung la străinul din faţa lui, scărpinîndu-se nedumerit după ureche. Ştia el prea bine că nu va reuşi nicicum să-l înfăţişeze pe străin sultanului, căci zidul din jurul Măriei Sale era înalt şi greu de trecut. Avuseseră hainii grijă să nu lase nici o portiţă de intrare. A tot stat şi s-a gîndit cum să facă, cum să dreagă, căci înfăţişarea străinului parcă-l vrăjise. Avea omul acela sosit de departe o privire atît de calmă şi de pătrunzătoare, de parcă-i poruncea fără cuvinte şi-l conducea unde voia el. Aşa încît s-a încumetat să-l vestească pe sultan, fie ce-o fi. A pîndit o clipă prielnică şi s-a strecurat la suveran nevăzut de nimeni, spunîndu-i Măriei Sale că un străin cu o înfăţişare tare aleasă doreşte să fie primit pentru a-i povesti Luminăţiei Sale un vis ciudat ce-l priveşte pe el şi tronul său. Sultanul, curios şi sătul să tot vadă numai figurile sfetnicilor săi, din zori şi pînă-n noapte, s-a învoit pe dată şi a poruncit să fie adus străinul, pe care-l credea a fi vreun magician sau ghicitor.

De cum a intrat, înţeleptul s-a înclinat cu plecăciuni adînci în faţa sultanului şi i-a grăit cu vorbe meşteşugite, încît Măria Sa a fost tare bucuros să stea de taină cu oaspetele său. Şi numai după ce-au tăifăsuit ei despre cîte-n lună şi-n stele, sultanul şi-a amintit şi de visul despre care-i vorbise mai-marele străjilor şi l-a întrebat:

— Am înţeles că ai a-mi povesti un vis ciudat care priveşte împărăţia. Nu-mi spui nimic despre asta?

— Mărite sultan, să-mi fie cu iertare, că m-am folosit de şiretlicul ăsta ca să fac straja să m-ajute, căci altfel n-aş fi ajuns nicicum aici. Ce am eu de spus nu este un vis, ci un lucru de mare taină. Allah m-a înzestrat cu un dar deosebit: cunosc graiul tuturor păsărilor. Nici un ciripit sau vreun croncănit al lor nu-mi este străin. Şi-am gîndit că ştiinţa mea s-ar putea să îi fie de folos şi Măriei Tale, căci ceea ce văd păsările în zborul lor peste mări şi ţări nu le este dat oamenilor să ştie. Din înălţimea zborului lor văd şi ce este pe pămînt şi ce este ascuns în adîncul lui; ele ştiu unde sînt izvoarele de apă, bogăţiile şi comorile ce zac sub pămînt şi multe alte taine pe care le văd şi le aud în drumurile lor necuprinse.

Tare s-a mai minunat sultanul la auzul unor asemenea vorbe şi nici c-a mai vrut să se despartă de musafirul lui.

— Vreau să rămîi cu noi aici, la palat, ca să ne convingem de tot ce spui, i-a zis sultanul, căci lucrurile auzite de la tine sînt mult prea ispititoare.

Şi a rămas Înţeleptul pe lîngă sultan, deşi nici unul dintre slujitorii acestuia nu-l privea cu ochi buni. Şi într-o bună zi, cînd se plimbau ei, tăifăsuind de zor prin curtea palatului, iată că trec în zbor, pe deasupra capetelor lor, doi corbi croncănind.

— Ia uită-te! l-a îndemnat sultanul, arătîndu-i cele două păsări. Ascultă şi vezi despre ce vorbesc.

— Allah ni i-a trimis, Măria Ta! a spus Înţeleptul, după ce i-a urmărit cîteva clipe. Corbii ăştia vorbesc despre o comoară. Unul din ei zice că a văzut un om îngropînd o oală mare cu aur, în cutare loc.

Cînd a auzit aşa minune, sultanul s-a şi repezit să trimită cîţiva slujitori cu pază să caute în locul cu pricina. Iar după o vreme, numai ce se trezeşte sultanul cu oamenii săi că apar cu comoara. Şi pe loc a hotărît ca Înţeleptul să rămînă la palat pentru totdeauna.

După o vreme sultanul a ieşit cu cîţiva sfetnici şi slujitori ai palatului, printre care se afla şi Înţeleptul, la o vînătoare în deşert. Şi, în timp ce călăreau alături, iată că trec din nou pe deasupra lor doi corbi. Planau lent pe deasupra capetelor lor, croncănind cînd unul, cînd altul. Sultanul atît aştepta.

— Ia ascultă-i pe corbii ăştia! i-a zis Înţeleptului. Despre ce-or fi vorbind?

— Măria Ta, şi ăştia doi au o taină legată tot de-o comoară. Unul din ei zice că ştie el un loc unde zace un vas plin cu argint. N-ar fi prea departe de-aici!

Imediat sultanul a trimis slujitori şi paznici să caute comoara în locul amintit. Şi n-a trebuit să aştepte prea mult că s-au şi întors cu comoara pe care o găsiseră chiar în locul descris de Înţelept.

După întîmplarea asta, nici sultanul şi nici altcineva dintre oamenii palatului n-au mai avut nici o îndoială că au de-a face cu un om pe care Allah îl blagoslovise cu haruri deosebite. Era un om tare învăţat şi înţelept şi pe deasupra mai cunoştea şi graiul şi semnele păsărilor. Ce mai atîta vorbă! Era o adevărată comoară în sfatul sultanului. Ba acesta chiar s-a hotărît să-l ţină totdeauna de-a dreapta lui, căci vorba Înţeleptului era la mare cinste la palat. Se arăta a fi cu scaun la cap şi de mare folos pentru împărăţie. Pe deasupra, se mai şi dovedise că avea întotdeauna dreptate.

Într-o bună zi, cînd se aflau cu toţii adunaţi în marea sală a sfatului, prin fereastra larg deschisă s-a auzit un croncănit. Tocmai treceau doi corbi, zburînd lent şi învîrtindu-se pe deasupra grădinii. Cum i-a auzit, sultanul s-a şi repezit la fereastră; vezi bine, se învăţase la comori.

— Ascultă-i, Înţeleptule, şi vezi de află ce spun, căci s-ar putea să ne fie de folos.

Înţeleptul şi-a zis că venise vremea să încerce a-i spune sultanului păsurile pentru care venise la palat şi păsările picaseră tocmai la timpul potrivit. Aşa încît s-a prefăcut că ascultă şi tot ascultă cu multă atenţie, ridicînd sprîncenele a mirare şi tăcînd cu îndărătnicie. Sultanul îi tot dădea ghes să spună despre ce vorbesc păsările, dar Înţeleptul a lăsat capul în jos, cufundat în gînduri, iar după cîteva clipe s-a încumetat a grăi:

— Mărite sultan, corbul ăsta îi spune tovarăşului său de drum nişte lucruri despre mine şi care n-au nici o legătură cu nimeni altcineva din

regat. Dacă Măria Ta vrei să afli ce-a zis corbul despre mine, te-aş ruga să rămînem numai noi doi, căci numai între patru ochi aş putea mărturisi ce-a spus pasărea şi nici nu cred că ar putea interesa pe altcineva soarta unui străin venit în împărăţie de pe alte meleaguri.

Atunci sultanul s-a ridicat din jilţul lui, l-a luat pe Înţelept de mînă şi s-au aşezat la sfat într-o încăpere boltită şi retrasă, unde nu mai erau alte urechi să audă tainele ce le-a spus corbul.

— Mă iartă, mărite sultan, dar ceea ce grăia corbul priveşte pe Măria Ta şi împărăţia ta, numai că eu, umilul tău supus, n-am îndrăznit să spun în faţa sfetnicilor tăi ce grozăvii mi-au auzit urechile.

— Nimeni nu ne aude. Spune repede, Înţeleptule, căci ard de nerăbdare! Spune, oricare ar fi adevărul!

— Corbul spunea că împărăţia Măriei Tale o să tot dea înapoi şi-o s-ajungă din ce în ce mai rău şi mai rău, pînă ce oraşele şi aşezările vor deveni ruine, tocmai bune de adăposturi pentru corbi şi bufniţe. Şi tare se mai bucura cînd spunea asta!

— Bine, dar ce se întîmplă în împărăţia mea ca să ajungă adăposturi pentru bufniţe? întrebă sultanul nedumerit.

— Măria Ta, corbul spunea că s-a şi întîmplat de multă vreme, că răul domneşte peste tot, iar Luminăţia Ta nu ştie nimic, căci este legat la ochi cu minciuni şi cu scorneli de o şleahtă de haini care fac zid în jurul Domniei Tale şi cocoloşesc toate furtişagurile şi nedreptăţile. Şi mai spunea corbul că valiii, emirii şi vizirii fac totul după bunul plac şi habar n-au de poruncile sultanului; că iau şapte piei şi de pe oameni, şi de pe vite, că se îndoapă şi huzuresc, storcînd vlaga supuşilor, în numele sultanului. Mai spunea corbul că în afară de burţile lor nimic nu-i interesează, că treburile norodului nici nu mai există şi că toate dările s-au înzecit şi s-au tot umflat pe zi ce trece, în numele sultanului. Şi mai zicea corbul că în ultima vreme, după ce-au încercat să se apropie de sultan şi n-au izbutit, oamenii au început să-şi ia lumea-n cap, lăsînd de izbelişte ogoare, case, vite şi aşezări întregi. Şi tare se mai bucura corbul, în vreme ce spunea toate grozăviile astea.

Sultanul a ascultat înmărmurit vorbele Înţeleptului, fără să-l întrerupă nici măcar o dată. Într-un tîrziu l-a întrebat nedumerit şi mirat:

— Şi ce zici tu, Înţeleptule, ce se mai poate face ca să îndreptăm lucrurile? Cum să ne descurcăm noi în atîtea nenorociri ca să aducem ţara la belşugul şi liniştea de odinioară?

— Mărite sultan, asta-i o treabă tare grea şi cere multă chibzuinţă, căci, dacă-i adevărat ce spune corbul, de multă sudoare şi de multă înţelepciune va fi nevoie ca să mai îndreptăm ceva.

Înțeleptul s-a retras să chibzuiască în liniște cîteva zile, apoi i s-a înfățișat sultanului cu un plan pe care-l întorsese pe toate fețele și pe care-l socotea el potrivit să împace toată lumea și să nu-i pună pe nimeni în cap.

— Măria Ta, a zis Înțeleptul smerit, cred eu că am găsit planul potrivit să curme toate nedreptățile și să le taie din obrăznicie emirilor și valiilor Înălțimii Tale, să pună capăt ticăloșiilor și să-i facă să știe de frica lui Allah și a Măriei Tale. Să dea Măria Ta de veste în toate colțurile împărăției, prin oameni de nădejde, că ușa sultanului rămîne deschisă pentru oricine are a se plînge de vreo nedreptate, oricare ar fi ea, și, dacă plîngerea se va găsi întemeiată, vinovatul va fi amarnic pedepsit. Și să le spună Măria Ta în același timp tuturor emirilor, valiilor și slujitorilor lor că orice nedreptate vor îndrăzni a le face supușilor Măriei Tale se va întoarce împotriva lor și vor fi aspru pedepsiți.

Zis și făcut! I s-a ușurat inima sultanului și i s-a luat o piatră de pe suflet, aflînd că s-a găsit leacul unei asemenea nenorociri, și-a dat porunci să se vestească degrabă în toate colțurile împărăției hotărîrile lui. Poarta palatului se va deschide oricui vrea să se plîngă înaintea sultanului de vreo nedreptate sau de vreo faptă rea a vreunuia dintre slujitorii sultanului ce ar îndrăzni să știrbească drepturile supușilor sau să-i păgubească în vreun fel.

Veștile îmbucurătoare pentru cei asupriți s-au răspîndit ca fulgerul în toată împărăția și oamenii au început să prindă suflet din nou, iar slujitorii sultanului și-au retras ghearele în teacă, rumegîndu-și veninul, căci n-aveau încotro. Ba, cu încetul, s-au apucat să mai facă și din cele bune, căci aveau nevoie de sprijinul supușilor pentru a apărea în fața Măriei Sale.

Cît despre sultan, acesta s-a hotărît să pună un clopot mare de aramă la poarta palatului, iar străjilor le-a poruncit să-l păzească cu strășnicie și orice supus dorește să se plîngă sultanului să fie lăsat să lovească în clopotul de aramă și imediat să fie adus dinaintea tronului.

Au trecut zile în șir și nimeni nu lovea în clopotul de aramă, pentru că nimeni nu mai îndrăznea să le facă vreo nedreptate supușilor. Dar iată că, într-o dimineață, sultanul, care privea de la fereastra lui trandafirii din curtea palatului, a auzit o bătaie în clopot, dar, cînd au alergat străjile să vadă cine-i, n-au găsit pe nimeni. A doua zi s-a întîmplat la fel, iar sultanul a fost nemulțumit de slujitorii lui care nu reușeau să-l găsească pe cel ce lovise clopotul. A treia zi Înțeleptul a stat de veghe și, privind cu atenție clopotul, a văzut că împricinatul era o viperă.

Cînd a aflat sultanul, a poruncit să se cerceteze pricina viperei și să se afle cine a nedreptățit-o. Și s-au ținut slujitorii după viperă, pînă ce-au ajuns la casa ei. Vipera s-a tîrît în ascunzătoare și a ieșit afară cu un pui care fusese lovit de careva cu o săgeată ce-i străpunsese maxilarele și rămăsese

ţintuit acolo, încît puiul nu mai putea deschide gura şi era ameninţat să moară de foame. Tocmai cînd s-a întîmplat nenorocirea, vipera aflase de porunca sultanului şi de clopotul dreptăţii. Atunci, zicîndu-şi că puiul ei fusese nedreptăţit de un om, s-a gîndit să lovească şi ea în clopotul de la poarta palatului pentru a-şi salva puiul de la pieire prin mila sultanului.

Unul dintre slujitori a smuls săgeata ce-l ţintuise pe bietul pui de viperă şi imediat acesta şi-a deschis gura, recăpătîndu-şi vioiciunea şi putinţa de a se hrăni.

S-a bucurat sultanul cînd a auzit povestea viperei, căci toate gîndurile sale erau acum îndreptate spre cei năpăstuiţi. Şi-a zis c-a avut o zi bună dacă a izbutit să aducă o bucurie uneia dintre creaturile lui Allah.

A doua zi dimineaţa, după întîmplarea cu pricina, pe cînd privea mulţumit trandafirii din grădina palatului, iată că sultanul a auzit din nou bătaia în clopotul de aramă. Cînd au alergat slujitorii să vadă cine-i, au găsit tot vipera din ajun. Sultanul s-a gîndit ce s-a gîndit şi, văzînd că vipera aşteaptă, le-a poruncit cîtorva slujitori s-o urmeze iarăşi la casa ei să vadă ce s-a mai întîmplat. Vipera s-a strecurat uşor în ascunzătoare şi s-a întors repede, rostogolind spre ei două perle negre, mari şi strălucitoare. Dacă povestitorul spune că nu-şi mai aveau pereche în lume, trebuie să-i dăm crezare, căci asemenea perle sînt mult prea rare să le întîlnească un muritor, chiar şi numai o dată în viaţă, oricît de mult ar trăi pe lumea asta. Cu ochii holbaţi şi răsuflarea tăiată, ştiind prea bine ce minune le-a fost dat să vadă, slujitorii au pornit spre palat cu nepreţuita comoară. Au intrat în goană şi nu s-au oprit decît în sala cea mare, punînd perlele pe covor în faţa jilţului Măriei Sale.

Cînd a văzut sultanul minunea din faţa ochilor săi, n-a mai avut cuvinte nici să se mire. Într-un tîrziu l-a slăvit pe Allah pentru puterea lui de a crea tot ce este mai frumos în lume:

— Slavă celui ce le-a creat pe toate, căci numai el poate face asemenea minuni! Vedeţi, oameni buni! Am fost nedrepţi cu această fiinţă şi numai pentru că ne-am îndreptat greşeala a ştiut să ne răsplătească împărăteşte. Perlele astea fără pereche în lume sînt primul rod al dreptăţii în cetatea noastră şi vor rămîne simbolul ei pentru totdeauna.

Şi-aşa le-au şi rămas cunoscute tuturor supuşilor, precum a spus sultanul: „perlele dreptăţii".

Cele două perle negre au ajuns să stăpînească toate gîndurile sultanului. A dat sfoară-n ţară şi mai departe să vină la curtea lui cei mai vestiţi negustori de perle, care străbătuseră lumea în lung şi-n lat; din cetăţile Nordului pînă la Marea cea Mare şi din Şam pînă în ţara Soarelui-Răsare. Şi toţi, cum au venit, s-au minunat de mărimea şi strălucirea lor. Erau orbiţi de lumina lor tăinuită, căci adunaseră în ele toată strălucirea şi întunericul

adîncurilor la un loc. Toți spuneau că perlele sultanului nu au egal, dar nimeni nu știa nimic despre istoria lor. Părea tare ciudat, dar nimeni nu auzise nimic care să dea de o urmă cît de mică. De unde veneau, dacă nimeni nu auzise ca ele să fi avut vreodată un stăpîn, nici în vremea aceea, nici în vremurile străvechi? Apoi au plecat soli să cerceteze în bogata Indie și pe malul Golfului arabilor, în țara Chitaiului și țara Soarelui-Răsare, dar nimica n-au aflat. Cu cît umblau solii și slujitorii mai mult, cu atît se îndîrjea sultanul să afle istoria perlelor dreptății. Și uite-așa a răspîndit vestea că va răsplăti cu greutatea lui în aur pe cel ce va reuși să aducă lumină în istoria strălucitoarelor perle negre.

După o vreme s-a înfățișat starostele negustătorilor de perle și i-a spus sultanului:

— Măria Ta, poruncește să fie găsit și adus la palat șeihul cutare. Trebuie să fie acum foarte bătrîn, poate să aibă mult peste suta de ani. A fost starostele negustătorilor de perle și giuvaiergiilor din împărăția noastră, pe vremea cînd bunicul Măriei Tale era încă tînăr.

Și iar au pornit solii să-l caute și să-l aducă pe bătrînul șeih la palatul sultanului. Și, cînd a apărut în sala tronului, toți s-au înclinat în fața lui, căci era cu adevărat bătrîn ca vremea, iar ochii lui abia mai zăreau lucrurile din jur. Dar, atunci cînd degetele lui au pipăit cele două perle negre, fața i s-a luminat și ochii au prins să-i strălucească. Le-a întors pe toate fețele și le-a tot dezmierdat și parcă nu se mai sătura privindu-le în lumini. Cei de față rămaseseră fără suflare, mirați de ciudățenia bătrînului, care părea să fi întîlnit una dintre marile bucurii ale tinereții sale, iar sultanul fremăta de nerăbdare și curiozitate să afle cuvîntul șeihului.

— Mărite sultan, a început bătrînul cu vocea tremurîndă, după o vreme de visare, am văzut multe perle în tinerețea mea, dar pot spune cu mîna pe inimă în fața lui Allah atotputernicul că nu există altele ca astea în lume. Cît despre istoria lor, nu știu nimic sigur. Dar inima-mi spune că s-ar putea să aibă vreo legătură cu o poveste ciudată și veche de cînd lumea și pămîntul pe care o știu de la bunicul meu și pe care el o aflase de la bunicul lui.

Au tăcut toți și numai privirile rugătoare și curioase ale sultanului păreau că vorbesc, îndemnîndu-l pe șeih să povestească. Încet-încet, bătrînul și-a adunat puterile și amintirile și iată că firul poveștii a început să se depene ușor:

— A fost odată, tare demult, în împărăția asta, pe cînd domnea unul dintre strămoșii Măriei Tale - Allah să fie milostiv cu el... Treburile împărăției mergeau foarte bine și oamenii erau tare drepți în vremurile acelea și cu frica lui Allah... Se povestește că trăia pe-atunci, în vremurile alea de demult, o familie înstărită care le-a vîndut unor vecini o bucată de pămînt

ce-i prisosea. A luat pe ea un preț bun și afacerea a fost încheiată. Dar, cînd a venit vremea aratului, cumpărătorul a dat cu plugul peste o comoară. Atunci au încărcat pe cămilă cazanul plin cu aur și-au alergat cu el la cel care le vînduse pămîntul, povestindu-i ce s-a întîmplat. „Ți-am adus comoara care ți se cuvine, vecine", i-a spus omul, „căci am găsit-o în pămîntul care a fost al tău. E drept că noi am cumpărat pămîntul de la tine, dar nu ne-am tocmit și pentru comoara care se afla în adîncul lui". „Ba nu", i-a răspuns vecinul care-i vînduse pămîntul, „noi vi l-am vîndut cu tot ce este pe el sau sub el, pînă la al șaptelea strat. Și pe urmă, unde mai pui că n-am știut nimic de comoară și nici n-am îngropat-o noi acolo. Comoara ține de bucata aia de pămînt și pămîntul este al tău, vecine, și-atunci și comoara este tot a ta", i-a mai zis omul.

Bătrînul s-a oprit preț de cîteva clipe să-și tragă suflarea și pe urmă a continuat:

— Și mai spune povestea că aceste două familii nu s-au putut înțelege și n-au izbutit să ajungă la o învoială în pricina comorii. Fiecare o ținea una și bună că i se cuvine comoara celuilalt. Și, uite-așa, au ajuns cu neînțelegerea pînă la sultan - strămoșul Măriei Tale - ca să le facă dreptate. Sultanul a chibzuit mult și, văzînd că pricina-i tare încîlcită, a poruncit să se înfățișeze un bătrîn înțelept cu care se sfătuia Luminația Sa cînd trebuia să dezlege cele mai încurcate treburi ale împărăției. A chibzuit și înțeleptul și i-a descusut pe împricinați de-a fir a păr, aflînd că familia vînzătorului avea o fată de măritat, iar familia cumpărătorului un băiat de însurat. Și-așa a găsit înțeleptul și dezlegarea șaradei și i-a sfătuit în fața sultanului să-i căsătorească pe cei doi tineri și să le dăruiască lor bucata de pămînt și comoara cu pricina. Sultanul i-a binecuvîntat, iar cele două familii și-au găsit liniștea și împăcarea. Cît despre cei doi tineri, au avut o nuntă ca-n povești și s-au așezat la casa lor, blagosloviți de mult noroc și de binecuvîntarea sultanului și-a lui Allah. Și iată că a venit și vremea ca tînăra familie să lucreze pămîntul pe care-l primise în dar de nuntă. Și l-au arat și l-au semănat cu porumb...

Cînd a ajuns aici, bătrînul s-a mai oprit nițeluș să-și tragă iarăși sufletul, apoi a adăugat:

— Cînd a venit vremea culesului, mărite sultan, povesteau bătrînii că s-a întîmplat și minunea - o minune cum nu se mai văzuse în împărăția asta și nici că s-a mai văzut de-atunci: în locul boabelor, pe știuleți crescuseră perle... Mai mici și mai mari, unele albe, altele roz, unele cenușii, altele - perle rare, nemaivăzute - negre și cu străluciri ce fermecau privirile și luminau în noapte ca stelele...

Obosit, bătrînul a mai stat pe gînduri o vreme, apoi a încheiat:

— Cine mai ştie, mărite sultan, dacă vipera care a răsplătit mărinimia voastră n-o fi luat perlele rămase din întîmplare în pămîntul acela, căci multe s-or mai fi scuturat la cules şi le-or fi îngropat ploaia, vîntul şi picioarele cămilelor în brazde. Aşa trebuie să se fi întîmplat, Măria Ta, căci din dreptate s-au născut perlele din povestea de demult şi tot pentru dreptate au apărut şi cele două perle negre pe care ţi le-a dăruit vipera. Numai Allah le-a păstrat în pămîntul acela şi nu le-a scos la lumina zilei decît în calea celor drepţi, ca să fie pildă pentru toţi.

Cînd a tăcut bătrînul şeih, sultanul s-a ridicat şi i-a mulţumit. Apoi le-a poruncit slujitorilor să caute şi să găsească unde-or şti urmaşii familiei ce stăpînise cîndva bucata de pămînt care-a rodit perle. Dar, oricît s-au străduit slujitorii sultanului, n-au mai aflat printre supuşi pe nimeni din familia aceea de demult, căci trecuse amar de vreme şi nimeni nu-şi mai amintea de ei.

Atunci s-a ridicat Înţeleptul şi a grăit:

— Mărite sultan, acesta este tîlcul faptelor: Atotputernicul ne-a dăruit cele două perle ca răsplată pentru dreptatea pe care Măria Ta le-a făcut-o supuşilor. Ele vor rămîne în veci în împărăţia noastră şi în acest palat, ca simbol al dreptăţii, şi vor aminti prin strălucirea lor de datoria de a păzi cu străşnicie dreptatea, mai presus de orice. Iar de va îndrăzni vreunul dintre urmaşii Măriei Tale să nesocotească vreodată dreptatea, cele două perle negre îşi vor pierde strălucirea cea fără de pereche.

Au ascultat toţi cu smerenie vorbele Înţeleptului şi de atunci, spune povestea, sultanii, cîţi au tot fost de-a lungul veacurilor în acele ţinuturi, au privit în fiecare zi la cele două perle negre, care vegheau, ferecate în racla lor, păstrarea celei mai mari averi, atît a sultanilor, cît şi a supuşilor lor – dreptatea.

Aşa se face că împărăţia aceea a tot înflorit şi nimeni, nici mic, nici mare, n-a mai avut a se plînge de nedreptatea cuiva, iar aceia care n-aveau tăria să trăiască cinstit sub veghea perlelor dreptăţii plecau hăt departe, încotro vedeau cu ochii, căci nu se afla loc pentru haini între hotarele ei.

Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit

Povestea spune că trăia odată, cîndva, tare demult, într-un oraş mare, ca toate oraşele mari din vremurile vechi, cîrmuit de un sultan vestit, ca toți sultanii din acele zile de mult uitate, o bătrînă cu necazurile ei, ca toți bătrînii din vremea aceea şi dintotdeauna. Fusese şi ea odată tînără şi avusese un bărbat falnic în oastea sultanului, care-l slujise cu credință şi curaj pe Măria Sa, dar care într-o bună zi răposase întru Allah şi lăsase în urma lui o văduvă amărîtă şi o copilă orfană ce nu-şi găsise încă rostul la casa ei.

Ce să mai facă biata femeie singură şi cum să se descurce tocmai acum, la bătrînețe, pînă ce-i va găsi un rost în viață singurei copile cu care o blagoslovise Allah? S-a apucat să bată drumurile pe la porțile palatului şi pe la divanurile vizirilor, jeluindu-se în stînga şi-n dreapta de nenorocirea care-o lovise, amărîndu-i viața, povestind tuturor necazurile ei şi cerînd un ajutor în numele dreptului pe care-l avea după atîta amar de ani, cît îl slujise bărbatul cu credință pe Măria Sa sultanul. Doar fusese un oştean de nădejde care stătuse strajă în oastea țării, nu aşa, un fiecine sau un vîntură-lume neştiut de nimeni. Dar parcă era un făcut; pe unde n-a fost şi pe unde n-a umblat, însă toți au rămas surzi şi muți la plîngerile ei. Şi, dacă prin unele locuri nu i-au închis chiar uşile-n nas, nici de mare sprijin nu s-a bucurat; căci sfaturile se adunaseră cu zecile şi sutele, dar nici de foame nu țineau şi nici de alt folos nu s-au dovedit. Singura-i nădejde rămăsese la mila sultanului, dar pas de ajunge la el! Mai greu decît în basme; nici dac-ar fi fost peste nouă mări şi nouă țări n-ar fi trebuit să se zbată atîta biata bătrînă. Şi totul în zadar! Nu putea ajunge la el şi pace!

Şi-a întors-o biata bătrîna pe toate părțile şi şi-a zis că altă putere n-are înaintea zidului de haini care nu voiau nici să-i facă dreptate, nici la sultan s-o lase, decît să-i biruie cu mintea-i ascuțită şi viclenia ei de vulpe, căci – aşa cum zice un proverb ştiut din bătrîni –, dacă vrei să te faci cunoscut şi să vorbească toată lumea despre tine, pune-te să faci ticăloşii. Trebuie să-ntoarcem

oraşul pe dos! şi-a zis bătrîna. Să încurc atît de tare ițele, încît să nu le poată da nimeni de capăt, pînă ce n-ajung în fața sultanului să-i spun pricina şi să-mi facă Măria Sa dreptate!

Dar cum să înceapă? Să încerce mai întîi ca o femeie cuminte şi la locul ei, cu frica dreptății şi-a lui Allah, şi-a zis ea, şi pe urmă o mai vedea! S-a dus acasă şi s-a îmbrăcat ca una dintre acele bătrîne evlavioase ce se văd cu zecile pe la uşile şi prin curțile moscheilor. Şi-a înfăşurat capul într-un turban verde, a luat un ibric de aramă plin cu apă şi a ieşit pe uliță, pornind grăbită spre centrul oraşului. La vremea rugăciunii de dimineață se afla tocmai unde trebuia: în fața casei marelui vizir. A bătut în poartă şi i-a deschis o roabă.

— Sînt o biată bătrînă neputincioasă. M-am grăbit cît am putut, i-a zis roabei, dar n-am izbutit s-ajung la timp acasă. N-aş putea să trec însă peste vremea rugăciunii. Te-aş ruga – Allah să-ți dea numai bine! – să-mi îngădui să intru puțin să mă spăl[1] ca să-mi pot face rugăciunea şi apoi mi-oi vedea de drum...

Roaba a dat din cap îngăduitoare, deschizîndu-i poarta cît să se strecoare în curte. Apoi i-a făcut semn spre locul unde putea să se spele şi să-şi facă rugăciunea.

S-a rugat ce s-a rugat bătrîna, apoi, în drum spre ieşire, a lăsat să-i cadă pe pardoseala de piatră o monedă de aur care a făcut atîta zgomot, încît i-a atras roabei luarea aminte şi aceasta s-a grăbit s-o ridice. Cum bătrîna părea să nu fi observat nimic şi s-a grăbit să iasă, bombănind întruna mulțumiri lui Allah, roaba a întors moneda pe ambele fețe şi-a văzut că avea o mare valoare. A început să alerge pe urmele bătrînei, încercînd s-o ajungă, căci bătrîna mergea atît de repede, de parcă o bătea vîntul. Cînd a fost la doi paşi de ea, a strigat-o şi i-a întins moneda:

— A căzut de la dumneata, măicuțo! Ia-o, că e un lucru de preț!

— Ce nevoie mai au bătrînețile mele de aur? i-a răspuns bătrîna cu nepăsare. Sînt o femeie evlavioasă şi credința mea îmi ajunge. Dacă suflu peste apa asta din ibric, se preschimbă îndată în aur. Păstrează, fata mea, moneda asta ca pe orice lucru pe care l-ai dobîndit cinstit!

Bătrîna a spus toate astea din mers, aruncînd cuvintele peste umăr, şi s-a îndepărtat grăbită. Cînd s-a dezmeticit, roaba s-a năpustit direct în iatacul stăpînei – soața vizirului –, povestindu-i cele întîmplate.

---

1. Abluțiunea sau spălarea rituală este obligatorie la musulmani înainte de fiecare dintre cele cinci rugăciuni zilnice, precum şi înainte de rugăciunea colectivă ce are loc în ziua de vineri, la moscheile congregaționale. Cele patru rituri „ortodoxe" ale islamului admit ca, în absența apei, abulațiunea să poată fi înlocuită de frecarea mîinilor şi feței cu o substanță pulverulentă – nisip sau cenuşă.

Atît i-a trebuit viziresei, s-audă de-o femeie care face minuni!

— Să pleci imediat după ea! s-a repezit, împingînd-o pe roabă spre uşă. Ia-i urma şi adu-o aici cum oi şti. Nu mai sta pe gînduri şi să nu cumva să te întorci fără ea!

Trebuie să ştiţi că nevasta vizirului nu putea avea copii şi tare se mai necăjea din pricina asta. Femeie tînără şi chipeşă de mai mare dragul s-o priveşti şi nu putea să-i dăruiască vizirului nici o odraslă. Şi ce nu făcuse şi pe unde nu umblase! Nu era tabib sau vraci şi ghicitoare să nu le fi trecut pragul, dar degeaba! Allah nu se îndura să-i aline supărarea şi s-o scape de canonul ăsta. Aşa încît, cum a auzit de puterea bătrînei evlavioase, parcă i s-a trezit din nou speranţa. Trebuie să mă ajute, şi-a zis tînăra femeie. Allah nu ne-a părăsit cu totul!

Tocmai cînd îşi pierduse răbdarea aşteptînd, iată că le vede sosind: roaba alerga înainte şi bătrîna cu turbanul verde abia se ţinea după ea.

Soţia vizirului a poftit-o pe bătrînă într-o odaie retrasă şi s-a apucat să-i spună păsul ei:

— Allah mi te-a trimis! Cere-mi ce vrei, numai ajută-mă! M-am săturat bătînd drumurile şi ascultînd la minciunile şarlatanilor. Trebuie să mă scoţi din necazul ăsta! O să te răsplătesc împărăteşte! Îndură-te şi-ajută-mă, că n-o să-ţi pară rău!

— Nimic mai uşor, fată frumoasă! Nu te mai frămînta atîta, că nu eşti nici prima şi nici ultima pe care am ajutat-o! Cîte femei sterpe au trecut pe la mine, nu le mai ştiu numărul. Şi toate au avut parte de mulţime de feciori şi fete, aducînd fericirea în casele lor, şi mă pomenesc şi-acuma! N-ai decît să te hotărăşti, stăpîna mea, cînd vrei să vii la mine acasă, căci acolo am tot ce-mi trebuie. Într-un ceas am gătat toată treaba. Allah să ne-ajute!

— Chiar astăzi! s-a grăbit să spună soţia vizirului. Cu cît mai repede, cu atît mai bine! Cînd pleacă vizirul, spre seară, la palatul sultanului, să vii să mă iei!

S-au învoit şi bătrîna s-a dus într-ale ei. Iar vizireasa s-a gătit cu tot ce avea mai bun şi mai frumos, ca pentru o aşa zi însemnată ce avea să fie în viaţa ei.

Cît despre bătrîna cea vicleană, aceasta s-a oprit în drum la un negustor bogat, care avea o dugheană doldora cu veşminte bogate şi podoabe pentru femei.

A intrat şi i-a zis negustorului, tam-nisam:

— Am o fată frumoasă cum nu s-a mai pomenit şi i-am refuzat pe toţi peţitorii de pînă acum. Nu vreau s-o dau aşa, după oricine. Trebuie să aibă un bărbat care s-o merite: nobil, bogat şi credincios. Şi mi-au căzut ochii pe dumneata de mai multă vreme. Mi-am tot zis că ai să afli de frumuseţea ei,

că i s-a dus vestea cît e de mîndră, şi ai să vii s-o ceri de nevastă. Dar, dacă n-ai venit pînă acum, uite că ţi-am spus eu, că tot am trecut prin suq şi dugheana mi-era chiar în drum.

Negustorului i-a plăcut şiretenia bătrînei şi i s-a trezit curiozitatea. Oricum voia să se însoare şi, dacă bătrîna avea dreptate şi fata era atît de frumoasă precum spunea ea, atunci de ce nu s-ar învoi?

— Mătuşică, i-a zis bătrînei, se pare că Allah mi te-a trimis din cer, că tot voiam eu să mă însor. Şi uite-aşa, fără să mişc un deget, mă trezesc şi cu mireasă frumoasă. Să vedem fata şi dacă-i pe placul nostru, apoi să fie într-un ceas bun!

— Prea bine, fătul meu! Pregăteşte-te pentru astă-seară şi vezi de adu cîteva daruri de preţ pentru mireasa care-o să-ţi placă negreşit. Iar de nu ţi-o plăcea, n-ai decît să n-o iei şi să nu mă mai cunoşti.

Au pus toate lucrurile la cale, apoi bătrîna a alergat într-un suflet la stăpînul unei case de închiriat, mare şi arătoasă, şi a arvunit-o pentru o lună, plecînd cu cheia în buzunar. La vremea stabilită se şi afla la poarta marelui vizir, precum le fusese înţelegerea. A luat-o pe vizireasă de mînă şi-a ieşit ca furtuna pe uşă, împingînd-o înapoi pe slujnica ce se ţinea scai de stăpînă-sa:

— Nu-i nevoie, lasă, nu-i nici o nevoie de tine! Stăpîna se află în grija mea şi asta ajunge! Nu trebuie să afle nimeni ce facem noi, altfel cine ştie în ce buclucuri mai intrăm.

Şi, imediat ce s-au aflat singure pe stradă, i-a zis viziresei:

— Mergi în urma mea cam la cincizeci de paşi; cînd mă opresc eu, te opreşti şi dumneata, cînd merg eu, mergi şi dumneata, numai să păzeşti să rămînă mereu aceeaşi distanţă între noi, toată vremea pînă ce ajungem acasă la mine.

Cînd au ajuns în suq, în dreptul dughenei cu pricina, bătrîna a băgat capul pe uşă şi i-a zis negustorului:

— Minunea de fată, frumoasă ca luna, care merge la cincizeci de paşi în spatele meu, este fata mea. Mergi şi dumneata la cincizeci de paşi în spatele ei. Dacă merge ea, mergi şi dumneata, iar dacă se opreşte ea, opreşte-te şi dumneata. La rîndul ei, va face şi ea la fel pe urmele mele.

Neguţătorul a ferecat dugheana, a înşfăcat sub braţ bocceaua cu darurile alese pentru mireasă şi-a pornit pe urmele femeii cu văl, care mergea mlădioasă în spatele bătrînei. Pe drum se tot întreba negustorul nostru: ce-o fi oare cu pleaşca asta căzută din cer pe capul meu? Parcă nu-i a bună, aşa un cîştig fără nici o trudă! Şi fata pare destul de chipeşă. Noroc picat din cer! N-am mai auzit de-aşa ceva. Dar ce să-i faci, cît trăieşte, omul multe mai are de văzut şi de învăţat!

Cum au ajuns în dreptul casei cu pricina, bătrîna a dispărut în întunericul porticului, iar cînd s-a strecurat înăuntru şi soţia vizirului, baba cea vicleană a împins-o repede într-o odaie lăturalnică şi-a lăsat-o acolo singură să aştepte. Apoi s-a întors la negustorul care intrase şi tăcea mîlc în coridorul întunecos. L-a condus de mînă, mai mult pe bîjbîite, şi l-a lăsat şi pe el să aştepte în altă odaie. La urmă s-a întors la vizireasă, prefăcîndu-se grăbită şi ocupată pînă peste cap:

— Acum începem treaba şi, pînă ce gat eu tot ce-i de trebuinţă, scoate-ţi toate veşmintele şi podoabele şi fă o baie straşnică din buruienile aromitoare ce ţi le-am pregătit, să te cureţi de praful de pe uliţe. După baie continuăm cu treaba pentru care-am venit aici.

Nici n-a închis bine uşa băii în spatele viziresei şi bătrîna a strîns repede podoabele şi veşmintele ei într-o legătură, a luat-o sub braţ şi s-a dus cu ea în odaia unde aştepta negustorul, adresîndu-i-se încîntată şi hlizindu-se cu gura pînă la urechi:

— Ei, ce mai spui acum? Ai văzut-o pe viitoarea dumitale nevastă? Să nu-mi spui că nu-ţi place!

— Ba da, ba da, dar parcă era distanţa cam mare, i-a răspuns negustorul, codindu-se. După cum i se mlădie boiul, pare tare mîndră, da s-o vedem şi mai de-aproape!

— Ei bine, atunci dezbracă-te şi fă o baie straşnică, apoi parfumează-te. Pe urmă te îmbraci şi eu te conduc la fata mea, care te aşteaptă în odaia alăturată. Atunci să văd, ce mai zici?

Bărbatul, încîntat de făgăduielile bătrînei şi orbit de frumuseţea pe care i-o tot lăuda de zor, s-a dezbrăcat şi şi-a aruncat hainele alături de bocceaua cu daruri, apoi a intrat în baia alăturată. Bătrîna a înşfăcat şi lucrurile lăsate de el, le-a pus pe toate într-o legătură mare, a ieşit tiptil din casă şi pe-aci ţi-e drumul!

Cînd a ieşit din baie, vizireasa nu şi-a mai găsit hainele. Neavînd de ales, s-a pus s-o aştepte pe bătrîna. Între timp, negustorul, care păţise acelaşi lucru şi se săturase aşteptînd, a pornit-o aşa cum era spre camera în care bănuia că se află viitoarea lui mireasă, ca să vadă ce se mai întîmplă.

Cînd l-a văzut vizireasa intrînd în cameră fără să-şi ceară voie şi înaintînd vesel şi fără griji spre ea, a sărit ca arsă:

— Cine eşti şi cum îndrăzneşti să intri în odaia asta nechemat?

— Ba să ne fie cu iertare, eu n-am intrat în casa nimănui nechemat. Bătrîna, mama ta, m-a ales să-ţi fiu bărbat şi mi-a spus că tu te învoieşti, a mai îngăimat negustorul fără să priceapă nimic din tot ce i se întîmpla.

— Opreşte-te acolo unde eşti şi să nu îndrăzneşti a mai face un pas, a strigat vizireasa, foc şi pară, căci în mintea ei începuse să se facă lumină.

Soţul meu este marele vizir, iar bătrîna asta vicleană şi haină nu-i mama mea, ci o şarlatană. O să-şi primească răsplata ce-o merită! Am căzut amîndoi într-o capcană; ne-a luat hainele, podoabele şi tot ce-aveam pe noi. Dar asta încă nu-i nimic. Ne aflăm aici aşa cum ne-a făcut Allah şi nu ştiu cum o să ieşim, fără să ne facem de minunea lumii. Sparge încuietoarea şi vezi de găseşte pe cineva de nădejde să ne facă rost de nişte veşminte, oricum ar fi, numai să plecăm repede din casa asta care-i pregătită numai pentru astfel de capcane - să atragă şi să păcălească oameni cinstiţi şi de bună-credinţă ca noi.

Bietul om, ruşinat de starea în care se afla dinaintea soţiei marelui vizir şi înciudat de uşurinţa cu care se lăsase păcălit, a pornit spre uşa de la intrarea casei, s-a chinuit pînă ce a spart încuietoarea, apoi s-a aşezat la pîndă în dosul uşii, pînă ce-a zărit un bărbat ce i s-a părut a fi un om de încredere. L-a chemat, i-a făgăduit o răsplată bună, apoi l-a dăscălit bine pentru ce avea de făcut:

— Te du degrabă în suq, caută două rînduri de straie potrivite, unul bărbătesc şi altul femeiesc şi întoarce-te cu ele ca gîndul. Şi vezi să nu-ţi umble limba slobodă, că aici e taină mare, chiar de la palatul sultanului!

Bărbatul a plecat în fugă şi, după ce-a executat porunca întocmai, s-a întors cu veşmintele într-un suflet. Iar cei doi păcăliţi s-au îmbrăcat cum au putut mai repede, pe tăcute, ruşinaţi şi înciudaţi, cu gînd să-i vină viclenei de hac cu orice preţ.

Cît despre bătrîna cea şireată, ce să mai vorbim! Ea a uitat cît ai bate din palme de păţania celor doi; puteau să zacă acolo mult şi bine. Vicleana era pornită de-acum pe alte năzdrăvănii. După ce-a lăsat legătura cu lucrurile preţioase acasă, şi-a schimbat şi ea straiele, s-a dichisit ca o slujitoare a unei familii bogate şi-a pornit-o iarăşi prin tîrg. Pe drum a pus ochii pe un copil frumuşel, îmbrăcat cu hăinuţe mai de soi, şi l-a tot ademenit cu halviţă şi cu migdale, dăscălindu-l ce să spună şi cum să facă, dacă-l întreabă cineva ceva. Apoi, cu copilul de mînă, a intrat în dugheana unui giuvaiergiu vestit. S-a aşezat, făcîndu-şi vînt şi plîngîndu-se de oboseală:

— Vai, vai, oameni buni, ce căldură şi cîtă osteneală şi alergătură pentru mofturile odraslei noastre! Sînt dădaca unicei copile a celui mai mare sfetnic al sultanului. Se mărită de azi într-o săptămînă şi încă nu şi-a ales podoabele de nuntă. Nu mai am nici picioare, nici suflet de cînd alerg şi nimic nu i-a plăcut din tot ce i-am dus să vadă pînă acum. A căzut beleaua asta tocmai pe mine, femeie bătrînă, căci copila nu se încrede în nimeni. Vezi cum poţi să ne ajuţi şi arată-mi ceva giuvaiere mai de preţ şi numai dacă ai lucruri mai rare, căci altfel n-are rost să mai bat drumul degeaba la palat şi înapoi.

Negustorul s-a înclinat înaintea bătrînei, bucuros că-l aşteaptă o afacere pe cinste. Apoi s-a apucat să-i înşire dinainte tot ce avea mai de preţ în dugheană: brăţări şi coliere, inele şi cercei, toate cu pietre strălucitoare de-ţi luau ochii. Bătrîna se uita neîncrezătoare şi nemulţumită de ele, alegînd aproape în silă, de ici şi de colo, pe cele mai frumoase şi mai preţioase. După ce-a umplut o pungă mare de catifea, s-a ridicat oftînd şi i-a zis giuvaiergiului:

— Dacă ai încredere, eu mă duc să i le arăt fetei, să le încerce şi să-şi aleagă ce i-o place din ele.

Şi, în timp ce se foia şi-şi aduna lucrurile, zornăindu-şi brăţările, a avut grijă să pomenească de cîteva ori numele mai-marelui sfetnicilor sultanului.

— Ţi-l las şi zălog pînă mă întorc pe unul dintre copiii de la curte. Să dea Allah s-o mulţumească ce-am ales eu, că altfel nu ştiu ce mă fac! Şi-aşa am răscolit tot tîrgul, de-am ajuns să mă ştie toţi giuvaiergiii din suq. Numai dugheana asta mi-a mai rămas şi asta-i ultima mea speranţă!

Giuvaiergiul s-a înclinat şi a condus-o pe bătrînă pînă la uşă, frecîndu-şi mîinile fericit, sigur că viitoarea mireasă va fi încîntată de giuvaierele lui, căci oricum avea cele mai frumoase podoabe din tot tîrgul.

Bătrîna a luat podoabele şi dusă a fost. Le-a pus bine, la loc sigur, în casa ei, şi s-a culcat frîntă de oboseală, după atîta alergătură încoace şi încolo şi după ce încurcase atîtea iţe.

Între timp, părinţii copilului zălogit în dugheana giuvaergiului, ajunşi la disperare tot căutîndu-l pe uliţe pînă ce se lăsase întunericul, au intrat şi în prăvălia strălucitoare a negustorului nostru şi l-au găsit în sfîrşit pe băieţaşul rătăcit, adormit pe un scaun în colţul cel mai întunecos.

După multe ţipete şi ameninţări şi de-o parte şi de alta, înţelegînd că au fost păcăliţi şi unii, şi alţii, părinţii şi-au luat copilul adormit şi-au plecat spre casa lor, slăvindu-l pe Allah că i-a ajutat să-şi găsească odrasla şi că pot dormi liniştiţi, şi l-au lăsat pe giuvaergiu blestemînd de zor viclenia babei şi prostia lui, smulgîndu-şi turbanul şi rumegîndu-şi mînia şi necazul, în vreme ce jura dinaintea lui Allah o cruntă răzbunare.

A doua zi dimineaţa, după ce se odihnise bine, bătrîna cea vicleană era din nou pe uliţe, gata să mai încurce nişte iţe, doar-doar o stîrni vîlvă în tot oraşul ca să i se ducă vestea pînă la urechile sultanului. Şi ce să mai stea pe gînduri! A intrat în prima dugheană care i-a ieşit în cale: era prăvălia unui negustor de vopsele. A intrat şi s-a apucat să se roage smerită de negustor s-o ajute:

— Bună şi norocoasă să-ţi fie dimineaţa şi cu cîştig ales, fiule! Sînt străină de oraşul ăsta. Am venit aici de-abia de două zile şi locuiesc împreună cu fata mea, singure şi neajutorate, într-o hărăbaie de casă, unde n-avem încă de nici unele. Eu sînt bătrînă şi obosită de drumuri şi te-aş ruga să ne ajuţi,

Allah să te ajute înzecit! Uite ai aici zece lire să cumperi de-ale gurii, nişte bucate mai de doamne-ajută pentru noi şi pentru tine.

Cînd a văzut negustorul moneda în palma lui, i-au strălucit ochii, căci era o valoare, nu glumă. S-a gîndit că are de-a face cu o străină bogată şi generoasă şi că ar fi bine să-i intre în voie. Aşa că s-a înduplecat să plece îndată în suq, să-i tîrguiască tot ce-i pofteşte inima. Dar, mai înainte de-a ieşi, a rugat-o pe bătrînă:

— Pînă mă întorc, vezi de prăvălie!... Poate că vine vreun muşteriu şi n-aş vrea să-l pierd!

— N-ai nici o grijă, l-a asigurat bătrîna, veghez eu la toate. Numai vezi să faci treabă bună şi să te întorci degrabă!

Dar, nici n-a ieşit bine negustorul, că bătrîna s-a şi instalat în prag, pîndind trecătorii. Primul a fost stăpînul unui măgar de închiriat. L-a oprit şi i-a zis:

— Ia vino încoace, băiete, că am o afacere de tocmit cu tine! Am nevoie de cineva să spargă toate vasele astea căci s-au învechit prea tare şi s-au uscat toate vopselele în ele. Trebuie să le înlocuim cu altele noi, iar astea vechi ocupă prea mult loc degeaba. Sfărîmă-le în cioburi cît mai mici, iar între timp am eu grijă să priponesc măgarul într-un loc mai ferit, la umbra unui copac. Uite, ai cinci lire pentru treaba asta. Dă zor şi găteşte degrabă cu ele!

Cînd a văzut băiatul cele cinci lire, s-a holbat de nu-i venea a crede şi s-a apucat cu mare rîvnă să spargă şi în dreapta şi în stînga, făcînd să curgă rîuri de vopsele şi să zboare nori de prafuri în toate culorile curcubeului, de nu se mai vedeau nici pereţii dughenei. Între timp, bătrîna a luat măgarul de funie şi pe-aci ţi-e drumul.

S-a întors şi stăpînul dughenei, tocmai cînd flăcăul păcălit spărgea ultimele borcane şi vase care mai rămăseseră rătăcite pe cîte un colţ de raft. Cînd a văzut omul harababura şi paguba uriaşă, mai-mai să înnebunească. A aruncat coşul cu bunătăţi cît colo şi s-a repezit ca un turbat la beregata flăcăului care gîfîia de atîta trudă.

— Ce-ai cu mine, frate? ţipa acela nedumerit şi înspăimîntat sub ameninţarea de a fi strîns de gît. Mama dumitale mi-a plătit şi mi-a poruncit să fac tot ce vezi aici. N-am nici o vină. Te pedepseşte Allah, căci omori un om nevinovat!

Stăpînul dughenei, orbit de furie, nici că voia să audă sau să priceapă. L-a scărmănat şi l-a tîrnosit prin vopselele de jos pe bietul flăcău, pînă ce-a ostenit. Apoi, ştiindu-se păgubaş şi păcălit, i-a strigat:

— Vai nouă, doi proşti păcăliţi de-o diavoliţă bătrînă şi împieliţată. Trebuie s-o căutăm şi să ne răzbunăm!

Dar toată truda lor în zadar a fost, căci dugheana a rămas într-o stare jalnică, iar măgarul pierdut pe veci. Unde s-o găseşti pe bătrîna? Mai bine

zis – caută acul în carul cu fîn! Nici o speranță și nici o urmă! Nimeni n-o văzuse, nimeni n-o știa, de parcă ieșise din pămînt și se vîrîse tot acolo.

A doua zi flăcăul a pornit din nou să rătăcească în căutarea măgarului, căci vedeți bine că asta era singura lui bogăție și-avea de ce să fie îngrijorat și amărît. Și, cum umbla el așa, tot mai deznădăjduit, iată că-i apare în față bătrîna vicleană, liniștită și surîzătoare, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. S-a repezit la ea, apucînd-o de pulpană și țipînd amenințător:

— Unde-mi este măgarul, vicleano? Să-mi dai pe loc măgarul, împielițato!

— Eu sînt vicleană? Așa să-mi ajute Allah! Măgarul tău se află la adăpost bun, este bine îngrijit și te-așteaptă să vii să-l iei! Nu te lua, fătul meu, după gura lumii și mai ales după băiatul meu, stăpînul dughenei, căci numai necazuri îmi face. E cam dus cu mintea, sărmanul! Ne-a pedepsit Allah să ne amărîm zilele cu el!

Flăcăul s-a potolit ca prin minune și a pornit cuminte în urma bătrînei, nerăbdător să-și găsească măgarul, pînă ce-au ajuns în fața unei fierării. Atunci bătrîna s-a oprit și s-a întors către tînărul păgubaș:

— Așteaptă aici pînă ce scot măgarul din grajd, într-o clipită-i gata și mă întorc cu el.

Numai că bătrîna a intrat valvîrtej în fierărie și-a căzut pe capul fierarului, văicărindu-se:

— Ajută-mă, Allah să te ajute și să te blagoslovească! Avem un flăcău cam slab de minte și-acum l-a mai pocnit și-o durere cumplită de cap. Se zbate sărmanul de-o săptămînă cu niște păcătoase de măsele care-l chinuie cumplit. Vezi de-ți fă pomană cu el și scoate-i măselele. Ai grijă, că el nu se lasă nici în ruptul capului. De zece zile ne tot chinuim să i le scoatem, dar el nu vrea și pace. Pe deasupra mai e și într-o dungă: caută toată vremea un măgar pe care nu l-a avut niciodată. Nu-l lua în seamă! Ia aici zece lire și fă treaba precum ți-am zis! Ți-o răsplăti Allah cu bine ajutorul care ni-l dai!

Bătrîna a ieșit rîzînd în barbă și i-a zis flăcăului, care aștepta în poartă:

— Intră, intră, fiul meu! Vezi că-ți găsești măgarul în grajdul din fundul curții. Ia-o pe aici, prin coridorul ăsta din dreapta. S-a încăpățînat cumplit și nu s-a lăsat dus. Vezi de încearcă tu, că doar își cunoaște stăpînul!

Și numai ce-a pășit flăcăul sub bolta întunecoasă, că fierarul și ajutoarele sale s-au repezit și l-au înșfăcat, trîntindu-l la pămînt.

— Ce-aveți cu mine, oameni buni? se apără flăcăul. Nu v-am făcut nimic. Am venit să-mi iau măgarul!

— Aha, a zis fierarul, asta era, nebunia cu măgarul. Avea maică-sa dreptate! La treabă, băieți!

Flăcăul se zbătea și zbiera, pomenind mereu măgarul, lucru ce-i întărîta și mai mult pe ucenicii fierarului.

— Scoateţi-i măselele şi gata, ce mai atîta tevatură, că pierdem vremea degeaba! a poruncit fierarul.

Şi treaba s-a făcut, căci flăcăul era singur şi nu-i putea răzbi.

Şi după atîtea întîmplări năstruşnice şi plîngeri ale păgubaşilor, mai mari şi mai mici, iată că unele zvonuri au ajuns pînă la curtea sultanului. Slujitorii şi sfetnicii auziseră, nici ei nu ştiau bine de unde, că o bătrînă vicleană şi şarlatană a băgat spaima în oraş, chinuind oamenii, furîndu-le bunurile de sub nasul lor şi bătîndu-şi joc de toţi şi de toate. Cînd asemenea poveşti au ajuns în sfîrşit şi la urechile Măriei Sale, acesta a dat poruncă să plece oamenii lui s-o caute prin toate ungherele oraşului. S-o scoată de unde-or şti şi s-o aducă la palat pentru judecată. Ba mai mult, sultanul a dat poruncă să se vestească prin tot oraşul că s-a hotărît o sumă mare drept răsplată pentru cel ce o va găsi pe bătrîna haină şi vicleană.

Au scormonit slugile şi oştenii sultanului, întorcînd totul pe dos, prin case şi prin dughene, băgîndu-şi nasul pretutindeni, dar în zadar. Şi iată că pe neaşteptate, într-o după-masă fierbinte, cînd erau cu toţii toropiţi de căldură şi oboseală, un grup dintre robii sultanului au dat nas în nas cu bătrîna pe uliţă. Mai întîi nu le-a venit să creadă c-a dat peste ei un asemenea noroc, dar, cînd s-au dezmeticit, s-au repezit şi-au înşfăcat-o, ducînd-o la palat. Au cerut să se i înfăţişeze direct sultanului cu prada lor, dar nu s-a putut pentru că l-au găsit pe Măria Sa dormind. Atunci s-au aşezat în cerc la uşa sălii celei mari, unde judeca sultanul pricinile cele mai importante şi unde primea străinii, înconjurînd-o pe bătrînă ca să nu le scape, iar ei s-au întins pe podele să se odihnească. Numai că erau aşa de frînţi de oboseală după atîta alergătură, încît i-a furat somnul pe toţi şi-au adormit buştean, sforăind de se cutremura pardoseala sub ei. Atunci bătrîna a ieşit tiptil din cerc, păşind pe deasupra trupurilor lor, şi s-a strecurat pe scări pînă la iatacul sultanei. A intrat cu plecăciuni adînci, adresîndu-i-se sultanei:

— Luminăţia Ta, iartă unei slugi preaplecate că îndrăzneşte să tulbure liniştea odihnei voastre. M-a trimis sultanul din ţara vecină cu cîţiva sclavi pentru Măria Sa sultanul, soţul Luminăţiei Voastre. Aş dori să pot intra la Măria Sa să-i înmînez mesajul ce-l port pentru el şi să-i înfăţişez sclavii încredinţaţi.

— Măria Sa sultanul doarme şi nu se încumetă nimeni să-l trezească, oricare ar fi pricina, căci aşa-i porunca. Vom vedea cum este mai bine să facem, dar ia spune-mi, unde-ai lăsat sclavii?

— Sînt aici, Luminăţia Ta! I-am lăsat la uşa sălii unde judecă sultanul pricinile mai importante şi primeşte oaspeţii străini. Dar mă tem că au căzut cu toţii pradă somnului, căci sînt frînţi de oboseală după atîta cale ce-au bătut în arşiţa zilei.

— Bine, lasă-i aici şi du-te acum de te odihneşte la un han bun. Întoarce-te mîine dimineaţă să-i înmînezi mesajul sultanului. Pînă atunci, a mai adăugat sultana, ia punga asta cu galbeni pentru sclavii cu pricina.

Bătrîna atîta aştepta. A luat punga cu galbeni şi dusă a fost.

Cînd s-a trezit sultanul, fuga şi sultana la el, să-l vestească de cele întîmplate:

— Măria Ta, o străină a venit la palat cu un mesaj de la sultanul din ţara vecină. Şi ţi-a mai adus şi cîţiva sclavi, care dorm la uşa divanului. I-am dat o pungă cu galbeni, dar nu ştiu bine cum s-a făcut socoteala. Rămîne să vadă Măria Ta dacă i-am dat de-ajuns.

Sultanul a coborît valvîrtej scările şi ce i-au văzut ochii?! Sclavii lui sforăiau de zor dinaintea uşii divanului.

— Vai de mine, sultană, ce-ai făcut?! Bătrîna aia vicleană şi buclucaşă te-a păcălit şi pe tine, vînzîndu-ţi sclavii noştri pe bani frumoşi, şi-a mai scăpat şi de judecată. Numai mîna ei poate fi aici. Cine-a mai pomenit aşa ceva?! E mai rea decît o vrăjitoare!

Mîniat foc pe nevolnicia slujitorilor săi, sultanul i-a chemat şi i-a muştruluit, sub ameninţarea că-i va pedepsi pe toţi pînă la unul, dacă n-o găsesc pînă a doua zi în zori pe bătrîna vrăjitoare ce înfricoşase tot oraşul şi-i făcuse pe ei de toată batjocura. Şi le-a mai poruncit sultanul să pregătească un loc anume în afara oraşului, unde s-o ducă şi s-o tragă pe roată ca pe vrăjitoare şi ca pe cei mai răi tîlhari de drumul mare.

De ruşine şi mai mult de frică, toţi slujitorii şi sclavii sultanului s-au grăbit să pornească în căutarea bătrînei. S-au împrăştiat care încotro vedeau cu ochii, alergînd bezmetici şi ciocnindu-se unii de alţii prin întuneric, la cîte un colţ de uliţă sau prin vreo fundătură, asudînd de grabă şi de necaz, furioşi pe împieliţata care le năruise tihna şi le furase somnul de atîtea zile în şir. Fiecare îşi jura că, de va pune mîna pe ea, o va face fărîme. După o noapte şi o zi întreagă de bîjbîială şi blesteme, au dat nas în nas cu baba, care parcă ieşise din pămînt chiar în piaţa cea mare a oraşului, unde se adunaseră cu toţii să se sfătuiască, istoviţi şi deznădăjduiţi de atîta alergătură, căci oricum la palat n-aveau curajul să se întoarcă fără ea.

Cînd au văzut-o, s-au năpustit care mai de care asupra ei, dar în cele din urmă au lăsat-o, văzînd că nu era decît o bătrînă ca toate celelalte, care nici nu se apăra şi nici nu da semne c-ar încerca să scape. Au dus-o şi-au legat-o de un stîlp la locul unde aveau s-o spînzure a doua zi în văzul mulţimii, aşa precum hotărîse sultanul.

De multă vreme oraşul Măriei Sale nu mai dormise atît de liniştit, iar locuitorii lui nu se mai simţiseră mai în siguranţă ca acum, cînd se dusese vestea despre vitejia şi bravura slujitorilor palatului care izbutiseră s-o prindă pe bătrîna cea buclucaşă.

Spre zori, cum sta ea aşa, nemişcată, legată de stîlpul de lemn, pe cîmpul din marginea oraşului, bătrîna a văzut venind dinspre deşert, pe drumul ce ducea spre tîrg, un beduin ce-şi îndemna cămila de zor. Cînd a trecut pe lîngă stîlpul cu pricina, s-a oprit curios şi mirat din cale-afară, întrebînd-o:

— Dar bine, măicuţă, ce-i cu dumneata, femeie bătrînă în starea asta? Unde s-a mai pomenit o femeie legată la stîlp ca tîlharii?

— Da' de unde, flăcăule! Nu trebuie să te miri. Am pus rămăşag pe-o mie de riyali cu cîteva surate că voi putea rămîne o zi şi-o noapte întreagă în locul şi în starea asta, fără să dau bir cu fugiţii, ca să vadă ele că sînt încă zdravănă pentru anii mei. Dar pe tine, flăcăule, ce te-a adus la oraş la ceasul ăsta, cu noaptea-n cap, cînd abia de-a mijit o geană de lumină?!

— M-a trimis nevasta la tîrg să-i aduc zor nevoie nişte ierburi care se cheamă *zalabiyya,* i-a răspuns el oftînd. Mai are puţin şi naşte, dar mă chinuie cu tot felul de ciudăţenii, care mai de care mai încurcate. Acum i s-a năzărit că vrea zalabiyya, că de nu e prăpăd! Nici nu ştiu ce-i asta! Acum aud prima oară de ea!

— Fiule, să ştii că-i încurcată treaba cu adevărat, căci zalabiyya nu se găseşte nicăieri de vînzare în oraşul ăsta. Dar, dacă spui că nevasta stă să nască, o să mă îndur eu să te-ajut. Ştiu că o soră a mea are puţină zalabiyya şi-o s-o conving eu să ţi-o dea, dar nu ştiu cum să mă descurc, că nu vreau să pierd nici rămăşagul. Doar dacă ai să ai răbdare să rămîi în locul meu preţ de-un ceas, cel mult două, pînă mă întorc cu zalabiyya.

Beduinul şi-a zis că Allah i-a scos-o în cale pe bătrîna asta cumsecade, să-l ajute aşa, fără nici o pretenţie, şi că n-o fi foc dacă rămîne în locul ei, preţ de un ceas, două. Oricum termină treaba mai repede decît dac-ar fi bătut drumurile prin suq o zi întreagă şi încă fără nici un folos. Aşa că, fără să stea pe gînduri, s-a învoit să schimbe între ei veşmintele şi să rămînă legat de stîlp, în locul ăla, pînă ce avea să se întoarcă ea din oraş.

Buclucaşa bătrînă îmbrăcată în veşmintele beduinului, a încălecat cămila acestuia şi-a pornit spre oraş.

Cînd s-a luminat bine, a început să se adune şi mulţimea buluc în jurul locului cu pricina, s-o vadă pe bătrîna diavoliţă. Dar, cînd s-au apropiat paznicii să-i desfacă legăturile, au rămas înmărmuriţi, găsind sub veşmintele bătrînei un beduin speriat. L-au descusut în fel şi chip, sîcîindu-l cu întrebări, dar mare lucru n-au putut scoate de la el, căci tremura ca varga şi abia de-a putut să îngaime două-trei vorbe fără noimă. Oricum, pînă la urmă s-au lămurit că bătrîna, cu viclenia ei fără pereche, l-a păcălit pe beduin, iar pe ei i-a făcut de ruşinea lumii pentru a nu se ştie cîta oară. Nici nu îndrăzneau să-i mai spună şi isprava asta sultanului. I-au desfăcut legăturile beduinului

înspăimîntat şi l-au lăsat să plece încotro o vedea cu ochii, căci oricum de la cămilă îşi luase gîndul.

Cînd a aflat sultanul şi de ultima ispravă a bătrînei, nu şi-a mai putut stăpîni mînia. Şi-a vărsat toată furia pe cine i-a ieşit în cale. Cum de nu erau în stare atîţia slujitori şi oşteni bine hrăniţi, bine plătiţi şi bine instruiţi să-i vină de hac unei bătrîne slabe şi neputincioase?!

— Nu sînteţi buni de nimic, nici măcar să puneţi mîna pe o babă amărîtă, care-şi bate joc de voi toţi şi de tot oraşul. Nu meritaţi nici un blid de mîncare! a mai strigat sultanul, mîniat pînă la cer. Nu vreau să mai văd picior de-al vostru prin palat, pînă ce n-o aduceţi pe diavoliţa asta aici, la uşa mea!

Viaţa slujitorilor sultanului ajunsese de neîndurat. Acum nici măcar nu se mai puteau întoarce la palat. Trebuiau să rătăcească pe străzi, să se învîrtă şi să scormonească prin toate cotloanele, fără măcar să aibă vreo nădejde. Numai Allah îi mai putea mîntui de blestemata asta de diavoliţă.

Între timp, bătrîna, ascunsă în căsuţa ei, a chibzuit ce-a chibzuit şi şi-a zis că a venit şi sorocul să meargă la sultan de bunăvoie ca să-i ceară să-i facă dreptate.

S-a îmbrăcat în straie bărbăteşti şi, cu înfăţişarea unui negustor bogat, a pornit-o spre palat pe străzi lăturalnice, ca să-i poată păcăli pe slujitorii care mişunau peste tot. Numai cînd a ajuns la poarta palatului a îndrăznit să vorbească şi i-a zis paznicului:

— Trebuie să mă duci în faţa sultanului, căci am a-i da o ştire sigură despre soarta bătrînei pe care-o caută tot oraşul.

Cum nimeni nu mai mînca şi nu mai dormea de grija asta, paznicul a sărit ca ars, bucuros să fie el primul care să îi ducă o asemenea veste stăpînului.

Sultanul, curios şi nerăbdător să sfîrşească o dată cu hărmălaia din oraş, a poruncit să fie adus îndată necunoscutul cu înfăţişare de negustor.

Cum a rămas singur cu suveranul, necunoscutul şi-a desfăşurat turbanul uriaş şi şi-a scos mantaua bogată, apoi, cu o plecăciune adîncă şi smerită, s-a închinat în faţa Măriei Sale.

— Înălţimea Ta, eu sînt bătrîna pe care o caută tot oraşul. Eu am făcut tot ce-am făcut şi sînt gata să răspund cu capul în faţa stăpînului meu. Aş ruga în genunchi pe Măria Ta să mă asculte mai întîi şi apoi să facă dreptate în numele lui Allah, căci n-am făcut nimănui rău de dragul de a chinui oameni nevinovaţi. Pricina au fost numai necazurile mele. Cer încă o dată îngăduinţa Măriei Tale să asculte povestea mea.

Uluit de întorsătura lucrurilor, sultanul a îndemnat-o:

— Spune, spune-mi povestea ta. Vreau s-o aud şi să hotărăsc de îndată. Cui are dreptate să i se facă pe loc dreptate şi cine-i vinovat de toată harababura asta care mi-a întors oraşul pe dos să-şi primească pedeapsa.

Bătrîna a prins curaj şi-a început să-i istorisească sultanului povestea ei de la începutul începutului: cum trăia la casa ei şi cum s-a prăpădit bărbatul ei, care l-a slujit cu credinţă pe Măria Sa, şi cum a rămas singură şi fără nici un sprijin şi cum au purtat-o slujitorii Măriei Sale pe drumuri, pînă ce-a ajuns să-şi blesteme zilele.

— Măria Ta, a întrebat bătrîna răspicat, oare poate fi pedepsită o văduvă fără nici un sprijin şi cu o copilă orfană de crescut, numai pentru că s-a zbătut să dobîndească ce i se cuvine? Sînt o femeie cinstită care n-a dobîndit pe nedrept un ac în viaţa ei şi toate lucrurile pe care le-am luat de la cei păcăliţi se află în siguranţă şi le voi da înapoi pînă la ultimul fir de aţă! Tot ce-am făcut am făcut numai şi numai să pot ajunge la Măria Ta, căci numai aici puteam să găsesc dreptate şi înţelegere. Ştiam că numai măritul sultan poate să-mi facă dreptate, căci de la slujitorii săi n-aveam s-aştept nimic bun. Păţaniile şi isprăvile mele sînt cea mai bună dovadă în faţa măritului stăpîn că numai îndărătnicia slujitorilor săi m-a obligat să răscolesc tot tîrgul. Mă închin şi mă rog în faţa măritului sultan să mă ierte dacă ce-am făcut eu se poate ierta şi să mă ajute dacă socoteşte că merit.

Sultanul s-a mirat tare mult de toate cîte-a auzit de la bătrîna cea vicleană. A iertat-o şi-a poruncit să i se dea simbria îndoită a bărbatului ei răposat întru Allah, iar scribilor de la divanul său le-a tras un perdaf straşnic, socotindu-i pricina tuturor relelor. Ba şi-a mai zis sultanul în sinea lui că tot el i-a mai rămas dator bătrînei, căci numai cu ajutorul ei a aflat cum stau lucrurile în oraşul lui şi cît de puţin se poate bizui pe oamenii lui de credinţă. „Halal slujitori", şi-a mai zis sultanul, „dacă a fost de ajuns să apară o bătrînă amărîtă cu un dram de minte să le încurce toate ţele şi să dea oraşul peste cap, scăpîndu-le tot timpul printre degete ca peştele în apă!".

Povestea despre Noe și uriașul Auj

A fost odată ca niciodată. Trăia demult de tot, pe vremea profetului Noe[1], un uriaş cunoscut cu numele Auj ben Unuq. Şi era uriaşul ăsta nemaipomenit de lung şi de spătos. Atît de lung, încît i se dusese faima că ar fi în stare să ia cu o mînă peştele din adîncurile oceanului şi să-l ridice cu cealaltă mînă pînă la ochiul soarelui, să-l frigă. Şi-atît de spătos era, încît lumea zvonise că ar fi în stare să smulgă un munte din locul lui, să-l poarte pe umeri şi să-l prăvălească peste un oraş întreg, făcînd să nu mai rămînă piatră pe piatră şi nici picior de om sau de altă vietate.

Legenda mai spune că Allah l-ar fi trimis pe Noe să îndemne oamenii să părăsească idolii şi să creadă într-un singur Dumnezeu şi că tocmai neamul lui n-ar fi vrut să-i dea ascultare. Şi mai spune iarăşi că Noe ar fi propovăduit noua credință vreme de o mie de ani. Nu, nu vă fie cu mirare, căci primii noştri strămoşi trăiau mii de ani, dar, încetul cu încetul, viața oamenilor a devenit din ce în ce mai scurtă, ajungînd pe vremea profetului nostru Muhammad – slava şi mărirea lui Allah asupra lui! – cam la şaizeci-şaptezeci de ani.

Aşadar, neamul lui Noe n-a dat ascultare vorbelor lui şi a stăruit să creadă mai departe în idoli, pînă ce într-o bună zi profetul n-a mai putut răbda şi l-a implorat pe Allah să-i răpună pe toți păgînii şi să nu rămînă palmă de pămînt nerăzbunată.

1. Patriarh biblic. Din porunca lui Dumnezeu, el ar fi construit arca pentru a se salva împreună cu familia de potopul care a distrus vechiul neam omenesc. Din el ar fi descins noua rasă omenească. Legenda biblică a fost preluată de Coran aproape cu toate amănuntele (sura XI, versetele 25-49, sura XXIII, versetele 23-30, sura XXVI, versetele 105-121). În Coran, Noe este socotit profet, iar sura LXXI îi poartă numele. Muhammad recurge şi în alte sure la această legendă, pe care o foloseşte drept pildă cu scopul de a-i convinge pe necredincioşi să-i îmbrățişeze propovăduirea pentru a scăpa de mînia lui Allah.

Se zice că Allah l-ar fi ascultat pe Noe şi i-ar fi dat a înțelege că va îneca toată fața pămîntului şi că ape reci vor coborî din cer şi vor țîşni din adîncuri ape fierbinți să mănture toate făpturile şi nu vor scăpa decît el şi cîțiva oameni care-l urmaseră şi dăduseră ascultare poruncilor lui. Şi l-a mai sfătuit Allah să dureze degrabă o corabie şi să se suie pe ea împreună cu cei cîțiva aleşi şi cu cîte o pereche din fiecare făptură a pămîntului.

Şi mai spune iarăşi legenda că profetul Noe a început fără zăbavă pregătirile pentru a se salva, aşa cum îl povățuise stăpînul său din cer. A căutat degrabă lemn pentru durarea corabiei, dar n-a găsit în țara lui. Atunci a pornit să întrebe pretutindeni unde ar putea găsi lemnul cel mai tare pentru corabie. Şi cineva i-a dat de ştire că arborii de care ar avea nevoie nu cresc decît undeva tare departe, într-un ținut de unde ar fi foarte anevoie de adus. A chibzuit Noe ce-a chibzuit şi în cele din urmă a trimis un sol la vestitul uriaş Auj ben Unuq pentru a se tocmi cu el să-i care buştenii.

— Mă învoiesc să fac tot ce-mi ceri, i-a răspuns uriaşul, dar cu o condiție!

— Spune-mi ce doreşti! l-a îndemnat Noe. Şi, de voi putea, voi face precum ți-e voia.

— Nimic mai simplu! Să-mi dai să mănînc pe săturate!

Profetul Noe a primit pe loc condiția şi a pornit să-l descoase:

— Şi de cîte pîini ai nevoie? Una ți-e de-ajuns?

— Vezi bine că nu! a hohotit uriaşul. Nici nu te gîndi la aşa ceva! Ba nu-mi ajung nici două, nici trei şi nici chiar nouă!

Noe i-a dat una după alta nu mai puțin de paisprezece pîini, dar el le înghițea cît ai clipi şi tot se plîngea de foame. Şi i-a mai dat încă una, pe lîngă o mulțime de alte bucate.

— Tot nu m-am săturat! s-a plîns uriaşul. Doar ne-am înțeles să-mi dai să mănînc pe săturate!

— Prea bine! Ce-am zis e bun zis! Vorba dată, datorie curată!... i-a răspuns Noe. Îți dau să mănînci pe săturate, dar te rog să faci întocmai cum îți cer...

Şi Auj ben Unuq s-a pornit să înghită hulpav pîine după pîine şi bucate după bucate, încît profetul a început să se teamă că n-o să-l poată sătura niciodată.

— Uriaşule, mai pomeneşte şi numele lui Allah în vreme ce mănînci, îl tot îmbia Noe, sperînd să-l mai potolească.

Dar nici gînd! De ce mînca, de ce-i sporea pofta! Şi ce să mai lungim vorba? Uriaşul s-a înfruptat din bucatele puse dinaintea lui, pînă ce-a simțit că s-a îndestulat. Ba a mai lăsat şi nişte resturi, semn că i-a fost de-ajuns. Şi, după ospățul ăsta de pomină, uriaşul s-a aşternut la drum, îndreptîndu-se spre pădurea zugrăvită de Noe. A tăiat o grămadă de buşteni, tot unul şi unul, i-a înşfăcat, i-a aburcat pe umeri-i lați şi-a făcut cale întoarsă, pînă la locul unde-l aştepta Noe.

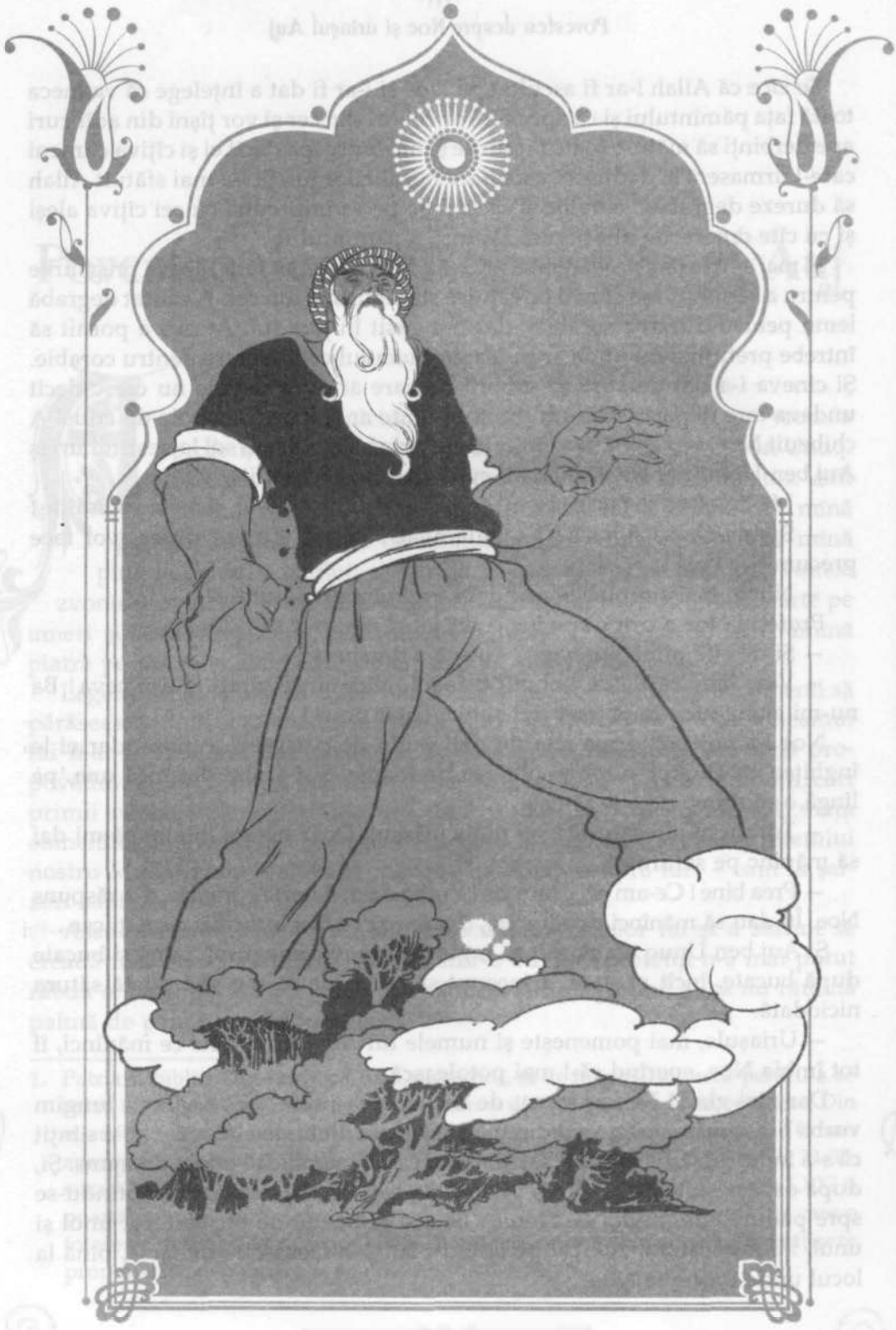

Așadar, Auj ben Unuq și-a ținut cuvîntul dat și-a cărat tot lemnul de care era nevoie pentru durarea corabiei la locul hotărît.

Cînd a venit sorocul, corabia era isprăvită și Allah a poruncit cerului și pămîntului să-și unească puterile și să se reverse peste toată firea.

Și astfel s-a iscat marele potop, mistuind toate făpturile de pe fața pămîntului, în afara celor care se aciuiseră pe corabie cu voia lui Allah.

Arca a pornit să plutească prin noianul de ape care se înălța fără încetare, acoperind cîmpii, dealuri și munți. Și-avea profetul Noe un fiu mai ciudat și neascultător, ale cărui gînduri și credință erau cu totul diferite de ale părintelui său. Tatăl stăruise zadarnic să-l urce pe corabie, căci n-a fost chip să-i înfrîngă încăpățînarea.

— Dacă nu urci cu noi, vei pieri! îl amenințase profetul.

— Mă voi cățăra pe cel mai înalt vîrf de munte, unde nu vor ajunge apele, i-a răspuns fiul, tot îndepărtîndu-se.

Profetul a mai stăruit ce-a mai stăruit, încercînd să-l înduplece, dar n-a fost chip să-l întoarcă din îndărătnicia lui. L-a văzut, cu jale, cum se avînta prin apele care creșteau învolburate, înălțîndu-se cu fiecare clipă, către muntele ce avea și el să fie acoperit. Noe a încercat pentru ultima oară să ajungă pînă la fiul rătăcit pentru a-i da o mînă de ajutor, dar valurile uriașe l-au împiedicat. L-a mai zărit o dată prins într-o vîltoare și apoi scufundîndu-se pentru totdeauna.

După cum spune legenda, Noe a luat pe corabie, așa cum fusese hotărît, cîte o pereche din fiecare soi de viețuitoare de pe fața pămîntului și, cînd i-a venit rîndul măgarului să se urce pe corabie, Iblis[1], care stătea de mult la pîndă, s-a agățat de coada dobitocului și-așa a ajuns și el în arcă fără să-l simtă nimeni, ascunzîndu-se într-un ungher întunecos, nevăzut și neștiut.

Apele s-au tot înălțat, s-au tot înălțat pînă ce-au acoperit chiar și cele mai înalte piscuri ale munților, înghițind toată suflarea de pe pămînt. Iar corabia a continuat să rătăcească pe ape, în vreme ce viețuitoarele de pe ea își vedeau fiecare de treburile lor, așa cum era rînduit. Numai șoarecii, care se

1. *Iblis* este nume propriu al diavolului, probabil o contracție din gr. *diabolos*, deși s-au mai sugerat și alte etimologii. În Coran el apare îndeosebi în două momente legate de începutul lumii. O dată, cînd Allah l-a creat pe Adam și le-a poruncit îngerilor să se prosterneze în fața primului om, dar Iblis a refuzat să-i dea ascultare și să se încline înaintea acestui muritor modelat din lut (sura XV, versetele 30–33; sura XVII, versetul 61), pretinzînd că el îi este superior, de vreme ce a fost creat din foc (sura XXXVIII, versetele 73–74). A doua oară, cînd îi ispitește pe Adam și pe Eva să nu dea ascultare poruncii lui Allah și să mănînce fructul oprit (sura XX, versetele 20–21 și altele).

înmulțiseră din cale-afară, s-au apucat să rontăie scîndurile corabiei, așa precum le era firea lor bicisnică. Iar dacă au văzut oamenii una ca asta, au alergat la profet să-i dea de știre, cu inimile pline de spaimă, că șoarecii ar putea găuri scîndurile și corabia ar fi în primejdie să se scufunde. N-aveau decît să se roage lui Allah să schimbe firea șoarecilor sau să-i prăpădească înainte de a duce ei corabia la pieire. Noe s-a rugat îndelung să îndepărteze primejdia, iar Allah i-a inspirat gîndul de a trece leului puțin tutun pe la nas. Și nici n-au apropiat bine tutunul de nasul leului, căci acesta s-a și pornit pe strănutat, iar din strănutul lui, se zice, că s-a ivit pisica ce-a pornit îndată să urmărească șoarecii, alergîndu-i, răpunîndu-i pe capete și salvînd astfel corabia de la înec.

Corabia a mai plutit ce-a mai plutit și într-un răstimp Allah a poruncit cerului să oprească ploaia și pămîntului să înghită apele. Încetul cu încetul apa a scăzut și s-au ivit primele piscuri, iar corabia a poposit pe un munte ce se numea Al-Judi[1]. Vietuitoarele de pe corabie au coborît pe vîrful muntelui, iar de-acolo au pornit să se lase în jos pe muchiile lui.

După o vreme Noe s-a gîndit că ar fi nimerit să trimită un sol să cerceteze dacă pămîntul a izbutit să înghită toată apa, ca să coboare cu toții pînă la piciorul muntelui, să-și reînceapă viața obișnuită. A cumpănit profetul și-apoi a socotit că ar fi cel mai nimerit să trimită corbul.

Corbul a ascultat porunca, și-a luat zborul, dar, cînd a ajuns pe pămînt, a zărit hoiturile rămase de la vietuitoarele înecate și s-a năpustit degrabă să se înfrupte, căci pe corabie nu avusese parte de-așa ceva. Și le-a tot dat tîrcoale, înfruptîndu-se cu lăcomie, uitînd definitiv și de corabie, și de porunca profetului, și de treaba pentru care coborîse pe pămînt.

A tot adăstat Noe și, văzînd că pasărea trimisă nu se mai întoarce, l-a rugat pe Allah s-o pedepsească și din ziua aceea corbul are penele negre, căci pînă atunci le avea albe, și țopăie poticnindu-se, ca și cînd ar avea picioarele împiedicate, de unde pînă atunci călca sigur și mergea drept.

Următoarea pasăre trimisă de Noe să cerceteze pămîntul a fost porumbelul, care-a alergat grăbit și-a plutit în cercuri largi deasupra pămîntului, încredințîndu-se că apa s-a dus, pămîntul s-a zvîntat și oamenii pot coborî

1. În varianta coranică a legendei, numele muntelui pe care s-ar fi oprit corabia lui Noe după terminarea potopului este *Al-Djudi* (sura XI, versetul 44). Exegeții localizează această zonă muntoasă la granița dintre Turcia, Irak și Siria și încearcă să-i găsească etimologia în cuvîntul *Kurd*. Această zonă este dominată de platoul Ararat, mult mai înalt, și e unică în lumea veche prin lacurile sale cu apă amară (Van și Urumiya) și pînza de apă freatică destul de bogată. În regiune circulă multe tradiții locale în legătură cu potopul lui Noe.

pe el. Și, ca să-i dovedească stăpînului său că nu-l amăgește, a rupt și-o mlădiță dintr-un măslin ce înverzise, întorcîndu-se cu ea în cioc.

Dacă l-a văzut, profetul tare s-a mai bucurat și l-a rugat pe Allah să-i dăruiască păsării o podoabă pe care s-o aibă atît ea, cît și toți urmașii ei în veci de veci. Allah s-a îndurat și i-a dat ascultare lui Noe, dăruind porumbelului un colier ca un curcubeu pentru care-l mai pizmuiesc și astăzi multe creaturi din neamul păsăresc.

Noe a coborît pe pămînt, dimpreună cu semințiа lui și cu ceilalți credincioși care-i ascultaseră poruncile și s-au risipit nestingheriți pe toată fața lui, după cum le-a fost dorința. Și, pe măsură ce lumea se înmulțea, apăreau tot mai multe sate și orașe pe fața pămîntului. Și dintre toți păgînii de odinioară nu mai rămăsese după potop decît unul singur – uriașul Auj ben Unuq, care scăpase printr-o minune, al cărei tîlc numai Allah îl cunoștea. Poate că, fiind el atît de înalt, încît ajungea pînă la ochiul soarelui, apa potopului să nu fi ajuns decît pînă la gîtul lui. Cine mai știe, se prea poate!

Ce-a făcut, ce n-a făcut, dar uriașul s-a salvat de la înec și oamenii nu aveau parte decît de necazuri din pricina lui, căci el nu cunoștea decît forța brațului. Habar n-avea de forța adevărului și a dreptății. Toți credincioșii îi știau de frică și nu trecea zi să nu i se plîngă cineva profetului de necazurile pe care le pricinuia uriașul și să nu-i ceară să-i vină cumva de hac.

Profetul Noe i-a liniștit și le-a făgăduit că-i va izbăvi cumva de răul uriașului, dar vremea trecea și nu se întîmplă nimic. Și iată că într-o bună zi rîca și ciondănelile dintre Auj ben Unuq și locuitorii unui sat s-au ascuțit într-atît, încît uriașul a alergat și-a smuls un munte din rădăcini, l-a purtat pe cap spre satul cu pricina, pregătindu-se să-l arunce asupra lui și să-l strivească împreună cu toți oamenii și toate viețuitoarele din el.

Sătenii au aflat și-au dat năvală pe drumul spre deșert, trimițînd solie la Noe să-i izbăvească de rău. Noe a îngenuncheat și s-a rugat fierbinte de Allah să-l mîntuie pe uriașul care n-aducea decît rău pe fața pămîntului și să scape de primejdie toate făpturile lui. Atunci Allah s-a îndurat de muritori și-a pogorît asupra uriașului păsări cu ciocuri de oțel care-au străpuns piatra muntelui, săpînd o gaură chiar în dreptul capului său. Muntele a alunecat în jos pe umerii uriașului, înconjurîndu-i gîtul ca un gherdan. În clipa aceea Allah a poruncit muntelui să se strîngă în jurul gîtului, așa încît uriașul a rămas fără suflare, prăbușindu-se cît era de lung. Și muntele l-a tot strîns încet-încet pînă ce i-a retezat capul de trup și uriașul și-a dat duhul.

După moartea lui, oamenii au putut răsufla ușurați, simțindu-se în siguranță și pace.

Și mai spune legenda că așa s-a stins din viață cel din urmă uriaș și lumea a scăpat de toate relele pricinuite de el.

Beduinul şi nevasta sultanului cea vicleană

Copiii se adunară, ca în fiecare zi după asfinţitul soarelui, în locul unde ştiau că-i aşteaptă bunica.

— Bunicuţo, spune-ne povestea beduinului cu nevasta sultanului din Eghipet!... o rugă unul dintre ei.

— Bine, astăzi am să vă spun povestea asta, grăi bunica blînd şi porni să depene istorisirea.

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult, trăia în satul Samira din tribul 'Anza[1] un bărbat care se căsătorise cu verişoara lui şi-avusese parte de-un singur vlăstar – un băiat la care ţinea nespus de mult. Şi s-a îngrijit tatăl ca băiatul lui să aibă parte de-o creştere aleasă, numai că n-a apucat să-l vadă flăcău, căci a părăsit lumea asta prea devreme şi l-a lăsat sub ocrotirea mamei, o femeie la fel de bună la suflet şi iubitoare ca şi el. Mama i-a călăuzit paşii, iar cînd băiatul a intrat în rîndul bărbaţilor, s-a gîndit că mult i-ar mai folosi fiului ei să meargă în hagialîc. Nu numai pentru a se închina la Mekka cea slăvită, ci şi pentru a umbla prin lume, căci pelerinajul este prilej de a-i vedea, a-i auzi şi a-i încerca pe oameni pentru a le cunoaşte firea: în călătorie îţi faci prieteni, te obişnuieşti cu greutăţile şi înveţi să le învingi – într-un cuvînt, începi să cunoşti ce-i viaţa.

— Aş vrea să merg şi eu în hagialîc, dar mă tem că ţi-aş fi o povară în plus, i-a zis mama. Şi-apoi, eu am mai fost la Mekka acum cîţiva ani. Uite, eu am agonisit cu trudă trei mii de riyali, pe care ţi-i dau să-i ai la tine.

1. *'Anza* a fost un trib destul de mare din ramura lui Adnan, strămoşul eponim al arabilor de nord, în sistemul genealogic tradiţional arab. El a locuit în zone întinse din partea de nord a Peninsulei Arabe, întinzîndu-se peste deşertul nordic pînă la oraşele Homs, Hama şi Alep din Siria.

Poate cumperi cu ei niscai mărfuri ca să le neguţăm aici şi să mai punem ceva lîngă ei...

Băiatul i-a mulţumit, s-a pregătit de drum şi-a pornit cu o caravană spre Mekka. Mama a rămas acasă singură, dar era tot timpul cu gîndul şi cu sufletul alături de fiul ei. Şi nu trecea rugăciune fără să-l implore pe Allah să-l păzească şi să-l ajute, astfel încît călătoria la locurile sfinte să fie începutul unei vieţi pline de belşug şi de fericire.

Flăcăul a ajuns cu bine la Mekka, iar dacă şi-a împlinit îndatoririle hagialîcului, a pornit să bată uliţele oraşului şi să colinde prin bazaruri. Şi ce-i fu dat să audă în vreme ce căsca gura într-un suq?

— Cine cumpără de la mine o povaţă pentru o mie de riyali? Cine cumpără o povaţă pentru o mie de riyali? striga cineva în gura mare.

— Şi care-i povaţa? încercă flăcăul să-l descoasă pe cel ce striga, tot apropiindu-se de el.

— Plăteşti o mie de riyali şi-o afli! îl ademeni celălalt.

Tînărul a stat ce-a stat în cumpănă, pe urmă a scos o mie de riyali şi i-a întins.

— Fiecare om cu gustul lui... a venit răspunsul desluşit de la cel ce primise banii.

— Şi ce-i cu asta? îl mai iscodi flăcăul. Asta-i aşa, numai o zicală.

— Păi, asta-i povaţa pentru cine ştie a o folosi şi pentru care ai plătit o mie de riyali!

Flăcăul nostru a băgat vorbele bine în cap şi şi-a văzut de drum, dar în ziua următoare a ieşit din nou în suq, nădăjduind să găsească ceva de cumpărat. Şi iarăşi l-a ademenit un glas.

— Cine cumpără de la mine o înţelepciune cu o mie de riyali? Cine cumpără o înţelepciune cu o mie de riyali? striga cineva de zor.

Tînărul s-a apropiat şovăitor, căci curiozitatea nu-i dădea pace, şi-a încercat să-l descoase ca şi pe primul. Numai că răspunsul a venit scurt, ca şi data trecută:

— Plăteşti o mie de riyali şi-ţi spun...

Nu s-a putut opune ispitei, a scos o mie de riyali şi i-a întins.

— Acum spune-mi, care-i înţelepciunea? se grăbi să-l iscodească după ce-i dădu banii.

— Dacă binele vine spre tine, nu fugi de el! glăsui cel care strigase pînă atunci.

— Şi ce-i cu asta? mai întrebă flăcăul nedumerit.

— Păi, tocmai asta-i înţelepciunea pe care-ai dat banii, îl lămuri celălalt.

Cum tocmeala-i tocmeală, flăcăul n-a avut ce face, a băgat-o şi pe asta bine în cap şi şi-a văzut de drum. A treia zi a pornit iarăşi să colinde prin suq şi din nou a auzit pe cineva strigînd:

— Cine cumpără de la mine o învățătură cu o mie de riyali? Cine dă o mie de riyali pe o învățătură?

Şi tînărul s-a apropiat, ademenit de glas, întocmai ca şi în zilele trecute.

— Despre ce învățătură e vorba? întrebă el cu glasul mic.

— Dai o mie de riyali şi-o afli! îl ispiti vînzătorul de înțelepciuni.

I-a întins şi ultima mie de riyali pe care-o avea cu el şi-atunci celălalt a grăit limpede:

— Blestemat de Allah va fi acela ce-l va haini pe binefăcătorul care i-a arătat încredere...

— Şi ce-i cu asta? se mai interesă flăcăul.

— Ce să fie? Asta-i învățătura, flăcăule! îi răspunse vînzătorul.

S-a îndepărtat flăcăul nostru, repetînd în gînd vorbele auzite, căci acum astea erau toată averea lui.

După cîteva zile caravanele de pelerini au început să părăsească Mekka, îndreptîndu-se în toate direcțiile, şi cu una dintre ele a pornit şi tînărul nostru către țara lui.

Toată vremea asta mama flăcăului îşi făcuse fel de fel de socoteli, căci îşi legase mari nădejdi de călătoria lui şi de mărfurile cu care avea să se întoarcă. Numai că tînărul ei fiu purta cu el în schimbul celor trei mii de riyali doar trei înțelepciuni – vorbe pe care mamă-sa avea să le socotească lipsite de orice noimă, de vreme ce nici nu îngrăşau şi nici de foame nu țineau.

Ajuns acasă, flăcăul a coborît de pe cămilă, s-a apropiat de mama care-i ieşise în întîmpinare şi-a sărutat-o pe frunte, în vreme ce ea plîngea de fericirea revederii.

După cuvintele de bun venit, rostite printre lacrimi, femeia l-a întrebat şi de afaceri: cum era negoțul şi ce mărfuri a adus?

— În loc de mărfuri, am cumpărat înțelepciuni şi învățături, i-a răspuns flăcăul, căci am băgat de seamă că sînt mai uşor de cărat şi nu se prăpădesc niciodată, ca să nu mai vorbim de faptul că nu ți le poate fura nimeni.

Femeia a rămas uluită la auzul vorbelor lui.

— Despre ce înțelepciuni vorbeşti, fiule? îl descusu ea fără să-i vină a crede ce-i auzeau urechile.

Şi tînărul s-a apucat să-i spună toată tărăşenia despre învățăturile pe care cheltuise cele trei mii de riyali. Cînd a terminat de povestit, mama s-a aplecat, a luat de jos un pumn de țărînă şi i-a aruncat-o în față, suduindu-l:

— Nu m-am aşteptat să fii atît de neghiob! bolborosi furioasă, ieşindu-şi din fire. Ai aruncat în vînt banii pe care i-am agonisit cu mare trudă... Şi cu ce te-ai ales? Cu nişte vorbe goale pe care unii le-au numit învățături! N-ai făcut nici o ispravă! Te-au înşelat şi te-au lăsat fără o lețcaie! Ştiu şi eu o

grămadă de poveţe şi de proverbe şi puteam să ţi le dau cu sacul. Numai să mă fi întrebat. Ţi le-aş fi spus cu dragă inimă, fără să-ţi iau nici un ban în schimb. N-aş fi crezut una ca asta pentru nimic în lume! Dacă aş fi ştiut că asemenea prostii se vînd şi se cumpără, aş mai înţelege, dar este pentru prima oară în viaţă cînd aud de-aşa ceva... Şi încă la ce preţ! Halal matrapazlîc!

Tînărul a fost tare necăjit de primirea pe care i-a făcut-o mamă-sa, căci nu mai auzise pînă atunci asemenea vorbe grele din gura ei. Ba, pe deasupra, îi mai aruncase şi-un pumn de ţărînă în faţă. Îi intrase în ochi şi-n nări, usturîndu-l pînă în suflet. S-a îndepărtat, copleşit de ruşine, şi-a luat pe loc hotărîrea să plece în lume. Nu mai era cu putinţă să rămînă lîngă ea, după cele întîmplate şi după ce-a auzit din gura ei ocările pe care le auzise. Aşa că a alergat la un prieten şi-a rămas la el cîteva nopţi, iar în cele din urmă i-a spus că-l paşte gîndul să plece în Şam. Prietenul i-a făgăduit să-i caute o caravană care se îndrepta într-acolo. Şi după două-trei zile flăcăul a intrat într-o caravană şi-a apucat drumul pribegiei.

Şi, chiar cînd a ajuns el în Damasc, a auzit că o caravană se pregăteşte să pornească spre Misir[1] şi, fără să mai stea la tocmeală, i s-a alăturat şi el cu gîndul s-ajungă în ţara pe care şi-o visau toţi. După o călătorie lungă, au intrat în sfîrşit în marele oraş de pe malul Nilului şi-a pornit flăcăul nostru să caute ceva de lucru, dar n-a fost chip să găsească atît de uşor precum credea. Tot umblînd încolo şi-ncoace prin oraş, s-a trezit în faţa unui cimitir, lîngă care se afla o colibă dărăpănată. S-a apucat să cureţe coliba, s-o aranjeze cît de cît, aşa, ca să-i poată folosi ca adăpost, şi s-a aciuit în ea.

Pe urmă, tot n-avea nimic de făcut, s-a apucat să îngrijească de morminte şi să alunge cîinii care se adăposteau în cimitir, dîndu-le bineţe credincioşilor veniţi să-şi viziteze morţii. A mai trecut ce-a mai trecut şi ce şi-a zis el? Tot îngrijesc de mormintele lor, trebuie să le cer şi-o taxă pentru fiecare mort care intră pe poartă. O liră de aur! Nici mai mult, nici mai puţin! Nu-i nici un păcat, că doar trudesc pentru banii ăştia şi cîndva sultanul o să se bucure.

Vrînd, nevrînd, lumea s-a învoit să-i plătească, fără să pună întrebări, închipuindu-şi că l-o fi isprăvnicit sultanul să ia taxa asta.

Şi-a rămas tînărul beduin la poarta cimitirului cu pricina vreme de cîţiva ani şi oamenii s-au obişnuit cu el, de parcă-ar fi fost acolo de cînd lumea. Taxa ajunsese un lucru ştiut şi nu se mai mira nimeni că trebuie s-o plătească.

Dar iată că într-o bună zi se trezeşte flăcăul nostru cu un alai de dregători şi înalţi sfetnici ai palatului, care mai de care mai simandicoşi. Şi, nici una, nici două, beduinul se proţăpeşte în drumul lor şi pas de mai treci!

— Dar ce vrei de la noi, omule? îl întrebă unul dintre ei.

1. *Misir* este numele arab al Egiptului.

— Dacă nu plătiți taxa obișnuită, n-aveți cum intra în cimitir! îi răspunse el bățos.

— Dar despre ce vorbești tu? Ce taxă mai e și asta?! îl luă altul la trei păzește.

— O liră de aur! Nici mai mult nici mai puțin! îi lămuri el.

— Vai de capul tău! se zborși unul din sfetnici. Înseamnă că nu știi cu cine ai de-a face! Noi conducem pe ultimul ei drum pe fiica sultanului, dacă bagi bine de seamă...

— Așaa? se miră beduinul. Atunci n-o să intrați decît după ce-ați plătit două lire, că doar fiica sultanului nu-i un mort de rînd.

Au rămas cu toții descumpăniți de îndrăzneala beduinului, socotindu-l nebun, dar, cum nu mai puteau ține în drum cortegiul, n-au avut de ales și s-au grăbit să plătească cele două lire cerute, ca să poată isprăvi cu înmormîntarea odraslei sultanului. Pe urmă, s-au gîndit ei, aveau să-i vină de hac și neobrăzatului pentru îndrăzneala lui.

Cînd s-au întors la palat, unul dintre sfetnici a scăpat o vorbă în fața sultanului și-apoi a trebuit să-i spună și lui povestea cu beduinul care cere taxa de intrare în cimitir.

— Aduceți-l neîntîrziat dinaintea mea! le-a poruncit el dregătorilor.

Cîțiva slujitori au alergat la poruncă și, cît a-i clipi din ochi, s-au și înapoiat, împingîndu-l de la spate pe beduinul nostru ca pe un răufăcător ce se ridicase împotriva legii.

— Am auzit că ți-ai îngăduit să le ceri oamenilor o taxă pentru morți. la spune, despre ce-i vorba? îl trase sultanul de limbă. Și cine te-a isprăvnicit să faci una ca asta?

— Măria Ta, eu sînt cel care are grijă de cimitir... eu îl păzesc, eu îl curăț, răspunse beduinul fără să se piardă cu firea. Fac treaba asta de ani de zile și nimeni nu m-a întrebat niciodată pînă acum de ce-o fac. Știe și Măria Ta vorba aceea din bătrîni: „Cine ți-a poruncit? Dar cine m-a oprit?". Și pe urmă eu adun banii ăștia nu ca să-mi grămădesc mie averi, ci pentru vistieria măritului sultan. N-am cheltuit nici un sfanț din ce-am strîns. Banii se află la mine și pot să-i dau în orice clipă celui îndreptățit să-i primească, la porunca Măriei Tale.

Sultanul a rămas o vreme dus pe gînduri, minunîndu-se de istețimea beduinului și de cum întorsese vorba pentru a ieși din încurcătură. E bine de văzut, și-a zis el, cum are să se descurce mai departe și dacă izbutește înseamnă că mi-am găsit un om de nădejde. Pe urmă a dat poruncă să se numere toți morții care fuseseră îngropați în cimitirul cu pricina din clipa cînd începuse beduinul să ceară taxa. Cît ai bate din palme, numărătoarea a fost gata.

— Ei, şi-acum spune-ne, unde se află banii pe care zici că i-ai păstrat pentru vistieria mea? l-a luat din scurt sultanul.

— În coliba de lîngă cimitir, în care m-adăpostesc eu, a răspuns beduinul fără să se fîstîcească.

Cîţiva slujitori, împreună cu un sfetnic al sultanului, l-au însoţit pînă la colibă şi el le-a dat toţi banii agonisiţi. I-au numărat şi-au găsit că nu lipsea nici o para din cît socotiseră ei că trebuia să fie.

Tare s-a mai minunat sultanul cînd i-au spus ce-au descoperit. L-au mirat şi vorbele, dar şi faptele beduinului: cum chibzuise toată treaba şi, mai ales, cinstea şi credinţa dovedite.

— De astăzi înainte vei fi mare logofăt la curtea mea! Aşa am hotărît eu, sultanul, şi-ţi încredinţez chivernisirea tuturor palatelor şi averilor mele, spuse Măria Sa fără a-l lăsa să se dezmeticească. Iar slujba pe care ai făcut-o pînă acum o s-o dăm în grija altcuiva...

Beduinul nu putea face altcumva decît să se supună poruncii. Aşadar, de-acum înainte avea să lase morţii şi să se ocupe de cei vii; să le chivernisească treburile şi averile nenumărate. Şi cînd te gîndeşti că nu era vorba de bunurile oricui, ci de ale sultanului însuşi! O schimbare la care nu se aşteptase în ruptul capului şi nu sperase nici în cele mai frumoase vise, ursită de un destin binevoitor şi de jocul întîmplării.

Încrederea sultanului în noul său dregător sporea de la o zi la alta, căci era tare mulţumit de credinţa şi priceperea cu care-l slujea. După ce petrecuse vreo trei-patru ani în slujba cea nouă, a fost chemat la sultan şi ce i-au auzit urechile?! Stăpînului i s-a năzărit să-l împuternicească pe marele logofăt s-o însoţească pe una dintre nevestele sale - pe cea la care ţinea Măria Sa cel mai mult - în hagialîc la casa cea sfîntă a lui Allah. Pe cine putea Măria Sa să împuternicească cu o asemenea treabă de credinţă, dacă nu pe sfetnicul în care avea cea mai mare încredere?! Zis şi făcut! I-a spus sultanei să se pregătească de drum şi a vestit-o că va fi însoţită în lunga ei călătorie de dregătorul cel mai credincios al palatului, sigur fiind că n-o să-l împingă nicicum păcatul să-l vicleneasscă sau să îi arate neascultare şi lipsă de grijă stăpînei.

Logofătul n-a avut de-ales şi-a dat ascultare poruncii, învoindu-se s-o însoţească pe stăpînă, să-i fie păzitor şi să conducă cu bine strălucita caravană către casa cea sfîntă şi înapoi, în ţara ei.

Şi alaiul s-a aşternut la drum, avîntîndu-se prin pustiurile nesfîrşite. Dar, cînd credea tînărul nostru că totul merge cum nu se poate mai bine, să vezi şi să nu crezi! Într-o bună zi, în vreme ce caravana poposea lîngă un izvor în inima deşertului, nevasta sultanului a trimis după beduin să vie degrabă la cortul ei. La porunca stăpînei, beduinul a alergat fără a sta pe gînduri. Cînd a intrat în cort, stăpîna a poftit ecpaielele şi slujitorii să iasă şi

să-i lase singuri. Pînă aici nimic ciudat, căci se mai întîmplase şi altă dată să rămînă doar cu el pentru a-i da porunci legate de treburile caravanei şi-ale hagialîcului. Numai că de data asta o bănuială nedesluşită i se strecurase în suflet, văzînd că sultana răspîndea valuri de balsamuri îmbietoare, fiind gătită cu podoabele de sărbătoare şi cu nişte straie atît de străvezii încît lăsau să i se zărească nurii. Abia atunci i s-a luat pînza de pe ochi şi-a priceput că ea se gătise astfel ca să-l ademenească.

Şi şi-a mai amintit tînărul nostru şi de alte dăţi cînd sultana s-a tot străduit să-l ţie pe lîngă ea, numai că el rămăsese surd şi mut la ispită. Piatra de e piatră şi tot s-ar fi mişcat din loc şi-ar fi prins suflet, dar logofătul nimic! Şi-a dat prea bine seama de primejdia care-l păştea oricum, dar n-a cutezat nici în ruptul capului să facă pasul la care-l ispitea stăpîna. A rămas mai departe un n-aude-na-vede.

Femeii viclene nu-i rămînea altceva de făcut decît să i-o spună de la obraz. Aşa încît sultana, fără să-i lase timp să se dezmeticească, îi mărturisi că e fermecată de tinereţea şi de vigoarea lui şi că aşteaptă de multă vreme o clipă potrivită, ca aceea, în care să rămînă singură cu el ca să-i destăinuie gîndurile şi dorul ce-o mistuie.

Cînd a mai auzit şi asemenea vorbe, logofătul a rămas mărmurit, căci nu se mai aflase pînă atunci într-o asemenea încurcătură şi nu se simţise nici o clipă ispitit să-şi vicleneasă binefăcătorul.

— Eu, stăpînă, nu mă pot ridica nicicum la înălţimea Măriei Tale... murmură el, codindu-se. Eu nu sînt decît un biet slujitor credincios. Am datoria şi porunca să mă îngrijesc să aibă Măria Ta tot ce-i este de trebuinţă şi să duc la bun sfîrşit treaba ce mi-a fost încredinţată de stăpînul meu... Şi-apoi, noi sîntem pe drumul hagialîcului... Ar fi mai mare păcatul!... Nu se cuvine să întinăm o datorie atît de sfîntă!... Şi mai e ceva, stăpînă! Un lucru pe care trebuie să-l ştie Măria Ta... Am cumpărat cu un timp în urmă o învăţătură ce sună aşa: „Blestemat de Allah este acela care-l va haini pe cel ce i-a arătat încredere"... Am dat în schimbul acestei înţelepciuni nici mai mult, nici mai puţin decît o mie de riyali... Măritul sultan mi-a arătat o încredere fără margini şi nu m-aş încumeta să-l înşel, pentru nimic în lume... urmă el, încercînd s-o abată de la gîndul cel rău, pe care nu-l socotea a fi altceva decît o toană trecătoare sau o ispită diavolească. Aşadar, cer iertare că nu pot da ascultare multpreţuitei mele stăpîne...

— Sultanul n-o să ştie nimic din toate astea, îi dădu vicleana înainte cu gura, căci împotrivirea dregătorului o făcea să se înverşuneze şi mai mult, iar ispita creştea cu cît slujitorul se dovedea a-i fi mai credincios stăpînului său. Cît despre Allah, el este milostiv şi îngăduitor şi-ţi va ierta şi păcatul ăsta, dacă-l socoteşti a fi un păcat atît de mare, mai ales că pelerinului i se

iartă toate păcatele, fie ele cît de mari... Iar despre înţelepciunea aia de care-ai pomenit, ce să mai zicem?! Ţi s-a năzărit aşa, tam-nisam, şi mai şi spui c-ai plătit pe ea o avere. Dar nu-i nimic, eu sînt gata să te despăgubesc pentru plata ei, ba chiar să-ţi dau de două ori pe-atît, dacă te învoieşti să mă asculţi... Şi poţi fi liniştit şi încredinţat că n-o să afle nimeni de ce-a fost între noi!

— Nu pot să mă învoiesc la ce-mi ceri stăpînă, nici dac-ar fi să plătesc cu capul îndărătnicia mea, bolborosi logofătul, dîndu-şi gîndurile pe faţă cu bună-cuviinţă, dar şi cu multă hotărîre în glas. Sînt gata să împlinesc orice poruncă îmi va veni de la multpreţuita mea stăpînă, mai puţin viclenirea celui care mi-a arătat nemărginită încredere...

Femeia a înţeles că n-are la ce să mai stăruie, cînd a văzut atîta neînduplecare în glasul lui, şi-a început să dea înapoi, copleşită de ruşine, de mînie şi ciudă.

— Atunci du-te, vezi-ţi de treabă şi ai grijă să-ţi păzeşti gura! îi porunci ea, tremurînd de furie şi aruncînd scîntei din priviri. Ce-am vorbit aici rămîne între noi! Nu cumva să te pască păcatul să scoţi vreo vorbă faţă de cineva, îi porunci cu sprîncenele încruntate, roşie pînă-n vîrful urechilor.

— Ferească Allah! Nici în ruptul capului, stăpînă! o asigură logofătul. Poţi fi încredinţată că tot ce-am vorbit va rămîne înmormîntat în pieptul meu, ca şi cînd nu s-ar fi rostit niciodată!

Apoi s-a îndepărtat, călcînd ca din pod, a ieşit din cort şi-a păzit mai departe treburile sale şi ale caravanei, a cărei rînduială îi fusese încredinţată. Dar sultana îl păştea, aşteptînd cu nerăbdare şi năduf prilejul să scape de el, căci bănuielile îi bîntuiau sufletul şi nopţile, iar inima nu-i mai cunoştea tihna de teamă că bărbatul o să dezvăluie taina şi o s-o facă de rîsul lumii. Voia să-i facă de petrecanie cu orice chip, pentru ca odată cu el să dispară şi taina. Inima ei de vicleană nu se putea încrede în făgăduielile nimănui.

A început să ţeasă pînzele şi să întindă nadele, gîndindu-se la fel şi fel de viclenii, pentru a scăpa de cel ce-i cunoştea hainia. Tot învîrtind-o şi răsucind-o aşa, ce şi-a zis? Cel mai nimerit lucru ar fi să-i facă de petrecanie pe drum. O să aştepte pînă cînd o să treacă caravana pe lîngă un izvor căruia i se dusese vestea, pentru că nimeni dintre cei ce coborîseră la el să ia apă nu mai văzuse lumina zilei. Şi, după ce i-a venit gîndul cel rău, a chemat la ea un slujitor de încredere şi i-a grăit aşa:

— Cînd ajunge caravana la izvorul ăla din care nu mai iese nimeni după ce-a coborît la el, eu am să mă plîng de sete şi-o să poruncesc să coboare cineva să aducă apă proaspătă şi rece, dar voi să vă codiţi şi nimeni să nu se grăbească să-mi dea ascultare. Atunci am să mă plîng beduinului de laşitatea slujitorilor mei şi-o să-l îmbrobodesc cu vorbe meşteşugite şi-o să-l laud, zicîndu-i că el este singurul cutezător în stare să-mi îndeplinească dorinţa.

Zis şi făcut! Cînd au ajuns la izvorul cu pricina, sultana i-a poruncit unui slujitor să coboare să scoată apă, dar el a rămas nemişcat, ca lovit de trăsnet. La fel s-a întîmplat şi cu al doilea, şi cu al treilea... Şi tot aşa pînă la ultimul.

— Numai tu, bravule logofăt, eşti în stare să faci isprava asta! i s-a adresat ea la urmă de tot beduinului. Se vede treaba că sultana este înconjurată numai de laşi şi poate muri de sete în deşert, ca şi cum ar fi singură.

Logofătul n-a mai aşteptat altă poruncă. Şi-a suflecat mînecile şi s-a agăţat cu nădejde de capătul funiei, coborînd degrabă în fundul fîntînii, unde a dat de nişte caverne întunecoase. Pînă să se obişnuiască cu întunericul, iată că se trezeşte faţă în faţă cu o burduhoală de ifrit cît toate zilele, care i-a poruncit să se oprească şi să nu îndrăznească a mai face un pas. La porunca lui a înlemnit; apoi într-o rază de lumină a văzut chipurile a două fete aşezate dinaintea ifritului – una slută şi mohorîtă, semănînd cu o odraslă de ghuli[1], iar cealaltă nespus de frumoasă, arătînd ca luna plină în a paisprezecea noapte.

— Care din cele două fete e mai frumoasă? îl întrebă ifritul cu asprime în glas, arătînd spre fetele din faţa lui şi cerînd răspunsul pe loc.

Beduinul a rămas în cumpănă, căci băgase de seamă urîţenia ifritului, dar şi-a zis că urîtul la urît trage, căci una din cele două fete era la fel de slută ca şi el. Ba mai pricepuse şi că întrebarea ifritului era o capcană şi că nu trebuia cu nici un chip să spună adevărul. Aşa că, după ce-a chibzuit o vreme, s-a hotărît să ticluiască un răspuns cu tîlc, sperînd să împace şi capra, şi varza. Şi, cum, necum, din întîmplare sau mai mult de frică, i-a venit în minte povaţa pentru care plătise o mie de riyali. La urma urmei, cîte lucruri frumoase nu sînt deloc plăcute şi cîte lucruri urîte nu sînt pe placul omului?! Şi-a grăit cu sînge rece, ca şi cum ar fi răspuns într-o doară:

— Fiecare om cu gustul lui!

— Ai scăpat cu zile! bolborosi ifritul, luîndu-i vorba din gură. Dacă mi-ai fi spus că-ţi place fata cea frumoasă, nu-ţi mai rămînea capul pe umeri, fiindcă mie îmi place cea urîtă, iar dacă mi-ai fi spus că-ţi place urîta, tot nu scăpai cu viaţă, căci nu spuneai adevărul! Dar aşa, ai nimerit-o. Ai scăpat cu viaţă. Poţi să iei şi apă pentru tovarăşii tăi de drum!

Logofătul, care simţea cum îi trec săgeţi reci prin inimă, s-a aplecat şi-a umplut burdufurile cu apă, apoi a ieşit din puţ teafăr şi nevătămat, spre uimirea tuturor. Mai ales stăpîna nu-şi putea veni în fire văzîndu-l. S-a înciudat foarte, căci nădăjduise să-i rămînă ciolanele în fundul puţului, fiind sigură că nimeni nu mai scăpase cu zile din cei ce coborîseră la izvorul blestemat. Dar se vede treaba că pornise cu stîngul şi, cum caravana se apropia de locurile sfinte, şi-a zis că e mai nimerit să-i vină de hac pe drumul de întoarcere.

Au stat ce-au stat la Mekka şi în împrejurimile ei, aşa cum cerea rînduiala hagialîcului, şi-apoi au apucat calea întoarsă spre ţara lor. Şi nu s-au îndepărtat bine de locurile sfinte că sultana a prins a unelti din nou pentru a-i face de petrecanie logofătului. După ce-au străbătut cam jumătate din drum, gîndul de răzbunare nu-i mai dădea pace.

În cele din urmă a găsit cu cale că mai nimerit ar fi să-l trimită pe beduin cu un răvaş la sultan, cînd vor fi mai aproape de oraşul lor, chipurile, să-i ceară s-o întîmpine cu mare alai. Şi s-a pus pe treabă! Cale de cîteva poşte înainte de-a ajunge în cetate, sultana a ticluit un răvaş în care-l îndemna pe Măria Sa să curme fără întîrziere zilele celui ce-i va înmîna epistola, căci cu gînd hain s-ar fi apropiat de ea şi-ar fi cercat s-o pîngărească. Aşadar, fără zăbavă se cade să fie pierdut. Iar la urmă de tot făgăduia să-i spună sultanului toată tărăşenia de-a fir a păr, îndată ce va ajunge la palat.

A pecetluit scrisoarea şi l-a poftit pe logofăt la ea, grăindu-i astfel:

— Voi a-i trimite măritului sultan un răvaş pentru a-i vesti apropiata noastră sosire. Şi socotesc că nimeni altcineva n-ar fi mai potrivit decît tine să-l poarte, căci nimeni nu este mai îndreptăţit la răsplata cuvenită pentru aducerea unor astfel de veşti îmbucurătoare.

I-a înmînat răvaşul pecetluit cu sigiliul ei şi l-a îndemnat să purceadă la drum fără preget. Beduinul a pornit-o cu sîrg, fără să aibă habar că-l paşte primejdia, fiind un om de bună-credinţă în faţa stăpînei sale, şi s-a pus la drum întins, către palatul măritului sultan. Spre seară, ostenit de alergătură, a ajuns la marginea unui sat şi şi-a zis că n-ar strica să se odihnească niţeluş, cît să-şi tragă sufletul şi el, şi cămila şi pe la cumpăna nopţii să se aştearnă din nou la drum.

A cerut găzduire la unul dintre mai-marii satului şi-a fost primit cu bucurie şi cu inima deschisă. Dar, cum în noaptea aia era o nuntă în sat şi toată lumea se afla la petrecere, gazda l-a poftit şi pe musafir să le facă cinstea şi să se aşeze cu ei la ospăţ.

— Bucuros aş rămîne să petrec cu Domniile Voastre, dar sînt purtătorul unui răvaş ce trebuie să ajungă neîntîrziat la măritul nostru sultan, a răspuns logofătul.

— Dacă numai asta-i pricina, atunci noi sîntem gata să ducem răvaşul mai departe printr-un olăcar de încredere, care ştie toate potecile, aşa fel că va ajunge la măritul sultan mai repede ca vîntul.

Bucuroşi să aibă un oaspete de vază, au sărit cu toţii în ajutor, vrînd care mai de care să fie cu ceva de folos. Aşa că, pînă la urmă, beduinul s-a învoit, căci nu e lucru uşor să încalci sau să nesocoteşti legea ospeţiei şi pe deasupra şi-a mai adus aminte şi de înţelepciunea care spune: „Dacă binele vine spre tine, nu fugi de el!", înţelepciune preţioasă, că doar costase o mie de riyali.

Şi-uite aşa răvaşul a trecut în mîna unui olăcar de încredere, ce a alergat cu el mai departe într-un suflet. De unde şi zicala: „Nu-i pentru cin' se pregăteşte, ci pentru cin' se nimereşte".

Aşa se face că beduinul a rămas în satul acela pînă în zori şi pe urmă şi-a continuat drumul spre palatul sultanului şi că olăcarului care purtase răvaşul mai departe în locul său i s-a tăiat capul pe loc, din porunca Măriei Sale, imediat ce şi-a petrecut privirile peste rîndurile epistolei.

Deci tot printr-o întîmplare sau tot datorită unei înţelepciuni preţioase, beduinul nostru a scăpat şi de data asta de urzelile vicleniei muiereşti. Vorba ceea, noi voiam una frumoasă, dar am avut parte de una năbădăioasă. Sau, cum zice un alt proverb, noi am vrut ca să trăiască, iar Allah să-l prăpădească...

De data asta, sultana nu avusese nici cea mai mică îndoială că beduinul îşi pierduse capul şi c-o scăpase pe ea de griji, dar, cînd colo, ce să vezi?! Cînd a sosit alaiul ei la palat, printre cei aşezaţi lîngă Măria Sa, iacătă-l şi pe logofăt, viu şi nevătămat. Biata sultană n-a mai avut inimă nici să vorbească. Fel de fel de gînduri îi dădeau tîrcoale - ba îşi zicea că e ceva necurat la mijloc şi că numai diavolii şi ifriţii îl ajută pe logofăt, ba îşi închipuia că i-a povestit toată tărăşenia sultanului, care se preface a nu şti nimica şi-o pîndeşte s-o pedepsească, ba că spaima i-a luat minţile şi că are vedenii, părîndu-i-se că-l vede pe logofăt acolo unde nici nu este. Ba s-a gîndit chiar că beduinul a desfăcut răvaşul pe drum şi i-a dezvăluit totul sultanului, că ea nu mai avea sorţi de izbîndă şi nu-l mai putea convinge pe sultan de nevinovăţia ei. La urma urmei, toate astea puteau să se fi întîmplat şi cel mai bine ar fi fost să afle cît mai repede adevărul, ca să se liniştească. Departe de toate frămîntările ei, sultanul şi-a întîmpinat cu bucurie nevasta, hritisind-o, binecuvîntînd hagialîcul şi poruncind mare petrecere pentru întoarcerea stăpînei.

Sultana, la rîndu-i, i-a arătat stăpînului toată dragostea, urîndu-i viaţă lungă şi glorie veşnică, mulţumindu-i cu recunoştinţă pentru hagialîcul primit de Allah.

După felul cum a întîmpinat-o, avea destule temeiuri să creadă că soţul ei nu are nici un fel de bănuieli şi că beduinul nu suflase o vorbă despre cele petrecute, aşa încît neliniştea i s-a mai ogoit. Dar, cu timpul, diavolul a început a-i da tîrcoale şi curiozitate nu-i lăsa o clipă de linişte: „Cum de-a scăpat cu viaţă?". A simţit că n-o mai rabdă inima şi s-a dus la sultan să-l întrebe ce s-a întîmplat cu răvaşul trimis de ea. Şi, ca întotdeauna, curiozitatea i-a venit de hac sultanei, ca şi celorlalte femei.

— Am poruncit să i se taie pe loc capul celui care l-a adus, i-a răspuns sultanul fălos. Aşa scria în răvaş şi-aşa s-a şi petrecut. Şi-acum n-ai decît să-mi povesteşti totul din fir pînă-n aţă!

— Bine, Măria Ta, dar nu mai pricep nimic! Cel care s-a purtat necuviincios cu mine a fost chiar beduinul de pripas pe care l-ai făcut logofăt şi l-ai însărcinat să conducă alaiul caravanei. Şi, cu toate că şi-a dat în petic, eu îl văd aici viu şi nevătămat... a încheiat sultana mînioasă.

— Aşaa? Dar mie răvaşul mi-a fost adus de un străin. Nici vorbă de logofătul nostru! Drept care i-am tăiat capul celui care mi-a înmînat răvaşul, întocmai cum scria în el.

— Se vede treaba că lucrurile s-au încurcat pe drum, se tîngui sultana. Îţi cer, mărite sultan, să-i tai capul acestui beduin necuviincios, care a cutezat să facă aşa şi pe dincolo...

Cînd a auzit vorbele nevestei, sultanul a pornit să arunce din ochi scîntei de mînie şi puţin a lipsit să ceară să i se taie capul credinciosului său slujitor. Dar Allah nu l-a lăsat pradă furiei răscolite de viclenia femeii. O umbră de îndoială i s-a strecurat în suflet ca o străfulgerare, ţinîndu-l pe loc. A rămas puţin pe gînduri şi şi-a zis că ar fi mai potrivit să se prefacă gata a-i da crezare nevestei şi pe urmă să-l asculte şi pe cel acuzat de păcate, căci judecata în pripă nu-i bună şi duce la pieirea unor nevinovaţi. Îl va chema la el pe beduin şi va sta de vorbă cu el între patru ochi ca să se convingă cum stau lucrurile, înclina să creadă din ce în ce mai mult că-i ceva necurat la mijloc. Şi-apoi cum să pedepsească doi oameni pentru aceeaşi faptă, înainte de a şti precis care din ei este vinovatul?

I-a făgăduit sultanei că beduinul îşi va primi pedeapsa cuvenită, a ieşit tunînd şi fulgerînd, aşa încît a făcut-o să creadă că beduinului îi va zbura capul de pe umeri chiar în clipa următoare, s-a îndreptat spre sala unde şedea de obicei de taină cu sfetnicii cei mai apropiaţi şi vizirii lui de încredere şi l-a poftit să se înfăţişeze numaidecît pe marele logofăt.

Cîţiva slujitori au alergat să-i vestească porunca şi, cu toate că nu vedea deloc un semn bun în graba asta, beduinul nostru i s-a înfăţişat de îndată Măriei Sale. S-a înclinat cuviincios pînă la pămînt, dar stăpînul nu i-a răspuns. A rămas în picioare cu inima plină de spaimă. Apoi sultanul a poruncit să se închidă uşa bine şi să nu intre nimeni fără să fie chemat.

— Asta-i recunoştinţa pentru încrederea pe care ţi-am arătat-o şi pentru alesul cin în care te-am înălţat? l-a luat sultanul în primire, de cum s-a închis uşa în urma lui.

— Oricare ar fi fapta la care se gîndeşte, măritul sultan are întotdeauna dreptate în tot ce spune, numai că eu nu l-am viclenit şi m-am străduit din răsputeri să-l slujesc cu dreaptă credinţă, i-a răspuns beduinul cu inima rece de spaimă.

— Cum de te-a împins păcatul să cerci a o ademeni pe sultană? l-a luat stăpînul din scurt, cu glas înverşunat. Am aflat chiar din gura ei c-ai voit a

o ruşina şi că te-a alungat cu vorbe aspre. N-ai avut nici un pic de sfială? Ar fi avut prea bine dreptul să-ţi ia viaţa pentru neruşinarea, cutezanţa şi viclenia pe care le-ai arătat... Ce-ai a zice despre toate astea?

— Mările sultan, încercă beduinul să-l înduplece, întru-ntîi vă cer îngăduinţa să mă ascultaţi. Am să vă istorisesc toate cîte s-au întîmplat şi mă voi strădui să nu uit şi să nu adaug nimic şi numai Allah mi-e martor... Şi, după ce veţi fi aflat întregul adevăr, veţi porunci orice credeţi de cuviinţă că-i drept...

— Te ascult! glăsui sultanul, curios să audă ce spune.

Şi beduinul s-a apucat să-i istorisească despre cele mai însemnate clipe ale vieţii lui şi s-a oprit pe îndelete la cele trei învăţături pe care le cumpărase cu preţul celor trei mii de riyali. Pe măsură ce-i asculta istorisirea, mînia sultanului se potolea, îndoiala cuibărindu-i-se şi mai adînc în suflet.

— Măritul sultan, a urmat beduinul, mi-a arătat o încredere fără margini. Cum aş fi putut eu a-l vicleni? Lucrurile s-au petrecut aşa cum le voi zugrăvi acum. Slăvita sultană mi-a poruncit să mă înfăţişez în cortul ei şi-a cercat a mă ispiti şi-a mă îndemna la păcat, dar eu m-am împotrivit cu îndîrjire. Cînd a înţeles că nu mă voi lăsa ademenit, a început a da înapoi şi mi-a cerut să uit cele întîmplate. M-am jurat şi m-am legat să nu dezvălui niciodată ce s-a întîmplat şi-aş fi dus cu mine pe lumea cealaltă această taină, căci nu voi a răni pe nimeni şi nici a haini pe cel ce mi-a arătat încredere. Numai mărita sultană m-a obligat să dezvălui taina în faţa Măriei Tale.

Sultanul părea din ce în ce mai curios şi nerăbdător să afle cele întîmplate din istorisirea beduinului şi l-a îndemnat să ducă povestea pînă la capăt.

— Pesemne că sultana nu s-a încrezut în legămîntul meu şi din pricina asta a început a urzi fel de fel de capcane, vrînd să scape de mine cu orice chip şi să mă ducă la pierzanie pe căi ocolite. Mai întîi a căutat cu tot dinadinsul un drum către un puţ blestemat, ştiind prea bine că nimeni din cei ce coborîseră în el nu mai văzuse lumina zilei. A făcut ce-a făcut ca nici un slujitor din preajma ei să nu coboare în fundul puţului agăţat de funie şi mi-a poruncit mie să-i aduc apă. Şi, cu toate că ştiam că mă paşte moartea, i-am dat ascultare şi am coborît să aduc apă. Dar Allah m-a ajutat, căci, aducîndu-mi aminte de una dintre cele trei înţelepciuni cumpărate cu o mie de riyali, am scăpat cu viaţă. „Fiecare om cu gustul lui." Astea sînt vorbele care m-au scăpat cu viaţă. Ne-am văzut apoi de drum, am împlinit hagialîcul cu tot şartul lui şi-am apucat calea întoarcerii. Am mers noi ce-am mers, pînă ce ne-am apropiat de cetatea Măriei Tale şi, cînd ne mai rămăseseră de călcat numai cîteva poşte, m-am pomenit cu sultana că mă mînă înaintea alaiului, pasămite să îi aduc un răvaş măritului sultan, pentru a-i vesti apropierea caravanei. Şi, fără să mă codesc nici o clipă, am luat răvaşul pecetluit şi-am pornit în goană. Întîmplarea a făcut să mă apuce noaptea

într-un sat unde erau în toi pregătirile şi petrecerea de nuntă. Măria Ta cunoaşte obiceiurile credincioşilor: sătenii au stăruit să rămîn să petrec cu ei noaptea aceea, încît au gătit un olăcar şi l-au trimis să aducă degrabă răvaşul la palatul Măriei Tale, urmînd cărările cele mai scurte, numai de el ştiute. Aşa se face că am rămas să petrec noaptea cu ei şi-am scăpat pentru a doua oară de la moarte. De data asta mi-am adus aminte cea de-a doua învăţătură pentru care plătisem o mie de riyali: „Dacă binele vine spre tine, nu fugi de el".

Măritul sultan asculta cu toată atenţia istorisirea beduinului şi părea să-i dea ascultare, dar, tocmai cînd slujitorul lui se pregătea să încheie, i-a tăiat vorba:

— Te-am ascultat cu toată luarea-minte, dar, ca să dau crezare vorbelor tale, şi nu plîngerii sultanei, am nevoie de o dovadă; trebuie să văd cu ochii mei ceva, să aud cu urechile mele ceva... o pildă, un semn...

— Nimic mai lesne, Măria Ta! Lucrurile sînt cum nu se poate mai simple, îl asigură beduinul, simţind că începe să-i vină inima la loc. Aş îndrăzni a-i năstăvi Măriei Voastre ca cineva să stea tupilat într-un sunduc mare din camera sultanei, aşa fel încît ea să nu aibă habar de străinul din odaie, şi într-aceea eu să cer să mă primească pentru o treabă ce nu rabdă amînare şi pe care trebuie s-o ticluim în înţelegere. Odată intrat la sultană, eu am să încep prin a mă plînge pentru urzelile puse la cale împotriva mea şi pentru toate capcanele cîte mi le-a întins şi a-i cere îndurare.

— Mă învoiesc, iar în ladă am să mă ascund chiar eu, încuviinţă sultanul. O să-ţi dau de veste printr-un curtean cînd va fi totul pregătit şi vei putea fi primit la sultană.

Zis şi făcut! Sultanul s-a ascuns într-un sunduc aşezat într-un ungher mai întunecos din sala de primire a sultanei şi beduinul a cerut să fie primit de stăpîna lui. Ea a alergat degrabă în sala cu pricina, neştiind ce să creadă, şi curînd după aceea a apărut şi beduinul. A salutat-o cuviincios, închinîndu-se adînc şi pe dată a pornit să-şi deşarte inima în faţa ei.

— Mărită sultană, sînt sluga umilă a Măriei Tale şi a preamăritului sultan de atîta vreme şi m-am străduit să vă slujesc cu întreaga mea putere şi credinţă, dar bag samă că stăpînă mea mă urgiseşte şi voieşte cu orice chip să mă ducă la pierzanie. Întru-ntîi mi-a cerut să cobor în puţul acela blestemat din care nimeni n-a mai ieşit viu. Am scăpat eu cum-necum de la moarte, mulţumită unei înţelepciuni cumpărate de la Mekka cea sfîntă cu o mie de riyali. Apoi a încercat mărita sultană să-mi curme zilele trimiţîndu-mă cu răvaşul blestemat la Măria Sa sultanul. Am scăpat şi de data asta, tot cu ajutorul lui Allah şi datorită unei înţelepciuni cumpărate cu o mie de riyali la Mekka cea sfîntă. Dar acum mă tem, mărită stăpînă, de-o nouă uneltire,

de care n-am cum să mai scap. Aş cuteza să mă rog de inima măritei sultane să se îndure a mă cruța! Cere-mi orice, Luminăția Ta, căci orice voi face dacă nu calcă religia noastră, porunca sfîntă şi onoarea mea, căci gata sînt a mă supune oricărei porunci.

— Ba n-o să se îndure inima mea deloc, căci nici a ta n-a dat ascultare rugăminților mele! s-a repezit sultana la el furioasă. Aşa este precum ai spus, beduin îngîmfat şi nerecunoscător! Eu am pus la cale toate capcanele din care-ai scăpat, dar acum ți s-a-nfundat! Şi asta pentru dușmănia ce-ți port şi de care n-ai unde fugi. Te voi urî de moarte pentru că te-ai încăpățînat să te împotriveşti voinței şi poruncii mele şi-ai cutezat să calci în picioare mîndria sultanei!

— Şi-acum ce porunceşte stăpîna mea? Ce-ar putea face umilul ei servitor pentru a-şi şterge vina?

— Îți poruncesc să nu scoți o vorbă despre cele întîmplate! Ce-a fost rămîne între noi! Dar eu nu pot să am linişte şi să trăiesc fără griji cîtă vreme te ştiu în preajma sultanului, aşa că ar fi cel mai nimerit să-ți cauți de drum cît mai departe de el şi să nu-ți mai aud de nume! Numai aşa aş putea uita de tine, iar tu ai scăpa de urzelile mele. Altă cale nu este! Dacă pricepi, va fi bine pentru toată lumea, iar de nu, va fi vai şi-amar de tine.

Sultanul a ascultat toată sfada lor şi-abia atunci i s-a făcut lumină în minte şi în suflet. Acum stăpînul nu mai avea nici un fel de îndoieli pentru cinstea şi credința slujitorului său. Ba i-a arătat şi mai multă încredere şi-a încercat să-l țină cît mai aproape de el, numai că beduinul nostru învățase ce-i binele de la palat. A tot încercat în cîteva rînduri să-l părăsească pe sultan şi să plece încotro o vedea cu ochii, numai să scape de urzelile femeii celei haine. Nu numai că n-a izbutit, ci i-a mai mers şi vestea de slujitor credincios şi neîntrecut de dibaci, cum că a reuşit să scape prin minuni de mai multe ori de la moarte şi cîte şi mai cîte. Dar, cum lumea face din țînțar armăsar, au ajuns oamenii de rînd să-l socotească un evlavios cum nu se mai văzuse, ba chiar un sfînt adevărat.

Şi, cum gîndul de a-l părăsi pe stăpînul său ajunsese să nu-i mai dea pace nici ziua, nici noaptea, nu i-a mai rămas decît o singură cale: să se prefacă smintit. Şi-aşa a şi făcut. La început a mai rărit-o de pe la curtea sultanului, prefăcîndu-se stăpînit de ginni şi bîiguind vorbe fără noimă, pe urmă a pornit să bată drumurile şi să colinde bezmetic prin suquri. Aşa a izbutit să se îndepărteze cu încetul de sultan şi, fără să-şi dea seama, s-a apropiat tot mai mult de sufletul oamenilor de rînd, de prostimea şi sărăcimea care a început să vadă în el un făcător de minuni.

Numai aşa a putut scăpa beduinul cel credincios şi năpăstuit de uneltirile sultanei viclene şi neîndurătoare şi de primejdiile ce-l pîndeau la curtea

sultanului. Dar se vede treaba că-i era sortit de Allah să ducă în veci pe umerii lui grijile altora, căci abia a scăpat de preţuirea şi slujbele sultanului şi s-a trezit cu adoraţia mulţimilor care voiau să vadă în el un sfînt, ce le putea uşura necazurile şi-i putea scoate din năpastă.

Şi-aşa a ajuns beduinul din povestea noastră un fel de sfînt, căci el nu este altul decît Ahmad el-Badawi[1], în ale cărui minuni lumea mai crede şi astăzi. Socotesc mormîntul lui un lăcaş sfînt, perindîndu-se la el în pelerinaj cu ofrande, implorîndu-l să-i ajute pe lîngă stăpînul lumilor[2] să-i scape de atîtea necazuri în viaţa asta trecătoare şi în cea veşnică deopotrivă.

1. Ahmad al-Badawi (1199-1276) este un sufi musulman evlavios care a întemeiat secta *al-ahmadiyya*. El s-a născut la Fas, în Maroc, dar a propovăduit mai ales în nordul Egiptului, unde a şi murit. Mormîntul său se află în oraşul Tanta din Delta Nilului şi este un loc de pelerinaj, îndeosebi pentru aderenţii sectei, apreciaţi la circa trei milioane. În prima săptămînă din luna octombrie se organizează la Tanta un pelerinaj colectiv şi mari ceremonii religioase şi populare, cu ocazia *mawlid*-ului său (ziua de naştere). Aceste tradiţii datează din vremea dinastiei Fatimizilor (909-1171) şi îşi au originea în Maroc.
2. Epitet al lui Allah (Al-Fatiha, versetul 2); prin „lumi" se au în vedere, după părerea unor exegeţi musulmani, toate lumile ce-ar putea exista: astronomice şi fizice, lumea gîndirii, lumea spirituală etc.

Cuprins

Prefață (Nicolae Dobrişan) 5
Notă asupra ediției (Nicolae Dobrişan) 25

Baba şi Şeitanul păcălit 27
Kulayb şi Al-Muhalhil 38
Hamalul la pescuit de perle 44
Fata negutătorului şi fiul sultanului 53
Muhsin şi cele două vrăjitoare 60
Cheliuță şi mama cea vitregă 67
Povestea celor patru surori şi patru frați 79
Nevasta cea isteață şi bărbatul cel leneş 85
Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire 90
Printre străini şi acasă 98
Prieteni la ban şi părteni ai lui Satan 107
Culegătorii de vreascuri şi ginnii 115
Povestea celor doi bărbați mărinimoşi 121
Cei trei frați şi ghulul 126
Omul care i-a biruit pe cei şapte uriaşi 135
Fata pescarului 141
Culegătorul de vreascuri şi pasărea măiastră 148
Cele trei povețe 155
Fata regelui mărilor 159
Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi ! 164
Molla Usfur 172
Doi frați vitregi 178
Fata sultanului şi inelul fermecat 187
Fă bine, fiule, şi pe urmă aruncă-l în mare ! 193
Pescarul nechibzuit 198

Noaptea neînfricaților 202
Fata pescarului și mama cea vitregă 213
Vulpoiul, lupul și leul 220
Corbul și vulpoiul 225
Cîinele credincios 240
Fellahul și ginnul 243
Cu vorba dulce dezlegi orice pricină 246
E Zabad !... 249
E cu neputință să împaci pe toată lumea 251
Focul lui Ben Ghannam 253
Jinjil și Rabab 254
Prințesele dănțuitoare și taina condurilor găuriți 258
Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat 268
Prințesa care nu vorbise niciodată 283
Strutul sultanului 298
Culegătorul de vreascuri și comoara de la poarta Bagdadului 311
Mazna și ifritul 319
Bulgăre de sare 328
Fata sultanului și beduinul cel viteaz 347
Vînătorul și vrăjitoarea cu pălărie de pene 359
Taler cu două fețe 373
Povestea celor trei frați isteți 384
Abu Zayd Al-Hilali și emirul Hadid din Uşaiqar 393
Solomon și corbul 402
Povestea celor două perle 413
Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit 424
Povestea despre Noe și uriașul Auj 438
Beduinul și nevasta sultanului cea vicleană 444

În colecția **Literatura pentru copii**

au apărut:

Cele mai frumoase basme arabe
Cele mai frumoase basme spaniole
Basme de pe Tigru și Eufrat
Cele mai frumoase basme bengaleze
Cele mai frumoase basme ruseşti
Poveştile Fraților Grimm
Michael Ende – *Povestea fără sfîrşit*
Alphonse Daudet – *Tartarin din Tarascon*
Cristina Anca Ciubotaru Grozdan – *Ionuț cel norocos*
Otfried Preußler – *Krabat. Moara fermecată*

în pregătire:

Cele mai frumoase basme turceşti

www.polirom.ro

Redactor: Ioana Aneci
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Vasilica Nistor

Bun de tipar: februarie 2010. Apărut: 2010
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. BOX 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO S.R.L.
Str. Luigi Galvani nr. 20 bis, Sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: office@luminatipo.com

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-1603-9
www.polirom.ro

Ilustrații de Radu Răileanu

*

Basmele arabe ne poartă prin palate de cleştar şi mărgean, grădini fermecate, cu havuzuri şi bolţi de trandafiri, prin bazaruri şi prin deşert, unde ne întîlnim cu animale vorbitoare, sultani, califi şi viziri, prinţese frumoase ca luna plină, ginni şi ifriţi, vrăjitoare şi viteji neîntrecuţi. Aici ne putem desfăta privirile cu copaci din raze de argint şi săbii bătute cu pietre scumpe, cu cele mai alese mătăsuri şi giuvaiere fără seamăn. Vă invităm într-o călătorie fascinantă, purtaţi de covorul fermecat în atmosfera vrăjită care aminteşte de cele *O mie şi una de nopţi*.